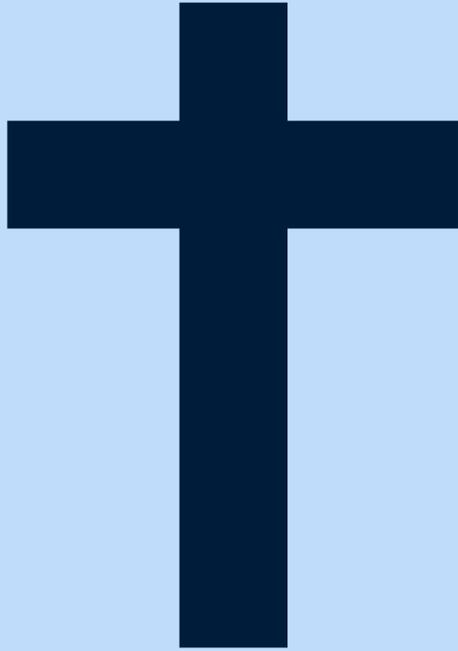

Noon

Noon: Hewhewii winéwí'wii Koooh Kifiliimunkii ki'askii New
Testament

Noon

Noon: Hewhewii winéwí'wii Kooh Kifiliimunkii ki'askii New Testament

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Noon

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-07-03

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 3 Jul 2025 from source files dated 3 Jul 2025
7c1cfb93-c4c9-5127-ac22-ecb23adca870

Contents

MĚCCĚE	1
MARKA	58
LÚKKA	96
SAN	155
TUMEENCAA	200
BU-ROOM	252
1 BU-KORENTI	276
2 BU-KORENTI	298
BU-GALAAT	313
BU-EFEES	322
BU-FILIIP	331
BU-KOLOOS	337
1 BU-TESALONÍK	342
2 BU-TESALONÍK	347
1 TÍMOTĚE	350
2 TÍMOTĚE	357
TÍT	362
FÍLEMON	365
YAAWÚU'CAA	367
SAAK	384
1 PEE'	390
2 PEE'	397
1 SAN	401
2 SAN	407
3 SAN	409
YÚUT	411
ÍNOHLUKOH	413

Hewhewii winéwí'wii wo' ga loo Yéesu Kiristaa ee Měccěe bında Wo'eencii lęgís Kěyítfiida

Wii wěri en Hewhewii Měccěe bında. Měccěe yěri en juutaa Yéesu bayee tumbari tēelíbēeci. Ya bok ga apotaa'caa Yéesu wosee wo'aba kiyēegalohnee Hewhewii winéwí'wii na kituuki' kikerceen.

Měccěe bín ga kěyítfi daa kilímukka Yéesu eneeda, ińcaa ya tumee ga ęldúnada, ińcaa ya jęgíree buwada, kikaankaagari na kimílískaagari ga buwaa kaanında. Yéesu jęgíree buwaa ee yěreméeri wo'eenci; ya yaa wěki' dūukoolí'caa, ya yaa kaal rabcaa ga buwaa, ya yaa tum enaama cidóoyí'-waa'.

Hewhewii winéwí'wiima Měccěe bídi'wa yaawú'caa fodaagari kiteebba an kayoh-kayohda Yéesu yěri en Músalkaatii sęldiiga-Koohcaa wo'ee ga looci ga Kěyítfaa fisela'í'faa; ee bēeb ińaa wo'see gari balaa ya hay ęldúnada laakka. Yéesu yěri en buuraa jomee kihayda. Ińaama tah biyewin bayeeri "kucaasamunkii Dęwít" ndaga Dęwít yěri enee buuraa yiyaakya bu-Isarayeel, heetaa Kooh tanukda. Ee hidaa daa Yéesu teebba heetaa Isarayeel daa Nguuraa Kooh manda tóoh, buwaa kuliyuk gabađa, ba ga kihafba bēri sagohsee nari. Ga waa Yéesu kaanndađa, ba kaalla tēelíbēecaagari, hoonohussa ki'aas jaangu-yaawú'caagaba. Baama ga kihafba tasaarukohussa daa en bēeb ga ęldúna, ba baa jangat Hewhewii winéwí'wii.

Kěyítfi Měccěe bında tíidoh anee:

- 1 - Caasamunca Yéesu na kilímukkaagari (1: 1-2: 23)
- 2 - Jangataa Saᅇ-Bētís (3: 1-12)
- 3 - Bētísaa Yéesu, na fíraa Seytaani na Yéesuda (3: 13-4: 11)
- 4 - Yéesu yaa lęgęy ga gohaa Gęlilée (4: 12-18: 35)
- 5 - Yéesu meyoħha Gęlilée yaa yah Yéerúsaleem (19: 1-20: 34)
- 6 - Bescaa mēeńjoh ga kipeskaa Yéesuda (21: 1-27: 66)
- 7 - Yéesu mílissa ga kikaankaa (28: 1-20)

Caasamuncii Yéesu

¹ Nílii caasamuncii Yéesu Kiristaa, kucaasamunkii Dęwít, ee Dęwít yiima en kucaasamun Abarahamda, wěri wii:

² Abaraham límmba Ísaak. Ísaak límmba Yakoop. Yakoop límmba Yúdaa, ya na bikēmēenkíci

³ Yúdaa límmba Farees na Sara, eewba teeksee Tama'. Farees límmba Esarom. Esarom límmba Aram.

⁴ Aram límmba Aminadap. Aminadap límmba Naason. Naason límmba Salmoon.

⁵ Salmoon laakka na Rahap Boos. Boos laakka na Rut Yobet. Yobet límmba Yesee.

⁶ Yesee límmba buu' Dęwít. Dęwít laakka na beti Úri' Salmoon.

⁷ Salmoon límmba Robowaan. Robowaan límmba Abiyaa. Abiyaa límmba Asaf.

⁸ Asaf límmba Yosafat. Yosafat límmba Yoraam. Yoraam límmba Osiyaas.

⁹ Osiyaas límmba Yotaam. Yotaam límmba Akaas. Akaas límmba Esekíyaas.

¹⁰ Esekíyaas límmba Manasee. Manasee límmba Amoos. Amoos límmba Yosiyaa.

¹¹ Yosiyaa límmba Yekońaas na bikēmēenkíci ga jamaanaa bu-Isarayeel toolohu na dooli ga kúlkaa Babíloonda.

¹² Ga waa bu-Isarayeel toolu Babíloonda, Yekońaas límmba Salaceel. Salaceel límmba Sorobabeel.

¹³ Sorobabeel límmba Abiyút. Abiyút límmba Eliyakím. Eliyakím límmba Aasoo'.

¹⁴ Aasoo' límmba Sadok. Sadok límmba Akím. Akím límmba Elíyút.

¹⁵ Elíyút límmba Eleyasaa'. Eleyasaa' límmba Matan. Matan límmba Yakoop.

¹⁶ Yakoop límmba Yoseef, yaal Mariyaama, yaa en eew Yéesu yii baysi Kiristaaniida.

¹⁷ Iñaaboh ga Abaraham bi ga buu' Dēwít, laakin kon jamaanu-fo' cidaañkaah na cinikiis; lēehí'ta iñaaboh ga buu' Dēwít bi ga daa bu-Isarayeel toolohu na dooli ga kúlkaa Babíloonfa laakin jamaanu-fo' cidaañkaah na cinikiis, ee baawaagaba ga kúlkaa Babíloon bi ga kilímukkaa Kiristaanii, laakin jamaanu-fo' cidaañkaah na cinikiis.

Kilímukkaa Yéesu

¹⁸ Kilímukkaa Yéesu Kiristaa laakoh anee: Eeci Mariyaama enee jowu Yoseef. Ee balaa ba bok túuyaa, Mariyaama ennda na look ga tumeenaa Helaa yisela'í'yaa.

¹⁹ Yoseef fiilaagari enee bo' yijúwí', ee iñaama tah ya waaréeriiri kiwíiñ ga fíkii buwaa, ya nammbari kiheel kifoñ ee ken yéegoo.

²⁰ Lak ya yaa lís kihalaat ga iñaama, dalla kilaak malaakaaHa'mudii, yaa feeñukki ga duuy heey, wo''ari an:

- Yoseef, kucaasamunkii Dēwít, kaa niik kibeβ Mariyaama ya en betifu ndaga lookaa ya bayda meyoh ga tumeenaa Helaa yisela'í'yaa.

²¹ Ya hay kilaak kowu kiyaal, ee fu teekanka Yéesu, ndaga yéri yah kimúsal buwiigari ga baakaa'ciigaba.

²² Tóoh iñcaama laakka doonaa iñaaboh Ha'mudii, wo'ee kooroh ga kúuwkaa seldíiga-Koohaada mat.

²³ Ya wo'ee an:

«Oomaa-jowaa ínohoo yaal hay ki'en na look,

ya laak kowu kiyaal

kaa yah kiteeku Emanuweel.»

Teekaama wërí en "Kooch yii naruu."

²⁴ Ga waa Yoseef yúudukfa, ya tummba fodaa daa malaakaa Ha'mudii na-keerikada: ya haydohha betici Mariyaama kaanci.

²⁵ Wayee ya ínohhiiri bi ga daa Mariyaama laak kowu kiyaalfa, ya teekkaka Yéesu*.

2

Bibo' bilëeki'-hamham ga loo ol hayussa kimalak Yéesu

¹ Ga waa Yéesu límu ga teeraa Betlee'em ga kúlkaa Yúudée, lakanaa Eroot en buu' daamafa, laakka bibo' bilëeki'-hamham ga loo ol, ba meyoh Penku hayussa Yéerúsaleem,

² ba meekisohha an:

- Yada buurii yaawúu'cii han kilímudfa? Dí hotin ku'olkaagari ga Penku ee dí hay kijaamukki.

³ Ga waa Eroot buuraa kelohkada, ya jaahli'a lool, ya na bu-Yéerúsaleem béebfa.

⁴ Ya hídírohha sarahocaa biyaakbaa na jégíroh-waascaa bu-dëkaa. Ya meekissaba dekataa Kiristaanaa jom kilímohudfa.

⁵ Ba taassari an:

- Ya jom kilímohu Betlee'em ga kúlkaa Yúudée, ndaga iñii yii yéri seldíiga-Koohaa bídee:

⁶ «Ee fu, Betlee'em, ga kúlkaa Yúudée,

enndii an kay fu wëñ kijutuut ga dëkcii Yúudée,

ndaga ha'-kúlkaa yah kiníi' bu-Isarayeel, heetiigoodfa, meyohan garaa.»

⁷ Waa ennda fa, Eroot bayya ha'-hamhamcaa ga pet, meekissaba wahtaa olaa mey siiyfa.

* 1:25 1: 25 Yéesu ga ki'Eberëe, waa' kiwo' «kimúsal, kisom.»

⁸ Lēehí'ta, ya wossaba Betlee'em, wo''aḅa an:

- Karat, d'ú meekisoh dijófi' ga loo ku'oomaakaa. Dú hotjanaa, yéegalattoo doonaa mi ḅan mi ka'ja kijaamuknee.

⁹⁻¹⁰ Ga waa buuraa wo''a naba bi lēehí'ta, ḅa ammba waas. Ee ga waa ḅa en ga waasḅa, ḅa hotissa ku'olkaa ḅa séenee ga Penkudá. Daa ḅa hotja hen keeḅa soossa lool. Ku'olkaa kuliyukka ga fikíiḅa bi ga dēkataa oomaanaa enohḅa, ja tuukka da.

¹¹ Fodaama, ḅa aassa d'uuy kaanfaa. Ba hotta ku'oomaakaa na eeci, Mariyaama. Ba yí'a, jaamukussa ku'oomaakaa. Lēehí'ta ḅa pēkíssa hēmbúcaagaba, ḅa e'tari cikēní'caa: enee wúrúus, cúuraay, na mii*.

¹² Waa ennda ḅa, Kooḅ yéegallaba ga heey an ḅa hanat kiboyukoh ga Eroot. Ba ḅoykohha waas wiliis ḅaa yah kúlḅa.

Yéesu núpídohussa kúlkaa Esípti

¹³ Laakka malaakaa Ha'mudii feeñuk Yoseef ga heey, lak ha'-hamhamcaa karuunun, wo''ari an:

- Kolka, ḅewaa oomaanii na eeci, núpaa kúlkaa Esípti, ndaga buu' Eroot hay kiraasluk oomaanii ki'aplukki. Tesaa daama bi ga daa mi wo'sanndaa yen yiliis.

¹⁴ Yoseef kolukka ga wek, ḅeḅpa oomaanaa na eeci, ka'neera naba kúlkaa Esípti.

¹⁵ Ya tessa daama bi ga daa Eroot kaandá. Fodaama iḅaa Ha'mudii wo'ee, koorohha ga kúuwkaa sēldíiga-Kooḅaada matta. Ya wo'ee an: «Mi ḅayya kowukaagoo ka meyoh kúlkaa Esípti.»

Buu' Eroot aplukka tu'ooma ga Betlee'em

¹⁶ Eroot ínohha an ḅuwaa ḅilēeki'-hamḅambaa ga loo olda d'úkuununndi, ya aylukka lool. Ya dalla ki'ebil ḅisoldaa' Betlee'em na dēkcaa wílwada, ḅa ap ḅéḅ tu'ooma-yaaltaa laakin tíkíis tanak aawwa taahay. Ndaga tíkíistaama méenḅogh na jamaanaa ha'-hamḅamaama wo'seerida.

¹⁷ Fodaama, iḅii yii ee Yérémií sēldíiga-Kooḅaa wo'eeda matta. Ya wo'ee an:

¹⁸ «Laakin koonakaa kelohuk ga teeraa Ramaa, tikodukoh na tilooyoh timéeski' taa da.

Rasel yéerí en na kikoduk towutaagari,
ee ya waa'tii ken dēkóhí'ti, ndaga ta lísissii.»†

Yoseef na Mariyaama na Yéesu kúlkoḅussa Esípti

¹⁹ Waama, lak buu' Eroot kaanin. Laakka malaakaa Ha'mudii feeñuk Yoseef ga heey, ga kúlkaa Esípti,

²⁰ wo''ari an:

- Buwaa heelsee ki'ap oomaaniida kaanuunun. Kolka, ḅewaa oomaanii na eeci, ḅoykaa kúlkaa Isarayeel.

²¹ Yoseef kolukka, ḅeḅpa oomaanaa na eeci, ya ḅoyukka kúlkaa Isarayeel.

²² Ee daa Yoseef kelohee an Arkelawoos yéerí lam Eroot, paamci ga kibuu'kaa kúlkaa Yúudée, ya niikka da kika'. Kooḅ wo''a nari ga heey, ya ka'neera goḅaa Gēlílée.

²³ Ya dēkka ga teeraa wo'u Nasareetḅa. Fodaama iḅaa sēldíiga-Kooḅcaa wo'ee ga Kiristaaniida matta. Ba wo'ee an: «Ya dakantiloḅsan ga Nasareet.»✧

3

Jangataa Saḅ-Bētís

(MĚccĚe 1: 2-8; Lúkkaa 3: 1-18; Tumeen 19: 4; Saḅ 1: 6-8,15-37)

* 2:11 2: 11 Mii' muluuy kedik mi'éeñí', en fan la'koleñ. † 2:18 2: 18 Malkat Yérémií 31: 15 Rasel abu fodii eew yaawúu'cii ee ya yaa ga loy ndaga daa tu'oomaataa en na ki'apudá. ✧ 2:23 2: 23 Malkat Marka 1: 24; Lúkkaa 2: 39; Saḅ 1: 45.

¹ Ga jamaanaama, Saŋ-Bētís hayya ga, ya yaa jangat ga dūuy ěgí'-dúndagaa kúlkaa Yúudée an:

² - Súpítat kipeskiigarúu, ndaga Nguurii ga dookda deeyin!

³ Saŋ yĕrí en baa Ísayísĕldíga-Koohaa wo'ee gari an:

«Laakin koonaa-bo', kaa en na kiwo' didóolí' ga ěgí'-dúndagaa an:

“Waayukdat Ha'mudii waasii, júwí'datti tuwaas-waastii!”»

⁴ Saŋ ekukee kúltífaa terohu na fĕnúf geeleem, ya pĕkírukka liif-on ga kenohkaa. Ya daanee kiŋam pay na kúum.

⁵ Buwaa baa meyoh Yéerúsaleem, na bĕeb kúlkaa Yúudée na bĕeb dĕkcaa deey húlúwaa Yúrdenċa, baa hay gari.

⁶ Ba baa récuk baakaa'caagaba ga fíkíi bĕeb ee Saŋ yaa bĕtísi'ba ga húlúwaa Yúrdenċ.

⁷ Daa Saŋ hotee biFĕrísiiyeen na biSaduseyeen biyewin baa hay gari kibĕtísi'uk, ya wo''aba an:

- Heet goŋ-saamaancii, bii lĕdí'túu ba iŋaa tahanndúu kirĕc ga aylukaa Kooh yah kihayda?

⁸ Kon tumat iŋcaa teewohin an dŭ récukin baakaa'ciigarúu.

⁹ Ee kaa abat ga hellúu an: “Abaraham en caasambbí”. Ndaga mi wo''úu man Kooh mínin kibeb atohcii cii, ya meydoh ga tucaasamun Abaraham!

¹⁰ Diima den kĕkúsaa tímin boscaa tediktaa, kígú' níilcaa. Kon kedikkaa límmbii towu tijófi' tóoh, gúru, jafu ga kiwii.

¹¹ Mi, mi bĕtísi''úu ga músú kiteewoh an dŭ súpítin kipeskiigarúu. Wayee baa en na kihay ga fenoorooda yahhúu kibĕtísi' na Helaa yisela'í'yaa na ga kiwii. Yĕrí wĕñnjoo kimat: mi jutuutin ga kidol ŋafa'caagari.

¹² Kankaa kaa ga yahci ee ya yah kifaa' yoonaagari, ya ek tohootaagari ga dapaa; wayee feki'faa, ya hayfa kitĕkí' ga kiwiikaa yímoo taa'da.

Bĕtísaa Yéesu

¹³ Waa ennda da, Yéesu kúlkohha Gĕlílĕe hayya kibĕtísi'uknee ga Saŋ ga húlúwaa Yúrdenċ.

¹⁴ Wayee Saŋ tookkii, ya wo''a Yéesu an:

- Mi yĕrí sooluk kihay garaa fu bĕtísi''oo, fu nammba garoo kihay!

¹⁵ Wayee Yéesu loffari an:

- Tookaa hen rek, ndaga dŭ jomin kimĕtí' iŋaa Kooh waa'da.

Waa ennda da, Saŋ tookka.

¹⁶ Daa Yéesu bĕtísi'see bi lĕehí'ta, ya meyca músúmaa. Ga saasi asamaanaa lĕgísukka, ya hotta Helaa Kooh yaa yoosuk ga dookci en fan ho'.

¹⁷ Laakka koonakaa meyoh dook wo''a an:

- Bii yii yĕrí en Kowukiigoo mi keeñukda, keeñnjoo soosin gari!

4

Seytaani fí'ta Yéesu

¹ Waa ennda da, Helaa yisela'í'yaa woocaa Yéesu, bayyari ga dĕkat, ěgí'-dúndan doonaa Seytaani fí'ti.

² Ga waa Yéesu oo'ta noh-noh cidaaŋkaah-nikiis na wekcaagaca, faf kiyaab ammbari.

³ Waa ennda da, Seytaani deeyca Yéesu kifí'ti. Ya wo''ari an:

- En lak fu yĕrí en Kowukii Koohaa, nakaa atohcii ca súpítuk mbúurú.

⁴ Wayee Yéesu loffari an:

- Kĕyítfaa wo' an: «Bo' pesohanndii na mbúurú donċ, wayee ban, na tóoh wo'eenaa meyhoin ga kúuw Kooh.»

⁵ Waa ennda ɗa, Seytaani bayyari Yéerúsaleem, teeraa wisela'í'waa, yíppari ga dook Kaanfaa Koooh,

⁶ wo''ari an:

- En lak fu yëri en Kowukii Koohaa, yípukaa kakay, ndaga Këyítfaa wo' an:
«Koooh hayyaa kinaki' malaakacaagari,
ba teenngaa ga yahcaagaɓa, doonaa kotfu këftukoo ga atoh.»[✧]

⁷ Yéesu loffari an:

- Bíduunun ɓan an: «Kaa jéematuk Ha'mudii, Koohyiigaraa.»

⁸ Waa ennda ɗa, Seytaani bayissa Yéesu ga dook janjan wihóori', ya teeɓpari dëkcii ga ëldúnada tóoh na ndamaa nguuraagaca,

⁹ wo''ari an:

- Mi hayyaa ki'on iñcuma tóohca binaa fu yí' ga fíkiíroo, fu jaamukkoona.

¹⁰ Wayee Yéesu wo''ari an:

- Nískaa dii Seytaani! Ndaga Këyítfaa wo' an:

«Fu yí'dan Ha'mudii, Koohyiigaraa
ee fu jaamukanndi ya doŋ.»

¹¹ Waa ennda ɗa, Seytaani hannda Yéesu ki'íis kimma, laakka malaakacaa Koooh hayu ga Yéesu ɓa ɓaa toputu''i.

Yéesu dalla lëgëyaagari ga gohaa Gëllílee

(Marka 1: 14-15; Lúkkaa 4: 14-15)

¹² Ga waa Yéesu kelohha an Saŋ-Bëtís abuunun ga kasu, ya ka'ta gohaa Gëllílee.

¹³ Ya yuŋngii ga Nasareet, ya ka'ta kidëknee ga teeraa Kafarnawom en ga gohaa Sabulon na Neftalíi. Teeraama en ga yahaa giyyaa Gëllílee.

¹⁴ Iñaama laakka fodaama doonaa iñaá Ísayíi, sëldíiga-Koohaa wo'eeda mat. Ya wo'ee an:

¹⁵ «Dú ɓu-Sabulon, ɗú ɓu-Neftalíi;

Gohcii deey ga giyyii bi ga ɓakaa hanoh húlúwaa Yúrden gaada;

Fu Gëllílee, kúlkii ɓuwii enussii yaawúu' dëkohɗa!

¹⁶ Heetii dëkee ga ñuusɗa, hotin lee'laat wiyaak,
ɓuwaa dëk ga kúlkaa kiñúusí'kaa kikaan enohɗa, lee'laat hayin gaba!»

¹⁷ Waa ennda ɗa, Yéesu aawwa kijangat an:

- Súpítat kipeskiigarúu, ndaga Nguurii ga ɗookɗa deeyin!

Yéesu bayya tēelíbee binikiis

(Marka 1: 16-20; Lúkkaa 5: 1-11)

¹⁸ Yéesu enee na kitíidisuk ga seereenaa giyyaa Gëllílee. Ya hotta ɓo' ɓanak ɓaa bokoh. Enee Simoŋ yaa teeku Pee'ɗa na Andari këmëenkíci. Ba ɓaa wees mbaal ga giyyaa Gëllílee. Ba enee ɓimbaaloh jën.

¹⁹ Yéesu wo''aba an:

- Taabukattoo, mi hayyúu kitum ɓimbaaloh ɓo'!

²⁰ Ga saasi ɓa foñja mbaalcaagaɓa, ɓaa taabukki.

²¹ Ga waa Yéesu ka'ta bi ga fíkií, ya hotta ɓo' ɓanak ɓiliis ɓaa bokoh. Enee towutaa Sebedee: Saak na këmëenkíci Saŋ. Ba enee ga ɗuuy gaal-loocaa na Sebedee paamba, ɓaa hëwíraat mbaalcaagaɓa.

²² Yéesu bayyaba; ga saasi, ɓa foñja paamba na gaal-loocaa, ɓaa taabukki.

Yéesu yaa jëgíroh ee ya wëkí' dūukoolí'caa

²³ Yéesu yaa wíil gohaa Gëllílee ɓéebwa, yaa jëgíroh ga jaangu-yaawúu'caa, yaa yéegaloh Hewhewii winéwí'wii wo' ga loo Nguuraa ga ɗookɗa, ee ya yaa wëkí' dūukoolcaa ɓuwaa ɓéebca na ɓéeb iñcaa mesik ɓuwaada.

[✧] 4:6 4: 6 Malkat Kañcaa 91: 11-12.

²⁴ Teekaagari síwwa ga béeb kúlkaa Sírii. Ya yaa komu béeb buwaa dúukool, ee dúukoolcaagaba na mesiklaatcaagaba bokkii. Ennda buwaa rab abee na baa laakee cikeen-keen, na lafañcaa, ya yaa wēkí'ba.

²⁵ Mbooloo wiyaak waa taabukki: buwaa meyohee gohaa Gēlilée na gohaa Teerucaa Cidaankaahcaa, na teeraa Yéerúsaleem, na gohaa Yúudée, na gohaa hanoh húlúwaa Yúrden gaada.

5

Jangataa Yéesu ga dook janjagaa

¹ Daa Yéesu hotee mbooloomaa, ya lappa dook janjagaa, ya yuŋga, tēelibéecaagari hayussa ga yahaaci.

² Ya aawwaba kijégí' wo'eencii cii:

³ - Ba yewinin múu', buwii tookuunun ga keeñba kinduulkaagaba ga fíkii Koohda, ndaga Nguuraa ga dookda wuuba!

⁴ Ba yewinin múu', buwii en na kikoduk watida, ndaga Kooh hayba kidékóhí'!

⁵ Ba yewinin múu', buwii yewinin jamda, ndaga bērí yah kilam ēldúna!

⁶ Ba yewinin múu', buwii díibuk kipes ga iñaa Kooh nakohda, ndaga Kooh haybaka kitumi'!

⁷ Ba yewinin múu', buwii laakin yērmaandi ga mooroombada, ndaga Kooh hay kilaak yērmaandi gaba!

⁸ Ba yewinin múu', buwii setin keeñda, ndaga ba hay kihot Kooh!

⁹ Ba yewinin múu', buwii saki jam daa ba enoh toohda, ndaga ba hay kibayu bitowu Kooh!

¹⁰ Ba yewinin múu', buwii hatalu ga kipesba, ndaga kitum iñaa Kooh nakohda; Nguuraa ga dookda wuuba!

¹¹ Dú yewinin múu', binaa mi tah dú bassi, dú hatalsi ga kipessúu, dú wo'dusi enaama yibóní' yaa en béeb ee saboh!

¹² Leenaa keeñjúu soosat, dú nebluki, ndaga neehalaagarúu ga dookda hay kiyak. En ki'ena, sēldiiga-Koohcaa debpúu kihayda hatalsee ga kipesba fodaama.

Ki'en maraa na lee'laat ga ēldúna

(Marka 9: 50; Lúkkaa 14: 34-35)

¹³ - Dú bērí en maraamii ēldúna. Binaa maraa safissiinaa, ma daanohsan na ya? Ma laaksisoo jeriñ, ma aamsan ga lēedúu, buwaa togisohma.

¹⁴ Dú bērí en lee'laatii ēldúna. Teeraa tawahu ga dook tēgēl mínoo kidfaakuk.

¹⁵ Ken taaloo lampu lí' kanu ga dookgaanaa. Wayee fu líkanwa hen doonaa wa mín kilee' ga béeb buwaa enu ga túuyaada.

¹⁶ Kon lee'laatii en garúuda jom kimelic fodaama ga fíkii buwii. Doonaa ba mín kihot tumeencaagarúu cijófi'caa, ee ba mín kikañ Paammbúu yii en ga dookda.

Yéesu na Waasaa Móyís

¹⁷ - Kaa foogat an mi hay kinís Waasii Móyís wala iñii sēldiiga-Koohcii jégírohda. Kinísca haydohhiroo, wayee mi hayca kimētí'si'.

¹⁸ Mi wo''úuka ee kayoh; en an asamaanii na kakayfii cii lís diinaa, ku'oc jíinoo wala kuffiiskaa wēñ kijutuut ga Bíncii Waasii nískoo ga, bi ga daa tooh laakan.

¹⁹ Kērí tah, baa fu foñ enaama yínoo don yaa wēñ kijutuut ga iñcii nakohu kitumda, fu jégí' buwaa kitum fodaamanaa, fu tíksan baa wēñ kijutuut ga Nguurii yii ga dookda. Wayee baa fu taabukca, fu jégí' buwaa kitum fodaamanaa, fu tíksan bo' yiyaak ga Nguurii yii ga dookda.

²⁰ Mi wo''úu man: jégíroh-waascii na Fērisiyeençcii, binaa dú wēñjiiba kitaabuk iñaa Kooh nakohdanaa, dú aasoo ga Nguurii yii ga dookda.

Ki'aylukoh na kijúwoh

²¹ - Dú kelohin an wo'see caasamuncaa an: «Kaa laŋ kumuun bo'. Baa laŋ kumuun bo' béeb hay kibayu ga waas.»

²² Ee mi wo''úu man: Baa ayluk mooroomcinaa, gënin gari ya bayu waas. Baa bas mooroomci an “Fu enndii dara” béeb, gënin gari ya bayu ga fikii paanaa yaawú'caa wiyaakwaa. Baa wo''i an “Hafigaraa líiffii” béeb, gënin gari ya jafu ga kiwiikaa safara.

²³ Binaa book, baa fu tuuk ki'e' Kooh sarah ga loteelaa, ee daama fu níindísuk an mooroomfu amdinndaa aylookaa,

²⁴ foñaa sarahaa daama ga loteelaa. Kara, fu júwohnee na mooroomfu paay. Lëehíraa, boyka, fu eroh sarahaagaraa.

²⁵ Binaa fu laakoh na bo', d'ú taam kilayohneenaa, gaawaa nari kijúwoh ga waasaa. En danaa ya tíkoora ga yah atti'ohaa, yaama tíkkaa ga yah êlkëetaa, fu tëcu ga kasu.

²⁶ Mi wo''úuka ee kayoh; fu meyhoo daama ee fu fayyii iñaa fu laaki'tida bi ga fiftínaa méeñjohda.

Kidúk yaalfu wala betifu fu faanuk na bo' yiliis

²⁷ - Dú kelohin an wo'see an: «Kaa d'úk yaalfu wala betifu, fu faanuk na bo' yiliis.»

²⁸ Ee mi, mi wo''úu man: baa fu malak beti mooroomfu bi helpu tes garinaa, fu d'úkin betifu, fu faanukka na betifaama ga helpu.

²⁹ Binaa en lak kuhaskaagaraa ñaabaah tahhaa kitum baakaaraa, lukitaaja fu jafja di'úsaayí'. Iñaa gën garaada wëri en kiñak bak wíinoo ga faanfigaraa loo faanfigaraa toohfa jafu ga safara.

³⁰ Ee en lak yah-ñabaagaraa tahhaa kitum baakaaraa, gúraawa, fu jafwa di'úsaayí'. Iñaa gën garaada wëri en kiñak bak wíinoo ga faanfigaraa loo faanfigaraa toohfa jafu ga safara.

Yéesu wo''a ga loo kifasi'

³¹ - Laakin iñaa wo'see an: «baa fu foñ betifunaa, eraari jikëyítjaa teewoh an fu fasi'inndi.»

³² Wayee mi wo''úu an: béeb baa fu foñ betifu, ee enndii an ya d'úkkaa hen faanukka na yaal yiliisaa, fu ekki ga kifaanuk na bo' yiliis. Ee baa fu pañ betifaa fasi'u henaar, iñaa kidúk betifu fu faanuk na beti filiis.

Yéesu wo''a ga loo kiwaatuk

³³ - Dú kelohin ban an wo'see caasamuncaa an: «Kaa waatuk sooy, wayee iñaa fu waatukin kitum ga fikii Ha'mudiinaa, tumaari;»

³⁴ wayee mi, mi wo''úu man: Kaa waatat hen dara. Enndii ga teekii dook-Kooh, ndaga Kooh yuŋ daama kinguuruk.

³⁵ Enndii ga teekii kakayfii ndaga Kooh tum da ditogaa' kotci. Enndii ga teekii Yéerúsaleem, ndaga daama en teeraa buurii yiyaakyii.

³⁶ Kaa waatuk ga hafiigaraa ndaga fu mínoo kiyaanaawi' wala kisúusúusí' kufen jiiinoo ga.

³⁷ Wo'eenndúu en “Eheena”, enat “Ehee”. En ó'óonaa enat “ó'óo”. Iñaa baatuk ga béeb, meyhoh ga Seytaani.

Iñaa Yéesu jëgíroh ga loo ki'ëldúkda

³⁸ - Dú kelohin wo'u an: “Kobot baam fayohsi baam”*;

* **5:38 5: 38** Yéesu bewaat wo'eenaa bídu ga Këyítfaa kifiliimunkaa kudewaakaada an: «kuhas na kuhas, síis na síis, yah na yah, kot na kot», ee waa' kiwo' an ki'ëldúk hídat na tooñaa fu tooñuɗa, hanat kiwëñ. Eksoot 21: 24; Léwítik 20: 40; Dëteronom 19: 21.

39 wayee mi, wo''úu an: bo' tummbúu ińaa meskinaa, kaa ëldúkat. Binaa bo' múttaa pa' ga ńaamaagaraa ńaabaanaa, eraari wíinoowaa ban.

40 Binaa bo' waa'taa kibay waas kite' túrkaagaraanaa, íisdáari ban sibidooraa.

41 Binaa bo' gítíndaa kitíin gaaf cijúnnaa, tíidaa nari cijúnna-kanak.

42 Bo' kíimmbaanaa onaari, ee kaa sań kilúun ńaa hayinndaa kilúuduk.

Yéesu nakoh kiwaa' ńaa sańga

43 - Dú kelohin wo'u an: «Waaraa ńaa en filiifu, fu sań ńaa waa'tii garaa kihot»;

44 wayee mi, mi wo''úu an: Waarat buwii waarussii garúu kihotda ee buwii hatallúu ga kipesda, d'ú kíimdíba Kooh.

45 Dú tumkanaa, d'ú hay ki'en towutii Paamudiigarúu en ga dookda. Ndaga nohiigari ya oninwa buwii joffii na buwii jofinda. Ya towi ga dook buwii júwinda na buwii júbpiida.

46 Binaa en lak d'ú waa' buwii waa'túudá rekaa, neehalii wiida wërí d'ú laakan ga ińaama? Ińaama, bi ga juuticii sah tumsinndi.

47 En lak d'ú kēńdohi na bo''úu dogaa, d'ú tum ya daama yiyëki'? Ińaama, bi ga yiifa'cii tumsinndi.

48 Kon enat buwaa matin, fodii dii Paammbúu yii ga dook matda.

6

Ińaa Yéesu wo' ga loo kisarahohda

1 - Binaa d'ú en na kitum ińii Kooh nakohdanaa, abukat ga kiheel kihotuk bi tah d'ú tumika ga fikii buwii béeb. Enndiikanaa, d'ú laakanndii neehal wíinoo ga Paammbúu yii ga dookda.

2 Kon binaa fu en na kisarah ńaa laakoonaa kaa típ han, kiwaa' kiyéeguk, fodaa daa buwaa bíinoo jófjófduki tumsi ga d'uuy jaangu-yaawúu'caa na mbedicaa, kiheel buwaa ndamba. Mi wo''úuka ee kayoh; ńaa laasin neehalaagaba kumëeńi'.

3 Wayee fu, binaa fu en na kisarah ńaa laakoonaa, yah-segaagaraa hanat ki'ínoh ińaa yah-ńaabaagaraa tumda,

4 doonaa sarahaagaraa daakuk, ee paamfu yii hotin ga ińaa daakukinda, hayyaaka ki'ík.

5 Ee binaa d'ú en na kikiim Koohaa, kaa madat na buwii bíinoo jófjófdukida. Ba waari kituuk ńaa kikiim Kooh ga d'uuy jaangu-yaawúu'cii na sal-waascii doonaa béeb hotba. Mi wo''úuka ee kayoh; ńaa laasin neehalaagaba kumëeńi'.

6 Wayee fu, fu en na kikiim Koohaa, aasaa túuyaagaraa wēń kidaakuk ga kaanfuda, fu lań halaa, fu kikiim Paamudiigaraa. Ya yaa da, ga dekataa widaakuki'waama. En danaa, Paamudiigaraa hotin ga ińaa daakukinda hayyaaka ki'ík.

Yéesu yëedi'ta buwaa kikiim Kooh

7 - Binaa d'ú en na kikiim Koohaa kaa madat na yiifa'cii, d'ú am ga kiwo' rek d'ú ínohoo kilëehí'. Ba foon an ńaa yewin tiwo'aa Kooh tumi'ńaa ńaa kikiimda.

8 Kaa ëldúkohatba. Ińaa d'ú sooluk, balaa sah d'ú kíimmbi Kooh, Paamudiigaráunaa, lak ya ínohinndi haat.

9 Kon d'ú jom kikiim Kooh anee:

«Paammbii yii ga dookda,
béeb buwii ínohat kisela'kii teekiigaraa,

10 Nguuriigaraa le'at dii,
Ińaa fu waa'da laakat ga kakay,
fodaa ka laak ga dookda.

11 Onaarii ińaa dí jom kińam ga besii watida.

12 Bayalaarii baakaa'cii dí tumida,

fodaa dí ban, dí bayalin buwaa tooñjiiɗa.

¹³ Ee kaa íissíi dí keen ga fí' Seytaani, wayee músalaaríi ga sépí'í'-ga-nofii, [ndaga fu yèrí laak kinguuruk, fu yèrí laak kimín, fu yèrí laak ndam, bi taa'.

Aameen]*.»

¹⁴ En ki'ena, binaa dú bayal buwii iñcii ba tooñirúudanaa, Paammbúu yii ga dookɗa hayyúu kibayal ban.

¹⁵ Wayee binaa dú bayallii buwiinaa, Paammbúu yii ga dookɗa ban bayaloorúu baakaa'ciigarúu.

Yéesu wo' ga loo ki'oo'

¹⁶ - Binaa dú en na ki'ooraa, kaa súuñɗukat fodii dii buwii jófjófɗuki tumsíɗa: ba api faancaagaba kiteeb buwaa béeb an ba oorin. Mi wo''úuka ee kayoh; ba laasin neehalaagaba kuméeñí'.

¹⁷ Wayee fu, binaa fu en na ki'ooraa, sémúluka bi set, fu la'koleñ hafaagaraa,

¹⁸ doonaa fu teewoo buwaa an fu en na ki'oo'. Paamudiigaraa hotin ga iñaa daakukinda don inohanka. Ee Paamudiigaraa hotin ga iñaa daakukinda hayyaaka ki'ík.

Heelat kilaak alalaa ga dookɗa

(Lúkkaa 12: 33-34)

¹⁹ - Kaa nēgírohdát haffúu alal ga əldúna. Dii, maasoh na homaak míninwa kilaas, yasohwa, ee lokcii mínin kihay pook kaan, bayuwa.

²⁰ Namat kinēgírohi' haffúu alal ga dook, daa maasoh na homaak mínsoowa kiyasoh ee lokcii mínsoo kihay, pooku kaan, ba baywa.

²¹ En ki'ena, daa alalfu enoh béeb, keeñfu waa da ban.

Kuhas, lampu ga faan

²² - Kuhas kəri en lampii faanfii. Kon binaa dara enndii na kuhasfunaa, faanfaagaraa toohfa yah ga lee'laat.

²³ Wayee binaa tuhastaagaraa mesikaa, faanfaagaraa béebfa en ga ñúus. Kon binaa lee'laatii en garaada ñúusaa, waama ñúus hídan na kitérúus!

Yéesu nakoh ki'ooluk Kooh

²⁴ - Ken mínoo kisúrɗa'uk ga ha'-kaan banak. Faw fu san yínoo, fu waa' yaa tesɗa; wala fu taabuk yínoo, fu foñluk yaa tesɗa. Dú mínoo ki'atukoh kitop Kooh na kitop hēelís.

²⁵ - Iñama tah mi wo''úu an: kaa bítukat ga ñamahaa [wala anahaa] dú laakan sooli kipesoh wala yēerícaa dú laak sooli ki'ekuk ga faandúuda. Ndaga kipes kəri wēñ kilaak solu ñamah ee faan fērí wēñ yēerí kilaak solu. Enndii dee?

²⁶ Malkat ga selii púdida. Ba sokoo, ba piikoo, ba laakoo dap, ee Paammbúu yii ga dookɗa yii ñēmí'ba. Enndii dú wēñ selii púdida kilaak solu fúufe?

²⁷ Bii yiida garúu mín kibaat iñaa hín na siñdaa jokon ga kipesci, bi ya bítuki ga coonucaagari?

²⁸ Kon iñii tahúu kibítuk ya ga iñcaa dú ekukan? Malkat ga pēegí-nduhumfii fimórí'fii ga ēgíriiɗa na ga dii fa kolukiɗa: fa lēgēyoo, fa foliloo.

²⁹ Wayee mi wo''úuka, bi ga buu' Salomon na alalaagari tooh, ya ekukkii kúltícaa hín kimo' na wínoo ga pēegí-nduhumcii.

* **6:13 6: 13** Lóogísohcii ɗeɓɗa laakoo wo'eencii ga duuy hēlí-júbciida

³⁰ En lak Kooh yĕrí mórí' fodaama pĕegí-nduhumfi fimórí'fii ga ĕgírri wati, ee kuwisaa fa yah kijafu ga kiwii donđanaa, wĕñaa ga, dŭ ga kihaffu, ya ekoorúu bi jofe? Ngĕmiigarúu daal dooyii!

³¹ Kon kaa bítukat rek ga kiheel iñaa dŭ ñaman, na iñaa dŭ anan, na iñaa dŭ ekukan.

³² Béeb iñcuma buwii ga ĕldúna ee ínohsoo Koohđa bĕrí tumi lĕgĕy kiheelca. Wayee, Paambúu yii ga dookđa ínohin an dŭ laakin sooli gaca.

³³ Namat kideb kiheel Nguurii [Kooh] na kitum iñaa ya nakohđa. Ee iñaa tes dŭ laak sooli gada, Kooh hayyúuri ki'e'.

³⁴ Kuwis hanattúu kibít. Kuwis hay kihĕwí' hafwa, ndaga besaa en béeb coonufaa gada dooyin ga.

7

Yĕesu wo''a an ken hanat ki'atti' mooroomci (Lúkkaa 6: 37-38,41-42)

1 - Kaa atti'at ken, en đanaa Kooh atti'oorúu.

2 En ki'ena, Kooh atti'anndúu fodaa dŭ atti'i bimooroombúuđa. Ee nataa dŭ natoh buwiđa, wĕrí dŭ natohohsan.

3 Iñii tah ya fu malaki bolaa en ga kuhaskaa mooroomfu, ee fu mínoo sah kimalaksukoh dúuñii ga kuhaskiigaraada.

4 Fu yii fu bay dúuñ ga kuhaskiigaraada, fu mín na kiwo' mooroomfu an: «Íisa mi nísí'taa bolii en ga kuhaskiigaraada?»

5 Fu yii fu jófjófđuki ga fíkí buwiđa, đewaa kinís dúuñii ga kuhaskiigaraada, en danaa fu hay kihot dijófi' bi fu mín kinís bolaa ga kuhaskaa mooroomfuda.

6 Kaa jafđat baaycaa iñaa setin ga fíkí Kooh enndiikanaa ba mínin kimĕĕnsuk ga dookkúu đowussúu. Ee ban kaa weesat siimii-pemiciigarúu ga fíkí mbaamcii, enndiikanaa, ba yahca kitogisoh don.

Kíimat, heelat, fĕekírat, Kooh hayyúu kitaas (Lúkkaa 11: 5-13)

7 - Kíimat, Kooh hayyúu ki'on. Heelat, dŭ hay kihot. Fĕekírat, dŭ hay kilĕgísđu.

8 En ki'ena, baa kíim béeb, onu; baa heel béeb, hot; ee baa fĕekí' béeb, hay kilĕgísđu.

9 Bii yiida garúu eran kowukaagari atoh binaa ka kíimmbi mbúurúnaa?

10 Wala ya e'ka goŋ binaa ka kíimmbi jĕnaa?

11 Kon dii dŭ hín kibonđa, en lak dŭ bĕrí mín ki'on towutaagarúu enaama cijófiraa, wĕñaa ga Paambúu yii ga dookđa. Buwaa kíimmbi enaama cijófi'da, ya onoobacane?

12 Kon béeb iñaa dŭ waa' bimooroombúu tumi'túunaa, dŭ ban tumđatbari. Waasii Móyís na iñcaa sĕldiiga-Koohcaa wo'da, nakohu iñaama.

Halcaa kanakcaa (Lúkkaa 13: 24)

13 - Aasohat halaa wiyínwaa. En ki'ena, halaa ĕewdoh bo' ga kisaŋku'da agin, ee waasaa aaw gada newin kitaaboh*. Yewinin buwaa taam ga waasaama.

14 Wayee halaa ĕewdoh bo' ga kipeskaa leehoo taa'da hatin, ee waasaa aaw gada newoo kitaaboh. Yewinndii buwaa mínwa kihot.

Kedik ínohsohsi ga towutaa ka límđa (Lúkkaa 6: 43-44)

* **7:13 7: 13** Ga Kĕyítcaa cidewaacaa laakin baa bín an: «waasaa ĕewdoh bo' ga kikaandá agin ee newin kitaaboh.»

15 - Watukat haffúu ga buwii tík haffba biseldiiga-Kooh ee lak sabohda. Ba hay garúunaa, ba teewoh kidooy en fan baal, ee lak ga duuy keeñcaagaba, ba iñcaa bigumuu bisootí'.

16 Dú inohsohanba ga tumeencaagaba. Bo' mínan na kibeen kowu reseŋ ga pëegí-ñaawaab wala kowu een ga ka'ka'?

17 Kedik kijófi'kaa en béeb lími towu timóri', wayee kedikkaa dúukoolin lími towutaa moroo.

18 Kedikkaa jofin mínoo kilím towutaa moroo, ee kedikkaa dúukoolin mínoo kilím towu timóri'.

19 Kedikkaa límbii towu tijófi' béeb, hay kígúru, jafu ga kiwii.

20 Kon fodaama, buwaa tík haffba biseldiiga-Kooh ee lak sabohda, dú inohsohanba ga tumeencaagaba.

Buwaa en tēelíbee kayoh-kayohda

21 - Enndii an béeb buwii bayiroo «*Ha'mudii, Ha'mudiida» bēri aasan ga Nguuraa Kooh ga dookda; bii tumi iñii Paammboo yii ga dook waa'da bēri yah ki'aas.

22 Besaa Kooh yah ki'atti'oh buwii le' bēriinaa, hay kiyewin buwaa wo'anndoo an: «Ha'mudii, Ha'mudii, man dí yéegalohee wo'eenaa Kooh ga teekiigaraa. Dí kaalla rabcaa abee buwaada ga teekiigaraa. Dí tumba kintaan ciyewin ga teekiigaraa!»

23 Wayee mi hayba kilof an:

- Mi mosoorúu ki'ínoh, úsaayattoo, dú bii dú meerin kitum iñaa joffiida.

Kaancaa kanakcaa

24 - Kon béeb baa keloh wo'eenii mi meyoh kiwo'da, ee ya taabukiwa ga tumeencaagarinaa, hay kimédírohu na bo' yiñeēñí' yaa tawah kaanci ga atoh.

25 Tob wiyewin keennda bi baalcaa líiffa. Wambalaa na uurisaa tapukka ga kaanfaama, fa bú'tii ndaga fa yípsee ga atoh.

26 Wayee béeb baa keloh wo'eenii mi meyoh kiwo'da, ee ya taabukkiiwa ga tumeencaagarinaa, hay kimédírohu na bo' yiñēki'-hel yaa tawah kaanci ga dook koleñ.

27 Tob wiyewin keennda bi baalcaa líiffa, wambalaa na uurisaa tapukka ga kaanfaama, fa bú'ta, béebfa tassa tasar.

28 Ga waa Yéesu lēehí'ta kiwo' iñcaama, béeb buwaa waaru'ussa ga jégírohaagari.

29 En ki'ena, ya madéeríi na jégíroh-waascaa. Ndaga ya en kijégírohaa, ya yērēmoo wo'eenci.

8

Yéesu wēkí'ta baa bay dúukool-gaana

(Marka 1: 40-45; Lúkkaa 5: 12-16)

1 Daa Yéesu yoosukee janjagaa, mbooloo wiyaak taabukkari.

2 Laakka baa bay dúukool-gaana, ya deeyca gari, yí'a ga fíkiici, wo''ari an:

- Ha'mudii, fu waa'kanaa, fu míninndoo kiwēkí'*

3 Yéesu lērísaa yahaagari, le''a ga baa, wo''ari an:

- Mi waarinka, waka! Ga saasi, baa wakka ga dúukool-gaanaa.

4 Lēehí'ta Yéesu wo''ari an:

- Abukaa ga kiwo' bo' iñii mi tumi'taada, wayee kara, fu teewohnee haffu ga sarahohaa, ee fu tum sarahaa Móyis nakoh ga kisetkiigaraada. En d'anaa, iñama hay kiteeb béeb an fu setin✧.

* 8:2 8: 2 Fu mínndoo kiwēkí': wo'u an: «Fu mínndoo kisétí'». Dúukool-gaana ga baahaa yaawúu'caa enee dúukoolaa hoonohi dúukoolíraa kideey buwaa. Baa wak ganaa man na ya séti'siru ga yen yisépí'í'. ✧ 8:4 8: 4 Malkat Léwítik 14: 2-32.

Yéesu wĕkí'ta súrġaa soldaaraa yiyaakyaa
(Lúkkaa 7: 1-10)

⁵ Lak Yéesu yaa aas teeraa Kafarnawom, soldaa', yaa kuliyyuki bo' bitéemée' ga heñ, deeyca gari, kiimmbari

⁶ an:

- Kiyaakii, súrġaagoo d'úukoolin bi mínoo kikuluk, yaa faanukka ga kaan ee sodin lool.

⁷ Yéesu wo''ari an:

- Mi hay kika', mi wĕkí'ti.

⁸ Baa wo''a Yéesu an:

- Ha'mudii, joobinndoo fu aas Kaanndoo, wayee wo'aa wo'een wíinoo rek, súrġaagoo wak.

⁹ Mi ga kihaffoo, mi laakin buwaa hanohhoo d'ook, ee mi laakin soldaa'caa hanohusoo kakay. Binaa mi wo' yii an karanaa, ya ka'; mi wo' yíinoo an hayanaa, ya hay; ee binaa mi wo' súrġaagoo an tumaa iñii yiinaa, ya tummbi.

¹⁰ Daa Yéesu kelohee wo'eencaama, ya waaru''a ga soldaaraa yiyaakyaa. Ya wo''a buwaa taabukeeridfa an:

- Mi wo''úuka ee kayoh; ga bu-Isarayeel, mi mossii kihot ken baa laak ngĕmaa hín na wii garoo.

¹¹ Ee mi wo''úu an bo' biyewin hay kimeyohu meyaa'-noh na aasaa'-noh, ba bok kanu na Abaraham, Ísaak na Yakoop ga Nguurii yii ga d'ookda.

¹² Wayee buwaa jomee ki'aas ga Nguurii yii ga d'ookda hay kijafu ga fooh ga ñúusaa, daa kikodukoh na ki'úñoh sís yah kilaakda.

¹³ Lĕehí'ta Yéesu wo''a soldaaraa yiyaakyaa an:

- Tíida fu yee kaanfu, ka laakohat fodum fu gĕmkada. Ga wahtaama siiy, súrġaa soldaaraa wakka pelen.

Yéesu wĕkí'ta payam Simon na bibo' biyewin biliis
(Marka 1: 29-34; Lúkkaa 4: 38-41)

¹⁴ Waa ennda da, Yéesu ka'ta kaan Pee', ya laak payam Pee' yibeti yii ga d'ook fayaan, d'úukoolin ee faanfaa tamin jír.

¹⁵ Yéesu ammbari ga yah, tamohlaataa faanfaa dalla kiyím, lĕehí'ta ya kolukka, ya aawwa kitoputu' Yéesu.

¹⁶ Ga noh-soosaa, Yéesu haydohd'ussa bibo' biyewin baa raḡ am. Ya kaalla raḡcaa na doolaa wo'enaagari ee ya wĕkí'ta d'úukoolí'caa béebba.

¹⁷ Fodaama, iñaa Ísayii, sĕldiiga-Koohaa wo'eeda matta. Ya wo'ee an: «Ya bewin ga hafci coonuciigaruu, ya koorukin d'úukoolciigaruu.»

Buwaa waa' kitaabuk Yéesuda
(Lúkkaa 9: 57-62)

¹⁸ Daa Yéesu hotee mbooloomaa wíilinndi, ya ebilla tĕelíbéecaagari an:

- Du paafat bakii giyyii hanoh gaada.

¹⁹ Laakka jĕgíroh-waasaa deey gari, wo''ari an:

- Jĕgírohii, daa fu yah tóoh, mi hayyaa kitaabuk.

²⁰ Yéesu wo''ari an:

- Tílcii laakuunun d'úl ee selcii ga asamaanda laakuunun taal, wayee Kowukii bii laakoo daa ka leeman hafiigari.

²¹ Bo' yiliis ga tĕelíbéecaagari wo''ari an:

- Ha'mudii, onaroo paay mi ka' ki'acnee paammboo.

²² Wayee Yéesu wo''ari an:

- Taabukaaroo, fu iis buwaa kaaninda ba ac buwaagaba kaanda.

*Yéesu tuuki'ta uuris wiyaak**(Marka 4: 34-41; Lúkkaa 8: 22-25)*

²³ Lēehí'ta Yéesu aassa ga gaal-loocaa, tēelíbēecaagari taabussa nari.

²⁴ Uuris wiyaak dalla kiyíp ga giyyaa bi dúuscaa caa yah ki'úul gaal-loocaa. Wiima lak Yéesu yii neeh.

²⁵ Tēelíbēecaa hayussa gari, yúudussari na tifiip an:

- Ha'mudii, somaaríi, kikaankii kii hayyuu!

²⁶ Yéesu wo''aba an:

- Iñii tahhúu ya kiniik hín̄da? Dú daal ngēmiigarúu yēgíssii!

Waa ennda da, ya kolukka, gētta uurisaa na giyyaa, tóoh ennda selew.

²⁷ Ba jaahli''a lool, ba baa wo' an:

- Moo bii yii yērí en ba bi uurisii sah na giyyii tumsi ga iñaa ya nakohda?✠

*Yéesu wēkí'ta bo' banak baa rab am**(Marka 5: 1-20; Lúkkaa 8: 26-39)*

²⁸ Ga waa Yéesu le''a bakaa giyyaa Gēlílée hanoh gaa, ga kúlkaa Gadaraada, bo' banak baa rab am, meyohussa ga loycaa†, gú'dukohussari. Buwaama namee kisoot hen bi ken kaañéeri kikooroh waasaa waama.

²⁹ Ba aawwa kifip an:

- Fu naríi ya, fu Kowukii Kooh! Kitummbíi iñaa meskin haydohhaa dii ee wahtii le''ii duume?

³⁰ Wiima lak ga disam di'úsaayí' laakin yop-mbaam-parki wiyaak waa en na kiníiru daama.

³¹ Rabcaa am buwaada kímussa Yéesu an:

- En an fu yahhíi kikaal dí meyoh ga buwii biinaa, ekaaríi ga yop-mbaamaa wúunee!

³² Yéesu wo''aba an:

- Tíidat dú aas gaba!

Rabcaa meyohussa ga buwaa, aasussa ga mbaamcaa. Ga saasi béeb yopaa írkísukohha d'ook janjagaa, wa keennda ga giyyaa, wa muu'ta.

³³ Buwaa níi'see yopaada núpussa, aasussa teeraa, ba béestí'ta tóoh iñaa laakda, na iñaa dal buwaa banakbaa rabcaa abeeda.

³⁴ Waa ennda da, béeb bu-teeraa meyussa kigú'dukohnee Yéesu. Daa ba hoteeri, ba kímmbari ya mey gohaagaba.

9

*Yéesu wēkí'ta baa lafañin**(Marka 2: 1-12; Lúkkaa 5: 17-26)*

¹ Waa ennda da, Yéesu aassa gaal-loocaa, ya húusissa giyyaa Gēlílée, ya boyukka teeraa ya dēkohda.

² Daama ya haydohdussa baa lafañin ee faanuk ga d'ook gatan. Daa Yéesu hotee ngēmaagaba waama, ya wo''a lafañaa an:

- Yaal, helpu dalat, baakaa'cumgaraa bayaluununndaa.

³ Jégíroh-waascaa baa wo' ga d'uuyba an:

- Bii yii basin Kooh!

⁴ Wayee Yéesu ínohha iñaa en ga helcaagaba, wo''aba an:

- Iñii tah ya dú laak halaatcum cibóní'cuma ga helciigarúu?

⁵ Kon iñii yiida wēñ kiyooḅ kiwo' lafañii? Kiwo''i an «Baakaa'cumgaraa bayaluununndaanoo», kiwo''i an «Kolka fu tíin»?

⁶ Wayee bi dú ínoh an ga ēldúna Kowukii bii onuunun kibayal baakaaraa, malkat:

✠ 8:27 8: 27 Mēdírohat na Kañcaa 65: 8; 89: 10; 107: 23-32. † 8:28 8: 28 Loycaa waama, ga iñaa wēñ kiyewinda, tunsee ga atohaa bayin noḅ wala acu ga d'uuy atoh ciyaak.

Ya wo''a lafañaan an:

- Kolka, bewaa gataniigaraa, fu yee kaanfu!

⁷ Baa kolukka, yaa yah kaanci.

⁸ Daa buwaa hotee iñaama, ba dalla kitit, ba baa ndam Koohyii on bo'-súusúus kimín kitum iña hinda kiyakda.

Yéesu bayya Měccěe

(Měccěe 2: 13-17; Lúkkaa 5: 27-32)

⁹ Yéesu meyca, yaa yah. Ya hotta baa teeku Měccěe, yugin ga daa buwaa fayohi juutida. Yéesu wo''ari an:

- Taabukaaroo!

Měccěe kolukka yaa taabuk Yéesu.

¹⁰ Laakka bes, Yéesu yuŋga kiñam ga kaan Měccěe. Juuti biyewin na bibo' biliis bibóni', hayussa, bokussa na Yéesu kanu, ya na tēelíbēecaagari.

¹¹ Fērīsiyeenċaa hotussa iñaama, wo'ussa tēelíbēecaa Yéesu an:

- Inii tah ya jēgīrohiirúu bok kiñam na juuticii na buwii bibóni' bii bii?

¹² Wayee Yéesu kelohhaba, loffaba an:

- Buwii dara gaa nabaċa enndii ba laak sooli ga payoh, wayee buwii dúukoolda bēri laak sooli ga.

¹³ Karat, dú heel ki'ínoh iña wo'eenii wii waa' kiwo'da: «yērmaandi wēñjoo kinebloh kisarahoh júu'»*, ndaga mi hayyii ēldúna kibay buwii tik hafba bibo' bijúwí'da, wayee mi hay kibay ha'-baakaa'cii.

Yéesu wo''a ga loo ki'oo'

(Marka 2: 18-22; Lúkkaa 5: 33-39)

¹⁴ Waa ennda da, tēelíbēecaa Saŋ hayussa ga Yéesu, ba meekissari an:

- Inii tah ya dí na Fērīsiyeenċii dí oori ee tēelíbēeciigaraa oo'soo?

¹⁵ Yéesu loffaba an:

- Bedohcaa ha'-kílookkaa, mínan na ki'en keēñba newoo ee lak ha'-kílookkaa yaa naba? Wayee bes waa hay, waa ha'-kílookkaa hay kibewohu ga leelooba; le' bēriinaa, tēelíbēeciigoo hay kidalu ki'oo'.

¹⁶ Ken daafoo píis wi'as ga líil-kúltí, ndaga píisaa wi'aswaa hay kibaydoh yen ga líil-kúltaa, wa tum daraa wēñ kiyak.

¹⁷ Ee ken tumoo biiñ* wi'as ga mbúus-oncaa maañin. Enndiikanaa biiñaa lúudaa, mbúuscaa pook, biiñaa aamuk, mbúuscaa yasukoh. Biiñ wi'as kay tumsi ga mbúus-on ci'as, en danaa ca bēēċa ca mín kimaañ.

Kowu baa kuliyuk ga jaangu-yaawúuraada na Betifaa le'ee ga Yéesuda.

(Marka 5: 21-43; Lúkkaa 8: 40-56)

¹⁸ Lak Yéesu yaa lís kiwo' fodaama, bo' yaa kuliyuk ga yaawúu'caa hayya, yí'a ga fíkíici, wo''ari an:

- Kowuroo kibeti han kikaan diima-diima, wayee hay fu tíkki yahciigaraa ee ka hay kipesis.

¹⁹ Yéesu kolukka, yaa yah na baa, ya taamba na tēelíbēecaagari.

²⁰ Laakka betifaa daanee kimeydoh ñif rek iña le'in tíkiis tidaañkaah na tanak; fa koorohha fenoo, le''a ga pawaa kúltífaa Yéesu,

²¹ ndaga fa wo'ee ga helci an: «Binaa mi le' rek ga kúltífaagarinaa, mi hay kiwak.»

²² Yéesu heelukka, hottari, wo''ari an:

- Jowu, helpu dalat, ndaga ngēmumgaraa wēkdinndaa. Ga wahtaama sii' betifaa wakka.

☆ 9:13 9: 13 Malkat Osee 6: 6.

* 9:17 9: 17 Biiñ wi'as Biiñ enee anahaa yaawúu'caa mee'see ki'an ee meyoŋ ga kowu reseŋ.

²³ Yéesu le'a kaan ɓaa yaama kuliyyuk ga yaawúu'caada, ya hotta mbiiwohcaa†, ee lak coowaa ɓan dúukin pút ga mbooloomaa, ya wo''aba an:

²⁴ - Meyat fooh! Ku'oomaa-jowukii kaandii, ja en na kineeh rek. Daama, ɓuwaa ɓaa ciibsukki.

²⁵ Buwaa meydohussa fooh, lëehí'ta Yéesu aassa túuyaa. Ya ammba yahaa ku'oomaa-jowukaa, ja kolukka.

²⁶ Iñaa hew yaama síwwa ga ɗuuy gohaama ɓéebwa.

Yéesu wëkí'ta búumí' ɓanak

²⁷ Yéesu meyhha daama, ya yaa yah. Laakka búumí' ɓanak ɓaa taabukki ee ɓa ɓaa fiip an:

- Kucaasamunkii Dëwít, yërëmaarii!

²⁸ Ga waa Yéesu le'a kaanfaa, búumí'caa hayussa gari, ya meekissaba an:

- Dú gëmin an mi mínin kitum iñii dú kímmboodane?

Ba taassa an:

- Ee, Ha'mudii, fu míninka.

²⁹ Yéesu dalla kile' ga tuhastaagaba, wo''a an:

- Iñii dú kímda laakat fodii dú gëmkada.

³⁰ Tuhastaagaba dalla kilégísuk, ɓa ɓaa hot. Lëehí'ta Yéesu gëttaba, wo''aba an:

- Watukat! Ken hanatka kiyéen!

³¹ Wayee daa ɓuwaa meyee, ɓa síwi'ta teekaa Yéesu ga gohaama ɓéebwa.

Yéesu wëkí'ta ɓaa luub hen

(Lúkkaa 11: 14-15)

³² Ga wahtaa búumí'caama meyu kiyahda, Yéesu haydohɗussa ɓaa raɓ am, luublukohhari.

³³ Yéesu kaalla rawaa, luuwaa aawwa kiwo'. Buwaa waaru''a ga lool, ɓa ɓaa wo' an:

- Iñaa man na yii, ken mosoori kihot ga Isarayeel.

³⁴ Wayee Fërisiyeenɗaa ɓa wo'ee an:

- Buurii rabcii, yëri onndi dooli kikaal rabcii ga ɓuwii.

Yéesu laakka yërmaandi ga mbooloomaa

(Marka 6: 6,34; Lúkkaa 10: 2)

³⁵ Yéesu yaa wíil ɓéeb teerucaa na dëk-kawcaa, ya yaa jëgíroh ga jaangu-yaawúu'caa, ya yaa jangat ga loo Hewhewii winéwí'wii wo' ga loo Nguuraa Koohda. Ya yaa wëkí' dúukoolcaa ɓuwaa ɓéebca na ɓéeb iñcaa mesik ɓuwaada.

³⁶ Daa Yéesu hotee mbooloomaa enin nërëm ndaga coonu en fan baalcaa laaksoo níiroh, ya laakka yërmaandi wiyaak gaba.

³⁷ Ya dalla kiwo' tëelíbéecaagari an:

- Píikii yewinin ee píikohcii caakussii.

³⁸ Kon kíimat ha'-píikii ya ɓaat kiwosoh ɓilëgëyoh ga píikiigari.

10

Yéesu ɓayya apotaa'caagari

¹ Waa ennda ɗa, Yéesu ɓayya tëelíbéecaagari ɓidaaŋkaah na ɓanakɓaa, ya onndaɓa dooli kimín kikaal raɓ ga ɓuwaa na kiwëkí' dúukoolcaa ɓuwaa ɓéebca na ɓéeb iñaa mesik ɓuwaada.

² Teekcii apotaa'cii ɓidaaŋkaah na ɓanakɓii cëri cii: yaa ɗeɓɗa, Simoŋ yaa ɓaysi Pee'ɗa, na Andari këmëenjkíci, towutaa Sebedee: Saak* na Saŋ këmëenjkíci,

† 9:23 9: 23 *Mbiiwohcaa* ba bok ga típohcaa daanee kibayu ga hew loy. Ba taabi na ɓeti-looyohcaa kihúmbal loycaa. * 10:2 10: 2 *Saak* teekaa Yakoobos (Yakoop) wëri enee ga wo'eenaa yaawúu'caa. Malkat ɓan ga gúris 10: 3.

³ Filiip na Bartulēmí, Toomaa na Měccěe juutaa, Saak kowukaa Alfee, na Tadee,
⁴ Simon selootaa†, na Yúdaa Iskariyot yaa onan Yéesu bíiŋda.

Yéesu wossa apotaa'caagari bidaaŋkaah na banakbaa

⁵ Buwaa bidaaŋkaah na banakbaama bėrí Yéesu wosee, ya dígallaaba an:
 - Kaa karat gohcaa buwaa enussii yaawúu' dēkohda ee kaa aasat teerucaa ga kúlkaa Samaríida.

⁶ Namat kika' ga buwaa ga heetaa Isarayeel múuyunun fodii bíbaalda.

⁷ Daa dŭ kooroh bėeb, yéegalohat an: «*Nguurii yii ga dŭokda deeyin, wii dii!»

⁸ Wėkdat dŭukoolí'caa, mílísdat buwaa kaaninda, sétirat buwaa gaana'inda, kaalat rabcaa ga buwaa. Dŭ onuunun ee dŭ meekisohussii dara ga, onohat ban ee kaa meekisohat dara ga.

⁹ Kaa baydohat dara ga poossúu, enndii wúrúus, enndii hėelís, enndii pėrėm.

¹⁰ Kaa baydohat dara ga baawaagarúu, enndii hėmbu, enndii kŭltí fisúmiyukaah, enndii nafa', enndii doo', ndaga lėgėyohaa en bėeb jomin kiŋam*.

¹¹ Dėk-teeru wala dėk-kawaa dŭ mín ki'aas bėeb, meekisohat ati laakin bo' yilėekí'-haf yaa míndúu kitook ga kaanci; dŭ dal ga kaanfaama bi ga daa dŭ kolukohan da.

¹² Dŭ en na ki'aas kaanfaanaa, kėŋdat bu-kaanfaa an: «Jam namohat narúu!»

¹³ Binaa buwaa dėk ga kaanfaama tookussúunaa, jamaa dŭ kíimda yoosukat gaba, wayee ba tookkiirúunaa jamaa dŭ kíimda boykat garúu.

¹⁴ Ee kaan wala teeraa dŭ aasoh, binaa dŭ tookussii da ee wo'eenndúu súkúrukussiinaa, meyohat kaanfaama wala teeraama, dŭ pėrtuk pėndėlaa ga kotcaagarúuda.

¹⁵ Mí wo''úuka ee kayoh; besaa yah ki'atti'ohuda le'aa, bu-dėkaa Sodom na Gomoo' bėrí tani'an bu-dėkaawaama atti'.

*Coonucaa sek tēelíbēecaa Yēesuda
(Marka 13: 7-13; Lúkkaa 21: 12-17)*

¹⁶ - Súkúrukat, mí yii wossúu fodii bíbaal ga leelo bigumuu. Kon taabat na kiteey fodii goŋ ee dŭ lewet fodii ho'.

¹⁷ Watukat haffúu ga bo'-súusúus, ndaga ba hayyúu kibay paancaa ee ba hayyúu kitíp laawoo ga dŭuy jaangucaagaba.

¹⁸ Dŭ hay kibayu ga fíkíi gúwernėe'caa na ga fíkíi buu'caa ndaga teekiigoo. En danaa, dŭ en seedi ga fíkíiba na fíkíi bėeb heetci ga ėldúnada.

¹⁹ Binaa dŭ bayu paancaanaa, helciigarúu dalat ga daa dŭ wo'andaa na iŋaa dŭ yah kiwo'da. Iŋcaa dŭ yah kiwo'da, dŭ e'sanca ga wahtaama siiy.

²⁰ En ki'ena, enndii dŭ bėrí yah kiwo' wayee Helii meyoh ga Paammbúuda yėrí yah kiwo' kooroh túuwtiigarúu.

²¹ Yaakmun hay ki'eroh kėmėenkiici ya tíku kikaan. Paamun hay ki'eroh kowuci ka tíku kikaan. Oomaacaa hay kibėbku keenu ga dŭok paamba na eewba, aplukba.

²² Mí hay kitah bi bo' biyewin hayyúu kisagu. Wayee baa fu guu'guuluk bi ga daa tóoh lehanaa, fu yaama fu hay kimúc.

²³ Teeraa dŭ ka', dŭ hatalu ga kipessúu daamanaa, núpat, dŭ ka' teeru wiliis. Mí wo''úuka ee kayoh; dŭ lėehdoo kiwiil teerucii ga Isarayeel ee Kowukii bii hayyii.

²⁴ Tėelíbėe mínoo kipaaf baa jėgítida ee sŭrga mínoo kipaaf ha'-kaanci.

²⁵ Tėelíbėe heelat kiman na baa jėgítida rek ee sŭrga heelat kiman na ha'-kaanci rek. En lak ha'-kaadii yėrí ba bay Belsebulaa‡, wėŋaa ga bu-kaanci, ba baysan na?

† 10:4 10: 4 Selootaa wo'eenaa dakantilohu ga Simonda wėri e'see lagaa yaawúu'caa waa'see kilaak haffada. Ba daanee kiheŋoh bu-Room ee ba tookėerí kifay buu' Sesaa' lempu na ciliis. Malkat ban Tum 1: 13. * 10:10 10: 10 Malkat 1 Korenti 9: 4; 1 Tímotée 5: 17-18. ‡ 10:25 10: 25 Belsebul iŋaa teek wiliis waa eru Seytaanii kuliyuk ga rabciida.

Baa cal kiniikŋa

²⁶ - Kon kaa niikat ken. Ndaga laakkii iŋaa mĭn kiŋaakuk bi hotukoo ee laakkii iŋaa ƒo' mĭn kiŋaak bi meydohsoo faŋ.

²⁷ Iŋaa mi wo''úu ga wek, ƒéestíratti ga noh taŋ ee iŋaa dú mĚedíru, yéegalohatti ga leelo paancaa.

²⁸ Kaa niikat ƒuwaa mĭnu ki'ap faan ee mĭnsoo ki'ap fĭtŋa. Namat kiniik ƒaa mĭn kisaŋku' faan na fĭt ga safaraŋa.

²⁹ Tudiindii' tanak toonoŋsirii dĚrĚme? Moona déy, jíinoo gata keenoo kakay ee neŋpii Paamudiigarúu.

³⁰ Wayee dú, bi ga fenfii hafciigarúu sah, tóohfa kíduunun.

³¹ Kon kaa niikat dara, ndaga dú, dú ƒĚrí wĚñ solu tóoh diindii'cii.

Kitook wala kitaasuk YĚesu

³² - Baa fu tookkoo ga fĭkĭi ƒuwiinaa, mi ƒan mi hayyaa kitook ga fĭkĭi Paamboo yii ga ƒookŋa.

³³ Wayee ƒaa taasukkoo ga fĭkĭi ƒuwiinaa, mi ƒan, mi hayyaa kitaasuk ga fĭkĭi Paamboo yii ga ƒookŋa.

YĚesu haydohhii jam wayee haydoh kihĚgĭskoh

³⁴ - Kaa foogat an mi haydoh jam ga ěldúna. Mi haydohhii jam wayee mi haydoh kihĚgĭskoh.

³⁵ Mi haydoh kihĚgĭskoh ga díkaanti kowu kiyaal na paamci, díkaanti kowu kibeti na eeci, díkaanti ƒeti na payamci yibeti.

³⁶ 'Bo', ƒuwaa waaranndii gari kihotŋa, yah ƒu-kaanci. YĚesu wo''a tĚelĭbéecaagari an:

³⁷ - Baa wĚñ kiwaa' paamci wala eeci loo mi, ƒaama joobinndi ya en tĚelĭbéeroo. Baa wĚñ kiwaa' kowuci kiyaal wala kibeti loo mi, ƒaama joobinndi ya en tĚelĭbéeroo.

³⁸ Baa koorukkii kuraanaagari[§] taabukiroonaa, ƒaama joobinndi ya en tĚelĭbéeroo.

³⁹ Baa fu waa kisom kumuunfunaa, fu hayka kiŋak bi taa'. Wayee ƒaa mi tahhaa kiŋak kumuunfunaa, fu hayka kilaakis.

YĚesu dígohin enaama cinéwí'

⁴⁰ - Baa te''úu ga kaancinaa lakanaa te''oo, ee ƒaa te''oo ga kaancinaa, te' ƒaa wossooda.

⁴¹ Baa te' sĚldĭiga-Kooh ga kaanci, ndaga ki'en sĚldĭiga-Koohkaa yaamanaa, ya hay kilaas neehalaa sĚldĭiga-Kooh jom kilaasŋa. Ee ƒaa te' ƒo' yijúwí' ga kaanci ndaga kijúŋkaa yaamanaa, ya hay kilaas neehalaa ƒaa yijúwí'yaa jom kilaasŋa.

⁴² Luu enee kaas-músú wisóosí' wĭinoo don, ƒaa fu onwa ƒo' yĭinoo ga tĚelĭbéeciigoo, yaa ínohoo dara, ndaga dii ya en tĚelĭbéeroodanaa, mi wo''úuka ee kayoh, fu hay kilaas neehalaagaraa.

11*San-BĚtís wosohha ga YĚesu*

(Lúkkaa 7: 18-35)

¹ Ga waa YĚesu lĚehí'ta kiwo' tĚelĭbéecaagari ƒidaaŋkaah na ƒanakƒaa iŋcaa ya nakƒa kitumŋa, ya kolukohha daama, yaa yah ga teerucaa ga gohaada kijĚgĭroh na kiyéegaloh Hewhewaa winéwí'waa.

² Ga waa San kelohha ga dúuy kasaa iŋaa Kiristaa tumŋa, ya wossa ga tĚelĭbéecaagari,

³ kimeekis YĚesu an:

- Fu yĚri en ƒaa jom kihayŋanoo, dí sekan ƒo' yiliis?

§ 10:38 10: 38 Kuraanaa wĚri en kitook kison na kitook ki'eroh kumuunci foda YĚesu.

⁴ Yéesu dalla buwaa kitaas an:

- Karat, dŭ béestí'nee Saŋ iñcii dŭ kelohda na iñcii dŭ hotda:

⁵ búumí'cii bii hot, lafañcii bii tíin dijóff', gaanacii bii sétiru, dekcii bii keloh, faraafcii cii mílis, ee nduulcii bii yéegalú Hewhewii winéwí'wii.

⁶ Baa mi tahhiiraa kisoof fenoo ga ngémaagaraanaa, fu yewinin múu'!

⁷ Tēelíbēecaa banakbaa, daa ba soofee, Yéesu aawwa buwaa kiwo' ga loo Saŋ, an:

- Dŭ karee kimalaknee ya ga ěgí'-dúndagaa? Pēegíi-pērúudúufaa en na ki'eguk ga uurisaane?

⁸ Enndiikanaa, dŭ karee ya kimalaknee? Bo' yaa ekuk kŭltí cimóríre? Ee sah buwii ekuk kŭltí cimórí'da bii ga kaancii buu'cii.

⁹ Kon dŭ karee kimalaknee ya daama? Sēldíiga-Koohe? Ee! Mi wo''úuka, baama paafin sah sēldíiga-Kooh.

¹⁰ Saŋ yēri en baa wo'u ga Kēyítfaada an: «Mi yii wos bo''oo, yaa dēwrukanndaa, kiwaayuki'taa waasum.»

¹¹ Mi wo''úuka ee kayoh; ga buwii límukoh ga betida béebda, mossii ga kilaak yíinoo yaa wēñ Saŋ-Bētís kiyak; ee moona déy, baa wēñ kijutuut ga Nguuraa yii ga dookda, yēri wēñ Saŋ-Bētís kiyak.

¹² Iña aboh ga jamaanaa Saŋ-Bētís hayohda bi diima, Nguurii yii ga dookda wii soogu na dooli* ee buwii meeri ki'ek dooli ga iña en béebda bēri heelwa kite', ba laakwa.

¹³ En ki'ena, béeb sēldíiga-Koohcaa na Waasii Móyis yéegalohseera Nguuriima bi ga daa Saŋ hayoh.

¹⁴ En lak dŭ míinka kitookaa mi wo''úu man Saŋ yaama yēri en Ili, sēldíiga-Koohaa jomee kihayisda.

¹⁵ Baa fu laakin nof kikelohaa súkúruka.

¹⁶ Buwii jamaanii wati, mi mēdírohanba naba? Ba man na oomaacaa yugu ga paanaa dēkaa ee ba wo' mooroomba an:

¹⁷ «Dí mbiibdinndúu ee dŭ hammii! Dí helemin ee dŭ dayukkii.»

¹⁸ En ki'ena, Saŋ-Bētís hayin, ya ñamoo ee anoo fodii buwii, ee dŭ wo' an: «Ya laak ra».

¹⁹ Kowukii bii hayin, kii ñam, kii an, ee ba wo' an: «Malkat bii yii halaat kiñam doŋ na ki'an biiñ ee ya filiimunoh na juuticii na tumoh-baakaa'cii.» Wayee iñii kiñaañkii Kooh límida, wēri teewohi an ka júwin.

Dēkcaa sagu kigēmda

(Lúkkaa 10: 13-15)

²⁰ Waa ennda da, Yéesu keennda ga dook teerucaa ya wēnee kitumoh kintaan ee buwaa súpitséeríi kipeskaagabada, ya yaa ña'ba an:

²¹ - Massa dŭ bu-Korasee! Massa dŭ bu-Betsaydaa! Ndaga kintaancii tumsee ga duuycúuda, tumsee ga duuy dēkaa Tíi' na waa Sídoŋaa, eneenaa kumēeñí' ba koorin ga saaku na wet kiteewoh an ba récukin baakaa'ciigaba.

²² Kēri tah mi wo''úu an besaa atti'ohsanda le'aa, bu-Tíi' na bu-Sídoŋ bēri tani'anndúu atti'.

²³ Ee dŭ, bu-teerii Kafarnawom, dŭ yaakaa' an dŭ hay kibēwíru bi ga dook-Koohe? Ó'oo, dŭ yah kiyóoskíru bi ga bu-baam. En ki'ena, kintaancii tumu ga duuycúuda, tumsee ga teeraa Sodomaa eneenaa wa wii lís bi wati.

²⁴ Kēri tah mi wo''úuka, besaa atti'ohsanda le'aa, teeraa Sodom wēri tani'anndúu atti'.

Yéesu wo''a na buwaa yóoskírin hafbada

(Lúkkaa 10: 21-22)

* 11:12 11: 12 Malkat Lúkkaa 16: 16 na iña wo'u gada.

- ²⁵ Ga wahtaama, Yéesu wo''a an:
 - Buba, mi yii gërëmbaa, fu, Ha'mudii dook na kakay, ndaga iña fu daak ha'-hamhamcii na buwii jaginda, fu teewinwa oomaacii.
- ²⁶ Kayoh buba, iñaama laakohda, ndaga iñaama yëri fu waa' ya laak.
- ²⁷ Paamboo tíkin tóoh ga yahhoo. Ken ínohoo Kowukii enndii Paamudiinaa, ee ken ínohoo Paamudii enndii Kowukii na buwaa Kowukii waa'bari kiteebda naa.
- ²⁸ Hayat garoo béebpúu dú bii dú sodin ee dú bitukohinda, mi onndúu iika'.
- ²⁹ Koorukat iñii mi gallúuda, dú yoon garoo, ndaga mi yewinin jam ee mi yóoskirin haffoo, en danaa fitciirúu laak iika'.
- ³⁰ En ki'ena, iñii mi gallúuda yoowin ee dofigoo mi koo'túuda erefin.

12

Yéesu yëri laak bes Sabat

(Marka 2: 23-28; Lúkkaa 6: 1-5)

- ¹ Ga bescaama, hídukoh ga bes Sabat, Yéesu kooree ga dūuy yooncaa lúudin*. Lakanaa téelibeecaagari yaawuunun, ba aawwa kiweel ga boncaa[☆], ba baa ñam towutaa.
- ² Laakka Fërisiyeencaa hot iñaama, ba wo''a Yéesu an:
 - Malkaa téelibeeciigaraa! Ba bii tum iña Waasii kokohin kitum ga bes Sabat.
- ³ Yéesu dallaba kilof an:
 - Hanaa dú jaŋngii iña buu' Dëwít tume bëríi lak ya yaawin ya na buwaa taabee narida?
- ⁴ Ya aassa taalaa Kooh, ya ñamma naba ga mbúurúcaa meydohdusee Koohda. Moona déy, ya na buwaa taamsee narida, waas onéeríi yíinoo gaba kiñam ga mbúurúcaama, sarahocaa don onuca kiñam[☆].
- ⁵ Wala book, hanaa dú jaŋngii ga Këyítfaa Waasaa Móyíis an, en ga bes Sabataa sarahocaa hëyrohu kilégëy ga Kaanfaa Koohda tumu iña hoonohu kitum ga besaamada ee iñaama enoo tooñ gaba.
- ⁶ Moona mi wo''úu man laakin dii baa wëñ Kaanfaa Kooh.
- ⁷ Bíduunun ga Këyítfaa an: «Yërmaandi wëñjoo kinebloh kisarahoh júu'»[☆]. Binaa dú ínohee iñii wo'eenuma waa' kiwo'danaa, eneena dú daloo ga dook buwaa tumbii dara yibóní'.
- ⁸ En ki'ena, Kowukii bii kërí laak bes Sabat.

Yéesu wëkí'ta baa yahaa dooykin

(Marka 3: 1-6; Lúkkaa 6: 6-11)

- ⁹ Yéesu meyooha daama, aassa jaangu-yaawúuraagaba.
- ¹⁰ Wiima lak laakin daama bo' yaa yahaa dooykin. Fërisiyeencaa enee daamada meekisohha Yéesu an:
 - Waasiigaruu onohin kiwëkí' bo' ga bes Sabate?
 Fodaama ba waaree iña ba yabohanndi.
- ¹¹ Yéesu taassa an:
 - Yiida garúu, binaa ya laak baal yíinoo don, ee baalaa keen ga non wihóotí' ga bes Sabataa, ya karoori ki'am meydohhi?
- ¹² Ee bo' wëñ baal kilaak solu fúuf. Kon Waasii onohin kitumi' bo' iña jofin ga bes Sabat.
- ¹³ Waa ennda da, Yéesu wo''a baa yahaa dooykinda an:
 - Lërísaa yahiigaraa!
 Baa lërísaa yahaagari, wa wakka, mannda na wíinoowaa.

* **12:1 12: 1** Lëgísoh ciyewin tumu daama «yoon-beli»: boncaa beli waa' kiman na bon píim, kuuncaagari cëri hëwrohsi mbúurú. ☆ **12:1 12: 1** Malkat Dëteronom 23: 26. ☆ **12:4 12: 4** Malkat Léwítík 24: 9. ☆ **12:7 12: 7** Malkat 9: 13; Osee 6: 6.

14 Fērísíyeenċaa dalla kimeyu, ƒa hídoħha kimalak ga daa ƒa tuman bi ƒa apluk Yéesu.

Yéesu yĕrí en súrġaa Kooh tanukċa

15 Ga waa Yéesu ínoħha an Fērísíyeenċaa ƒaa heelli ki'ap, ya kolukohha daama. Mboooloo wiyaak taabukkari ee ya wĕkí'ta béeb ƒuwaa d'úukool gaċa.

16 Wayee ya d'íngaba na wo'een, kihoonohba kiwo' ƒaa ya enda.

17 Ińaa laakohhaċa, doonaa ińaa Ísayíi, sĕldíiga-Koohaa wo'eeda mat, ya wo'ee an: «Kooh wo' an:

18 - Súrġiigoo mi tanukċa yeema.

Yii mi keeńuk ee yĕrí soos keeńjooda.

Mi hay kiyóoskí' Heliigoo ga dookci, ee ya hay kiteeb heetcií béebca ińaa en kijúbċa.

19 Ya heelanndii ńaroh na ken, ee ken kelohanndii koonaa ci ga mbedicii.

20 Ya weelanndii pĕegíi-pĕrúudúufaa leemukin, ee ya yímanndii kiwiikaa en na kidúuk.

Ya tuman fodaama bi ga daa kijúb laakohan ndam ga dook ěldúna,

21 ee béeb heetcií tíksan yaakaa' gari.»

Yéesu yabussa kitaam na Seytaani

(Marka 3: 22-30; Lúkkaa 11: 14-20)

22 Waa ennda ċa, Yéesu haydohċussa ƒaa raċ am, búumí'tari, luublukohhari, Yéesu wĕkí'tari bi ƒaa mínissa kiwo' na kihot.

23 Mboooloomaa waaru''a ee béeb ƒuwaa ƒaa wo' an:

- Bii yii enndii kucaasamunkii Dĕwít wo'udane?

24 Daa Fērísíyeenċaa kelohsee ińaa wo'u yaama, ƒa wo''a an:

- Doolii Belsebul, buurii raċcii, e' bii yiida, wĕrí onndi kimín kikaali raċ ga ƒuwii.

25 Yéesu ínoħha ińaa en ga helbaċa, ya dallaċa kiwo' an:

- Kúlkaa hĕgískoh ga d'uuyci béeb aaw ga kidúm. Teeru wala kaan hĕgískoh ga d'uuycinaa mínoo kituuk.

26 Kon binaa Seytaani kaal Seytaaninaa, ya hĕgískohin ga d'uuyci. Haa baanaa nguuraagari mínan na kituuk?

27 Ee en an mi, Belsebul yĕrí onndoo dooli kikaal rawaa, haa bii on ƒuwiigarúu dooli kikaal raċ ƒa? Kon ƒuwumgarúu, ga kihafba, ƒĕrí atti'anndúu.

28 En ki'ena, en an mi kaali raċcii na Helii meyoħ ga Koohċanaa, kon Nguurii Kooh le'in bi garúu.

29 Wala ƒan, ƒo' mínan na ki'aas kaan ƒaa yaa na doolaagari gík, ya beċ ińaa yaama laakċa ee ya dĕwoħhii ga kibanjgi paay, doonaa ya han kimín kipook kaanfaa?

30 Baa fa'tii naroonaa, heńoh naroo, ee ƒaa nĕgíroħhii naroonaa, yii tassaroh.

31 Kĕrí tah mi wo''úuka, baakaaraa ƒo' mín kitum tooħ na ƒaseenaa ƒo' mín kibas Kooh tooħ, ya míninca kibayalu, wayee ƒaa fu ƒas Helaa yisela'í'yaa béeb, fu bayalsooka.

32 Baa fu wo' ińaa moroo ga Kowukii ƒiinaa, fu míninka kibayalu, wayee ƒaa fu ƒas Helii yisela'í'yii béeb, fu bayalsooka bi taa': enndii dii ga ěldúnanii wii, enndii ga waa en na kihayċa.

Kedik na towutaa ka límċa

(Lúkkaa 6: 43-45)

33 - Abat an kedik jofaa, límán towu tijófi', kedik d'úukoolaa límán ƒan towutaa moroo. Kedik ínoħohsan ga kowukaa ka límċa.

34 Túuk goħ-saamaancii! Dii d'ú bonda moos, d'ú mínan na kiwo' yijófi'? En ki'ena, ińaa meyi ga kúuw yĕrí líif ga keeń ha'ci.

³⁵ Bo' yijófi' meydohi enaama cijófi' rek ga keeñaagari líif na yijófi'da; ee bo' yibóni' meydohi enaama cibóni' rek ga keeñaagari líif na yibóni'da.

³⁶ Mi wo''úu an: besaa atti'ohsanda le'aa, béeb buwii hay kituuk kilayoh na KooH ga béeb wo'eenaa ba mosin kiwo' ee laakoo hafda.

³⁷ En ki'ena, baa en béeb, ga wo'eencaagaraa, fu e'san kayoh ga wala fu tíku saboh.

Buwaa waa' kihotu kintaan
(Marka 8: 11-12; Lúkkaa 11: 29-32)

³⁸ Waa ennda da, Laakka bijégíroh-waas na biFérisiyeen baa meekis Yéesu an:
- Jégírohi, dí waa' kihot fu teebpii kintaanaa teewoh an fu meyoH ga KooH!

³⁹ Yéesu taassa ba an:
- Buwii jamaanii wati bibóni' bii ee ooruunun KooHda, ba waa' kihot kintaan. Wayee kintaan wiinoo tookfusannndiiba enndii waa Sonaas, seldíga-KooHaanaa.

⁴⁰ En ki'ena, fodaa daa Sonaas enee noh-noh kaahay na wek-wek kaahay ga lookaa jénaa yiyaakyaada, fodaama Kowukii bii hay ki'en ga bos kakay noh-noh kaahay na wek-wek kaahay.

⁴¹ Besaa atti'ohsanda le' bériinaa, bu-teeraa Nínif hay kituuku ga fíki buwii jamaanii wati, ba búlba, ndaga bu-Nínif súpítseera kipeskaagaba ga waa ba keloh jangataa Sonaasda; ee malkat, laakin dii baa wéñ Sonaas.

⁴² Besaa atti'ohsanda le' bériinaa, buuraa yibetiyaa* kúlkoh iña hanoh meyaanoh ñaamda hay kituuk ga fíki buwii jamaanii wati, ya búlba. Ndaga ya meyohee gohcaa éldúna wéñ ki'úsaayda kisúkúruknee wo'eenca buu' Salomon líif na hamhamda. Ee malkat, laakin dii baa wéñ Salomon.

Rab mín kiboyukis ga daa ya kaalohseedá
(Lúkkaa 11: 24-26)

⁴³ - Binaa rab meyoH ga bo'aa, ya túuti ga égíraa ya heeli daa ya íkarukan, wayee waa ya hottii daa ya aasan,

⁴⁴ ya wo' ga helci an: «Mi naman kiboyuk kaanfaagoo mi meyoheeda.» Binaa ya le' danaa nak, ya laak kaanfaa lak ken gaa ga, paruunun bi setin, hewíruunun bi jekin.

⁴⁵ Fodaama, ya yee kikoo'nee rab biyitnabanak biliis baa wéñji kisoot, ba aas ga kaanfaa, ba dék ga. Faf baa yaama, ga daa ya madee kudewaada, wéñsda kiyiis. Ee yah kiman fodaama den ga buwii bibóni' bii jamaanii wati.

Eew Yéesu na bikéméenki Yéesu
(Marka 3: 31-35; Lúkkaa 8: 19-21)

⁴⁶ Lak Yéesu yaa lís kiwo' na mbooloomaa, eeci na bikéméenki le'ussa, ba eemmba fooh ee ba soolukeeri. [

⁴⁷ Laakka baa yéegal Yéesu an:

- Taasa, eefu na bikéméenki baa day ga fooh, soolukussaa.]

⁴⁸ Yéesu taassa baa an:

- Bii yiida en eewwoo? Buwii biida en bikéméenkiroo?

⁴⁹ Ya noonnda, kiteewoh téelibeecaagari, wo''a an:

- Malkat, eewwoo na bikéméenkiroo beema.

⁵⁰ Baa tumi iña Paamboo yii ga dook waa'da, baa yaama yéri en kéméenkiroo yiyaal wala yibeti wala eewwoo.

13

Liiwukaa wo' ga loo sokohaada
(Marka 4: 1-9; Lúkkaa 8: 4-8)

* 12:42 12: 42 Malkat 1 Buu' 10.

¹ Ga besaa bĕrii, Yĕesu meyoħha kaanfaa ya enoħeefa, ka'ta yuņneera* ga seereenaa ġiyaa Ġĕlĭlee.

² Mbooloo wiyaak wiillari bi faf ya nammba ki'aas ga gaal-looci ga đuuy ġiyaa, ya yuņnga ga. Bĕeđ mbooloomaa tuukka ga tewisaa.

³ Ya wo''a nađa enaama ciyewin ga liiwuk fodii liiwukii wii, an:

- Enee lĭnoħ, ya kolukka yaa yah kisoknee.

⁴ Ga daa ya en na kisokđa, laakka tesohťaa keen ga yahaanaa waasaa: selcaa hayussa, ñamussata say.

⁵ Laakka tesohťaa keen ga đekataa yewinin atoh, daa yewinndii kakay. Tesohťaa gaawwa kipaal ndaga lak kakayfaa yewinndii daama.

⁶ Wayee daa noħaa tamee, ińcaa paleeđa neewwa, ca súbpa ndaga nĭlcaagaca abĕeri.

⁷ Laakka tesoh tiliis taa keen ga yówĕe-lúp, ta paalla da. Lúpcaa yakka, onndata.

⁸ Ee laakka tesohťaa keen ga đekataa laakin dooli. Ta bĭrĭssa boņ. Cii erohha ińaa le'in waas citĕemĕe' ga tesohťaa sokseefa, cii cidaaņkaah-yitniinoo, cii cidaaņkaah-kaahay.

⁹ Lĕehĭ'ta Yĕesu tikka ga an:

- Baa fu laakin nof kikelohaa, súkúruka!

*Ińaa tah Yĕesu liiwuki buwaa hendā
(Marka 4: 10-12; Lúkkaa 13: 18-19)*

¹⁰ Tĕelĭbĕecaa deeyussa ga Yĕesu, ɓa meekissari an:

- Ińii tah ya fu wo''a na buwaa ga liiwuk?

¹¹ Yĕesu taassaba an:

- Dú bĕri e'see ki'ĭnoħ kúmpacaa Nguuraa yii ga đookđa. Wayee ɓa, ɓa erussiika.

¹² En ki'ena, ɓaa laakin, hay kibaatđu bi ya dóoyí' sĕk. Wayee ɓaa laakoo, ki'ińkaa ya bayđa sah, hay kite'u.

¹³ Ińii yii yĕri tah mi wo'i nađa ga liiwuk: ɓa malakin ee ɓa hotoo, ɓa súkúrukin ee ɓa kelohoo, ɓa ĭnoħoo.

¹⁴ Fodaama ińaa Ísayii, sĕldĭiga-Kooħaa wo'eeda matta gaɓa. Ya wo'ee an:

«Dú hay kikeloh dijófi' wayee dú ĭnoħanndii dara.

Dú hay kimalak dijófi' wayee dú hotanndii dara.

¹⁵ En ki'ena, heetii wii súwin ga keeń,

ɓa labin nofciigaba paraas,

ɓa đúugin nap,

en danaa hasɓa hotoo,

noffa kelohoo,

ee helɓa aboo dara,

bi ɓa súpĭt kipeskiigabanaa, mi wĕkí'ɓa.»

¹⁶ Wayee dú, dú bĕri yewin múu': hasciigarúu hotin ee nofciigarúu kelohin!

¹⁷ Mi wo''úuka ee kayoh; yewinin bisĕldĭiga-Kooħ na ɓibo' ɓijúwí', ɓaa waa'seera lool kihot ińcii dú hotđa ee hotussiica. ɓa waareera kikeloh ińcii dú kelohđa ee kelohussiica.

*Ińii liiwukii sokohii waa' kiwo'đa
(Marka 4: 13-20; Lúkkaa 8: 11-15)*

¹⁸ Yĕesu wo''a an:- Kon dú, súkúrukat ińii liiwukii sokohii waa' kiwo'đa:

¹⁹ Buwii kelohin loo Nguurii Kooħ ee ĭnoħsoođa madu na seereenaa waasaa tesohťaa sokohuđa: sépĭ'ĭ-ga-nofaa hayaa nís Wo'eenaa soku ga keeńbađa.

²⁰ Bĭinoo madu na đekataa yewinin atoh pesohpaa sokohuđa: ɓa keloh Wo'eenii Kooħaa, ɓa dallawa kite' na keeń wisóosí'.

* 13:1 13: 1 Waama ġĕġiroħcaa, ɓa daanee kiyuņ hen ɓa en na kijĕġiroħaa.

²¹ Wayee ƒa úsaayoo ga ndaga Wo'eenaa Kooh yíppii níil ga keeńcaagaba. Fodaama, binaa ƒa en ga coonu wala ƒa sodalu ga kipesƒa ndaga Wo'eenii Koohaa, ƒa gaaw kigúroh nawa.

²² Bíinoo ƒan madu na yówée-lúpaa pesohpaa sokohuƒa: ƒa kelohin Wo'eenii Kooh, wayee halaat ールドナ na kiwaa' kihėpí'kaa aaw ga alal on Wo'eenii Kooh bi wa mínoo kilím yen.

²³ Buwii bíinoo tesƒa madu na ƒekataa kakayfaa laakin dooli pesohpaa sokohuƒa: ƒa keloh Wo'eenii Koohaa, ƒa ínoh íńaa wa waa' kiwo'ƒa. 'Ba límí' Kooh jeriń, ƒa tum bi pesohpaa meydoh: pii towu titėemée', pii towu tidaańkaah-yitniinoo, pii towu tidaańkaah-kaahay.

Liiwukaa wo' ga loo pėegú jėmfaaƒa

²⁴ Yėesu wo'issaba liiwuk wiliis an:

- Nguurii ga ƒookƒa man anee: Enee ƒo', ya sokka pesoh pijófi' ga yoonci.

²⁵ Laakka ƒaa waa'tii gari kihot hayya ga wek, lak ƒėeb ƒuwaa neehuunun, ya sokka pėegú-jėm ga yoon-tohoonaa, yaa paaf kotci.

²⁶ Daa tohootaa kolukee bi ta ƒírissa, jėmfaa ƒan hannda kihotuk.

²⁷ Daa súrɡacaa hotee pėegú-jėmfaa, ƒa ka'ta ga ha'-yoonaa, ƒa wo''ari an: «Kiyaakii, hanaa fu sokėerú pesoh pijófi' ga yoonfu? Kon tum na pėegú-jėmfii en ga ƒuuygii?»

²⁸ Ha'-yoonaa taassaba an: «Baa waa'tii garoo kihot yėrí tum íńaama.» Súrɡacaa meekisussari an: «Eneenaa ƒí karoo ƒí ƒoffane?»

²⁹ Ha'-yoonaa taassaba an: «Ó'óo, mi níik ƒú en na kidof jėmfaanaa, ƒú kibaydoh tohootaa ga.

³⁰ Ísatca bi kipiik le'. Kipiik le'aa, mi hay kiwo' píkohcaa an: ƒewat kidof jėmfum, ƒú pokfa ƒof, ƒú tėkí'fa. Lėehíraa ƒú ƒapi'too tohootum ga dapaagoo.»

Liiwukaa wo' ga loo kowu-ƒúdanƒa

(Marka 4: 30-32; Lúkkaa 13: 18-19)

³¹ Yėesu wo'issaba liiwuk wiliis an:

- Nguurii ga ƒookƒa man na kowu ƒúdan, kaa ƒo' ƒeb sokkaka ga yoonci.

³² Kėrí wėń kijutuut ga tesohtii, wayee ka paalaa, kėrí wėń kiyaak ga tediktii línsi ga ƒė'ƒa. Ka en kedik bi selcaa hayaa taal ga toytaa ka laakƒa.

Liiwukaa wo' ga loo molon-kuunƒa

(Lúkkaa 13: 20-21)

³³ Yėesu wo'issaba liiwuk wiliis an:

- Nguurii ga ƒookƒa man na molon-kuunaa kaańohin, ƒeti ƒeb, tumwa ga ƒuuy kanu kuun, íiswa ga bi ga daa kuuncaa ƒėeb kaańohan.

Íńaa tah Yėesu liiwuki ƒuwaa hendƒa

(Marka 4: 33-34)

³⁴ Íńcaama ƒėebca Yėesu wo''aca mbooloomaa ga kiliiwuk. Ya wo'ėerú na ƒuwaa ga íńaa enndii liiwuk.

³⁵ En ƒanaa, íńaa sėłdíga-Koohaa wo'eeda mat. Ya wo'ee an: «Mi wo'an naba ga liiwuk na liiwuk.

Mi hayƒa kiyėegal íńcaa ƒaaku, ga íńaa ールドナ saksee bi wati.»

Íńii liiwukii pėegú-jėmfii waa' kiwo'ƒa

³⁶ Waa ennda ƒa, Yėesu tagohha na mbooloomaa, ya ƒoyukka kaan. Daama, tėelíbeecaagari hayussa gari, wo'ussari an:

- Lėegísohdaarii liiwukaa wo' ga loo pėegú-jėmfaa ga yoonaaƒa.

³⁷ Yėesu taassaba an:

- Baa sok pesohpaa pijófi'paada yėrí en Kowukii ƒii.

³⁸ Yoonaa wĕrí en ěldúna. Pesohpaa pijófi'paa bĕrí en buwii boku ga Nguuraa Koohda. Pĕegíi-jĕmfaa fĕrí en buwii taam na sépi'í'-ga-nofiida.

³⁹ Baa waa'tii kihot ga ha'-yoonaa ee sok pĕegíi-jĕmfaada, yĕrí en Seytaani. Píikaa wĕrí en túki'aa ěldúna, ee píikohcaa bĕrí en malaakacaa Kooh.

⁴⁰ Fodaa daa jĕmfaa dofú, jafussa ga kiwiikaada, ěldúna túki'aa yah kiman fodaama.

⁴¹ Ee bĕríinaa, Kowukii bii hay kiwos malaakacaagari ba meydoh ga Nguuriigari béeb buwii eki bimooroomba ga kitum baakaa'da na buwii meeruunun kitum ińaa joffiida.

⁴² Lĕehíraa ba jafba ga kiwiikaa safara, daa kikodukoh na ki'úńoh síś yah kilaakda.

⁴³ Wayee buwii júwinda, hay kimelicu fodii nohii ga dŕuuy Nguuraa Paamba. Baa fu laakin noh kikelohaa, súkúruka.

Liiwukaa wo' ga loo alalaa dŕaakseedá

⁴⁴ - Nguurii ga dookda man anee: fodii bo' yaa hot alalaa dŕaaku ga dŕuuy yoon; ya bebŕawa, dŕaakissawa. Keeńci soossa ga bi, ya ka'ta, toonneera ińaa ya laak ga alalda tooh, ya lommba yoonama.

Liiwukaa wo' ga loo pemicaada

Yĕesu tíkka ga an:

⁴⁵ - Ee ban, Nguurii ga dookda man anee: fodii toonohaa raas pemi cimóri'.

⁴⁶ Daa ya hotee yarak pemi wisĕeri', ya ka'ta toonneera ińaa ya laak ga alalda tooh, ya lommba yarak pemaama.

Liiwukaa wo' ga loo mbaal-jĕnaada

⁴⁷ - Ee ban, Nguurii ga dookda man anee: fodii mbaal-jĕnaa weesu ga giyy, waa am heet jĕnaa en béeb.

⁴⁸ Binaa mbaalaa líifaa, mbaalohcaa nookwa tewisaa, ba yuń, tanu jĕncaa: ba nĕgíroh jĕncaa cijófi'caa ga pańi ee ba jaf caa laakoo jerińda.

⁴⁹ Bĕríinaa ěldúna túki'anda le'aa, yah kiman fodaama den: malaakacaa Kooh hay kihayu, ba hĕgísoh buwii joffiida ga buwii júwinda.

⁵⁰ Buwii joffiida, ba jafu ga kiwiikaa safara, daa kikodukoh na ki'úńoh síś yah kilaakda.

⁵¹ Ińcuma toohca leerin ga hafcumgarúune?

Tĕelíbĕecaa taassa an:

- Ee, leerin!

⁵² Yĕesu tíki'taba ga an:

- Kĕri tah béeb jĕgíroh-waas, yaa en tĕelíbĕe ga Nguurii yii ga dookda, man na ha'-kaadaa meydohi ga dŕaakaa' alalaagari enaama ci'as na enaama cimĕeńi', ya onoh.

Bu-Nasareet tookussii kigĕm ga Yĕesu

(Marka 6: 1-6; Lúkkaa 4: 16-30)

⁵³ Ga waa Yĕesu lĕehí'ta kiwo' liiwukcaa caama, ya meyhha daama,

⁵⁴ ya ka'ta teeraa ya dĕkohda†, ya yaa jĕgí' buwaa ga jaangu-yaawúuraa daamada. Béeb buwaa súkúrukeerida jaahli'ussa ga lool bi baa wo' an:

- Ya bewohnee hamhamii wii na kintaancii ya tumida gada?

⁵⁵ Hanaa enndii kowukii daayoh-hanngii? Ati enndii Mariyaama en eeci ee Saak, Yoseef, Simoń na Yúdaa enu bikĕmĕenĕkíci?

⁵⁶ Ee bikĕmĕenĕkíci bibeti enussii béebba ga dŕuuycuune? Ińcii ya mín cii toohca ya bewohca gada?

⁵⁷ Fodaama ba eewwari bi ba gĕmmbii gari. Yĕesu nak wo''aba an:

† 13:54 13: 54 Teeraa ya dĕkohda waa' kiwo' Nasareet. Mĕdírohat na Marka 6: 1.

- Sĕldiiga-Kooh waaruunun ga daa en béeb bi tessa dĕkaa ya meyoħda, na mbokcaagari.

⁵⁸ Yĕesu tummbii kintaan ciyewin daama ndaga daa ba ġemmbii ġarida.

14

Kaanaa Saŋ-Bĕtís

(Marka 6: 14-29; Lúkkaa 9: 7-9)

¹ Waama, Eroot, buuraa goħaa Ġĕlilĕe kelohha iħaa wo'u ga Yĕesuda.

² Ya wo''a súrgacaagari an:

- Baa yaama, Saŋ-Bĕtís yĕri. Ya mílís hen ga buwaa kaaninda, iħaama yĕri onndi dooli kimín kitum kintaan.

³ En ki'ena, Eroot yĕri amlukee Saŋ-Bĕtís, baŋlukkari, laŋngari ga kasu. Ee Erojaas, beti kĕmĕenġkici Filiip, yĕri taħee Eroot kitum iħaama.

⁴ Saŋ nak wo'eeri an:

- Waas onndiiraa kibeħ Erojaas ya en betifu!

⁵ Eroot waa'ta ki'apluk Saŋ-Bĕtís, wayee ya niikka mbooloomaa, ndaga ba tíkee Saŋ sĕldiiga-Kooh.

⁶ Bĕrii lak Eroot en na kihúmbal besaa ya límohuħa. Kowukaa Erojaas kibetikaa hammaba ga fíkii sagacaa. Hamaa neħpa Eroot lool

⁷ bi tahha ya waatta an iħaa oomaanaa kíimmbi béeb, ya hayyiri ki'on.

⁸ Oomaanaa nak, eeci díġallari, ya meekissa buu' Eroot an:

- Haydohħaaroo hafaa Saŋ-Bĕtís dii ga dook palaat*!

⁹ Keeħaa buuraa leħha tak ga iħaama. Wayee waa ya laasinka kiwo' ga fíkii buwaa ya nakee hewaħa, ee ya waatinkaħa, ya nakohha an wa e'sat oomaanaa.

¹⁰ Ya wossa bo' kasaa kígú'nee hafaa Saŋ.

¹¹ Hafaa Saŋ haydohussa ga palaat, wa erussa oomaanaa, yaama bayneerawa ga eeci.

¹² Waa ennda ħa, tĕelíbĕecaa Saŋ-Bĕtís hayussa kibeħ faraħħaagari, acsuneerafa, lĕehi'ta ba ka'ta, ba wo'neera Yĕesu iħaa laakħa.

Yĕesu tummba kintaan ga mbúurú ciyĕtúus na jĕn kanak

(Marka 6: 30-40; Lúkkaa 9: 10-17; Saŋ 6: 1-14)

¹³ Daa Yĕesu yĕegee kaanaa Saŋ-Bĕtís, ya kolkohha daama, ya aassa ga gaal-looci, yaa yah daa wĕetin. Buwaa yĕeŋŋaka. Ba baa meyoħ ga dĕkcaa ga yahaanaada, ba taabohha na seereena giiyaa, baa taabukki na kot.

¹⁴ Daa Yĕesu yoosukee ga gaal-loocaa, ya hotta mbooloo wiyaak, ya laakka yĕrmaandi ġaħa, ya aawwa kiwĕki' dúukooli'caagaba.

¹⁵ Ga waa noħaa soossa, tĕelíbĕecaa deeyussa ġari, wo'ussari an:

- Dekatii laakoo dara ee Kooh hoowin. Íisaa buwii ba aas dĕk-kawcii ba lomnee iħaa ba ħaman.

¹⁶ Wayee Yĕesu wo''aħa an:

- Calooba kika', eratba na kihaffúu iħaa ba ħaman!

¹⁷ Ba wo''ari an:

- Dí laak mbúurú ciyĕtúus na jĕn kanak doŋ dii.

Yĕesu wo''aħa an:

¹⁸ - Haydohħattooca gii.

¹⁹ Waa ennda ħa, Yĕesu wo''a buwaa ba yuŋ kakay ga pĕeġiħaa. Ya beħpa mbúurúcaa ciyĕtúuscaa na jĕncaa kanakcaa, ya taaginukka dook, ya ġĕrĕmmba Kooh ġaca. Lĕehi'ta ya ġú'sohħaca, ya e'ta tĕelíbĕecaa ba waroh buwaa.

* **14:8 14: 8** Erojaas waaree kihot an Saŋ-Bĕtís kaanin, wayee enndii kiħam hafaa Saŋ.

²⁰ Buwaa béebba ñamma bi ba kappa pút, ee iña teseeda ba lífí'ta ga pañi cidaan'kaah na kanak.

²¹ Buwaa ñameeda le'in yaal bijúnni-yétúus ee beticaa na omaacaa kídussii ga.

Yéesu tíinda ga dook giyyaa

(Marka 6: 45-52; Sañ 6: 15-21)

²² Ga waa iñaama paaffa, Yéesu dalla kituukuk tēlībēecaa ba aas ga gaal-loocaa, ba dēwírúkki bakaa giyyaa hanoh gaada; hídinaa, ya ga kihafci ya tagoh na mbooloomaa.

²³ Waa ya tagohha na mbooloomaa, ya lappa dook janjagaa, ya wéetta da, yaa kíim Kooh. Wekaa laakki ya tes hanji daama.

²⁴ Wahtaama, lak gaal-loocaa tēlībēecaa úsaayin ga d'uuy giyyaa. Wa mínsiséerí ki'aaw fíkí ndaga dúuscaa giyyaa tapukee gawada, ee wa jaanohee na uurisaa.

²⁵ Lak leelo wek paafin ee Kooh wíissii duum, Yéesu yaa tíin ga dook músúmaa giyyaa, yaa hay gaba.

²⁶ Daa tēlībēecaa hoteeri yaa tíin ga giyyaa, ba tíitta lool. 'Ba baa wo' an:

- Iñii jini!

Ba niikka, ba baa fiipoh.

²⁷ Yéesu nak gaawwa naba kiwo' an:

- Yégísdát fítciigarúu. Bii mi, kaa niikat!

²⁸ Waa ennda da, Pee' wo''ari an:

- Ha'mudii, en lak fu yé'í kayoh-kayohaa, nakaaroo mi tíin ga dook músúmii, mi hay garaa.

²⁹ Yéesu wo''ari an:

- Hay!

Pee' dalla kiyoosuk ga gaal-loocaa, ya yaa tíin ga dook músúmaa, yaa yah ga Yéesu.

³⁰ Wayee daa Pee' hotee doolaa uurisaa, ya niikka. Faf ya yaa muu', ya fiippa an:

- Ha'mudii, foola!

³¹ Yéesu gaawwa kilé'ís yah, ammbari, wo''ari an:

- Ngēmiigaraa daal dooyyii! Iñii tahhaa kilaak hel kanak ya?

³² Lēehí'ta, ba aassa ba banak ga gaal-loocaa, uurisaa dalla kituuk.

³³ Tēlībēecaa enee ga gaal-loocaada yí'ussa ga fíkí Yéesu, wo'ussari an:

- Fu yé'í en Kowukii Kooh kayoh-kayohda.

Yéesu wēkí'ta bidúukooli' ga Genesareet

(Marka 6: 53-56)

³⁴ Waa ennda da, Yéesu na tēlībēecaagari lēehdussa kihúus giyyaa na gaal-looci, ba tee'ta ga kúlkaa Genesareet†.

³⁵ Buwaa dēk daamada ínohsohussa Yéesu, ba yéegalohha hayaagari ga iña wíl gohaama tóohda, ee ya haydohdussa béeb buwaa d'úukool gabaada.

³⁶ Ba baa kíimmbi ban ya onba ba mín kile' rek ga pawaa kúltifaagari. Fodaama, béeb buwaa le'seera garída tóoh, wakussa.

15

Yéesu wo''a na Fērísíyeen'ca ga loo baahcaagaba

(Marka 7: 1-13)

¹ Waa ennda da biFērísíyeen' na bijégíroh-waas meyoohussa Yéerúsaleem, hayussa ga Yéesu, meekisohussari an:

† 14:34 14: 34 Kúlkaa Genesareet Dekataama newin kilínoh ee laakin dooli. Wa hanoh Kafarnawom kakay aawwa bak aasaa'-noh.

2 - Iñii tah ya tēelíbēeciigaraa taabuksoo baahcii caasamuncii? Ndaga ba yah kiñamaa ba tísoo yahciigaba* fodii dii baahcii nakohkaða.

3 Wayee Yéesu loffaba an:

- Haa dŭ, iñii tah ya dŭ taabukoo iñii Kooh nakohða? Dŭ am ga baahciigarúu?

4 En ki'ena, Kooh wo' an: «Kelohða paapu na eefu.» Na ðan an: «Baa fu ðas paapu wala eefunaa, fu jom ki'apu hen*.»

5 Wayee dŭ, dŭ jégíroh an bo' mínin kiwo' paamci wala eeci an: «Iñaa mi jomeerúu kitoputu'ohða, mi faandínwa Kooh sarah.»

6 Baa tum iñaamanaa wacin ga iñaa wa'ti ga paamci wala eeciða. Ee fodaama dŭ nís iñaa wo'ena Kooh nakohða, dŭ taabukka kesi baahciigarúu!

7 Dŭ, dŭ jófjófduk ga hascii buwii. Ísayí, sēldíiga-Koohaa, hoteerúu moos ee ya wo'ee kayoh ga waa ya wo' ga teek Kooh an:

8 «Buwii ðii, kañii ba kañirooða eem túuwtii doŋ, ða ekkiroo ga keeñba dara dara.

9 Ba ðay teekkoo sooy,

ndaga iñcii ba jégíroh ga teekiigooða meyoŋ ga iñaa bo' nakoh»†.

Iñcaa líibði bo' ga fíkí Koohða

(Marka 7: 14-23)

10 Waa ennda ða, Yéesu ðayya buwaa, wo''aba an:

- Súkú'kattoo ee dŭ ínoh iñii yii bi jof.

11 Enndii iñaa aasi ga kúuw bo' yéři tahiri kilíib ga fíkí Kooh, wayee iñaa meyoŋi ga kúuwciða yéři tahiri kilíib.

12 Tēelíbēecaa nak deeyussa gari wo'ussari an:

- Iñaa Fērisiyeençaa keloh fu wo' yaama, fu ínohin an neðpiiða ga keeñe?

13 Yéesu taassaba an:

- Béeb kedik, kaa Paammboo yii ga ðookða yíppii, ka hay kidofu.

14 Ísatba, ða bíbúumí', ðaa en na kinook bíbúumí' mooroomba. Binaa búumí' nook búumí' mooroomcinaa, ða ðanak béebba ða hay kikeen ga noŋ.

15 Pee' wo''a Yéesu an:

- Lēegísohðarii wo'ena fu nataal karamða.

16 Yéesu wo''a an:

- Dŭ ðan, bi wati dŭ laakoo hele?

17 Dŭ ínohoo an iñaa aas ga kúuw béeb paafi ga look, lēhíraa wa ka' fenoo kaan?

18 Wayee iñaa mey ga kúuw bo' béeb meyoŋ ga keeñaa ee iñaama yéři tahi bo' kilíib ga fíkí Kooh.

19 En ki'ena, halaat cibóní', kilan kumuun bo', kidúk yaalfu wala ðetifu fu faanuk na bo' yiliis, kifaanuk na ðaa en béeb, kilok, kipok kiwo', kiyah teek bo', ca meyoŋi ga keeñ.

20 Iñcuma cēri líibði bo' ga fíkí Kooh, wayee kiñam ee fu tíssii yah foda daa baahcaa nakohkaða tahoo bo' kilíib ga fíkí Kooh.

Ngēmaa ðetifaa enndii yaawúu'ða

(Marka 7: 24-30)

21 Waa ennda ða Yéesu meyoŋha daama, ka'ta ðak ðekaa Tíi' na waa Sídoŋ.

22 Laakka ðetifaa hay gari. ðetifaama bok ga bu-Kanaa ee fa ðek gohaama. Fa faa fiip an:

* 15:2 15: 2 «Kitís yah» ga baahcaa yaawúu'caa enee fodii kisétisiruk ga fíkí Kooh balaa ða ñam, wala balaa ða kím Koohaa. * 15:4 15: 4 Malkat Eksoot 20: 12; Dēteronom 5: 16; Eksoot 21: 17; Léwítík 20: 9. † 15:9 15: 9 Ísayí 29: 13 béestíru foda binsee ga kiGerek múusða.

- Éey Kiyaakii, kucaasamunkii Dēwít, yērēmaaroo! Kowukaagoo kibetikaa, laak rawaa amka ee sodalinka lool!

²³ Wayee Yéesu nammbiiri sah kitaas hen. Tēelíbēecaagari deeyussa gari, kímussari an:

- Fu bēgíssinaa en na, ya yee? Ya yii taabukkuu, ya fiipi rek!

²⁴ Yéesu taassa an:

- Mi wosu ki'eem ga baalcii Kooh ga bu-Isarayeel múuyda.

²⁵ Wayee betifaa hayya, yí'a ga fikíi Yéesu, wo''ari an:

- Kiyaakii, hay dímalaaaroo!

²⁶ Yéesu loffari an:

- Kibeḅ ñamah oomaa, fu jafi' tubaaytaa, iñaama moroo.

²⁷ Betifaa wo''ari an:

- Fu wo' kayoh, Ha'mudii. Wayee tubaaytaa mínin kiñam wúunéecaa keeni ga kanukaa ha'muncaagaba ñamohida.

²⁸ Ga dekataama, Yéesu wo''a betifaa an:

- Ngēmiigaraa yakin, fu betifii fii! Iñum fu waa'da, Kooh tumdattaari. Ee kowukaagari dalla kiwak ga wahtaama.

Yéesu wēkí'ta bo' biyewin

²⁹ Waa ennda da, Yéesu kolkohha dekataama ka'ta seereenaa giyyaa Gēlílée. Ya lappa ga dook janjagaa daama, ya yunnga da.

³⁰ Bibo' biyewin hayussa gari, haydohdussari bibéedúkí', bibúumí', bilafañ, biluub na bo' biyewin biliis baa dúukool hen. Ba faandaba kakay ga kotcaa Yéesu, ya wēkí'taba.

³¹ Bēeb buwaa waaru'ussa ga waa ba hot luubcaa baa wo', lafañcaa baa tuuk na kotcaagaba, bēedúkí'caa baa tīn dijófi', búumí'caa baa hot, ee bēeb aawwa kindam Koohyii bu-Isarayeel.

Yéesu ñēmí'ta bo' bijúnni-nikiis

(Marka 8: 1-10)

³² Waa ennda da, Yéesu bayya tēelíbēecaagari, wo''aba an:

- Mi laakin yērmaandi wiyaak ga mbooloomii, ndaga malkat, bes kaahay cee, caa wēe'taa ga an cii, ba bii naroo, ee diima deñ ba laakoo iña ba ñaman. Mi waa'tiiba kiwo' ba boyuk kaanba na kiyaab, mi sañ ba tēhlí ga waas.

³³ Tēelíbēecaa wo''ussari an:

- Ñamahaa yah kikēpí' buwii bii, dí bewohanwa gada, ga dekatii wii laakoo daraḍa?

³⁴ Yéesu meekissaba an:

- Dú laak mbúurú cera dii? Ba taassa an:

- Ciyitnakanak na tujéntaa yewinndii.

³⁵ Waa ennda da, ya nakka buwaa ba yuñ kakay.

³⁶ Ya beḅpa mbúurúcaa ciyitnakanakcaa na jēncaa, ya gērēmma Kooh, ya weellaca, ya e'ta tēelíbēecaagari, baama warohhaca buwaa.

³⁷ Baa en bēeb ñamma bi kappa pút, bi tessa. Iña teseedá ba wookkari: ennda daba ciyitnakanak caa líifin muut ga mbúurú na jēn.

³⁸ Buwaa ñameeda enee bo' bijúnni-nikiis (4.000) ee beticaa na oomaacaa kídussii ga.

³⁹ Lēehí'ta Yéesu tagohha na buwaa, ya aassa gaal-looci, yaa yah bak gohaa Magadaan‡.

‡ 15:39 15: 39 Magadaan Ken ínohii bi wati daa gohaama enohda.

16

Fërisiyeençaa na Saduseyeençaa waa' kihotu kintaan
(Marka 8: 11-13; Lúkkaa 12: 54-56)

¹ Laakka biFërisiyeenç na biSaduseyeenç baa hay ga Yéesu, kifi'ti. Ba meekissari ya tumi'ba kintaanaa teewoh an ya meyooh ga Kooh.

² Yéesu loffaaba an:

- Noh yah ki'aas, dú hot asamaanaa setaa, dú wo'i an: «Kuwis, Kooh hay kitam noh.» [

³ En na kím, dú hot asamaanii kúnukaa, dú wo'i an: «wati, Kooh hay kitoŋ.» Fodaama dú mínin kimalaksukoh dii asamaanii madida wayee dú mínoo kimalaksukoh iñcii Kooh en na kitum ga wati.]

⁴ Buwii jamaanii wati bibóni'bbii ee ooruunun Koohda, ba waa' kihot kintaan. Wayee kintaan wínoo tookdusanndiiba, enndii waa Sonaasaa[☆]. Lëehi'ta Yéesu foñjaba daama, ya yaa yah.

Lëwíiraa Fërisiyeençaa na waa Saduseyeençaa
(Marka 8: 14-21; Lúkkaa 12: 1)

⁵ Tëelíbéecaa Yéesu paafussa giyyaa bakaa hanoh gaada, ba alukka kibaydoh mbúurú.

⁶ Yéesu wo''aba an:

- Watukat, ee abukat ga lëwíiraa Fërisiyeençaa na waa Saduseyeençaa!

⁷ Tëelíbéecaa enussa kiwo' ga díkaantiba an:

- Dii dú baydohhii mbúurúda, kërí tah ya wo' iñaama.

⁸ Yéesu ínohha iña ba en kiwo' ga díkaantibaada, wo''aba an:

- Iñii tah ya dú wo' ga díkaantirúu an dii dú baydohhii mbúurúda tah. Ngëmiigarúu daal dooyyii!

⁹ Helciirúu hayyii bi watine? Hanaa dú níndísukkii mbúurúcaa ciyétúuscaa warohsee buwaa bijúnni-yétúusbaada (5.000)? Pañi cera cëri dú wookee ga iña tseedfa?

¹⁰ Haa mbúurúcaa ciyitnakanakcaa warohsee buwaa bijúnni-nikiisbaada (4.000), daba cera cëri dú wookee ga iña tseedfa?

¹¹ Tum na dú ínohoo an mi wo''iirúu mbúurú kiñam ga wii mi wo''úu an «Abukat ga lëwíiraa Fërisiyeençaa na waa Saduseyeençaa?»

¹² Fodaama, tëelíbéecaa baa han ki'ínoh an Yéesu wo''iiba ki'abuk ga lëwíiraa tumsi ga mbúurúda, wayee ya wo'ba ki'abuk ga iñcaa Fërisiyeençaa na Saduseyeençaa jëgírohida.

Pee' wo''a an Yéesu yëri en Kiristaanii
(Marka 8: 27-30; Lúkkaa 9: 18-21)

¹³ Yéesu ka'ta bi ga bak teeraa Sesaree-Filiip*. Daama, ya meekissa tëelíbéecaagari an:

- Buwii wo'u an mi, Kowukii bii, mi yëri en ba?

¹⁴ Ba taassari an:

- Laakin buwaa wo' an fu yëri en Sañ-Bëtís. Bínoo an fu yëri en sëldíiga-Kooh Ili. Bínooŋbaa an fu yëri en sëldíiga-Kooh Yéremii wala yínoo ga sëldíiga-Koohcii.

¹⁵ Yéesu meekissaba an:

- Haa dú, dú wo' an mi yëri en ba?

¹⁶ Simon-Pee' taassa an:

- Fu yëri en Kiristaanii, Kowukii Koohyii en na kipesda.

¹⁷ Waa ennda da Yéesu wo''ari an:

[☆] 16:4 16: 4 Kintaan Malkat 12: 41. * 16:13 16: 13 Sesaree-Filiip Teeraa Filiip Eroot sakee ee wa enee ga gohaa húlúfcaa ëniri húlúwaa Yúrdenŋa. Wati teeraama teeku Banijas.

- Fu yewinin múu' Simon, kowu Saŋ, ndaga enndii bo'-súusúus onndaa ki'ínoh iñuma, wayee Paammboo yii ga dookda yëri.

¹⁸ Ee mi, mi wo''aa man: fu yëri en Pee' -- waa' kiwo' atoh -- ee ga dook atohuma mi tawahan Jaangiigoo ga. Ee kikaan mínannndiwa kitëhdoh.

¹⁹ Mi hayyaa ki'e' tucëwítaa Nguuraa yii ga dookda: iñaa fu kokoh ga ëldúna béëb, hay kikokohu ga dook; ee iñaa fu took ga ëldúna béëb, hay kitooku ga dook[☆].

²⁰ Lëehí'ta Yéesu díŋngaba na wo'een ciyëgísí', an ba hanat kiwo' ken an yëri en Kiristaanii.

*Yéesu yéegalohha kikaankaagari na kimílískaagari
(Marka 8: 31-9: 1; Lúkkaa 9: 22-27)*

²¹ Kolkohha daama, Yéesu aawwa kiwo' tēelíbéecaagari faŋ an:

- Mi jomin kika' Yéerúsaleem. Daama, ha'-kaancaa na sarahohcaa biyaakbaa na jëgíroh-waascaa tikussoo mesiklaat ciyewin. Mi hay ki'apu ee besaa wukaahaywaa tikan gada, mi hay kimílís.

²² Waa ennda da, Pee' nookka Yéesu ga yahaanaa, yaa ña'ti:

- Múk Ha'mudii, iñaama Kooh tumoori!

²³ Wayee Yéesu mēēnsukka, gëtta Pee' an:

- Úsaayaaroo, Seytaani! Halaatciigaraa enndii halaatcaa meyoŋ ga Kooh wayee ca meyoŋ ga bo'. Fu, fu waa'too kikëfit!

Kitaabuk Yéesu

²⁴ Lëehí'ta Yéesu wo''a tēelíbéecaagari an:

- Binaa bo' waa' kitaam ga fenooroona, ya alat hafci, ya kooruk kuraanaagari†, ya taabukkoo.

²⁵ En ki'ena, baa fu waa' kisom kumuunfunaa, fu hayka kiñak bi taa'. Wayee baa mi tahhaa kiñak kumuunfunaa, fu hayka kilaakis.

²⁶ Ee bo' enoh kilaak iñcii ga ëldúna tóohda ya, binaa ya na' kiñak kipesci bi taaraa? Ati laakin iñaa bo' mín nawa kilaasoh kipeskaagari?

²⁷ Kowukii bii nak hay kihay ga ndamaa Paamci, ya taam na malaakacaagari. Bëriinaa, baa en béëb, ya hayyi kifay iñaa ya tumda.

²⁸ Mi wo''úuka ee kayoh, bibo' ga buwii bii kaansoo ee ba hottii Kowukii bii hay ga Nguuraagari.

17

Ndamaa Kooh yoosukka ga Yéesu

¹ Tikka ga bes ciyitniino, Yéesu taamma na Pee' na Saak na Saŋ kēmēenki Saak, ya bayyaba, ba rek daa wéetin, ga dook janjan wiyaak.

² Daama, jemmaagari súpítukka ga fikiíba. Fikiífaagari faa melic en fan noh, kúltícaagari yaanaawwa der fodii lee'laat.

³ Ga dekatcaama, tēelíbéecaa baahaybaa hotussa Móyíis na Ili meyussa ga fikiíba, ba baa saawal na Yéesu.

⁴ Pee' dalla kiwo' Yéesu an:

- Ha'mudii, dii newin garuu! Fu waa'kanaa, mi yíp taal kaahay dii: wíinoo wuufu, wíinoo wuu Móyíis ee wíinoo wuu Ili.

⁵ Lak Pee' yaa lís kiwo' fodaama, laakka yaayeel wimélící' waa hay, úullaaba. Ee ga duuy yaayeelaa, laakka koonakaa wo' an:

- Bii yii yëri en Kowukiigoo mi keeñukda, keeñjoo soosin gari, súkúrukatti!*

☆ 16:19 16: 19 Mëdírohat na 18: 18; Saŋ 20: 23. † 16:24 16: 24 Kikooruk kura keri en kitaam ga kotcaa Yéesu, ee kipari' kikaan foda gari ndaga Hewhewii winéwí'wii. * 17:5 17: 5 Malkat 3: 17 na iñaa béestíru gada.

⁶ Daa tēelíbēecaa kelohsee koonakaa kaama, ƒa ennda nērēm ga kakay, ƒa tíitta lool.

⁷ Wayee Yéesu deeyca, le''a gaƒa, wo''aba an:

- Kolkat, kaa tíitat!

⁸ Waa ennda ƒa, ƒa ƒewí'ta haf, ƒa hotissii ken enndii Yéesu hanjinaa.

⁹ Daa ƒa enee na kiyosuk janjagaada, Yéesu: wo''a tēelíbēecaa kidíŋƒa an:

- Kaa ƒéestírat ken íñii ƒú hot feeñuk garúuda, bi ga daa Kowukii ƒii mílísan ga ƒuwaa kaaninda.

¹⁰ Lēehí'ta tēelíbēecaa meekissa Yéesu an:

- Íñii tah ya jégíroh-waascii wo'u an Ili yērí ƒewan kihay paay*?

¹¹ Yéesu taassaba an:

- Ee kayoh! Ili ƒewan kihay, ya hēwíraat íñaan en tóoh bi jek.

¹² Wayee mi wo''úu an Ili hayin kumēēñí' ee ƒuwii ínohsohusiiri, wayee ƒa tummbari íñaan neƒa. Fodaama Kowukii ƒii ƒan, ƒa yahka ƒa kitum.

¹³ Waa ennda ƒa, tēelíbēecaa ƒaa han ki'ínoh an Saŋ-Bētís yērí ya wo'eeba.

Yéesu wēkí'ta oomaanaa ƒay cikeen-keen

(Marka 9: 14-29; Lúkkaa 9: 37-43)

¹⁴ Ga waa Yéesu na tēelíbēecaagari yoosuku janjagaa ƒa hayya bi ga daa mbooloomaa enda, laakka ƒaa hay, yí''a ga fíkíi Yéesu,

¹⁵ wo''ari an:

- Kiyaaakii, yērēmaa kowukiigoo, ya ƒay cikeen-keen ee mesikin gari lool. Leekleek ya keen ga kiwii wala ya keen ga músú.

¹⁶ Mi haydohinndi ga tēelíbēeciigaraa wayee ƒa mínndiiri kiwēkí'.

¹⁷ Yéesu wo''ari an:

- Cēey, ƒú ƒuwii wati, ƒú laakoo ngēm ee ƒú tumi íñaan joffii. Mi enan narúu bi kera? Mi múuñdanndúu bi kera? Haydohƒattoo oomaanaa gii.

¹⁸ Yéesu gētta rawaa ya meyoŋ ga oomaanaa. Rawaa meyoŋ, oomaanaa dalla kiwak.

¹⁹ Lēehí'ta, ga waa ƒa tessa hanƒada, tēelíbēecaa deeyussa ga Yéesu, meekisussari an:

- Íñii tah ya ƒí, ƒí mínndii kikaal rawaama ga oomaanaa?

²⁰ Yéesu wo''aba an:

- Ga dii ƒú yewinndii ngēmƒa, kērí tah. En ki'enaan, mi wo''úuka ee kayoh; binaa ƒú laakee ngēmaa hín na kowu fúdan kijutuutaa, eneenaa ƒú wo' janjagii wii an Kolkohaa dii fu léeruk dúuneenaa, wa tumka. Ee eneenaa dara wooñoorúu. [

²¹ Wayee kíkíim Kooŋ na ki'oo' kērí doŋ mín kiméyí' raƒcaa man ƒa ga ƒo'.]

Yéesu yéegalohissa kikaanaa na kimílískaagari

(Marka 9: 30-32; Lúkkaa 9: 43b-45)

²² Wiima lak tēelíbēecaa Yéesu ƒééƒa ƒaa ga gohaa Gēlílée, Yéesu wo''aba an:

- Kowukii ƒii hay kitíku ga yah ƒuwii.

²³ Ba hayyi ki'ap wayee ga besaa wukaahaywaa tíkan gaƒa, ya hay kimílís.

Tēelíbēecaa nak, keeñcaagaba leehha tak ga íñaan ƒa keloh yaama.

Yéesu fayya lempaa meekisohsi ga Kaanfaa Kooŋƒa

²⁴ Yéesu na tēelíbēecaagari hayussa Kafarnawom. Daa ƒa le'ee, ƒuwaa fayuki lempaa†Kaanfaa Kooŋƒa, hayussa ga Pee', meekisohussari an:

- Jégírohiigarúu fayoo lempaa Kaanfii Koohe?

Pee' taassa an:

²⁵ - Ahaŋ kay, hayaa fayin!

* 17:10 17: 10 Malkat Malasí 3: 23. † 17:24 17: 24 Lempaa Kaanfaa Kooŋ ƒaa enin yaawúu' ƒééƒ ee laakin tikís tidaŋkaah-kanak aawwa ƒook jomin ki'eroh ga kíiskaa, kopa' cadam fay noh-noh wínoo ga lēgēy.

Lēehí'ta Pee' aassa kaanfaa, daa ya le'ee Yéesu dēwírukkari meekissari an:
 - Ya Simon, fu ínoh ya ga íñii yii? 'Buwii biida jom kifay buu'cii ga ěldúnada lempu wala juuti? 'Buwii dēku ga kúlkiid'anoo bii en sagac'á?

²⁶ Pee' taassa an:

- Hanaa sagaccii.

Yéesu nak wo''a Pee' an:

- Kon buwii dēku ga kúlkiid'á jomoo dara kifay.

²⁷ Wayee waa dū waa'tii kiyēngěl keeñcaagaba, karaa giyyaa fu wees yoos. Jēnaa fu dewan ki'amda, ñēegísaa kúuwkaa: fu hay ga kihot hanja'-hēelís wíinoo. Bewaawa, fu fayba lempiigoo ga na wiigaraa.

18

Baa Yéesu wo' an yěrí wěñ kiyak ga fíkú Kooh'á

(Marka 9: 33-37; Lúkkaa 9: 46-48)

¹ Ga wahtaama, tēelíbēecaa deeyussa ga Yéesu, ba meekissari an:

- Bii yiida wěñ kiyak ga Nguuraa yii ga d'ook'á?

² Yéesu bayya ku'oomaa, tuuki'taja ga leelooba,

³ ya wo''aba an:

- Mi wo''úuka ee kayoh; dū súpíttii kipeskaagarúu bi dū man na tu'oomaanaa, dū aasoo ga Nguurii yii ga d'ook'á taa'.

⁴ Baa wěñ kiyak ga Nguurii yii ga d'ook'á yěrí en baa yóoskírín hafci bi madin na ku'oomaakii jii.

⁵ Baa fu te' ga keeñfu oomaanaa fodii yii ndaga teekiigoonaa, lakanaa fu te''oo mi ga kihaffoo.

Iñcii tumlukohi bo' baakaa'dá

(Marka 9: 42-48; Lúkkaa 17: 1-2)

⁶ Yéesu tíkka ga an:

- Béeb baa fu baakaa'lukoh yíinoo ga tu'oomaatii tii ee gěmu garood'anaa, iñaa gěn garaad'á wěrí en fu pok'du atoh wiyaak* ga koonakaagaraa, fu jafu ga d'uuy giyyaa.

⁷ Massa fu ěldúna, ndaga yewinin garaa iñcaa eki bo' ga kitum baakaa'. En ki'ena, mosanndii ga kiñak, wayee massa baa iñcaama koorohan garid'á!

⁸ Baa en lak yahaagaraa, wala kotaagaraa wěrí tahhaa kitum baakaaraa, gúraawa fu jaf di'úsaayí'. Iñaa gěn garaad'á wěrí en fu aas ga kipeskaa leehoo taa'dá na yah wíinoo wala kot wíinoo, loo kilaak yah kanak wala kot kanak ee fu jafu ga kiwiikaa yímoo taa'dá.

⁹ Baa kuhaskaagaraa tahhaa kitum baakaaraa, nísaja. Iñaa gěn garaad'á wěrí en fu aas ga kipeskaa leehoo taa'dá na kuhas kíinoo loo kilaak tuhas tanak ee fu jafu ga kiwiikaa safara.

¹⁰ Kaa eewat yíinoo ga tu'oomaatii tii. En ki'ena, mi wo''úuka, malaakacaagaba ga d'ook'á, besaa en béeb ba hídoh na Paammboo yii ga d'ook'á. [

¹¹ En ki'ena, Kowukii bii hayin ěldúna kimúsál buwii múuy'da.]

Liiwukaa wo' ga loo baalaa múuyee hotukk'á

(Lúkkaa 15: 3-7)

Yéesu tíkka ga an:

¹² - Dú ínoh ya ga íñii yii? Binaa bo' laak baal bitéemée' ee ya múuyluk ga yíinoonaa, ya foñanndii bidaañkaah-yitnanikiis na biyitnanikiisbaa ga d'ook janjagaa ba níirohuda, ya yee kiraasnee yaa múuy'dane?

* 18:6 18: 6 Atohaa wiyaakwaama wěrí seesohsi towu resen

13 Mi wo''úuka ee kayoh; binaa ya hottinaa, neblukaa ya neblukan ga yíinoo yaamaɗa, hay kiwěñ kiyak waa ya laakan ga bidaaŋkaah-yitnanikiis na biyitnanikiisbaa múuyussiida.

14 Ee Fodaama, Paamm búu yii ga ɗookɗa waa'tii yíinoo múuy ga tu'oomaatii tii.

Binaa mbokfu kerceen tooñaa

Yéesu tíkka ga an:

15 - Binaa mbokfu kerceen tooñjaanaa, kara, fu wéet nari ɗú banak don, fu ña'ti. Binaa ya tookkaa kisúkúrukaa, lak fu laasinndi.

16 Wayee binaa ya tookkiiraa kisúkúrukaa, taabaa na bo' yíinoo wala bo' banak, fu karis gari. Ndaga fodaada daa Kéyítfaa wo'ɗa, ga iñaa en béeb jomin kilaak bo' banak wala baahay baa en seedi ga.

17 Wayee binaa ya tookkii kikeloh iñaa ba wo'ɗanaa, wo'aaka bu-jaangaa†. Binaa ya san ban kikeloh iñaa bu-jaangaa wo'ɗanaa, abohaari fodii yiifa' wala fodii juuti‡.

Iñaa kokohu na iñaa tooku

18 Yéesu tíkka ga an:

- Mi wo''úuka ee kayoh; béeb iñaa ɗú kokoh ga èldúna, hay kikokohu ga ɗook; ee béeb iñaa ɗú took ga èldúna, hay kitooku ga ɗook ban✧.

19 Tíkissa ga, mi wo''úu an binaa bo' banak garúu, dii ga èldúna, júwohu ga kíkíim Kooh ga iñaa mín ki'en béeb, Paammboo yii ga ɗookɗa haybari ki'on.

20 En ki'ena, daa bo' banak wala baahay hídirukoh ga teekiigoo béeb, mi yaa ga leelooba.

Kibayaloh ga díkaanti bo' na mooroomci

21 Waa ennda ɗa, Pee' deeyca ga Yéesu, meekissari an:

- Ha'mudii, mbokkoo yaa ɗékkoo kitoon, mi jommbi kibayal waas cera? Karat bi en waas ciyitnakanake?

22 Yéesu taassa Pee' an:

- Mi wo''iiraa waas ciyitnakanak don sah, wayee bayalaari waas cidaaŋkaah-yitnakanak bi en waas ciyitnakanak§.

Liiwukaa wo' ga loo súrgaa tookkii kibayalohɗa

Yéesu tíkissa ga, liiwukkaba an:

23 - Kéri tah Nguurii ga ɗookɗa mēdírohu anee: Enee buu', ya waaree súrgacaagari kíndussi alalaagari ya laakɗa.

24 Daa ya dalee kikin, ya haydohɗussa yíinoo yaa bayi'ti cadam fay bo' bijúnni-daaŋkaah ga noh-noh wíinoo.

25 Baa yaama mínndii kifay iñaa ya laaki' buuraada. Buuraa dalla kinakoh ya toonu ñaam ya na betici na towutaagari na tooh iñaa ya laakɗa. En ɗanaa kobotkaa èlídu.

26 Súrgaa dalla kiyí' kúrúk ga fíkíi buuraa, kíimmbari an: «Múuñɗaaroo bi ga fíkíi, mi hayyaa kifay tooh.»

27 Buuraa laakka yërmaandi gari, múuñi'tari kobotkaa, íissari, ya yaa yah.

28 Súrgaa meyca yaa yah. Ya hídooha na húnisci súrga, yaa laakɗeeri cadam fay bo' yíinoo ga noh-noh. Ya ŋooyya yaama ga koonaa, yaa booy, wo''ari an: «Fayaaroo iñii fu bayi'tooda.»

29 Húnismunaa yí'a kúrúk ga kotcaagari, kíimmbari an: «Múuñɗaaroo bi ga fíkíi, mi hayyaa kifay»;

† 18:17 18: 17 Bu-jaangaa waa' kiwo', dii, mbooloomaa buwaa gëmin ga Kiristaaniida. ‡ 18:17 18: 17 Yiifa' na juuti enuunun buwaa setussii ndaga ba inohoo Kooh ee ba tumi iñaa joffii ga bimooroomba. ✧ 18:18 18: 18 Mēdírohat na Mēccēe 16: 19. § 18:22 18: 22 Kídii kídú diida waa' kiteewoh an kibayaloh leehoo. Ken jomoo kikin daa kibayalohkaagari hín kiyewinɗa.

³⁰ wayee ya saŋga. Ya nammbari kibay hen, laŋlukkari ga kasu bi ga daa yaama fayanndi iŋaa ya laaki'tida.

³¹ Daa súrğa mooroomuncaagari hotsee iŋaa laakee yaama, keeŋba leehha ga tak. Ba ka'ta, ba béestí'ta buuraa tóoh iŋaa hewee yaama.

³² Waa ennda ɗa, buuraa baylukka súrğaama, wo''ari an: «Fu súrğa yisóotí! Fu yí''ii hen ga fikíiroo, mi múuŋi'taraa kobotkaagaraa béebkane?»

³³ Fu ban, fu mínéeríi kilaak yërmaandi ga mooroomfu yaama foda daa mi laakee yërmaandi garaadane?».

³⁴ Keeŋaa buuraa tamma lool. Ya laŋga súrğa ga kasu, ya fítisohu bi ga daa ya fayan kobotkaagari béebka.

³⁵ Yéesu tíkka ga an:

- Paamboo yíi ga dookɗa yah narúu kitum fodaama, binaa yaa en béeb garúu bayallii mooroomci na keeŋaagari béebwanaa.

19

Yéesu wo''a ga loo kifasi'

(Marka 10: 1-12)

¹ Ga waa Yéesu léehí'ta kijégíroh iŋcaama, ya kolkohha gohaa Gélilée, ya yaa yah dëkcaa bok ga gohaa Yúudée ee hanoh húlúwaa Yúrdenj gaada.

² Mbooloo wiyaak taabukkari daama ee ya yaa wëkí' buwaa dúukool gabada.

³ Laakka Fërísiyeenɗaa hayu bi gari kifí'ti, ba meekissari an:

- Waasiiruu onin yaal kifasi' betici ga iŋaa ba mín kilaakoh tóohe?

⁴ Yéesu meekissaba an:

- Hanaa dú jaŋgii iŋaa bídu ga Këyítfaa Koohɗa: «Ga dalaaraa yíi sak tóohɗa tummbaba yaal na beti»,

⁵ ee Kooh wo''a an: «Kërí tah bi yaal hay kifoŋ paamci na eeci, ya aboh na betici ee ba banak, ba en bo' yíinoo.»

⁶ Fodaama ba enissii banak, wayee ba en yíinoo. Kon bo' hanat kihégísoh iŋaa Kooh akitohin.

⁷ Fërísiyeenɗaa meekisohussari an:

- Kon iŋii tah ya Móyíis nakoh an binaa bo' yah kifoŋ beticinaa, ya onuunun kibín këyít ya e'tija kiteewoh an sèyaa tasin?

⁸ Yéesu taassaba an:

- Móyíis onndarúu kifasi' beticiigarúu ndaga dii dú súb ga keeŋɗa, wayee enéeríɗa kudewaa.

⁹ Mi wo''úu an: «Binaa bo' kaal betici, pañ beti yiliis ee lakanaa enndii an betifaagari dúkki hen faanukka na yaal yiliisaa, iŋaama kidúk betici, ya faanuk na beti filiis.»

¹⁰ Tëelíbéecaa wo'ussari an:

- Binaa en an iŋaama yëri laak ga díkaanti yaal na betinaa, caloo kipañ.

¹¹ Yéesu taassaba an:

- Enndii an buwii béebba bërí mín ki'ínoh iŋii wo'u yíi. Buwaa Kooh onbakada don bërí mínka.

¹² En ki'ena, laakin enaama ciyewin caa mín bo' kihoonoh kipañ, laakin buwaa mínsooka ga ki'oomaaba, bíinoo bo' tíkbaka, bíinoo ban waarussii ndaga ba tanuk Nguuraa Kooh. Jégíruma baa fu mínwa kitookaa, tooka.

Yéesu barkeella tu'oomaataa

(Marka 10: 13-16; Lúkkaa 18: 15-17)

¹³ Waa ennda ɗa, bíbo' haydohɗussa Yéesu tu'oomaa, ya tík yahcaagari ga dookɗa, ya kíimi'ba Kooh. Wayee tëelíbéecaa baa ña' buwaa.

¹⁴ Yéesu wo''aba an:

- Íisat tu'oomaatii ta hay garoo, kaa hoonohatba ndaga Nguurii yii ga dookda wuu buwii man nabada.

¹⁵ Waa ennda da ya tíkkaaba yahcaagari, lēehí'ta ya kolkohha daama ya yaa yah.

Oomaa-fiilaa yilēeki'-alalyaa

(Marka 10: 17-31; Lúkkaa 18: 18-30)

¹⁶ Laakka bo' yaa deey ga Yéesu meekissari an:

- Jégírohii, mi mín ya kitum yijófi' bi mi laas ga kipeskaa leehoo taa'da?

¹⁷ Yéesu taassari an:

- Íñii tah yah fu meekissoo ga loo yijófi'yaa fu mín kitumda? Bo' yíinoo don yēri jof. Fu waa' ki'aas ga kipeskaa leehoo taa'danaa, tumaa íñcii Waasii Móyíis nakoh kitumda.

¹⁸ Baa meekissa Yéesu an:

- Íñcii ciida nakohu kitum?

Yéesu taassa an:

- Kaa lan kumuun bo'; kaa dúk betifu wala yaalfu, fu faanuk na bo' yiliis; kaa lok; kaa seedi' saboh.

¹⁹ Kelohdaa paamfu na eefu; fu waa' mooroomfu foda daa fu waa' haffuda.

²⁰ Oomaa-fiilaa wo''a Yéesu an:

- Mi tumin íñcuma tóohca, íñii yiida tessoo kitum?

²¹ Yéesu wo''ari an:

- Fu waa' kimétíraa, kara, fu toon íña fu laakda tóoh, fu waroh koparaama nduulcii, fodaama fu hay kilaak alalaa leehoo taa' ga dook, lēehíraa fu hay, fu taabukkoo.

²² Daa oomaa-fiilaa kelohee wo'eenaama, keeñci leehha tak, ya yaa yah, ndaga ya enee baa yewinin alal.

²³ Yéesu dalla kiwo' tēelíbēecaa an:

- Mi wo''úuka ee kayoh; ki'aaska ha'-alal ga Nguurii yii ga dookda daal yooḅpii.

²⁴ Mi wo''issúu ban an, geeleem paaf ga noḅ kúuc kēri wēñ kiyooḅ daa ha'-alal aasan ga Nguurii Kooh.

²⁵ Daa tēelíbēecaa kelohee wo'eenaama, ba waaru''a lool, ba wo''a an:

- Kon baanaa, bii mín kimúc ba?

²⁶ Yéesu malakkaba, wo''aba an:

- Íñaama wooñ bo' wayee wooñjii Kooh.

²⁷ Waa ennda da, Pee' dallari kiwo' an:

- Malkaa, dí, dí foñin tóoh, dí taabukinndaa, kon dí yah ya kilaak?

²⁸ Yéesu taassa an:

- Mi wo''úuka ee kayoh; bēríinaa Kooh tuukiran ēldúna wiliis wi'as bi Kowukii bii yuḅ kinguuruk ga ndamaagarinaa, dú bii dú bidaaḅkaah na kanakbii taabukkooda, dú hay kiyuḅ ban ga baḅ-buu', dú atti' nílcaa Isarayeel cidaaḅkaah na kanakcaa.

²⁹ Ee bēeb buwaa foñ kaanba, na biyaakba biyaal na bibeti, paamba, eewba, towutaagaba wala yooncaagaba ndaga teekiigoonaa, ba hay kilaasis íña wēñda waas citéemée' ee ba hay kilaak kipeskaa leehoo taa'da.

³⁰ Biyewin ga buwii deḅ watida bēri mēeñjohan ee biyewin ga buwii mēeñjohda bēri dewan.

20

Liiwukaa wo' ga loo lēgyohcaa bokussii wahtu kibewuda

Yéesu liiwukissa an:

¹ - Nguurii ga dookda nak mēdírohu anee: Enee ha'-kaan, ya koluka ga kímáa teel, ya bebneera bíbo', baa lēgyeḅdanndi ga yoon-biiñaagari.

² Ya júwohha naba ga ki'e'ba íña faysi ga noh-noh wíinooda. Lēehí'ta ya ebillaaba yoonaaagari.

³ Ya meyissa ga ɓak wahtu yoo'-yoo', ya hotta ɓibo' biliis, ɓaa yugu ga paanaa dēkaa, tumussii dara.

⁴ Ya wo''aba an: «dú ɓan, karat, dú lēgēynee ga yoon-biiñaagoo. Mi hayyúu kifay iña wa'.»

⁵ Baama karussa. Ha'-yoonaa meysissa ga ɓak wahtu cuunoh na ɓan ga wahtu kigoonaluk, ya tumissa fodaama.

⁶ Ya meysissa lak nohaa waa soos, ya hotta ɓibo' biliis daama, ga paanaa, ya meekissaba an: «Dú yugoh ya dii noh-noh, dú tummbii dara?»

⁷ Ba taassari an: «Ken ɓebpiiríi kilēgēy hen.» Ya wo''aba an: «Kon dú ɓan, karat, dú lēgēynee ga yoonagoo.»

⁸ Ga wahtu kiyút, ha'-yoonaa wo''a ɓaa tuukuk lēgēyaada an: «Bayaa lēgēyohcum, fu fayɓa. Dalohaa ga ɓuwum mi mēeñjoh kibebɗa, fu lēehíroh ga ɓuwum mi ɗeb kibebɗa.»

⁹ Waa ennda ɗa, lēgēyohcaa ɓebsee lak nohaa soosinda, hayussa. Ba fayussa yaa en ɓeeɓ noh-nohaagari wíinoowaa.

¹⁰ Lēgēyohcaa ɗebsee kibewuɗa nak, daa ɓa hayee kifayuk, ɓa foonnga an ɓa hay kilaas iña wēñ. Wayee ɓa ɓan, ɓa fayussa yaa en ɓeeɓ noh-nohaagari.

¹¹ Daa ɓa laasee ga, ɓa aawwa kiña' iñaama ga fíkíi ha'-yoonaa,

¹² ɓa wo''ari an: «Buwii ɓii mēeñjoh kibewuɗa lēgēyu wahtu wíinoo donj ee fu hídí'ɓa narií, dí ɓii dí kooruk coonufii lēgēyii na taangaayii noh-nohɗa!»

¹³ Wayee ha'-yoonaa taassa yíinoo gaba an: «Yaal, mi tooñjiiraa kat. Man ɗu júwohee ga cadam noh-noh wíinoo?»

¹⁴ Kon bewaa iñii fu laakɗa, fu yee. Mi waa' ki'e' ɓii yii mēeñjoh kibewuɗa ya hídí' naraa.

¹⁵ Mi laak alaliigoo, mi mínoo ga kitum iña nebpoone? Wala ati keeñfu mesik ga dii mi jofɗa hen?»

¹⁶ Waa ennda ɗa, Yéesu tíkka ga an:

- Fodaama, ɓuwii mēeñjohɗa ɓerí ɗewan, ɓuwii ɗebɗa ɓerí mēeñjohan.

Waas wukaahaywaa Yéesu yéegaloh kikaankaagari na kimílískaagari

(Marka 10: 32-34; Lúkkaa 18: 31-34)

¹⁷ Waa ennda ɗa, Yéesu enee ga waas Yéerúsaleem, ya na tēelíbéecaagari bidaañkaah na ɓanakɓaa, ya ɓayyaɓa hanj, wo''aba an:

¹⁸ - Súkúruk, ɗu ɓii yah Yéerúsaleem ee Kowukii ɓii hay kitíku ga yah sarahohcaa ɓiyaakɓaa, na jégíroh-waascaa, ee ɓa hayyi ki'atti' kikaan,

¹⁹ ɓa tíkki ga yah yiifa'caa*, ɓaama ñaawalsohhi, ɓa típpi laawoo, lēehíraa ɓa daayci ga kuraa. Ee ga besaa wukaahaywaa tíkan gaɗa, ya hay kimílís.

Iña eew towutaa Sebedee kím Yéesuda

(Marka 10: 35-45; Lúkkaa 22: 24-30)

²⁰ Waa ennda ɗa, towutaa Sebedee tanaktaa, eewɗa hayya ga Yéesu, ya taam na oomaacaagari, ya yí'a ga fíkíici kíkíimmbi yen.

²¹ Yéesu meekissari an:

- Fu waa' ya?

Ya taassa an:

- Dígaaroo an binaa fu yuj ga Nguuraagaraanaa, oomaciigoo ɓii, yii yugan ga yahfu ñaam, yíinoo ga yahfu seŋ.

²² Yéesu taassaɓa an:

- Dú inohoo iñii dú kímɗa. Dú mínin ki'an kaas-coonii mi yah ki'andane?

Ba taassari an:

- Dí mínin.

* 20:19 20: 19 Yiifa'cii wo'u diida, ɓu-Room ɓerí.

²³ Ya wo''aba an:

- En ki'ena, dŭ hay ki'an ga kaasii mi yah ki'anda, wayee en iŋaa aaw ga kiyun ga yahoos ñaam wala ga yahoos segaa, enndii mi jomka kiwo'. Buwaa Paamboo waayuki' bakcaamada bĕri yahca ki'eru.

²⁴ Daa tĕelĭbĕecaa bidaaŋkaahbaa tesda kelohee iŋaama, ba aylukka tĕelĭbĕecaa banakbaa bokohda.

²⁵ Waa ennda da, Yĕesu bayyaba, wo''aba an:

- Dŭ inohin an buwii en ha'-kŭl ga ĕldŭnada, ba teewi buwii an ba hanoh bĕeb dook ee ha'-doolicii tumlukohi buwii ga iŋaa nebba.

²⁶ Iŋaa manda yahhiida kilaak ga dŭuycŭu. Wayee laak baa waa' ki'en bo' yiyaak ga dŭuycŭunaa, ya joman ki'en sŭrgarŭu,

²⁷ ee baa waa' garŭu kikuliyyukaa, ya joman ki'en ñaammbŭu.

²⁸ Fodaama, kiheel sŭrga tahii Kowukii bii kihay, wayee ka hay ki'en sŭrga buwii na ki'eroh kumuunci doo ya laas tumuun bo' biyewin.

Yĕesu wĕkĭ'ta bŭumĭ' banak ga teeraa Yĕrĭkŭo

(Marka 10: 46-52; Lŭkkaa 18: 35-43)

²⁹ Daa Yĕesu na tĕelĭbĕecaa meysee teeraa Yĕrĭkŭo, mbooloo wiyaak taabukkari.

³⁰ Lak laakin bŭumĭ' banak baa yuŋ ga yahaa waasaa, baa sarahtuk. Daa ba kelohee an Yĕesu yĕri en na kipaaf, ba aawwa kifip an:

- Ha'mudii, kucaasamunkii Dĕwĭt yĕrĕmaarii!

³¹ Buwaa baa ña'ba doo ba dekoh, wayee ba baa wĕñ kifip an:

- Ha'mudii, kucaasamunkii Dĕwĭt yĕrĕmaarii!

³² Yĕesu tuukka, bayyaba, wo''aba an:

- Dŭ waa' ya mi tumi'tŭu?

³³ Ba taassari an:

- Ha'mudii, tumdaarii bi dĭ mĭn kihotsis.

³⁴ Yĕesu laakka yĕrmaandi wiyaak gaba, le'a ga tuhastaagaba. Ga saasi ba malakka, ba baa taabukki.

21

Yĕesu aassa teeraa Yĕerŭsaleem na ndam wiyaak

¹ Yĕesu na tĕelĭbĕecaagari hayussa bi ba deeyca teeraa Yĕerŭsaleem, ga yahaa dĕkaa Betfasee en ga bak tĕgĕlaa Ōlĭwĭyĕecaada. Daama Yĕesu wossa ga tĕelĭbĕecaagari banak,

² ya wo''aba an:

- Karat dĕk-kawum en ga fikĭirŭudfa. Binaa dŭ le' danaa, dŭ hay kihot baam yileb yaa pokuunun, taam na cŭmbŭ', pĕkĭsatba, dŭ haydohi'tooba.

³ Ee binaa bo' wo' yen ganaa, taasatti an: «*Ha'mudii laak sooli ga». Ee ga saasi ya hayyŭu ki'iis dŭ haydohba.

⁴ Iŋaama laakka doonaa iŋaa sĕldĭiga-Koohaa wo'eeda mat. Ya wo'ee an:

⁵ «Wo'at bu-teeraa Sĭyon an:

- Malkat, buuriigarŭu yeema hayi garŭu.

Ya, ya tĭitarukkii ee ya lap ga baam yileb,

na ga dook cŭmbŭ', kowu baam.»

⁶ Tĕelĭbĕecaa banakbaa karussa, ba tummba fodaa daa Yĕesu nakeebakada.

⁷ Ba haydohha baamaa yilebyaa na cŭmbŭraa. Ba la'ta paltucaagaba ga dook baamcaa, Yĕesu lappa ga dookgaa.

⁸ Bo' biyewin ga mbooloomaa larussa paltucaagaba ga waasaa. Buwaa bĭinoo baa gŭ' toyttaa tediktaa, baa bool tuu'taa, baa la'ta ga waasaa.

⁹ Buwaa hanohee Yéesu fikíi na buwaa taamsee ga fenocida, béebba baa wo' didóolí' an:

- Óosaanaa!

Ndam aawat ga kucaasamunkii Dēwít!

Kooh barkeelat yii hay ga teekii Ha'mudiida!

Óosaanaa aaw ga dookaa-dook.

¹⁰ Daa Yéesu aasee Yéerúsaleem, tooh dēkaa yēngēlukka, buwaa baa meekisoh an:

- Bii yii, ya ba?

¹¹ Mbooloomaa taassa an:

- Sēldiiga-Kooh Yéesu yēri, yii meyoh Nasareet ga gohaa Gēlilēeda.

Yéesu kaalla toonohcaa ga duuy Kaanfaa Kooh

(Marka 11: 15-19; Lúkkaa 19: 45-48; Lúkkaa 20: 1-8)

¹² Yéesu aassa Kaanfaa Kooh, ya kaalla béeb buwaa enee na kitoon na buwaa enee na kilom daamafa. Ya yaa búuk taabulcaa weci'oh-kopa'caa na yugaahcaa toonoh-ho'caa*.

¹³ Lēehí'ta, ya wo'aba an:

- Bíduunun ga Kēyítfaa an: «Kaanndoo yah ki'en kaanfaa kíimohohsan Kooh», wayee dú, dú tumfa daakkaa' lok*.

¹⁴ Laakka búumí', na béedúkí'caa hay ga Yéesu ga Kaanfaa Kooh, ya wēkí'taba.

¹⁵ Sarahohcaa biyaakbaa na jégíroh-waascaa aylukussa ga waa ba hot enaamacaa cidóoyí'-waa'caa ya tumfa, ee ba hotta ban oomaacaa baa fiip ga Kaanfaa Kooh an: «Ndam aawat ga kucaasamunkii Dēwít!»

¹⁶ Ba dalla Yéesu kiwo' an:

- Fu kelohin iñii oomaacii wo'dane?

Yéesu taassaba an:

- Ee mi keloh ga. Hanaa dú mosoo kijanj iñii bídu yii an: «Ga túuwttii oomaacii na tii lii'cii, fu meydohdín haffu ga yeek-kañ?»

¹⁷ Lēehí'ta Yéesu foñnjaba daama, ya meycá teeraa, yaa yah Bétaníi, ya neehneera daama bi Kooh wíissa.

Yéesu coñnja kedikkaa

(Marka 11: 12-14,20-24)

¹⁸ Ga kooh-wíisfaa, Yéesu enee na kiboyuk teeraa ee lak ya yaawin.

¹⁹ Ya hotta bos een ga yahaa waasaa, ya ka'ta bi ga bosaa, ee ya hottii dara ga, enndii tuu'taanaa. Waa ennda da, ya wo'a kedikkaa an:

- Fu límsisoo kowu bi taa'!

Ga saasi, eena súbpa kaw.

²⁰ Daa tēelíbēecaa hotee iñaama, ba jaahli''a lool, ba meekissa Yéesu an:

- Tum na kedikkii súb ga saasi?

²¹ Yéesu taassaba an:

- Mi wo''úuka ee kayoh; binaa dú laak ngēm ee dú laakkii hel kanak ganaa, dú eemoo ga kitum iñii dal kedikkii kiida don, wayee dú wo' sah janjagii wii an: «Kolkaa dii fu jafsunee ga giyyaa!» Iñaama laak.

²² Binaa dú kíim Kooh ee taam na ngēmaa, béeb iña dú meekisohaa, dú laakki.

Yéesu meekisohussa baa onndi doolaa ya bayda

(Marka 11: 27-33; Lúkkaa 20: 1-8)

* **21:12 21: 12** Weci'oh-kopa'caa waama, yaawúu'caa meyoh ín haysee Yéerúsaleemda weci'see kopa'caagaba ga buwaama, doonaa ba mín kilom júu' kitum sarah ga Kaanfaa Kooh na kifay lempaa Kaanfaa Kooh. ☆ **21:13 21: 13** Malkat Ísayii 56: 7; Yéremíi 7: 11.

²³ Yéesu aassa Kaanfaa Kooh, ya yaa jégíroh. Sarahohcaa biyaakbaa na yaakcaa dēkaa hayussa, ba meekissari an:

- Iñcii fu tumɗa, fu ayka gada? Bii onndaaca kitumba?

²⁴ Yéesu taassaba an:

- Mi ban, mi yahhúu kimeekis enaama yíinoo don, binaa dú taassoo ganaa, mi wo''úu ban iñcii mi tumɗa ati mi ayka gada?

²⁵ Saŋ-Bētís, bii yiida woseeri kibētísi' buwaa? Kooh wala bo'-súusúus?

Ba baa wo' ga díkaantiɓa an: «Binaa dú wo' an Kooh yéri woseerinaa, ya hayyuu kilof an: iñii tah ya dú gēmmbii ga Saŋ?

²⁶ Ee dú wo' an buwii bēri woseerinaa, dú jomin kiniik mbooloomii ga iñaama ndaga ba tookin an Saŋ seldiiga-Kooh.»

²⁷ Ba dalla kitaas Yéesu an:

- Dí ínohoo!

Yéesu loffaba an:

- Kon baanaa mi ban, mi wo'anndiirúu iñcii mi tumɗa ati mi ayka gada.

Liiwukaa wo' ga loo towutaa tanaktaada

Yéesu tíkka ga an:

²⁸ - Dú ínoh ya ga iñii yii? Enee bo', ya laakee towu tanak. Ya hayya ga yíinooyaa wo''ari an: «Kowuroo, wati, leenaa kara, fu lēgēynee ga yoon-biiñaagaruu.»

²⁹ Kowukaa taassari an: «Mi yahhii». Wayee ennda kiis, ya récukka, ya ka'ta yoon.

³⁰ Paamudaa hayya ga yukanakyaa ban, wo''ari iña ya nakee yudfewaayaada. Kowukaa kukanakkaa wo''a paamudaa an: «Ee, mi yii yah buba!» Wayee ya ka'tii.

³¹ Yéesu meekissaba an:

- Yiida ga towutaa tanaktaa tum iña paamci waa'da?

Ba taassa an:

- Yaa ya dewohɗa yéri.

Yéesu dallaba kiwo' an:

- Mi wo''úuka ee kayoh; juuticii na faankoh-pakaycii bēri dewanndúu ki'aas ga Nguuraa Kooh.

³² En ki'ena, Saŋ hayin garúu. Ya teebparúu waasii wijúwí' wii ee dú gēmmbii iña ya wo'da. Wayee juuticii na faankoh-pakaycii gēmussari. Ee ga iña dú hot yaama tooh, tahii bi dú récukka, dú gēmmba iña ya wo'da.

Liiwukaa wo' ga loo línoh biiñcaa bisóotí'baa

(Marka 12: 1-12; Lúkkaa 20: 9-18)

Yéesu wo''a buwaa an:

³³ - Súkúrukat, mi wo''úu liiwuk wiliis: Enee ha'-yoon, ya yíppa tedik-resen ga yoonci. Ya díŋnga yoonaa, ya acca non ga yoonaa daa towu-resenɗa seesohsan. Ya tawahha daa bo' mínan kituukoh, tíim yoonaa malaki ga. Lēhí'ta ya sassa bilégēyoh ga yoonaa, ya yaa yah kibaab.

³⁴ Ga waa wahtu kibeena yoonaa le'da, ya wossa sūrgacaagari ga lēgēyohcaa ga yoonaa, ba e'ti iña ya laak ga iña yoonaa meydohɗa.

³⁵ Wayee lēgēyohcaa abussa sūrgacaa, ba feekka yii, ba appa yíinooyaa. Yaa tesɗa, ba tapisohhari na atoh bi kaannda.

³⁶ Ha'-yoonaa wosissa sūrga biliis, baa wēñ kiyewin baa ya dewee kiwosɗa. Wayee lēgēyohcaa tumussa buwaama fodaa bu-dewaabaa.

³⁷ Ha'-yoonaa mēñjohha kiwos kowukaagari ga lēgēyohcaa. Ya abee ga helci an: «Hanaa ba hay ki'on kowukiigoo cée'.»

³⁸ Wayee lēgēyohcaa, daa ba hotee kowukaa ha'-kaadaa, ba wo''a ga díkaantiɓa an: «Yii yah kilamɗa yeema, dū apatti, dū beb iñii ya jomee kilamɗa.»

³⁹ Ba dallari ki'am, ba fassari bi meycya yoonaa, ba appari daama.

⁴⁰ Yéesu meekissa buwaa an:

- Binaa ha'-yoonaa hayaa, ya yah lëgëyohcaama na kitum?

⁴¹ Ba taassari an:

- Ha'-yoonaa hayaa, hay ki'ap lëgëyohcaa bisóotí'baa baama, ap wibóní'. Lëehíraa ya beβ yoonaa, ya e'wa bilëgëyoh biliis, baa, binaa kibeena le'aa, ba e'ti iñaa yoonaa meydohanda.

⁴² Yéesu wo''aba an:

- Hanaa dú mosoo kijañ iñaa bídu ga Këyítfaa an:

«Atohaa tawahohcaa jafeeda,
atohaama enin atoh-koñ.
Iñaama yërí Ha'mudii tum,
ee enin kintaan ga hasciiruu.»

⁴³ Yéesu tíkka ga an:

- Kërí tah mi wo''úu man: Nguurii Kooh hay kite'u ga yahúu, wa tíku ga yah heet wiliis, waa yahwa kilëgëy, meydoh jeriñ ga.

⁴⁴ [Baa keen ga dook atohaamanaa hay kiweelsukoh ee baa wa keen ga dookcinaa, wa hayyi kinapañsoh].

⁴⁵ Daa Sarahohcaa biyaakbaa na Fërisiyeencaa kelohsee liiwukcaa Yéesu caama, ba ínohha an Yéesu wo' naba.

⁴⁶ Ba baa heel ki'amluk Yéesu, wayee ba niikka mbooloomaa ndaga béeb buwaa tookin an Yéesu seldíga-Kooh.

22

Liiwukaa wo' ga loo buwaa baysee kiñamda (Lúkkaa 14: 15-24)

¹ Waa ennda da, Yéesu liiwukissa buwaa an:

² - Nguurii ga dookda mëdírohu anee: Enee buu', ya tíklukka cuunoh ga sëycaa kowukaagari.

³ Ya wossa sùrgacaagari kibaynee buwaa ya nakee sëgílookfaada. Wayee baama waarussii kihay.

⁴ Buuraa wosissa sùrga biliis ga buwaa ya nakee sëgílookfaada an: «Wo'at buwaa an: ñamahii tíkuunun, mi apin naalciigoo na júu' bidúufí'. Tóoh sekba, ba hayat, ba ñam!»

⁵ Wayee buwaa naksee baama abussii faali ga bëytohaa. Yaa en béeb yaa yah soolici: yii ga yoonci, yii ga toonaagari.

⁶ Baa tesda abussa sùrgacaa buuraa, tórohíruusaba, apussaba.

⁷ Buuraa kelohhaka, dalla ki'ayluk. Ya ebilla soldaa'caagari ba apnee lagoh-kumuuncaa baama, ba tëkí' teeraa ba dëkohda.

⁸ Lëehí'ta ya wo''a sùrgacaagari an: «ñamahii sëgílookfii pari'in, wayee fa joobeera buwaa nakseefada.

⁹ Kon nak karat ga mbedicii ga dëkiida, ee baa dú hot béeb, nakatti ya hay ga sëgílookfii.»

¹⁰ Sùrgacaa karussa ga mbedicaa. Baa ba hotin béeb, ennda yijófi' ennda yibóní', ba wo''ari. Ba nëgírohhaba, bi túuyaa ñamahaa tofohuda líiffa muut na bibo'.

¹¹ Buuraa aassa túuyaa kihëebdúk buwaa en na kiñamda. Ya hotta daama bo', yaa bayyii kúltí feet.

¹² Ya meekissari an: «Yaal, tum na fu aassa dii ee fu bayyii kúltí hew»? Wayee baa laakkii iñaa ya wo'an.

13 Waa ennda ɗa, buuraa wo''a sùrgacaagari an: «Baa yay, ɓagat yahcaagari na kotcaa, ɗú jaffi ga ñúusaa ga foohɗa: daama kikodukoh na ki'úñoh síis yah da kilaak».

14 Yéesu tíkka ga an:

- En ki'ena, ɓuwii ɓayudɗa yewinin, wayee ɓuwii tanudɗa caakkii.

Kifay lempu

(Marka 12: 13-17; Lúkkaa 20: 20-26)

15 Waa ennda ɗa, Fërisiyeenɗaa karussa kihotoh ga ɗuuyɓa, kimalak daa ɓa tuman bi ɓa fí' Yéesu ga ɗuuy wo'een.

16 Lëehí'ta, ɓa wossa ɓibo' ga tëelibéecaagaba, ɓa taamba na ɓibo' ɓan ga ɓuwaa fa' na buu' Erootɗa, kimeekis Yéesu an:

- Jëgírohii, ɗí inohin an fu wo'i kayoh: fu jëgíroh iñaa Kooh nakoh kayoh-kayohɗa. Fu niikkii ken, ee fu malkirii ɓo' ga daa ya man ga hascii ɓuwiida.

17 Këri tah, wo'aarii halaatfu ga iñii yii: Waasii onohin kifay lempaa Sesaa', buuraa yiyaakyaa ga Roomɗanoo, onohii ka?

18 Wayee Yéesu inohha nof-moroonaa ɓa na'ɗa, ya wo''aba an:

- ɗú ɓii ɗú jófjófɗuki ga fíki ɓuwiida! Iñii tah ya ɗú heelloo kifí'?

19 Teewattoo hanja' wínoo ga koparum fayohsi lempudɗa.

Ba haydohi'tari hanja' wínoo.

20 Yéesu nak meekisaba an:

- Nataalii wii wuu ɓa na teekii en gaɗa?

21 Ba taassa an:

- Cuu Sesaa', buuraa yiyaakyaa.

Daama Yéesu wo''aba an:

- Kon erat Sesaa' iñaa en yuu Sesaa' ee erat Kooh iñaa en yuu Kooh.

22 Daa ɓa kelohee iñaa Yéesu lofɓa yaama, ɓa waaru''a lool, ɓa foñjari da, ɓa ɓaa yah.

Yéesu meekisohussa ga loo kimíliskaa ɓuwaa kaaninɗa

(Marka 12: 18-27; Lúkkaa 20: 27-40)

23 Ga besaa bërii, laakka Saduseyeenɗaa hayu ga Yéesu. Ba nak, ɓa gëm an kimílís laakoo.

24 Ba meekissa Yéesu an:

- Jëgírohii, Móyiis wo' an: «Binaa ɓo' kaan ee laakkii kowu na ɓeticinaa, këmëenkiici jomin kilam ɓetifaama, ya laaki' yaakci kowu ga».

25 Waama, laakee dii garíi yaal ɓiyitnabanak ɓaa bok paamun na eemun. Yaakkaa pañnja ɓeti, ya kaannda ee laakkii kowu. Ee fodaama këmëenkimunaa lammba ɓetifaa.

26 Ennda ɗa ga yukanakyaa, na yukaahayyaa bi ga yuyitnakanakyaa.

27 Ga waa ɓa kaannda béebɓa, ɓetifaa ɓan tíkka ga.

28 Diimada wo'aarii bëriinaa ɓuwii mílisan ga kikaanda, ɓetifaama yah ki'en yuuba ga ɓiyitnabanakɓaa? Ndaga yaa en béeb ga ɓiyitnabanakɓaa ɓeweerari ɓeti!

29 Yéesu taassaba an:

- ɗú wo'in kimúuyúu, ndaga ɗú inohoo iñaa bídu ga Këyítfaada ee ɗú inohoo daa doolaa Kooh hín kiyakɗa.

30 Binaa ɓuwaa kaanda mílisonaa, yaal pajoo ee ɓeti pajukoo, wayee ɓa pesan madu na malaakacii Kooh enu ga dookɗa.

31 En iñaa aaw ga kimíliskaa ɓuwaa kaandanaa, hanaa ɗú mosoo kijaŋ ga Këyítfaa iñaa Kooh wo'eerúu an:

32 «Mi yëri en Koohyii Abaraham, Koohyii Ísaak, Koohyii Yakoop».

☆ 22:13 22: 13 Malkat Mëccëe 8: 12; 25: 30; Lúkkaa 13: 28. ☆ 22:24 22: 24 Malkat Dëteronom 25: 5-6. ☆ 22:32 22: 32 Malkat Eksoot 3: 6,15.

Yéesu tíkka ga an:

- Kooh yuu buwaa en na kipesda, enndii yuu buwaa kaanda.

³³ Béeb buwaa kelohsee iñcaa ya wo' caama, waaru'ussa ga jégírohaagari.

Iñii wěñ kiyak ga iñcii Kooh nakohda

(Marka 12: 24-34; Lúkkaa 10: 25-28)

³⁴ Daa Fērísíyeencaa yéegee an Yéesu búlin Saduseyeencaa, ba dalla kihídoh ga dekataama.

³⁵ Laakka jégíroh-waasaa bok ga ba, ya waaree kimalaksukoh Yéesu, ya meekissari an:

³⁶ - Jégírohii, iñii yiida kuliyuk ga iñcii Waasii Móyíis nakohda?

³⁷ Yéesu taassari an:

- «Fu waaran Ha'mudii, Koohyiigaraa na keeñaagaraa tooh, na kipeskaagaraa tooh, na helaagaraa toohwa.»

³⁸ Wuma wěri wěñ kiyak ee wěri kuliyuk ga iñcii Kooh nakohda.

³⁹ Ee wii wěri en wukanakwii man nawada: «Fu waaran mooroomfu foda daa fu waa' haffuda.»

⁴⁰ Béeb Waasaa Móyíis na béeb iñcaa seldiiga-Koohcaa jégírohda kú'uk ga iñcii kanakcii cii nakohuda.

Iñaa Kiristaanii jom ga buu' Dėwít

(Marka 12: 35-37; Lúkkaa 20: 41-44)

⁴¹ Wiima lak Fērísíyeencaa hídirukohuunun daama, Yéesu meekissaba an:

- Dú ínoh ya ga Kiristaanii? Ya kucaasamun ba?

⁴² Ba taassa an:

- Ya kucaasamun buu' Dėwít!

⁴³ Yéesu wo''aba an:

- Kon tum na Dėwít, ga waa ya líif na Helaa yisela'í'yaada, bayyari “Ha'mudii”? En ki'ena, Dėwít ga kihafci wo'in an:

⁴⁴ «Kooh, Ha'mudii wo''a Ha'mudiigoo an: “Yugohaaroo yah-ñaam bi ga daa mi tuman buwii saŋgaada ditogaa' kotfu[☆].”»

⁴⁵ Waa Dėwít bay Kiristaanii “Ha'mudii”, kon tum na bi Kiristaanii mín ki'en kucaasamun Dėwít?

⁴⁶ Laakkii ga ba yíinoo yaa mínndi kitaas wo'een wíinoo sah. Ee aboh ga besaa bėrii, ken kaañissiiri kimeekisohis yen.

23

Yéesu nakoh kiwatuk jégíroh-waascaa na Fērísíyeencaa

(Marka 12: 38-39; Lúkkaa 11: 43,46; 20: 45-46)

¹ Waa ennda da, Yéesu wo''a mbooloomaa na tēelíbēecaagari an:

² - Jégíroh-waascii na Fērísíyeenccii bėrii tuuk ga kotcaa Móyíis, kijégíroh na kiteewoh iñii nakohu kitumda.

³ Kon nak, béeb iñaa ba wo''úunaa, tumatti, dú taabukki. Wayee kaa ıldúkohatba ga iñcii ba tumida. En ki'ena, ba wo'i hen ee ba tumoo.

⁴ Ba poki dof cibítí' [caa ken hatinoo]*, ba sēfca ga yúukcii buwii ee ba ga kihafba, ba tookoo jokonba yēngēluk ga ki'amdohba.

⁵ Iñaa ba tum tooh ba heeli buwii hotba. Fodaama, daakaa'-kėyítcaa† pokkusi, kiteewoh an ba abin Koohda, ba tumica ca en ciyaak. Ee símba'caa ga kúltícaagabada, ba tumica ca en cihoo'ta.

☆ 22:44 22: 44 Kañcaa 110: 1. * 23:4 23: 4 Bíncii ga hēlí-júbciida hotukkii ga Kėyítcaa cínoo dēb kibíduda.

† 23:5 23: 5 Daakaa'-kėyítcaama eni tijutuut. Ba bínnda wo'eencaa meyoh ga Kėyítfaa Waasaa Móyíisaa, ba ekca ga yen, ba pokukca ga púk na ga yah-seŋ.

⁶ En ga hewaa, ba waari kihanoh fíkí, ee ga dūuy jaanguciiruu, ba heeli kiyuŋ ga fíkí.

⁷ Ba en ga paancaanaa, ba waari kikēñdu yah kanak ee ba waari buwii bayiba «Jégírohii».

⁸ Wayee dú, kaa heelat kibayu «Jégírohii.» Dú laak jégíroh yínoo doŋ ee béebpúu, dú bimbok.

⁹ Dii ga éldúna, kaa bayat ken «Paamudii». Paamudiigarúu ya yínoo doŋ ee yéri en yii ga dookda.

¹⁰ Ee ban kaa heelat kibayu «Ha'-kaadii». Dú laak ha'-kaan yínoo doŋ ee yéri en Kiristaanii.

¹¹ Yaa wēñ garúu kiyakda, enat súrgarúu.

¹² Béeb baa bēwí' hafcinaa, hay kiyóoskídu, ee baa yóoskí' hafcinaa, hay kibēwíru.

Yéesu hassa jégíroh-waascaa na Fērísieeŋcaa

(Marka 12: 40; Lúkkaa 11: 39-42,44,52; 20: 47)

¹³ Yéesu wo'a an:

- Massa, dú jégíroh-waascii na dú Fērísieeŋcii jófjófdukida! Dú bii laŋ halií Nguurii yii ga dookda, dú hoonoh buwii ki'as. Dú ga kihaffúu, dú aasanndii ee dú íisanndii buwii waa' ki'aasda ba aas. [

¹⁴ Massa, dú jégíroh-waascii na dú Fērísieeŋcii jófjófdukida! Dú te'in iŋaa laak ga kaan beticaa yaalcaagaaba lísussiida ee dú taabi ga na kikíim-Koohkaa ínohoo kileeh, an doonaa dú tíku bibo' bijófi'. Kéri tah atti'aa Kooh yahhúu ki'atti'da wéri wēñan kimesik].

¹⁵ Massa, dú jégíroh-waascii na dú Fērísieeŋcii jófjófdukida. Dú bii wíil daa en tóoh ga dook kakay na dūuy giyy, kiheel kilaak luu enee tēelíbee yínoo, yaa gēm fodii garúu. Ee dú laassi kilaakaa, dú tummbi bo' safara yaa wēñjúu kibon waas kanak.

¹⁶ Massa dú bii dú waa' kikuliyuk ee dú búuminda! Dú wo' an «Binaa bo' waat ga Kaanfaa Koohaa, waatukaama taabukoori, wayee binaa ya waat ga wúrúusaa en ga Kaanfaa Koohdanaa, wa taabukki.»

¹⁷ Dú dofin, dú búumin. Iŋii wēñ kilaak solu ya? Wúrúusaa en ga Kaanfaa Koohdanoo Kaanfaa Kooh tah wúrúusaa kisela'da?

¹⁸ Ee ban, dú wo' an: «Binaa bo' waat ga loteelaa ga dūuy Kaanfaa Koohdanaa, waatukaama taabukoori, wayee binaa ya waat ga sarahcaa ga loteelaa ga Kaanfaa Koohdanaa, wa taabukki.»

¹⁹ Búumí'cii! Iŋii wēñ kilaak solu ya: Sarahcaanoo loteelaa tah sarahaa kisela'da?

²⁰ Baa waat ga teekaa loteelaanaa, ya waatin ga loteelaa ee ya waatin ban ga tóoh sarahcaa en ga dookgaada.

²¹ Baa waat ga teekaa Kaanfaa Koohaa, ya waatin ga Kaanfaa Kooh ee ya waatin ban ga Kooh yaa dēk dada.

²² Baa waat ga teekii asamaaniinaa, ya waatin ga baŋ-buuraa Kooh ee ya waatin ban ga Kooh yaa yuŋ gada.

²³ Massa dú, Jégíroh-waascii na dú, Fērísieeŋcii jófjófdukida. Dú meydohdi Kooh sarah bi ga sah bakaa wudaan̄kaahwaa ga iŋcii línsi fodii naanaa, basaaḅ na saabsaaḅ, wayee dú saganohin iŋcii jégírohu ee cērí wēñ kilaak solu ga Waasii Móyiisda: ennda kijúb, kiyewin yērmaandi na kitaabuk Kooh. Iŋcaama cērí dú jomee kitum ee iŋcaa cínoo hanat kisaganohu.

²⁴ Dú bii dú waa' kikuliyuk ee dú búuminda, dú síri capalay ee dú oni geeleem.

²⁵ Massa dú, Jégíroh-waascii na dú, Fērísieeŋcii jófjófdukida! Dú tísi bi ga bíŋcii kaascii na cii tanutii wayee ga dūuygii dú líifi'ca na halaat kilok na halaatciigarúu cibóní'cii.

✧ 23:23 23: 23 Malkat Léwitik 27: 30; Deteronom 14: 22.

²⁶ Dú Fērísyeençii bibúumí' bii! Dewat kitís dŭuygii kaascii ee fodaama bíiŋcaa hay kiset fan.

²⁷ Massa dŭ, Jĕgíroh-waascii na dŭ, Fērísyeençii jófjófdukída. Dú man na loycaa yaanaawdŭ hen. Ca morin ga fooh ee lakanaa dŭuygaanaa líif na yoh bo' bikĕení' na nopilaat.

²⁸ Fodaama buwii hoti garúu bibo' bijúwí' ee lakanaa ga dŭuy keeñciigarúu, dŭ líif na kijófjófduk na kibon.

²⁹ Massa dŭ, Jĕgíroh-waascii na dŭ, Fērísyeençii jófjófdukída. Dú hayyanaa, dŭ tawahi loycii sĕldíiga-Koohcii, dŭ mórí' loycii buwii bijúwí' bii,

³⁰ ee dŭ wo' i an: «Dí maasohee jamaanaa bicaasammbíinaa, dí taaboo naba ga daa ba ap sĕldíiga-Koohcaada.»

³¹ Dú wo' ínaamanaa, kon dŭ tookin an dŭ bĕrí en tucaasamuntii buwaa apsee sĕldíiga-Koohcaada.

³² Kon nak íŋcaa bicaasammbúu daleeda, díidohatca bi mat.

³³ Goŋçii! Heet goŋ-saamaancii! Tum na dŭ halaat kirĕc ga safara?

³⁴ Kĕrí tah, sŭkúrukát, mi hay garúu kiwosoh bisĕldíiga-Kooh, biha'-hamham na buwaa ínohuunun Kĕyítfi. Dú hay ki'ap bii, dŭ daay bíinoo ga kuraa, dŭ típ bíinoobaa laawoo ga jaangu-yaawúu'caagarúu, dŭ sodalíba teeru bi ga teeru.

³⁵ Fodaama nífaa buwaa bijúwí' baa apseedá hay kíkípuuk ga dŭokkúu, aboh ga nífaa Abeel yijúwí' yaa bi ga nífaa Sakarí kowukaa Barakíi, kaa dŭ apee ga díkaanti dekataa wisela'í' waa na daa sarahcaa tĕkí' sída✧.

³⁶ Mi wo' úuka ee kayoh; ínaa laakee yaama hay kíkípuuk ga hafcii buwii jamaanii wati.

*Yéesu hassa Yéerúsaleem
(Marka 13: 34-35)*

³⁷ - Éey, dŭ bu-Yéerúsaleem, dŭ bii dŭ lagi tumuuntii sĕldíiga-Koohcii, ee dŭ tapisohi na atoh bi dŭ ap buwii Kooh wos garúuda! Waas cera cĕrí mi heellúu kinĕgíroh fodaa daa pabu nĕgírohi towutaagari ga fíldoo pabcaagarída, ee dŭ tookkiika?

³⁸ Kon nak, kaanfiagarúu hay dŭa kifoñu dŭŋ.

³⁹ En ki' enaa, mi wo' úu man aboh ga diima dŭ hotsisanndiiroo bi ga daa dŭ wo' an: «Kooh barkeelat yii hay ga teekii Ha' mudiida!»

24

*Yéesu yéegalohha an Kaanfaa Kooh hay kibúru
(Marka 13: 1-12; Lúkkaa 21: 5-6)*

¹ Yéesu meyca Kaanfaa Kooh, ee ga daa ya enee na kiyahda, tĕelíbĕecaagari deeyussa gari kiteeŋpi tawahcaa Kaanfaa Kooh ga daa ca hín kimo'da.

² Yéesu wo' aba an:

- Man dŭ hotin ga íñciima tóohca! Mi wo' úuka ee kayoh; tesanndii dii sah atoh wiinoo waa tikískohan na mooroomwa, tóoh hay kibú'.

*Íncii yah kilaak balaa ĕldúna túki'aa
(Marka 13: 3-13; Lúkkaa 21: 7-19)*

³ Wiima lak Yéesu yugin ga dook tĕgĕlaa Ólíwíyéecaa, tĕelíbĕecaagari hayussa gari ba hanba, meekisohussari an:

- Wo'aaríi, íñcuma yah kilaak kera, ee mandargii wiida yah kiteewoh kihayiskaa-garaa na kitúkí'kaa ĕldúna?

⁴ Yéesu taassaŋa an:

✧ 23:35 23: 35 Malkat Sĕnees 4: 8; 2 Koroník 24: 20-22.

- Watukat, ken hanattúu kidúk.

⁵ En ki'ena, bo' biyewin hay kihayohu teekiigo, ba wo'i an: «Mi yéri en Kiristaanii», ee ba hay kidúk bo' biyewin.

⁶ Dú hay kikeloh yéngel heñ, wala an heñ laakin ga đekat. Leena kaa títat ndaga iñcaama jomin kilaak, wayee enndii an ěldúna le'in kitúkí'.

⁷ En ki'ena, kúl hay kibewuk, keen ga dook kúl mooroomci, ee nguu' hay kibewuk, keen ga dook nguu' mooroomci; a' hay kilaak ee kakayfi hay kiyéngeluk ga đekat ciyewin.

⁸ Iñcaama tooh yah kiman na dalaaraa mesiklaatcaa ga kimatuk betiđa.

⁹ Fodaama bibo' hayyúu kitík ga yah buu', doonaa dú sodalu ga kipessúu, ee dú hay ki'apu. Heetci ga ěldúnada toohca hayyúu kisagu ndaga teekiigo.

¹⁰ Ga jamaanaama, bo' biyewin hay kifoñu ngemaagađa, ba toonohi ga díkaantiba ee ba sagohi.

¹¹ Hay kilaak bo' biyewin baa tikan hafba biseldiiga-Kooh ee lak saboh. Ba hay, ba dúk bo' biyewin.

¹² Yibóni' hay kiweñ kisíw tah bi kiwaaroh nēewísuk ga keeñ bo' biyewin.

¹³ Wayee baa fu guu'guuluk bi ga daa tooh leehanaa, fu yaama fu hay kimúc.

¹⁴ Hewhewii winéwí'wii wii wo' ga Nguurii Koohđa hay kiyéegalohu ga ěldúna tooh doonaa heetci béeb laasu ga. Lēehíraa ěldúna han kitúkí'.

Coonucaa ciyaakcaa yah kilaakđa

(Marka 13: 14-23; Lúkkaa 21: 20-24)

Yéesu tíkka ga an:

¹⁵ - Binaa dú hot baa Dañeel, seldiiga-Koohaa yéegalohée ee wo'u «yi'araamí'yaa pooki kúlđa»*, ya tuuk ga đekataa wisela'í'waa ga Kaanfaa Koohđa -- ee baa fu jan iñii yiinaa, inohaaka ga!--

¹⁶ buwaa iñcaama laakan gohaa Yúudéeda, ba núpat, ba yee dook janjancaa.

¹⁷ Baa iñcaama laakanndi yugin ki'ikaruk ga dook taahaagaridfa, hanat kisek kiyosuk kibeβ yen ga duuy túuyci.

¹⁸ Ee baa iñcaama laakanndi yooncaada, hanat kiboyuk kaan kibeβnee kúltifaagari.

¹⁹ Massa beticaa, bescaama laakanba na look, na baa ensan na kibepí'đa.

²⁰ Kíimat Kooh, ati iñcaama hídohoo ga wahtu ñiin wiméeski'† wala ga bes Sabat;

²¹ ndaga meskilaatcaa dalan buwada hay kiyak yakaa wē'taa ga wii, mossii kilaak iñaa manda aboh ga waa Kooh sak ěldúnada bi wati. Ee iñaa madan đa laaksisanndii bi taa'.

²² Ee binaa newéeríi Kooh ya nēewís besca caamanaa, enaa ken múcoo. Wayee buwii ya tanukđa tah bi ya hayca kinēewís.

²³ Kon binaa bo' wo''úu an: «Malkat, Kiristaanii yii dii!» wala «Malkat ya yaa daa!» Kaa gēmat.

²⁴ En ki'ena, bibo' hay kikoluk, ba tík hafba Kiristaa na biseldiiga-Kooh ee lak saboh. Ba tumi kintaan na enaama cidóoyí'-waa' kidúk sah, enee an mínukinaa, buwaa Kooh tanukđa.

²⁵ Mi yéegallúu diimada balaa dara hewanaa.

²⁶ Kon binaa bo' wo''úu an: «Malaknat, Kiristaanaa yaa ga ěgí'-dúndagaa!» Kaa karat da. Wala «Malkat yeema đaakukka!» Kaa gēmat.

²⁷ En ki'ena, foda melic eni mareet aboh meyaa'-noh bi ga aasaa'-nohđa, fodaama kihaykii Kowukii bii yahđa kiman.

²⁸ Daa mídi enoh, suulcaa hídohsan da.

* **24:15 24: 15** Malkat Dañeel 9: 27; 11: 31; 12: 11. Kaanfaa Kooh te'see hen (Kíis 70), lēehí'ta bu-Room na heetcaa aamuksi ga tuu'caagađađa tumussa ga đekataama iñaa nebba. † **24:20 24: 20** Ñiin wiméeski' ñiidaama newoo kipesoh ee Yéesu wo'wa "ñiin soosoos".

*Kowukii bii hay kihayis**(Marka 13: 24-27; Lúkkaa 21: 25-28)*

²⁹ - Coonucaa ga bescaamaɗa paafaa, nohii dal kińúusí', ñiidii íis kilee', ee olcii hay kidĕegiskoh ɗook-Kooh ca keen ee ińcaaa en ga asamaanda tooh hícucoh.

³⁰ Fodaama, mandargaa Kowukii bii hay kihotuk ga asamaan, ee béeb heetcii ga ěldúnada kodukohi; ɓa hay kihot Kowukii bii ga ɗuuy yaayeelcii, ka yoosuki, taam na dooli na ndam wiyaak.

³¹ Mbiiwaa wiyaakwaaw hay kitípu, Kowukii bii wos malaakacaagari ɓa hídíroh buwaagari ya tanuk ee enu ga topaa'cii ěldúna cinikiisciida.

*Jagaa tediktaa teewohɗa**(Marka 13: 28-31; Lúkkaa 21: 29-33)*

³² - Malkat inii een jĕgí'túu ga ińcaamaɗa. Binaa toyttaa kedikkaa ne' kine' bi, ee tuu'taa dal kitapisaa, ɗú inoh an lah deeyin.

³³ Fodaama ɓan, binaa ɗú hot ińcaama toohaa, inohat an Kowukii bii deeyin, ya le'in halii.

³⁴ Mi wo''úuka ee kayoh; bi ɓuwii wati kaanu béebɓanaa, ińcaama tooh hay kilaak.

³⁵ Asamaanii na kakayfii hay kifaay wayee wo'eenndoo faayoo múk.

Paamudii doŋ inoh besaa ěldúna leehanda

³⁶ - En loo ińaa aaw ga besaa wala wahtaa ińaama laakohanda, ken inohoowa. Enndii malaakacaa ga asamaanda, ee enndii sah Kowukii. Paamudii doŋ inohwa.

³⁷ Ińaa laakee ga jamaanaa Noweeda hay kilaakis fodaama ga hayii Kowukii bii.

³⁸ Ndaga balaa músúmaa miyewinmaa Kooh towee, ma úulla ɓuwaa ga jamaanaa Noweeda, ɓuwaa enee ga kińam na ki'an, ɓa pajohi, ɓa onohi towutaagaɓa kipań bi ga besaa Nowee aas gaalaa wiyaakwaada.

³⁹ ɓuwaa, helɓa mossii ga kika' bi ga daa Kooh towoh músúmaa miyewinmaa úulee ɓuwaada, ma bayyaba béebɓa. Fodaama ɓan hayii Kowukii bii yahɗa kiman.

⁴⁰ Le' bĕriinaa, yaal ɓanak ɓaa enu ga yooncaa, yínoo hay kibewu, yínooyaa fońu.

⁴¹ Beti ɓanak ɓaa en na ki'o' ga oraaraa, yínoo hay kibewu, yínooyaa fońu.

⁴² Kon kaa neehat, ndaga ɗú inohoo besaa Ha'mudiigarúu yah kihayɗa.

⁴³ Inohat inii yii bi jof: binaa Ha'-kaan inohee wahtaa lok yah kihay kaanci ga wekdanaa, eneenaa ya neehoo, ya íis kaanci fa pooku.

⁴⁴ Kĕrí tah, ɗú ɓan, waayukat, ndaga Kowukii bii hayan ga wahtaa ɗú fooganndii.

*Liiwukaa wo' ga loo súrgacaa ɓanakɓaada**(Lúkkaa 12: 41-48)*

Yĕesu tíkka ga an:

⁴⁵ - Kon bii yiida en súrgaa tookɗin ha'-kaanci ee ya ñaańin? Yĕrí en yaa ha'-kaanci tikan ga fíkii súrgacaagari, doo ya e'ba yaa en béeb ińaa ya jom kińamɗa binaa wahtaa le'aa.

⁴⁶ Ya yewinin múu', súrgaama, binaa ha'-kaadaagari ɓoyuk, laakki ga lĕgĕyaamanaa.

⁴⁷ Mi wo''úuka ee kayoh; ha'-kaanci hayyi kitík ga ɗook ińcaaa ya laakɗa tooh.

⁴⁸ Wayee binaa súrgaa yibóni'yaama wo' ga helaagari an: «Ha'-kaanndoo kolukkii kihay»,

⁴⁹ bi tah, ya en ga kifeek ɓimooroomci súrga, ya en ga kińam na kilaal rek na anoh-anohcaanaa,

⁵⁰ ha'-kaadaa súrgaama hay kihay ga besaa ya fooganndii na wahtaa ya inohanndii.

⁵¹ Ha'-kaadaa hayyi kifeek doo' cimĕeskí', ya wa'ti ińaa sek ɓuwaa jófjófɗukida, daa kikodukoh na ki'úńoh síis yah kilaakɗa.

25

Liiwukaa wo' ga loo oomaa-jowuca a bidaanjkaahbaada

Yeesu liiwukissa buwaa an:

1 - Kon Nguurii Kooh ga dookda yah kimedi-rohu anee: enee oomaa-jowu bidaanjkaah, ba bebpa lampucaagaba, ba ka'ta kitëebiluknee ha'-kiloockaa.

2 Ga oomaa-jowucaama, biyëtúusbaa enussa bibo' bilóhóyí'-hel, biyëtúusbaa tesda enussa bilëeki'-hel.

3 Baa lohoyin helda bewussa lampucaagaba ee ba halaattii kibaydoh dúuleen*.

4 Wayee baa laakin helda sorussa dúuleen ga biteel, ba baydohha na lampucaagaba.

5 Ha'-kiloockaa hëewí'ta kihay, faf béebba ba pëni'ukka, ba aawwa kineeh.

6 Ga leelo wek, laakka koonakaa kelohuk didóolí' an: «Ha'-kiloockii hayin, meyat dú tëebilukki!»

7 Béeb oomaa-jowucaama dalla kiyúuduku, ba baa waayuk lampucaagaba.

8 Oomaa-jowuca bilóhóyí'-helbaa wo'ussa bilëeki'-helbaa an: «Lampuciigaríi cii yím, onattíi ga dúuleeniigarúu.»

9 Bilëeki'-helbaa taasusaba an: «Ó'óo, mínukoo; iñii dí bayda dooyooríi narúu. Namat kika' ga toonohaa, dú lomi'nee haffúu.»

10 Baama nak karussa kilomnee dúuleen, ha'-kiloockaa hayohhaba fenoo. Oomaa-jowuca pari'eeda taabussa na ha'-kiloockaa, ba aassa túuyaa cuuníin sëgílookfaa tofohuda, halaa lagussa.

11 Ennda kiis, oomaa-jowuca bíinoobaa le'ussa, ba baa bëytoh an: «Kiyaakii, kiyaakii, lëgisdaaríi!»

12 Wayee ha'-kiloockaa taassaba an: «Mi wo''úuka ee kayoh; mi ínohorúu!»

13 Yeesu tíkka ga an:

- Kon kaa neehat, ndaga dú ínohoo besaa ee dú ínohoo wahtaa Kowukii bii hayanda.

Liiwukaa wo' ga loo sùrgaca baahaybaa foñdusee kopa'da

Yeesu liiwukissa an:

14 - Ee ban Nguurii Kooh yah kimedi-rohu na bo', yaa enee na kiyah kibaab. Ya bayya sùrgacaagari, ya díjkaandaba alalaagari,

15 yaa en béeb iñaa ya hatinda: yíinoo ya e'tari hanja'-wúrus ciyëtúus; yaa tík gada, kanak; yukaahayyaa, wíinoo. Ya yaa yah kibaab.

16 Yaa e'see hanja'-wúruscaa ciyëtúuscaada dalla kika', lëgëyya ga koparaa bi ya laakka hanja'-wúrus ciyëtúus ciliis.

17 Yaa e'see kanakcaada, ka'ta, tummba fodaama ya laakka kanak ciliis.

18 Wayee yaa e'see hanja' wíinoo donda, ka'ta acca non ga kakay daakka koparaa ha'-kaanci ga.

19 Tíkka ga iñaa maañ, ha'-kaadaa sùrgaca meyooha kibaab. Ya baylukkaba ki'ínoh yaa en béeb iñaa ya tum ga koparaada.

20 Sùrgaa e'see hanja'-wúruscaa ciyëtúuscaada hayya, deeyca, meyooha hanja'-wúrus ciyëtúus ciliis, wo''a an: «Kiyaakii, fu ereeroo hanja'-wúrus ciyëtúus. Mi lëgëyya ga. Uuna, ciyëtúus ciliis cee.»

21 Ha'-kaadaagari wo''ari an: «Waw guureway, fu sùrga yijófi' ee fu go'. Fu enin go' ga iñaa yewinndii, mi hayyaa ki'e' fu kuliyuk ga yiyewin. Hay fu bok kinebluk na ha'-kaanfu.»

* 25:3 25: 3 Waama, buwaa soree dúuleen ga lampucaagaba, kitaaluk.

22 Súrɡaa e'see hanja'-wúrúus kanakda hayya, deeyca meydohha kanak ciliis, wo''a an: «Kiyaakii, fu ereeroo hanja'-wúrúus kanak. Mi lĕgĕyya ga. Uuna, kanak ciliis cee.»

23 Ha'-kaadaagari wo''ari an: «Waw guureway fu súrɡa yijófi' ee fu go'. Fu enin go' ga ińaa yewinndii, mi hayyaa ki'e' fu kuliyuk ga yiyewin. Hay fu bok kinebluk na ha'-kaanfu.»

24 Lĕehí'ta súrɡaa e'see hanja'-wúrúus wínoo donda hayya, deeyca wo''a an: «Kiyaakii, mi ínoheera an fu bo' yisúwí' ga keeń: fu píiki daa fu sokkii ee fu nĕgírohi daa fu faa'tii.

25 Mi niikee hen, kĕrí tah mi acca ga kakay mi daakka kopariigaraa ga. Uuna, fu laasin yenfu.»

26 Ha'-kaanci taassari an: «Fu súrɡa yibóní' ee fu sagoh-coonu. Fu ínoheera an mi píiki daa mi sokkii ee mi nĕgírohi daa mi faa'tii.

27 Fu jomee kiwútíroh hĕelísiigoo hen. Eneenaa mi hayaa, mi laaswa na ińaa wa límfa.»

28 Ha'-kaadaa wo''a súrɡacaagari an: «Diima, te'at hanja'-wúrúusumgari dŭ e'wa yum bay cidaanƙaahda.

29 En ki'ena, ɓaa laakin hay kibaatdŭ bi ya dóoyí' sĕk, wayee ɓaa laakoo, ki'ińkaa ya ɓayda sah hay kite'u.

30 Súrɡuma laakoo jerińda jafatti ga fooh, ga ńúusaa, daa kikodukoh na ki'úńoh sís yah kilaakda.»

Atti'aa mĕeńjohda

Yéesu tíkka ga an:

31 - Bĕríinaa Kowukii bii taaban na malaakacaagari ɓéɓɓa, ya hay ga dŭuy ndamaagarinaa, ya hay kiyuŋ ga ɓaŋ-buuraagari.

32 Béɓ heectii hay kihídírukohu ga fíkíici. Lĕehíraa, ya hĕgísoh ɓuwii kom kanak fodaa daa níroh hĕgísohi baal na pe'da.

33 Buii júwindá, ya hanohi'ɓa yah-ńaabaagari ee bii júwussiida ya hanohi'ɓa yah-segaagari.

34 Fodaama, Buuraa hay kiwo' ɓuwaa hanohhi yah-ńaamda an: «Dú bii Paammboo barkeelinda, hayat dŭ ɓeɓ ińii dŭ jom kilam ga nguuri waayukduseerúu ga ińaa ɛldúna saksee bi watida.

35 Mi yaaweera, dŭ onndaroo mi ńamma. Mi píleera, dŭ onndaroo mi annda. Mi eneera sagac, dŭ dapparoo.

36 Mi teseeda dŭŋ, dŭ ekkaroo kŭltí. Mi dúukooleera, dŭ hayyaroo kihaltuk. Mi lanseera ga kasu, dŭ hayyaroo kiwaak.»

37 Fodaama ɓuwaa ɓijúwí'ɓaa hayyi kitaas an: «*Ha'mudii, dí hoteeraa kera lak fu yaawin, dí onndaraa fu ńam? Dí hoteeraa kera lak fu pílin, dí onndaraa fu an?

38 Dí hoteeraa kera lak fu sagac, dí dapparaa? Dí hoteeraa kera lak fu tesin dŭŋ, dí ekkaraa kŭltí?

39 Dí hoteeraa kera lak fu dúukoolin wala fu laguunun ga kasu, dí hayyaraa kiwaak?»

40 Buuraa hayɓa kitaas an: «Mi wo''úuka ee kayoh; kotaa en ɓéɓɓ, waa dŭ moseera kidímal yínoo ga ɓuwiigoo bii wĕń kijutuutda, mi yĕrí dŭ tumdeeka.»

41 Lĕehíraa Buuraa hay kiwo' ɓuwaa hanohhi yah-seɗda an: «Úsaayattoo, dŭ bii Kooh cojinda. Aawat kiwiikaa yímoo taa' fetdusee Seytaani ya na malaakacaagarida!

42 Mi yaaweera ee dŭ onndiiroo mi ńam. Mi píleera ee dŭ onndiiroo mi an.

43 Mi eneera sagac ee dŭ dappiiroo. Mi teseeda dŭŋ ee dŭ ekkiiroo kŭltí. Mi dúukooleera, mi lanseera ga kasu ee dŭ haltukkiiroo.»

⁴⁴ Baama ban, hayyi kitaas an: «Ha'mudii, dí hoteera kera lak fu yaawin wala lak fu pĭlin, wala lak fu sagac, wala lak fu tesfa dúŋ, wala lak fu dúukoolin, wala lak fu laguunun ga kasu ee dí dímalliiraa?»

⁴⁵ Buuraa hayba kitaas an: «Mi wo''úuka ee kayoh; kotaa en béeb, waa dú sageera kidímal yíinoo ga buwii bii wěñ kijutuutfa, mi yěri dú sanĊeeka kitumi' ban.»

⁴⁶ Fodaama, buwaa baama hay kibayu ga ngee'caa leehoo taa'fa, ee buwaa júwindfa bayu ga kipeskaa leehoo taa'fa.

26

Sarahohcaa na jėgĭroh-waascaa pokohussa Yėesu nof
(Marka 14: 1-2; Lúkkaa 22: 1-2; Saŋ 11: 45-53)

¹ Ga waa Yėesu lėehi'ta kiwo' iŋcaa ya waaree buwaa kelohfa, ya wo''a tėelĭbėecaagari an:

² - Dú ĩnohin an tes ga bes kanak feetii Paakii le', ee Kowukii bii hay kitĭku ga yah buwii sagoh narĭfa, ka daayu ga kuraa.

³ Wiima lak Sarahohcaa biyaakbaa na yaakcaa yaawúu'caa hídirukohuunun ga kaan Kayĭf, ha'-kaadaa sarahohcaa biyaakbaa,

⁴ ba júwohha ga ki'am Yėesu ndaŋ, ee ken yėegoo, ba aplukki.

⁵ Ba wo''a nak an:

- Du hanatka kitum ga besaa feetaa, enndiikanaa iŋaama hay kihaydoh coow wiyaak ga dúuy buwii.

Laakka betifaa ĩf la'koleñ ga hafaa Yėesu
(Marka 14: 3-9; Saŋ 12: 1-8)

⁶ Daa Yėesu enee ga dėkaa Bėtanĭ ga kaan Simon yaa gaana'eeda,

⁷ laakka betifaa hay gari, bay kujúlúnkaa hėwrohu atohaa wo'u Albataa* ee ja lífin na la'koleñ wisėerĭ'. Betifaa ĩffa la'koleña ga hafaa Yėesu, lak yaama yaa ñam.

⁸ Daa tėelĭbėecaa hotee iŋaama, ba aylukka, ba baa wo' an:

- Kiyasohkuma jeriñ ya?

⁹ Bo' míneerawa moos kitoon kopa' wiyewin, wa dímalohu nduulcii!

¹⁰ Yėesu ĩnohha iŋaa ba wo'fa, ya wo''aba an:

- Dú sodaloh betifii ya? Iŋii ya tumi'tooda jekin.

¹¹ Nduulcii, dú bii naba besaa en béeb*, wayee mi, mi yahhii narú ki'en dii besaa en béeb.

¹² Betifii leef la'koleñ ga faanfigoonaa, ya tumka kiwaayuk loyaagoo†.

¹³ Mi wo''úuka ee kayoh; ga daa Hewhewii winėwĭ'wii wii mín kiyėegalohu ga ěldúna tóoh, iŋii betifii fii tumfa hay kibėestĭru, ee buwaa hayyika kinĭndĭsukoh.

Yúdaa tookka kitoon Yėesu

¹⁴ Waa ennda fa, yíinoo ga bidaaŋkaah na banakbaa, ee ya teeku Yúdaa Iskariyot, ka'ta ga sarahohcaa biyaakbaa,

¹⁵ ya wo''aba an:

- Mi tĭk Yėesu ga yahhúunaa dú fayanndoo hĭn na? Sarahohcaa biyaakbaa kĭdussa hanja'-hėelĭs cidaaŋkaah-kaahay‡, ba e'tari.

* 26:7 26: 7 Albataa' atoh wisėerĭ' waa buwaa bewee kihėwĭroh kaas, tataa na ciliis. Wa newin kilėgėyoh.

† 26:11 26: 11 Malkat Dėteronom 15: 11. ‡ 26:12 26: 12 Waama yaawúu'caa baakhohseera kileef faraafcaa buwaa kaanĭnda na enaama ci'eeñlaat doo ca mín kimaañ ga daa ca acufa ee ca yasukohoo. † 26:15 26: 15 Hanja'-hėelĭs cidaaŋkaah-kaahay fėri en cadamfaa Yúdaa toonee Yėesufa ee enin koparaa yewĭndĭi dara. Ñaamcaa waama faysee iŋaa hĭnda ga ñiin.

¹⁶ Iñaá aboh ga wahtaama, Yúdaa yaa heel besaa ya jekelukan bi ya mín kitík Yéesu ga yahba.

Yéesu ñammba cuunínfaa Paakaa na tëelíbéecaagari
(Marka 14: 12-21; Lúkkaa 22: 7-14,21-23; Saŋ 13: 21-30)

¹⁷ Ga besaa deŋ ga feetaa ñamsi mbúurúcaa laakoo lëwii'da, tëelíbéecaa Yéesu hayussa, ba meekissari an:

- Fu waa' gada dí waayukdineeraa ñamahii Paakii?

¹⁸ Yéesu taassaba an:

- Karat teeraa ga díw, dú wo''i an: «Jégírohii wo' an: “Wahtiigoo le'in ee mi yah kipaakoh§ kaanfu, mi na tëelíbéeciigoo”.»

¹⁹ Tëelíbéecaa tumussa iñaá Yéesu nakeebada, ba waayukka Paakaa.

²⁰ Ga noh-soosaa, Yéesu yuŋga kiñam na tëelíbéecaagari bidaaŋkaah na banakbaa.

²¹ Lak ba baa ñam, ya wo''aba an:

- Mi wo''úuka ee kayoh; yínoo garúu hayyoo kitoon*.

²² Tëelíbéecaa, keeñba leeha ga tak, ba baa meekissi yínoo yínoo an:

- Ha'mudii, mi yéríne?

²³ Yéesu taassa an:

- Yii bok naroo ki'ek yah ga kankiida, yérí yahhoo kitoon.

²⁴ Kowukii bii kii ga waas kikaan fodaa daa Këyítfaa wo'ka garida, wayee massa baa yaama yah kitoon Kowukii biida. Baama límséerínaa, iñaama gënee gari.

²⁵ Yúdaa, yii toon Yéesuda meekissari an:

- Jégírohii, mi yéríne?

Yéesu taassari an:

- Fu wo'inka!

Cuunínfaa fisela't'faa Yéesu ñam na apotaa'caagarida
(Marka 14: 22-26; Lúkkaa 22: 15-20; 1 Korenti 11: 23-25)

²⁶ Yéesu beŋpa mbúurú lak ba baa ñam, ya gërëmma Kooh, lëehí'ta ya weellawa, e'tawa tëelíbéecaa, wo''aba an:

- Bewat dú ñam, iñii yii faanfiigoo fëri!

²⁷ Lëehí'ta ya beŋpa kaas-biiñ, ya gërëmma Kooh, lëehí'ta ya e'tawa tëelíbéecaa, wo''aba an:

- Anat ga dú béébpúu,

²⁸ ndaga iñii yii ñífiigoo wëri, ñífi pok kifiliimunkiigarúu na Koohda*, ee wa aamdu bo' biyewin doonaa ba bayalu baakaa'caagaba.

²⁹ Mi wo''úuka, aboh ga wati, mi ansisoo anahii wii meyoŋ ga kedik-biiñda bi ga besaa mi anan narúu biiña wiaswaa ga Nguuraa Paammbooda.

³⁰ Waa ennda da, ba yeekka yeek-Kañcaa*, lëehí'ta ba ka'ta tégëlaa Ólíwiyéecaa.

Yéesu yéegalohha an Pee' hayyi kitaasuk
(Marka 14: 27-31; Lúkkaa 22: 31-34; Saŋ 13: 36-38)

³¹ Waa ennda da, Yéesu wo''a tëelíbéecaagari an:

- Ga wekii wati, béébpúu dú hay kinúp dú foñjoo. En ki'ënaa, bíduunun ga Këyítfaa an: «Mi hay ki'ap nírohaa, ee baalcaa yopaa hay kitasaarukohu.»

³² Yéesu tíkka ga an:

- Wayee binaa mi mílísaa, mi hayyúu kidëwíruk Gëlílee.

³³ Pee' dallari kiwo' an:

§ 26:18 26: 18 Paakaama wëri en feetaa yaawúu'caa tumee ga waama mandarga meyaagaba ga kúlkaa Esíptida.

* 26:21 26: 21 Malkat Kañcaa 41: 10. ☆ 26:28 26: 28 Malkat Eksoot 24: 8; Yéremíi 31: 31-34. * 26:30 26:

30 Kañcaa 115-118 cëri daanee kiyeeku binaa cuunínfaa tumsi ga Paakda leeh kiñamunaa.

- Luu enee an buwii tesfa tóoh hay kinúpu foñussa, mi, mi núpoo mi foñjaa.

³⁴ Yéesu taassari an:

- Mi wo''aaka ee kayoh, ga wekii wati don sah, bi siik-pabu kooda, fu hayyoo kitaasuk waas kaahay.

³⁵ Wayee Pee' wo''ari an:

- Mi taasukoora múk, luu enee an mi joman kikaan naraa.

Tēelíbēecaa béebba dalla kiwo' fodaama.

Yéesu kímmba Paamci ga Getsemanee

(Marka 14: 32-42; Lúkkaa 22: 39-46)

³⁶ Wa ennda da, Yéesu na tēelíbēecaagari karussa dekataa wo'u Getsemanee†, ya wo''a tēelíbēecaagari an:

- Yugat dii, mi paaf fikii kikíim KooH.

³⁷ Ya bayya Pee' na towutaa Sebedee tanaktaa, ba taam nari. Keeñci dalla kileeh, ya yēcírukka fíw.

³⁸ Ya dallaba kiwo' an:

- Keeñjoo leehin bi mi yii kaanan. Tesat dii naroo ee kaa neehat.

³⁹ Ya ka'ta bi ga fikii, ya yí'a, yíppa púk kakay, yaa kím KooH an: «Buba, en lak mínukinaa, úsaaydaa kaas-coonii wii garoo. Wayee hanat ki'en fodaa daa mi waa'da wayee enat fodaa daa fu waa'da.»

⁴⁰ Ya sooffa ga tēelíbēecaa baahaybaa, ya laakkaba baa neeh, ya wo''a Pee' an:

- Kon dú mínndii kiwíisoh luu enee sah wahtu wíinoo, waa dú yugan narooone?

⁴¹ Kaa neehat ee kíimat KooH doonaa dú keenoo ga fíraa Seytaani. Bo' daal, keeñaa waarin wayee faanfai tookkii.

⁴² Ya úsaaysissaba kotaa kukanakkaa, ya yaa kím KooH anee: «Buba, en lak kaas-coonii wii mínoo kipaaf, ee an mi jomwa ki'an hena, kon íña fu waa'da laakat.»

⁴³ Ya soofissa gaba, ya laakkaba baa neeh ndaga lak hascaagaba abin pēní.

⁴⁴ Ya foñissaba daama, ya úsaayissa daa karam, ee kotaa kukaahaykaama, ya yaa kím na wo'eenca caca.

⁴⁵ Waa ennda da, ya soofissa ga tēelíbēecaa, ya wo''aba an:

- Dú bii lís kineeh na ki'íikaruke? Wahtii le'in kimma, Kowukii bii kii yah kitíku ga yah tumoh-baakaa'cii.

⁴⁶ Kolkat, dú yee! Malkat yii yahhoo kitoonda yii deey.

Yéesu abussa

(Marka 14: 43-50; Lúkkaa 22: 47-53; Sañ 18: 3-12)

⁴⁷ Lak Yéesu yaa lís kiwo', Yúdaa Iskariyot yaa bok ga tēelíbēecaa bidaañkaah na banakbaada dalla kile'. Laakka bo' biyewin baa taam nari, bayuunun kalañ, na doo'. Sarahohcaa biyaakbaa na yaakcaa yaawú'caa bērí woseeba.

⁴⁸ Yii on Yéesu bíñda eree buwaa lēdí' an: «Baa mi yah kifuunda yērí ya, abatti.»

⁴⁹ Daa Yúdaa le'ee, ya dalla kideey ga Yéesu wo''ari an:

- Hóowíra Ha'mudii! Ya dalla kifuun Yéesu.

⁵⁰ Yéesu loffari an:

- Fiilii! Íñii haydohhaada tumaari.

Waa ennda da, buwaa taam na Yúdaada deeyussa, tíkussa yah ga Yéesu, abussari.

⁵¹ Ga dekataama, ga buwaa taabee na Yéesuda, yíinoo dalla kidol kalabfaagari, típpafa súrgaa ha'-kaadaa sarahohcaa biyaakbaa, baydohha nofaa.

⁵² Wayee Yéesu wo''ari an:

- Íkaa kalabfiigaraa ga huuwii, ndaga baa fu dēk ga kibewi' bo' kalañ béeb kalañ apanndaa.

† 26:36 26: 36 Getsemanee waa' kiwo' ga ki'Arameyee «dipooyaa' dúuleen».

⁵³ Hanaa fu ínohoo an mi mínin kíkíim Paammboo dímal ee ga saasi ya wosohhoo malaakacaa wěñ bijúnni-daan̄kaah-kanak (20.000)‡, ɓa heñohi'toone?

⁵⁴ Wayee baanaa iñaa bídu ga Këyítfaada tuman na bi wa mat? En ki'ena, fa wo'in an tóoh jomda kilaakoh.

⁵⁵ Waa ennda da, Yéesu wo''a mbooloomaa an:

- Mateera ga dŭ hayyoo ki'am, dŭ taam na kalaɓcii na doo'cii, man na buwaa dawuk tumoh-kofeele? Mi enee ga Kaanfaa Kooh besaa en béeb, mi jégírohi ee dŭ mossiiroo ki'am.

⁵⁶ Wayee iñii yii béeb laakin doonaa iñaa seldíiga-Koohcaa wo'ee, bídussa ga Këyítfaada, mat.

Waa ennda da, tēelíbéecaa béebba foñussari ɓaa núp.

Yéesu bayussa ga fíkii atti'ohaa

(Marka 14: 53-65; Lúkkaa 22: 66-71; Saŋ 12: 13-14,19-24)

⁵⁷ Buwaa abee Yéesuda bayussari kaan Kayíf, ha'-kaadaa sarahohcaa ɓiyaakɓaa, ga daa jégíroh-waascaa na yaakcaa hídirukohseedaa.

⁵⁸ Pee' yaa taabukki di'úsaayí' bi ga hētaa kaanfaa sarahohaa yiyaakyaa kuliyukda. Ya aassa bi ga dŭuy, ya yuŋga na súrgacaa ki'ínoh daa iñama mēñjohanda.

⁵⁹ Sarahohcaa ɓiyaakɓaa na béeb buwaa bok ga paanaa yaawúu'caa wiyaakwaada, ɓaa heel wo'eenaa ɓa pokdan Yéesu bi ɓa mínndi ki'apluuk.

⁶⁰ Wayee ɓa hottii, hídaa daa ɓo' biyewin hayseera daama kipoki'ti kiwo'da. 'Bo' ɓanak mēñjohha kihay,

⁶¹ wo'ussa an:

- Bii yii wo' an: «Mi mínin kipook Kaanfaa Kooh, mi tuukirisfa ga bes kaahay.»

⁶² Ha'-kaadaa sarahohcaa kolukka wo''a Yéesu an:

- Fu taasoo dara ga iñii buwii bii yammaadane?

⁶³ Wayee Yéesu taassii. Ha'-kaadaa sarahohcaa meekissari an:

- Ga Kooh yii laak kipesda, wo''aarii ati fu yérí en Kiristaanii, Kowukii Kooh.

⁶⁴ Yéesu taassari an:

- Fu wo'inka. Ee sah mi wo''úu an, iñaa aboh diima, dŭ hay kihot Kowukii bii yuŋ, hanoh yah-ñaabaa Kooh yii wěñ béeb doolida, ee dŭ hayyi kihot ga dŭuy yaayeelcii asamaan, ya yoosuki☆.

⁶⁵ Daama, Ha'-kaadaa sarahohcaa da'ta kúltícaagari ndaga ki'ayluuk, ya wo''a an:

- Basin Kooh! Du enohis seedi ya? Béebpúu dŭ keloh ga, basin Kooh.

⁶⁶ Dú ínoh ya ga?

Ba taassa an:

- Yii kay, jom ki'apu hen!

⁶⁷ Waa ennda da, ɓa aawwari kitoos ga fíkii, ɓa ɓaa dúukisohhi, ɓiinoo ɓaa mútti pa'caa,

⁶⁸ ɓa ɓaa wo''i an:

- Fu Kiristaanii, líiruka, wo''aarii bii feekkaada?

Pee' taasukka Yéesu

(Marka 14: 66-72; Lúkkaa 22: 56-62; Saŋ 18: 15-18,25-27)

⁶⁹ Pee' nak, lak ya yuŋga ga fooh, ga hētaa kaanfaa ha'-kaadaa sarahohcaa, laakka súrga yibeti yaa deey gari, wo''ari an:

- Fu ɓan fu enee na Yéesu, ɓaama dēk Gēlílēeda!

⁷⁰ Wayee Pee' taasukka ga fíkii béeb, wo''a an:

- Mi ínohoo iñii fu waa' kiwo'da!

‡ 26:53 26: 53 Malaakacaa enee mbooloo malaaka cidaan̄kaah na kanak (12): mbooloomaa en béeb le'in ɓo' bijúnni-wiinoo bi ga júnni-yitniinoo. ☆ 26:64 26: 64 Malkat Kañcaa 110: 1; Dañeel 7: 13.

⁷¹ Lēehí'ta, ya kolukka yaa yah bak hal-kaadaa. Laakka súrğa yiliis yibeti yaa hotti, wo''a buwaa enee daamadā an:

- Bii yii enee na Yéesu Nasareet!

⁷² Pee' waatukka, taasukissa an:

- Mi ínohoo baa yaama!

⁷³ Ennda kiis, buwaa enee daamadā deeyussa gari, wo'ussari an:

- Fu ban, fu joman kibok gaba, ndaga dii fu wo'ida teewohin ga dii fu meyoħda.

⁷⁴ Daama, Pee' ennda ga kicojuk na kiwaatuk, ya taasuka an:

- Mi ínohoo baa yaama!

Ga saasi siik-pabaa konnda.

⁷⁵ Pee' níndisukka ínaa Yéesu wo'eeri an: «Bi siik-pabu koda, fu hayyoo kitaasuk waas kaahay.» Pee' dalla kimey yaa koduk mooncaa leehoo.

27

Yéesu bayussa ga fíkii Pílaat

(Marka 15: 1; Lúkkaa 23: 1-2; Saŋ 18: 28-32)

¹ Ga kímāa cuut, sarahohcaa biyaakbaa na yaakcaa yaawú'caa, béebba hídoħussa kimalak daa ba tuman bi ba apluk Yéesu.

² Ba banlukkari, ba bayyari, ba tíkkari ga yah Pílaat gúwernéeraa.

Kikaankaa Yúdaa

(Tumeen 1: 18-19)

³ Ga waa Yúdaa, yaa toonee Yéesuda, ínoħha an Yéesu tíkuunun kikaan, ya récukka ínaa ya tumeeda, ya ka'ta ga sarahohcaa biyaakbaa na yaakcaa dēkaa ki'íkba hanja' hēelíscaa cidaanċaah-kaahaycaa ba fayeerida.

⁴ Ya wo''aba an:

- Mi tumin baakaa' ndaga mi erohin baa tummbii dara, ya apunee.

Ba taassari an:

- Waassii wíinoo gaa ga! Fu yēri ínoħ!

⁵ Yúdaa jaffa koparaa ga duuy Kaanfaa Kooh, ya meycā, ya ka'ta kipokuk ní' ga koonākaa ya harukka.

⁶ Sarahohcaa biyaakbaa balawussa koparaa, ba wo''a an:

- Koparii wii jomoo ki'atukohu na wii Kaanfii Kooh ndaga wa lomohsee ñíf bo'.

⁷ Ba hídoħha, ba júwoħha ga kibeb koparaa, ba lomohwa yoonā «hēwíroh-kataanaa.» Ga yoonāama, ba enohwa kimín ki'ac buwaa en sagac ga dēkaada, binaa bo' kaan gabanaa.

⁸ Kēri tah bi ga wati yoonāama baysi “yoonā ñífaa”.

⁹ Fodaama ínaa Yérémií, sēldiiga-Koohāa wo'eeda matta. Ya wo'ee an: «Ba bebpa hanja'-hēelíscaa cidaanċaah-kaahaycaa, ee wēri en cadamfaa bu-Isarayeel tookee kifay garida,

¹⁰ ba ekkaca ga kilom yoonāa “hēwíroh-kataanaa” fodaā daa Ha'mudii na-keerookada.»

Yéesu bayussa ga Pílaat, gúwernéeraa

(Marka 15: 2-5; Lúkkaa 23: 3-5; Saŋ 18: 33-38)

¹¹ Waa ennda da, Yéesu bayussa ga fíkii gúwernéeraa, yaama meekissari an:

- Fu yēri en buurii yaawú'ciine?

Yéesu taassari an:

- Fu yii wo'ka.

¹² Wayee ya taassii dara ga íncaa sarahohcaa biyaakbaa na yaakcaa yaawú'caa yabeerida.

¹³ Pílaat wo''ari an:

- Iñcii fu yabu béebcaɗa, fu kelohincane?

14 Wayee Yéesu taassiiri ga wínoo gaca. Iñaama jaahalla gúwernëeraa lool.

Yéesu tíkussa kikaan

(Marka 15: 6-15; Lúkkaa 23: 13-25; Saŋ 18: 39-19: 16)

15 Ga feet Paakaa en béeb gúwernëeraa méyí'ba bo' yínoo ga buwaa abu ga kasuɗa, yaa mbooloomaa waa'ɗa.

16 Waama lak laakin baa abu ga kasu, ya teeku Barabaas ee béeb ínohinndi.

17 Pílaat meekissa mbooloomaa hídírukohee daamaɗa an:

- 'Dú waa' mi méyí'túu Barabaasoo Yéesu yii teeku Kiristaaniida?

18 En ki'ena, Pílaat ínoheera an ki'iñaan tah ba haydohha Yéesu gari.

19 Betici wosohha gari, wiima lak ya yii yuŋga ga daa atti'ohsiɗa, kiwo''i an: «Watukaa ki'ek haffu ga loo buyum yijófi'yuma, ndaga wekama mi heeyin gari ee mi sodeera lool ga heeyaa.»

20 Sarahohcaa biyaakbaa na yaakcaa yaawú'caa sorussa buwaa nof, ba meekis Pílaat ya meydohi'ba Barabaas ee ya apluk Yéesu.

21 Wayee Pílaat meekissa mbooloomaa an:

- Yiida ga buwii banakbii bii yëri dú waa' mi méyí'túu?

Ba taassa an:

- Barabaas!

22 Pílaat meekissaba an:

- Kon Yéesu yii teeku Kiristaaniida mi tumannndi na?

Béebba taassa an:

- Daayaari ga kuraa!

23 Wayee Pílaat meekisissaba an:

- Ya tum ya yibóni'?

Wayee ba baa wëñ kifiip didóoli' an:

- Daayaari ga kuraa!

24 Ga waa Pílaat ínoh an ya mínoo dara ga, ndaga coowaa waa wëñ kibaatuk, ya heella músú, buuñukka ga fikii mbooloomaa, ya wo''a an:

- Duuroo wínoo gaa ga ñífi bii yii; dú bëri ínoh.

25 Béeb mbooloomaa taassa an:

- Ee laa wa kípukat ga haffii na dook towutiigarií.

26 Waa ennda ɗa, Pílaat méyí'taba Barabaas, lëehi'ta ya ríplukka Yéesu, ya erohhari kidaayunee ga kuraa.

Soldaa'caa baa ñaawal Yéesu

(Marka 15: 16-20; Saŋ 19: 2-3)

27 Waa ennda ɗa soldaa'caa gúwernëeraa paafdohha Yéesu dhuuy kaanfaa gúwernëeraa, ba nëgírohha soldaa'caa fodaa gabaɗa béebba, ba wíllari.

28 Ba ɗolla kúltícaagari, ba ekkari kúltí filiis fiyo'oh cor*.

29 Ba te'ta iñaan man na baanu-buu' ee teru na lúp, ba ekkariwa ga hafa. Ba e'tari doo'-barah ya ammba ga yahaa ñaabaa, lëehi'ta ba yí'a ga fikíci, baa ñaawalsohhi:

- Pesa buurii yaawú'cii!

30 Ba baa toossi, ba te''a doo'-barahaa, ba baa feekkiwa ga haf.

31 Ga waa ba lëehi'tari kiñaawalsoh, ba ɗolla kúltífaa fiyo'ohfaa, ba ekissari kúltícaagari, lëehi'ta ba bayyari kidaayunee ga kuraa.

Yéesu daayussa ga kuraanaa

(Marka 15: 21-32; Lúkkaa 22: 26-43; Saŋ 19: 17-27)

* 27:28 27: 28 Kúltí fiyo'oh cor Iñaan man ɗa kiyoh teewoh mandarga buu' na ndamaagari.

³² Ga waa ba en na kiyahda, ba hídukohha na bo' yiyaal yaa dĕk teeraa Síreen ee teeku Simon. Ba gítíndari kiníkuk kuraanaa Yéesu yah kidaayohuda.

³³ Ba ka'ta bi ga dekataa wo'u Golgotaa, wĕrí en «loon-haf».

³⁴ Ba e'ta Yéesu biińaa atukohu na enaama yi'ĕeyí' en fan gít. Daa ya yoohee biińaa, ya sańgawa ki'an.

³⁵ Ba daaycari ga kuraa, ba yípohha tidoo' kiwaroh kúltícaagari.

³⁶ Lĕehí'ta ba yuńga daama, ba baa watukki.

³⁷ Ba daayca kuhaanga tíimmba hafa Yéesu kiteewoh ińaa tah ya apuda. Ba bínnda ga an: «Bii yii yĕrí en Yéesu buurii yaawúu'cii.»

³⁸ Ba daayca ban ga yahaaci tumoh-kofeel banak: yii hanohhari yah-ńaam, yíinoo ga yah-sen.

³⁹ Buwaa kooree daama baa paafda, baa kĕkít haf,

⁴⁰ ba baa bassi an:

- Aca! Fu yii fu wo' an fu yah kipook Kaanfaa Kooh ee fu tawahisfa ga bes kaahayda, somaa haffu. En lak fu en Kowukii Kooaha, yoosukaa ga kuraanii!

⁴¹ Sarahohcaa biyaakbaa na jĕgíroh-waascaa na yaakcaa yaawúu'caa ban, baa ńaawalsohi, baa wo' an:

⁴² - Ya somin buwaa bíinoo ee ya mínoo hafci kisom. An yĕrí en buurii bu-Isarayeele? Kon ya yoosukat diima-diima ga kuraanii dí hot, dí ĕĕm gari.

⁴³ Ya tíkee yaakaa'ci ga Kooh. En lak Kooh keńukinndinaa, ya músalatti diima ndaga yĕrí wo' an ya Kowu Kooh.

⁴⁴ Bi ga tumoh-kofeelcaa banakbaa daaysee ga kuraanaa fodaa garída baa bassi fodaama ban.

Kaanaa Yéesu

(Marka 15: 33-41; Lúkkaa 23: 44-49; Sanj 19: 28-30)

⁴⁵ Ga wahtaa nohaa tuuk ga dookda, bi ga wahtu kigoonaluk, Kooh ńúussa kĕrúus ga kúlkaa tóoh.

⁴⁶ Ee ga wahtu kigoonaluk, Yéesu lessa koonaa kiyaak an:

- Élí, Élí, lema sabaktani? (Wĕrí en an: «Koohyiigoo, Koohyiigoo, ińii tah ya fu fońnjoo?»)

⁴⁷ Ga buwaa enee daamada, laakka buwaa daa ba keloheeri, ba dalla kiwo' an:

- Ya yii bay Ili!

⁴⁸ Yíinoo ga ba dalla kifool, bebpa epoos, pokkawa ga sińdaa doo', ńoonndawa ga biniiga', e'ta Yéesu ya duuywa.

⁴⁹ Buwaa bíinoo nak baa wo' an:

- Íisat rek du malak ati Ili hayyi kihay kisom ati na!

⁵⁰ Wayee Yéesu lesissa koonaa kiyaak, ya lĕehdukka.

⁵¹ Ga wahtaama, rídóonaa wiyaakwaa poksee ga Kaanfaa Kooh, kún dekataa wĕń kisela'da dalla kida' kom kanak, aboh dook bi ga kakay. Kakayfaa faa yĕngĕluk, atohcaa caa bĕlgískoh.

⁵² Loy ciyewin lĕgísukka, faraaf bo'-Kooh ciyewin mílissa ga buwaa kaaninda.

⁵³ Ba tessa da bi ga daa Yéesu mílisohta, ba baa han ki'aas Yéerúsaleem, teeraa wisela'í'waa, ba feeńukka ga bo' biyewin.

⁵⁴ Soldaaraa kuliyyuk ga bo' bitéemée' ga heńda, na buwaa taabee nari kiwatuk Yéesuda hotussa daa kakayfaa yĕngĕluda na ińcaa laak caama, ba tíitta lool, ba baa wo' an: «Kayoh-kayohda, bii yii enee Kowu Kooh!»

⁵⁵⁻⁵⁶ Beti biyewin enee daama, ceelussa palah baa malak. Mĕrí-Malleen, Mĕrí eew Saak na Yoseef na eew towutaa Sebedee. Beticaama bĕrí meyohee na Yéesu gohaa Gĕlílée ee ba toputu'iri.

*Yéesu bayussa loycaa**(Marka 15: 42-47; Lúkkaa 23: 50-56; Sanj 19: 38-42)*

⁵⁷ Ga noh-soosaa bo' yilëeki'-alal, yaa dëk Arimatee ee teeku Yoseef, hayya. Ya bokee ga tëelíbéecaa Yéesu ban.

⁵⁸ Ya ka'ta ga Pílaat, ya meekissari faraaffaa Yéesu. Pílaat nakohha ya erufa.

⁵⁹ Yoseef bebpa faraaffaa, múullafa ga piis perkaal wi'as mac.

⁶⁰ Ya faanneerafa ga loy wi'as waa ya yotfee hafci ga atoh, ya pírgínnda atoh wiyaak ga kúuwkaa loyaa, ya yaa yah.

⁶¹ Mëri-Malleen na Mëri yaa yíinooyaa lak ba yugin, jaanohuunun na loyaa.

Baa watukee loyaa Yéesuda

⁶² Ga kooh-wíisfaa tík ga besaa waayukaa Sabatfa, sarahohcaa biyaakbaa na Fërisiyeencaa hayussa ga Pílaat.

⁶³ Ba wo''ari an:

- Kiyaakii, dí níindisukin an baa yaama wo'oo kayohda, wo'eera lak ya yaa lís kipes an: «Tík ga bes kaahayaa mi hay kimílís»,

⁶⁴ kon ebilaa fiibo' ba watuk loyaa dii bi ga bes kaahay. Enndiikanaa tëelíbéecaagari mínin kikaru ba lok faraaffaa, ba wo' buwii an: «Ya mílísín ga buwaa kaaninda.» Ee baanaa sabohfii tikan gada wëñan fidewaaffaa kiyak.

⁶⁵ Pílaat taassaba an:

- Soldaa'cum booma, bayatba, dú watuki' haffúu loyaa daa dú waa'.

⁶⁶ Ba ka'ta kimalak ga daa loyaa manda, ba tummba lëdí' ga atohaa lanwada doonaa baa le' ga tooh bo' inoh. Ba foñnja soldaa'caa daama, baa watukwa.

28*Yéesu mílissa ga kikaankaa**(Marka 16: 1-10; Lúkkaa 24: 1-12; Sanj 20: 1-10)*

¹ Teel ga kímáa dímaasaa, lak besaa Sabat paafin, Mëri yaa dëk Makdalaada na Mëri yaa yíinooyaa, karussa kimalaknee loyaa Yéesu.

² Kakayfaa dalla kiyëngëluk didóolí', laakka malaakaa Kooh yoosukoh asamaan, ya pírgínnda atohaa wiyaakwa lagohsee loyaada, ya yunnga ga dook gaa.

³ Ya mannda na melic kilee', kúltífaagari yaanaawwa der fan perkaal.

⁴ Buwaa watukee loyaada, tíitussa bi baa kaanan.

⁵ Wayee malaakaa wo''a beticaa an:

- Kaa tíitat, mi inohin an dú raas Yéesu yaa daaysee ga kuraanaada.

⁶ Ya enissii dii. Ya mílísín fodaa ya wo'eekada. Hayat gii, dú malak dii ya faanseedaa.

⁷ Gaawat kika', dú wo'nee tëelíbéecaagari an: Yéesu mílísín ga buwaa kaaninda. Ya dëwírukinndúu Gëlílee, dú hotohnanndi daama. Kon iñuma yëri mi yaheerúu kiwo'.

⁸ Beticaa gaawussa kimey loyaa. Ba tíiteera wayee keñba sooseera lool ban. Ba baa fool kiyéegal tëelíbéecaa Yéesu iñaa hewda.

⁹ Balaa ba le'anaa, Yéesu hídohha naba, wo''aba an:

- Mi yii këñí'túu.

Beticaa deeyussa gari, njuluucukussa ga kotcaa, baa jaamukki.

¹⁰ Waa ennda da Yéesu wo''aba an:

- Kaa tíitat! Karat, dú wo'nee tëelíbéecaagoo an ba karat Gëlílee: ba hotohnanndoo daama.

Béestíraa soldaa'caa

¹¹ Ga wii beticaa en na kiyahuda, ga soldaa'caa naksee kiwatuk loyaa Yéesu acohseedaa, laakka gaba baa boyuk teeraa, ba béestí'ta sarahohcaa biyaakbaa tooh iñcaa laakeeda.

¹² Sarahohcaa biyaakɓaa dalla kihídírukohu na yaakcaa yaawúu'caa, ɓa júwohha ga ki'e' soldaa'caama hēelís wiyewin,

¹³ ɓa wo''aba an:

- Dú karaa, wo'at an tēelíbēecaa ɓaa yaama ɓērí hay ga wek, ɓa lokka faraaffaagari lak dí ɓaa neeh.

¹⁴ En ɗanaa gúwernēerii yēenkanaa dí hay nari kimín kiwo' bi dara hokoóruu ga.

¹⁵ Soldaa'caa ɓewussa koparaa, ɓa tummba foda daa ɓa wo'seeda. Fodaama, ɓéestíraama síwwa ga ɗuuy yaawúu'caa ee bi wati ka kii lís kiwo'u.

Yéesu wossa tēelíbēecaagari ga heetcii ga ǎldúnadɗa tóoh

(Marka 16: 14-18; Lúkkaa 24: 36-49; Saŋ 20: 19-23; Tumeen 1: 6-8)

¹⁶ Waa ennda ɗa, tēelíbēecaa Yéesu ɓidaaŋkaahɓaa na yínooyaa karussa Gēlílée, ga janjagaa Yéesu ebileɓadɗa.

¹⁷ Daa ɓa hotee Yéesu, ɓa yí'a, ɓa ɓaa jaamukki. Wayee laakka gaba ɓuwaa laak hel kanak ga iñaa ɓa hotɗa.

¹⁸ Yéesu deeyca gaba, wo''aba an:

- Ga ɗook na dii ga kakay, Paammboo erinndoo dooli ga tóoh.

¹⁹ Kon karat ga ɓéɓ heetcii ga ǎldúnadɗa, ɗú tumba ɓitēelíbēeroo. Bētísi'atɓa ga teekii Paamudii, wii Kowukii na wii Helii yisela'íyii.

²⁰ Yēedíratɓa kitaabuk ɓéɓ iñcii mi nakkúu kitumɗa. Ee mi, mi yii narúu ɓesaa en ɓéɓ, bi ga daa ǎldúna túki'an.

Hewhewii winéwí'wii wo' ga loo Yéesu Kiristaa ee Marka bínfa Wo'eencii légis Këyítfiida

Wii wëri en Hewhewii Marka bínfa. Marka nak bokéeríi ga apotaa'caa Yéesu, wayee ya taabeera na Pool ee ya bokin fan kilégëy na Pee'. En ki'ena, iñcii ya bín ga këyítfiida ya kelohca ga Pee' ga wii yaama en na kijangat buwaa loo kipeskaa Yéesu ga ëldúnada.

Hewhewii wiima, Marka bídí'wa buwaa enussii yaawúu'da kiteebba an kayoh-kayohda Yéesu yëri en Kowukii Kooh. Kooh wo'in ga Këyítfaa fisela'í'faa an hay kilaak baa ya wos kimúsal bu-Isarayeel, heetaagari. Ga wii Yéesu hay ëldúnada lak bu-Room te'in kúlkaa Isarayeel baa nguuruk ga dookba. Bu-Isarayeel nak foogee an Kiristaanii Kooh dígeebada hayaa, ya hay kikaal bu-Room. Wayee enéeríi kikaal bu-Room tahee Yéesu kihay. Kimúsal buwaa took ki'on Seytaani bíin, ba took kirécuk baakaa'caagaba, ba taabukkida bëri tahhi kihay.

Marka bín ga këyítfii fii iñcaa Yéesu tum ga ëldúnada na caa ya jëgí' buwaa, na fan iñaa aaw ga kikaankaa na kimílískaa Yéesu. Yéesu jangatee buwaa ee yëréméeríi wo'eenci; ya yaa wëkí' buwaa ga dúukoolcaagaba, ya yaa kaal rafcaa ga buwaa, ya yaa tum enaama cidóoyí'-waa'. Wayee ya mosoo kibëwí' hafci hidaa ga daa ya enee Kowu Koohda. Ndaga «Kowukii bii» hayéeríi ëldúna ki'am buwii súrga wayee ya hayee kitum hafci súrga buwii, ya erohha kumuunkaagari en danaa biyewin múc (Marka 10: 45).

Buwaa kuliyuk ga yaawúu'caada sagussari, ba appari. Béeb baa taabuk Yéesu jomin kon kitook kiday coonucaa en tóoh, ee ya bok kinguuruk nari bes.

Fu yiima fu jan këyítfii fiida, fu hay took an Yéesu ya Kowu Kooh kayoh-kayohdane, fodaa soldaraa yiyaakya wo'eeka an: «Kayoh-kayohda, bii yii enee Kowu Kooh!» (15: 39).

Këyítfii Marka bín ga loo Yéesuda tíidoh anee:

- 1 - Jangataa Saṅ-Bëtís (1: 1-8)
- 2 - Seytaani fí'ta Yéesu (1: 9-13)
- 3 - Yéesu tessa ga gohaa Gëllílee (1: 14-9: 50)
- 4 - Yéesu meyooha gohaa Gëllílee ka'ta Yéerúsaleem (10: 1-52)
- 5 - Bescaa méeñjoh ga kipeskaa Yéesuda (11: 1-15: 47)
- 6 - Yéesu mílissa ga kikaan (16: 1-8)
- 7 - Yéesu teewukohha ga tëelíbéecaagari (16: 9-20)

Jangataa Saṅ-Bëtís

(Mëccëe 3: 1-12; Lúkkaa 3: 1-18; Saṅ 1: 6-9,15-30)

¹ *Hewhewii winéwí'wii wo' ga loo Yéesu Kiristaa, Kowukii Koohda, daloh anee:

² Fodaa daa Ísayíi, sëldúiga-Koohaa bín ga Këyítfaada; Kooh wo' da an:

«Mi yii wos bo''oo, yaa dëwrukanndaa, kiwaayuk waasumgaraa.

³ Laakin koonaa-bo', kaa en na kiwo' didóolí' ga duuy ëgí'-dúndagaa an:

Waayukdat Ha'mudii waasii, júwí'datti tuwaas-waastii!»*

⁴ Baama ennda Saṅ. Ya hayya, yaa bëtísi' buwaa ga ëgí'-dúndagaa. Ya yaa jangat an buwaa súpítat kipeskaagaba, ba bëtísi'u, en danaa baakaa'caagaba bayalu.

* **1:3 1: 3** Malasíi 3: 1; Ísayíi 40: 3 béestíru fodaa daa bínsee ga kiGerek múusfa.

⁵ Kúlkaa Yúudée tooh na fuwaa dëk Yéerúsaleemda baa mey baa aaw gari. Ba baa récuk baakaa'caagaba ga fíkií béeb ee Saṅ yaa bētísi'ba ga húlúwaa Yúrdenḡ.

⁶ Saṅ ekukee kúltífaa terohu na fēnuf geeleem, ya pokukka liib-on ga kenohkaa✠. Ya daanee kiñam pay na kúum.

⁷ Ya jangatee an:

- Laakin baa en na kihay ga fenoоро ee yēri wēñnjoo kiyak fúuf. Mi jutuutin sah ga kiḡaal kipēkís liibcaa ñafa'caagari.

⁸ Mi, mi bētísi'inndúu ga músú; ya nak, ya bētísi'anndúu ga Helaa yisela'í'yaa.

Saṅ bētísi''a Yéesu ga músúmaa

⁹ Waa ennda da, Yéesu meyooha dēkaa Nasareet ga gohaa Gēlílée, ya hayya, Saṅ bētísi''ari ga húlúwaa Yúrdenḡ.

¹⁰ Ga daa Yéesu en na kimey ga músúmaada, ya hotta asamaan lēgísukka. Helaa Kooh, fodii ho', yaa yoosuk ga d'ookci.

¹¹ Laakka koonakaa meyooh d'ook Kooh, wo''a an:

- Fu yēri en Kowukiigoo mi keeñukda. Keeñnjoo soosin garaa✠.

Fíraa Seytaani na Yéesu

(Mēccēe 4: 1-11; Lúkkaa 4: 1-13)

¹² Ga saasi, Helaa yisela'í'yaa woocca Yéesu, bayyari d'ekat, ēgí'-dúndaḡ. Ya ennda da bes cidaañkaah-nikiis.

¹³ Waa ya en daama, Seytaani íisēeríiri kifi'. Yéesu enee daama na rapcaa ee malaakacaa baa toputu''i.

Yéesu dalla kijangat ga gohaa Gēlílée

(Mēccēe 4: 12-17; Lúkkaa 4: 14-15)

¹⁴ Yéesu ka'ta gohaa Gēlílée, wiima lak Saṅ abuunun ga kasu†. Ya yaa jangat ga gohaama Hewhewaa winéwí'waa meyooh ga Koohda.

¹⁵ Ya wo'ee an:

- Wahtii le'in ee Nguuraa Kooh deeyin. Súpítat kipeskiigarúu, d'ú gēm Hewhewii winéwí'wii!

Yéesu bayya mbaaloh binikiis

(Mēccēe 4: 18-22; Lúkkaa 5: 1-11; Saṅ 1: 35-43)

¹⁶ Daa Yéesu kooree ga seereenaa giiyaa Gēlíléeḡda, ya hotta mbaaloh banak: Simon na Andari kēmēenḡkíci, ba baa wees mbaal ga giiyaa.

¹⁷ Yéesu wo''aba an:

- Taabukattoo, mi hayyúu kitum bimbaaloh bo'.

¹⁸ Ga saasi, ba foñnja mbaalcaagaba, ba baa taabukki.

¹⁹ Ya ka'ta bi ga fíkií, ya hotta towutaa Sebedee: Saak na Saṅ, kēmēenḡkíci. Ba enee ga gaal-loocaagaba, baa hēwíraat mbaalcaa.

²⁰ Yéesu dallaaba kibay; ba foñnja Sebedee, paamba na lēgēyohcaa ga gaal-loocaa, baa taabukki.

Yéesu wēkí'ta baa laak rab

(Lúkkaa 4: 31-37)

²¹ Yéesu na tēelíbēecaagari le'ussa dēkaa Kafarnawom. Ga besaa Sabat, Yéesu aassa jaangu-yaawúuraa, ya aawwa kijēgíroh.

²² Buwaa waaru'seera lool ga jēgírohaagari, ndaga ya en na kijēgírohaa, ya yērēmoo wo'eenci fodaa jēgíroh-waascaa.

²³ Bērii, laakka baa aas jaangu-yaawúuraagaba, ee enee baa laak rab. Ya yaa fiip an:

✠ **1:6 1: 6** Malkat 2 Buu' 1: 8. ✠ **1:11 1: 11** Mēdírohat na Kañcaa 2: 7; Ísayí 42: 1. † **1:14 1: 14** Saṅ yaa bētísi'ee fuwaa ga húlúwaa Yúrdenḡda, yēri wo'u dii.

24 - Yéesu Nasareet, fu naríi ya? Fu hayyíi kidúbíre? Mi ínohin bíi fu endá. Fu yèrí en bíi yisela'í'yíi meyoḥ ga Kooḥḍa!

25 Yéesu gétta rawaa, wo''ari an:

- Dekoha, fu meyoḥ ga bíi!

26 Fodaama, rawaa saylukohha ḥaa saylukoh ciméeski', lessa koonaa kiyaak, meyoḥha gari.

27 Buwaa enee daamaḍa béebḥa jaahli'ussa ga íñaama, bi ḥa ḥaa wo' ga díkaantiba an:

- Íñii yíi man na? Ati jégíroh wi'as! Bíi yíi wo'i wo'een wínoo‡, ee bi ga rabcii sah tumsi íña ya nakohḍa!

28 Meyohha da, teekaa Yéesu dalla kisiw daa en béeb ga goḥaa Gélílee.

Yéesu wékí'ta payam Pee' na bíbo' biyewin bíliis

(Mëccëe 8: 14-17; Lúkkaa 4: 38-41; Mëccëe 4: 23-25)

29 Waa ḥa meyoḥ jaangu-yaawúuraa, ḥa ka'ta kaan bíSimonḥ na Andari, taabussa na Saak na Saḥ.

30 Lak payam Simonḥ yibeti faanukin, tamoh hen. Yéesu dallaka kiyéegalú.

31 Daa ya le' bi gari, ya ammba yahaa, béwí'tari. Ga dekataama faanfaa yímmba. Lëhé'ita ya yaa toputu'ḥa.

32 Ga noh-soosaa lak noḥaa aasin§, Yéesu haydohḍussa dúukoolí'caa tooh na ḥa'-rabcaa.

33 Ee bu-dëkaa tooh négírukohusee ga ḥal-kaanfaama.

34 Ya wékí'ta bo' biyewin ḥaa laakin dúukoolcaa bokkii. Ya kaalla ḥan rab biyewin ga buwaa, ee ya onéerii rabcaama kiwo' yen ndaga ḥa ínoheera ḥaa ya endá*.

Yéesu wílla Gélílee

(Lúkkaa 4: 42-44)

35 Ga kímaa cuut, lak Kooḥ lís kiñúus, Yéesu kolukka, ya meycá yaa yah daa wéetin. Daama, yaa kíim Kooḥ.

36 Simonḥ na buwaa ensee narida ḥaa raassusi.

37 Daa ḥa hoteeri, ḥa wo''ari an:

- Béeb buwii bíi raassaa.

38 Ya taassaba an:

- Du yahat dekat wíliis, ga dekcii ga yahaaniida, doonaa mi mín kijangatnee buwaa daamaḍa ḥan. Íñaama yèrí tahḥoo díi kimey.

39 Fodaama, ya wílla Gélílee tooh, yaa jangat buwaa ga jaangu-yaawúu'caa, ee yaa kaal rabcaa ga buwaa.

Yéesu wékí'ta ḥaa bay dúukool gaana

(Mëccëe 8: 1-4; Lúkkaa 5: 12-16; Lúkkaa 17: 12-19)

40 Laakka bo' yaa bay dúukool-gaana hayya ga Yéesu, yí'a ga fíkíici, yaa kíimmbi an:

- Fu waa'kanaa, fu míninndoo kiwékí'†.

41 Yéesu laakka yërmaandi wiyaaak gari. Ya lërissa yahaagari, le''a ga ḥaa, wo''ari an:

- Mi waarinka, waka!

42 Ga saasi, dúukool-gaanaa meyoḥha ga ḥaa, ḥaa wakka.

43 Lëhé'ita Yéesu dallari kí'ebil, díḥngari na wo'een ciyégísí'

44 an:

‡ 1:27 1: 27 Ga daa bíncáa hégísoḥuḍa na topḍa, laakin buwaa bín fodii díi: ati waas wi'as waa mey na dooli! Bi ga rabcii sah ḥa tumi íña ya nakḥaḍa. § 1:32 1: 32 Besaa Sabat leehi ga lak noḥaa aasin bi tu'oltaa ḍewi kimeyḍa hotukin. * 1:34 1: 34 Yéesu waaréerii rabcaa jangat teekaagari ga buwaa. † 1:40 1: 40 Malkat Mëccëe 8: 2 na íña béestíru gaḍa.

- Abukaa ga kiwo' bo' iñii mi tumi'taada, wayee kara, fu teewohnee haffu ga sarahohaa ee fu tum sarahaa Móyíis nakoh ga kisetkiigaraada. En danaa iñaama hay kiteeb béeb an fu setin*.

⁴⁵ Baa nak meyooha daama, ya ennda ga kibéestí' na kilíbaacoh iña laakee yaama. Iñaama tahha bi Yéesu mínséerí ki'aas dök wíinoo ga fíkíi béeb; ya nammba kites ga fooh, ga dekatcaa laakoo ken, wayee buwaa baa meyooh daa en béeb baa hay gari daama.

2

Yéesu wéki'ta baa lafañin

(Mëccëe 9: 1-8; Lúkkaa 5: 17-26; Saṅ 10: 31-38)

¹ Bes cera tikka ga, Yéesu sooffa Kafarnawom. Buwaa yéennga an ya yaa ga kaanfaa*.

² Bo' biyewin nēgírukohussa ga dūuy kaanfaa, bi laakissii daa bo' tuukan, enndii sah ga fíkíi hal-kaadaa. Ya yaa yéegalba wo'eenaa Kooh.

³ Bi'bo' hayussa gari, haydohdússi baa lafañin. Yaal binikiis bēri teembeelussi.

⁴ Ga daa ba mínndii gari kideey ndaga mbooloomaa, ba nammba kiheel gúl ga cakaraa† túuyaa, tíimmba Yéesu ga daa ya eneeda. Ba yóoskí'ta gatanaa lafañaa faankohda ga gúlaama.

⁵ Daa Yéesu hotee ngēmaagaba waama, wo''a lafañaa an:

- Yaal, baakaa'cumgaraa bayaluununndaa.

⁶ Wiima lak laakin jēgíroh-waascaa yuṅ daama. Baa halaat an:

⁷ «Iñii tah bii yii kiwo' iñaama ya? Basin Kooh! Bii mín kibayal baakaa' ba, enndii Kooh dogaa?»*†

⁸ Yéesu ínohha haat ga helaagari iña buwaama halaatda. Ya wo''aba an:

- Iñii tah ya dú halaat iñuma ga helciigarúu?

⁹ Kon iñii yiida wēñ kiyooḅ kiwo' lafañii: kiwo''i an «Baakaa'cumgaraa bayaluununndaano», kiwo''i an «Koluka fu tíin»?

¹⁰ Wayee bi dú ínoh an ga èldúna, Kowukii bii onuunun kibayal baakaaraa, malkat!

Ya wo''a lafañaa an:

¹¹ - Mi wo''aaka, kolka, bewaa gataniigaraa, fu yee kaanfu!

¹² Daama lafañaa dalla kikoluk, bebpa gatanaagari, yaa mey ga fíkíi béeb. Fodaama buwaa tooh jaahli'ussa ga iñaama, ba baa ndam Kooh anee:

- Iña man na iñii yii, dí mosoori kihot!

Yéesu bayya Léwí

(Mëccëe 9: 9-13; Lúkkaa 5: 27-32; Kañcaa 25: 8-9)

¹³ Yéesu meyissa ga bak giyyaa Gēlílée, bo' biyewin baa hay gari, ya yaa jēgí'ba.

¹⁴ Ya enee na kipaaf, ya hotta Léwí, kowu Alfee, yugin ga dekataa fayukohsi juutida. Yéesu wo''ari an:

- Taabukaaroo!

Léwí kolukka, yaa taabukki.

¹⁵ Lēehí'ta, Yéesu enee na kiñam ga kaan Léwí, ee juuti biyewin, na buwaa júwussii boksee nari kiñam ban, ya na tēelíbēecaagari. Ga buwaa taabukussida, yewneera buwaa man da.

¹⁶ Ga daa jēgíroh-waascaa fa' na Fērísiyeenṅcaa hotussi yaa bok kiñam na juuticaa na buwaa júwussiida ban, ba meekissa tēelíbēecaagari an:

- Iñii tah ya, ya bok kiñam na juuticii na buwii júwussiida?»*†

* 1:44 1: 44 Malkat Léwítík 14: 2-32. * 2:1 2: 1 Mín ki'en kaan biSimon na Andari, malkat 1: 29. † 2:4 2: 4 Cakaraa túuycaa bu-Paleestín hēwrohsee na kakay-ban, ee bo' mín kiyuṅ ga dookгаа. * 2:7 2: 7 Kibas KoohMēdírohat na Léwítík 24: 16. * 2:16 2: 16 Mēdírohat na 2: 15-16; Lúkkaa 15: 1-2.

17 Daa Yéesu kelohee iñaama, ya wo''aɓa an:

- Buwaa dara gaa naba laakussii sooli ga payoh, wayee d'úukoolí'cii b'eri laak sooli ga. Mi hayyii éldúna kibay buwii júwindá, wayee mi hay kibay ha'-baakaa'cii.

Yéesu wo''a ga loo ki'oo'

(Mëccëe 9: 14-17; Lúkkaa 5: 33-39)

18 Laakka bes, t'eelíbéecaa Saɗ# na ɓaa F'eriyeenɗaa ɓaa oo'. Bibo' hayya ga Yéesu kimeekissi an:

- Inii tah ya t'eelíbéecii Saɗ na ɓii F'eriyeenɗcii ɓii oo', ee t'eelíbéeciigaraa oo' soo?

19 Yéesu taasaɓa an:

- Bedohcaa ha'-kílookkaa mínin ki'ooru ee lak ha'-kílookkaa yaa nabane? En lakanaa ha'-kílookkaa kaa lís naba ki'en, ɓa mínoo ki'oo'.

20 Wayee bes waa hay, waa ha'-kílookkaa hay kibewohu ga leelooba, b'eriinaama nak, ɓa hay ki'oo'.

21 Ken bewoo píis wi'as daafwa ga líil-kúltí. Enndiikanaa píisaa wi'aswaa hay kibaydoh yen ga líil-kúltaa, wa tum ɗaraa w'ëñ kiyak.

22 Fodaama, ken tumoo ɓiiñ wi'as ga mbúus-oncaa maañin. Enndiikanaa ɓiiñaa lúudaa, pook mbúuscaa: ɓiiñaa aamuk mbúuscaa yasukoh. Kon ɓiiñ wi'as jom ki'eku ga mbúus-on ci'as!

Yéesu y'eri laak bes Sabat

(Mëccëe 12: 1-8; Lúkkaa 6: 1-5)

23 Enee ga bes Sabat, b'eri Yéesu kooree ga ɗuuy yooncaa lúudin§. Ga daa ɓa kooroheeda t'eelíbéecaagari dalussa kiweel ga ɓonɗaa*.

24 Laakka F'eriyeenɗaa wo'u Yéesu an:

- Malka! Inii tahɓa kitum ya iñaa Waasii kokohin kitum ga bes Sabatɗa?*

25 Yéesu wo''aɓa an:

- Hanaa d'ú jaɗngii iñaa buu' D'ewít tumee b'eri lak ya yaawin ee ya laakoo iñaa ya ñaman, ya na buwaa taabee narida?

26 Ya aassa taalaa Kooh, waama lak Abiyataa' y'eri enee ha'-kaadaa sarahohcaa, ya ñammba mbúurúcaa meydohɗusee Koohɗa, ya e'ta buwaa taamsee narida ga ɓan. Ee mbúurúcaama, sarahohcaa ɗoɗ onuca kiñam*.

27 Yéesu tíki'taba ga an:

- Bo' y'eri tah bes Sabat kitumu, enndii bes Sabat tah ɓo' kisaku.

28 Inaama tah kon, bi Kowukii ɓii k'eri laak bes Sabat ɓan.

3

Yéesu w'eki'ta ɓaa yahaa ɗooykin

(Mëccëe 12: 9-14; Lúkkaa 6: 6-11)

1 Laakka bes, Yéesu karissa jaangu-yaawúuraa. Lak laakin ɓaa en daama, ɓay yahaa ɗooykin.

2 Buwaa ensee ɗaɗa ɓaa malak ga Yéesu, ati ya hay kiw'eki' ɓo' ga bes Sabat, doonaa ɓa mínndi kiyam.

3 Yéesu wo''a ɓaa laak yahaa ɗooykinda an:

- Kolka! Hayaa dii ga f'ikíi béeb!

4 L'ehí'ta ya wo''a buwaa ensee ɗaɗa an:

‡ 2:18 2: 18 Saɗ-B'etis yaa b'etisi'ee buwaada. Malkat Mëccëe 6: 16 § 2:23 2: 23 Yoonaa enee yoon-beli: ɓonɗaaagaca waa' kiman na ɓoɗ píim, kuunɗaagari c'eri h'ewrohsi mbúurú. * 2:23 2: 23 Malkat D'eteronom 23: 26. * 2:24 2: 24 Malkat Eksoot 34: 21. * 2:26 2: 26 Ñammba mbúurúcaa malkat 1 Samiyeel 21: 2-7, Abiyataa': malkat 2 Samiyeel 15: 35, Sarahohcaa ɗoɗ onuca kiñam: malkat L'ewítík 24: 9.

- Iñii onohu kitum ga bes Sabat ya? Iñaa jofin wala iñaa moroo? Kisom kumuun bo' wala kilan kumuun?

Ba ennda tii'.

⁵ Yéesu malakkaɓa béebɓa na keen-tam, iñaama mesikkari ga daa ba súb ga keenɗa. Ya wo''a ha'-yahaa an:

- Lërísaa yahii!

Baa lërísaa, yahaa wakka, mannda ga daa wa eneeda.

⁶ Fërisiyeenɗaa meyussa, ba dalla kihídoɗ na buwaa fa' na buu' Erootɗa*, kimalak ga daa ba tuman bi ba apluk Yéesu.

Bo' biyewin taabukussa Yéesu

(Mëccëe 12: 15-21; Ísayii 42: 1-4)

⁷ Yéesu aawwa bak giiyaa Gëllílee na tëelíbéecaagari. Mbooloomaa waa meyoh gohaa Gëllílee na waa Yúudée, wa waa taabukki.

⁸ Bo' biyewin biliis, daa ba kelohsee iñaa ya tumɗa, ba baa hay gari ban; ba meyohsee gohaa Yúudée na dëkaa Yéerúsaleem, na gohaa Ídúmée†, na gohcaa hanoh húlúwaa Yúrden gaada, na iñaa wiil dëkcaa Tíi' na Sídoɗ.

⁹ Ya wo''a tëelíbéecaagari ba heeli'ti gaal-looci en ɗanaa ya míni ga ki'aas, doonaa buwaa ñaakoo ga dookci.

¹⁰ En ki'ena, daa ya enee na kiwëki' bo' biyewinɗa tahha béeb baa dúukoolin yaa bociroh ki'am gari.

¹¹ Ee daa rabcaa hotohussi béeb, ba yí'diri, ba fiipi an: «Fu yëri en Kowukii Kooh.»

¹² Wayee Yéesu ɗígíɓa na wo'een ciyégísi', kihoonohɓa kiwo' baa ya enda.

Yéesu tanukka bo' bidaaŋkaah na banak

(Mëccëe 10: 1-4; Lúkkaa 6: 12-16; Tumeen 1: 13)

¹³ Lëehí'ta, Yéesu lappa ga dook janjagaa, ya bayya buwaa ya waa'ɗa; ba hayya gari.

¹⁴ Ya tanukka bidaaŋkaah na banak, baa ya teek apotaa': ba tes nari ee ya wosiɓa kijangatnee;

¹⁵ ya e'dohɓa dooli kikaal raɓ ga buwaa.

¹⁶ Buwii bii ñëri en bidaaŋkaah na banakbii ya falɗa: Simoɗ (yëri ya teek Pee')‡;

¹⁷ Saak na këmëenɗi Saɗ, towu Sebedee, (baa ya e' teek Boanergesɗa, wëri en «towu íniɗ»)⋄;

¹⁸ Andari; Filiip; Bartulëmi; Mëccëe; Toomaa; Saak, kowu Alfee; Tadee; Simoɗ selootaa,

¹⁹ na Yúdaa Iskariyot ennda yaa toonan Yéesufa.

Buwaa poki' Helaa yisela't'yaa yendɗa

(Mëccëe 12: 22-32; Lúkkaa 11: 14-23)

²⁰ Yéesu boyukka kaan. Bo' biyewin nëgírukohissa daama, bi tahha Yéesu na tëelíbéecaagari mínséerí sah kiñam.

²¹ Mbokcaa Yéesu kelohuka hen, ba baa hayyi ki'amnee, ndaga ba wo'ee an hafaagari múuyin.

²² Laakka jëgíroh-waascaa meyohsee Yéerúsaleem, baa wo' an:

* **3:6 3: 6** Buwaama fa' na Eroot Antipas (límu ga kiiis 4 balaa Yéesu, ee kaannda tikiis 30 ga fenoo Yéesu) waaree kihot baa meyoh ga buu' Eroot yiyaak, ya faluk ga dookɓa ga kúlkaa, loo gúwernëeraa meyoh Room.
† **3:8 3: 8** Ídúmée gohaama hanohee gohaa Yúudée kakay, ee dëkaa Eboron bokee gari. ‡ **3:16 3: 16** Teek Pee' mëdírohat na Mëccëe 16: 16-18; Saɗ 1: 42. ⋄ **3:17 3: 17** Mëdírohat na Lúkkaa 9: 54.

- Belsebul§, buurii rabcii yëri nari! Doolii buurii rabcii e'tida, wëri tahhi kimín kikaal rabcii ga buwii!

²³ Yéesu bayyaba, liiwukkaba anee:

- Seytaani mín na kikaal Seytaani?

²⁴ Binaa nguu' hëgískoh ga d'uuywanaa, nguuraama mínoo kituuk.

²⁵ Ee binaa kaan hëgískoh ga d'uuyfanaa, kaanfaama mínoo kituuk.

²⁶ Kon binaa Seytaani heñoh na hafci, ee ya hëgískohaa, ya mínoo kilís, ya dal kidúm.

²⁷ Binaa bo' hay ki'aas ga kaan baa yaa na doolaagari gík, ya beβ iñaa yaama laakdanaa, ya jommbi kibañ hen paay, doonaa ya han kimín kipook kaanfaa.

²⁸ Mi wo''úuka ee kayoh; bo' mínin kibayalu iñaa en tóoh: baakaa'caagari na wo'een-baseecaa ya mínin ki'ek Kooh tóoh.

²⁹ Wayee baa fu wo' iñaa moroo ga Helaa yisela'í'yaa béeb, fu bayaloo bi taa', fu koorukan baakaaraama bi taa'.

³⁰ Yéesu wo'eeba fodaama, ndaga ba wo'ee gari an rab nari.

Eew Yéesu na bikëmëenki Yéesu

(Mëccëe 12: 46-50; Lúkkaa 8: 19-21)

³¹ Eew Yéesu na bikëmëenkíci le'ussa. Ba eemba fooh, ba wosohha kibaynee Yéesu.

³² Lak bo' biyewin yuguunun daama, wíluununndi. Ba wo''ari an:

- Taasa, eefu na bikëmëenkífu baa day ga fooh, soolukussaa.

³³ Ya taassa an:

- Bii en eewwoo ba? Buwii en bikëmëenkírooda ba?

³⁴ Ya weessa has ga buwaa wíillida, ya ennda an:

- Malkat, eewwoo na bikëmëenkíroo beema.

³⁵ Baa tumi iñaa Kooh waa'da, baama yëri en këmëenkíroo yiyaal wala yibeti, wala eewwoo.

4

Liiwukaa wo' ga sokohaada

(Mëccëe 13: 1-9; Lúkkaa 8: 4-8)

¹ Laakka bes Yéesu enissa ga kijangat ga seereenaa giiyaa Gëllílee. Mbooloo wiyaak wíllari bi faf ya nammba ki'aas ga looci ga d'uuy giiyaa, ya yuñga ga. Mbooloomaa tessa ga tewisaa.

² Ya jëgí'taba enaama ciyewin caa taam na liiwuk. Ya wo'eeba ga jëgírohaagari an:

³ - Súkúrukat! Enee línoh, ya kolukka yaa yah kisoknee.

⁴ Ga daa ya en na kisokda, laakka tesohataa keen ga yahaanaa waasaa, selcaa hayussa, ñamussata.

⁵ Laakka tesohataa keen ga dekataa yewinin atoh, daa yewinndii kakay. Tesohataa gaawwa kipaal ndaga lak kakayfaa yewinndii.

⁶ Ee daa nohaa koluk ga dook hen, tékí'ta iñcaa paaleeda, ca súbpa ndaga nílcaagaca abéerii.

⁷ Laakka tesohataa keen ga yówée-lúp, ta paalla da. Lúpcaa yakka, dallata ki'on bi ta mínndii kimeydoh boj.

⁸ Laakka tesohataa keen ga kakayfaa laakin dooli, ta paalla, ta yakka bi ta bírissa, tummba towu: tii haydohha iñaa le'in waas cidaanakaah-kaahay ga tesohataa sokseedá, tii cidaanakaah-yitniinoo, tii citéemée'.

⁹ Lëehí'ta ya tíkka ga an:

- Baa fu laakin nof kikelohaa, súkúruka!

Iñaa tah Yéesu liiwuki buwaa hendá

¹⁰ Daa ya úsaayee mbooloomaa, bidaaŋkaah na banakbaa na buwaa daansee nari kitaamda meekissari ga loo liiwukcaama.

¹¹ Yéesu taassaba an:

- Dú bëri Kooh eree ki'ínoh kúmpafaa Nguuraagari, ee buwii tes ga foohda, ba kelohan ga liiwuk na liiwuk.

¹² Doonaa,

«Ba mín kimalak bi jof ee ba hotoo dara,

ba mín kikeloh bi jof ee ba ínohoo dara,

en danaa ba récukoo baakaa'ciigaba bi Kooh bayalba!»*

¹³ Yéesu wo'ssaba an:

- Binaa dú ínohhii iñii liiwukii wii waa' kiwo'danaa, dú mínan na ki'ínoh iñii liiwukcii tesda waa' kiwo'da?

¹⁴ Sokohaa sok wo'eenaa Kooh.

¹⁵ Biiŋoo mëdírohu na ðekataa ga yahaanaa waasaada, ee sokohaa sok wo'eenaa ga duuyba. Bi ba laasan kikeloh wo'eenanaa, Seytaani hay, nís wo'eenaa ba sokdusee ga keeñcaagabada.

¹⁶ Biiŋoo mëdírohu na ðekataa sokuunun ee yewinin atoh. Ba keloh wo'eenaa Koohaa, haat ba safa' gawa kite'.

¹⁷ Wayee ba úsaayoo ga, ndaga wo'eenaa Kooh huuttii ga keeñcaagaba. Fodaama, binaa wo'eenaa Kooh tahba ki'en ga iñaa newoo, wala ba tumu iñaa meskinaa, ba gaaw nawa kigúroh.

¹⁸ Biiŋoo baa mëdírohu na yówée-lúpaa sokuunun. Ba hay kikeloh wo'eenaa Kooh,

¹⁹ wayee halaat ëldúna na kiwaa' kihëpí'kaa aaw ga alal na waareen ciliis abuba; iñcaama on wo'eenaa Kooh bi tah wa mínnoo kilím yen.

²⁰ Biiŋoo mëdírohu na kakayfaa laakin dooli, soku. Ba keloh wo'eenaa Koohaa, ba te'wa, ee ba laaki' Kooh jeriñ. Bii haydoh iñaa le'in waas cidaaŋkaah-kaahay ga iñaa sokseedá, bii cidaaŋkaah-yitniinoo, bii citéemée'.

Liiwukaa wo' ga loo lampuda

(Lúkkaa 8: 16-18; Mëccée 5: 15-16)

²¹ Yéesu wo'issaba an:

- Bo' haydohin lampu lí' kanu gane? Wala ekwa ga fildoo fayaage? Man lampu líksi hen*.

²² Laakkii iñaa mín kiðaakuk bi hotukoo. Ee laakkii iñaa bo' mín kiðaak bi meydohsoo fañ.

²³ Baa fu laakin nof kikelohaa, súkúruka!

²⁴ Ya wo'ssaba an:

- Malaksukohat iñcii dú kelohida. Nataa dú natoh buwiida wëri dú natohohsan ee dú baatdu ga.

²⁵ En ki'ena, baa laakin, hay kibaatdu; wayee baa laakoo, ki'iñkaa ya bayda sah hay kite'u.

Liiwukaa wo' ga loo tesohataa

(1 Korenti 3: 6-7)

²⁶ Yéesu tikissa ga an:

- Nguuraa Kooh man na fodii baa sok yoon.

²⁷ Ya enat ga kineehi, ya yúuduki, wekoo nohoo, wayee tesohataa taa paal, taa yak. Ee ya yéegoo dara ga.

* 4:12 4: 12 Ísayii 6: 9-10 béestíru fodaá bínsee ga kiGerek múusfa. ☆ 4:21 4: 21 Mëdírohat na Mëccée 5: 15; Lúkkaa 11: 33.

²⁸ Kakay fëri yëkdí iñaa paal gari tooh. Aboh ga daa wa paalan, lëehíraa wa bírís bon, tum towu.

²⁹ Yoonaa súwinaa ya aasi ga na kupíikaa'kaagari; ndaga lak kipíik le'in[☆].

Liiwukaa wo' ga loo kowu-fúdankaada
(*Mëccëe 13: 31-32,34; Lúkkaa 13: 18-19*)

³⁰ Yéesu wo'issa an:

- Iñii ñu mín kimédíroh Nguurii Kooh nawada ya? Wala liiwukii wiida mínwa kiteewoh?

³¹ Wa man na kowu-kedik fodii kowu-fúdan, binaa sokunaa, kéri wëñ kijutuut ga tesohitii tooh en ga èldúnada.

³² Wayee ka laas kisokunaa, kedik-fúdankaa koluk bi wëñ kiyak iñcii línsida, ee ka laak toy tiyaak taa wëe'taa ga an tii selcii Kooh mínu kitaal ga ñuuy tuu'taagaca.

³³ Ya daanee kiyéegaloh wo'eenaa Kooh na liiwuk ciyewin caa manda; hínnda na fodaa daa ñuwaa mín ki'am ga helcaagabada.

³⁴ Ya wo'éeríi iñaa enndii liiwuk na ñuwaa; ee ya wéetta na tëelíbéecaagarinaa, ya bëgísiba ga liiwukcaa tooh.

Yéesu tuuki'ta uuris wiyaak
(*Mëccëe 8: 23-27; Lúkkaa 8: 22-25*)

³⁵ Besaa bërii, lak Kooh yaa hoob, Yéesu wo''a tëelíbéecaagari an:

- Du paafat giyyii bakaa hanoh gaada.

³⁶ Waa ña tagohha na mbooloomaa, ña ñayya Yéesu ga loocaa ya enoheeda. Laakeera ñan looci ciliis caa taamsee nari.

³⁷ Uuris wiyaak dalla kiyip, dúusaa bewukka, waa weesuk ga ñuuy loocaa bi haat waa líif na músú.

³⁸ Lak Yéesu yaa neeh ga bakaa hanoh bosaa loocada, tígínkin. Tëelíbéecaagari yúudussari, ñaa wo''i an:

- Jëgírohii! Tumuuntii ñuwii ñíttiiraane?

³⁹ Ya yúudukka, ya gëtta uurisaa, ya wo''a giyyaa an:

- Dekoha, fu yeewuk!

Uurisaa tuukka, ñekataa ennda cel.

⁴⁰ Lëehí'ta ya wo''a ñuwaa an:

- Iñii tahhúu kiniik ya? Dú gëmbbii garoo bi watine?

⁴¹ Ba tíitta lool ga iñaama ee ña ñaa meekisoh ga leelooba an:

- Kon ñii yii yëri en ña, bi uurisii sah na giyyii tumsi ga iñaa ya nakohda?[☆]

5

Yéesu wëkí'ta ha'-rañ ga Gerasaa
(*Mëccëe 8: 28-34; Lúkkaa 8: 26-39*)

¹ Ba le''a tewisaa giyyaa Gëllílee wíinoowaa, ga kúlkaa Gerasaa*.

² Yéesu yaa yoosuk ga loocaa, laakka ñaa rañ am, meyoohha ga ñuuy loycaa[†], yaa gú'dukohhi.

³ Ya ñekee ga loycaa ee ken mínsiséeríiri kipok, luu enee na ceen.

⁴ Leekleek ya jëengíseera kotcaa, yahcaa pòku na ceen, wayee ya gú' ceencaa, ya weel jéença. Ken laakéeríi dooli ki'ammbi.

⁵ Wekoo nohoo, ya enee ga ñuuy loycaa na ga janjancaa; ya weleluki, ya gaañi hafci na atoh.

[☆] 4:29 4: 29 Mëdírohat na Soweel 4: 13. [☆] 4:41 4: 41 Mëdírohat na Kañcaa 65: 8; 89: 10; 107: 23-32. * 5:1
5: 1 Mëdírohat na Mëccëe 8: 28. Marka man na waa' kiwo' dii iñaa hanoh giyyaa Gëllílee meyyaa'-nohda. [†] 5:2
5: 2 Loycaa waama ga iñaa wëñ kiyewinda, tumsee ga atohaa ñayin non wala acu ga ñuuy atoh ciyaa.

- 6 Daa ya séenee Yéesu, ya yaa fool, ya yí'a ga fíkiici,
 7-8 Yéesu wo''ari an:
 - Hel wibóní', meyojaa ga bii!
 Baa ennda ga kifip didóolí' an:
 - Yéesu, fu naroo ya, fu Kowukii Kooh yii ga d'ookaa-d'ookda? Mi yii kíimmbaa ga teekii Kooh, kaa tummboo iña meskin!
 9 Yéesu meekissari an:
 - Fu teeku na?
 Baa taassa an:
 - Mi teeku coogeel, ndaga dí yewinin.
 10 Helaa wibóní'waa kímee Yéesu doonaa ya meydohoori ga kúlkaa.
 11 Lakanaa laakin yop-mbaam-parki‡ wiyaak waa na kiníiru ga bak janjagaa.
 12 Raɓcaa kíimmba Yéesu an:
 - Èewdohaarii ga mbaamcii, fu ekkí gaba!
 13 Ya onndaba iñaama. Raɓcaa meyussa ga baa, aasussa ga mbaamcaa; yopaa írkísukka tégél-tégélaa, keennda ga giyyaa: mbaamcaa le'in bijúnni-kanak, muurussa ga giyyaa.
 14 Níirohcaagaba núpussa, ba wo'neera iña hewda ga teeraa na dékcaa cínoo. Buwaa baa hay kimalak iña hewda.
 15 Ba hayya bi ga Yéesu, ba hotta ha'-rawaa bayee coogeelaada yugin, ekin kúltí, taamba na sagaagari. Ba dalla kiniik.
 16 Buwaa maasohsee iña dalee ha'-rawaa na mbaamcaada, béestírussaaba iña laakeeda.
 17 Waa ennda da, buwaa dalla kikíim Yéesu ya meyo gohaagaba.
 18 Daa Yéesu en na ki'aas loocaa, baa raɓcaa abeeda kíimmbari ya onndi kites nari.
 19 Yéesu onndiirika, wayee wo''ari an:
 - Boykaa kaanfu, ga bu-kaanfu, fu béestí'ba tooh iñii Ha'mudii tumi'taa ga yërmaandii ya laak garaada!
 20 Baa ka'ta, dalla kiyéegaloh ga gojaa «Teerucaa cidaanɓaahcaa§» iña Yéesu tumdeeri toohda; ee buwaa béebba jaahli'ussa ga.

*Yéesu wéki'ta beti, mílisi'ta kowukaa Yayros
 (Mèccée 9: 18-26; Lúkkaa 8: 40-56)*

- 21 Daa Yéesu soofisee na looci ga tewisaa wíinoowaa, mbooloo wiyaak nēgírúkohha ga yahaaci, ga daa ya enee ga tewisaada.
 22 Laakka bo', bok ga buwaa kuliyuk ga jaangu-yaawúuraa, ee teeku Yayros; daa ya hot Yéesu hen, ya yí'a ga kotcaagari.
 23 Ya yaa kíimmbi an:
 - Kowukaagoo kibetikaa kiyínkaa kaa yah kilēehduk; hay tíkaari yahciigaraa doonaa ya wak ee ya pes!
 24 Yéesu yaa yah nari. Ee bo' biyewin baa taabukki, baa ñaak ga d'ookci.
 25 Daama nak, laakeera betifaa daanee kimeydoh ñíf rek, iña le'in tíkiis tidaanɓaah na tanak.
 26 Ya sodeera lool ga yah payoh biyewin ee iña ya laakeeda tooh eemba ga, wayee onndiiri kitani; hanaa kay ya baatee kikeen.
 27 Daa ya kelohee loo Yéesu, ya aassa ga mbooloomaa, ga fenoci, ya le'a ga kúltifaagari,

‡ 5:11 5: 11 Ga iña Léwítík 11: 7 wo'da na Dēteronom 14: 8, yaawú'caa tiksee mbaam-parki iña araamin, kon kokohseera kiñam. Iñaama teewohin ban an dēkataama enndii ga kúl yaawú'. § 5:20 5: 20 Teeru cidaanɓaah enee ga bakaa hanoh giyyaa Gélílee kakay, aawwa bak meyya'-nohda.

28 Ndaga ya wo'ee ga d'uuyci an: «Binaa mi mínee kile' rek ga kúltíciigarinaa, mi hay kiwak.»

29 Ga d'ekataama ñífaa íissa kimey gari, ee ya yéennga ga faanci an ya wakin.

30 Yéesu dalla kiyéen ga hafci an laakin doolaa meyo h gari. Ya móoñsúkká ga leeloo mbooloomaa, meekisohha an:

- Bii le' ga kúltíciigoo ba?

31 Tēelíbéecaagari wo'ussari an:

- Fu hot ga dii mbooloomii ñaak ga d'ookfudá, an fu wo' an: Bii le' garoo ba?

32 Wayee Yéesu yaa malak íñaá wiillífa, kihot baa tumee íñaamada.

33 Betifaa tíitta bi yaa saak, ndaga ya ínohin íñaá daleerífa. Ya hayya, keennda ga kotcaa Yéesu, wo''ari kayohfaa tóoh.

34 Yéesu wo''ari an:

- Jowu, ngēmumgaraa wēkdínndaa. Karaa na jam ee wakaa ga ínum mesikkaada.

35 Lak Yéesu yaa lís kiwo' fodaama, bibo' meyo hussa kaan baa kuliyuk ga jaangu-yaawúuraada, kiwo''i an:

- Kowukaagaraa kaanin. Íñii fu yah Jégírohii kisonlukohis gada ya?

36 Daa Yéesu kelohee wo'eenaagaba, wo''a baa kuliyuk ga jaangu-yaawúuraada an:

- Kaa niik dara, gēmaa hen rek!

37 Ya tookkii ken taam nari, enndii Pee', na Saak na Saṅ, kēmēenḱícinaa.

38 'Ba le' kaan Yayros hen, Yéesu hotta an coowaa yakin, ee buwaa baa looyoh, baa fipoh didóolí'.

39 Ya aassa, wo''aba an:

- Coowiigarúu wa yak na d'á? Dú looyoh ya? Oomaanii kaandii, en na kineeh.

40 Ba baa ciibsukki. Waa ennda d'á, ya méyí'taba tóoh ga fooh, ee ya bayya paam oomaanaa na eeci na buwaa benseerífa. Ya aassa ga daa oomaanaa enoheeda.

41 Ya ammba oomaanaa ga yahaa, ya wo''a an:

- Talita kúm! (Wērí en: «Ku'ooma-jowu, mi wo''aa, kolka!»)

42 Ku'ooma-jowukaa dalla kikoluk, ja laakee tíkiis tidaañkaah na tanak. Ja jaa tíin. Buwaa jaahli'ussa lool ga íñaama.

43 Yéesu d'íngaba na wo'een ciyégísí' an ken jomooka kiyéen. Lēhí'ta ya wo''a an ku'oomaakaa onsat ñamah.

6

Bu-Nasareet tookussii kigēm ga Yéesu

(Mëccēe 13: 53-58; Lúkkaa 4: 16-30)

1 Yéesu meyo hha daama ka'ta teeraa ya dēkohda*. Tēelíbéecaagari taabukussari.

2 Bes Sabat hayya, ya yaa jégíroh ga jaangu-yaawúuraa. 'Bo' biyewin daa ba súkúrukeeri, jaahli'ussa, ba baa wo' an:

- Ya bewohnee íñcii cii gada? Hamhamii ya bay wii, wa man na? Ee tum na kintaancaa man na cii mín kimeyoh gari?

3 Hanaa enndii daayoh haangii, kowukii Mariyaama, yaak biSaak, Yosee, Yúdaa na Simoṅ? Ee bikēmēenḱíci bibeti enu dii ga d'uuycuune?

Fodaama keeñcaagaba caa tak gari.

4 Wayee Yéesu wo''aba an:

- Sēldíiga-Kooh waaruunun ga daa en bēeb, bi tessa dēkaa ya meyo hda, na mbokcaagari, na bu-kaanci✧.

5 Ya mínndii kitum daama kintaan wínoo enndii rek bid'úukooli' baa ya tik yah, ee ba wakkadanaa.

* 6:1 6: 1 Teeraa ya meyo hda waa' kiwo' Nasareet. Mēdírohat na Mëccēe 13: 54 na íñaá béestíru ga kakayfa.

✧ 6:4 6: 4 Mēdírohat na Lúkkaa 4: 24; Saṅ 4: 44.

⁶ Ya jaahli'a ga daa ba tookkii kigëmda.
Lëehí'ta Yéesu yaa wíil ga dëkcaa deey daamada, ya yaa jëgíroh.

Yéesu wossa apotaa'caagari bidaañkaah na banakbaa.
(*Mëccëe 10: 5-15; Lúkkaa 9: 1-6; Lúkkaa 10: 1-20*)

⁷ Waa ennda da, ya bayya apotaa'caa bidaañkaah na banakbaa, ya yaa wosba, ba taam banak banak. Ya e'taba dooli kikaal raβ ga buwaa.

⁸ Ya kokohhaba an ba hanat kibaydoh dara ga baawaa, enndii doo' rekaa. Ya wo'eeba an:

- Kaa bayat dara: enndii mbúurú, enndii hëmbu, ee kaa loyukat kopa' ga kenohhúu.

⁹ Wayee ekkat ñafa' ee kaa bayat kúltí kanak.

¹⁰ Lëehí'ta ya wo'issaba an:

- Daa d'ú le' béeb, tesat ga kaanfaa d'ú eksanda bi ga daa d'ú kolkohan dekataama.

¹¹ Ee ga dekataa d'ú le' béeb, binaa buwaa tookkiirúu ga kaanba ee ba sañngúu kisúkúrukaa, leenaa përtukat pëndëlaa en ga kotcaagarúuda† d'ú meyoh daama: iñaama hay kiteewoh kimúuykaagaba.

¹² Waa ennda da, apotaa'caa karussa, ba baa jangat an buwaa súpítat kipeskaagaba.

¹³ Ba baa kaal raβ biyewin ga buwaa ee ba baa leef dúuleen* ga hafcaa d'úukoolí' biyewin ee ba baa wëkí'ba.

Kaanaa Sañ-Bëtís
(*Mëccëe 14: 1-12; Lúkkaa 9: 7-9; 3: 19-20*)

¹⁴ Eroot‡ buuraa kelohha iña wo'u ga Yéesuda, ndaga lak teekaagari síwin daa en béeb. Buwaa wo'ee an:

- Sañ yaa bëtisi'ee buwaa ga músúda yëri mílis ga buwaa kaaninda. Iñaama yëri onndi dooli kimín kitum kintaan.

¹⁵ Biiinoo wo'see an:

- Baa Ili.

Ee bíinoobaa an:

- Baa, iña seldiiga-Kooh fodii seldigacaa múus.

¹⁶ Wayee Eroot, daa ya keloheeka, wo''a an:

- Sañ-Bëtís yaa mi gú'lukee hafaada yëri mílis!

¹⁷ Eroot yaama, ga kihafci, yëri nakohee ki'amluk Sañ-Bëtís, ya banlukkari, lanngari ga kasu. Erojaas, beti këmëenkiçi Filiip§, yaa ya te' ya pañjarida, yëri tahee Eroot kitum iñaama.

¹⁸ Lak Sañ-Bëtís wo'ee Eroot an: «Waa onndiiraa kifaan beti këmëenkiçifu ya en betifu!»*

¹⁹ Këri tah Erojaas ammba Sañ-Bëtís ayluk, waa'tari ki'apluk. Wayee ya minéeriika,

²⁰ ndaga Eroot niikeera Sañ-Bëtís, lak ya ínohin an Sañ-Bëtís enin baa júwin ee sela'in. Këri tah ya somiri ee besaa ya keloh wo'eenaagari béeb, helaagari yëngeluk ee kokohhii ban bi hayaa ya safa' ga kisúkúrukki.

²¹ Erojaas laakka besci, bëríi lak Eroot en na kihúmbal besaa ya límohuda. Eroot nakka buwaa biyaakbaa en nari ga jalaada, buwaa kuliyuk ga soldaa'caagarida na lamancaa ga Gëllíleeda.

²² Kowukaa kibetikaa Erojaas aassa kaa ham; hamaa neβpa Eroot lool, na buwaa ya nakee hewaada. Buuraa wo''a oomaa-jowaa an:

† **6:11 6: 11** Mëdírohat na Tumeen 13: 51; 18: 6. Kiyëeki' pëndël ga kot: waa' kiwo' kigúroh na yen wala na bo'. Baama laakissii sooli na buwaa ya ka' gabaada, enndii sah pëndëlaa mín kiñaak ga kotcaagari ee bok ga dëkaagaba. * **6:13 6: 13** Mëdírohat na Saak 5: 14. ‡ **6:14 6: 14** Erootyii yii yëri en Eroot Antípas yaa nguurukee ga Gëllíleeda. § **6:17 6: 17** Filiip waa' kiwo' Eroot Filiip, ee dëkee Room, ee ban bokkii na Filiip yiliis fodii yaa nguurukee ga Sesaree-Filiip (ga 8: 27). * **6:18 6: 18** Malkat Léwítik 18: 16; 20: 21.

- Meekisohaaroo iñaa nebpaa, mi hayyaari ki'e'.

²³ Ya waatta ga fikíici an:

- Iñaa fu meekisohoo béeb mi e'taari, luu enee kida' kúlkiigoo ga le'nii mi e'taa bakii wíinoowii.

²⁴ Oomaanaa meycá, meekisneera eeci an:

- Mi kúimanndi ya?

Yaama taassari an:

- Hafaá Saᅇ-Bétís.

²⁵ Ya gaawwa kisoof ga buuraa kiwo'i an:

- Eraaroo diima-diima hafaá Saᅇ-Bétís ga d'ook palaat*.

²⁶ Keeñaa buuraa leehha tak ga iñaama. Ya múnndii oomaanaaka kisagi', ndaga daa ya wo'eeka ga fíkii buwaa ya nakee hewaada, ee na daa ya laasinka kiwaatda.

²⁷ Ya dalla kiwos soldaa' yíinoo, nakkari kihaydoh hafaá Saᅇ-Bétís. Soldaaraa ka'ta, gú'neera hafaá Saᅇ-Bétís ga kasaa,

²⁸ ya haydohi'tariwa ga palaat. Ya e'tawa oomaa-jowaa ee oomaa-jowaa e'neerawa eeci.

²⁹ Daa tēelíbéecaa Saᅇ-Bétís kelohsee iñaama, ba hayya kibeβ faraaffaagari, acsuneerafa ga loycaa.

Yéesu tummba kintaan ga mbúurú ciyétúus na jēn kanak

(Mëccēe 14: 13-21; Lúkkaa 9: 10-17; Saᅇ 6: 1-14)

³⁰ Apotaa'caa Yéesu nēgírúkohussa ga yahaaci, baa béestí'ti iñaa ba tumeeda na iñcaa ba jēgíroheeda tóoh.

³¹ Yéesu wo'aba an:

- Hayat gii d'ú yee daa wéetin, d'ú úkaruk jutuut.

Yéesu wo'eeda ndaga lak buwaa yewneera kika' na kihay gaba bi sah ba laakéerí jot kiñam.

³² Ba aassa kon ga gaal-loocaa ba haᅇba, kika' daa wéetin.

³³ Bo' biyewin hotuba daa ba na kiyahda, ínohsohussaba. Ee buwaa baa meyoᅇ ga dēkcaa tóoh, baa fool na kot kidēwírukba ga daa ba aawda.

³⁴ Daa Yéesu yoosukee ga gaal-loocaa, ya hotta mbooloo wiyaak, ya laakka yērmaandi gaba ndaga ba madee na baalcaa laakoo níroh*. Ya ennda ga kijēgí'ba enaama ciyewin.

³⁵ Tēelíbéecaa hayussa ga Yéesu lak nohaa waa soos, kiwo'i an:

- Dekatii laakoo dara ee nohii wii soos,

³⁶ Íisaa buwii ba aas yopcii na dēk-kawcii ga yahaaniida, ba lomnee iñaa ba ñaman.

³⁷ Yéesu taassaba an:

- Eratba na kihaffúu iñaa ba ñaman.

Wayee ba wo'ari an:

- Dí karat kilomnee mbúurú iñaa le' denariyon† citéemée'-kanak, ee dí e'ba ba ñame?

³⁸ Yéesu meekissaba an:

- Dú bay mbúurú cera? Malaknat!

Ba laakka iñaa lee'ba ga, ba hayya, ba wo'ari an:

- Mbúurú ciyétúus na jēn kanak cērí dí laak.

³⁹ Fodaama, ya nakkaba kiyugi' mbooloomaa kakay ga pēegíifaa fihiliifaa; ba nēgírúkoh kom kom.

⁴⁰ Ba yuᅇnga, ba warukohha waa', cii bo' bitéemée', cii bo' bidaaᅇkaah-yétúus.

* **6:25 6: 25** Erojaas waaree kihot an Saᅇ-Bétís kaanin, wayee enndii kiñam hafaá Saᅇ. ✱ **6:34 6: 34** Mēdírohat na Kídaa 27: 17. † **6:37 6: 37** Denariyon Iñaa heet kopa' bu-Room ee wa hín na fay lēgēy noh-noh bo' yíinoo.

41 Ya beɓpa mbúurúcaa ciyétúuscaa na jëncaa kanakcaa, ya taaginukka ɗook, ya gërëmmba Kooh gaca. Lëehí'ta ya gú'sohhaca, ya e'ta tëelíbéeceaa ɓa waroh buwaa. Fodaama ɓan ya warohha jëncaa kanakcaa ga ɓuwaa tóoh.

42 ɓuwaa béebɓa ñammba bi ɓa kappa pút,

43 ee pañi cidaanƙaah na kanak líifɗussa ga na iñaa teseen ga mbúurú na jënɗa✧.

44 Ga ɓuwaa bokee kiñam mbúurúcaada laakeera yaal bijúnni-yétúus.

Yéesu tünnda ga ɗook giyyaa

(Mëccëe 14: 22-33; Saŋ 6: 16-21)

45 Ga waa iñaama paaffa, Yéesu dalla kituukuk tëelíbéeceagari ɓa aas ga gaal-loocaa, ɓa ɗëwírukki ɓakaa giyyaa hanoh gaa, ga ɓak ɗëkaa Betsaydaa; hídiinaa, ya ga kihafci ya tagoh na mbooloomaa.

46 Waa ya tagohha naba bi lëehí'ta, ya lappa ɗook tëgëlaa, yaa kíim Kooh.

47 Ga waa wekaa le''a, lak loocaa tëelíbéeceaa waa ga leelo giyyaa, Yéesu teseen hanɗi doŋ ga tewisaa.

48 Yéesu hotta an tëelíbéeceaa laakseera coonu kitíidi' loocaa ndaga ɓa jaanohee na uurisaa. Waa Kooh wíisanaa, ya kolukka yaa yah gaba, tiiñ hen ga ɗook giyyaa. Ya ka'ta bi ya yaa waa'ɓa kipaaf.

49 Daa ɓa hotti yaa tiiñ ga ɗook giyyaa, ɓa foonŋa an iñaa enndii ɓo'. ɓa ɓaa fiipoh.

50 Béebɓa hotsee gari ee ɓa tíitta lool. Ga ɗekataama, Yéesu dalla naba kiwo' an: - Yëgíɗat fítciiŋarúu, ɓii mi, kaa niikat.

51 Lëehí'ta ya yaa yah gaba, aassa gaba ga loocaa. Uurisaa tuukka. ɓa, ga kihafɓa waaru'ussa lool ga iñaama,

52 ndaga en ki'ena ɓa mínéerii ki'ínoh iñaa kíntaanaa ga mbúurúcaa waa' kiwo'ɗa, ndaga daa ɓa yëgísi' keeñcaagabaɗa.

Yéesu wëkí'ta ɓidúukooli' ga Genesareet

(Mëccëe 14: 34-36)

53 Waa ennda ɗa, Yéesu na tëelíbéeceagari lëehɗussa kihúus giyyaa na gaal-looci, ɓa tee'ta ga kúlkaa Genesareet‡; daama ɓa yóoskí'ta loocaa.

54 ɓa ɓaa mey ga loocaa rek ɓuwaa ɓaa ínohsoh Yéesu;

55 ɓuwaa wíilla gohaama tóoh ee ga ɗekataa ɓa keloh an ya yaa da béeb, ɓa ennda ga kibeɓ ɗúukooli'caa ga gatancaa, kibay daama.

56 Ga daa ya aasoh béeb, ennda ga ɗëkcaa ga kawaa, ga teeraa wala ga tukaantaa en ga ëgíraaɗa, ɓuwaa faansi ɗúukooli'caa ga paancaagaɓa. Ee ɓaa kíimmbi ya onɓa ɓa mín kile' rek ga pawaa kúltifaagari. Fodaama ɓuwaa le'ee garidá tóoh, wakussa.

7

Yéesu wo' na Fërisiyeenɗaa ga loo baahcaagaɓa

(Mëccëe 15: 1-9; Lúkkaa 11: 37-41)

1 Fërisiyeenɗaa na bijëgíroh-waas, ɓaa meyoh Yéerúsaleem, ɓa hídirukohha ga yahaa Yéesu.

2 ɓa hotta ga tëelíbéeceagari ɓaa en na kiñam na yahcaa settii, waa' kiwo' an ɓa tísukkii foda da baahcaagaɓa nakohkaɗa.

3 Waama Fërisiyeenɗaa na iñaa enin yaawúu' béeb, ɓa ñamoo ee ɓa tísii yahcaa bi jof✧, fodaama ɓa taabukee baahcaa caasamuncaa.

✧ 6:43 6: 43 Mëdírohat na 2 Buu' 4: 42-44. ‡ 6:53 6: 53 Kúlkaa Genesareet Dekataama newin kilínoh ee laakin dooli. Wa hanoh Kafarnawom kakay aawwa ɓak aasaa'-noh. ✧ 7:3 7: 3 Mëdírohat na Mëccëe 15: 2; Lúkkaa 11: 38.

⁴ Ee binaa ba meyoh toonaaraanaa, ba ñamoo ee ba tísukkii paay. Ba laakin ban baah ciliis caa ba taabuk fodii tísaa kaascaa, na tataataa, na kēwdí'caa.

⁵ Fodaama, Fērisiyeencaa na jégíroh-waascaa meekisohussari an:

- Iñii tah ya tēlībēeciigaraa taabukussii baahcii caasamuncii, ba ñami na yahcaa settii?

⁶ Yēesu taassaba an:

- Dú, dú jófjófduk ga hascii buwii! Ísayíi, sēldíiga-Koohaa hoteerúu moos ee ya wo'ee kayoh ga waa ya bín ga teek Kooh an:

«Buwii bii, kañii ba kañirooda, eem túuwttii don,
ba ekkiiroo ga keeñba.

⁷ Ba bay teekkoo sooy

ndaga iñcii ba jégíroh ga teekiigooda meyoh ga iñaa bo' nakoh.»*

⁸ Lēehí'ta, ya tíkka ga an:

- Dú iisin kitum iñaa Kooh nakoh, dú taabuk baah bo'!

⁹ Ya enissa an:

- Dú laakin hel ga kikoom day iñaa Kooh nakoh ee dú taabuki baahciigarúu.

¹⁰ Ndaga Móyíis wo'ee an: «Kēlohdaa paapu na eefu.» Ya tíkka ga an: «Baa fu bas paapu wala eefunaa, fu jom ki'apu hen».*

¹¹ Wayee dú, dú jégíroh an binaa bo' wo' paamci wala eeci an «Iñaa mi jomeerúu kitoputu'ohda enin Korban†» (wērí en an wa sarahuunun Kooh),

¹² dú nak baama kitumdoos paamci dara, wala eeci.

¹³ Fodaama, baahciigarúu dú lamda cērí nislukohhúu wo'eenaa Kooh. Ee yewinin iñcaa dú tumi man fodaama.

Iñii líibdi bo' ga fíkii Koohda

(Mēccēe 15: 10-20)

¹⁴ Waa ennda da, Yēesu baysissa buwaa, ya wo'aba an:

- Súkú'kattoo béebpúu, ee dú inoh iñii yii bi jof:

¹⁵ laakkii iñaa kúlkoh fooh, aas ga bo', bi tah ya líib ga fíkii Kooh, wayee iñaa meyoh ga keeñci yērí líibdi bo'. [

¹⁶ Baa fu laakin nof kikelohaa, súkúruka!]

¹⁷ Ya foñnja buwaa, ya aassa kaan. Tēlībēecaagari meekisohussari ya lēegísohba wo'eenaa ya nataal waama.

¹⁸ Ya wo'aba an:

- Dú ban, dú laakoo hel hene? Dú inohoo an laakkii iñaa kúlkoh fooh, aas ga bo', bi tah ya líib ga fíkii Kooh?

¹⁹ Ndaga fu ñam yenaa iñaama aasirii ga keeñaagaraa, wayee aawi duuy lookaagaraa, lēehíraa, wa ka' fenoo kaan.

(Fodaama, Yēesu teewohee an ñamahaa en béeb onohuunun kiñam.)*

²⁰ Ya wo'issa an:

- Iñaa meyoh ga keeñ yērí tah bo' kilíib ga fíkii Kooh.

²¹ Halaatcii cibóní'cii meyoh duuy, ga keeñ bo': cērí haydoh kifaanuk na baa en béeb, kilok, ki'ap bo',

²² kidúk yaalfu wala betifu fu faanuk na bo' yiliis, kiwaa' kihēpí', kibay nof-moroo, kiñaañukoh mooroomfu, kiñalaañuk, ki'iñaan, kidooñ bo', kimaruk na kidófdófduk.

²³ Iñcii cimoroocii ciima tooh kúlkoh duuy bo', ee cērí tah bo' kilíib ga fíkii Kooh.

Ngēmaa betifaa enndii yaawúu'da

(Mēccēe 15: 21-28)

* 7:7 7: 7 Ísayii 29: 13 béestíru fodaas bínsee ga kiGerek múusda. ✧ 7:10 7: 10 Malkat Eksoot 20: 12; Dēteronom 5: 16; Eksoot 21: 17; Léwítik 20: 9. † 7:11 7: 11 Korban iñaa wo'een ki'Arameyee. ✧ 7:19 7: 19 Mēdírohat na Tumeen 10: 9-16.

²⁴ Yéesu meyhoha daama, ka'ta ßak ðëkaa Tíi'. Ya ennda ga kaan fiinoo daama, ee ya waaréerií ßo' yéenka. Wayee ya mínéerií kidaakuk iña maañ.

²⁵ Laakka ßo' yibeti, kowukaagari kibetikaa laakee raß. Daa ya kelohha ßuwaa ßaa wo' ga loo Yéesu, ya yaa hay, ya le''a, keennda ga kotcaagari.

²⁶ Betifaa faama enee Gerek, baahkohee Fenísii ga Sírii. Ya kíimmba Yéesu ya meydoh rawaa ga kowukaagari.

²⁷ Yéesu wo''ari:

- Íisa paay bi oomaaca kapu. Kibeß ñamah oomaa, fu jafi' tubaaytaa,iñaama moroo.

²⁸ Betifaa taassari an:

- Iñaama kayoh, Ha'mudii. Wayee tubaaytaa ga yahaa kankaada, ßa ñam wúunée-mbúurúcaa oomaaca búukda.

²⁹ Waa ennda ða, Yéesu wo''ari an:

- Wo'eenum fu wo' wuma tahin bi, kara, rawaa meyhohin ga kowukaagaraa.

³⁰ Ee ga waa ya le''a kaanci, ya laakka oomaanaa leemukin ga ðook fayaañfaa, rawaa meyhohin gari.

*Yéesu wëkí'ta ßaa ðekin, luuwin
(Mëccëe 15: 29-31)*

³¹ Yéesu kolkohha ßak ðëkaa Tíi', meycá ðëkaa Sídon. Ya koorohha ga ðuuy gohaa teeruca cidaankaahcaa, ya sooffa ßak giyyaa Gélilée.

³² Ya haydohdussa ßaa ðekin ee luuwin. Buwaa kíimmbari ya tíkki yahcaagari.

³³ Ya wéetneera nari, úsaayya ßuwaa, ya ekka tujokontaagari ga ðuuy nofcaa ßaa, ya toossa, tumi'tari mitoosmaa ga perimpaa.

³⁴ Lëehí'ta ya taaginukka ðook, ya údí'ta yen ga kakay, ya wo''a an:

- Effata!‡ (wëri en: «Lëgíska!»)

³⁵ Haat nofcaa ßaa lëgísukka, perimpaa lógískohha, ya yaa wo' dijófi'.

³⁶ Yéesu ðiñga ßuwaa an ßa hanatka kibééstíroh. Wayee ya wëñi ßuwaa kidíga, ßuwaa wëñi ða kiyéegaloh.

³⁷ Buwaa waaru'seera bi hëppa ee ßaa wo' an:

- Iña ya tum béeb jekin, ee ya onin sah ðekcii kikeloh na luubcii, ßa wo'!

8

*Yéesu ñëmí'ta ßo' ßijúnni-nikiis
(Mëccëe 15: 32-39)*

¹ Waama ßo' ßiyewin nëgírukohisee daama ee ßa laakéerií iña ßa ñaman. Yéesu bayya tëelíbéecaagari, wo''aba an:

² - Mi laakin yërmaandi wiyaak ga mbooloomii, ndaga malkat, bes kaahay cee, caa wëe'taa ga an cii, ßa ßii naroo, ee diima ðeñ ßa laakoo iña ßa ñaman.

³ Binaa mi wo' ßa ßa ßoyuk kaanba na kiyaawaa, ßa mínin kitëehlí' ga waas, ndaga ßiino, ðii ßa meyhohda úsaayin.

⁴ Tëelíbéecaagari taasussari an:

- Mbúurúcaa yah kikëpí' ßuwii ßii meyhohan gada, ga ðekatii wii laakoo darada?

⁵ Yéesu meekissaña an:

- Dú laak mbúurú cera?

Ba taassa an:

- Ciyitnakanak.

⁶ Waa ennda ða, ya nakka ßuwaa kiyuñ kakay. Ya ßeßpa mbúurúcaa ciyitnakanakcaa. Ya gërëmmba Kooh, ya weellaca, ya e'ta tëelíbéecaagari ßa warohca ßuwaa. Ba warohhaca ßuwaa tóoh.

‡ 7:34 7: 34 Effata: wo'een ki'Arameyee.

⁷ Ba laakeera ban tujën. Ya gërëmma KooH gaca, lëehí'ta ya nakohhaca kiwaroh ban.

⁸ Baa en béeb ñamma bi kappa pút, bi tessa. Iña teseeda ba wookkari: ennda daba ciyitnakanak ga mbúurú na jën.

⁹ Buwaa le'seera bijúnni-nikiis (4.000). Ga waa iñaama leehha, Yéesu tagohha naba.

¹⁰ Ya dalla ki'aas ga loocaa na tēelíbéecaagari, ba baa yah bak gohaa Dalmanutaa*.

Fërsiyeencaa waa' kihotu kintaan

(Mëccëe 16: 1-4)

¹¹ Fërsiyeencaa le'ussa, ba baa coowoh na Yéesu. Ba eneeri na kiffí'. Ba meekissari ya tumi'ba kintaanaa teewoh an ya meyoh ga KooH.

¹² Yéesu íikka hëes, wo''a an:

- Inii tah ya buwii wati waaru kihot kintaan? Mi wo''úuka ee kayoh; buwii wati, ken teewooba kintaan.

¹³ Lëehí'ta Yéesu tagohha naba, yaa yah. Ya aasissa loocaa kipaaf bakaa giyyaa wiinoowaa.

Lëwíraa Fërsiyeencaa na waa Eroot

(Mëccëe 16: 5-12)

¹⁴ Tēelíbéecaa Yéesu alussa kibaydohu mbúurú. Ba laakee mbúurú wiinoo don naba, ga loocaa.

¹⁵ Yéesu dínggaba an:

- Watukat, ee abukat ga lëwíraa Fërsiyeencaa na caa buwaa fa' na Erootfa!

¹⁶ Tēelíbéecaa enussa ga kiwo' ga díkaantíba an:

- Dii dú laakoo mbúurúfa kërí tah ya wo' iñaama.

¹⁷ Yéesu ínohha iña ba en kiwo' ga díkaantíba, wo''aba an:

- Inii tah ya dú wo' an: dii dú laakoo mbúurúfa kërí tah? Bi wati helciirúu hayyiine? Helciirúu aboo darane? Dú yégísí' keeñciirúu ya?

¹⁸ Man dú laakin has, ati dú hotoo? Dú laakin nof, ati dú kelohoo?✧ Ee hanaa dú níindísukoo:

¹⁹ ga waa mi weeli' buwaa bijúnni-yétúusbaa mbúurúcaa ciyétúuscaada, dú wookee pañi cera, caa dú líifdee na mbúurúcaa teseeda?

Ba taassa an:

- Cidaanakaah na kanak✧.

²⁰ Yéesu meekisissaba an:

- Haa ga waa mi weeli' buwaa bijúnni-nikiisbaa (4.000) mbúurúcaa ciyitnakanakcaada, dú wookee daba cera, caa dú líifdee na mbúurúcaa teseeda?

Ba taassa an:

- Ciyitnakanak✧.

²¹ Ya wo''aba an:

- Ee helciirúu hayyii bi watine?

Yéesu wëkí'ta búumí' ga Betsaydaa

(Marka 10: 46-52; Sañ 9: 1-11)

²² Yéesu na tēelíbéecaagari karussa Betsaydaa. Buwaa haydohha búumí' ga Yéesu, ba kímbari kile' ga baa.

²³ Yéesu ammba búumí'raa ga yahaa, ya meyca dëkaa nari. Lëehí'ta ya tumi'tari mitoos ga hascaa, ya tíkkari yahcaagari, ya meekissari an:

- Fu yii hot yene?

²⁴ Baa malakka hascaa, wo''a an:

* **8:10 8: 10** Dalmanutaa Ken ínohoo daa ñekataama enohfa. ✧ **8:18 8: 18** Mëdírohat na Yéremí 5: 21; Esekíyeel 12: 2. ✧ **8:19 8: 19** Malkat 6: 35-44. ✧ **8:20 8: 20** Malkat 8: 1-9.

- Mi hot bibo'; iñcii man na tedik, ee cii tíin.

²⁵ Yéesu le'issa yahaagari ga hascaa baa. Búumíraa malakka yiic, ya wakka, ya yaa hot wecej.

²⁶ Waa ennda d̄a, Yéesu ebilla baa kaanci, ya wo''ari an:

- Kaa aas sah d̄ekii.

Pee' wo''a an Yéesu en Kiristaanii

(Mëccëe 16: 13-20; Lúkkaa 9: 18-21; Saṅ 6: 67-71)

²⁷ Yéesu ka'ta na t̄eelíbéecaagari ga d̄ekcaa wíil teeraa Sesaree-Filiipd̄a†. Ga waasaa, ya meekissa t̄eelíbéecaa an:

- Buwii wo'u an mi ȳerí en ba?

²⁸ Ba taassari an:

- Laakin buwaa wo' an fu ȳerí en Saṅ-Bētís. B́inoo an fu ȳerí en s̄eldíga Ili. B́inoob̄aa an fu bok ga s̄eldíga-Koohcii .

²⁹ Ya meekissaba an:

- Haa d̄ú, d̄ú wo' an mi ȳerí en ba?

Pee' taassari an:

- Fu ȳerí en Kiristaanii .

³⁰ Yéesu d̄iṅgaba na wo'een ciȳegísí' an ba hanat kiwo' na ken ga loo iṅaa aaw gari.

Yéesu yéegalohha kikaankaagari na kimílískaagari

(Mëccëe 16: 21-28; Lúkkaa 9: 22-27)

³¹ L̄eéhí'ta Yéesu yaa ínohlukoh̄ba an:

- Kowukii b̄ii jom kikooroh ga mesiklaat ciyewin. Ha'-kaancaa, sarahohcaa b̄iyaakb̄aa, na j̄egíroh-waascaa waa'sanndii kihotu gari. Ya hay ki'apu ee bes kaahay t̄ik ganaa, ya hay kimílís.

³² Iṅaama Yéesu wo'eeri faṅ, d̄aakéeríi dara ga. Pee' nak nookka Yéesu ga yahaanaa, ya yaa ña'ti.

³³ Wayee Yéesu m̄eeṅsukka, malakka t̄eelíbéecaagari, ḡetta Pee' an:

- Úsaayaaroo, Seytaani! Halaatciigaraa enndii halaatcaa meyoḥ ga Kooh wayee ca meyoḥ ga bo'.

Kitaabuk Yéesu

(Lúkkaa 14: 25-33; Mëccëe 16: 24-28; Lúkkaa 12: 8-9)

³⁴ L̄eéhí'ta, Yéesu b̄ayya m̄booloomaa na t̄eelíbéecaagari, wo''aba an:

- Baa waa' kitaam ga fenooroona, ya alat hafci, ya t̄ikat hafci kuraanaagari, ya taabukkoo.

³⁵ Ndaga baa fu waa' kisom kumuunfunaa, fu hayka kiñak, wayee baa mi tahhaa kiñak kumuunfu ga èldúna, mi na Hewhewii winéwí'wiinaa, fu hay kipes bi taa'.

³⁶ Bo' enoh kilaak iñcii ga èldúna tóohd̄a ya, binaa ya na' kiñak kipesci bi taaraa?

³⁷ Ati laakin iṅaa bo' min nawa kilaasoh kipeskaagari?

³⁸ Buwii wati d̄eku ga ki'oo' Kooh na kitum baakaa'. Ga d̄uuyb̄a, baa mi enndaa kaci ga, mi na wo'eenndoonaa, fu hay ki'en kaci ban ga Kowukii b̄ii, besaa ya hayan b̄eríi ga ndamaa Paamci, ya na malaakacaa bisela'í'baa.

9

¹ Yéesu wo'issaba an:

- Mi wo''úuka ee kayoh; bibo' ga buwii b̄ii kaansoo ee ba hottii Nguuraa Kooh yoosuk, taam na doolaagari.

† 8:27 8: 27 Sesaree-Filiip Teeraama Filiip Eroot sakeewa, ee wa enee ga gohaa húlúbcaa èniri húlúwaa Yúrdenḍa. Wati teeraama teeku Banijas.

*Ndamaa Kooh yoosukka ga Yéesu**(Mëccëe 17: 1-13; Lúkkaa 9: 28-36; 2 Pee' 1: 16-18)*

² Tikka ga bes ciyitniinoo, Yéesu taamba na Pee', Saak na San, ya bayyaba, ba rek daa wéetin, ga d'ook janjan wiyaak. Daama jemmaagari súpítukka ga fikiiba.

³ Kúltícaagari yaanaawwa der bi caa melic, yaanaawlaataa wée'taa ga an wii laakkii naawohaa en ga èldúna mín d'a kiséti' kúlti*.

⁴ Tëelíbéecaa hotussa Ili na Móyíis meyussa ga fikiiba, ba baa saawal na Yéesu.

⁵ Pee' dalla kiwo' Yéesu an:

- Jégírohii, dii newin garuu. Eneenaa dí hëwí' mbaa' kaahay dii: wíinoo wuufu, wíinoo wuu Móyíis, ee wíinoo wuu Ili.

⁶ Pee' ínohéerii sah ínaa ya wo'anda ndaga kitíit kihépi', ya na tëelíbéecaa tesda.

⁷ Laakka yaayeelaa hay, úullaaba. Ee ga d'uuy yaayeelaama, laakka koonakaa koluk an:

- Bii yii yëri en Kowukiigoo mi keeñukda, sükúrukatti!*

⁸ Ga saasi, ga daa tëelíbéecaa malaku ínaa wíilbada, ba hotsissii ken naba, enndii Yéesu dogaa.

⁹ Daa ba enee na kiyosuk ga janjagaada, Yéesu díngga tëelíbéecaa an:

- Kaa béestírat ken ínii dú hotda, bi ga daa Kowukii bii mílisan ga buwaa kaaninda.

¹⁰ Tëelíbéecaa abussa wo'eenaama, ee ba baa wo' ga díkaantíba an:

- Ínii ya waa' kiwo' ga «kimílís ga buwaa kaaninda» ya?

¹¹ Lëehí'ta ba meekissa Yéesu an:

- Ínii tah ya jégíroh-waascii wo'u an Ili yëri dewan kihay paay?*

¹² Ya taassaba an:

- Ee, Ili dewan kihay, ya hëwíraat ínaa en tooh bi jek. Wayee ínii tah ya, Këyítfaa Kooh wo' ban an Kowukii bii hay kikooh ga mesiklaat ciyewin, ee ya hay kisagu?*

¹³ Mi nak, mi wo'úu man Ili hayin kumëeñí'. Buwii tumuunundi ínaa nebbada, fodaa daa Këyítfaa Kooh bín ga ínaa aaw garída.

*Yéesu wëkí'ta oomaanaa laak rab**(Mëccëe 17: 14-21; Lúkkaa 9: 37-43)*

¹⁴ Waa biYéesu soofussa ga tëelíbéecaa bíinoo, ba hotta bibo' biyewin wíluununba ee jégíroh-waascaa baa coowoh naba.

¹⁵ Daa mbooloomaa hotee Yéesu, ínaama bettaba. Ba baa fool gari kikëñí'ti.

¹⁶ Ya meekissaba an:

- Dú en na kiwo' ya naba?

¹⁷ Laakka bo' yiyaal meycá ga buwaa, wo'a Yéesu an:

- Jégírohii, mi haydohdeeraa kowuroo kiyaal, rab nari. Rawii luuflukohi hen.

¹⁸ Ga daa oomaanaa mín ki'enh tooh, ya mínndi da kibúuk. Ya fetalli kakay dal, kúuwkaa oomaanaa kúuwi, ya úñohi síscáa, ya súwoh kas. Mi kíimin tëelíbéeciigaraa ba kaal rawii ga oomaanii ee ba mínndiika.

¹⁹ Yéesu wo'aba an:

- Cëey, dú buwii wati ee dú laakoo ngëmda, mi enan narúu bi kera? Mi múuñdanndúu bi kera? Haydohdattoo oomaanaa.

Ya haydohdussari.

²⁰ Oomaanaa yaa hot Yéesu rek, rawaa ga d'uuycida yaa saylukohhi didóolí', oomaanaa dalla kikeen, yaa pírgínuk ga kakayfaa, kúuwkaa kaa kúuw.

²¹ Yéesu meekissa paamunaa an:

- Ínii yii ammbi kera?

Paamunaa taassa an:

- Ammbi ga waa ya en oomaada bi wati.

* 9:3 9: 3 Mëdírohat na 2 Pee' 1: 16-18. * 9:7 9: 7 Malkat 1: 11 na ínaa béestíru ga kakayda. * 9:11 9: 11 Mëdírohat na Malasii 3: 23. * 9:12 9: 12 Malkat Ísayii 53: 3; Kañcaa 22: 1-18.

²² Ee leekleek rawum búukki ga d'uuy kiwii na ga d'uuy músú, ya waariri ki'ap. Wayee en lak fu mínin yen ganaa, yërëmaarii, fu amdohhí!

²³ Yéesu taassari an:

- An fu wo' an «En lak fu míninaa?» Iñaa en béeb mínukin ga baa fu gëm ga Kooh.

²⁴ Ga saasi paam oomaanaa dalla kiwo' didóolí' an:

- Mi gëmin! Amdohaaroo ga dii ngëmiigoo dooyyiida.

²⁵ Yéesu hotta ga daa buwaa baa fool kihay kilaayda, ya gëtta rawaa an:

- Fu rawii, fu yii fu haydoh kidek na kiluubda, mi nakkaa, meyojaa ga oomaanii ee kaa le'is gari bi taa'!

²⁶ Rawaa meycá ga oomaanaa na tiweeleeluk, ya yaa saylukohhi didóolí'. Oomaanaa mannda na baa kaan hen, bi bo' biyewin daama baa wo' an: «Kaanin».

²⁷ Wayee Yéesu ammbari ga yahaa, koluki'tari, oomaanaa tuukka.

²⁸ Lëehí'ta Yéesu aassa kaan. Lak tëelíbéecaagari don enu nari, ba meekissari an:
- Iñii tah ya dí, dí mínéerii kikaal rawaama ga oomaanaa?

²⁹ Yéesu taassaaba an:

- Kikiim Kooh kéri don mín kiméyí' rabcaa manda ga bo'.

Yéesu yéegalohsissa an ya hay kikaan ee ya hay kimílís

(Mëccëe 17: 22-23; Lúkkaa 9: 43b-45; Marka 8: 31-33)

³⁰ Yéesu na tëelíbéecaagari meyojussa daama, ba koorohha d'uuy gojaa Gëllílee. Yéesu waaréerii bo' yéen daa ya enohda,

³¹ ndaga ya enee na kijégí' tëelíbéecaagari. Ya wo'eeba an:

- Kowukii bii hay kitíku ga yah buwii. Ba hayyi ki'ap wayee ya kaan bi tík ga bes kaahayaa, ya hay kimílís.

³² Wayee tëelíbéecaa ínohséerii iñaa wo'eenaama waa' kiwo'da, ee ba kaañéerírika kimeekisoh.

Baa Yéesu wo' an yëri wëñ kiyak ga fikú Koohda

(Mëccëe 18: 1-5; Lúkkaa 9: 46-48; Marka 10: 35-45; Filiip 2: 5-11)

³³ Yéesu na tëelíbéecaagari le'ussa Kafarnawom. Ga d'uuy kaanfaa, Yéesu meekissa tëelíbéecaa an:

- Dú nookohee ya ga waasii?

³⁴ Ba defka, ndaga ga waasaa, ba enee na kinookoh an yaa wëñ kiyak gabaada, ba?

³⁵ Waa ennda da, Yéesu yuŋga, ya bayya bidaañkaah na banakbaa, ya wo'aba an:

- Binaa bo', fu waa' kikuliyyuk ga yena, fu jom ki'en ga fenoo béeb, fu en súruga buwaa tooh.

³⁶ Lëehí'ta ya bebpa ku'oomaa, tuuki'taja ga leelooba. Ya bebpaaja, yugi'taja ga kotcaagari, ya wo'a an:

³⁷ - Baa fu te' ga keñfu oomaanii fodii yii ndaga teekiigoonaa, lakanaa fu te''oo, mi ga kihaffoo. Ee baa fu te''oonaa, fu te''iiroo mi yii yii rek, wayee fu te' ban baa wossooda.

Baa kaalee rab ga teekaa Yéesuda

(Lúkkaa 9: 49-50)

³⁸ Saŋ wo'a Yéesu an:

- Jëgírohii, dí hotin baa en na kikaal rab ga buwaa ee ga teekfu. Dí waa'tarika kihoonoh ndaga ya bokkii garuu.

³⁹ Yéesu loffari an:

- Kaa hoonohattika, ndaga laakkii baa mín kitum kintaan ga teekkoo, ee ga saasi ya aaw kiwo' iñaa moroo garoo.

⁴⁰ Baa lebirohhii naruu, fa' naruu.

41 Mi wo''úuka ee kayoh; béeb baa onndúu kaas-músú ki'an ga teekiigoo ndaga dii dú en buuroo mi Kiristaaniidanaa, baama ñakoo fayaagari.

Kitagoh na iñcii tumlukohi bo' baakaa'da

(Mëccëe 18: 6-9; Lúkkaa 17: 1-2; 1 Korenti 8: 9-13; 9: 24-27)

Yéesu wo'issa an:

42 - Wayee baa baakaa'lukoh tu'oomaatii tii gëmu garoodanaa, iñaa gën ga baamada wëri en ya pokdu atoh wiyaak ga koonakaa, ya jafu ga duuy giyyaa.

43 Baa en lak yahaagaraa wëri tahhaa kitum baakaaraa, gúraawa. Iñaa gën garaada wëri en fu aas ga kipeskaa leehoo taa'da na yah wínoo, loo kilaak yah kanak ee fu ka' safara, ga kiwiikaa yímooda.

[
44]†

45 Baa en lak kotaagaraa wëri tahhaa kitum baakaaraa, gúraawa. Iñaa gën garaada wëri en fu aas ga kipeskaa leehoo taa'da na kot wínoo loo kilaak kot kanak ee fu jafu ga safara. [

46]‡

47 Ee binaa baa en lak kuhaskaagaraa këri tahhaa kitum baakaaraa, nísaaaja. Iñaa gën garaada wëri en fu aas ga Nguuraa Kooh na kuhas kínoo loo kilaak tuhas tanak ee fu jafu ga safara.

48 Daama «cëgíncaa ñamsi faanda kaansoo ee kiwiikaa yímoo taa'.»✧

49 En ki'ena, baa en béeb hay kidaanu na kiwiiŞ.

50 Maraa jofin, wayee binaa maraa safissiinaa, ma daanohsan na ya? Madat na maraa ga bimooroombúu*. Laakat jam ga díkaantirúu.

10

Yéesu wo''a ga loo kifasi'

(Mëccëe 19: 1-12; Lúkkaa 16: 18; Room 7: 1-3; 1 Korenti 7: 10-16)

1 Yéesu meyohha daama, aawwa dëkcaa bok ga gohaa Yúudée ee hanoh húlúwaa Yúrdenđa gaada. Buwaa biyewin haysissa, nëgírukohussa ga yahaaci. Ee ya enissaba kijëgí' fodaa ya meereeka kitumda.

2 Laakka Fërisiyeencaa hayu bi gari kifí'ti, ba meekissari an:

- Waasiiruu onin yaal kifasi' beticine?

3 Yéesu meekissaba ban an:

- Móyíis nakeerúu ya kitum?

4 Ba taassa an:

- Móyíis oneera yaal kibín këyít kiteewoh an sëyaa tasin ee ya foñ betici.✧

5 Yéesu nak wo''aba an:

- Móyíis bindinndúu iñaa ya nakkúu yaama ndaga dii dú súb ga keeñda.

6 Wayee ga kidewaa, ga waa Kooh sak ëldúnada «Ya tummba bo', yaal na beti»✧.

7 Këri tah bi yaal hay kifoñ paamci na eeci, ya aboh na betici,

8 ee ba banak, ba en bo' yíinoo»✧. Fodaama ba enissii banak, wayee ba en yíinoo.

9 Kon bo' hanat kihëgísoh iñaa Kooh akitoihin.

10 Waa ba le''a kaan, tëelíbéecaa meekisussa Yéesu iñaa aaw ga iñaama.

† 9:44 9: 44 Wo'eencii ciima hotukkii ga këyít ciyewin ga këyítcaa dëb kibídufa. ‡ 9:46 9: 46 Wo'eencii ciima hotukkii ga këyít ciyewin ga këyítcaa dëb kibídufa. ✧ 9:48 9: 48 Mëdírohat na Ísayii 66: 24. § 9:49 9: 49 Mëdírohat na Léwitik 2: 13. Baa en béeb hay ki'eku ga kiwiikaa setdanndi ga fíkii Kooh fodaa daa sarahcaa waama eksee ga maraa balaa ca tëkirunaa. * 9:50 9: 50 Iñaama waa' kiwo' jeriñaama maraa ga kitík wala kitëkí' yen (Mëdírohat na baahaa manda ga dëkaa Paleestín); maraamaa safissiinaa ma lofiru mi'as. Jeriñaama wëri mëdírohu na ga daa bo' jom kiman ga mooroomcida. ✧ 10:4 10: 4 Malkat Dëteronom 24: 1. ✧ 10:6 10: 6 Malkat Sënees 1: 27; 5: 2. ✧ 10:8 10: 8 Malkat Sënees 2: 24.

¹¹ Ya taassaba an:

- Binaa bo' kaal betici, pañ beti yiliisaa, ya dúkin betifaagari fidewaafaa, ya faanukka na beti filiis.

¹² Fodaama ban, binaa beti foñ yaalci, pajuk ga yaal yiliisaa, ya dúkin yaalaagari yidewaayaa, ya faanukka na yaal yiliis.

Yéesu barkeella tu'oomaataa

(Mëccëe 19: 13-15; Lúkkaa 18: 15-17)

¹³ Bi'bo' haydohdussa Yéesu tu'oomaa, ya tík yahcaagari ga dookba. Wayee tëelíbéecaa baa ña' buwaama.

¹⁴ Daa Yéesu hotee iñaama, keeñci tamma ga, ya wo''a tëelíbéecca an:

- Ísat tu'oomaatii, ta hay garoo! Kaa hoonohatba ndaga Nguurii Kooh wuu buwii man naba'fa.

¹⁵ Mi wo''úuka ee kayoh; baa fu tookkii Nguurii Kooh fodii ku'oomaanaa, fu aasoo ga.

¹⁶ Lëehí'ta ya bebpa oomaacaa, ya tíkka yaa en béeb yah, barkeella'ba.

Ha'-alal waa' ki'aas ga Nguuraa Kooh

(Mëccëe 19: 16-30; Lúkkaa 18: 18-30)

¹⁷ Daa Yéesu enee na kimey kiyahda, laakka bo' yiyaal yaa hay gari na jaa', ya yí'a ga fiki'ci, meekissari an:

- Jégírohii yijófi'yii, mi tuman na bi mi laak bakkoo ga kipeskaa leehoo taa'da?

¹⁸ Yéesu wo''ari an:

- Inii tah ya fu wo' kijof garoo? Ken joffii, enndii Kooh rekaa.

¹⁹ Fu ínohin inii Waasii Móyíis nakoh kitumda: «Kaa lan kumuun bo'; kaa dúk betifu wala yaalfu, fu faanuk na bo' yiliis; kaa lok; kaa seedi' saboh; kaa tooñ mooroomfu; kelohdaa paamfu na eefu.»*

²⁰ Baa taassari an:

- Jégírohii, mi taabukin iñciima tooh ga ki'oomaaroo bi wati.

²¹ Yéesu malakka baa, waa'tari. Ya wo''ari an:

- Laakin iñaa tesohhaa kitum: kara, toonnaa iñaa fu laakda tooh, fu onwa nduulcii. Fodaama fu hay kilaak alal ga dook. Lëehíraa haya, fu taabukkoo.

²² Baa nak enee bo' yiyéwini' alal, ee daa ya kelohee wo'eenaama, ya súuñdukka lool, keeñci leeha ga tak, ya yaa yah.

²³ Yéesu malakka buwaa wiillida, wo''a tëelíbéeccaagari an:

- Ki'aaskaa ha'-alal ga Nguurii Kooh daal, yoowanndii!

²⁴ Tëelíbéecca Yéesu waaru'ussa lool ga wo'eencaagari. Ee ya tikissa ga an:

- Biyaay, ki'aas ga Nguurii Kooh daal yoobpii!

²⁵ Geeleem paaf ga non kúuc, kéri wëñ kiyoo' daa ha'-alal aasan ga Nguurii Kooh.

²⁶ Tëelíbéecca wëñussa kiwaaru'u. Ba baa meekisoh ga díkaantiba an:

- Kon baanaa, bii mín kimúc ba?

²⁷ Yéesu malakkaba, wo''a an:

- Iñaama wooñ bo', wayee wooñjii Kooh, ndaga iñaa en béeb mínkin ga Kooh.

²⁸ Pee' nak dalla kiwo' an:

- Malka, dí, dí foñin tooh, dí taabukinndaa.

²⁹ Yéesu taassari an:

- Mi wo''úuka ee kayoh; baa mi tahhaa kifoñ, mi na Hewhewii winéwí'wii, kaan wala bikëmëenkimun biyaal na fibeti, wala biyaakmun biyaal na fibeti, eemun wala paamun wala towu, wala yoon,

* **10:19 10: 19** Malkat Eksoot 20: 12-16; Déteronom 5: 16-20. Kaa tooñ bo': wo'eencuma bokkii ga iñcaa cidaan'kaahcaaa Móyíis nakohee kitumda. Ee ban ca hotukkii ga wo'eenciaa taaboh naca Mëccëe bín na Lúkkada.

³⁰ fu hay kilaak dii, iñaa wëñ iñcaama bes citéemée': kaan ciyewin, na bikëmëenkimun biyaal na bibeti na biyaakmun biyaal na bibeti, bi'eemun, towu na yoon ciyewin. Iñcaama taaban na kihatalu ga ngëm; ee fayuraa fu laak kipeskaa leehoo taa'da.

³¹ Biyewin ga buwii deβ watida bëri méeñjohan ee biyewin ga buwii méeñjohda bëri dewan.

*Waas wukaahaywaa Yéesu yéegaloh kikaankaagari na kimílískaagari
(Mëccëe 20: 17-19; Lúkkaa 18: 31-34)*

³² Waa ennda da, ba ammba waasaa aaw Yéerúsaleemda. Yéesu hanohee fikii. Tëelíbéecaagari, helcaagaba daléeríi dara ee buwaa bíinoo taamsee ga fenocida niikussa. Yéesu baysissa bidaañkaah na banakbaa han, ya yaa wo'ba iñaa yahannadi kidalda.

³³ Ya wo'eeba an:

- Súkúrukat, du bii yah Yéerúsaleem, ee Kowukii bii hay kitíku ga yah sarahohcaa biyaakbaa na jégíroh-waascaa. Ba hayyi ki'atti' kikaan, ba tikki ga yah yiifa'caa.

³⁴ Baama hayyi kiñaawalshoh, ba toossohhi, ba típpi laawoo, ba appi. Lëehíraa, bes kaahay tik ganaa ya mílís.

*Yéesu taassa Saak na Sañ
(Mëccëe 20: 20-28)*

³⁵ Saak na Sañ, towutaa Sebedee, deeyussa ga Yéesu, wo'ussari an:

- Jégírohii, dí waa' fu tumi'tíi iñii dí yahhaa kikíimda.

³⁶ Yéesu meekissaba an:

- Dú waa' ya mi tumi'túu?

³⁷ Ba taassa an:

- Binaa fu en ga ndamaagaraanaa, onaríi dí mín kiyun ga yahaafu, yii hanoh yahfu ñaam, yíinoo hanoh yahfu senj.

³⁸ Yéesu wo''aba an:

- Dú inohoo iñii dú meekisohda. Dú mínin ki'an ga kaas-coonii mi yah ki'andane, wala kibétisi'uk ga mesiklaat fodii dii mi yah kibétisi'ukdane?

³⁹ Ba taassa an:

- Ee dí míninka.

Yéesu wo''aba an:

- En ki'ena, dú hay ki'an ga kaasii mi yah ki'anda ee dú hay kibétisi'uk ga mesiklaat fodii dii mi yah ga kibétisi'ukda.*

⁴⁰ Wayee en iñaa aaw ga kiyun ga yahhoo ñaam wala ga yahhoo segaa, enndii mi jomka kiwo'. Buwaa Kooh waayuki' bakcaamada bëri yahca ki'eru.

⁴¹ Daa tëelíbéecaa tesda kelohsee iñcaama, ba dalla ki'ayluk Saak na Sañ.

⁴² Yéesu dallaba kibay, wo''aba an:

- Dú inohin an, buwii tíku ha'-kúl ga ëldúnada, bëri teewi buwii an ba hanoh béeb dook, ee ha'-doolicii tumlukohi buwii ga iñaa neβba.

⁴³ Iñaa manda hanat da kilaak ga duuyúu. Wayee laak baa waa' ki'en bo' yiyaak ga duuyúunaa, ya joman ki'en súrgarúu,

⁴⁴ ee baa waa' garúu kikuliyyukaa, ya joman ki'en ñaam buwaa tóohba.

⁴⁵ En ki'ena, kiheel súrga tahhii Kowukii bii kihay, wayee ka hay ki'en súrga buwii, na ki'eroh kumuunci doo ya laas tumuun bo' biyewin.*

*Yéesu wëkí'ta búumíraa teeku Bartímée
(Mëccëe 20: 29-34; Lúkkaa 18: 35-43)*

* 10:39 10: 39 Mëdírohat na Tumeen 12: 2. ☆ 10:45 10: 45 Mëdírohat na 14: 24; 1 Tímotée 2: 6.

⁴⁶ Yéesu na tëelíbéecaagari le'ussa Yéríkóo. Waa ɓa meyoɓ ga teeraama na ɓibo' ɓicaakí', laakka búumíraa teeku Bartímée, kowu Tímée, yugin ga yahaanaa waasaa, yaa sarahtuk.

⁴⁷ Daa ya kelohee an Yéesu Nasareet yaa hay, ya yaa fiip an:

- Yéesu, kucaasamunkii Dëwít, yërëmaaroo!

⁴⁸ Buwaa ɓaa ña'ti, an doo ya ɗekoh. Wayee ya yaa wëñ kifiip an:

- Kucaasamunkii Dëwítóo, yërëmaaroo!

⁴⁹ Yéesu tuukka, wo''a an:

- Bayatti.

Buwaa ɓayya búumíraa, ɓa ɓaa wo''i an:

- Dëlɗaa heliigaraa, kolka, ya yii ɓayyaa.

⁵⁰ Búumíraa dalla kijaf paltaagari, ya kolukka bërít, yaa hay ga Yéesu.

⁵¹ Yéesu meekissari an:

- Fu waa' ya mi tumi'taa?

Búumíraa taassari an:

- Jégírohii, tumɗaaroo bi mi mín kihot.

⁵² Yéesu wo''ari an:

- Tíida, ngëmiigaraa wëkɗinndaa.

Ga saasi búumíraa mínnda kihot, lëehí'ta ya yaa taabuk Yéesu ga waasaa ya am kiyahɗa.

11

*Yéesu aassa teeraa Yéerúsaleem na ndam wiyaak
(Mëccëe 21: 1-11; Lúkkaa 19: 28-40; Saŋ 12: 12-19)*

¹ Waa Yéesu na tëelíbéecaagari deeyussa Yéerúsaleem, ɓa enee ga yahaa ɗëkaa Betfasee na waa Bétaní, en ga ɓak tëgëlaa Ólíwíyéecaada, Yéesu wossa ɓo' ɓanak ga tëelíbéecaagari,

² wo''aɓa an:

- Karat ɗëkum en ga fíkiirúuɗa. Dú aasi danaa, ɗú hoti cúmbú'-baamaa ɓo' lappii duum, pokuunun daama. Pëkísatti, ɗú haydohhi dii.

³ Ee binaa ɓo' meekissúu an: «Iñum ɗú tum yuma ya?», Taasatti an: «*Ha'mudii yëri laak sooli ga. Ee ya hayyi kiwosoh dii diima-diima.»

⁴ Tëelíbéecaa karussa, ɓa laakka cúmbú'-baam ga mbedaa, pokuunun ga fooh ga yahaa hal-kaan daama. Ba pëkíssari.

⁵ ɓibo' ga buwaa ensee daamaɗa wo'ussa tëelíbéecaa an:

- Dú tum ya yuma? Iñii tah ya ɗú pëkís cúmbúrii?

⁶ Ba taassa buwaa foda daa Yéesu nakeeɓaɗa. Buwaa ísussaba, ɓa ɓaa hay.

⁷ Ba haydohi'ta Yéesu cúmbúraa, ɓa tíkka paltucaagaba ga ɗookгаа, Yéesu lappa✧.

⁸ ɓibo' ɓiyewin bewussa paltucaagaba, larussaca ga ɗook waasaa. Bíinoo, ɓaa gú' toy ga tediktaa ga yooncaada, ɓa ɓaa ɓool tuu'taa, ɓaa la'ta ga waasaa*.

⁹ Buwaa hanohsee Yéesu fíkí na buwaa taamsee ga fenoocida, ɓéebba ɓaa wo' didóolí' an:

- Óosaanaa! Kooh barkeelat yii hay ga teekii Ha'mudiida!

¹⁰ Kooh barkeelat Nguurii en na kihayɗa, Nguurii caasambbí Dëwít! Óosaanaa ✧ aaw ga ɗookaa-ɗook✧!

✧ 11:7 11: 7 Mëdírohat na Sakarí 9: 9. * 11:8 11: 8 Man na fodii ga 2 Buu' 9: 13. Iñaama en kilari' ɓo' úuf, doo ya le'oo kakay. ✧ 11:10 11: 9,10 Óosaanaa Malkat Mëccëe 21: 9. ✧ 11:10 11: 10 Mëdírohat na Kañcaa 118: 25-26.

11 Yéesu le'a Yéerúsaleem, ya aassa Kaanfaa Kooh. Ga waa ya malakka bi jof, tóoh iñaa laak daamaɗa, ya yaa yah Bétaníi na tēelíbēecaagari bidaanjkaah na banakbaa, lak Kooh yaa hoob.

Yéesu coñja kedikkaa
(Mëccēe 21: 18-19)

12 Ga kooh-wíisfaa, Yéesu na tēelíbēecaa meyoɗussa Bétaníi, laak Yéesu yaawin.

13 Ya séennda di'úsaayí' eenaa kífin. Ya ka'ta kimalak ati ya hay kihot towu ga. Wayee waa ya deeyca kedikkaa, ya hottii dara ga, enndii tuu'taanaa. Waama lak ñiidaa een laaki towuda le''ii.

14 Waa ennda ɗa, Yéesu wo''a kedikkaa an:

- Ken ñamsisoo kowukaa meyoɗ garaa, bi taa'!

Tēelíbēecaa kelohussa ga iñaama.

Yéesu kaalla toonohcaa ga ɗuuy Kaanfaa Kooh
(Mëccēe 21: 12-17; Lúkkaa 19: 45-48; Saɗ 2: 13-22)

15 Yéesu na tēelíbēecaagari le'ussa Yéerúsaleem. Daa Yéesu aasee Kaanfaa Kooh, ya yaa kaal buwaa ensee na kitoon na buwaa ensee na kilom daamaɗa. Ya yaa búuk taabulcaa weci'oh-kopa'caa, na yugaahcaa toonoh-ho'caa†.

16 Ee ya íisээрii ken kibay yen na kikooh nawa ga ɗuuy Kaanfaa Kooh.

17 Lēehí'ta ya yaa jégí'ba fodii dii:

- Bíduunun ga Kēyítfaa Kooh an: «Kaanndoo teeksan kaanfaa heetcii tóoh kíimohohsan Kooh»? Wayee ɗú, ɗú tumwa ɗaakkaa' lok!✧

18 Daa sarahohcaa biyaakbaa na jégíroh-waascaa yéensee iñaa laakee yaama, ba niikkari ndaga lak buwaa tóoh waaru'uunun ga jégírohaagari. Fodaama, ba ɗaa heel daa ɗa tuman bi ɗa apluk Yéesu.

19 Ga waa nohaa soossa, Yéesu na tēelíbēecaagari meyoɗussa teeraa.

Kedikkaa coñseedá súɓpa
(Mëccēe 21: 20-22; Saak 2: 16-18; 1 Saɗ 5: 14-15)

20 Ga daa Yéesu na tēelíbēecaagari koorohsee ga kímáa cuutɗa, ɗa hotta eenaa Yéesu cojeeda súwin kaw bi ga níilcaa.

21 Pee' níindísukka iñaa laakeeda, ya wo''a Yéesu an:

- Jégírohii, malka, eenii fu cojeeda súwin.

22 Yéesu wo''aba an:

- Gēmat ga Kooh.

23 Mi wo''úuka ee kayoh; Binaa ɓo' wo' janjagii wii an: «Kolkohaa dii, fu jafuk ga ɗuuy giy», ya hay kitookɗu iñaama, binaa ya laakkii hel kanak ga, ee ya gēm an iñaa ya wo'ɗa hay kilaakaa.

24 Kērí tah mi wo''úu man: ɗú en ga kikíim Kooh ya onndúu yena, gēmat an ɗú laasin ga, en ɗanaa ɗú hay kitookɗu iñaa ɗú kíimɗa.

25 Ee bēríinaa ɗú tuuk kikíim Kooh ɓéeb, en lak ɗú abin mooroombúu aylukaa, bayalatti, doonaa Paammúu yii ga ɗookɗa bayallúu ɗan tooñciigarú. [

26]‡

Yéesu meekisohussa ɗa onndi doolaa ya bayɗa
(Mëccēe 21: 23-27; Lúkkaa 20: 1-8)

† 11:15 11: 15 Weci'oh-kopa'caa waama, yaawúu'caa meyoɗ ín haysee Yéerúsaleemɗa weci'see kopa'caagaɗa ga buwaama doonaa ɗa mín kilom júu' kitum sarah ga Kaanfaa Kooh na kifay lempaa Kaanfaa Kooh. Malkat Mëccēe 21: 12. ✧ 11:17 11: 17 Mēdírohat na Ísayii 56: 7; Yéremii 7: 11. ‡ 11:26 11: 26 Wo'eencii ciima hotukkii ga kēyít ciyewin ga kēyítcaa ɗeɓ kibíduda. Malkat Mëccēe 6: 15.

²⁷ Yéesu na tēelíbēecaa soofussa Yéerúsaleem. Ee ga daa Yéesu enee na kitídisuk ga Kaanfaa Koohda, sarahohcaa biyaakbaa, jégíroh-waascaa na yaakcaa hayussa gari.

²⁸ Ba meekissari an:

- Iñcii fu tumda, fu ayca ga ba? Bii onndaa dooli kimínca kitum ba?

²⁹ Yéesu taassaba an:

- Mi hayyúu kimeekisoh enaama yíinoo ban. Dú taassoo ganaa, mi wo''úu iñcii mi tumda ati mi ayca ga ba?

³⁰ Bii yiida wosee Saṅ kibētisi' buwaa*? Kooh wala bo'-súusúus? Taasattoo?

³¹ Wayee ba ennda ga kiwo' ga díkaantiba an:

- Binaa dū taas an Kooh yēri woseerinaa, ya hay kiwo' an «Iñii tah ya dū gēmbii ga Saṅ?»

³² Ee binaa dū wo' an buwii bēri woseerinaa...

Ba niikeera mbooloomaa ndaga bēebba tíksee Saṅ sēldígaa Kooh.

³³ Waa ennda da, ba taassa Yéesu an:

- Dí ínohoo.

Yéesu wo''aba an:

- Haa, mi ban, mi wo'oorúu iñcii mi tumda ati mi ayca ga ba?

12

Liiwukaa wo' ga loo línoh biiñcaa bisóotí'baada

(Mēccēe 21: 33-46; Lúkkaa 20: 9-19; Ísayú 5: 1-7)

¹ Lēehí'ta Yéesu yaa liiwukba an:

- Enee bo', ya yíppa tedik-resen ga yoonci. Ya díṅga yoonaa, ya acca nogaa towu-resenṭaa seesohsan. Ya tawahha daa bo' mínan kituukoh, tíim yoonaa, malaki ga*. Lēehí'ta ya bebpa bilínoh, sassaba kilégēy ga yoonaa, ya yaa yah kibaaḅ.

² Ga waa kibeena le''a, ya wossa súruga ga línohcaa ga yoonada, ba kommbi bakci ga iñaa ba beenda.

³ Wayee ba ammba súruga, ba feekkari, ba kaallari yah buucuuc.

⁴ Ha'-yoonaa wossisa súruga yiliis gaba. Ba feekkari ga haf, ba baa bassohhi.

⁵ Ha'-yoonaa wossisa yukaahay, ba appari, ee ba tummba fodaama súruga biyewin biliis: ba feekka bii, ba appa bii.

⁶ Ha'-yoonaa tesoheeri kowuci kíinoo, kaa ya waarin lool. Ya mēēndohhari kiwos gaba, ee ya halaatta an: «Hanaa ba hay ki'on kowuroo cée'.»

⁷ Wayee línohcaama baa wo' ga leelooba an: «Yii yah kilamda yeema, hayat dū appi ee dū lam yoonii.»

⁸ Ba ammba kowukaa, ba appaka, ba jaffa faraaffaa ga fenoo yoon-biiñaa.

⁹ Yéesu meekissa buwaa an:

- Haa ha'-yoonaa tuman na? Ya hay kihay, ya ap línohcaa, ya ek bibo' biliis ga yoonaa.

¹⁰ Man dū jagin wo'eenaa Kooh bídu ga Kēyítfaa an:

«Atohaa tawahohcaa jafeeda,
atohaama enin atoh-koñ.

¹¹ Iñaama yēri Ha'mudii tum ee enin kintaan ga hasciiruu!»*

¹² Buwaa kuliyuk ga yaawúu'caada baa heel ki'am Yéesu ndaga ba ínohha an Yéesu liiwukeeba ga wo'eenama. Wayee ba kaañéerí mbooloomaa; ba íissari, baa yah.

Lempu jomin kifayune?

(Mēccēe 22: 15-22; Lúkkaa 20: 20-26)

* 11:30 11: 30 Malkat 1: 4-5. * 12:1 12: 1 Mēdirohat na Ísayú 5: 1-2. * 12:11 12: 11 Malkat Kañcaa 118: 22-23.

13 Laakka Fërisiyeençaa ebilu na buwaa fa' na Erootfa* ga Yéesu, kifi'ti ga duuy wo'een.

14 Ba hayyari kiwo' an:

- Jëgírohii, dí ínohin an fu wo' kayoh, ee fu niikkii ken, ndaga fu malkirii bo' ga jemmaagari, wayee fu jëgíroh Waas-Kooh kayoh-kayohda. Wo'aarii, waasii onohin kifay buu' Sesaa† lempune? Dí jomin kifay wala dí jomoo kifay?

15 Wayee Yéesu ínohha helaagaba ba dfaakda, ya wo'aba an:

- Inii tah ya dú waa'too kifi'? Haydohdattoo heelís denariyon wínoo, mi malak.

16 Ba haydohha ga wínoo. Yéesu meekissaba an:

- Nataalii wii wuu ba, na teekii en gada?

Ba taassa an:

- Cuu Sesaa'.

17 Daama, Yéesu wo'aba an:

- Kon erat Sesaa' ínaa Sesaa' laak, dú e' Kooh ínaa Kooh laak.

Ba waaru'a lool ga ínaa Yéesu taasba yaama.

Yéesu meekisohussa ga loo kimílískaa buwaa kaanda

(Mëccëe 22: 23-33; Lúkkaa 20: 27-40)

18 Laakka Saduseyeençaa hayu ga Yéesu. Ba nak, ba wo' an kimílís laakoo ga buwaa kaanda*. Ba meekissa Yéesu anee:

19 - Jëgírohii, Móyíis nakeeruu kitum inii yii: «Binaa bo', yaakci kaan ee lak foñnjii betici na kowaa, ya jomin kilam betifaama ee ya laaki' yaakci kowu ga.»*

20 Waama, laakee yaal biyitnabanak baa bok paamun na eemun. Yaakkaa pañnja, kaannda ee ya laakkii kowu.

21 Yukanakyaa pañnja betifaa ee laakkii nari kowu, ya kaannda. Yukaahayyaa ennda da.

22 Ee biyitnabanakbaa béebba faanussari beti ee laakkii ken gaba yaa foñ kowu nari. Ga waa ba kaannda béebba, betifaa ban tikka ga.

23 Diimada wo'aarii, bëríinaa buwii mílísan ga kikaanda, betifaama yah ki'en yuuba? Ndaga yaa en ga béeb ga biyitnabanakbaa tumeerari beti.

24 Yéesu taassa an:

- Dú wo'in kimúuycuu ee ínaa tahkada, dii dú ínohoo ínaa bídu ga Këyítfaada ee dú ínohoo daa doolaa Kooh hín kiyakda.

25 Binaa buwaa kaanda mílísunaa, yaal pajoo ee beti pajukoo, wayee ba pesan madu na malaakacii Kooh enu ga dookda.

26 En ínaa aaw ga kimílískaa buwaa kaandanaa, hanaa dú mosoo kijan këyítfaa Móyíis bín ga daa ya wo' ga loo bos-dútúkaa abee kiwiida? Kooh wo' Móyíis an: «Mi yëri en Koohyii Abaraham, Koohyii Ísaak na Koohyii Yakoop»*. Yéesu tikka ga an:

27 Kooh enndii yuu buwaa yah kikaanda wayee yuu buwaa yah kipesda. Dú bii ga kimúuy kiyaak.

Inii wëñ kiyak ga inçii Kooh nakohda

(Mëccëe 22: 34-40; Lúkkaa 10: 25-28; Room 13: 8-10)

28 Laakka jëgíroh-waasaa keloh ga daa ba en na kiwo'da, ya hotta an taasaa Yéesu taas Saduseyeençada júwin, ya deeyca gari, meekissari an:

- Inii yiida kuliyuk ga inçii nakohu kitumda?

29 Yéesu taassari an:

- Wii wëri deb: «*Bu-Isarayeelóo súkúrukat! Ha'mudii, Koohyii garuu, yëri rek en Ha'mudii.

* 12:13 12: 13 Buwaa fa' na Erootfa malkat 3: 6 na ínaa béestíru ga kakayda. † 12:14 12: 14 Teekaa buu'caa biyaakbaa ga kúlkaa Roomda. ☆ 12:18 12: 18 Mëdírohat na Tumeen 23: 8. ☆ 12:19 12: 19 Malkat Déteronom 25: 5-6. ☆ 12:26 12: 26 Malkat Eksoot 3: 2,6.

³⁰ Fu waaran Ha'mudii, Koohyiigaraa na keeñaagaraa tooh, na kipeskaagaraa tooh na helaagaraa tooh, ee na doolaagaraa tooh.»✧

³¹ Ee wii wëri en wukanakwii. «Fu waaran mooroomfu foda daa fu waa' haffuda.»✧ Laakoo iñaa nakohu, ee wëñ kanakcuma kiyak.

³² Jëgíroh-waasaa wo''a Yéesu an:

- Jofin, Jëgírohii! Iñii fu wo'da, kayoh: Ha'mudii yëri rek en Kooh, ee laakoo Kooh yiliis enndiirinaa✧.

³³ Kiwaa' Kooh na keeñaagaraa tooh na helaagaraa tooh na doolaagaraa tooh, ee ban kiwaa' mooroomfu foda daa fu waa' haffuda, wëri wëñ kiyak júuraa hoosu, tëki'du Kooh, na kitumi' Kooh sarahaa mín ki'en béeb.✧

³⁴ Yéesu hotta an baa taasohin na hel, ya wo''ari an:

- Fu úsaayyii ga Nguurii Kooh.

Waa ennda da, ken kaañissiiri kimeekisis yen.

Iñii Kiristaanii jom ga buu' Dëwítá

(Mëccëe 22: 41-46; Lúkkaa 20: 41-44)

³⁵ Ga daa Yéesu jëgírohee ga d'uuy Kaanfaa Koohda, ya meekisohee an:

- Jëgíroh-waascii mín na kiwo'u an Kiristaanii kucaasamun Dëwít?

³⁶ Ndaga Dëwít ga kihafci, ga waa ya líif na Helaa yisela'í'yaada, ya wo'in an:

«Kooh, Ha'mudii wo''a Ha'mudiigoo an:

Yugohaaroo yah-ñaam,

bi ga daa mi tuman buwii saɲngaada ditogaa' kotfu»✧.

³⁷ Dëwít, ga kihafci, bay baama «Ha'mudii»: Kon tum na bi Kiristaanii mín ki'en kucaasamun rek ga Dëwít?

Kaa tumat fodii jëgíroh-waascii

(Mëccëe 23: 17-36; Lúkkaa 20: 45-47)

Mbooloo wiyaak waa súkúruk Yéesu ee iñaama neɓpaba ga keeñ.

³⁸ Yéesu jëgíreeba an:

- Abukat ga kitum fodii jëgíroh-waascii. Ba waari kitídisuk na kúltí ciyaak. Ba en ga paancaanaa, ba waari kikëñdu yah kanak.

³⁹ Ga d'uuy jaangu-yaawúu'caa, ba heeli kiyun ga fíkí; ee en ga hewaa, ba waari kihanoh fíkí.

⁴⁰ Ba te'i iñaa laak ga kaan beticaa yaalcaagaba lísussiida; ee ba maañi ga kikíim Kooh, an doo buwaa foon an ba júwin. Atti'aa Kooh atti'anbada wëri wëñan kimesik.

Sarahaa betifaa laakoo daraða

(Lúkkaa 21: 1-4)

⁴¹ Lëehí'ta Yéesu yunnga, ëwrukohha na iñaa sarahcaa te'ohsi ga Kaanfaa Koohda. Ya malakee ga daa buwaa enee na kibúuk kopa'caa ga d'uuygaada. Ha'-alal biyewin baa búuk da kopa' ciyewin.

⁴² Laakka ban betifaa hay, laakoo dara ee yaalci kaanin. Ya ekka daama tuhanja'-hëelís tanak, taa le'oo dërëm‡.

⁴³ Yéesu bayya tëelíbéecaagari, wo''aba an:

- Mi wo''úuka ee kayoh; betifii laakoo dara fii erohin iñaa ken búukkiiri ga te'aa'-sarahii.

⁴⁴ Ndaga béebba onoh ga iñaa ba wëñí'da, wayee ya, ga kinduulci, ya erohin tooh iñaa ya laakeeda, tooh iñaa ya jomee kipesohda.

✧ 12:30 12: 30 Malkat Dëteronom 6: 4-5. ✧ 12:31 12: 31 Malkat Léwítík 19: 18. ✧ 12:32 12: 32 Mëdírohat na Dëteronom 4: 35. ✧ 12:33 12: 33 Mëdírohat na Osee 6: 6. ✧ 12:36 12: 36 Malkat Kañcaa 110: 1. ‡ 12:42 12: 42 Këyítfaa defda wo' dii «Lepta kanak», ennda hëelísaa wëñ kijutuut ga hëelíscaa waama.

13

Yéesu yéegalohha an Kaanfaa Kooh hay kibú'

(Mëccëe 24: 1-2; Lúkkaa 21: 5-6)

¹ Yéesu enee na kimey Kaanfaa Koohda, laakka ga tëelíbéeçaagari yaa wo'i an:

- Jëgírohii, malkaa dii atohcii mo'da, na dii tawahcii yakda!

² Yéesu taassari an:

- Fu hotin ga tawahcii ciyaakcii ciine? Tesohanndii dii sah atoh wínoo waa tíkiskohan na mooroomwa, tooh hay kibú'.

Iñii yah kihew balaa ëldúna túki'aa

(Mëccëe 24: 3-14; Lúkkaa 21: 7-19)

³ Yéesu yuŋnga ga dook tëgëlaa Ólíwíyéecaa, óowrúkohha na Kaanfaa Kooh. Ga daa ba wéetee nari daamada, Pee', Saak, Saŋ na Andari meekisohussari an:

⁴ - Wo'aarii, iñaama laakan kera, ee mandargii wiida teewohan an iñcii cii béebca jomin kilaak?

⁵ Yéesu kon yaa wo'ba an:

- Tumat ndaŋ doo ken dúkoorúu.

⁶ Bi'bo' biyewin hay kikoorohu teekkoo, ba wo'i an: «Mi yëri en Kiristaanii!» Ee ba hay kidúk bo' biyewin.

⁷ Binaa dú keloh yëngël heñ wala an heñ laakin ga dekataa, kaa tiitat, ndaga iñaama jomin kilaak, wayee lak ëldúna le''ii kitúki' duum.

⁸ En ki'ena, kúl hay kibewuk, keen ga dook kúl mooroomci, ee nguu' hay kibewuk, keen ga dook nguu' mooroomci; kakayfii hay kiyëngëluk ga dekat ciyewin ee a' hay kilaak. Iñaama yah kiman na dalaaraa mesiklaatcaa ga kimatuk betida.

⁹ Wayee dú, tumat ndaŋ ga haffúu. Dú hay kibayu paancaa yaawúu'caa, dú hay kirípu na ngee' ga duuy jaangu-yaawúu'caa. Mi hay kitah bi dú hay kituukdu ga fikii ha'-nguu'cii na ga fikii buu'cii, doonaa dú tuukuk Hewhewii winéwí'wii ga fikii'ba.

¹⁰ Hewhewii winéwí'wii jomin kiyéegalohu paay ga heetcii tooh.

¹¹ Binaa dú abu kibayunaa, helciirúu dalat ga iñaa dú joman kiwo'da, ee wo'at rek iñaa Kooh onanndúu kiwo' ga wahtaama sii'da, ndaga enndii dú yah kiwo', wayee Helaa yisela'í'ya.

¹² Yaakmun hay ki'eroh këmëen'kíci ya tíku kikaan. Paamun hay ki'eroh kowuci ka tíku kikaan. Oomaacaa hay kibefku, keenu ga dook paamba na eewba, aplukba*.

¹³ Mi hay kitah bi bo' biyewin hayyúu kisagu. Wayee baa fu guu'guuluk bi ga daa tooh lehanaa, fu yaama fu hay kimúc.

Bo' hay kison bi hëp

(Mëccëe 24: 15-28; Lúkkaa 21: 20-24)

¹⁴ - Bëriinaa dú hotan baa wo'u "yi'araamí'ya pooki kúl'da" aas ga daa ya jomoo ki'aasdanaa* -- ee baa fu jaŋ iñii yiinaa, tumaa ndaŋ!-- Buwaa iñaama laakan Yúudéeda, ba núpat ba aaw jaŋjaŋcaa.

¹⁵ Baa iñaama laakanndi yugin ki'íkaruk ga dook taahaagarida, hanat kisek kiyosuk kibef yen ga duuy túuyci,

¹⁶ ee baa iñaama laakan yooncaada, hanat kiboyuk kaan kibefnee kúltifaagari.

¹⁷ Massa beticaa bescaama laakanba na look, na baa ensan na kibëpí'da!

¹⁸ Kíimat Kooh ati iñaama hídohoo ga wahtu ñiin wiméeski'*

☆ 13:12 13: 12 Mëdírohat na Mísee 7: 6. ☆ 13:14 13: 14 Malkat Dañeel 9: 27; 11: 31; 12: 11. * 13:18 13: 18 Ñiin wiméeski' ñiidaama newoo kipesoh ee Yéesu wo'wa "ñiin soosoos". Malkat Mëccëe 24: 21.

¹⁹ Ndaga ga bescaama, mesiklaatcaa dalan buwaada hay kiyak yakaa wée'taa ga an wii, mossii kilaak iñaa man da, aboh ga waa Kooh def kisak ëldúnada bi wati, ee iñaa madan da laakisandii bi taa'☆.

²⁰ Ee binaa newéeríi Ha'mudii ya nëewís bescaamanaa, eneenaa ken múcoo, wayee buwaa ya tanda tahha bi ya nëewíssaca.

²¹ Kon binaa bo' wo''úu an: «Malkat, Kiristaanii yii dii!» wala «Malkat, ya yaa daa!» Kaa gëmat.

²² En ki'ena, bibo' hay kikoluk, ba tík haffa Kiristaa na bisëldíiga-Kooh ee lak saboh. Ba tumi kintaan na enaama cidóoyí'-waa' kidúk sah, enee an mínukinaa, buwaa Kooh tanukda.

²³ Watukat haffúu, mi yéegalinndúu tooh balaa dara hewanaa.

Kowukii bii hay kihayis

(Mëccëe 24: 29-31; Lúkkaa 21: 25-28)

²⁴ - Wayee ga bescaama, lak coonucaa buwaa dayanda paafin, nohii dal kiñúusí', ñiidii íis kilee',

²⁵ tu'oltaa hay dëegískoh asamaan ta keen, ee tooh iñcii en ga asamaaniida hícukoh☆.

²⁶ Fodaama Kowukii bii hay kihotu ga duuy yaayeelcii, ka yoosuki ee ka taam na dooli wiyaak na ndam☆.

²⁷ Ya hay kiwos malaakacaa ba nëgíroh buwaa ya tan, enu ga bakcii cinikiiscii ga ëldúnada, aboh ga dii kakayfii dalohda bi ga daa fa eemoh☆.

Jagaa tediktaa teewohda

(Mëccëe 24: 32-35; Lúkkaa 21: 29-33)

²⁸ - Malkat iñii een jégítúu ga iñaamada. Binaa toyttaa kedikkaa ne' kine' bi, ee tuu'taa dal kitapisaa, dú ínoh an lah deeyin.

²⁹ Fodaama ñan, binaa dú hot iñcaama ca laakaa, ínohat an Kowukii bii deeyin, ya le'in halii.

³⁰ Mi wo''úuka ee kayoh; bi buwii wati kaanu béebbanaa, iñcaama tooh hay kilaak.

³¹ Asamaanii na kakayfii hay kifaay wayee wo'eenndoo faayoo múk.

Paamudii donj ínoh besaa ëldúna leehanda

(Mëccëe 24: 36-44)

³² - En loo iñaa aaw ga besaa wala wahtaa iñaama laakohanda, ken ínohoowa. Enndii malaakacaa ga asamaanda, ee enndii sah Kowukii. Paamudii donj ínohwa.

³³ Watukat, kaa neehat ndaga dú ínohoo wahtaa Kowukii bii yah kihayda.

³⁴ Iñaama madan na fodii bo' yaa en na kiyah kibaab: Ya mey kaanci, ya tíkfa ga yah súrgacaagari. Ya e' yaa en béeb iñaa ya jom kilëgyéda. Ya nak ñaa yah kituuk ga hal-kaadaada kineeh kiwatuk.

³⁵ Kon kaa neehat ndaga dú ínohoo ati ha'-kaanfii hayan kera. Ati yah lak Kooh hoowin, ati ga leelo wek, ati lak siikaa kodin, ati ga kím.

³⁶ Binaa ya en jalañ ga fíkiirúunaa, ya hanattúu kibet lak dú bii neeh.

³⁷ Iñii mi wo''úu yii, mi wo'ka ñaa en béeb, kaa neehat!

14

Sarahohcaa biyaakbaa na jégíroh-wascaa ñaa pokoh Yéesu nof

(Mëccëe 26: 1-5; Lúkkaa 22: 1-2; Sañ 11: 45-53)

☆ 13:19 13: 19 Mëdírohat na Dañeel 12: 1. ☆ 13:25 13: 25 Mëdírohat na 13: 24-25; Ísayíi 13: 10; 34: 4; Esekíyeel 32: 7; Soweel 2: 10; 3: 4. ☆ 13:26 13: 26 Dañeel 7: 13. ☆ 13:27 13: 27 Mëdírohat na Dëteronom 30: 4; Sakarí 2: 10; Nehemíi 1: 9.

1 Bes kanak tesse ga, balaa feetaa Paak* le' na feetaa buwaa ñami mbúurúcaa laakoo lëwíi'da†. Sarahohcaa biyaakbaa na jégíroh-waascaa baa heel daa ba tuman bi ba am Yéesu ndañ ee ken yéegoo, ba aplukki;

2 ndaga ba wo'ee an:

- Du hanatka kitum ga besaa feetaa, enndiikanaa hay kihaydoh coow wiyaak ga duuy buwii.

Laakka betifaa iif la'koleñ ga hafa Yéesu
(Mëccëe 26: 6-13; Sañ 12: 1-8; Lúkkaa 7: 36-50)

3 Daa Yéesu enee ga Bétaníi, ga kaan Simon yaa gaana'eeda, laakka betifaa aas gaba, lak baa ñam. Betifaa bayee kujúlúnkaa hëwrohu na atohaa wo'u albataa'. Kujúlúnkaa tum la'koleñ wiséeri', waa koocussii ee hëwrohu na kedikkaa wo'u naa'. Daa ya pookee kúuwkaa kujúlúnkaa, ya aamma la'koleña ga hafa Yéesu.

4 Ga buwaa en daamaða, laakka buwaa ayluk ga iñaama, ba baa wo' ga díkaantiba an:

- Laak ya jeriñ kiyasoh la'koleñii wii foduma?

5 Bo' míneerawa kitoon iña wëñ denariyon‡ citéemée'-kaahay, ee kopa'caama eru nduulcii!

Ba baa coow ga dook betifaa.

6 Wayee Yéesu wo'a an:

- Ísatti yas. Dú sodalohhi ya? Iñii ya tumi'tooda jekin.

7 Ndaga nduulcii, dú bii naba besaa en béeb✧, ee dú mínba kitumi' iña jekin wahtaa dú waa'ka béeb, wayee mi yahhii narúu ki'en dii besaa en béeb.

8 Betifii tumin iña ya mínda: Ya dëwírukin kileef la'koleñ ga faanfiigoo, en waayukaa loyaagoo§.

9 Mi wo'úuka ee kayoh; ga daa Hewhewii winéwí'wii wii mín kiyéegalohu béeb, ga èldúna, iñii betifii yii tumda hay kibéestíru ee buwaa hayyika kiníindísukoh.

Yúdaa tookka kitoon Yéesu
(Mëccëe 26: 14-16; Lúkkaa 22: 3-6)

10 Waa ennda da, yínoo ga bidaañkaah na banakbaa, Yúdaa Iskariyot, ka'ta ga sarahohcaa biyaakbaa kiwo'ba kitoon Yéesu.

11 Daa ba kelohee iña ya wo'da, keeñcaagaba soossa ga, bi ba dínggari hëelís. Yúdaa yaa heel besaa ya jekelukan bi ya mín kitík Yéesu ga yahba.

Yéesu ñamma feetaa Paak na tëelíbéecaa
(Mëccëe 26: 17-25; Lúkkaa 22: 7-14,21-23; Sañ 13: 1-30)

12 Ga besaa deß ga feetaa ñamsi mbúurúcaa laakoo lëwíi'da ee bëríi tubaaltaa hoossi fodii sarah Paakda, tëelíbéecaa Yéesu meekisohussari an:

- Fu waa' gada dí ka'taa kiwaayuki' ñamahii Paak?

13 Yéesu bayya bo' banak ga tëelíbéecaagari, wossa ba an:

- Karat teeraa, dú hay kihídoh na baa koorukin kujataa músú, laa taabukatti,

14 ee daa ya yah ki'aasohda, wo'at ha'-kaanfaa an: «*Ha'mudii meekisoh an: Túuyii mi yah kiñamoh Paakda wada, mi na tëelíbéeciigoo?»

* **14:1 14: 1** Wëri en besaa yaawúu'caa laaku hafbaða. Mandarga besaa malaakaa Kooh baawee Kúlkaa Esipti ki'ap saawaa límuunun ga dëkaamaða tooh. Ya keldúka kaancaa yaawúu'caa, lak Kooh nakinba ki'ap kubaal, ba leef ñifaa ga dook hëltúuyaa en béeb. Daa laakin ñif béeb, buwaama múcussa ga kikaankaa. Malkat Eksoot 12.
† **14:1 14: 1** Malkat Eksoot 12: 1-27. Feetaama tumi bes ciyitnakanak ee enee wuu línohcaa. Binaa le' kipiikaa, ba tum feetaa wëe'taa ga an wii ba ñaman mbúuraa tumsoo lëwíi'. Ka'ta bi feetaama na Paak atukohussa ga bes wínoo. ‡ **14:5 14: 5** Denariyon malkat 6: 37 na iña béestíru ga kakayda. ✧ **14:7 14: 7** Mëdírohat na Dëteronom 15: 11. § **14:8 14: 8** Waama yaawúu'caa baahkohseera kileef faraafcaa na enaama ci'eeflaat doo ca mín kimaañ ga daa ca acuda ee ca yasukohoo.

15 Ee ya hayyúu kiteef túuy wiyaak waa hanoh dook, waa hëwruunun bi tooh jekin. Dú waayukan ñamahcaa dú ñamanda ga dekataama.

16 Tëelíbéecaa karussa, le'ussa teeraa, ba laakka tooh fodaa daa Yéesu wo'eebakada. Ba hëwí'ta ñamahaa Paak.

17 Ga noh-soosaa, Yéesu le''a na bidaaŋkaah na banakbaa.

18 Daa ba yugee daama baa ñamda, Yéesu wo''a an:

- Mi wo''úuka ee kayoh; yíinoo garúu ee yii ñam naroo, hayyoo kitoon☆.

19 Tëelíbéecaa, keeñba leeha ga iñaama ee ba baa meekissi yíinoo yíinoo an:

- Mi yéríne?

20 Yéesu taassaba an:

- Yíinoo garúu dú bidaaŋkaah na banakbii, ee bok naroo ki'ek yah ga kankiida, yéri ya.

21 En ki'ena, Kowukii bii, kii ga waas kikaan fodaa daa Këyítfaa wo'ka garida☆, wayee massa baa yaama yah kitoon Kowukii biida! Baama límséerínaa, iñaama gënee gari!

Cuuníinfaa fisela'í'faa Yéesu ñam na apotaa'caagarida

(Mëccëe 26: 26-30; Lúkkaa 22: 15-20; 1 Korenti 11: 23-25; 1 Korenti 10: 16-17)

22 Lakanaa baa ñam, Yéesu bebpa mbúuru, ya gërëmmba Kooh, lëhí'ta ya weellawa, ya e'tawa tëelíbéecaa, wo''aba an:

- Uunat, faanfiigoo fëri fa.

23 Lëhí'ta ya bebpa kaas-biiñ, ya gërëmmba Kooh, lëhí'ta ya e'tabawa, béebba annda ga.

24 Ya wo''aba an:

- Ñifiigoo wëri wa, ñifii pok kifiliimuukiigarúu na Kooh☆, ee wa aamdu bo' biyewinda.

25 Mi wo''úuka ee kayoh; mi yahissii múk ki'anis anahaa meyooh ga kedik-resen bi ga besaa mi anan biiña wi'aswaa ga Nguuraa Kooh.

26 Waa ennda da, ba yeekka yeek-Kañcaa*, lëhí'ta ba ka'ta tégëlaa Ólíwiyéecaa.

Yéesu yéegalohha an Pee' hayyi kitaasuk

(Mëccëe 26: 31-35; Lúkkaa 22: 31-34; Saŋ 13: 36-38)

27 Yéesu wo''a tëelíbéecaagari an:

- Béebpúu, dú hay kinúp dú foñjoo, ndaga bíduunun ga Këyítfaa an: «Mi hay ki'ap nírohaa, ee baalcaa tasarsukohu.»☆

28 Yéesu tíkka ga an:

- Wayee binaa mi mílísaa, mi hayyúu kidëwíruk Gëllílee.

29 Pee' wo''ari an:

- Luu enee an buwii tesda tooh hay kinúpu, foñussaa, mi, mi núpoo mi foñjaa.

30 Yéesu taassari an:

- Fu, mi wo''aaka ee kayoh, ga wekii wati doŋ sah, bi siik pabu kon bes kanakaa, fu hayyoo kitaasuk waas kaahay.

31 Wayee Pee' bewissa didóolí' an:

- Mi taasukoora múk, luu enee an mi joman kikaan naraa.

Ee tëelíbéecaa béebba baa wo' fodaama.

Yéesu kúmmba Paamci ga Getsemanee

(Mëccëe 26: 36-46; Lúkkaa 22: 40-46)

☆ 14:18 14: 18 Mëdírohat na Kañcaa 41: 10. ☆ 14:21 14: 21 Malkat Kañcaa 22: 2-19; Ísayii 53. ☆ 14:24 14: 24 Mëdírohat na Eksoot 24: 8; Yéremii 31: 31-34. * 14:26 14: 26 Kañcaa 115-118 cëri yeeksee binaa cuuníinfaa tumsi ga Paakda leeh kiñamunaa. ☆ 14:27 14: 27 Sakari 13: 7.

³² Lëehí'ta Yéesu na tëelíbéecaa karussa ðekataa wo'u Getsemanee†, ee ya wo''a tëelíbéecaagari an:

- Yugat dii, mi ka' kikiim Kooh.

³³ Ya bayya Pee', Saak na Saŋ, ba taam nari. Faanfaagari faa dal kinúp, ya yëecírukka,

³⁴ ya wo''aba an:

- Keeñjoo leehin bi mi yii kaanan. Tesat dii ee kaa neehat.

³⁵ Ya ka'ta bi ga bak fikií, ya le''a kakay, yaa kiim an wahtaama úsaayyi, enee an mínkinaa.

³⁶ Ya wo'ee an:

- Abaa‡ Buba, iŋaa en béeb mínkin garaa, úsaaydaa kaas-coonii wii garoo! Wayee hanat ki'en iŋaa mi waa' wayee iŋaa fu waa'da laakat.

³⁷ Ya sooffa ga tëelíbéecaa, ya laakkaba baa neeh, ya wo''a Pee' an:

- Simon, fu yii neehe? Fu mínndii kiwiisoh luu enee sah wahtu wíinoone?

³⁸ Kaa neehat ee kiimat Kooh doonaa dú keenoo ga fíraa Seytaani. Bo' daal keeŋaa waarin wayee faanfaa tookkii.

³⁹ Ya úsaaysissaba daa karam, yaa kiim na wo'eencaa caca.

⁴⁰ Ya soofissa gaba, ya laakkaba baa neeh ndaga lak hascaagaba abin pëní. Ee ba inohéerii iŋaa ba wo'anndi.

⁴¹ Ga waa ya soofis ga waasaa wukaahaywaada, ya wo''aba an:

- Dú bii lís kineeh na ki'íkaruke? Dooyin! Wahtii le'in. Malkat, Kowukii bii kii yah kitíku ga yah buwii waa'tii Koohda.

⁴² Kolkat, du yee! Malkat, yii yahhoo kitoonda, yii deey.

Yéesu abussa

(Mëccëe 26: 47-56; Lúkkaa 22: 47-53; Saŋ 18: 3-12)

⁴³ Ga saasi, lak Yéesu yaa lís kiwo', Yúdaa Iskariyot, yaa bok ga bidaaŋkaah na banakbaada le''a. Laakka buwaa taabu nari, bayuunun kalaß na doo'. Sarahohcaa biyaakbaa, jëgíroh-waascaa na yaakcaa yaawúu'caa bërí woseeba.

⁴⁴ Yii on Yéesu bíiŋda eree buwaa lëdí' mandarga an: «Baa mi yah kifuunda, yëri ya. Abatti, dú bayyi ee dú watukki bi jof.»

⁴⁵ Daa Yúdaa le' hen, ya deeyca ga Yéesu, wo''a an:

- Jëgírohii!

Lëehí'ta ya fuunnda Yéesu.

⁴⁶ Fodaama, buwaa bíinoo tíkussa yah ga Yéesu, abussari.

⁴⁷ Bo' ga buwaa enee daamada d'olla kalaßfaagari, tippafa súrgaa ha'-kaadaa sarahohcaa, gú'ta nofaa.*

⁴⁸ Yéesu wo''aba an:

- Mateera ga dú hayyoo ki'am, dú taam na kalaßcii na doo'cii, man na buwaa dawuk tumoh-kofeele?

⁴⁹ Mi enee ga duuyúu besaa en béeb, mi jëgírohee ga duuy Kaanfaa Kooh, ee dú mossiiroo ki'am. Wayee iŋii yii laak, doonaa iŋaa Këyítfaa wo'eeda mat.

⁵⁰ Waa ennda da, tëelíbéecaa béebba foñussari baa núp*.

⁵¹ Laakka oomaa-filaa taabukki, bayee úuf rek ga faanci. Buwaa baa heelli ki'am,

⁵² ya foñnja úufaa naba, ya yaa saan faan buucuuc.

Yéesu bayussa paanaa wiyaakwaa

(Mëccëe 26: 57-68; Lúkkaa 22: 54-55,63-71; Saŋ 18: 13-14,19-24)

† 14:32 14: 32 Malkat Mëccëe 26: 36 na iŋaa béestíru ga kakayda. ‡ 14:36 14: 36 Abaa Buba Wo'een ki'Arameyeekaa «Abaa» hotuk ga bíncaa múus, ee wëri en teekaa kowu bayohi paamcida. * 14:47 14: 47 Mëdírohat na Saŋ 18: 26. ☆ 14:50 14: 50 Mëdírohat na 14: 27.

⁵³ Buwaa bayya Yéesu ga ha'-kaadaa sarahohcaa, ga daa sarahohcaa biyaakbaa, ha'-kaancaa na jégíroh-waascaa hídohseeda.

⁵⁴ Pee' yaa taabukki di'úsaayí' bi ga d'uuy hëtaa kaanfaa ha'-kaadaa sarahohcaa. Daama, ya yuŋga na súrgacaa, yaa yoonuk.

⁵⁵ Sarahohcaa biyaakbaa na buwaa bok ga paanaa yaawúu'caa wiyaakwaada tóoh baa heel wo'eenaa ba pokdan Yéesu bi ba mínndi ki'apluk wayee ba hottii.

⁵⁶ En ki'ena, bo' biyewin pokduseerari wo'een, wayee iñcaa ba wo'eeda taabéeríi*.

⁵⁷ Laakka buwaa koluk kipoki'ti iñii wii:

⁵⁸ - Dí kelohin yaa wo' an: «Mi hay kipook Kaanfii Kooh, fii hëwrohu na yah bo'da, ee mi tawah filiis ga bes kaahay, faa hëwrohsanndii na yah bo'.»*

⁵⁹ Wayee ga iñaama sah wo'eencaagaba taabéeríi.

⁶⁰ Waa ennda da, ha'-kaadaa sarahohcaa kolukka ga fíkíi béeb, meekissa Yéesu an:

- Fu taasoo dara ga iñii buwii bii yammaadane?

⁶¹ Wayee Yéesu taassii, d'ekohha cel. Ha'-kaadaa sarahohcaa meekisissari an:

- Fu yéri en Kiristaaniine, Kowukii Kooh yii laak ndamane?

⁶² Yéesu taassa an:

- Ee, mi yéri ya, ee d'ú hay kihot Kowukii bii yuŋ, hanoh yah-ñaabaa Kooh yii wëñ béeb doolida, ee d'ú hayyi kihot ya taam na yaayeelcii asamaan ya yoosukiŝ.

⁶³ Daama, ha'-kaadaa sarahohcaa da'ta kúltifaagari ndaga ki'ayluk, ya wo''a an:

- Du laakis ya sooli ga wo'een seedi?

⁶⁴ Béebpúu d'ú keloh ga, basin Kooh. D'ú ínoh ya ga?

Buwaa béeb tikussa Yéesu saboh ee ba wo''a an ya jomin ki'apu.*

⁶⁵ Laakka buwaa dalu kitoos ga dook Yéesu, ba kúnnda fíkíifaanaa, ba dúukiri ee ba wo'iri an:

- Líiruka, wo'aa bii feekkaada?

Ee súrgacaa abussari, baa mútisohhi na pa'caa.*

Pee' taasukka Yéesu

(Mëccëe 26: 69-75; Lúkkaa 22: 56-62; Saŋ 18: 15-18,25-27)

⁶⁶ Daa Pee' enee ga hëtaa ga kakayda, laakka mbíndaanaa hay, bok ga buwaa lëgëyi' ha'-kaadaa sarahohcaada.

⁶⁷ Ya hotta Pee' yaa yoonuk, ya malakkari, wo''a an:

- Fu ban, fu enee na Yéesu Nasareet .

⁶⁸ Wayee Pee' taasukka an:

- Fu wo' ya? Mi ínohoo iñii fu waa' kiwo'da.

Lëehí'ta ya kolukka, meyohha hëtaa, yaa aaw bak halaa. Siik-pabu konnda.*

⁶⁹ Wayee mbíndaanaa hottari, dalissa kiwo' buwaa enee daama da an:

- Bii yii bok gaba!

⁷⁰ Pee' taasukissa. Ga fíkíi jutuut, buwaa enee daama da wo'sissa Pee' an:

- Fu jom kibok gaba, ndaga fu ban, fu kúlkoh Gëllílee.

⁷¹ Daama Pee' yaa en ga kicojuk na kiwaat an:

- Mi ínohoo baa d'ú wo''oo yaama.

⁷² Ga d'ekataama, siik-pabu konnda koda wukanakwaa.

Pee' níindisukka iña Yéesu wo'eerida, an: «Balaa siik pabu kon bes kanakaa, fu hayyoo kitaasuk waas kaahay.» Pee' ennda ga kikoduk†.

* 14:56 14: 56 Mëdírohat na Kañcaa 27: 12; 35: 11. * 14:58 14: 58 Malkat Saŋ 2: 19. § 14:62 14: 62 Malkat iña béestíru ga Mëccëe 26: 64. * 14:64 14: 64 Malkat Léwítik 24: 16. * 14:65 14: 65 Mëdírohat na Ísayii 50: 6. * 14:68 14: 68 Laakin ga këyítcaa cidewaacaa caa laakoo «Siik-pabaa konnda». † 14:72 14: 72 Malkat 14: 30. Laakin buwaa bín an «Ya foolla, meyca, yaa koduk» wala «ya halaat ga iñaama hen, yaa koduk» wala ban «ya kúnnda hafa, ya yaa koduk.»

15

Yéesu bayussa ga fikii Pílaat

(Mëccëe 27: 1-2,11-14; Lúkkaa 23: 1-5; Saŋ 18: 28-38)

¹ Ga kímáa cuut, sarahohcaa biyaakɓaa, yaakcaa yaawúu'caa, jëgíroh-waascaa na buwaa tes boku ga paanaa yaawúu'caa wiyaakwaada, hídohusa kituuki' yen ga iña aaw ga Yéesu. Ba poklukkari, ba bayyari, tikussari ga yah Pílaat.

² Pílaat meekissa Yéesu an:

- Fu Yëri en buurii yaawúu'ciine?

Yéesu taassari an:

- Fu yii wo'ka.

³ Sarahohcaa biyaakɓaa yabussa Yéesu ga enaama ciyewin.

⁴ Pílaat meekisissa Yéesu an:

- Fu taasooone? Man fu keloh ga iñcii ba yammaada!

⁵ Wayee Yéesu taasissii, iñaama jaahalla Pílaat.

Yéesu tíkussa kikaan

(Mëccëe 27: 15-26; Lúkkaa 23: 13-25; Saŋ 18: 39-19: 16)

⁶ Ga feet Paakaa en béeb, Pílaat méyí'ba bo' yiinoo ga buwaa abu ga kasuda, yaa mbooloomaa waa'da.

⁷ Waama, lak laakin baa en ga kasu, teeku Barabaas, ya na buwaa taabee narida. Ba apee bo' ga heñaagaba na nguuraa Roomda.

⁸ Mbooloomaa lappa bi ga kaan Pílaat, ba meekissari ya tumi'ba iña ya meereeba kitumi'da.

⁹ Pílaat meekisaba an:

- Dú waa' mi méyí'túu buurum yaawúu'ciine?

¹⁰ Ya wo'ee iñaama ndaga ya ínoheera an kisootukoh Yéesu tahee bi sarahohcaa biyaakɓaa tíkussari ga yahci.

¹¹ Wayee sarahohcaa biyaakɓaa baa obis buwaa ba wo' Pílaat ya nami'ba kiméyí' Barabaas.

¹² Pílaat bebsissa daa karam an:

- Kon mi tuman na, na bii d'ú teek buurii yaawúu'ciida?

¹³ Ba baa fiipis an:

- Daayaari ga kuraa!

¹⁴ Pílaat meekisaba an:

- Inii yibóni'yii ya tumda ya?

Wayee ba baa wëñ kifiip didoolí' an:

- Daayaari ga kuraa!

¹⁵ Pílaat waaree kisóosí' keeñcaa buwaa, ya méyí'taba Barabaas; lëehí'ta ya feeklukka Yéesu na karawaas, ya erohhari kidaaysunee ga kuraa.

Soldaa'caa baa ñaawalsoh Yéesu

(Mëccëe 27: 27-31; Saŋ 19: 2-3)

¹⁶ Soldaa'caa bayussa Yéesu ga d'uuy kaanfaa ha'-kúlkaa (wëri en ga Peretuwaaraa*), ba nëgírohha soldaa'caa fodaa gabada béebba.

¹⁷ Ba ekka Yéesu kúltí fiyo'oh† cor, ee ba tíkí'tari ga hafaa iña fodii baanu-buu', terohu na lúp, wiillawa.

¹⁸ Lëehí'ta ba baa kēñí'ti an:

- Pesa, buurii yaawúu'cii!

* **15:16 15: 16** Peretuwa' wëri en ga daa gúwernëe' wala buwaa kuliyuk soldaa'caa dëkda. En ga Roomaa, peretuwa' jomin ki'en kaanfaa buuraa fiyaakfaa. Malkat Mëccëe 27: 27; Saŋ 18: 28; Tumeen 23: 35. † **15:17 15: 17** Kúltífaa fiyo'ohfaama hëwrohu na piis wilëeki'-dooli, ee buu'caa na buwaa biyaakɓaa bëri laakfa ki'ekuk.

¹⁹ Ee ba feekiri ga haf na doo', ba toosi ga dookci, ee ba yí'i ga fikiici fodii baa ba e' cée'.

²⁰ Waa ba lëehí'tari kiñaawalshoh fodaama, ba nísí'tari kúltífaa fiyo'ohfaa, ba ekissari kúltícaagari. Lëehí'ta ba bayyari fooh, kidaayneeri ga kuraa.

Yéesu daayussa ga kuraanaa

(Mëccée 27: 32-44; Lúkkaa 23: 26-43; Saṅ 19: 17-27; Galaat 3: 13)

²¹ Soldaa'caa gítínussa baa wo'u Simoṅ ee dëk Síreen, paam bi'Élíksaan na Rufus*, kiníkuk kuraanaa Yéesu. Lak ya en na kipaaf, ya meyoh yooncaa.

²² Ba bayya Yéesu bi ga dëkataa wo'u Golgotaa, wërí en «Loon-haf».

²³ Ba e'tari biiña atukohu na mëkín kedikkaa wo'u míi'da‡, wayee ya saṅga.

²⁴ Ba daaycari ga kuraanaa, ba warohha kúltícaagari, ba yípee tukiisii ki'ínoh iña baa en béeb laakanda.*

²⁵ Enee ga wahtu yoo'-yoo' ga waa ba daayci ga kuraanaada.

²⁶ Iña bínsee ga dook kuraanaa ee béestí' iña tahhi ki'apuda enee: «Buurii yaawúu'cii».

²⁷ Ba daayca ga kuraa fodaagari tumoh-kofeel banak, yii ga yahci ñaam, yíinoo ga yahci seṅ. [

²⁸]§

²⁹ Buwaa kooree daama baa paafda, baa kékít haf, baa bassi an:

- Aca! Fu yii fu wo' an fu yah kipook Kaanfaa Kooh ee fu tawahisfa ga bes kaahayda*,

³⁰ somaa haffu, fu yoosuk ga kuraanii!

³¹ Sarahohcaa biyaakbaa ban na jégíroh-waascaa, ga duuyba, baa ñaawalshoh Yéesu an:

- Ya músalin buwii bíinoo ee ya mínoo hafci kimúsal!

³² Ya Kiristaanii, buurii bu-Isarayeel, ya yoosukat kimma ga kuraanii ati dí mín kihot ee dí gëm!

Buwaa daaysee ga kuraa foda Yéesuda, baa bassi ban.

Kaanaa Yéesu

(Mëccée 27: 45-56; Lúkkaa 23: 44-49; Saṅ 19: 28-37)

³³ Ga wahtaa nohaa tuuk ga dookda, bi ga wahtu kigoonaluk, Kooh ñúussa kërúus ga kúlkaa tóoh.

³⁴ Ee ga wahtu kigoonaluk, Yéesu lessa koonaa didóolí' an:

- Élóyí, Élóyí, lema sabaktani? (Wërí en: «Koohyiigoo, Koohyiigoo, iñii tah ya fu foñnjoo?»*)

³⁵ Ga buwaa enee daamada, laakka buwaa, daa ba keloheeri ba dalla kiwo' an:

- Súkúrukat, yii bay Ili!

³⁶ Yíinoo ga ba foolla, bebpa epoos, ñoonndawa ga biniiga', ya pokkawa ga siñdaa doo', lëehí'ta ya noonndawa Yéesu ya duuywa*, ee yaa wo' an:

- Ísat rek du malak ati Ili hayyi kihay kiyóosí' ati na!

³⁷ Wayee Yéesu lessa koonaa kiyaak, lëehduka.

³⁸ Rídóonaa wiyaakwa* poksee ga duuy Kaanfaa Kooh, kún dëkataa wëñ kisela'da dalla kida' kom kanak, aboh ga dook bi ga kakay.

* 15:21 15: 21 Mëdírohat na Room 16: 13. ‡ 15:23 15: 23 Anahaagari lëeldín bo'. Ba ereewa Yéesu, an en danaa ya yéegoo mesiklaatcaa. * 15:24 15: 24 Malkat Kañcaa 22: 19. § 15:28 15: 28 (Fodaama iña Këyítfaa wo'eeda matta, an: «Ya kíduunun ga tumoh-kofeelcaa.») Wo'eencuma hotukkii ga këyít ciyewin ga këyítcaa deb kibídufa. Malkat Lúkkaa 22: 37; na Ísayii 53: 12. * 15:29 15: 29 Malkat Kañcaa 22: 8; Marka 14: 58; Saṅ 2: 19. * 15:34 15: 34 Kañcaa 22: 2 ee wo'u ga ki'Arameyee. * 15:36 15: 36 Mëdírohat na Kañcaa 69: 22. * 15:38 15: 38 Malkat Eksoot 26: 31-33.

³⁹ Soldaaraa yiyaakyaa kuliyyuki bo' bitéemée' ga heñda ee tuukee ga fikíi Yéesuda, daa ya hotee ga kaanaa Yéesu waama, wo''a an:

- Kayoh-kayohda, bii yii enee Kowu Kooh!

⁴⁰ Laakeera ban beticaa ensee di'úsaayí', baa malak ga. Mëri-Malleen bokee gaba, na Salomee na Mëri eew biSaak yijutuut na Yosee.

⁴¹ Beticaama bëri taamsee na Yéesu ee baa toputu'ussi ga waa ya en ga Gëllíleeda. Laakeera daama ban beti biyewin biliis baa taamsee nari Yéerúsaleem.

Yéesu bayussa loycaa

(Mëccëe 27: 57-61; Lúkkaa 23: 50-56; Sañ 19: 38-42)

⁴² Ga besaa waayukaa feetaa, ennda goonataa besaa Sabat, lak Kooh yaa hoob,

⁴³ Yoseef ee dëk teeraa Arímatee†, hayya. Iña bo' yiyaak ga buwaa bok ga paanaa yaawúu'caa wiyaakwaada. Ee ya ban ya sekee Nguuraa Kooh. Ya laakka fit kika' ga Pílaat kimeekisohhi faraaffaa Yéesu.

⁴⁴ Kiteel kikaankaa Yéesu betta Pílaat. Ya baylukka kon soldaaraa yiyaakyaa kuliyyuki bo' bitéemée' ga heñda, kimeekissi ati Yéesu maañin kikaan.

⁴⁵ Daa soldaaraa taaseeri ga iñaama, ya onnda Yoseef kibeβ faraaffaa.

⁴⁶ Yoseef lommba piis fodii mëlíkaan, yóoski'ta Yéesu ga kuraanaa, múullari ga piisaa, lëehí'ta faanneerari ga non-loyaa yotu ga atoh. Lëehí'ta ya pírgínnda atoh wiyaak, lannga halaa loyaa.

⁴⁷ Mëri-Malleen na Mëri eew biYoosee baa malak ga daa Yéesu ekohuda.

16

Yéesu mílissa

(Mëccëe 28: 1-8; Lúkkaa 24: 1-12; Sañ 20: 1-10; Kañcaa 16: 8-11; Tumeen 2: 23-32; 1 Korenti 15: 1-28)

¹ Ga waa besaa Sabat paaffa, Mëri-Malleen, Salomee na Mëri eew Saak lomussa la'koleñ ki'ééñí'nee faraaffaa Yéesu.

² Cuut ga kímáa besaa deβ ga siminaada, lak nohaa waa mey, ba baa yah loycaa.

³ Ba baa wo' ga díkaantiiba an:

- Ati bii yahhuu kipírgíni' atohaa ga halaa loyaa, bi úsaayda ba?

⁴ Wayee daa ba malak hen, ba hotta an atohaa enee wiyaakaa-yaak waama, pírgínuunun bi hanohin yahaa.

⁵ Ba aassa loyaa Yéesu. Ba hotta oomaa-fiilaa ekuk kúltí fihoo'ta ee fiyaanaaw der, yugin ga bakaa hanoh yah-ñaamda. Ba tíitta.

⁶ Wayee oomaa-fiilaa wo''aba an:

- Kaa tíitat. Dú heel Yéesu Nasareet, baa daaysee ga kuraanaada. Mílisin! Ya gaa dii. Malkat, dekatii ya faanohseedá weema.

⁷ Wayee karat, dú wo'nee Pee' na tëlíbéecaa tesda an ya dëwírukinndúu Gëllílee, dú hotnanndi daama, fodaa daa ya wo'eerúukada✧.

⁸ Beticaa meyca loyaa, baa núp. Baa saak ndaga kitíit. Ee ba wo''ii ken dara ndaga kiniik.

Yéesu teewukohha ga Mëri-Malleen

(Mëccëe 28: 9-10; Sañ 20: 11-18; Lúkkaa 24: 9-45)

[
⁹ Waa Yéesu mílissa ga kímáa besaa deβ ga siminaada, ya deβpa kiteewukoh ga Mëri-Malleen yaa ya nísee gari rabcaa biyitnabanakbaada.

† 15:43 15: 43 Arímatee dekataa hanoh Yéerúsaleem ga iña aaw aasaa'-noh ee díkaantiiba tumin kíloomeet 35. Malkat ban Mëccëe 27: 57. ✧ 16:7 16: 7 Malkat 14: 28.

¹⁰ Mëri-Malleen yaama ka'taka kibéestí' buwaa enee naridfa, ya laakkaba baa feekoh haf, ba baa looyoh.

¹¹ Waa buwaama kelohu an Yéesu yaa pes ee Mëri-Malleen hotinndidfa, ba gëmmbiiri.

Yéesu teewukohha ga tëelíbée banak

(Lúkkaa 24: 13-35)

¹² Tíkissa ga, Yéesu teewukohha ga bo' banak ga tëelíbéecaa, na jëmna wiliis, lak ba meyin dëkaa baa yah.

¹³ Ba boyukka kiyéegalka tëelíbéecaa tesda, wayee ba gëmmbiiba ban.

Yéesu teewukohha ga tëelíbéecaa bidaaŋkaahbaa na yínooyaa

(Mëccëe 28: 16-20; Lúkkaa 24: 36-49; Saŋ 20: 19-23; Tumeen 1: 6-8)

¹⁴ Yéesu méeñdohha kiteewukoh ga tëelíbéecaa bidaaŋkaahbaa na yínooyaa, lak ba en na kiŋam. Yéesu ña'taba ga daa ba gëmmbiida, na daa ba yégís ga keeñ bi ba tookkii kigëm wo'eencaa buwaa hotti, lak ya mílisindfa.

¹⁵ Lëehí'ta ya wo'aaba an:

- Wíilat ëldúna tooh, dú jangatnee Hewhewii winéwí'wii ga buwii béebba.✧

¹⁶ Baa gëm garoo ee ya bëtísi'unaa, hay kimúc, wayee baa gëmmbiinaa hay ki'atti'u kikaan.

¹⁷ Ee kintaancii cii cëri taabukan buwii gëmandfa: ga teekkoo, ba hay kikaal raβcaa ga buwaa, ba hay kiwo' lak ci'as.

¹⁸ Luu ba abee goŋ ga yahcaagaba, ba an ndom, dara dalooba. Ba hay kitík yahcaagaba ga dúukoolí'caa, ee baama hay kiwak.

Yéesu boyukka ga Kooh

(Lúkkaa 24: 50-53; Tumeen 1: 9-11)

¹⁹ Waa Yéesu, Ha'mudii, lëehí'ta kiwo' naba fodaama, ya bëwírussa, aawwa asamaan, ee ya yugohneera Kooh ga yah-ñaabaagari✧.

²⁰ Tëelíbéecaa karussa daa en béeb kijangatnee Hewhewaa winéwí'waa. Ha'mudii yaa lëgëy naba ee teewohha na kintaancaa taam gada, an wo'eenaa Kooh kayoh. Aameen.]

Hewhewii winéwí'wii wo' ga loo Yéesu Kiristaa ee Lúkkaa bín̄da Wo'eencii lēgís Kēyítfiida

Wii wēri en Hewhewii winéwí'wii Lúkkaa bín̄da. Lúkkaa bokéeri ga apotaa'caa Yéesu, wayee ya enee na buwaa taabee na Yéesuda, kimeekisba bi lee' daa kipeskaa Yéesu madeeda. Waa ennda da, ya bín̄nda kēyítfi fii, ya wosohhafa filiici Tewooffil. Lúkkaa enee doktoo' ee ya taabin waas ciyewin na Pool yaa Yéesu tanukee ga waas Damaas tumbari apotaa'da. Ga béeb buwii bín̄ ga loo Hewhewii winéwí'wiida, ya don̄ yēri enndii yaawúu' ga. Ya yewinnda kibéesti' ga daa baahcaa yaawúu'caa manda, doonaa buwaa fodaa gari mín̄ ki'ín̄oh dijófi' baa en Yéesuda.

Lúkkaa wo'ee an yaawúu'caa enee na kiseku buuraa yahba kimúsald̄a. Buuraama yēri en Músalkaataa sēldiiga-Koohcaa yéegaloh̄ee ga Kēyítfaa fisela'í'faa an Kooh hayyi kiwos ēldún̄ada. Kooh ín̄oheera an Músalkaataama laakkiinaa, béeb buwii hay kisaŋku'. Iñaama tah ya wosohha Kowukaagari ya laakka ka don̄da, kimúsald̄ buwaa gēman gakaḍa, heetoo heet. Yéesu Kiristaa yēri en Kowukaama.

Lúkkaa bín̄in ga kēyítfi daa kilímukkaa Yéesu eneeda, na iña Yéesu tum ga ēldún̄ada, iña ya jēgí' buwada, iña aaw ga kikaankaa na kimíliskaagari. Yéesu jēgíree buwaa ee ya yērēmēeri wo'eenci; ya yaa wēki' dūukoolí'caa, yaa kaal rabcaa ga buwaa, ya yaa tum enaama cidóoyí'-waa'.

Lúkkaa bín̄in ban kēyít filiis, faa teeku "Tumeencaa apotaa'caa". Ya béesti' ga kēyítfaama iña dalee apotaa'caa aboh ga waa Yéesu bēwíru asamaanda, na daa kikerceen kooroh bi le''a daa en béeb ga ēldún̄a.

Kēyítfi Lúkkaa bín̄da mín̄in kimēdírohu lool na iña Mēccēe bín̄da, na Marka ban, ee wa tíidoh anee:

- 1 - Iñii tah Lúkkaa kibín̄ kēyítfiida (1: 1-4)
- 2 - Kilímukkaa Saŋ-Bētís na kilímukkaa Yéesu (1: 5-2: 52)
- 3 - Jangataa Saŋ-Bētís (3: 1-20)
- 4 - Saŋ bētísi''a Yéesu, Seytaani fí'ta Yéesu (3: 21-4: 1-13)
- 5 - Yéesu tessa ga gohaa Gēlílée (4: 14-9: 50)
- 6 - Yéesu meyoŋha Gēlílée yaa yah Yéerúsaleem (9: 51-19: 27)
- 7 - Bescaa mēeŋjoh ga kipeskaa Yéesuda (19: 28-23: 56)
- 8 - Yéesu mílissa ga kikaankaa (24: 1-12)
- 9 - Yéesu feeñukka tēlibéecaagari; Yéesu boyukka ga dook (24: 13-53)

Iñii tah Lúkkaa kibín̄da

¹ Fiilii Tewooffil,

Bo' biyewin daluunun kibín̄ tóoh iña laakee dii ga dūuyciida.

² Ba béesti'ka fodaa daa buwaa maasohsee iñaama wo'seeka na kúuwbaḍa, ga waa iñaama dal, ee ba enee yéegaloh̄caa wo'eenaa Kooh.

³ Kēri tah, Kiyaakii, mi ban waa mi heella bi jof wēe'wēeraa ga iña laakeeda tóoh, aboh ga dalaaraa, helloo ka'ta ga kibéesti'taaca ga bín̄ wínoo wínoo.

⁴ Fodaama fu ín̄oh bi jof an iñii fu jēgíruda, kayoh fiyaak.

Malaakaa yéegaloh̄ha kilímukkaa Saŋ

⁵ Waama lak Eroot en buu' ga kúlkaa Yúudée. Laakka sarahohaa teeku Sakarí, bokee ga lagaa sarahohcaa ensee na Abíyaada. Betici teeksee Ilisabeet ee bokee ga gíraa Aaron.

⁶ Sakarí na betici Ilisabeet júbseera béebba ga fíkií Kooh, ba taabuki ga daa gända Waas-Kooh na iñaá ya nakohda.

⁷ Wayee ba laakéerií kowu ndaga Ilisabeet mínéerií kilaak, ee ba banak, ba ensee yaak.

⁸ Laakka bes, Sakarí enee na kitum lëgëy-sarahohaagari ga fíkií Kooh, lak buwaa ya bok nabada, bëri hëyrohee kitum bërii.

⁹ Ga baahaa sarahohcaa, ba daani kiyíp tudoo' ki'ínoh baa iñaama hídan garida. Iñaá hínda ga Sakarí, ya jommba ki'aas duuy Kaanfaa Kooh ga dekataa wëñ kisela'da, kitëki' cúuraayaa.

¹⁰ Bi'bo' biyewin enussa ga fooh, baa kiim Kooh daama ga wahtaa cúuraayaa taaluda.

¹¹ Waa ennda da, laakka malaakaa Kooh mey ga fíkií Sakarí, tuukohha iñaá hanoh yah ñaabaa dekataa tëkirohsi cúuraayda.

¹² Daa Sakarí hoteeri hen, fítaagari tuukka tek, ya tíitta tír.

¹³ Wayee malaakaa wo''ari an:

- Kaa niik dara Sakarí, iñaá fu kiimda Kooh tookdindaari: Betifu Ilisabeet hayyaa kilaaki' kowu kiyaal, ee fu teekanka Sañ.

¹⁴ Keeñfu hay kisoos gari lool, ee bo' biyewin hay kinebluku ga kilímukkaagari.

¹⁵ Ndaga ya hay ki'en bo' yiyaak ga fíkií Ha'mudii. Ya yahhii anoh, enndii biin enndii anahaa laallukohi bo', ee aboh ga daa ya enan sah ga lookaa eecida, ya hay kilif na doolaa Helaa yisela'í'ya.

¹⁶ Ya hay kitah bi bu-Isarayeel biyewin gëmaatu ga Ha'mudii en Koohyiigabada.

¹⁷ Ya hay kitiin ga fíkií Kooh, líif na hel na doolaa seldiiga Ili bayeeda. Ya júwohi' paamuncaa na towutaa, ya haydoh keeñ sagoh-taycii ga halaat cijúwí'; fodaama ya waayuki' Ha'mudii buwaa sekanndida✧.

¹⁸ Sakarí loffa malaakaa an:

- Mi ínohan iñaama na? Ndaga mi gu'gi, ee betiroo ban yakakin.

¹⁹ Malaakaa taassari an:

- Mi yëri en Gëbiríyeel. Mi en ga fíkií Kooh, kitum iñaá ya nakohda. Ya woseeroo kiwo''aa na kiyéegallaa Hewhewii winéwí'wii wii.

²⁰ Diima fu hay kiluub, fu mínandii kiwo' bi ga daa inii mi wo'da laakan, ndaga fu gëmbii wo'eeniigoo yah kilaakoh ga wahtaagawada.

²¹ Waama, lak buwaa ensee na kikiim Kooh ga foohda baa sek Sakarí daama. Ba jaahli''a ga daa ya tes iñaá maañin ga dekataa wisela'í'waa ga duuy Kaanfaa Koohda.

²² Ga waa ya meyca, ya mínndii naba kiwo' ee ba ínohha an ya hot yen ga dekataa wisela'í'waa. Ya tessa luub, ee ya wo'i naba na yahcaa.

²³ Waa bescaa Sakarí jomee kihëyroh ga Kaanfaa Koohda leehha, ya boyukka kaanci.

²⁴ Bes cera tíkka ga, betici Ilisabeet ennda na look. Ya daakukka ñiin ciyëtúus ga kaanci. Ya wo'ee ga duuyci an:

²⁵ «Inii yii, Kooh tumi'toori: Ya malkinndoo bi ya nísinndoo ga iñaá enee kaciroo ga duuy buwiida.»

Malaakaa yéegalohha kilímukka Yéesu

²⁶ Waa lookaa Ilisabeet laak ñiin ciyitniinooda, Kooh wossa malaaka Gëbiríyeel ga teeraa Nasareet, ga gohaa Gëlílee.

²⁷ Ya wossari ga oomaa-jowaa onohu kipañ ga oomaa-filaa teeku Yoseef, ku-caasamun Dëwít. Oomaa-jowaa teeku Mariyaama.

²⁸ Malaakaa aassa kaan Mariyaama, wo''ari an:

- Jam namohat naraa, fu yii Ha'mudii teeñ kijofkiigarida! Ya yii naraa.

✧ 1:17 1: 17 Malkat Malasí 3: 23-24.

²⁹ Daa Mariyaama kelohee iñaa malaakaa wo' yaama, fítaagari tuukka tek. Ya yaa wo' ga helaagari an: «Kěñdohuma waa' yee kiwo'e?»

³⁰ Malaakaa wo''ari an:

- Mariyaama, kaa niik, fu newin Kooh.

³¹ Diima, fu hay ki'en na look, fu laak kowu kiyaal, fu teekka Yéesu.

³² Ya hay kiyak ga fikíi buwii ee ya teeksan Kowukii yii ga dookaa-dookda. Ha'mudii en Koohda hayyi kitum buu' fodaa caasamci Dėwít.

³³ Ya yah buurii bu-kaan Yakoop bi taa' ee nguuraagari leehoo taa'.

³⁴ Mariyaama loffa malaakaa an:

- Iñaama mínan na ki'en? Mi ínohoo yaal.

³⁵ Malaakaa taassari an:

- Helii yisela'í'yii hay kiyosuk ga dookfu ee doolaa meyoh ga Kooh yii ga dookaa-dookda úullaa fodii sėegúu. Kėrí tah oomaanii yah kilímudá yah kibayu yisela'í'yii, Kowukii Kooh.

³⁶ Malka, mbokfu Ilisabeet, ya ban, yaa na look, kowu kiyaal, ga kiya'fuci. Baa wo'see an mínoo kilaak kowudá, yaa ga ñiin ciyitniinoo wati.

³⁷ Ndaga dara wooñjii Kooh.

³⁸ Mariyaama wo''a an:

- Mi en ñaamii Ha'mudii. Iñii fu wo' garooda, laakohat da.

Malaakaa tagohha nari, yaa yah.

Mariyaama ka'ta kibaab Ilisabeet

³⁹ Ga wahtaama, Mariyaama bewukka, yaa gaaw kiyah ga bak gohaa Yúudée wiyéwní' janjanwaa, ga teeru wínoo daama.

⁴⁰ Ya aassa kaan Sakarí, ya kėñí'ta Ilisabeet.

⁴¹ Kowukaa ga lookaa Ilisabeetda yėngėlukka ga dŕuuyci ga wahtaa Ilisabeet keloh kėñdohaa Mariyaama. Ilisabeet líiffa na Helaa yisela'í'yaa.

⁴² Ee ya yaa wo' didóolí' an:

- Kooh wėñjaa kibarkeel ga beticii béeɓba ee ya barkeelin kowukii fu yah kilaakda!

⁴³ Mi yėrí en ba, bi eew Ha'mudiigoo, hay kaanndoo?

⁴⁴ Ndaga malka, daa mi kelohee kėñdohiigaraa hen rek, kowukii dalla kiyėngėluk ga lookiigoo ndaga kisafa'.

⁴⁵ Fu yewinin múu', fu yii fu gėmin an iñaa yėgalohu ga teekaa Ha'mudiida, hay da kilaakoh.

Mariyaama yeekka Kooh

⁴⁶ Mariyaama dalla kiwo' an:

- Fítiigoo béeɓwa wii kañ kiyakkii Ha'mudii,

⁴⁷ ee keeñjoo soosin ga Kooh, Músalkaatiigoo.

⁴⁸ Ndaga ya malkinndoo, mi ñaamiigari ee mi enndii darada.

Aboh ga diima, buwii wati na baa hayanda, bi taa' wo'san garoo baa yewinin múu'.

⁴⁹ Ndaga Kooh yii laak doolida tumđinndoo enaama yiyaak. Teekiigari sela'in.

⁵⁰ Ee ya hay kiyėrėm buwaa niikussi fodii Koohda, bi taa'.

⁵¹ Ya tumin enaama ciyaak na dooli yahci: ya aañin buwaa tíku haɓba ga dookda.

⁵² Ya kaalin buu'caa ga nguuraa ba enohda, ee ya bėwí'ta buwaa enussii darada.

⁵³ Ya erin buwaa yaabda enaama cinéwí' bi dooyin, ee ya boykidohin ha'-alalcaa yah buucuuc.

⁵⁴⁻⁵⁵ Ya hayin ki'amđoh bu-Isarayeel, sŕrgaciigari:

ya allii múk kiteewoh yėrmaandaagari ga Abaraham na buwaa meyoh garida bi taa'a fodaa daa ya dígeeka caasamuncaagaruudá.

⁵⁶ Mariyaama tessa na Ilisabeet iñaa le'in ñiin kaahay, lėehí'ta ya boyukka kaanci.

Kilímukkaa Saṅ-Bētís

⁵⁷ Wahtaa Ilisabeet jomee kilaakoh kowudá le''a, ya laakka kowu kiyaal.

⁵⁸ Buwaa dēk naridá na mbokcaagari yéegussa an Ha'mudii, teewinndi yērmaandi wiyaak, ee béebba ba nebluk ga iñaama nari.

⁵⁹ Waa ku'oomaakaa límukka bi laakka bes ciyitnakaahay, buwaa hayyaja kigú'*. Ba waareeja ki'e' teekaa paamci, Sakarí.

⁶⁰ Wayee eemunaa loffa an:

- Ó'óo, ja teeksan Saṅ.

⁶¹ Ba wo''ari an:

- Man laakoo mbokfu yaa baay teekuma!

⁶² Buwaa meekisohha paamunaa na yahcaagaba, ya wo'ba daa ya waa' kiteek kowukaagaridá.

⁶³ Sakarí nakka buwaa, ba haydohi'ti haanga wibídaah, ya bínnda an: «Teeku Saṅ.» Buwaa béebba jaahli'ussa ga iñaama.

⁶⁴ Ga dekataama, perimpaa Sakarí lógísukka, ya mínnda kiwo' fodaa múus, ya yaa kañ Kooh.

⁶⁵ Buwaa dēk nari ga dēkaada tíitussa ga iñaama, ee buwaa ba béestíroh iña laakee yaama ga duuy janjancaa ga gohaa Yúudée tóohda.

⁶⁶ Baa iñaama aasin nofci béeb, ammbaka ga helci ee ya yaa wo' an:

- Ku'oomaakii jii yah bee?

En ki'ena, doolaa Ha'mudii, enee nari.

Sakarí yeekka Kooh

⁶⁷ Sakarí, paam ku'oomaakaa líiffa na Helaa yisela'í'yaa. Ya yaa jangat fodii seldíiga-Kooh an:

⁶⁸ - Ha'mudii, Koohyii bu-Isarayeel, kañsat, ndaga ya hayin kibaab na kilaassuu, du buwiigari.

⁶⁹ Ya wosinnduu Músalkaat yiyaak, yaa bok ga nílaa buu' Dēwít, súrugaagari.

⁷⁰ Ya yéegaloheera iñaama kiméeñí', koorohhawa ga túuwtaa seldígacaagari bisela'í'baa ensee waamada:

⁷¹ Ya dígohee an ya hayyuu kimúsal ga buwii sagoh naruuda na ga yah buwii waarussii garuu kihotda.

⁷² Fodaama ya teeβ caasamuncaaruu yērmaandaagari, ee ya allii kifiliimunkaagari kisela'í'kaa na buuncida.

⁷³ Kooh dígee caasammbuu Abaraham,

⁷⁴ an ya hayyuu kimeydoh ga yah buwii enu naruu kilebirohda, doonaa du mínndi kijaamuk fodaama, na fít wiyégísí'.

⁷⁵ Doonaa du sela' ee du júβ ga fikíici besaa Kooh onnduu kipes béeb.

⁷⁶ Fu nak, kowuroo, fu yah seldígii Koohyii ga dookaa-dookda, ndaga fu yah kidēwírúk Ha'mudii, fu waayuki'ti waasiigari ya yah kihayohda,

⁷⁷ na ki'ínohlukoh buwiigari an waasaa yahba kimúsalda kooroh ga kibayalkaa ba bayalsan baakaa'caagabada.

⁷⁸ Koohyiruu yewinin yērmaandi, kērí tah bi ya hay kiyóoskí' ga dookkuu lee'laataa meyoh dook man na lee'laataa nohaa en na kimey.

⁷⁹ En danaa ya léerí' buwaa tesu ga ñúusii ee ba dēk ga kinúp kikaanda, ya níi' kotcaagaba, ēewdohca ga waas jam.

⁸⁰ Oomaanaa yaa yak ga faan na hel. Ya tessa ga dekat, ga egíraa, bi ga daa ya mey, ya teewukohha ga fikíi bu-Isarayeel.

* **1:59 1: 59** Ga baahaa yaawú'caa, ooma yiyaalyaa límu béeb, jom kigúruk ga besaa wu-yitnakanakwaa ya límohuda. Malkat Léwítik 12: 3

2

Kilímukkaa Yéesu ga Betlee'em
(Mëccëe 1: 18-25)

¹ Ga waama, buuraa yiyaakyaa wo'u Ógís nakohha an buwaa en ga kúlkaagari toohda, ba bídukat bi ya inoh ga daa ba hinda.

² Bídukaama wëri def kilaak ee wa enee ga waa Kíríñús nguurukee ga gohaa Síriida.

³ Baa en béeb yaa yah kibíduknee ga teeraa ya meyoohda.

⁴ Yoseef ban bebkohha ga teeraa Nasareet ga gohaa Gélílee, ya yaa yah Betlee'em, teeraa buu' Dëwít límohuda, ga gohaa Yúudée. Iñaah tahkada, ya Yoseef, ya bok ga nílaa buu' Dëwít.

⁵ Ya ka'ta daama kibíduknee, ya taamba na jowujaagari, Mariyaama, lak na look.

⁶ Wahtaa Mariyaama jomee kilaak kowuda le'a lak ba baa ga Betlee'em.

⁷ Ya laakka kowu kiyaal, ennda saawaagari. Ya múulla kulii'kaa, faandaja ga duuy mbalka ndaga lak ga daa buwaa yundusee ga kaancaada liifin, ee ba laakéerii daa ba enan.

Malaakaa yéegalla nírohcaa

⁸ Ga égiraama, laakeera nírohcaa neehsee ga yopcaa.

⁹ Laakka malaakaa Kooh mey gaba. Ndamaa Kooh yoosukka ga dookba, ennda fodii melic, wiillaaba. Ba tíitta tír.

¹⁰ Wayee malaakaa wo'aba an:

- Kaa niikat, ndaga mi haydohi'túu Hewhew wijófi' waa yah ki'en neflaat ga buwii béebba:

¹¹ wati*, ga teeraa buu' Dëwít límohuda, laakin Músalkaataa límuki'túu, yëri en Kiristaanii, Ha'mudii.

¹² Ee dú inohsohanndi ga mandargii wii: dú hay kilaak daama kulii'kaa múuluunun, faanu ga duuy mbalka.

¹³ Ga defkataama, laakka malaaka biyewin baa meyooh dook hayussa ga yaama, ba taamba béebba, baa kañ Kooh anee:

¹⁴ «Ndam aawat ga Kooh ga dookaa-dook, ee ga kakay jamaagari enat na buwaa ya tанда!»

Nírohcaa karussa Betlee'em

¹⁵ Waa ennda da, malaakacaa tagohussa na nírohcaa, baa boyuk dook-Kooh. Nírohcaa baa wo' ga díkaantiba an:

- Du yahat kon bi ga Betlee'em, dú hot iñaah laak daama ee Ha'mudii, hayeeruuka kiyéegalda.

¹⁶ Ba gaawwa da kika', laakussa Mariyaama na Yoseef daama ee kulii'kaa faanuunun ga mbalkaa.

¹⁷ Waa ba hottaja, ba hannda kibéestí' iñaah malaakaa wo'eeba aaw ga ku'oomaakaada.

¹⁸ Béeb buwaa kelohsee iñaah nírohcaa béestí'seeda, jaahli'ussa ga.

¹⁹ Mariyaama nak ammba iñcaama tooh ga helaagari ee ya yaa halaat ga.

²⁰ Lëehi'ta nírohcaa boykussa yopcaa, baa ndam Kooh, baa kañnji ndaga iñaah ba kelohda, na iñaah ba hotda. Iñcaama tooh laakee fodaa daa malaakaa wo'eebakada.

Yéesu bayussa ga teekaagari

²¹ Waa ku'oomaakaa límussa bi laakka bes ciyitnakaahay, ja gúrusa, ba e'tari teekaa Yéesu. Teekaa waama wëri malaakaa erohee lak Mariyaama enndii na look duum.

* 2:11 2: 11 Ga baahaa yaawúu'caa, bes dali ga noh-soos bi ga daa noh-soos haysisan

Yéesu teewohsuneera ga Kaanfaa Kooh

²² Besaa kiséti'sirukkaa† Mariyaama le''a foda daa Waasaa Móryiis nakohkada, Yoseef nari bayussa ku'oomaakaa teeraa Yéerúsaleem ga Kaanfaa Kooh, kiteewohhi ga Ha'mudii;

²³ ndaga bídu ga Waasaa Ha'mudii, an: «Kowu kisaaw kiyaal kaa límu béeb faandusat Kooh.»

²⁴ Ba tummba sarah ban foda iña Waasaama nakohda: «Ho'-mbarfat banak wala ho'-húul banak biyín.»

²⁵ Laakeera waama ga Yéerúsaleem, baa teeku Simewon. Baa yaama júweera ee kelohdeera Kooh ee ya sekee baa yah kihay kinaas coonucaa bu-Isarayeel. Helaa yisela'í'ya taabee nari

²⁶ ee ya ínohlukeerari ga heey an ya kaanoo ee ya hottii Kiristaanaa Ha'mudii, wosohda.

²⁷ Helaa yisela'í'ya bayyari bi ga Kaanfaa Kooh, hídooha lak paam Yéesu na eeci haydohuunundi daama kitum iña Waasaa nakoh garida.

²⁸ Simewon bebbari ga yahcaagari, ya yaa kañ Kooh an:

²⁹ - Cic Kooh, diima iña fu dígoheeda laakin. Fu mínin ki'íis súrgiigaraa ya kaan na jam.

³⁰ Ndaga mi hotin na tuhastiigoo kimúckii meyo garaada,

³¹ ee kimúckiima, fu waayukka ga fikii buwii béebba:

³² Kéri en lee'laataa tahanndaa ki'ínohuk ga buwii ga éldúnada tooh, ee kéri onan ndam bu-kaanfu, Isarayeel.

³³ Paam Yéesu na eew Yéesu jaahli'ussa ga iña Simewon wo'ee ga oomaanaada.

³⁴ Simewon barkeellaaba, wo''a Mariyaama eew Yéesu an:

- Malka, bii yii hay kitah bibo' biyewin ga Isarayeel sooyu ga fikii Kooh ee bo' biyewin hay kimúcu. Ya hay ki'en mandargaa Kooh teewoh ee ya hay kisagu ga duuy buwii.

³⁵ Ee fodaama, ya hay kiméyí' halaatcaa daakuk ga keeñcaa bibo' biyewin. Fu nak, Mariyaama, fu hay kilaak mesiklaat ciyaak ga keeñfu bi man na jípil maangaa.

³⁶ Laakeera ban seldiiga-Kooh yibeti, yaa teeku Aana. Paamci teeksee Fanuwel ee bok ga nílaa bu-kaan Asee'. Ya ya'bu'eera lool. Ya enin tíkiis tiyitnatanak na yaalaa ya pajukee gari ga ki'oomaa-jowucida.

³⁷ Léehi'ta, waa yaalaa kaannda, ya pajukissii. Ya tessa da bi ga tíkiistaa tidaankaah-yitnataahay na tinikiistaa ya laakda. Aana tagohéerii Kaanfaa Kooh. Wekoo nohoo, ya enee ga kijaamuk Kooh: ya oori, ya kíimi Kooh.

³⁸ Daa ya hídukohee ga iñaama, ya yaa gèrem Kooh ga ku'oomaakaa. Ee ya yaa béestírukoh ku'oomaakaa ga béeb buwaa seku daa Kooh laasohan bu-Yéerúsaleemda.

Paam Yéesu na eeci boykussa Nasareet

³⁹ Paam Yéesu na eew Yéesu mètírussa kitum iñcaa Waasaa Ha'mudii, nakohda, léehi'ta ba sooffa Nasareet, teeraa ba dekohda ga gohaa Gélílee.

⁴⁰ Ku'oomaakaa nak, jaa yak, jaa wéñ kilaak hel, ja jaa yewin hamham ee jaa nebloh Kooh.

Yéesu han ki'aas Kaanfaa Kooh

⁴¹ Kíiskaa en béeb, paam Yéesu na eew Yéesu daanse kikaru Yéerúsaleem ga feetaa Paak.

† 2:22 2: 22 Malkat Léwitik 12: 3-6. Beti han kilaak kowaa ee ka bétisi'unaa, ya hay kites bes ciyewin (bes cidaanakaah kaahay, en kowu kiyaalaa, bes cidaanakaah-yitniinoo na ciyitniinoo, en fetinaa) balaa ya setaa

⁴² Ga waa Yéesu laakka tíkiis tidaanakaah na tanak, ba ka'ta nari feetaa fodaa daa baahaa nakohkada.

⁴³ Ga waa feetaa leeha, ba baa boyuk, wayee Yéesu, ku'oomaa-yaalkaa, tessa ga Yéerusaleem ee paamci na eeci ínohussii dara ga.

⁴⁴ Ba tínnnda ínaa hín na noh-noh wínoo ee ba foonnga rek an Yéesu yii ga duuy buwii ba taam nabaða. Lèehi'ta ba baa en ga kiraassi ga duuy buwaa bokoh nabaða na buwaa ba ínohða.

⁴⁵ Wayee ba hottiiri. Ba boyukka kon kiraassi bi ga Yéerusaleem.

⁴⁶ Ga besaa wukaahaywaa, ba hottari ga duuy Kaanfaa Kooh: ya yugin ga leeloo jégíroh yaawú'caa, ya yaa súkúrukba ee ya yaa meekisba.

⁴⁷ Béeb buwaa súkúrukseerida lèyseera ga kiñaañkaagari na ínaa ya taaseebada.

⁴⁸ Paamci na eeci hotussi hen, ba waaru'a; eeci meekissari an:

- Kowuroo, íinii tah ya fu tummbíi íinii yii? Mi na paapu dí jaahli'eera lool ga dii dí eneeraa na kiraasda.

⁴⁹ Ya loffa ba an:

- Dú raaseeroo doo ya? Dú ínohéeríi an mi jom ki'en ga kaanfii Paammboo hene?

⁵⁰ Wayee ba ínohhii ínaa ya waareeba kiwo'da.

⁵¹ Lèehi'ta Yéesu sooffa naba Nasareet ee ya yaa kelohi'ba. Eeci ammba ínaama tooh ga helaagari ee ya yaa halaat ga.

⁵² Yéesu nak yaa en yaak, hamhamaagari waa baatuk, ee ya yaa wèñ kinebloh Kooh na buwaa.

3

Jangataa Saḡ-Bētís

(Mëccëe 3: 1-12; Marka 1: 1-8; Saḡ 1: 19-28)

¹ Íinii yii laakee ga kíiskaa kudaanakaah na kuyétúuskaa ga nguuraa buuraa yiyaakyaa teeku Tíbee'da. Lak Poos-Pílaat yaa nguuruk ga kúlkaa Yúudée, ee Eroot nguurukee ga gohaa Gélílee, ee këmëenki Filiip nguurukee ga gohaa Ítúree na waa Tarakonit, Lisañas nguurukee ga Abíleen.

² Ee ban lak Aan na Kayif bérí kuliyukee ga sarahohcaa biyaakbaa. Waama Kooh wo'a na Saḡ, kowukaa Sakarí, ga duuy égíraa.

³ Waa ennda da, Saḡ ka'ta ga dëkcaa wíil húlúwaa Yúrdenða toohca. Ya yaa jangat an buwaa súpítat kipeskaagaba, ba bētísu'u, en danaa baakaa'caagaba bayalu.

⁴ Fodaama, ínaa bínsee ga këyítfaa Ísayíi, seldíiga-Koohda laakka, ndaga ya wo'ee an:

«Laakin koonaa-bo' kaa en na kiwo' didoolí' ga duuy égí'-dúndagaa an: Waayukdat Ha'mudii waasii, júwí'datti tuwaas-waastii!

⁵ Cúl-cúl hay ki'úubu,
janjan na tégel hay kihídírohu;
waascii deegiskohda hay kiyólóhdu,
waascii na yéltí-yéltíciida hay kileeñu.

⁶ En danaa, baa en béeb hay kihot kimúckaa meyoh ga Koohda.»

⁷ Buwaa baa hay ga Saḡ doo ya bētísu'ba. Ya yaa wo'ba an:

- Heet goḡ-saamaancii, bii lédítúu ba ínaa tahanndúu kirëc ga aylukaa Kooh yah kihayda?

⁸ Kon tumat ínaa teewohin an dú récukin baakaa'ciigarúu, ee kaa dalat kiwo' an: «*Abaraham en caasammbíi.» Ndaga mi wo'úu man Kooh mínin kibeñ atohcii cii ya meydoh ga tucaasamun Abaraham!

⁹ Diima den ban kékúsaa tíimin boscaa tediktaa, kígú' níilcaa. Kon kedikkaa límbbii towu tijófi' tooh, gúru, jafu ga kiwii.

¹⁰ Mbooloomaa meekissari an:

- Kon dí jom ya kitum?

¹¹ Ya loffaɓa an:

- Baa fu laak kúlti kanakaa, laa warohaa na baa laakoo, ee baa fu laak iɓaa fu ñamanaa, tumaa fodaama.

¹² Juuticaa hayussa ɓan kibētisi'u, ɓa meekissa Saɗ an:

- Jégírohii, dí jom ya kitum?

¹³ Ya loffaɓa an:

- Kaa meekisohat ɓuwii iɓaa wēñ iɓaa nguuraa nakohɗa.

¹⁴ Laakka ɓan soldaa'caa meekissi an:

- Dí ɓan, dí jom ya kitum?

Ya wo''aba an:

- Kaa te'at hēelís ken na dooli wala ga poki' ɓo' iɓcaa laakkii, wayee eemat ga fayaagarúu.

¹⁵ Buwaa ɓaa sek ga Saɗ, ndaga ɓaa en ɓéeb foogee an heyna Saɗ yéri en Kiristaanii.

¹⁶ Wayee Saɗ wo''a buwaa ɓéebɓa an:

- Mi, mi bētisi''úu ga músú, wayee baa wēñjoo kiyak fúuf yaa hay: mi jutuutin sah ga kipékís liiɓcaa ñafa'caagari. Ya bētisi'anndúu ga Helaa yisela'í'yaa na ga kiwii.

¹⁷ Kankaa kaa ga yahci, kiffaa' yonaagari, ya ek tohootaa ga dapaagari; wayee feki'faa, ya hayfa kitékí' ga kiwiikaa yímoo taa'ɗa.

¹⁸ Fodaama, na jégíroh ciyewin ciliis caa manda, Saɗ yaa yéegal buwaa Hewhewaa winéwí'waa.

¹⁹ Wayee Eroot buuraa Gélilée, ga waa ya te' Erojaas beti kēmēenjkíci, ya pokkarida, Saɗ ña'tari ga na enaama cibóní' ciyewin ciliis caa buuraa tumee.

²⁰ Wayee Eroot baatissa kitum iɓaa wēñ kisepi': ya amlukka Saɗ ga kasu.

Saɗ bētisi''a Yéesu

(Mëccëe 3: 13-17; Marka 1: 9-11)

²¹ Ga waa buwaa ɓéebɓa ñoodussa ga músúmaa, Yéesu ñoodussa ga ɓan. Waa ya ñoodussa bi ya meyca, ya yaa kím KooH. Ga wahtaama, ɗook-KooH lëgísukka.

²² Helaa yisela'í'yaa yoosukka ga ɗookci fodii iɓaa man na ho'. Laakka koonakaa kelohuk, meyoh ɗook-KooH an: «Fu yéri en kowuroo ee mi waarinndaa. Keeñjoo soosin garaa.»

Níilaa ɓiYéesu

(Mëccëe 1: 1-17)

²³ Ga waa Yéesu dal kimey ga fikíi buwaa, ya laakeera tíkíistaa le' tidaañkaah-kaahay. Buwaa abee an yéri en kowu Yoseef yaa enee kowu Helíɗa.

²⁴ Helí ennda kowu Mataat, Mataat kowu Léwí, Léwí kowu Melki, Melki kowu Yanay, Yanay kowu Yoseef,

²⁵ Yoseef kowu Matabas, Matabas kowu Amoos, Amoos kowu Nahum, Nahum kowu Esli, Esli kowu Nagay,

²⁶ Nagay kowu Maat, Maat kowu Matabas, Matabas kowu Simi', Simi' kowu Yooseek, Yooseek kowu Yoodaa,

²⁷ Yoodaa kowu Yohanan, Yohanan kowu Resa, Resa kowu Sorobabeel, Sorobabeel kowu Salceel, Salceel kowu Néri,

²⁸ Néri kowu Melki, Melki kowu Adi, Adi kowu Kosam, Kosam kowu Elmadam, Elmadam kowu Ee',

²⁹ Ee' kowu Yéesu, Yéesu kowu Eliyesee', Eliyesee' kowu Yoorim, Yoorim kowu Mataat, Mataat kowu Léwí,

³⁰ Léwí kowu Simewoɗ, Simewoɗ kowu Yúdaa, Yúdaa kowu Yoseef, Yoseef kowu Yonam, Yonam kowu Elíyakím,

³¹ Elíyakím kowu Meleyaa, Meleyaa kowu Menna, Menna kowu Matata, Matata kowu Natan, Natan kowu Dëwít,

³² Dëwít kowu Yesee, Yesee kowu Yobet, Yobet kowu Boas, Boas kowu Sala, Sala kowu Naason,

³³ Naason kowu Amínadap, Amínadap kowu Atmin, Atmin kowu Arni, Arni kowu Esarom, Esarom kowu Peres, Peres kowu Yúdaa,

³⁴ Yúdaa kowu Yakoop, Yakoop kowu Ísaak, Ísaak kowu Abaraham, Abaraham kowu Tera, Tera kowu Nakoo',

³⁵ Nakoo' kowu Sérúk, Sérúk kowu Rewu, Rewu kowu Pelek, Pelek kowu Ebee', Ebee' kowu Sala,

³⁶ Sala kowu Kaynam, Kaynam kowu Arapaksat, Arapaksat kowu Seem, Seem kowu Nowee, Nowee kowu Lamek,

³⁷ Lamek kowu Metusela, Metusela kowu Henok, Henok kowu Yaret, Yaret kowu Mahalaleel, Mahalaleel kowu Kaynam,

³⁸ Kaynam kowu Enos, Enos kowu Set, Set kowu Aadama, Aadama kowu Kooh.

4

Seytaani fí'ta Yéesu

(Mëccëe 4: 1-11; Marka 1: 12-13)

¹ Ga waa Yéesu líiffa na Helaa yisela'í'yaa, ya meyohha húlúwaa Yúrdenj. Helaa yisela'í'yaa woocari, bayyari ga dekat, ègí'-dúndañ.

² Daama ya ennda da bes cidaan̄kaah-nikiis, caa wëe'taa ga an cii, Seytaani yaa fí'ti. Ya ñammbii dara ga d̄uuy bescaama. Ga waa bescaama paaffa, kiyaab ammbari.

³ Waa ennda d̄a, Seytaani wo''ari an:

- En lak fu en Kowukii Koohaa, nakaa atohii wii wa súpítuk mbúurú, fu ñam.

⁴ Yéesu loffari an:

- Këyítfaa wo' an: «Bo' pesohanndii na mbúurú donj.»

⁵ Seytaani bayyari ga dekat wikëri' d̄ook, ya teeɓpari ga saasi dëkcii ga ëldúnada tóoh.

⁶ Lëehí'ta ya wo''ari an:

- Mi hayyaa ki'on kinguuruk ga d̄ook dëkciima tóoh na kilaak ndamaa nguuraa-gaca: mi eruunun iñaama tóoh ee mi míninwa ki'e' ɓaa neɓpoo.

⁷ Kon fu, binaa fu yí' ga fikíroonaa, iñaama tóoh fu hayyi kilaak.

⁸ Yéesu loffari an:

- Këyítfaa wo' an: «Fu yí'dan Ha'mudii, Koohyiigaraa, ee fu jaamukanndi ya donj.»

⁹ Lëehí'ta Seytaani bayyari Yéerusaleem, yíppari ga d̄ook Kaanfaa Kooh, ya wo''ari an:

- En lak fu en Kowukii Koohaa yípukaa kakay;

¹⁰ ndaga Këyítfaa wo' an:

«Kooh hayyaa kinaki' malaakacaagari, ɓa sommbaa.»

¹¹ Ee ɓan: «Malaakacaa teenngaa ga yahcaagaɓa, doonaa kotfu këftukoo ga atoh.»

¹² Yéesu loffari an:

- Këyítfaa wo' an: «Kaa jéematuk Ha'mudii, Koohyiigaraa.»

¹³ Ga waa Seytaani lëehí'ta kifi' Yéesu ga ɓakaa en béeeɓ, ya úsaayya Yéesu, ya yaa sek bes wiliis.

Yéesu ɓoyukka Gëlílee

(Mëccëe 4: 12-17; Marka 1: 14-15)

¹⁴ Yéesu líiffa na Helaa yisela'í'yaa, ɓoyukka Gëlílee. Teekaagari síwwa ga gohaama tóohwa.

¹⁵ Ya yaa jëgíroh ga d̄uuy jaangu-yaawú'caa daamad̄a ee ɓuwaa béeeɓ ɓaa kañnji.

*Yéesu kaalussa ga jaangu-yaawúu' ga Nasareet
(Mëccëe 13: 53-58; Marka 6: 1-6)*

¹⁶ Yéesu ka'ta Nasareet, teeraa ya yakohda. Ga besaa Sabat, ya aassa jaangu-yaawúuraa fodaa daa ya meereeka kitumda. Ya kolukka kijañ Këyítfaa Kooh.

¹⁷ Ya erussa Këyítfaa seldiiga Ísayii. Ya lërissafa, ya le''a bi ga dekataa bídu an:

¹⁸ «Helii meyoñ ga Ha'mudiida, wii ga dookkoo ndaga ya tanukinndoo kihaydoh Hewhewii winéwí'wii ga buwii laakooda.

Ya wosinndoo kiyéegal buwii abuda an ba hay kirëc

na kiwo' buwii hascii búumda an ba hay kihotis,

buwii en na kitogisohuda an ba hay kilaak haffa;

¹⁹ Ya nakinndoo kiyéegaloh kiiskii Ha'mudii

yah kitewoh an buwaa neblohinndi.»

²⁰ Lëehí'ta Yéesu ponnda Këyítfaa, ya íkkafa baa daakifada, ya yunnga. Buwaa enee ga jaangaada béebba yípussari hascaa.

²¹ Daama, ya yaa wo'ba an:

- Wati, wo'eenii ga Këyítfaa dú han kikelohda laakohin ga dii wa wo'da.

²² Baa en béeb yaa wo' iñaa morin ga Yéesu, ee ba jaahli''a ga wo'eenca cinéwí'caa ya meydoh ga kúuwkaagarida. Ba baa wo' an:

- Bii enndii kowu Yoseefe?

²³ Yéesu wo''aba an:

- Wóorinndoo an dú hayyoo kicah an: «Payohii, wëkíraa haffu!» Dú hayyoo kiwo' ban an: «Dí yéegin iñcaa fu tum ga Kafarnawomda toohca; tumaa caa manda dii ga dëkii fu meyoñda.»

²⁴ Lëehí'ta, ya baatta ga an:

- Mi wo''úuka ee kayoh; laakkii seldiiga-Kooh yaa te'u ga dëkaa ya meyoñda.

²⁵ Ee mi yii wo'issúu ban kayoh-kayohda: níndískat iñaa laakee waama ga jamaanaa seldiiga Ili, lak Kooh enin karan iñaa le'in tíkiis taahay na caban ee a' wiyaak laakka ga kúlkaa tooh, mi wo''úuka laakka waama ga kúlkaa Isarayeel beti biyewin baa yaalcaagaba kaanin;

²⁶ wayee Kooh ebillii Ili ga yíinoo gaba, ya dímalba. Ya nammbari ki'ebil ga yíinoo yaa enndii yaawúu' ee dëk teeraa Sareptaa ga gohaa Sídonja.

²⁷ Ga Isarayeel ban, ga jamaanaa seldiiga Ilisee, laakeera gaana biyewin, wayee yíinoo gaba wëkdúséerii, enndii Naamaan yaama dëk Síriidanaa. Ya enndii yaawúu'.

²⁸ Buwaa enee ga duuy jaangaada béebba, daa ba kelohee wo'eencaama, keeñcaagaba tamma lool.

²⁹ Ba kolukka, ba meydohhari teeraa, ba jítallari bi ga dook janjagaa, ga daa teeraa Nasareet yípohseedá, doo ba ye''i ga írkísaa, ya keen kakay.

³⁰ Wayee Yéesu koo'ta ga leelooba, ya yaa paaf.

*Yéesu wëkí'ta baa laak rab
(Marka 1: 21-28)*

³¹ Yéesu ka'ta teeraa Kafarnawom ga gohaa Gëllílee. Ga bes Sabat ya yaa jëgi' buwaa.

³² Buwaa waaru'seera lool ga jëgirohaagari ndaga ya yëréméerii wo'eenci.

³³ Ga duuy jaangu-yaawúuraa, laakeera baa rab yisóotí' am enee daama, ya yaa les koonaa kiyaak an:

³⁴ - Éey! Yéesu-Nasareet, fu narii ya? Kidúmí'tii keri haydohhane? Mi inohin bii fu endá: fu yeri en bii yisela'iyii meyoñ ga Koohda.

³⁵ Yéesu gëtta rawaa, wo''ari an:

- Dekoha, fu meyoñ ga bii.

Daama, rawaa búukka baa kakay, ga leelo buwaa béebba, ya meycá gari ee tummbiiri dara iña meskin.

³⁶ Buwaa béebba jaahli'ussa, ba baa wo' ga díkaantiba an: «Cii wo'een ca yee? Bii laakin dooli kinak rabcii ba meyoh ga buwaa ee na wo'een wínoo rek ba mey.»

³⁷ Fodaama teekaa Yéesu waa síw ga gohaama toohwa.

Yéesu wéki'ta payam Simon na bibo' biliis

(Mëccëe 8: 14-17; Marka 1: 29-34)

³⁸ Yéesu kolkohha jaangu-yaawúuraa, ya ka'ta kaan Simon. Lak payam Simon yibeti dúukoolin bi faanfaa tamin jír. Ba kíimba Yéesu ya dímalba ga.

³⁹ Ya híilla ga dookci, ya gëtta tamohlaataa faanfaa; tamohlaataa meycá, ga saasi ya kolukka, ya aawwaba kitoputu'.

⁴⁰ Ga waa nohaa aassa, baa laakin dúukoolí' béeb ee ga daa ya mín kiman tooh, haydohhari ga Yéesu. Ya tikka yahcaagari ga dook yaa en béeb gaba, ee ya wéki'taba.

⁴¹ Rabcaa ban baa meyoh ga dúukoolí' biyewin na tifiip an:

- Fu yëri en Kowukii Kooh.

Wayee yaa gëtba, ya hoonohhaba kiwo' iña aaw gari, ndaga lak ba ínoheera an yëri en Kiristaanii.

Yéesu yaa jangat ga kúlkaa Yúudée

(Marka 1: 35-39)

⁴² Kooh yaa wíis, Yéesu yaa mey teeraa Kafarnawom yaa yah ga daa wéetin. Mbooloomaa waa raassi. Waa ba le'a bi gari, ba waa'tari kitëhdoh doo ya tagohoo naba.

⁴³ Wayee Yéesu wo''aba an:

- Mi jomin kiyéegaloh ban ga teerucii cínoo Hewhewii winéwí'wii Nguurii Kooh, ndaga iñaama yëri tah Kooh wossaroo ga èldúna.

⁴⁴ Fodaama, Yéesu ennda ga kiyéegaloh Hewhewaa winéwí'waa ga duuy jaangu-yaawú'caa en ga kúlkaa Yúudéeda.

5

Yéesu bayya tëelíbéecaa ya deb kitanukfa.

(Mëccëe 4: 18-22; Marka 1: 16-20)

¹ Laakka bes lak Yéesu yaa ga seereenaa giiyaa Senesareet, mbooloomaa wíillari bi wa waa ñaak ga dookci ndaga kisúkúruk wo'eenaa Kooh.

² Ya hotta ga seereenaa giiyaa gaal-looci kanak; laakka mbaalohcaa yoosukoh gaca, ba baa tís mbaalcaagaba.

³ Ya aassa ga gaal-loocaa wínoowaa en wuu Simonfa; Yéesu wo''ari kibay gaal-loocaa wa úsaay seereenaa giiyaa jutuut. Yéesu yuŋga ga loocaa ya yaa jëgí' mbooloomaa.

⁴ Ga waa ya lëhí'ta kijëgíroh, ya wo''a Simon an:

- Bayaa loocii bi ga dekataa músúmaa huutin, dú wees mbaalii, dú aaw kimbaal.

⁵ Simon taassari an:

- Kiyaakii, dí lëgëyin wekii béebwa ee dí ammbii dara, wayee ga wo'eenfu mi haywa kiwees.

⁶ Ba weessa mbaalaa, ba ammba jën ciyewin bi mbaalaa waa da'.

⁷ Waa ennda da, ba baa kalay buwaa taam naba ee ba enee ga loocaa wínoowaada, ba hayba kidímal. Baama hayussa, ba líifi'ta loocicaa kanakcaa na jën bi ca caa waa' kinuu'.

⁸ Daa Simon-Pee* hotee iñaama, ya yí'a ga fíkíi Yéesu, ya wo''a an:

* 5:8 5: 8 Simon, yaa Yéesu teekan Pee'fa. Teekaa Pee' hayan ga Lúkkaa 6: 14

- Ha'mudii, meyaa garoo ndaga mi iñii ha'-baakaa'.

⁹ Simon wo'ee fodaama ndaga ya na buwaa taabee narida jaahli'seera lool ga jëncaa ciyewincaa ßa amdá.

¹⁰ Bi ga Saak na Saŋ, towutaa Sebedee boku na Simon lëgëyaadfa jaahli'seera ga ban. Wayee Yéesu wo''a Simon an:

- Kaa niik dara. Kimma, ßibo' ßëri fu mbaalan.

¹¹ Waa ennda ða, ßa soofdohha gaal-loocicaagaba tewisaa, ßa foñnja tooh, ßa ßaa taabuk Yéesu.

Yéesu wëki'ta ßaa gaana'in
(Mëccëe 8: 1-4; Marka 1: 40-45)

¹² Laakka bes lak Yéesu yaa ga teeru wíinoo ga gohaa Gëllílee, ßaa gaana'in bi faanfáa gomin hayya. Daa ya hotee Yéesu, ya lí'ukka ga fíkíci, ya kíimbari an:

- Kiyakii, fu waa'kanaa fu míninndoo kiwëki'.

¹³ Yéesu lërissa yahaagari, le''a ga ßaa, wo''ari an:

- Mi waarinka, waka.

Ga saasi dúukool-gaanaa nísukka ga ßaa.

¹⁴ Lëehí'ta Yéesu hoonohhari kiwo' ßo' iña aaw gari. Ee ya wo''ari an:

- Kara, fu teewukohnee ga sarahohaa, fu tum sarah ga kisetkiigaraa foda daa Móyíis nakohkadfa, en ðanaa, iñaama hay kiteeb ßéeb an fu setin.

¹⁵ Wayee iñaama kokohii bi teekaa Yéesu waa wëñ kisíw. 'Bibo' ßiyewin ßaa nëgírukoh ga yahaaci, kisúkúruk wo'eencaagari ee ya wëki'ba ga dúukoolcaagaba.

¹⁶ Ee Yéesu ka'ta daa wéetinaa, ya kíimi Kooh da.

Yéesu wëki'ta ßaa lafañin
(Mëccëe 9: 1-8; Marka 2: 1-12)

¹⁷ Laakka bes, Yéesu enee na kijëgíroh. BiFërisiyeen na bijëgíroh-waas ee meyohu dëk-kawcaa ga gohaa Gëllílee, na ga gohaa Yúudëe na teeraa Yéerúsaleem ensee daama, yuguunun ga yahaaci. Doolaa Kooh, Ha'mudii, taabee na Yéesudfa, waa onndi kiwëki' dúukoolí'caa.

¹⁸ 'Bibo' le''a, haydohu ga ðook gatan ßaa lafañin, ee ßa ßaa heelli ki'ek ga duuy kaanfáa bi Yéesu hotti.

¹⁹ Wayee ßa hottii ga daa ßa paafdohanndi ndaga mbooloomaa wiyewinwaa. Ba lappa nari ga ðook túuyaa, ßa heella gúl ga cakaraa†, ßa yóoskí'tari na gatanaagari ga leelo buwaa ga fíkii Yéesu.

²⁰ Daa Yéesu hotee ngëmaagaba waama, ya wo''a lafaña an:

- Yaal, baakaa'cumgaraa bayaluununndaa.

²¹ Jëgíroh-waascaa na Fërisiyeencaa ßaa halaat ga duuyba, ßaa wo' an: «Bii yii ya ßa, ya ßasi Kooh? Bii mín kibaal baakaa' ßa, enndii Koohaa?»

²² Wayee Yéesu ínohha halaatcaagaba, wo''aba an:

- Iñii tah ya dú laak halaatcuma ga helciigarú?

²³ Kon iñii yiida wëñ kiyooß kiwo' lafañii: kiwo''i «Baakaa'cumgaraa bayaluununndaano», kiwo' an: «Koluka, fu tíin?»

²⁴ Wayee bi dú ínoh an ga ëldúna, Kowukii ßii onuunun kibayal baakaraa -- ya wo''a lafaña an: -- Mi wo''aaka, kolka, ßewaa gataniigaraa fu yee kaanfu!

²⁵ Ga saasi lafaña kolukka ga fíkii buwaa ßéebba, ßebpa gatanaa ya faankoheeda, yaa ndam Kooh, ya yaa yah kaanci.

²⁶ 'Béeb buwaa waaru'ussa, ßaa ndam Kooh, ßa jaahli''a bi ßaa wo' an: «Dí hotin wati iña mosoo kilaak ga fen.»

† 5:19 5: 19 Cakaraa túuycaa ßu-Paleestín hëwrohsee na kakay-ban, ee ßo' mín kiyun ga ðookgaa.

*Yéesu bayya Léwí**(Mëccëe 9: 9-13; Marka 2: 13-17)*

²⁷ Lëehí'ta, Yéesu meyca, ya hotta juuti, yaa teeku Léwí, yugin ga dekataa fayohsi juutiɗa. Ya wo'ari an:

- Taabukaaroo!

²⁸ Léwí íssa tooh, kolukka yaa taabukki.

²⁹ Léwí tíkdee Yéesu ñamah cijófi' ga kaanci. Juuti biyewin na fiɓo' biliis bokussa naba kanu.

³⁰ Fërisiyeencaa na jëgíroh-waascaa fa' nabaɗa ɓaa ña'sukoh, ɓa wo'a tēelíbéecaa Yéesu an:

- Inii tah ya dú bok kiñam na ki'an na juuticii na ɓuwii júwussiida?

³¹ Yéesu kelohɓaɓa, loffaba an:

- Buwaa dara gaa naba laakussii sooli ga payoh, wayee buwaa dúukoolin ɓëri laak sooli ga.

³² Mi hayyii ga ëldúna kibay ɓuwii júwinda wayee mi hay kibay ha'-baakaa'cii doo ɓa súpít kipeskiigaba.

*Yéesu wo'a ga ooreenaa**(Mëccëe 9: 14-17; Marka 2: 18-22)*

³³ Biɓo' wo'ussa Yéesu an:

- Tēelíbéecii Sañ na bii Fërisiyeençii oo'si leekleek ee ɓa kiimi Kooh, wayee ɓiigaraa ñami hen, ɓa ani.

³⁴ Yéesu loffaba an:

- Dú mínin ki'oo'lukoh ɓedohcii ha'-kílookkii lakanaa ha'-kílookkii yii nabaɓe?

³⁵ Wayee bes hay kihay, ha'-kílookkaa hay kibewohu ga díkaantiba, bescaama nak ɓa hay ki'oo'.

³⁶ Yéesu liiwukkaba ɓan:

- Ken ɗaroo piis ga kúltí fi'as, daafwa ga líil-kúltí. Fu tumkanaa, fu hay kida' kúltífaa fi'asfaa ee piisaa wi'aswaa nísohu gafada taabohanndii na líil-kúltífaa.

³⁷ Fodaama, ken tumoo biiñ wi'as, waa dal kilúun, ga mbúus-oncaa maañin. Fu tumkanaa, biiñaa pook mbúus-oncaa: biiñaa aamuk, ee mbúuscaa yasukoh.

³⁸ Kon biiñ wi'as jom kitumu ga mbúus-on ci'as!

³⁹ Ee ken waaroo ki'an biiñ wi'as binaa ya meyoh ki'an ga wimëeñi'waanaa; ndaga ya wo'i an wimëeñi'waa wëri wëñ kineɓ.

6*Yéesu yëri laak bes Sabat**(Mëccëe 12: 1-8; Marka 2: 23-28)*

¹ Laakka bes Sabat, Yéesu koorohee ga duuy yoonaa lúudin. Tēelíbéecaagari ɓaa weel ga ɓonɗaa[☆], ɓaa ɓoliñ towutaa ga yahcaagaba, ɓaa ñam.

² Laakka Fërisiyeençaa wo'uba an:

- Inii tah ya dú tum inii Waasii kokohin kitum ga bes Sabat?

³ Yéesu loffaba an:

- Hanaa dú jaŋngii iñaa Dëwít tumee ga waa ya yaab, ya na buwaa taabee narida?

⁴ Ya aassa ga taalaa Kooh, ya ɓeɓpa ga mbúurúcaa meydohdusee Koohɗa, ya ñammba ga, ya e'ta buwaa taamsee narida ga. Ee mbúurúcaama sarahohcaa donj onuca kiñam[☆].

⁵ Lëehí'ta Yéesu wo'issaba an:

- Kowukii bii këri laak bes Sabat.

☆ 6:1 6: 1 Malkat Dëteronom 23: 25. ☆ 6:4 6: 4 Malkat Léwítik 24: 9.

*Yéesu wéki'ta baa yahaa dfooykin
(Mëccëe 12: 9-14; Marka 3: 1-6)*

⁶ Laakissa bes Sabat, Yéesu ka'ta jaangu-yaawúuraa, ya yaa jégíroh. Laakka daama bo', yaa yahaa ñaabaa dfooykin.

⁷ Jégíroh-waascaa na Fërisiyeencaa baa malak ga Yéesu, ati ba hayyi kihot ya wéki' bo' ga bes Sabat, doonaa ba laak iñaa ba yabohanndi.

⁸ Wayee Yéesu ínohha halaatcaagaba, ya wo''a baa yahaa dfooykinda an:

- Kolka, fu tuuk dii ga fikíi béeb!

Baa kolukka, tuukka.

⁹ Lëehí'ta, Yéesu wo''a buwaa an:

- Mi meekissúu ati ga bes Sabat Waas onoh kitum iñaa jofin wala iñaa moroo, kisom kumuun bo' wala kilan kumuun?

¹⁰ Ya malakka béeb buwaa wíillida, ya wo''a ha'-yahaa an:

- Lërisaa yahiigaraa!

Baa lërisa, yahaa dalla kiwak, mannda ga daa wa eneeda.

¹¹ Wayee buwaa bíinoo ensee dada líifussa muut na tam-keen, ba baa malak ga díkaantiba iñaa ba tuman Yéesu.

*Yéesu tanukka bo' bidaankaah na banak ga tëlíbéecaagari
(Mëccëe 10: 1-4; Marka 3: 13-19)*

¹² Ga bescaama, Yéesu ka'ta janjancaa kikiim Kooh, ya tessa wekaa béebwa kikiim Kooh.

¹³ Ga waa Kooh wíissa, ya bayya tëlíbéecaagari, ya tanukka ga bo' bidaankaah na banak, ya teekaba bi'apotaa':

¹⁴ Simon (yaa ya teek Pee'da) na këmëenkíci Andari, Saak na San, Filiip na Bartulëmi,

¹⁵ Mëccëe na Toomaa, Saak kowu Alfee na Simon selootaa*,

¹⁶ Yúdaa kowu Saak na Yúdaa Iskariyot, yaa onan Yéesu bíinda.

*Yéesu yaa jégí' mbooloomaa ee yaa wéki' dúukoolí'caa
(Mëccëe 4: 23-25)*

¹⁷ Yéesu yoosukka janjagaa na apotaa'caagari bi ga ndëneeraa, ga daa bo' biyewin ga tëlíbéecaagari enoheeda. Laakeera daama ban mbooloo wiyaak waa meyohee kúlkaa Yúudée na teeraa Yéerúsaleem, na gohcaa bopukoh na giyaada: Tii' na Sídon.

¹⁸ Ba hayeri kisúkúruk, ee ya wéki'ba ga dúukoolcaagaba. Buwaa rañ amda wëkdussa.

¹⁹ Baa en béeb yaa heel kile' gari, ndaga dooli meyohi gari, wa wëkdíba béebba.

*Yéesu wo''a ga buwaa en ga mesiklaat na buwaa en ga neblaatda
(Mëccëe 5: 1-12)*

²⁰ Lëehí'ta Yéesu malakka tëlíbéecaagari, ya wo''a an:

- Dú yewinin múu', dú nduulcii ndaga Nguuraa Kooh wuurúu.

²¹ Dú yewinin múu', dú bii dú yaañ watida ndaga dú hay kikap.

Dú yewinin múu', dú bii dú koduk watida ndaga dú hay kiyeen.

²² Dú yewinin múu' moos, binaa Kowukii bii tah bi buwii sagussúu, ba kaallúu ga duuyba ba bassúu, ba taasuk teekcaagarúu.

²³ Iñaama laakaa, laa neblukat, dú koltuki, dú hami ndaga neehal wiyaak waa sekkúu ga dook-Kooh. Bicaasamba sodalsee seldiiga-Koohcaa fodaama.

²⁴ Wayee nak, massa dú, ha'-alalcii ndaga dú laasin bakkúu.

²⁵ Massa dú bii dú kapin watida ndaga dú hay kiyaab.

* 6:15 6: 15 Simon yaama bokee ga buwaa waa'see kilaak haffada.

Massa dú bii dú yen watífa, ndaga dú hay ki'en ga coonu ee dú hay kikoduk.

²⁶ Massa way, binaa buwii wo' garúu iñaa jofinaa, ndaga bicaasamba tumsee fodaama na buwaa tíkee hafba biseldiiga-Koohda ee lak sabohda.

Yéesu nakoh kiwaa' baa saɲngaa

(Mëccëe 5: 38-48; 7: 12a)

²⁷ Yéesu tíkka ga an:

- Wayee dú bii dú súkúrukkooda, mi wo''úu an: waarat buwii heñohsirúuda, tumdat buwii saɲngúuda iñaa jofin.

²⁸ Kíimat Kooh ya barkeel buwii cojirúuda ee kíimdat buwii sodalirúuda.

²⁹ Binaa bo' feekkaa ga ɲaamaa, eraari wíinoowaa ban. Binaa bo' te' sabadooraa-garaanaa, kaa sagi'ti túrkaa ban.

³⁰ Baa kíimmbaa yen béeb, laa onaari; ee baa te' iñaa en yuufunaa, kaa te'siswa.

³¹ Fodaa daa dú waa' bimooroombúu tumi'túuda, laa tumdatba iñaa manda.

³² Binaa en lak dú waa' buwii waa'túuda rekaa, ndamii wiida wëri dú laakan ga iñama? Bi ga buwii júwussiida sah waa'sin buwaa waa'baða.

³³ Ee binaa en lak buwii tumdirúu yijófi'da bëri rek dú íki' iñaa jofinaa, ndamii wiida wëri dú laakan ga iñama? Bi ga buwii júwussiida sah tumsinka.

³⁴ Ee binaa en lak buwaa dú yaakaa' an ba hayyúu kifayda bëri rek dú wútiranaa, ndamii wiida wëri dú laakan ga iñama? Bi ga buwii júwussiida sah wúti'sin buwaa man nabaða, læhíraa ba laas iñaa hín na iñaa ba wútirohda.

³⁵ Kon waarat buwii saɲngúuda, tumdatba yijófi', erohat ee kaa séentukat dara ga, en danaa neehalaagarúu hay kiyak ee dú yah towutii Kooh yii ga dookaa-dookda, ndaga Kooh jofin ga buwii tookkiiri kigërem ga iñaa ya tumi'baða.

³⁶ Líifat na yërmaandi fodii dii Paambúu Kooh líif na yërmaandida.

Yéesu wo''a an ken hanat ki'atti' mooroomci

(Mëccëe 7: 1-5)

³⁷ Yéesu tíkka ga an:

- Kaa atti'at ken, en danaa Kooh atti'oorúu. Kaa tamat ken, en danaa Kooh tamoorúu. Bayalat bimooroombúu en danaa Kooh hayyúu kibayal.

³⁸ Onohat en danaa Kooh hayyúu ki'on: dú hay kinatdu yen, dú go'du yewin, yëngëlu bi dëguk, líif bi aamuki, ndaga nataa dú natoh buwiida wëri dú natohohsan.

³⁹ Læhí'ta, Yéesu liiwukkaba anee ban:

- Búumí' mín kinook búumí' mooroomcine? Baanaa béebba ba banak, ba keenandii ga noge?

⁴⁰ Tæelíbee mínoo kipaaf baa jëgi'tida, wayee tæelíbeenaa mat ga jagaagarinaa hay kile' ga jëgirohaagari.

⁴¹ Iñii tah ya fu malaki bolaa en ga kuhaskaa mooroomfu, ee fu mínoo sah kimalaksukoh dúuñii en ga kuhaskiigaraada?

⁴² Fu yii fu hottii dúuñii en ga kuhaskiigaraada, fu mínan na kiwo' mooroomfu an: «Fiilii, íisa mi nísí'taa bolii en ga kuhaskiigaraa»? Fu yii fu jófjófduki ga fíkii buwiida, dewaa kinís dúuñii en ga kuhaskiigaraada, en danaa fu hay kihot dijófi' bi fu mín kinís bolaa en ga kuhaskaa mooroomfuda.

Yéesu jëgirohha ga kedik na towutaa ka límda

(Mëccëe 7: 16-20; 12: 33-35)

⁴³ Yéesu tíkka ga an:

- Kedik kijófi' límoo kowukaa moroo ee kedikkaa dúukoolin límoo kowukaa morin.

⁴⁴ Kedikkaa en béeb inohohsan ga towutaa ya laakda: ken beenoo towu een ga ka'ka' ee ken beenoo towu resej ga pëegii-ñaawaað.

⁴⁵ Bo' yijófi' tumi iñaá jofin, ndaga iñaama rek yëri ya daak ga keeñaagari. Bo' yibóni' tumi iñaá bonin ndaga iñaama rek yëri ya daak ga keeñaagari. Ee bo', iñaá ya meydohi ga kúuwciɗa, wëri líif ga keeñci.

Liiwukaa Yéesu wo' ga loo kaancaa kanakcaada
(Mëccëe 7: 24-27)

⁴⁶ Yéesu tíkka ga an:

- Dú bayohhoo ya «*Ha'mudii, Ha'mudii» ee iñii mi nakirúuda dú tumoori?

⁴⁷ Baa hay garoo béeb ee ya súkúruki wo'eenciigoo ee ya taabukica ga tumeenaagari, mi hayyúu kiwo' baa ya mēdírohu narida:

⁴⁸ Baa yaama mēdírohu na baa enee na kitawah kaan; ya acca bi huutta, ya dabpa atoh, ya yíppa kaanfaa ga dookгаа. Tob wiyewin keennda bi baalaa líiffa, wambalaa tapukka ga kaanfaa ee mínndiifa kibúuk ndaga tawahaa kaanfaa yëgíseera.

⁴⁹ Wayee baa keloh ee taabukkii wo'eenciigoo ga tumeenaagari, baa yaama mēdírohu na baa tawah kaan, yíppafa ga dook kakay ee accii dara. Waa wambalaa tapukka ga kaanfaa faama, ga saasi, fa bú'ta ee kaanfaa béeb yasukohha.

7

Yéesu wëki'ta sùrgaa soldaaraa yiyaakyaa
(Mëccëe 8: 5-13)

¹ Ga waa Yéesu lëhí'ta kiwo' iñcaa ya waaree buwaa kelohɗa, ya ka'ta teeraa Kafarnawom.

² Daama laakeera soldaaraa yiyaakyaa kuliyyuki ga heñɗa. Baa yaama laakeera sùrga, yaa ya keeñukin, lakanaa sùrgaa dúukoolin bi yaa yah kilëehɗuk.

³ Ga daa soldaaraama kelohee iñaá wo'u ga loo Yéesuda, ya wossa ga yaakcaa yaawúu'caa kikiimmbi ya hay kiwëki' sùrgaagari.

⁴ Buwaa woseeɗa hayussa ga Yéesu, ba tuukki'tari tek, ba wo''ari an:

- Bii wossii garaaɗa, calin kidímal,

⁵ ndaga ya waarin bu-dëkiigarii, ee yëri tawah jaangu-yaawúuraagarii.

⁶ Waa ennda ɗa Yéesu yaa yah naba. Ga waa ba deeyca kaanfaa, soldaaraa yiyaakyaa wosissa ga fiiliimuncaagari, ba wo' Yéesu an:

- Kiyaakii, kaa sodal haffu, ndaga jobinndoo fu aas kaanndoo,

⁷ iñaama yëri tah bi mi wo' an jobinndoo mi hay na kihaffoo kihídohnee naraa. Wayee wo'aa wo'een wíinoo rek, sùrgiigoo wak.

⁸ Ndaga mi ga kihaffoo, mi laakin buwaa hanohhoo dook ee mi laakin soldaa'caa hanohusoo kakay. Binaa mi wo' yii an karanaa, ya ka'; mi wo' yíinoo an hayanaa, ya hay; ee binaa mi wo' sùrgaagoo an tumaa iñii yiinaa, ya tummbi.

⁹ Daa Yéesu kelohee wo'eencaama, ya waaru'a ga soldaaraa yiyaakyaa. Ya mēeñsukka ga mbooloomaa taabukeerida, ya wo'a buwaa an:

- Mi wo''úu man, bi ga duuy Isarayeel sah mi mossii kihot baa laak ngëmaa hín na wii garoo.

¹⁰ Lëhí'ta buwaa soldaaraa woseeɗa boyukussa kaanfaa. Ba laakka sùrgaa dúukooleeɗa wakin pelenj.

Yéesu mílisi'ta kowukaa baa yaalaa kaanin

¹¹ Lëhí'ta Yéesu ka'ta teeraa wo'si Nayinda. Tëelíbéecaagari na bo' biyewin taamsee nari.

¹² Ga waa ba deeyca aasaaraa dëkaa, ya hotta buwaa baa yah ki'acnee faraaf. Baa kaanɗa, enee kowu kíinoo ga eeci; ee eemunaa, yaalaa kaanin. Laakeera bo' biyewin ga dëkaa, baa taam na betifaa ga waas acaa'caa.

¹³ Daa Yéesu Ha'mudii hotee eemunaa, ya laakka yërmaandi wiyaak gari, ya wo''ari an:

- Kaa koduk!

¹⁴ Lëehí'ta, Yéesu deeyca, le''a ga ñoyaa buwaa abohda, ba tuukka. Yéesu wo''a an:

- Oomaa-filii, mi nakkaa, kolka!

¹⁵ Baa kaaneeda kolukka, yuŋga yaa aaw kiwo'. Yéesu íkkari eemunaa.

¹⁶ Buwaa béebba títussa ga iñaama ee ba baa kañ Koooh, ba baa wo' an:

- Sëldiiga-Koooh yiyaak hotukin ga d'uuyuu, ee Koooh hayin kibaab bu-kaanci.

¹⁷ Iña aaw ga Yéesu yaa béestírukohu ga kúlkaa Yúudée béeb na iña wílwada.

Sanj-Bëtis wosohha ga Yéesu

(Mëccëe 11: 2-19)

¹⁸ Tëelíbéecaa Sanj béestírussari iñcaa Yéesu tumeeda tóohca. Ya bayya banak gaba,

¹⁹ ya wossaba ga Yéesu, Ha'mudii, kimeekissi an: «Fu yëri en baa jom kihaydanoo dí sekan bo' yiliis?»

²⁰ Ga waa ba ka'ta bi ga Yéesu, ba wo''ari an:

- Sanj-Bëtis yëri wossii garaa kimeekissaa ati fu yëri en baa jom kihayda wala dí sekan bo' yiliis.

²¹ Ga wahtaama sii', Yéesu wëkí'ta bo' biyewin ga d'uukoolcaagaba, na ga iña mesikbada, ya kaalla rabcaa ga buwaa ee búumí' biyewin, ya onndaba kihot.

²² Ya dalla buwaa kitaas an:

- Karat dú béestí'nee Sanj iñcii dú hotda, na iñcii dú kelohda: búumí'cii bii hot, lafañcii bii tীন dijófi', gaanacii bii sétíru, dekcii bii keloh, faraafcii cii mílis, nduulcii bii yéegalú Hewhewii winéwí'wii.

²³ Baa mi tahhiiraa kisoof fenoo ga ngëmaagaraanaa, fu yewinin múu'!

Iña Yéesu wo' ga Sanja

²⁴ Ga waa buwaa Sanj woseeda karussa, Yéesu aawwa kiwo' mbooloomaa iña aaw ga Sanj, an:

- Dú karee kimalaknee ya ga ëgí'-dúndagaa? Pëegí-përuudúufaa en na ki'eguk ga uurisaane?

²⁵ Enndiikanaa dú karee ya kimalaknee? Bo' yaa ekuk kúltí cimóríe?

En ki'ena, buwii ekuk kúltí cimórí' ee dëku ga iña newinda, bii ga kaancii buu'cii.

²⁶ Kon dú karee kimalaknee ya daama? Sëldiiga-Koohe? Ee! Mi wo''úuka, baama paafin sah sëldiiga-Koooh.

²⁷ Sanj yëri en baa wo'u ga Këyítfaada an: «Mi yii wos bo''oo, yaa dëwrukanndaa, kiwaayuki'taa waasum.»

²⁸ Yéesu tíkka ga an:

- Mi wo''úuka, ga buwii límukoh ga betida béebba, laakkii ga yaa wëñ Sanj kiyak, wayee baa wëñ kijutuut ga Nguuraa Kooohda yëri wëñ Sanj kiyak.

²⁹ Béeb buwaa súkúrukeerida, bi ga juuticaa tookussa an Koooh júwin, ee Sanj bëtisi'aba.

³⁰ Wayee Fërisiyeencaa na jëgíroh-waascaa sagussa Sanj bëtisi'ba, fodaama ba teewohee an ba faali''ii iña Koooh waari'pada.

³¹ Yéesu tíkka ga an:

- Kon buwii jamaanii wati, mi mëdírohanba na ba? Ba man na ba?

³² Ba man na oomaaca yugu ga paanaa dëkaa, bíinoo baa wo' bimooroomba an: «Dí mbiibfinndúu ee dú hammii! Dí helein ee dú kodukkii!»

³³ Ndaga Sanj-Bëtis hayin, ya ñamoo ee anoo fodii buwii, ee dú wo' an: «Ya laak rab».

³⁴ Kowukii bii hayin, kii ñam, kii an, ee d'ú wo' an: «Malkat bii yii halaat kiñam doŋ na ki'an biiñ ee ya filiimunoh na juuticii na tumoh-baakaa'cii.»

³⁵ Wayee béeb buwii took kiñaañkii Kooħda ínohuunun an ka júwin.

Yéesu bayalla betifaa júbpíi ga kaan Simon Fërsiyeegaa

³⁶ Laakka Fërsiyeegaa bay Yéesu kiñamnee nari. Yéesu ka'ta kaanfaa Fërsiyeegaa, ya yuŋga kiñam.

³⁷ Lak laakin ga teeraa beti, yaa júbpíi. Daa ya yéegee an Yéesu yaa ñam ga kaanfaa Fërsiyeegaa, ya haydohha kujúlúŋkaa líifin na la'koleñ, jaa hëwrohu na atohaa wo'u albataa*.

³⁸ Ya tuukohha Yéesu fenoo, ga kotcaagari. Ya yaa koduk bi yaa tóoyí' kotcaa Yéesu na mooncaagari. Lëehí'ta, ya yaa moos kotcaa na fenfaagari, ya yaa fuunca, ee ya yaa leefca la'koleñ.

³⁹ Daa Fërsiyeegaa bayee Yéesu kiñamda hotee iñaama, ya yaa wo' ga helci an: «Bii yii enee sëlđiiga-Kooħaa, eneenaa ya hay ki'ínoh bii en betifi le' garida ati ya ba: eneenaa ya hay ki'ínoh an bii yii betifaa júbpíi.»

⁴⁰ Yéesu taassa wo''a Fërsiyeegaa an:

- Simon, laakin iña mi waa'taa kiwo'.

Simon taassa an:

- Jëgírohii, wo'a!

⁴¹ Yéesu wo''a an:

- Enee bo' banak, baa laaki' bo' kobot: yíinoo baydeeri denariyon† citéemée'-yëtúus, yíinooyaa cidaaŋkaah-yëtúus.

⁴² Ya múuñi'taba béebba banakbaa ndaga lak ba mínéeríri kifay. Kon yiida wëñanndi kiwaa' ga buwaa banakbaama?

⁴³ Simon taassa an:

- Mi foon man yaa múuñdu kobotfaa wëñ kiyakda, yëri.

Yéesu wo''ari an:

- Fu wo'in kayoh.

⁴⁴ Lëehí'ta Yéesu méeñsukka ga betifaa, wo''a Simon an:

- Fu hotin betifi fiine? Ya tísdinndoo kotciigoo na moonciigari, ya moosdinndoo na fenfiigari. Wayee fu, mi aasin kaanfu ee fu e'tiiroo músú kitís kotciigoo.

⁴⁵ Fu gatanukkiiroo fu fuunndoo, wayee iña mi aasee dii, ya íissii kifuun kotciigoo.

⁴⁶ Fu leeffii sah dúuleen wi'ééñi' ga hafigoo, wayee ya, ya leefin la'koleñ ga kotciigoo.

⁴⁷ Këri tah mi wo''aa man kiwaa'kii kiyaakkii en garida këri teewoh an baakaa'ciigari ciyewincii bayaluunun. Wayee bo', kiwaa'kaagari jutuutaa, lakanaa bayalu jutuut.

⁴⁸ Waa ennda da, Yéesu wo''a betifaa an:

- Baakaa'cumgaraa bayaluunun.

⁴⁹ Buwaa boksee nari kanuda baa wo' ga helcaagaba an: «Bii yii ya ba, bi ya bayalli sah baakaa'?»

⁵⁰ Wayee Yéesu wo'issa betifaa an:

- Ngëmumgaraa músalinndaa, karaa na jam.

8

Betifaa taamsee na Yéesuda

* **7:37 7: 37** Malkat Mëccëe 26: 7. Albataa': iña heet atohaa pessi hen, hëwíru bi wa mín kitum la'koleñ.

† **7:41 7: 41** Denariyon Iña heet kopa' bu-Room ee wa hín na fay lëgëy noh-noh bo' yíinoo.

¹ Lëehí'ta, Yéesu yaa ka' ga dëk-teeruca na dëk-kawcaa, yaa jangat ee yaa yéegaloh Hewhewaa winéwí'waa Nguuraa Kooh. Tëelíbéecaagari bidaañkaah na banakbaa taamsee nari,

² na bíbeti, baa wëkdusee ga raß na d'úukool ciliis: enee Mëri ee baysi Mëri Makdala* , yaa raß biyitnabanak meydohsee garida;

³ Saan, beti Húusas tuukkoh-alalaa buu' Eroot; Súsaan na beti biyewin biliis baa dímalsee Yéesu na tëelíbéecaagari ga iña ba laakda.

Liiwukaa wo' ga loo sokohaada

(Mëccëe 13: 1-9; Marka 4: 1-9)

⁴ Mbooloo wiyaak hidírukohha ee ga dëk-teeraa en béeb buwaa baa meyh ga kihay ga Yéesu, ya wo''a liiwukii wii:

⁵ - Enee línoh, ya ka'ta kisoknee tesohtaagari. Ga daa ya en na kisokda laakka tesohtaa keen ga dook waasaa, kotcaa togisohhata, selcaa ñammbata.

⁶ Laakka tesohtaa keen ga dekataa yewinin atoh, ta taa paal, ta súbpa ndaga ta laakéerii tooylaat.

⁷ Laakka tesoh tiliis taa keen ga dook yówée-lúp, ta paaldohha na lúpcaa, lúpcaa onndata.

⁸ Ee laakka tesohtaa keen ga kakayfaa laakin dooli, ta paalla, ta yakka, ta meydohha boj. Bogaa en béeb towu titéemée'.

Waa ya lëehí'ta kiliiwuk fodaama, ya wo''a ga dook an:

- Baa fu laakin nof kikelohaa, súkúruka!

Iñii tah Yéesu liiwuki buwaa henda

(Mëccëe 13: 10-17; Marka 4: 10-12)

⁹ Tëelíbéecaa Yéesu meekissari iña liiwukaama waa' kiwo'da.

¹⁰ Ya taassaba an:

- Dú bëri e'see ki'ínoh kúmpacaa Nguuraa Kooh. Wayee buwii tesda ba kelohan ga liiwuk na liiwuk, doonaa «ba mín kimalak ee ba hotoo dara, ba mín kikeloh ee ba inohoo dara.»

Yéesu béestí'ta iña liiwukaa waa' kiwo'da.

(Mëccëe 13: 18-23; Marka 4: 13-20)

¹¹ Yéesu wo''aba an:

- Iñii yii yëri liiwukii waa' kiwo': pesohpaa përi en wo'eenaa Kooh.

¹² Buwii bíinoo madu na dookgaanaa waasaa tesohtaa keenohda. Ba kelohin wo'eenii Kooh, wayee Seytaani hayinaa, nísiwa ga keeñcaagaba doo ba gëmoo bi ba mín kimúc.

¹³ Bíinoo madu na dekataa yewinin atohda, bëri en buwaa, binaa ba keloh wo'eenaa Koohaa, ba safá' gawa kite', wayee ba íisoo wo'eenaa yíp níil ga keeñcaagaba; ngëmaagaba maaño, ee Seytaani jéematukibanaa, ba tagohi nawa.

¹⁴ Tesohtaa keen ga yówée-lúpcaada, teewoh buwaa kelohsin wo'eenaa Kooh, wayee halaat na alal na neblaata äldúna abuba ga kipesba; iñcaama on wo'eenaa Kooh bi ba mínoo kimat fodii pohoopaa bay bogaa lúudin.

¹⁵ Tesohtaa keen ga kakayfaa laakin doolida, teewoh buwaa keloh wo'eenaa Kooh ee ba amwa na keeñ wijófi', wijúwí' ee ba yégís ga bi ba tumi foda pohoopaa bay boj wijófi'.

Liiwukaa Yéesu wo' ga loo lampuda

(Marka 4: 21-25)

¹⁶ Yéesu wo''a an:

- Ken taaloo lampu, lí' kanu ga, wala tofwa ga fildoo fayaan, wayee fu líkanwa hen doonaa buwaa aas túuyaada, hot lee'laataa.

* 8:2 8: 2 Mëri yaa dëk teeraa Makdala. Yëri wo'u Mëri-Malleen.

¹⁷ Iñaa ðaakuk béeb hay kihotuk ee iñaa apoh kúmpa béeb hay ki'ínohu ee hay kimeydohu fan.

¹⁸ Malaksukohat book ga dum ðú súkúrukíða, ndaga ðaa laakin hay kibaatðu; wayee ðaa laakoo, iñaa ya foon an ya laakínda sah hay kite'u gari.

Eew Yéesu na bikēmēenki Yéesu
(*Mëccēe 12: 46-50; Marka 3: 31-35*)

¹⁹ Eew Yéesu na bikēmēenki Yéesu hayussari kimalaknee. Wayee ða mínndii kile' bi gari ndaga mbooloomaa.

²⁰ Laakka ðaa yéegal Yéesu an:

- Eefu na bikēmēenkífu ðaa day, ga fooh, ða waa'taa kihot.

²¹ Wayee Yéesu taassaba béebba an:

- Eewwo na bikēmēenkíroo bēri en ðuwaa súkúruki wo'eenii Kooh ee ða taabukiwa ga tumeencaagaba.

Yéesu tuuki'ta uuris wiyaak
(*Mëccēe 8: 23-27; Marka 4: 35-41*)

²² Laakka bes Yéesu aassa na tēelíbēecaagari ga gaal-looci, ya wo'aba an:

- Du paafat giyyi bakaa hanoh gaada.

Ba ðaa yah.

²³ Yéesu neehha lak ða ðaa yah ga ðuuy giyyaa. Uuris wiyaak dalla kiyíp ga giyyaa, músúmaa maa soruk ga loocaa bi waa waa' kilíif ee tumuuntaagaba taa waa' ga ki'eem.

²⁴ Ba deeyca ga Yéesu, ða yúunndari an:

- Jégírohii, Jégírohii, kikaankii kii hayyuu!

Yéesu yúudukka, gētta uurisaa na dúuscaa, ca seemmba, ðekataa ennda cel.

²⁵ Lēehí'ta Yéesu wo''a tēelíbēecaagari an:

- Ngēmumgarúu narooda wada?

Wayee ða tiitta, ða waaru''a lool, ða ðaa wo' ga díkaantiba an:

- Moo, bii yii ya ða? Ya ebili sah uurisii na músúmii ee ca kelohðiri!

Yéesu wēki'ta ha'-rað ga Gerasaa
(*Mëccēe 8: 28-34; Marka 5: 1-20*)

²⁶ Yéesu na tēelíbēecaagari teerussa ga gohaa Gerasaa ēewrukoh na gohaa Gēliléeda.

²⁷ Yéesu yaa yoosuk ga gaal-loocaa, laak ðo' yaa ðēk-teeraa, yaa gú'ðukohhi. Baama enee ha'-rað. Iñaa ya gēy ki'ekuk kúlti maañin lool ee ya ðēkéeríi ga kaan, ya ðēkee ga loycaa.

²⁸ Daa ya hotee Yéesu hen, ya fippa, ya jafukka ga kotcaa Yéesu, ya wo''a didóolí an:

- Fu naroo ya, Yéesu, fu Kowukii Kooh yii ga ðookaa-ðookða? Mi kíimmbaa hen, kaa tumboo iñaa meskin.

²⁹ Iñaaama, ðaa wo'eerí ndaga Yéesu ebilee rawaa kimeyoh gari. Rawaaama yewneerari kibúuki, en ðanaa ðuwaa tēhdohiri, yahcaa poku na ceen, ða jēengí kotcaa. Wayee ya gú' ceencaa, ya weel jēencaa ee rawaa ēewdohiri ēgíraa.

³⁰ Yéesu meekissari an:

- Fu teeku na?

Ya taassa an:

- Mi teeku coogeel.

Ya wo'ee iñaaama ndaga rað biyewin bēri abeerí.

³¹ Raðcaa ðaa kíim Yéesu an ya hanatba kiye' ga ðu-baam†.

† **8:31 8: 31** *Bu-baam* ðekataa jafohsi raðcaa ga bí' kakayða. Ga baahaa yaawúu'caa, ðekataama, ga bí' kakayða, raðcaa ðaaksi da, ða seki besaa ða atti'san kikaan bi taa'ða.

³² Lakanaa laakin yop-mbaam-parki wiyaak waa en na kiníiru daama ga janjagaa. Raβcaa kíimussa Yéesu ya onba ki'aas ga mbaamcaama. Ya onndaβa iñaama.

³³ Raβcaa meyussa ga βaa, aasussa ga mbaamcaa. Yop-mbaamaa írkísukohha janjagaa, keennda ga giiyaa, wa muu'ta.

³⁴ Daa níirohcaa hotee iña laak yaama, βa núppa, βaa béestí' iña hewda ga teeraa na dēk-kawcaa.

³⁵ Buwaa karussa kimalaknee iña hewda. Ba ka'ta bi ga Yéesu, βa laak βaa raβcaa meyoh garida yugin kakay ga kotcaa Yéesu, ekukin kúltí, taabin na sagaagari. Ba dalla kiniik.

³⁶ Buwaa hotee iña laakda βaa béestí'βa ga daa ha'-rawaa wēkduseeda.

³⁷ Waa ennda da béeb buwaa en ga gohaa Gerasaada kíimussa Yéesu ya úsaayβa ndaga lak βa tíitin lool. Yéesu aasissa ga gaal-loocaa kiyah.

³⁸ Baa raβcaa meyohee garida kíimmba Yéesu ki'fissi ya taam nari. Wayee Yéesu onndiirika, ya wo''ari an:

- Boykaa kaanfu ee fu béestí' tóoh iña KooH tumi'taada.

³⁹ Baa ka'ta ga dūuy teeraa tóoh kiyéegalohnee iña Yéesu tumi'tida.

Yéesu wēkí'ta beti, mílísí'ta kowukaa Yayros

(Mëccēe 9: 18-26; Marka 5: 21-43)

⁴⁰ Yéesu βoyukka tewisaa wíinoo, mbooloomaa tēebilukkari, ndaga béeb sekeeri.

⁴¹ Daama, laakka βaa hay gari. Ya teeku Yayros ee kuliyukee ga jaangu-yaawú'caa. Ya yí'a ga kotcaa Yéesu, ya kíimmba Yéesu ya hay kaanci,

⁴² ndaga kowukaagari kibetikaa ka kíinoo doŋ ya laakda kaa yah kilēehduk. Ka jom kilaak tíkíis tidaaŋkaah na tanak.

Ga daa Yéesu enee na kiyahda, buwaa βaa ŋuupuk gari bi ya yaa yah kipa'.

⁴³ Laakeera daama βetifaa meydohee ŋíf iña le'in tíkíis tidaaŋkaah na tanak. Iña ya laakeeda tóoh leehha ga payohcaa ee yíinoo gaβa mínndiiri kiwēkí'.

⁴⁴ Ya koorohha fenoo, le''a ga pawaa kúltifaa Yéesu: Ga saasi ŋífaa aamki garida gú'ta.

⁴⁵ Daama Yéesu meekisohha an:

- Bii le' garoo βa?

Waa βaa en béeb yaa taasuk, Pee' wo''ari an:

- Jégírohii, man buwii wíluununndaa ee βii ŋuupuk garaa!

⁴⁶ Wayee Yéesu tíkka ga an:

- Bo' le'in garoo kay, ndaga mi yéegin an laakin doolaa meyohee garoo.

⁴⁷ Ga waa βetifaa ínohha an ya mínsiséeríi kidaakuk, ya yaa saak, yaa hay. Ya jafukneera ga kotcaa Yéesu. Ya béestí'ta ga fíkíi buwaa béebβa iña tahee bi ya le''a ga kúltifaa Yéesuda na daa ya wak ga saasida.

⁴⁸ Yéesu wo''ari an:

- Jowu, ngēmumgaraa músalinndaa. Karaa na jam.

⁴⁹ Lak Yéesu yaa lís kiwo' fodaama, laakka βaa meyoh kaanfaa Yayros, wo''a yaama an:

- Kowukaagaraa kibetikaa kaanin, calissiiraa kisonlukohis Jégírohii ga.

⁵⁰ Wayee Yéesu, daa ya kelohee iñaama, wo''a Yayros an:

- Kaa niik dara, gēmaa hen rek ee ka hay kipes.

⁵¹ Ga waa Yéesu le''a kaanfaa, enndii Pee', Saŋ, Saak, eew ku'oomaakaa na paamunaanaa, ya tookkii βo' yiliis aas nari.

⁵² Buwaa béebβa βaa looyoh, βaa fiipoh didóolí' ndaga ku'oomaakaa. Yéesu nak wo''aba an:

- Ísat koduleenii, oomaanii kaanndii wayee ya en na kineeh.

⁵³ Daama buwaa βaa ciíbsukki ndaga βa ínoheera an oomaanaa kaanin.

⁵⁴ Wayee Yéesu ammbari ga yahaa, lēhí'ta ya wo''a didóolí' an:

- Oomaanii, koluka!

⁵⁵ Fodaama fítaa ku'oomaakaa íkukka ga, ya kolukka ga saasi. Lëehí'ta, Yéesu nakohha oomaanaa eru ñamah.

⁵⁶ Paam ku'oomaakaa na eeci waaru'ussa lool, wayee Yéesu dínggaba an ken hanat bo' kiwo' iñaa laakee yaama.

9

*Yéesu wossa apotaa'caa bidaaŋkaah na banakbaa
(Mëccëe 10: 5-15; Marka 6: 7-13)*

¹ Yéesu nēgírohha tēelíbēecaa bidaaŋkaah na banakbaa, ya e'taba dooli na kimín kikaal rabcaa béebba ga buwaa, na kiwēkí' dūukoolí'caa.

² Lëehí'ta ya wossaba kiyéegaloh Nguuraa Kooh na kiwēkí' dūukoolí'caa.

³ Ya wo''aba an:

- Dú en na kiyahaa, kaa baydohat dara; hanat ki'en doo' wala hēmbu, wala ñamah, wala kopa'. Ee kaa bayat yaa en béeb kúltí kanak.

⁴ Túuyaa dū aasoh béeb, tesat da bi ga daa dū kolkohan daama.

⁵ Ee binaa buwaa sagussúu kitook ga kaancaagabanaa, meyat dēkaa waama, yēekírukat pēndēlaa ga kotcaagarúuda. Iñama hay kiteewoh kimúuykaaga.

⁶ Tēelíbēecaa karussa, ba koo'ta ga dēk na dēk, ba baa yéegaloh Hewhewaa winéwí'waa ee baa wēkí' dūukoolí'caa ga daa en béeb.

*Eroot jaahli''a ga iñaa wo'u ga Yéesuda
(Mëccëe 14: 1-12; Marka 6: 14-29)*

⁷ Eroot, buuraa gohaa Gēlilée, yēerŋga iñaa heweeda tóoh. Ya jaahli''a ga ndaga laakeera buwaa wo'ee an:

- Saŋ yērí mílís ga buwaa kaanda.

⁸ Bii noo an:

- Ili yērí hay.

Bii nooba an:

- Yii noo ga sēldiiga-Koohcaa waama yērí mílís.

⁹ Wayee Eroot wo''a an:

- Saŋ, mi gú'lukka hafa. Kon bii mi keloh ya wo'du iñcuma béebcafa ya ba?

Ga iñama ya aawwa kiheel kihot Yéesu.

*Yéesu tumba kintaan ga mbúurú ciyētúus na jēn kanak
(Mëccëe 14: 13-21; Marka 6: 30-44; Saŋ 6: 1-14)*

¹⁰ Apotaa'caa boykussa, ba béestí'ta Yéesu tóoh iñcaa ba tumeeda. Ya wo''aba ba taam nari, ya ka'ta naba daa wéetin, ga bak teeraa wo'u Betsaydaa.

¹¹ Daa buwaa yéegeeka, ba taabukkari. Yéesu íissaba ba hay, lëehí'ta ya yaa wo'ba ga iñaa aaw ga Nguuraa Kooh, ee ya yaa wēkí' buwaa sooluk kipayuda.

¹² Tēelíbēecaa bidaaŋkaah na banakbaa deeyussa ga Yéesu lak Kooh yaa hoob, wo'ussari an:

- Íisaa buwii ba aas dēk-kawcii na yopcii ga yahaaniida, ba heelnee daa ba neehan na iñaa ba ñaman ndaga dekatii dū enohda laakoo dara.

¹³ Wayee Yéesu loffaba an:

- Eratba na kihaffúu iñaa ba ñaman.

Wayee ba taassa an:

- Dí laakkii iñaa wēñ mbúurú ciyētúus na jēn kanak. Hanaa dí ka' kilomnee ñamahcaa kap buwii bii béebba.

¹⁴ En ki'ena, laakeera daama iñaa le' yaal bijúnni-yētúus. Yéesu wo''a tēelíbēecaagari an:

- Yuŋdatba, ba nēgírukoh kom kom, buwaa le' bidaaŋkaah-yētúus.

¹⁵ Ba tummba fodaama. Ba yugi'taba béebba.

¹⁶ Yéesu bebpa mbúurúcaa ciyétúuscaa na jëncaa kanakcaa, ya taaginukka dook, ya gërëmmba Kooh gaca. Lëehí'ta ya gú'sohhaca, ya e'ta tēelíbēecaa ba waroh buwaa.

¹⁷ Buwaa béebba ñammba bi ba kappa pút, ee pañi cidaan̄kaah na kanak wookussa ga iñaa tēseedá.

Pee' wo''a an Yéesu yëri en Kiristaanii

(Mëccëe 16: 13-19; Marka 8: 27-29)

¹⁸ Laakka bes, lak Yéesu enee na kikiim Kooh han̄ci ee tēelíbēecaagari ensee nari daama. Ya meekissaba an:

- Buwii wo'u an mi yëri en ba?

¹⁹ Ba taassa an:

- Laakin buwaa wo' an fu yëri en Sañ-Bētís, bíinoo an fu yëri en Ili, bíinoobaa ban an fu seldiigaa mílis hen ee bok ga seldiiga-Koohcaa waama.

²⁰ Ya meekissaba an:

- Haa dú, dú wo' an mi yëri en ba?

Pee' taassa an:

- Fu yëri en Kiristaanii Kooh wosfa.

Yéesu yéegalohha an ya hay kikaan ee ya mílis

(Mëccëe 16: 20-28; Marka 8: 30-9: 1)

²¹ Yéesu díngaba na wo'een ciyégísi' an ken hanat kiwo' iñaa aaw ga.

²² Doo ya hanndaba kiwo' an:

- Kowukii bii jomin kikooh ga mesiklaat ciyewin. Ha'-kaancaa, sarahohcaa biyaakbaa, na jégíroh-waascaa waa'sanndii gari kihot, ya hay ki'apu ee besaa wukaahaywaa tikan ga kikaankaagarífa, ya hay kimílis.

Kitaabuk Yéesu

²³ Lëehí'ta Yéesu wo''a buwaa béebba an:

- Binaa bo' waa' kitaam ga fenooroona, ya alat hafci, ya kooruk kuraanaagari besaa en béeb, ya taabukoo.

²⁴ Ndaga baa fu waa' kisom kumuunfunaa fu hayka kiñak bi taa'; wayee baa mi tahhaa kiñak kumuunfunaa, fu hay kipes bi taa'.

²⁵ Ee kilaak iñcii ga èldúnada tooh jeriñan bo' ya, en lak ya ñak hafcinaa wala ya san̄ku'aa?

²⁶ Ndaga baa mi enndaa kaci mi na wo'eeniigoona, fu hay ki'en kaci ga Kowukii bii bëríinaa ya hayan ga ndamaagari na waa paamci na waa malaakacaa bisela'í'baa.

²⁷ Mi wo''úuka ee kayoh; bíbo' ga buwii bii kaansoo ee ba hottii Nguurii Kooh.

Ndamaa Kooh yoosukka ga Yéesu

(Mëccëe 17: 1-8; Marka 9: 2-8)

²⁸ Ga waa Yéesu wo''a wo'eencaama bi tíkka ga iñaa le' bes ciyitnakaahay, ya wo''a Pee', Sañ na Saak ba taam nari, ya lappa naba ga dook jan̄jagaa kikiim Kooh.

²⁹ Ga daa Yéesu enee na kikiim Koohda, fikiifaagari ennda filiis ee kúltícaagari yaanaawwa der bi caa melic.

³⁰ Ga dekataama, laakka bo' banak baa mey ga duuy ndamaa Kooh ee ba baa saawal nari: enee Móyíis na Ili.

³¹ Ba baa saawal nari ga iñaa aaw ga kikaankaagari yah kilaak ga Yéerúsaleemda.

³² Lak Pee' na buwaa ya taam nabađa baa ga pëní fiyaak. Wayee ga waa ba yúudukda, ba hotta ndamaa Yéesu na buwaa banakbaa tuuksee narífa.

³³ Ga wahtaa buwaama enu na kitagohu na Yéesuda, Pee' wo''a Yéesu an:

- Jégírohii, dii newin garuu. Du yípat dii taal kaahay: wíinoo wuufu, wíinoo wuu Móyíis ee wíinoo wuu Ili.

Pee' ínohéerí iñcaa ya wo'da.

³⁴ Lak Pee' yaa lís kiwo' fodaama, laakka yaayeelaa hay, úullaba. Tëelíbéecaa tíitussa ga waa ba en na ki'aas ga d'uuy yaayeelaada.

³⁵ Ee ga d'uuy yaayeelaa laakka konnaakaa wo' an:

- Bii yii yëri en Kowukiigoo mi tanukda. Súkúrukatti.

³⁶ Ga waa konnaakaa lëehí' kiwo'da, tëelíbéecaa hotsee Yéesu rek daama. Ba dekohussa na iñaama, ee ga wahtaama ba béestí'tii ken iña ba hoteeda.

*Yéesu wëkí'ta oomaanaa laak rab
(Mëccëe 17: 14-18; Marka 9: 14-27)*

³⁷ Ga besaa tik gada, Yéesu na tëelíbéecaa yoosukussa ga janjagaa, mbooloo wiyaak hayyari kitëebíluknee.

³⁸ Ga d'uuy mbooloomaa laakka baa en na kifiip an:

- Kiyaakii, mi kíimmbaa, malakdaaroo kowukiigoo ndaga mi laakka doj!

³⁹ Leekleek rab búukki, ya aawi kifiip. Rawii saylukohiri, kúuwkaa kúuwi; ya sodalli lool ee ya gaawoori ki'is.

⁴⁰ Mi kíimin tëelíbéecegíaraa ba kaal rawii wayee ba mínndii.

⁴¹ Yéesu taassa an:

- Dú, buwii wati, dú bii dú laakoo ngëm ee dú tumi iña joffiida, mi enan narúu bi kera? Mi múuñdanndúu bi kera? Haydohaa kowukiigaraa dii.

⁴² Daa oomaanaa deeyee, rawaa fetallari kakay, yaa saylukohhi didóolí'. Wayee Yéesu gëtta rawaa, wëkí'ta oomaanaa. Lëehí'ta ya íkkari paamci.

⁴³ Béeb buwaa waaru'ussa ga yaklaataa doolaa Kooh.

*Yéesu yéegalohissa an ya hay kikaan ee ya mílís
(Mëccëe 17: 22-23; Marka 9: 30-32)*

Buwaa béeb waaru'ussa ga tooh iñcaa Yéesu tumeeda, ya wo'a tëelíbéecegari an:

⁴⁴ - Súkúrukati dijófi' iñii mi yahhúu kiwo' yii: Kowukii bii hay kitíku ga yah buwii.

⁴⁵ Wayee ba ínohhii iña wo'eenama waa' kiwo'da, ndaga wo'eenaa man na cah gaba, bi ba mínndii ki'ínoh iña wa waa' kiwo'da ee ba kaañjiiri kimeekisoh iña aaw ga wo'eenama.

*Baa Yéesu wo' an yëri wëñ kiyak ga fíkí Koohda
(Mëccëe 18: 1-5; Marka 9: 33-37)*

⁴⁶ Tëelíbéecaa Yéesu enussa ga kinookoh ga d'uuyba ki'ínoh baa wëñ kiyak gaba.

⁴⁷ Yéesu ínohha iña ba halaatda, ya bebpa ku'oomaa, tuuki'taja ga yahaaci.

⁴⁸ Lëehí'ta ya wo'aba an:

- Baa fu te' oomaanii yii ga teekiigoonaa, lakanaa fu te'oo, mi ga kihaffoo; ee baa fu te'oonaa, fu te' baa wossooda ban; ndaga baa wëñ garúu kijutuut béebpúuda yëri en yaa wëñ kiyakda.

⁴⁹ San bebpa wo'eenaa, wo'a an:

- Kiyaakii, dí hotin baa enee na kikaal rab ga buwii ga teekiigaraa ee dí waa'tarika kihoonoh ndaga ya bokkii garuu.

⁵⁰ Yéesu loffari an:

- Kaa hoonohattika, ndaga baa lebirohhii naruunaa, fa' naruu.

Bu-Samaríi sagussa Yéesu aas dëkaagaba

⁵¹ Ga waa wahtaa Yéesu jomee kikolkoh ëldúna, ya lap d'ook-Kooh le'a, ya tuukka tek ga kika' Yéerúsaleem.

⁵² Ya wossa bibo' ba dëwírukki. Ga waa buwaa karussa, ba aassa dëk-kaw ga gohaa Samaríi, kiheeli' Yéesu ga daa ya dalan.

⁵³ Wayee bu-dëkaa sagussa Yéesu aas da, ndaga ya aawee Yéerúsaleem.

⁵⁴ Daa tëelíbéecaa Yéesu, Saak na Saŋ hotee iñaama ba wo''a an:
- Ha'mudii, fu waarin dí nak kiwii, ka yoosuk asamaan, ka dúbí'bane?

⁵⁵ Wayee Yéesu méeñsukka gaɓa, yaa ña'ba*.

⁵⁶ Lëehí'ta ba baa yah dëk-kaw wiliis.

*Baa waa' kitaabuk Yéesunaa
(Mëccëe 8: 19-22)*

⁵⁷ Yéesu na tëelíbéecaagari ensee ga waas, laakka baa wo''i an:

- Daa fu yah tooh, mi hayyaa kitaabuk.

⁵⁸ Yéesu wo''ari an:

- Tilcii laakuunun dól ee selcii ga asamaanda laakuunun taal, wayee Kowukii bii laakoo daa ka leeman hafigari.

⁵⁹ Yéesu wo''a bo' yiliis an:

- Taabukaaroo.

Yaama taassari an:

- Ha'mudii, onaroo paay mi acnee paammboo.

⁶⁰ Wayee Yéesu wo''ari an:

- Íisaa buwaa kaaninda ba ac buwaagaba kaanda, ee fu, tíida fu yéegalohnee Nguuraa Kooh.

⁶¹ Bo' yiliis wo'issari an:

- Ha'mudii, mi hayyaa kitaabuk, wayee onaroo paay mi tanjohnee na bukaanndoo.

⁶² Yéesu loffari an:

- Baa en na kilín, am mésiin, heeluki fenoocinaa, baa yaama mínoo kilégëy ga Nguuraa Kooh.

10

Yéesu wossa tëelíbéé bidaaŋkaah-yitnabanak na banak

¹ Ga waa iñaama paaffa, Yéesu tanna bo' bidaaŋkaah-yitnabanak na banak biliis ee ya wossaɓa banak banak, ba kuliyukki ga teerucaa béebca na dekatcaa ya jomee kika' na kihafcida toohca.

² Ya wo''aba an:

- Piikii yewinín ee piikohcii caakussii. Kon, kíimat ha'-piikii ya baat kiwosoh bilégëyoh ga piikiigari.

³ Tíidat! Mi yii wossúu fodii tupe' ga duuy bigumuu.

⁴ Kaa baydohat kopa', hëmbu wala ñafa' ee kikëñdoh hanattúu kifaan ga waas.

⁵ Kaanfaa dú mín ki'aas béeb, këñdohat paay an: «Jam namohat narúu!».

⁶ Binaa bo' jam en daamanaa, jamaa dú kíimi'tida hay kiyosuk gari; ee bo' jam enndii danaa, jamaa aaw garúu.

⁷ Yugat ga kaanfaa faama, dú ñami dú ani iñcaa dú e'sanda ndaga lëgëyohaa en béeb jomin kifayu. Kaa taabat kaan na kaan.

⁸ Teeraa dú aasoh béeb ee buwaa tookussúu danaa, ñamat iñcaa dú teesanda.

⁹ Wëkírat dúukoolí'caa enu ga teeraamada, dú wo' bu-dëkaa an: «*Nguurii Kooh deeyinndúu».

¹⁰ Wayee teeraa dú aasoh ee dú tookussii danaa, meyat ga mbedicaa dú wo' an:

¹¹ «Dí bii përtuk sah ki'ikkúu pëndëlii dëkiigarúu ñaak ga kotciigaríida, wayee ínohat gaka an Nguurii Kooh deeyinndúu.»

¹² Lëehí'ta Yéesu tíkka ga an: Mi wo''úuka, besaa yah ki'atti'ohuda le'aa, bu-Sodom bëri tani'an bu-dëkaa waama.

* 9:55 9: 55 Laakin ga këyítcaa deɓɓa, caa baat ga an: «ya wo''aba an: dú ínohoo helii dú en nawada. Kowukii bii hayyii dii kisaŋku' tumuuntii buwii wayee ya hayta kimúsal.»

*Dëkcaa sagu kigëmda
(Mëccëe 11: 20-24)*

¹³ - Massa dú, bu-Korasee! Massa dú, bu-Betsaydaa! Ndaga kintaancii tumsee ga duuycuuda tumsee ga duuy dëkaa Tíi' na waa Sídonaa eneena kumëeñi' ba ekukin saaku, ba yuŋ ga wet kiteewoh an ba récukin baakaa'ciigaŋa.

¹⁴ Këri tah besaa atti'ohsanda le'aa, bu-Tíi' na bu-Sídon bëri tani'anndúu atti'.

¹⁵ Dú, bu-Kafarnawom, dú yaakaa' an dú hay kibëwíru bi ga dook-Koohe? Ó'óo, dú yah kiyóoskídu bi ga bu-baam.

¹⁶ Ya wo'issa tëelíbéecaagari an:

- Baa súkúrukkúunaa lak súkúrukkoo ee baa saŋngúu kite'aa lakanaa saŋngoo kite'. Ee baa saŋngoo kite'aa lakanaa saŋ kite' baa wossooda.

Tëelíbéecaa Yéesu woseeda boykussa

¹⁷ Tëelíbéecaa bidaaŋkaah-yitnabanak na banakbaa boykussa lak keeñba soosin seb, ba wo''a an:

- Ha'mudii, ga teekiigaraa, bi ga raŋcaa tookduununndii!

¹⁸ Yéesu wo''aba an:

- Mi hotee ga Seytaani ga waa ya dëegískoh dook en fan melicda.

¹⁹ Malkat! Mi oninndúu dooli kikoo' ga dook goŋcii na dagalcii, na kinapañsoh dooli Seytaani ee dara mínoo yen garúu.

²⁰ Ga iñaama kaa neblukat ga dii rabcii tookduununndúuda wayee neblukat ga dii teekiigarúu bíduunun ga dook-Koohda.

*Yéesu ndammba Kooh paamci
(Mëccëe 11: 25-27; 13: 16-17)*

²¹ Ga saasi, ga tumeena Helaa yisela'í'yaa, Yéesu líiffa na keeñ wisóosi', ya ndammba Kooh Paamci an:

- Buba, Ha'mudii dook na kakay, mi yii gërëmbbaa ga dii fu teewin buwii ínohsoo darada iña fu daak ha'-hamhamcii na buwii jaginda. Ee, Buba, iñaama laakohda ndaga nebpaa hen fu waa'taka.

²² Paamboo erinndoo iña en béeb. Ken ínohoo Kowukii enndii Paamudiinaa; ee ken ínohoo Paamudii enndii Kowukii na buwaa Kowukii waa'bari kiteewaa.

²³ Lëehí'ta ya méeñsukka ga tëelíbéecaagari ya wo''aba haŋba doŋ an:

- Ba yewinin múu' buwii hasciigaŋa hot iñcii dú hotda,

²⁴ ndaga mi wo''úu man seldíga-Kooh na buu' biyewin waaruunun kihot iñcii dú hotda na kikeloh iñcii dú kelohda wayee ba hottiica ee ba kelohhiica.

Liiwukaa Yéesu wo' ga loo baa dëkee Samariida

²⁵ Laakka jëgíroh-waas yaa waaree kimalaksukoh Yéesu, ya kolukka, meekissari an:

- Jëgírohii, iñii yiida mi jom kitum bi mi laas bakkoo ga kipeskaa leehoo taa'da?

²⁶ Yéesu loffari an:

- Iñii yiida bídu ga Waasiiruu? Fu am ya ga iña fu jaŋ gada?

²⁷ Baa taassa an:

- Fu waaran Ha'mudii Koohyiigaraa, na keeñaagaraa tooh na kipeskaagaraa tooh na doolaagaraa tooh na helaagaraa tooh ee ban fu waaran mooroomfu fodaa daa fu waa' haffuda.

²⁸ Yéesu wo''ari nak an:

- Ee, iñum fu taasda júwin. Tumaa iñaama, fu pes bi taa'.

²⁹ Wayee jëgíroh-waasaa waaree kilaak kayoh, ya dalla kimeekis Yéesu an:

- Bii yiida en mooroomboo?

³⁰ Daama Yéesu loffari an:

- Laakee yaalaa meyohee teeraa Yéerúsaleem, yaa yah teeraa Yérikóo. Ya hídukohha ga bigúroh-waas. Ba te''a iñaa ya bayeeda tooh, ba feekkari bi yaa yah kikaan, ba foñjari da, baa yah.

³¹ Laakka sarahohaa kooroh waasaama. Daa ya hotee baa, ya deennga di'úsaayí', yaa yah kotci.

³² Laakka ban bo', ee iñaa Léwít, le''a daama. Daa ya hotee baa, ya deennga di'úsaayí', yaa yah kotci.

³³ Wayee laakka baa dëk kúlkaa Samarii, yaa enee ga waas kibaab, ya hayya bi ga yahaa baa, ya laakka yërmaandi wiyaak gari, ga waa ya hottida.

³⁴ Ya baatta kideey ga baa, tummba dúuleen na biiñ ga gaañcaa, ya múullaca. Ya tikkari ga baamaagari ya lapeeda, bayyari ga dekataa sagac dalida ee ya toputu''ari dijófi'.

³⁵ Ga kooh-wíisfaa, ya meydohha hëelís denariyon kanak, e'ta ha'-dekataa, wo''ari an:

- Mi yii yah ee toputu'aari dijófi'. Binaa fu tum gari iñaa wëñdanaa, mi yëri yahhaawa ki'ik mi boykoh diinaa.

³⁶ Yéesu meekissa jégíroh-waasaa an:

- Ga buwaa baahaybaa baama, yiida gaba teewoh ki'en mooroom baa gúroh-waascaa feekeeda?

³⁷ Jégíroh-waasaa taassa an:

- Yaa teewoh kilaak yërmaandi garida, yëri.

Yéesu nak wo''ari an:

- Tiida, ee fu ban, tumaa fodaama.

Yéesu aassa kaan biMarta na Mëri

³⁸ Lak Yéesu yaa ga waas na tëlíbéecaagari, ya aassa dëk-kaw. Daama, laakka betifaa teeku Marta, bayya Yéesu kaanci.

³⁹ Marta laakeera këmëenkimun, yaa teeku Mëri. Yaama yugee ga kotcaa Ha'mudii, yaa súkúruk jégírohaagari.

⁴⁰ Marta nak, lak lëgëycaa duuy waañaa hëpin gari, ya hayya ga Yéesu, wo''ari an:

- Ha'mudii, dii Mëri foñjoo na lëgëyii toohda, enndiiraa darane? Wo'aari kay ya amdohhoo!

⁴¹ Ha'mudii taassari an:

- Wari fu ban Marta, fu bitukin lool ga enaama ciyewin.

⁴² Wayee yen yíinoo don yëri laak solu. Mëri tanukin bakaa gënda ee ken te'oowa gari.

11

Yéesu yeedírohha kikiim Kooh

(Mëccëe 6: 9-13; 7: 7-11)

¹ Laakka bes, Yéesu enee na kikiim Kooh ga dekat. Ga waa ya lëehí'ta, yíinoo ga tëlíbéecaagari wo''ari an:

- Ha'mudii, yeedíraarii kikiim Kooh fodaa San yeedíreeka tëlíbéecaagarida.

² Yéesu wo''aba an:

- Binaa dú en na kikiimaa, wo'at anee:

«Buba, béeb ínohat kisela'kii teekiigaraa;

Nguuriigaraa le'at dii.

³ Onaarii besaa en béeb iñaa dí jom kiñamda.

⁴ Bayalaarii baakaa'ciigarii,

ndaga dí, ga kihaffii, dí bayalin buwaa tooñjiida.

Ee kaa íissii dí keen ga fi' Seytaani.»

⁵ Yéesu wo'issaba an:

- Enee an yíinoo garúu laak filiimun, ya ka' gari ga leelo wek kiwo'i an: «Fiilii, lúudaaroo mbúurú kaahay.

⁶ Laak filiiroo yíinoo yaa hay kibaab ga kaandoo ee mi laakoo dara iña mi eranndi.»

⁷ Ee yaama taassi ga duuy túuyaagari an: «Kaa tangalloo! Diima den dí tēckin ee mi na bu-kaandoo dí faanukin. Mi míissii kikuluk ki'e'taa mbúurú.»

⁸ Mi wo'úu man, luu enee an ya kolukkii e'ti mbúurú ndaga daa ba en bifiliimunda, ennaa ya hay kikuluk e'ti iña ya soolukda tooh ndaga daa yaama duucuk ga kikiimkaada.

⁹ Mi nak, mi wo'úu an: kíimat, Kooh hayyúu ki'on. Heelat, dú hay kihot. Fēekírat, dú hay kilégísfu.

¹⁰ En ki'ena, baa kíim béeb, onu; baa heel béeb, hot; ee baa fēekí' béeb, hay kilégísfu.

¹¹ Paamudii yiida garúu eran kowuci goŋ binaa ka kíimmbi jēnaa?

¹² Wala ya e'ka dagal binaa ka kíimmbi wakaa?

¹³ Kon ga dii dú hín kibonda, en lak dú bērí mín ki'on towutaagarúu enaama cijófiraa, wēña ga Paamudii ga dookda. Buwaa kíimmbi Helaa yisela'íyaada, ya onobayane?

*Yéesu yabussa kitaam na Seytaani
(Mēccēe 12: 22-30; Marka 3: 22-27)*

¹⁴ Laakka bes, Yéesu enee na kimeydoh ga bo' rawaa luublukohhi. Daa rawaa meyee, luuwaa aawwa kiwo' ee buwaa waaru'ussa.

¹⁵ Wayee laakka ga ba buwaa wo' an:

- Belsebul, buurii rabcii, yērí onndi dooli kikaal rabcii ga buwii.

¹⁶ Laakka bo' biliis baa waareeri kimalaksukoh. Ba meekissari ya tumi'ba kintaanaa teewoh an ya meyoh ga Kooh.

¹⁷ Wayee Yéesu ínohha halaatcaaga ba ya wo'aba an:

- Kúlkaa hēgískoh ga duuyka béeb, aaw ga kifaay. Túuycaa bú'sukoh waa en béeb ga dook mooroomci.

¹⁸ Kon binaa Seytaani hēgískoh ga duuycinaa, nguuraagari tuman na bi wa lísi kituuk? Ndaga dú wo' an Belsebul yērí onndoo dooli kikaal rab ga buwii.

¹⁹ En lak an mi, Belsebul yērí onndoo dooli kikaal rawaa, haa bii on buwiigarúu dooli kikaal rab ba? Kon buwumgarúu, ga kihafba, bērí atti'anndúu.

²⁰ En ki'ena, en an mi kaali rabcii na doolii Koohaa, kon Nguurii Kooh le'in bi garúu.

²¹ Binaa baa laakin dooli ee bayin ganaay watuk kaancinaa, lak alalaagari béeb lewin.

²² Wayee baa wēñnji kilaak dooli hayaa, sooŋgi, mínndi, te' ganaaycaa ya yaakaa'lukēda tooh, waroh iñcaa ya bewoh garida.

²³ Baa fa'tii naroonaa, heñoh naroo; ee baa nēgírohhi naroonaa, yii tasarsoh.

*Rab mín kiboyukis ga daa ya kaalohseedá
(Mēccēe 12: 43-45)*

²⁴ - Binaa rab meyoh ga bo'aa, ya túuti ga egíraa, ya heeli daa ya íkarukan, wayee waa ya hottii daa ya aasan, ya wo' ga helci an: «Mi naman kiboyuk kaanfaagoo mi meyoheeda.»

²⁵ Binaa ya le' danaa nak ya laak kaanfaa paruunun bi setin, hēwíruunun bi jekin.

²⁶ Fodaama ya yee kikoo'nee rab biyitnabanak biliis baa wēñnji kisoot; ba aas ga kaanfaa, ba dēk ga. Faf baa yaama, ga daa ya madee kudewaada, wēñisda kiyiis.

Iña wēñ kineb ga kipesda

²⁷ Laak Yéesu yaa wo' fodaama, laakka ga dūuy mbooloomaa betifaa wo' ga dook an:

- Betifaa bayeeraa ga lookaagari, bēpí'taraa ga bíibcaagaríða yewinin múu'!

²⁸ Wayee Yéesu taassari an:

- Wo'aa kay an buwaa súkúruki wo'eenaa Kooh ee ba taabukiwada, bērí yewin múu'!

Buwaa waa' kihotu kintaan
(Mëccëe 12: 38-42)

²⁹ Lak bo' biyewin nēgírukohuunun ga yahaa Yéesu, ya aawwa kiwo' an:

- 'Buwii jamaanii wati, bibo' bibóní'. 'Ba waa' kihot kintaan, wayee kintaan wínoo tookdusanndiiba, enndii waa Sonaasaa.

³⁰ Ndaga foda daa Sonaas enee mandarga ga bu-Nínífdá, fodaama ban Kowukii bii yah mandarga ga buwii wati.

³¹ Besaa atti'ohsanda le' bēriinaa, buuraa yibetiyyaa* kúlkoh iñaa hanoh meyya'-noh ñaamda hay kituuk ga fíkii buwii jamaanii wati, ya búlba. Ndaga ya meyohee gohcaa öldúna wēñ ki'usaayda kisúkúruknee wo'eencaa buu' Salomon líif na hamhamda. Ee malkat, laakin dii baa wēñ Salomon!

³² Besaa atti'ohsanda le' bēriinaa, bu-teeraa Nínif hay kituuku ga fíkii buwii jamaanii wati, ba búlba ndaga bu-Nínif súpítseera kipeskaagaba ga waa ba keloh jangataa Sonaasda; ee malkat laakin dii baa wēñ Sonaas.

Liiwukaa Yéesu wo' ga loo lampu na kuhasda
(Mëccëe 5: 15; 6: 22-23)

³³ Yéesu liiwukka anee:

- Ken taaloo lampu, faanwa ga daa d'aakukin, [wala lí' kanu ga dookgaa]*, wayee fu líkanwa ga dook doonaa buwaa aasda hotu lee'laataa.

³⁴ Kuhaskiigaraa kērí en lampii faanfigaraa. Binaa dara enndii na kuhasfunaa, faanfaagaraa tóohfa eni ga lee'laat. Wayee binaa kuhasfu wakkiinaa, faanfaagaraa eni ga ñúus ban.

³⁵ Kon watukaa lee'laatum en ga dūuyfuda, wa ñúusí'.

³⁶ Kon binaa faanfu tóohfa en ga lee'laat ee laakkii bak wínoo waa en ga ñúusaa, bēebfa yah ki'en ga lee'laat, man na foda daa lampu lee'díraa lañda.

Yéesu hassa Fērísieeṅcaa na jēgíroh-waascaa
(Mëccëe 23: 1-36; Marka 12: 38-40)

³⁷ Ga waa Yéesu wo''a bi lēehí'ta, laakka Fērísieeṅcaa bayyi kicuunohuk ga kaanci. Yéesu aassa, yuṅga kiñam.

³⁸ Fērísieeṅcaa waaru''a ga waa ya hot Yéesu yuṅga kiñam ee tísukkii paayda.

³⁹ Wayee Yéesu Ha'mudii wo''ari an:

- Dú, Fērísieeṅcii, dú man anee, dú tísi bi ga bíiṅcaa kaascii na tanutii, wayee dūuycúu líif na halaat kilok na halaat cibóní'.

⁴⁰ Dú bērí lohoy hel! Kooh yaa hēwí' iñaa hanoh foohda, enndii ya hēwí' iñaa hanoh dūuyda bane?

⁴¹ Sarahohat iñaa en ga keeñjúuda, en danaa iñaa en bēeb hay garúu kiset.

⁴² Massa dú, Fērísieeṅcii! Dú tumi sah sarah fodii bakaa wudaṅkaahwaa ga naana na nduu', ee ban ga iñcii tóoh línsi ga dē'da, wayee dū saganohin kijúb na kiwaa' Kooh: iñiima yērí dú jomee kitum ee iñcaa cínoo hanat kisaganohu*.

⁴³ Massa dú, Fērísieeṅcii! Ndaga dú waari kiyuṅ ga fíkii ga dūuy jaangu-yaawú'caa ee dú waari kikēñdu yah kanak ga paancaa.

* 11:31 11: 31 Malkat 1 Buu' 10: 1-13. * 11:33 11: 33 Ga kēyítcaa debdá, laakin caa bayyii wo'eencii fodii: wala lí' kanu ga dookgaa. Malkat ga Marka 4: 21. * 11:42 11: 42 Malkat Dēteronom 14: 22-23.

⁴⁴ Massa dú! Ndaga dú man na loyaa ken tummbii mandarga ga, buwaa tíinsi ga dook gaa, ee ínohsoo gaka bi tahba kilíib ga fíkíi Kooh!

⁴⁵ Laakka jégíroh-waas yíinoo yaa wo' i an:

- Jégírohi, binaa fu wo' danaa, fu bassii ban!

⁴⁶ Yéesu loffari an:

- Massa dú, jégíroh-waascii! Dú ban, dú koori buwii dofcaa ba hatinoo, ee dú tookoo jokonndúu jiiinoo le' ga.

⁴⁷ Massa dú! Dú hayaa dú mó'di loycii seldiiga-Koohcii, ee bipaammúu apeeba.

⁴⁸ Fodaama dú teewohin an dú taabin ga iñcaa bicaasammúu tumeeda, ndaga ba apin seldiiga-Koohcaa, ee dú bii móri' loyciiga ba!

⁴⁹ Kéri tah Kooh ga hamhamaagari, wo' a an: «Mi hay gaba kiwosoh biseldiiga-Kooh na biyéegaloh; ba hay ki'ap bíinoo, ba hatal bíinoobaa ga kipesba.»

⁵⁰ Iñaama yéri tahan bi ñifaa seldiiga-Koohcaa béeb aamsee ga waa öldúna saku bi watida hay kikipuk ga hafcii buwii wati,

⁵¹ aboh ga ñifaa Abeel† bi ga ñifaa Sakarí yaa apsee ga díkaanti daa sarahcaa tēkí'sida na defkataa wisela'í'waa‡. Ee mi yéri wo'úuka, iña laakee yaama hay kikipuk ga hafcii buwii wati!

⁵² Massa dú, jégíroh-waascii, dú nisin kucēwúkaa légisi halaa tahi bo' ki'ínohda: dú, ga kihaffúu, dú aasoo ee baa waa' ki'aas béeb dú kokohhi.

⁵³ Ga waa Yéesu meyoh daamada, jégíroh-waascaa na Fērisiyeencaa baa tamoh ga dookci ee ba baa meekissi iña en tooh:

⁵⁴ ba baa heelli kifí' doonaa ya öldoh bi ba balab yen ga wo'enaagari.

12

*Yéesu hoonohha tēlibéecaagari kijófjofduk fodii Fērisiyeencaa
(Mēccē 10: 26-27)*

¹ Lak waama, buwaa nēgírukohsee iña le'in bo' bijúnni ciyewin bi bíinoo baa ton ga bimooroomba. Yéesu wo' a paay na tēlibéecaagari an:

- Abukat ga jíkii Fērisiyeenccii en kijófjofduk en fan kuuncaa kaañohinda.

² Laakkii iña mín kidaakuk bi hotukoo ee laakkii iña bo' mín kidaak bi meydohsoo fan.

³ Kéri tah iña dú mín kiwo' na wek béeb, hay kikelohuk ga noh tan, ee iña dú mín kimēedíroh ga duuy túuyaa daakukin béeb, hay kiyéegalohu ga leelo paancaa.

*Baa cal kiniikda
(Mēccē 10: 28-31)*

⁴ Yéesu wo' issa an:

- Mi wo' narúu, dú bii dú en filiimunciigooda: kaa niikat buwii api faanfii ee paaf iñaamanaa, ba mínsoo kitumis dara yiliis.

⁵ Mi hayyúu kiwo' baa dú jom kiniikda: niikat baa wē'taa ga an yii, ap bi lēhíraa, mín kijaf ga safara. Ee, mi wo'úuka baa yaama yéri dú jom kiniik!

⁶ «Tudiindii' tiyētúus toonohsirii dērēm kanake? Moona déy, Kooh alukkii jiiinoo gata.

⁷ Bi ga fenfii ga hafciigarúudá sah, toohfa kíduunun. Kon kaa niikat dara, ndaga dú wēñ solu tooh diindii'cii.

*Iña Yéesu wo' ga loo buwaa tookki na buwaa taasukkiida
(Mēccē 10: 32-33; 12: 32; 10: 19-20)*

⁸ Yéesu tíkka ga an:

† 11:51 11: 51 Malkat ga Sēnees 4: 11: waama Kayeenj apee kēmēenjki Abeel ndaga ki'iñaan. ‡ 11:51 11: 51 Malkat Koronik 24: 20-22, mbooloomaa appa Seldiiga Sakarí ga duuy Kaanfaa Kooh.

- Mi wo''úuka: béeb baa fu tookkoo ga fikíi buwiinaa, mi Kowukii bii, mi hayyaa kitook ga fikíi malaakacaa Kooh.

⁹ Wayee baa fu taasukoonaa, fu hay kitaasku ga fikíi malaakacaa Kooh.

¹⁰ Béeb baa fu wo' iñaa moroo ga Kowukii biinaa, fu hay kibayalu, wayee baa fu bas Helaa yisela'í'yaa béeb, fu bayalsooka.

¹¹ Binaa dú bayu ki'atti'u ga jaangu-yaawúu'caa wala ga fikíi atti'ohcaa na ga fikíi buwaa kuliyuki ga nguuraadanaa, helciigarúu dalat ga daa dú taasan ga iñaa dú yabuda na iñaa dú wo'anda.

¹² Ndaga Helaa yisela'í'yaa, ga wahtaama, hay ki'ek garúu iñaa dú joman kiwo'da.

Liiwukaa wo' ga loo ha'-alalaa taabuk kilaak donɗa

¹³ Laakka ga mbooloomaa baa wo' Yéesu an:

- Jégírohii, wo'aa yaakkoo ya waroh naroo iñaa dí lamda.

¹⁴ Yéesu taassari an:

- Moo yaalii yii, bii yiida fallo ki'atti''úu wala kiwarohhúu alalaagarúu?

¹⁵ Lée'hí'ta ya wo''a buwaa an:

- Watukat ee abukat ga kiwaa' kilaak, ndaga kilaak alal bayyii kipes bo' luu alalaa yewin yewin.

¹⁶ Ya wo''aba kon liiwukii wii:

- Enee bo' yaa laakin alal, ya laakka yoon ee yooncaa laabpa lool.

¹⁷ Ya yaa halaat ga helaagari an: «Mi tuman na ee mi laakoo daa mi dapan iñcii mi píikda?»

¹⁸ Lée'hí'ta ya wo''a an: «Iñii yii yèrí mi tuman: mi búran dapciigoo henaar, mi tawah ciliis, caa wèñ kiyak, en danaan mi nэгíroh tohootiigoo ga tooh na iñcii mi laakda toohca.

¹⁹ Lée'hí'raa, mi wo' haffoo an: Mbë', fu laakin alal wiyewin waa míninndaa kibay tikiis tiyewin. Íkaraa faanfigaraa, fu ñami, fu ani, fu mbúumbaayuki.»

²⁰ Wayee Kooh wo''ari an: «Fu yèrí lohoy hel! Ga wekii wati sah sah kipesfu hay kileeh. Kon iñcii fu waayukdee haffuda toohca, bii yahca kilaak ba?»

²¹ Yéesu tíkka ga an:

- Iñaama yèrí dalan baa fu nэгírohi' haffu alal ee Kooh hottii kilaak-alalfu.

Teelíbéecaa Yéesu jomu kiyaakaaru ga Kooh

(Mëccëe 6: 25-34)

²² Lée'hí'ta Yéesu wo''a teelíbéecaagari an:

- Iñaama tah mi wo''úu an: Kaa halaatat ga ñamahaa dú laakan sooli ga kipesohda wala yéericaa dú laak sooli ki'ekuk ga faanndúuda.

²³ Ndaga kipes kèrí wèñ kilaak solu ñamah ee faan fèrí wèñ kilaak solu yéerí.

²⁴ Malkat ga hëekëruucii, ba sokoo, ba píikoo, ba laakoo dap-kaan, ba laakoo dap fenoo kaan wayee Kooh yaa ñëmí'ba. Ee dú wèñ selii solu fúuf!

²⁵ Bii yiida garúu mín kibaat iñaa hín na siñdaa jokon ga kipesci bi ya bituki ga coonucaagari?

²⁶ En lakanaa iñaama donɗ dú mínoo kitum dara ganaa, dú yah ya kihalaat ga iñcaa cínoo?

²⁷ Malkat ga pëegíi-nduhumfii fimórí'fii ga ègíriida: fa lègëyoo ee fa foliloo. Wayee mi wo''úuka, bi ga buu' Salomon na alalaagari tooh ekukkii kúltícaa hín kimo' na wínoo ga pëegíi nduhumcii.

²⁸ En lakanaa Kooh yèrí mórí' fodaama pëegíi-nduhumfii fimórí'fii ga ègírii wati, ee kuwisaa fa yah kijafu ga kiwii donɗanaa, wèña ga, dú ga kihaffúu, ya ekoorúu bi jofe? Ngëmiigarúu daal dooyyii!

²⁹ Kaa halaatat rek ga kiheel iñaa dú ñaman na iñaa dú anan.

³⁰ Iñciima tóohca buwii ga ëldúna ee ínohsoo Koohda bërí tumi lëgëy kiheelca, wayee d'ú, Paammbúu yii ga dookda ínohin an d'ú laakin sooli ga.

³¹ Namat kiheel Nguuraa Kooh, iñaa tes d'ú laak sooli gada, Kooh hayyúuri ki'e'.

Heelat kilaak alalaa ga dookda

(Mëccëe 6: 19-21)

³² Yéesu wo'issa an:

- Dú, yopiigoo wiyínwii, kaa niikat ndaga newin Paammbúu ya bokdohhúu ga Nguuraagari .

³³ Toonat iñum d'ú laakda, d'ú erohwa sarah. Heeldat haffúu nafa'caa magatoo, alalaa leehoo taa' ga dook-Kooh: daama lok mínoo gaca kilaas ee maasoh mínooca kiyasoh.

³⁴ Ndaga daa alallúu enoh béeb, keeñjúu waa da ban.

Súrgacaa Yéesu jom kineehu kimalak

³⁵ Yéesu tíkissa ga an:

- Pëkírukat bi yëgís díñ, d'ú taal lampucumgarúu, d'ú seki.

³⁶ Ee madat na súrgacaa en na kiseku ha'-kaanba, yaa yah kimeyoh cikílook, bi ba mínndi kilëgísi', ya le'i ee fëekíri halaanaa.

³⁷ Ba yewinin múu' súrgacaama, binaa ha'-kaanfaagaBa hayaa, laakanba lak baá lís kineeh kimalak! Mi wo''úuka ee kayoh; ya hay kipëkírúk, ya yugi'ba kiñam ee ya taam gaba ya nori'ba ba ñam.

³⁸ Luu ya hayee ga leeloo wek wala iñaa paafda sah, binaa ya laakba lak neehussii béeb, ba yewinin múu'.

³⁹ Ínohat iñii yii bi jof: binaa ha'-kaan ínohee wahtaa lokaa hayandanaa, eneenaa ya hay kiwatuk ee íisoo kaanfaagari fa pooku.

⁴⁰ Dú ban, waayukat, ndaga Kowukii bii hayan ga wahtaa d'ú fooganndii.

Liiwukaa wo' ga loo súrgacaa banakbaa

(Mëccëe 24: 45-51)

⁴¹ Pee' dalla kimeekis Yéesu an:

- Ha'mudii, fu wo' naríi ga liiwukumanoo, fu wo' na buwii béebba ban?

⁴² Ha'mudii taassari an:

- Kon bii yiida yëri en súrgaa tookdín ha'-kaanci ee teeyin? Yëri en yaa ha'-kaanci tikan ga fikíi súrgacaagari, doo ya e'ba yaa en béeb iñaa ya jom kiñamda, binaa wahtaa le'aa.

⁴³ Ya yewinin múu', súrgaama, binaa ha'-kaadaagari boyuk, laakki ga lëgëyaamanaa.

⁴⁴ Mi wo''úuka ee kayoh; ha'-kaanci hayyi kitík ga dook iñcaa ya laakda tóoh.

⁴⁵ Wayee binaa súrgaama wo' ga helaagari an: «Ha'-kaanndoo kolukkii kihay», bi tah ya en ga kifeek súrgacaa biyaalbaa na bibetibaa, ya en ga kiñam na ki'an na kilaal rek,

⁴⁶ ha'-kaadaa súrgaama hay kihay ga besaa ya fooganndii na wahtaa ya ínohanndii: ya hayyi kifeek doo' ciméeski', ya wa'ti iñaa sek buwaa san kigëmu Koohda.

⁴⁷ Súrgaa ínohin iñaa ha'-kaanci waa'da ee ya san kipari', ya tum iñaa ya nakudanaa, ya hay kirípu ngee' ciyewin.

⁴⁸ Wayee súrgaa ínohoo iñaa ha'-kaanci waa'da ee tumi iñaa tahanndi kifeeku, yaama súrga feeksan ngee' cijutuut. Baa onu yewin béeb hay kimeekisohu yewin, ee baa eru kidaak iñaa yewinin béeb hay kimeekisohu iñaa yewinin.

Yéesu tahin buwaa kihëgískoh

(Mëccëe 10: 34-36)

⁴⁹ Yéesu tíkka ga an:

- Kiwii kéri mi hayee kihaydoh ga ëldúna, ee dii mi waaree ka am kimëeñí'ða!

⁵⁰ Wayee mi jomin kiñooduk ga mesiklaat, ee ka bítinndoo moos bi ga daa iñaama laakohanda!

⁵¹ Ati dú foon an mi haydoh jam ga ëldúna? Ó'óo, mi wo''úuka, mi haydoh kihégískoh.

⁵² Diima den bo' biyëtúus baa bok hal hay kihégískohu, baahaybaa keenu ga dook banakbaa tesda ee banakbaama keenu ga dook baahaybaa.

⁵³ Buwaa hay kihégískohu: paamun keen ga dook kowuci kiyaal ee kowukaagari kiyaalkaa keen ga dookci, eemun keen ga dook kowuci kibeti ee kowukaagari kibetika keenu ga dookci, payamun yibeti keen ga dook beti kowuci ee betifaa kowukaagari keen ga dookci*.

Kimalaksukoh iñcii en na kilaak watida
(Mëccëe 16: 2-3)

⁵⁴ Yéesu wo'ee mbooloomaa ban an:

- Binaa dú hot húy kolukoh aasaa'-nohaa, dú aawi kiwo' an: «Kooch hay kitoð», ee iñaama laak.

⁵⁵ Ee binaa dú yéen uuris wëpoh bakii hanoh meyaa'-noh yah-senðanaa, dú aawi kiwo' an: «wati Kooch hay kitam noh», ee kéri laaki.

⁵⁶ Dú, bii dú jófjófduki ga fikii buwiida! Dú mínin kimalaksukoh iñcii meyi ga asamaan na ga kakayðanaa; haa tum na dú mínoo kimalaksukoh iñii hew watida?

Heela kijúwoh na baa fu coowoh nari
(Mëccëe 5: 25-26)

⁵⁷ Yéesu wo'issa an:

- Iñii tah ya ban dú malaksukohoo na kihaffúu iña júwin?

⁵⁸ Binaa fu laakoh na bo' bi dú taam kiyee ga buuraa, leenaa gaawaa nari kibégískoh ga waasaa, fodaama ya le'noo naraa ga atti'ohaa, yaama tíkkaa ga yah élkëetaa ee élkëetaa tēccaa ga kasu.

⁵⁹ Mi yéegallaa man, fu meyhoo daama ee fu fayyii iña fu laaki'tida tóoh, bi ga fíftínaa mēēñdohda.

13

Súpitat kipeskiigarúu wala dú sanjku'

¹ Ga wahtaama, laakka buwaa hay ga Yéesu kibéestí'ti buwaa Pílaat aplukee ee boksee ga bu-Gëlílée, lak ba en na kitumi' Kooch sarahda.

² Yéesu taassaða an:

- Dú foon an binaa buwaa bok ga Gëlílée baama apu fodaamanaa, iñaama waa' kiteewoh an ba enee ha'-baakaa'caa wēñ kiyak ga bu-Gëlíléeða tóohe?

³ Mi wo''úu man ó'óo. Wayee binaa dú súpíttii kipeskiigarúunaa, dú hay kisanjku' béebpúu fodaama.

⁴ Haa buwaa bidaañkaah na biyitnabaahaybaa tawahaa wihoo'tawaa ga Sílowee* keenee ga dookba, appaðada; dú foon an béri wēñee kitum baakaa' ga bu-Yéerúsaleem béebbane?

⁵ Mi wo''úu man ó'óo. Wayee, binaa dú súpíttii kipeskiigarúunaa, béebpúu dú hay kisanjku' fodaama.

Liiwukaa Yéesu wo' ga loo eena laakoo towuða

⁶ Lëehí'ta Yéesu wo''aba liiwukii wii:

- Eene bo', yaa laakee bos een ga duuy yoonci. Ya ka'ta kibeenee ga towutaa, wayee ya hottii dara ga.

* 12:53 12: 53 Malkat Mísee 7: 6. * 13:4 13: 4 Sílowee enndii dëk ga kihafwa, wayee wa en ðekat ga teeraa Yéerúsaleem

⁷ Ya wo''a súrngaagari an: «Tíkíis taahay tee, taa mi hayi kiheel towu ga eenii wii, ee mi hotoo dara ga. Gúraawa! Iñii tahan ya wa ñami kakayfii sooy?»

⁸ Wayee súrkaa wo''ari an: «Kiyaakii, íissisaawa kíiskii wíis bi mi ac bosii bi wíil, lëehíraa mi tum kotol ga.

⁹ Heyna fayuuraa wa hay kitum towu. Límmbiinaa, fu gú'lukwa.»

Yéesu wëkí'ta betifaa túurukin ga bes Sabat

¹⁰ Ga bes Sabat, Yéesu enee na kijégíroh ga d'uuy jaangu-yaawúu'.

¹¹ Laakeera daama betifaa raβ am, ekkari d'úukool iñaa le' tíkíis tidaañkaah na tiyitnataahay; ya ñogukka ee mínissii kiyoloh.

¹² Daa Yéesu hotee betifaa, ya βayyari, wo''ari an:

- Betifii, fu múcin ga d'úukooliigaraa.

¹³ Lëehí'ta, Yéesu tíkka betifaa yahcaagari; ga saasi betifaa yolohha, ee ya ennda ga kikañ Kooh.

¹⁴ Wayee, βaa kuliyuk ga jaangu-yaawúuraada, keeñci tamma lool ga daa Yéesu wëkíree βo' ga bes Sabatda, ya dalla buwaa kiwo' an:

- Bes ciyitniinoo cii ga, caa βo' jom ga kilégëy. Hayat kon kiwëkdu ga bescaama wayee hanat ki'en ga bes Sabat!

¹⁵ Ha'mudii loffari an:

- Dú jófjófduki hen ga fíkii buwii! Bii yiida garúu, en ga bes Sabataa, pëkísoo enohfaagari wala baamaagari ga daa ya sawoheerida, ya βayyi ki'ëni'nee?

¹⁶ Haa betifii fii bok ga nílaa Abaraham ee Seytaani βageeri iñaa le'in tíkíis tidaañkaah na tiyitnataahayda, ya joméeríi kibégísu ga bes Sabat hene?

¹⁷ Daa Yéesu wo''ee fodaama, buwaa eneeri na kiheñohda líifussa na kaci. Wayee mbooloomaa béebwa neblukka lool ga tumeencaa Yéesu laakoo ga fenda.

Liiwukaa Yéesu wo' ga loo kowu-fúdankaada

(Mëccëe 13: 31-32; Marka 4: 30-32)

¹⁸ Yéesu wo''a an:

- Iñii Nguurii Kooh man nawada ya? Iñii mi mín nawa kimédírohda ya?

¹⁹ Wa man na kowu-fúdankaa βo' beb, sokka ga dëraagari; ka paalla, ka ennda kedik kiyaak bi selcaa taalussa ga toytaa ka laakda.

Liiwukaa Yéesu wo' ga loo kuuncaa kaañohinda

(Mëccëe 13: 33)

²⁰ Yéesu wo''issaba an:

- Iñii mi mëdírohan Nguurii Kooh nawada ya?

²¹ Wa man na moloñ-kuunaa beti beb, tumwa ga d'uuy kanu kuun, íiswa ga bi ga daa kuuncaa béeb kaañohan.

Kuhalkaa jiyínjaa jëri aaw ga Nguuraa Kooh

(Mëccëe 7: 13-14,21-23)

²² Yéesu kooree ga dëk-teerucaa na ga dëk-kawcaa, ya jégírohi, lak ya aawee βak Yéerúsaleem.

²³ Laakka βaa meekissi an:

- Kiyaakii, βo' bijutuut rek βëri yah kimúc ga βuwiine?

Yéesu taassari an:

²⁴ - Guu'guulukat, dú aasoh halaa wiyínwaa, ndaga mi wo''úuka, bibo' biyewin hay kiheelu ki'aas ee mínsanndiika.

²⁵ Bëriinaa ha'-kaanfii kolukan, ya lañ halaagari ee dú en ga fooh, dú aaw kifëekí' halaa na kiwo' an: «Kiyaakii, lëgísdaarii.» Ya hayyúu kitaas an: «Mi ínohoo dii dú meyoohda!»

²⁶ Daama, dú hayyi kiwo' an: «Dí bokin naraa kiñam na ki'an ee fu jégírohin ga mbedicaa teerucaagarí.»

²⁷ Wayee ya hayyúu kiwo'is an: «Mi ínohoo dii dú meyoħđa. Úsaayatoo béébpúu, dú bii, dú meerin kitum iñaa joffiıđa!»

²⁸ Daama kikodukoh na ki'úñoħ sıs yah kilaak. Dú hot Abaraham na Ísaak na Yakoop na seldíıga-Koohcaa bééβba ga đuyy Nguuraa Kooh, ee lak dú faanuunun ga fooh.

²⁹ Biđo' hay kimeyohu ga bakcii ga öldúnađa tooh, řa bok kanu ga Nguuraa Kooh.

³⁰ Ee fodaama, bíinoo ga buwii méeñdohu watıđa, yahu ga fıkiı ee buwii bíinoo kuliyuku watıđa, yahu ga fenoo.

Yéesu yéegalohha kipookkaa Yéerúsaleem
(Mëccëe 23: 37-39)

³¹ Ga wahtaama, laakka Fëriıyeençaa hayu ga Yéesu wo'ussari an:

- Kolkohaa dii fu yee đekat wiliis ndaga buu' Eroot waa'taa ki'apluk.

³² Ya taassaba an:

- Tiıdat, dú wo' řaama ñaañ bi fan bodaadfa an: «Mi yii ga kikaal raf ga buwii na kiwëki' đúukoolı' wati na kuwis ee besaa wukaahaywaanaa, mi hay kilëehı'.»

³³ Wayee mi jomin kitıin waasiıgoo wati, kuwis na paaf-kuwis, ndaga seldíıga-Kooh jomoo ki'apu ga daa enndii Yéerúsaleem.

³⁴ - Éey, dú bu-Yéerúsaleem, dú bii dú lagi tumuuntii seldíıga-Koohcii, ee dú tapisohi na atoh bi dú ap buwii Kooh wos garúıđa! Waas cera cëri mi heellúu kinëgíroh fodaada daa pabu nëgírohi towutaagari ga fıldoo paβcaagarıđa, ee dú tookkiika?

³⁵ Kon nak, Kooh hay kifoñluk dëkumgarúu. Ee mi wo''úu man dú hotsisanndiiroo bi ga besaa bëriı dú wo'an: «Fu yii fu hay ga teekii Ha'mudiıđa, fu barkeelin.»

14

Yéesu wëki'ta đúukoolı' ga bes Sabat

¹ Ga bes Sabat, bëriı Yéesu karee kiñam ga kaan řo' yıinoo ga buwaa kuliyuk ga Fëriıyeençaađa. Buwaa ensee daamađa enussa yëŋ gari.

² Laakka baa tuuk ga fıkiıci bay đúukool soonuk.

³ Yéesu dalla kimeekis jégíroh-waascaa na Fëriıyeençaa an:

- Waasiıruu onohin kiwëki' řo' ga bes Sabat wala onohhiika?

⁴ Buwaa đekohussa cel. Yéesu dalla kile' ga baa, wëki'tari. Lëehı'ta Yéesu fıssari yaa yah.

⁵ Waa ennda đa, Yéesu wo''aba an:

- Yiıda garúu, binaa kowuci wala enohci keen ga đuyy ne'aa, ya gaawoori kimeydoħ, luu enee ga bes Sabat?

⁶ Ba laakkii iñaa řa lofanndi ga wo'eenaama.

Kihanoh fıkiı ga hew na kinakoh hew

⁷ Yéesu malaksukohha ga daa sagaccaa heelsee rek kihanoh fıkiıđa, ya liiwukkaba an:

⁸ - Binaa fu bayu kiñam ga hewaa, kaa ka' fu yugohnee fıkiı. Ndaga mín ki'en řaa wëñnjaa teek bayuunun da.

⁹ Ee řaa bayyúu kiñam, dú řanakđa, mínin kihay wo''aa an: «Ísđaari đekatum.» Fodaama, fu hay kika' na kaci, fu yugohnee fenoo.

¹⁰ Wayee binaa fu bayu kiñam ga hewaa, kara, fu yugohnee fenoo doonaa řaa nakkaa hewaada hayaa, wo''aa an: «Fiılii, yugohaa fıkiı.» En đanaa iñaa hay ki'en ndam ga fıkiı bééβ buwaa fu bok naba kiñamđa.

¹¹ Ndaga béeb baa fu bëwí' haffunaa, fu hay kiyóoskídu, ee baa fu yóoskí' haffunaa, fu hay kibëwíru.

¹² Lëehí'ta Yéesu wo''a baa bayeeri kiñamda ban an:

- Binaa fu bëytoh cuunoh wala cuuníinaa, kaa bay filiimuncaagaraa wala bikëmëenjkífu wala buunfu, wala buwaa dëk naraa ee laakuunun alalda; enndi-ikanaa, ba ga kihafba, ba mínndaa kibay kiñam ban, ee fodaama fu élídu iñaa fu tumee gabaða.

¹³ Wayee binaa fu bëytoh kiñam jamaa, namaa kibay nduulcaa na buwaa Kooh nëebsinda na lafañcaa na búumí'caa.

¹⁴ Fu tumkanaa keeñfu hay ga kisoos, ndaga iñaama, ba mínooraari ki'élín. Kooh hayyaari ki'élín bëriinaa kimílískaa buwii júwinda.

*Liiwukaa wo' ga loo buwaa baysee kiñamda
(Mëccëe 22: 1-10)*

¹⁵ Laakka yiinoo ga sagaccaa ensee daamada, ga waa ya kelohha wo'eencaa caama, ya wo''a Yéesu an:

- Baa yaama yah kibok kiñam ga Nguuraa Koohda, yewinin múu'!

¹⁶ Yéesu liiwukkari an:

- Enee bo', ya tíklukka cuunoh fiyaak, baylukka bibo' biyewin ba hay kiñam.

¹⁷ Ga waa cuunohfaa pari'da, ya wossa súrgaagari kibaynee buwaa nakseedá an: «Hayat gii, cuunohfaa pari'in diima.»

¹⁸ Wayee yaa en béeb yaa tok sooli fodaa mooroomci. Yaa súrgaa dewohda wo''a an: «Mi lom yoon ee mi jominwa kimalaknee. Mi kíimmbaa hen fu bayaloo ga.»

¹⁹ Yaa tík gada wo'issari an: «Mi lom naal bidaañkaah ee mi jominba kitagatnee. Mi kíimmbaa hen fu bayaloo ga.»

²⁰ Yiliis ban wo'issari an: «Mi han kipañ beti, kéri tah mi mínandii kihay.»

²¹ Súrgaa boyukka, wo''a ha'-kaanci iñaa ya taasuda. Ha'-kaanfaa aylukka, wo''a súrgaa an: «Karaa diima-diima ga paancii na mbedicii ga teeriida fu haydoh nduulcii na buwaa Kooh nëewísinda, búumí'cii na lafañcii.»

²² Ennda kiis, súrgaa hayya, wo''ari an: «Kiyaakii, iñaa fu nakoheeda tumuunun wayee daa bo' mín kiyun lís kilaak.»

²³ Ha'-kaanfaa wo'sissa súrgaa an: «Meyaa dëkii, fu ka' ga waascii, na ga díñ-díñcii, fu gagal buwaa ba hay doo kaanndoo líif.»

²⁴ Mi wo''úuka, yiinoo ga buwaa mi dewee kibay kiñamda yoohoo ga cuunohfiigoo!

*Iñaa bo' jom kitum binaa ya waa' ki'en tëelíbee Yéesunaa
(Mëccëe 10: 37-38)*

²⁵ Mbooloo wiyaak taabee na Yéesu. Yéesu méeñsukka ga buwaa, wo''aba an:

²⁶ - Binaa bo' hay garoo ee mi gënëlliiri paamci wala eeci, betici wala towutaagari, biyaakci na bikëmëenjkíci biyaal wala bibeti, wala hafci sahaa, baa yaama mínoo ki'en tëelíbéeroo.

²⁷ Baa fu koorukkii kuraanaagaraa, fu taabukkoonaa, fu mínoo ki'en tëelíbéeroo.

²⁸ En ki'ena, yiida garúu, binaa ya waa' kihëwí' tawah wihoo'tanaa, dewoo kiyun paay, ya malak iñaa jom kika' ga tawahaada tooh, doo ya ínoh ati iñaa ya laakda hay kidooy kimëti' lëgëyaa?

²⁹ Enndiikanaa, binaa ya dal kiyip tawah ee ya mínndiwa kilëestíraa, béeb buwaa hotanwada hay ki'enu ga kiñaawalli

³⁰ an: «Malkat bii yii dalin kitawah ee mínndiwa kilëestí'.»

³¹ Ee ban buurii yiida, binaa ya yah kiheñohnee na buu' yiliisaa, dewoo kiyun paay, ya malak ati ya hay kimín, na bo' bijúnni-daanjkaah, kilënkoh na buuraa taam na bibo' bijúnni-daanjkaah-kanak?

³² Ya mínndiinaa, ya wos bo' ga buuraama, en lak ya lís nari ki'úsaayohaa, kimeekissi iñaa ya tuman bi ba mín kijúwohda.

³³ Fodaama den, baa en béeb garúu, fu mínndii kifoñ tooh iñaa fu laakda fu taabukkoona, fu yaama, fu mínoo ki'en téelíbéeroo.

Maraamaa laakoo saflaat
(*Mëccëe 5: 13; Marka 9: 50*)

³⁴ Yéesu tíkka ga an:

- Maraa jofin. Wayee binaa maraa safissiinaa, ma daanohsan na ya?

³⁵ Ma laaksisoo jeriñ ga kakayfii, ma mínoo ki'en kotol. Ma jafsan ga léedúu. Baa fu laakin nof kikelohaa, súkúruka!

15

Baalaa múuyee ee hotukkada
(*Mëccëe 18: 12-14*)

¹ Juuticaa na buwaa bínoo júwussiida deeyussa béebba ga Yéesu kisúkúrukki.

² Fërisiyeencaa na jégíroh-waascaa baa jambat ga díkaantiba an:

- Bii yii tookin kiyuñ na buwii júwussiida ee ya ñami naba!

³ Ga ñekataama, Yéesu liiwukkaaba an:

⁴ - Yiida garúu binaa ya laak baal bitéemée', ee ya múuyluk yínoo ganaa, ya foño bidaañkaah-yitnanikiis na biyitnanikiisbaa, ba tes ga egíraa? Lëehíraa ya ka' kitëebí'nee yaa múuyda, bi ga daa ya hotanndine.

⁵ Ee binaa ya hottinaa, ya túñkulukki na keeñ wisóosí'.

⁶ Ee ya le' kaancinaa, ya bay filiimuncaagari na buwaa ñek narida, ya wo'ba an: «Ñeblukat naroo, ndaga mi hotin baalaagoo, yaa múuyeeda.»

⁷ Fodaama, mi wo''úuka, binaa ha'-baakaa' yínoo récuk baakaa'caagarinaa, ga iñaa, dook-Kooh hay kiweñ ki'en ga húmbal loo fiibo' bidaañkaah-yitnanikiis na biyitnanikiis baa júwin ee laakussii sooli ga kirécuk baakaa'caagaba. Mi wo''úuka, malaakacaa Kooh hay kiweñ kinebluku binaa ha'-baakaa' yínoo rek récuk baakaa'caagarinaa loo bo' bidaañkaah-yitnanikiis na biyitnanikiis baa júwin ee laaksoo sooli ga kirécuk baakaa'.

Koparaa múuyee ee hotukkada

⁸ Yéesu tíkka ga an:

- Wala ñetifii fiida ñan, binaa ya laak hëelís* cidaañkaah ee múuyluk wínoo ganaa, taaloo lampu, ya paruki, raasi dijófi' bi ga daa ya hotanwa?

⁹ Binaa ya hotwanaa, ya bay húnísmuncaagari na ñeticea ñeku narida, ya wo'ba an: «Ñeblukat naroo ndaga mi hotin hëelísaagoo múuyeerooda.»

¹⁰ En fodaamanaa mi wo''úuka man, malaakacaa Kooh hay kinebluku ga daa ha'-baakaa' yínoo rek récukin baakaa'caagarida.

Kowukaa múuyee ee hotukkada

¹¹ Yéesu wo'issa an:

- Enee bo' yaa laak towu tanak tiyaal.

¹² Yaa weñ ki'en oomaada wo''a paamci an: «Buba, eraaroo iñii mi joman kilaak ga alaliigaraada.» Waa ennda ña, paamudaa warohha towutaa tanaktaa alalaagari.

¹³ Tíkka ga bes cera, kowukaa kiyínkaa toonnda iñcaa ya e'seedá toohca, yaa yah kúl ki'úsaayí'. Daama ya enukohha ga iñaa neñpi bi ya yasohha hëelísaa toohwa.

¹⁴ Ga waa ya yasohha iñaa ya laakeeda toohwa, a' wiyaak laakka ga kúlkaa kaama, ee kibúñ kiméeski' ñaþari.

* 15:8 15: 8 Hëelísaama teeku Darahma ga kiGerek ee hín na Denariyon wínoo dooli

¹⁵ Ya ka'ta kisúrga'uk ga bo' ga gohaama. Yaama nakkari kiníi' mbaam-parki ga yooncaa.

¹⁶ Helci eneera ga kiñam ga yiikcaa mbaamcaa e'sida wayee ken onéeríiri ga.

¹⁷ Daama, ya malakka helci, ya wo''a an: «Bilégëyoh bera bëri enu ga kaan paamboo, ba ñami bi ba tésdí', ee mi en dii, mi kaani na a'!

¹⁸ Mi hay kikoluk, mi boyuk ga buba, mi wo''i an: Buba, mi baakaarin ga fíkíi KooH ee mi tooñinndaa.

¹⁹ Mi jomissii kibayu kowufu. Kon abohaaroo fodii yaa en béeb ga lëgëyohciigaraa.»

²⁰ Ya kolukka, yaa boyuk kaan paamci.

Ga daa ya enee na kihay di'úsaayi'da, paamudaa séenndari, laakka yërmaandi wiyaak gari, ya yaa fool kihídohnee nari, gatawukkari, fuunndari.

²¹ Kowukaa dallari kiwo' an: «Buba, mi baakaarin ga fíkíi KooH ee mi tooñinndaa, mi jomissii kibayu kowufu.»

²² Wayee paamudaa wo''a súrgacaagari an: «Gaawat kihaydoh sibidooraa wëñ kimo'da, dú ekkiwa, ekatti kipii ga jokon na ñafa' ga kotcii.

²³ Haydohat doonaa dú yafaleeda, dú appi, dú aaw kiñam na kimbúumbaayuk,

²⁴ ndaga kowukiigoo dú hot kii kaaneera ee soofsin ga kipes, ka múuyeera ee ka hotukin.» Fodaama, ba dalla kimbúumbaayuk.

²⁵ Waama lak kowukaa baa kisaawkaa kaa ga yooncaa. Daa ka hayee bi ka deeyca kaanfaa, ka kelohha típcaa na tiyeektaa.

²⁶ Ka bayya yíinoo ga súrgacaa, meekissari iñaa hewda.

²⁷ Yaama wo''ari an: «këmëenkífu yëri hay, ee paapu apdinndi doonaa yafalseeda, ndaga daa ya hotsinndi na jamda.»

²⁸ Kowukaa kisaawkaa dalla ki'ayluk, sannga ki'aas kaanfaa. Paamci meyca, kimmbari ya aas.

²⁹ Wayee kowukaa wo''a paamci an: «Malka, tíkiis tiyewin tee, taa mi lëgëyi'taa, mi mosoo kikeldúk wo'eenfu ee fu mosooroo sah ki'on kupe', mi mbúumbaayuk na filiimunciigoo.

³⁰ Wayee kowukiigaraa kii, ga wii ka hayda, ya yii ya yasohin alalaagaraa na cagacaada, fu apdinndi doonaa yafalseeda.»

³¹ Paamudaa dalla kitaas an: «Kowuroo, fu yii naroo besaa en béeb, ee iñaa mi laak tooh yuufu.

³² Wayee dí jomee kimbúumbaayuk hen na kinebluk ndaga këmëenkífu yii yii kaaneera ee soofsin ga kipes, ya múuyeera ee ya hotukin.»

16

Enee tuukukoh-alal

¹ Yéesu wo'issa tēelíbéecaagari an:

- Enee ha'-alalaa laakee baa tuukdíri ga iñaa ya laakda. Tuukukohaama épírohussa ga ha'-alalaa an ya yaa yasoh alalaagari.

² Ha'-alalaa baylukka tuukkohaagari, wo''ari an: «Iñii mi keloh wo'u garaada ya ya? Teewaroo iñum fu tum ga lëgëyiigaraada, ndaga diimada, fu yahissii kituukuk alaliigoo.»

³ Tuukukohaa wo''a ga helci an: «Mi tuman na ga dii kiyaakii yahhoo kinís ga kituukuk alaliigarida? Hanaa kilín kakayfii, wayee mi laakoo doolaa gawa, ee kisarहतुक, mi rúusinka.

⁴ Mi ínohin iñaa mi yah kitum bi laak buwaa bewussoo ga kaanba, binaa mi kaalu ga lëgëyiigoonaa!»

⁵ Waa ennda da, ya baylukka yíinoo yíinoo, béeb fuwaa baydee ha'-kaanci kobotda. Ya wo''a yaa defda an: «Fu laaki' ha'-kaanndoo hín na?»

⁶ Yaama taassa an: «Hëndíraan dúuleen citéemée'.» Ya wo''ari an: «Bewaa keyít-kobotfigaraa, fu gaaw kiyun, fu bín cidaanakaah-yétúus.»

⁷ Léehtá'ya ya wo''a yaa tik gada an: «Haa fu, fu laaki' ha'-kaanndoo hín na?» Yaama taassa an: «Saaku citéemée' ga beli.» Tuukukohaa wo''ari an: «Keyít-kobotfigaraa fee, bídaa cidaanakaah-yitnakaahay.»

⁸ Ha'-alalaa kañja tuukukohaagari júbpiida ndaga kiñaañkaa ya tumda. Ndaga buwii waa' éldúna donda weñ kiyúuduku ga iñcaa ba tumi ga díkaantíada loo buwii boku ga lee'laataa meyooh ga Kooh.

⁹ Yéesu tíkka ga an:

- Ee mi, mi wo''úu an: pokat kifiliimun na alal éldúna, en danaa, bériinaa dú laakissii daranaa, dú dapu ga kaancaa dekohsan bi taa'da.

¹⁰ Baa fu en go' ga enaama cijutuut, fu hay ki'en go' ban ga enaama ciyewin; ee baa fu júbpii ga enaama cijutuut, fu júwoo ban ga enaama ciyewin.

¹¹ Kon binaa dú júbpii ga kituukuk alal éldúnanaa, bii díjkaanndúu alalaa wiwóorí'waa ba?

¹² Ee binaa dú enndii go' ga iñaa enndii yuurúunaa, bii yahhúu ki'e' iñaa en yuurúu ba?

¹³ Ken mínoo ki'en súruga ha'-kaan banak. Faw fu san yíinoo, fu waa' yaa tesda; fu taabuk yíinoo, fu foñluk yaa tesda. Dú mínoo ki'atukoh kitop Kooh na kitop hēelís.

*Yéesu taassa Fērisiyeencaa ga loo Waasaa Móyis
(Mēccēe 23: 23-28; 5: 17-20)*

¹⁴ Fērisiyeencaa, na waareen hēelisaagaba, súkúrukussa tooh iñcaa Yéesu wo'da, ee ba baa yensirukohhi.

¹⁵ Yéesu wo''aba an:

- Dú bēri en buwii tíksi haffa bifo' bijúwí' ga hascii buwiida, wayee Kooh ínohin ínii en ga keeñciigarúuda. Ndaga íncii buwii tik fodii iñaa yakinda, sepi'in ga fíkii Kooh.

¹⁶ Móyis na keyítcaa seldiiga-Koohcaa bínseedá cēri teewohee Waasaa Kooh bi ga jamaanaa San hayohda. Iñaa aboh ga hayaa San waama, Hewhewii winéwí'wii wo' ga loo Nguurii Koohda yéegalohuunun, ee baa en béeb yaa tum doolici ga kiheel ki'aas ga Nguuraa Kooh.

¹⁷ Ee kibewoh dii asamaanii na kakayfii weñ kiyooob kinís kuffis jiiinoo rek ga Bincii Waasii.

¹⁸ Béeb baa fu kaal betifu, fu pañ beti filiisaa, fu deegin waas fu yaa faanuk na beti filiis, ee baa fu pañ betifaa yaalaa kaalli henaar, fu deegin waas fu yaa faanuk na beti mooroomfu.

Ha'-alalaa na nduulaa teeku Lasaa'da

¹⁹ Enee bo' yilēeki'-alal, yaa daanee ki'ekuk kúlti cimóri' caa seerin, ee besaa en béeb ya tumi ga kaanci mbúumbaay ciyaak.

²⁰ Laakeera bo', enee nduul ee teeksee Lasaa', ya daanee kifaanuk ga hal-kaadaa ha'-alalaa, faanfaagari tooh liifee na puus.

²¹ Helci teseera lool ga kiñam iñcaa wúunee ga kankaa ha'-alalaa ñamoheeda; ee weñaa ga baaycaa hayunaa deewsi puuscaagari.

²² Ga waa nduulaa kaannda, malaakacaa Kooh bayussari ga yahaa Abaraham. Ha'-alalaa ban kaannda, acussa.

²³ Ha'-alalaa enee ga coonu ciyaak ga dekataa buwaa kaanin daakuda. Ya bēwí'ta hascaagari, ya hotta Abaraham di'úsaayí' na Lasaa' ga yahaaci.

²⁴ Ya yaa bayyi didóolí' an: «Cica Abaraham, yërëmaaroo, fu wos Lasaa' ya ñoon siñdaa jokonjiigari ga músú ee ya tóoyíri'too perimpiigoo ndaga mi yii kaanan ga kiwiikii.»

²⁵ Wayee Abaraham taassari an: «Kowuroo, níindískaa an fu laasin neblaafu ga kipeskaagaraa ga ëldúnada ee Lasaa' enee ga iñaa meskin ban. Diimada nak, ya yii dii kilaas jamiigari, wayee fu, fu yii ga coonu.

²⁶ Ee baatta ga, ga díkaantiríi narúu laakin non wiyaak, doonaa fodaama, buwaa waaran kikolkoh dii karu garúu mínsanndiika ee ban ken mínoo kikolkoh garúu hay dii.»

²⁷ Ha'-alalaa wo''ari an: «Kon, mi kíimmbaa, cica Abaraham, fu wos Lasaa' kaan paammboo,

²⁸ ndaga mi laakin këmëenjímun biyëtúus. Eneenaa ya karaa, ya wo'ba an ba hanat kiman ga daa mi madeeda, en d'anaa ba ban, ba hayoo ga dekatii wii líif na coonuda.»

²⁹ Abaraham taassari an: «wo'eencaa Móyíis na caa seldíiga-Koohcaa caa na këmëenjímuncaagaraa, ba súkúrukata!»

³⁰ Ha'-alalaa wo''ari an: «Iñaa dooyoo, cica Abaraham. Wayee binaa enee an baa mílis ga kikaan yëri ka' gabanaa, eneenaa ba hay kisúpít kipeskaagaba.»

³¹ Wayee Abaraham loffari an: «Binaa ba súkúrukii Móyíis na seldíiga-Koohcaanaa, luu enee an baa mílis ga kikaan yëri ka' gaba, tahoo bi ba took iñaa yaama wo'anbada.»

17

*Yéesu nakoh kibayaloh baakaa' na kigëm
(Mëccëe 18: 21-22; Marka 9: 42)*

¹ Yéesu wo''a tēelíbéecaagari an:

- Iñaa ekan bo' ga kitum baakaa' ñakanndii, wayee massa baa iñaaama koorohan garida!

² Kipoku atoh wiyaak ga koonaa ya jafu ga giyyaa, kërí gën gari loo ya tah bi jíinoo ga tu'oomaati tii keen ga baakaa'.

³ Kon watukat haffúu!

Binaa mbokfu tooñaa, ñaraari ee binaa ya récukkanaa, bayalaari.

⁴ Binaa ya tooñnjaa waas ciyitnakanak ga bes wíinoo ee kotaa en béeeb ya hayyaa kiwo' an: «Mi récukinka», leenaa bayalaari.

⁵ Apotaa'caa Yéesu wo'ussa Ha'mudii an:

- Baataaríi ngëm.

⁶ Ha'mudii wo''a an:

- Binaa d'ú laakee ngëmaa hín na kowu fúdan dogaa, eneenaa d'ú hay kimín kiwo' kedikkii kii an: «Dofuka, fu yípuknee ga giyyaa!» ee eneenaa ka tum iñaa d'ú wo'da.

Iñaa súruga jom kitumda

⁷ Yéesu wo'sissa an:

- Bii yiida garúu, binaa ya laak súrugaa líndiri wala yaa níi'diri, ee súrugaa meyooh yooncaanaa ya wo''i an: «Deeya, fu yuñ kiñam?»

⁸ Man ya namiri kiwo' an: «Tíkdaaroo cuuníin, fu pëkírúk, fu tumi'too mi ñam, mi an, bi mi lëehíraa fu ga kihaffu, fu han kiñam, fu an.»

⁹ Ha'-kaadaa laakdín súrugaagari gërëm ndaga daa ya tum iñaa en lëgëycidane?

¹⁰ D'ú ban, binaa d'ú tum iñaa en lëgëyyúudanaa, leenaa wo'at an: «Dí bisúruga don, dí tum iñaa dí jomee kitumda.»

Yéesu wëkí'ta bo' bidaanjkaah baa gaana'in

11 Lakanaa Yéesu enee na kiyah Yéerúsaleem, ya koorohha díkaanti gohaa Samaríi na waa Gélílee.

12 Daa ya enee na ki'aas ga dèk-kaw wíinoo daamadá, laakka bo' bidaañkaah baa gaana'in, hayussa ga fikiíci. Ba ceella palah✧.

13 Ba baa wo''i didóolí' an:

- Yéesu, kiyaakii, yèremaarí!

14 Daa Yéesu hoteeba, wo''aba an:

- Karat, d'ú teewohnee haffúu ga sarahohcaa✧.

Ga wii ba en na kiyahda, ba wakka ga waas.

15 Yíinoo gaba, daa ya hotee an ya wakin, ya yaa boyuk ga kotcaagari, yaa ndam Kooh didóolí'.

16 Ya keennda ga kotcaa Yéesu, yíppa púkaa kakay, yaa gèrèm Yéesu. Baa yaama dèkee kúlkaa Samaríi.

17 Yéesu wo''ari an:

- Enndii bidaañkaahbaa béebba b'eri wak hanaa? Haa biyitnanikiisbaa bíinoo bada?

18 Dal bii yii ee enndii yaawúu'danaa, laakkii yíinoo gaba yaa boyuk kigèrèm Kooh!

19 Lèehi'ta Yéesu wo''a baa an:

- Kolka fu yee, ngémumgaraa músalinndaa.

Iñii laakan binaa Kowukii bii haysisaa

(Mëccëe 24: 23-28,36-41)

20 Fërsiyeençaa meekissa Yéesu besaa Nguurii Kooh yah kihayda. Yéesu taassaba an:

- Nguurii Kooh yahhii kihay fodii iñaa baa en béeb hotan wa hayi, bi le'.

21 Ken wo''andii an: «Malkat, weema!» wala «Wa wúunee!» ndaga ínohat an Nguurii Kooh wii ga leeloorúu.

22 Lèehi'ta Yéesu wo''a tëelíbéecaagari an:

- Bes hay kihay, d'ú hay kiwaa' kimaasoh luu enan bes wíinoo ga bescaa hayaa Kowukii bii, wayee d'ú maasohanndiiwa.

23 Ee d'ú hay kiwo'u an: «Ya yaa dúunee wala ya yii dii!». Kaa karat ee kaa foolat da.

24 Ndaga fodii dii melic eni tareet, léerí' asamaan, aboh bakii wii, top ga bakaa wíinoowaada, Kowukii bii madan da b'eriinaa ya haysanaa.

25 Wayee Kowukii bii jom kideb kison hen paay, ee ya sagu ga buwii wati.

26 Iñaa laakee ga jamaanaa Noweeda hay kilaaksis fodaama ga jamaanii hayii Kowukii bii.

27 Buwaa ensee ga kiñam na ki'an, kipañ na kipajuk bi ga besaa b'eri Nowee aasoh ga gaal-giiyaa wiyaakwaada: Kooh hannda kitob músú miyewin, ma taakka ga kakayfii tooh bi onnda béeb.

28 Fodaama ban, yah kiman na iñaa hewee ga jamaanaa Lotda: buwaa ensee ga kiñam na ki'an, kilom na kitoon, kilín na kitawah.

29 Wayee besaa b'eri Lot mey d'ekaa Sodomda, Kooh tobpa kiwii na atohcaa tamin ga dook d'ekaa, t'eki'taba béebba.

30 Iñaa manda y'eri laakan b'eriinaa Kowukii bii teewukohsisan ga buwiida.

31 Besaa b'eri, baa fu en ga dook cakaraa* túuyaagaraa ee fu laak yen ga duuy túuyaanaa, kaa yoosuk kibebneeca. Fodaama ban baa fu en na kilégëy ga yooncaanaa, kaa boyuk kaan.

32 Níindísukat iñaa dalee beti Lotda✧!

✧ 17:12 17: 12 Malkat Léwítík 13: 45-46. ✧ 17:14 17: 14 Malkat Léwítík 14: 2-3. * 17:31 17: 31 Malkat iñaa wo'u ga Lúkkaa 5: 19 ✧ 17:32 17: 32 Malkat Sënees 19: 26.

³³ Baa fu heel kisom kipesfunaa, fu hayka kiñak, wayee ðaa fu ñakkanaa, fu hayka kilaas.

³⁴ Mi wo''úuka, wekaa bëríi, ðo' ðanak ðaa bok fayaan: yíinoo hay kibewu, yíinooyaa foñu.

³⁵ En ðeti ðanak ðaa bok ki'o': yíinoo hay kibewu, yíinooyaa foñu. [

³⁶]†

³⁷ Tēelíbéecaa meekissari an:

- Ha'mudii, iñaama yah gada kilaakoh?

Yéesu taassaba an:

- Daa mídi enoh, daama ðan suulcaa hídohsan da.

18

Liiwukaa wo' ga loo atti'ohaa na ðetifaada

¹ Yéesu wo'issaba liiwukii wii, kiteebba an ða jom kidèk ga kikiim Kooh ee ða hanat kisoof fenoo ga:

² - Enee atti'oh ga ðèk-teeru, yaa niikéeríi Kooh ee ya yéegéeríi ken.

³ Laakeera ðan ga ðèk-teeraama ðetifaa yaalci kaanin. Fa hayee leekleek ga atti'ohaa kiwo''i an: «Eraaroo kayoh ga ðook ðii tooñjooda.»

⁴ Atti'ohaa saɳnga iña maañ. Lēehí'ta ya wo''a ga helci an: «Luu enee an mi niikkii Kooh ee mi yéengii ðo',

⁵ ga ðii ðetifi fii onndiiroo jamða, mi namanndi ki'e' kayoh. Enndiikanaa, ya hay kilísi kihay bi faf mi kap ga.»

⁶ Ha'mudii tíkka ga an:

- Dú kelohin iñaatti'ohaa yibóní'yaa wo' yaamada!

⁷ Haa Kooh eranndii ðuwaa ya tanukða kayoh, ða ðaa ða fiipi dímal gari wekoo nohoodane? Ya hayba kiseklukohe?*

⁸ Mi wo''úuka, ya hayba kigaaw ki'e' kayoh. Wayee binaa Kowukii ðii hayisaa, ya hay kilaak ga èldúna ðuwaa gēm garine?

Liiwukaa wo' ga loo Fērísíyeegaa na juutaada

⁹ Yéesu wo'issa liiwukii wii, èewdohhawa ga ðuwaa tíksee hafba ðibo' ðijúwí' ga fikíi Kooh ee ða tíkkii ken ðo':

¹⁰ - Enee ðo' ðanak, ða ka'ta Kaanfaa Kooh kikiimnee Kooh; yíinoo enee Fērísíyeen, yíinooyaa enee juuti.

¹¹ Fērísíyeegaa tuukka, yaa kíim Kooh ga ðuuyci anee: «Fu Kooh, mi gērēminndaa ga ðii fu tummbiiroo mi man na ðuwii ðíinoo loksi, tumsi iña júbpii, faanuksi na ðeti jaambu', wala ðan fodii juutii yii.

¹² Siminaa en ðéeb, mi oori ga bes kanak, ee iña mi laak ðéeb, ðakaa wudaan̄kaahwaa mi tumwa sarah.»

¹³ Juutaa nak cella palah ee kaañéeríi sah kihílsuk kimalak ðook-Kooh, wayee ya yaa típ keeña ndaga kirécuk, ee yaa wo' an: «Cēy Kooh, yērēmaaroo, mi ha'-baakaa'.» Yéesu tíkka ga an:

¹⁴ - Mi wo''úuka, ga waa ðaa yaama soof kaancida, Kooh tookeera an ya júwin, wayee Kooh tookkii Fērísíyeegaa. Ndaga ðéeb ðaa fu ðewí' haffunaa, fu hay kiyóoskíru; ee ðaa fu yóoskí' haffunaa, fu hay kibewíru.

Yéesu barkeella tu'oomaataa (Mèccēe 19: 13-15; Marka 10: 13-16)

† 17:36 17: 36 «Yaal ðanak hay kiboku ki'en ga yoon wíinoo: yíinoo hay kibewu, yíinooyaa foñu»: Wo'eencuma hotukkii ga ciyewin ga kēyítcaa ðeðða. * 18:7 18: 7 Lēegísoh wiliis laakin fodii: Luu enee an ya gaawwiiba kitaase? 8 Mi wo''úuka, ga wahtaagari, ya hayba ki'e' kayoh ga iña wēñ kigaaw.

¹⁵ Bibo' haydohd'ussa Yéesu tu'ooma, ya tík yahcaagari ga d'ookta. Daa tëelíbéecca hotsee iñaama, ba baa ña' buwaa.

¹⁶ Wayee Yéesu haydohlukka tu'oomaataa, wo''a an:

- Ísat oomaacii ba hay garoo! Kaa hoonohatba ndaga Nguurii Kooh wuu buwii man nabaða.

¹⁷ Mi wo''úuka ee kayoh; baa fu tookkii Nguuraa Kooh fodii ku'oomaanaa, fu aasoo ga.

Ha'-alal waa' ki'aas ga Nguuraa Kooh

(Mëccëe 19: 16-30; Marka 10: 17-31)

¹⁸ Laakka bo' yaa kuliyuk ga yaawúu'caa, meekissa Yéesu an: Jëgírohii yijófi'yii, mi tuman na bi mi laak bakko ga kipeskaa leehoo taa'da?

¹⁹ Yéesu wo''ari an:

- Inii tah ya fu wo' kijof garoo? Ken joffii, enndii Kooh rekaa.

²⁰ Fu ínohin inii Waasii Móyíis nakoh kitumda: «Kaa d'úk betifu wala yaalfu, fu faanuk na bo' yiliis, kaa lan kumuun bo', kaa lok, kaa seedi' saboh, kelohdaa paamfu na eefu.»

²¹ Baa taassari an:

- Mi taabukin iñcuma tóoh, ga ki'oomaaroo bi wati.

²² Ga waa Yéesu kelohha iñaama, ya wo''ari an:

- Laakin iña tesohha. Toonaa iñcaa fu laakda tóoh, fu waroh nduulcii koparaama, fodaama fu hay kilaak alalaa leehoo taa' ga d'ook-Kooh, lëehíraa fu hay, fu taabukoo.

²³ Daa baa kelohee wo'eencaama, keeñci leehha lool ndaga ya enee ha'-alal yiyaak.

²⁴ Yéesu hottari ya safarissii dara, wo''a an:

- Ki'aas ha'-alal ga Nguuraa Kooh daal yoooppi.

²⁵ Geeleem paaf ga noŋ kúuc kéri weñ kiyoob ki'aaskaa ha'-alal ga Nguurii Kooh.

²⁶ Buwaa sükúrukeerida wo'ussa an:

- Kon baanaa bii mín kimúc ba?

²⁷ Yéesu wo''aba an:

- Inaa wooñ bo' wooñjii Kooh.

²⁸ Pee' dalla kiwo' an:

- Malka, dí, dí foñin tóoh, iña dí laakeeda, dí taabukinndaa.

²⁹ Yéesu loffaba an:

- Mi wo''úuka ee kayoh; baa Nguurii Kooh tahhaa kifoñ kaanfu, betifu, bikëmëen'kífu wala biyaakfu, eefu wala paapu wala towutaagaraanaa,

³⁰ fu hay kilaak yewin ga ëldúnaanii wati ee kuwisaa fu laak kipeskaa leehoo taa'da.

Waasaa wukaahaywaa Yéesu yéegaloh kikaankaagari na kimílískaagarida.

(Mëccëe 20: 17-19; Marka 10: 32-34)

³¹ Yéesu bayya tëelíbéecca bidaaŋkaah na banakbaa haŋ, wo''aba an:

- Malkat, d'u bii yah Yéerúsaleem, ga daa wëe'taa ga dii tóoh iña sëldíga-Koohcii bínsee ga loo Kowukii biida laakohan.

³² Ndaga ya hay kitíku ga yah yiifa'caa gëmussii ga Koohda, ba ñaawalsohiri, ba basiri, ba toossohiri.

³³ Ba hayyi kitíp laawoo, ba lëehíraa, ba appi. Ee bes kaahay tík ganaa, ya mílís.

³⁴ Wayee tëelíbéecca ínohussii dara ga iñaama, ndaga iña wo'eencaagari waaree kiwo'da daakkee gaba hen, ee ba ínohéeríi iña Yéesu enee na kiwo'da.

Yéesu wëkí'ta búumí' ga Yérikóo

(Mëccëe 20: 29-34; Marka 10: 46-52)

³⁵ Daa Yéesu hayee bi deeyca Yérikóo, laakka búumíraa yuŋ ga yahaanaa waasaa, yaa sarahtuk.

³⁶ Ya kelohha coowaa mbooloomaa enee na kipaafda, ya meekisohha iña hewda.

³⁷ Ya yéegalussa an Yéesu Nasareet yé'í en na kipaaf.

³⁸ Daama, ya yaa fiip an:

- Éey Yéesu, kucaasamunkii Dēwít, yērēmaaroo!

³⁹ Buwaa hanohsee fíkí mbooloomaada baa ña'ti, wayee ya yaa wēñ kifip an:

- Kucaasamunkii Dēwítóo, yērēmaaroo!

⁴⁰ Yéesu tuukka, nakohha an ya haydohd'ussi. Ga waa búumíraa hayya bi gari,

⁴¹ Yéesu meekissari an:

- Fu waa' ya mi tumi'taa?

Búumíraa taassari an:

- Ha'mudii, tumdaaroo bi mi mín kihotsis.

⁴² Waa ennda da Yéesu wo''ari an:

- Mínsisaa kihot! Ngēmiigaraa músalinndaa.

⁴³ Ga saasi, búumíraa mínnda kihot, ee ya yaa taabuk Yéesu, ya yaa ndam Kooh. Daa buwaa hotee iñaama, béeβba baa ndam Kooh ban.

19

Yéesu aassa kaan Sakee

¹ Yéesu aassa Yé'íkóo, ya koorohha d'uuy teeraa yaa yah.

² Laakeera daama baa teeku Sakee, yé'í kuliyukee ga juuticaa, ee ya laakeera alal wiyewin.

³ Ya heella kihot baa en Yéesuda, ya mínndiika ga mbooloomaa ndaga ya enee bo' yilohoy.

⁴ Fodaama ya foolla, kuliyukka ga fíkí, lappa ga kedik kiyaak, en danaa ya hot Yéesu ndaga ya jomee kikooh daama.

⁵ Ga waa Yéesu hayya bi le''a daama, ya taaginukka, wo''ari an:

- Sakee, yoosuka gaaw, ndaga wati mi yah kidal ga kaanfu.

⁶ Sakee gaawwa kiyosuk, safa'ta lool ga ki'ek Yéesu kaanci.

⁷ Wayee béeβ buwaa hotee iñaamada baa jambat an:

- Malkat, Yéesu ka' kisagacuknee ga kaan baa júβpii!

⁸ Sakee nak kolukka, wo''a Ha'mudii an:

- Ha'mudii, malka, mi hay kiwaroh nduulcii bakii alaliigoo wíinoowii, ee en lakanaa mi dúkeera bo' mi ñammba hēeliscinaa, mi hayyi ki'ík iña hín da waas cinikiis.

⁹ Yéesu wo''a gari an:

- Bu-kaanfii fii músaluunun wati, ndaga bii yii ban kucaasamun Abaraham.

¹⁰ En ki'ena, Kowukii bii hay dii kibay na kimúsal buwii múuyda.

Liiwukaa wo' ga loo súrgacaa buuraa foñdee kopa'da (Mēccēe 25: 14-30)

¹¹ Yéesu wo'issa na buwaa súkúrukee wo'eencaamada. Lak ya deeyin Yéerúsaleem ee baa en béeβ foogee an Nguuraa Kooh yah kiyosuk ga wahtaamaa.

¹² Yéesu liiwukkaba, dallaba kiwo' an:

- Enee bo' yilēeki'-teek, ya enee na kiyah kibaab ga kúl ki'úsaayí', kifalu buu' daama. Lēehíraa, ya boyuk kúlba.

¹³ Balaa ya karaa, ya bayya ga súrgacaagari bidaañkaah, ya warohhaβa hanja'-wúrúus cidaañkaah, yaa en béeβ wíinoo, ya wo''aba an: «Légēyat ga koparum bi ga daa mi hayan.»

¹⁴ Wayee bu-kúlkaagari waa'séerí gari kihot, ba wossa bibo' ga fenoci, kiwo' an: «Dí waa'tii buum yuma buu'.»

¹⁵ Wayee ya falussa buu', ya boyukka kúlba. Ya baylukka súrgacaa ya foñdee kopa'da, ki'ínoh yaa en béeβ iña ya laakda.

16 Yaa def̄ kihayda wo''a an: «Kiyaakii, hanja'-wúrúusaa fu ereerooda, límin cidaan̄kaah ciliis.»

17 Buuraa wo''ari an: «Waaw guureway, waa fu enin go' ga iña yewinndii, mi hayyaa ki'e' fu kuliyuk ga teeru cidaan̄kaah.»

18 Lēehí'ta yukanakyaa hayya, wo''a an: «Kiyaakii, hanja'-wúrúusaa fu ereerooda límin ciyētúus.» Buuraa wo''a yaama an:

19 «Fu ban mi hayyaa ki'e' fu kuliyuk ga teeru ciyētúus.»

20 Lēehí'ta, súr̄ga yiliis hayya, wo''a an: «Kiyaakii, hanja'-wúrúusiigaraa wee, mi loyewa hen ga líil, mi daakka.

21 Mi niikeeraa hen ndaga fu bo' yisúwí' ga keeñ, fu bewi iña fu faanndii ee fu píiki iña fu sokkii.»

22 Buuraa wo''ari an: «Súrgii yibóní'yii, mi hayyaa ki'atti' ga wo'eenciigaraa. Fu inoheera an mi súwin ga keeñ, mi bewi iña mi faanndii, mi píiki iña mi sokkii.

23 Kon iñii tah ya fu wútírohi'tiiroo hēelísiigoo? Eneenaa mi boyukaa, mi mínwa kilaas na iña wa límda.»

24 Lēehí'ta ya wo''a buwaa enee daamad̄a an: «Te'at hanja'-wúrúusumgari, d́ú e'wa yum bay cidaan̄kaahcumda.»

25 Buwaa wo''ari an: «Kiyaakii, man ya yii na hanja'-wúrúus cidaan̄kaah.»

26 Ya taassa an: «Mi wo''úuka, baa laakin hay kibaatdu, wayee baa laakoo, ki'iñkaa ya bayda sah hay kite'u.

27 Ee nak buwii sagohee naroo ee waa'séeríi mi en buu'bad̄a, haydohatba dii, d́ú ap̄ba ga fíkíiroo.»

Yéesu aassa Yéerúsaleem na ndam wiyaak

(Mëccēe 21: 1-11; Marka 11: 1-11; Sañ 12: 12-19)

28 Ga waa Yéesu wo''a fodaama, ya kuliyukka ga fíkíi mbooloomaa kiyah Yéerúsaleem.

29 Ga waa ya deeyca dēkaa Betfasee na waa Bétaníi ga bak tēgēlaa wo'u tēgēlaa Ólíwíyéecaada, ya wossa banak ga tēelíbéecaagari, ya wo''aba an:

30 - Karat dēk-kawum ga fíkíirúuda.

Binaa d́ú le' danaa, d́ú hay da kilaak cúmbú'-baamaa pokuunun, ee ken mosoori kilap. Pēkísatti, d́ú haydohhi dii.

31 Ee binaa bo' meekissúu an: «D́ú pēkísohhi ya?» Taasatti an: «Ha'mudii yērí laak sooli ga.»

32 Buwaa wosseed̄a karussa, ba laakka da tóoh foda daa Yéesu wo'eebakada.

33 Lakanaa ba baa pēkís cúmbú'-baamaa, ha'muncaa wo'ussa ba an:

- D́ú pēkísoh cúmbúrii ya?

34 Ba taassa an:

- Ha'mudii laak sooli ga.

35 Waa ennda da, ba haydohi'ta Yéesu cúmbúraa, ba la'ta paltucaagaba ga dook cúmbúraa, ba lēpí'ta Yéesu ga.

36 Ga daa ya enee na kiyahda, buwaa baa la' paltucaagaba ga dook waasaa.

37 Ga wii ba yoosuk írkísaa tēgēlaa Ólíwíyéecaa bi ba baa deey Yéerúsaleemda, iña en tēelíbée tóoh yaa kañ Kooh didóolí', na keeñ wisóosí' ndaga tóoh kintaanca ba hot Yéesu tumda.

38 Ba baa wo' an: «Ha'mudii barkeelat buurii hay ga teekiigarida! Jam laakat ga dook-Kooh ee ndam aawat ga Yaa ga dookaa-dookda!»

39 Laakka Fērisiyeen̄caa ensee ga mbooloomaa, wo'ussa Yéesu an:

- Jēgírohii, dekohdaa tēelíbéeciigaraa.

⁴⁰ Yéesu taassaɓa an:

- Mi wo''úuka, binaa ɓa ɗekohaa, atohcii cëri yah kitum coow!

Yéesu yaa koduki' bu-Yéerúsaleem

⁴¹ Ga waa Yéesu hayya bi deeyca teeraa Yéerúsaleem, ee ya tikka kuhasci gawa, ya yaa koduki' bu-dëkaa

⁴² an:

- Dú ɓan, enee an sah ɗú inohee wati inii mínndúu ki'on jamɗanaa! Wayee diima den, innaama ɗaakukin ga hasciigarúu, ɗú mínoori kihot.

⁴³ Ndaga bessúu waa hay, waa buwii sagoh narúudɗa gúranndúu, ɓa gekkúu, ɓa soonngúu ga bakaa en béeb.

⁴⁴ Ba hayyúu kidúbí', ɗú na ɗekumgarúu, ɓa foñɗoorúu sah atoh wínoo waa tikuk ga mooroomwa, ndaga jamaanii Kooh hayyúu kibaaɓɗa, ɗú inohhiwa!

Yéesu ga ɗuuy Kaanfaa Kooh

(Mëccëe 21: 12-17; Marka 11: 15-19; Saŋ 2: 13-22)

⁴⁵ Yéesu aassa Kaanfaa Kooh ee ya yaa kaal toonohcaa en daamaɗa,

⁴⁶ ya wo''aba an:

- Bídu ga Këyítfaa Kooh an: «Kaanndoo yah ki'en kaanfaa kíimohohsan Kooh.» Wayee ɗú, ɗú tumfa ɗaakkaa' lok.

⁴⁷ Yéesu enee ga kijégíroh besaa en béeb ga Kaanfaa Kooh. Buwaa kuliyyuk ga sarahohcaada, jégíroh-waascaa, bi ga buwaa biyaakbaa ga ɗëkaada heelseeri ki'ap.

⁴⁸ Wayee ɓa hotéeríi daa ɓa tuman, ndaga daa buwaa béeb líksee helba ga Yéesu, ɓa ɓaa súkúrukkíɗa.

20

Yéesu meekisohussa ɓaa onndi sañsañɗa

(Mëccëe 21: 23-37; Marka 11: 27-33)

¹ Laakka bes, ga daa Yéesu enee na kijégí' buwaa ga ɗuuy Kaanfaa Kooh, na kiyéegaloh Hewhewaa winéwí'waada, sarahohcaa biyaakbaa na jégíroh-waascaa, na yaakcaa hayussa,

² ɓa meekissari an:

- Wo'aaríi inñcum fu tumɗa fu ayca ga ɓa? Bii onndaaca kitum ɓa?

³ Yéesu taassaɓa an:

- Mi ɓan, mi hayyúu kimeekis yen yínoo. Wo'attoo:

⁴ Bëtísaa Saŋ tumeeda, meyohee ga Kooh wala ga ɓo'-súusúus?

⁵ Wayee ɓa ɓaa wo' ga ɗíkaantíɓa an:

- Binaa ɗu taas an: «Meyohee ga Koohaa», ya hayyuu kilof an: «Inii tah ya ɗú gëmbii ga Saŋ?»

⁶ Ee ɗu wo' an: «Meyohee ga ɓo'-súusúusaa», buwii béebɓa hayyuu kitapisoh na atoh bi ɗu kaan ndaga wóorinɓa an Saŋ enee seldíga-Kooh.

⁷ Ba taassari an:

- Dí inohoo ɓaa wa meyohee garíɗa.

⁸ Yéesu loffaba an:

- Kon baanaa, mi ɓan, mi wo'anndiirúu inñcii mi tumɗa ati mi ayca gaɓa.

Liiwukaa wo' ga loo línoh biñcaaa bisóotí'ɓaa

(Mëccëe 21: 33-46; Marka 12: 1-12)

⁹ Lëehí'ta, Yéesu yaa liiwuk buwaa anee:

- Enee ɓo', yíppa tedik-resen ga yoonci. Ya ɓeɓpa bilínoh, sassaba kilégëy yoonaa. Ya ka'ta kibaab innaa maañin ga ín.

¹⁰ Ga waa yoonaa lúundɗa, ya wossa súrga ga línohcaa ɓa e'ti ɓakci ga innaa yoonaa meydohɗa. Wayee línohcaa feekussa súrgaa, kaalussari yah buucuuc.

11 Ha'-yoonaa wosissa súrğa yiliis. Yaama ßan, línohcaa feekussari, ßasussari, kaalussari yah buucuuc.

12 Ya wossissa súrğa yukaahay; yaama ßan, ßa gaañsohhari, jafussari ga fooh.

13 Ha'-yoonaa wo''a ga helci an: «Moo, mi tuman na? Hanaa mi wosan kowukiigoo mi keeñukda, heyna ßa hayyi ki'on cée'.»

14 Wayee ga waa línohcaa hotussa kowukaa kaa hay, ßa ßaa wo' ga díkaantiba an: «Yii jom kilamda yeema hayi; dñ apatti, en ßanaa dñ lam yoonaa.»

15 Ba meydohhari yoonaa, ßa appari.

Yéesu meekissaba an:

- Haa ha'-yoonaa tuman buwaama na?

16 Ya hay kihay, ya ap línohcaa, ya ek ßibo' ßiliis ga yoonaa.

Daa buwaa kelohee wo'eencaa Yéesu caama, ßa wo''a an:

- Taris! Iñaama hanat kilaak múk!

17 Wayee Yéesu yíppaba has, wo''aba an:

- Kon wo'eenii wii bídu ga Kéyítfaa Koohda, wa waa' ya kiwo':

«Atohaa tawahohcaa jafeeda, atohaa waama, enin atoh-koñ!»

18 Baa keen ga dñook atohaamanaa hay kiweelsukoh ee ßaa wa keen ga dñookcinaa, wa hayyi kinapañsoh.

Lempu jomin kifayune?

(Mëccëe 22: 15-22; Marka 12: 13-17)

19 Ga wahtaama, jégíroh-waascaa na sarahohcaa ßiyaakbaa ßaa heel kitík yah ga Yéesu, ndaga ßa ínoheera an ya wo'ee naña ga liiwukaagari, wayee ßa niikka ndaga buwaa.

20 Waa ennda da, ßa ßeßpa ßibo', ebilussaba ga Yéesu ee ßa ßaa malak gari. Buwaama tumussa hafba fodii buwaa júwin doonaa ßa mín kiff' Yéesu ga wo'een, fodaama ßa on buwaa wosseebadá iña ßa ßayohan Yéesu ga waas, buu' tík yah gari.

21 Buwaama wo'ussa Yéesu an:

- Jégírohii, dí ínohin an iñcii fu wo'da na iñcii fu jégírohda júwin, ee fu fa'tii na ken wayee fu jégíroh kayoh ga iña Waas-Kooh nakohda.

22 Wo'aaríi, dí jomin kifay Sesaa', buuraa yiyaakyaa lempu wala dí jomoo?

23 Wayee Yéesu ínohha iña ßa heelda, wo''aba an:

24 - Teewattoo heelís denariyon wínoo, Nataalii wii na teekii en gada cuuba?

Ba taassari an:

- Cuu buu' Sesaa'.

25 Daama Yéesu taassaba an:

- Kon en ßanaa, erat Sesaa' iña Sesaa' laak, dñ e' Kooh iña Kooh laak.

26 Ba mínndiiri kiff' ga wo'een ga fíkíi buwaa. Hanaa kay lofaa Yéesu lofba ßa nammbaba kibet, ßa ennda tii'.

Yéesu meekisohussa ga loo kimílískaa buwaa kaanda

(Mëccëe 22: 23-33; Marka 12: 18-27)

27 Laakka Saduseyeencaa hayu ga Yéesu. Ba ßaa, ßa sagin an laakin kimílís ga buwaa kaanda. Ba meekissari

28 an:

- Jégírohii, Móyíis nakeeruu kitum iñii yii: «Binaa bo', yaa pajin ee laakin këmëenkimun, kaan ee lak foñnjii betici na kowaa, këmëenkimunaa jomin kilam betifaama, ya laaki' yaakci kowu ga.»

29 Waama laakee yaal biyitnabanak, ßaa bokee paamun na eemun. Yaakkaa pañnja beti, kaannda ee laakkii kowu.

30 Yukanakyaa pañnja betifaa,

³¹ lëehí'ta, yukaahayyaa tíkka ga. Ennda dfa ga biyitnabanakbaa béebba. Ba kaannda ee ken foñjii kowu.

³² Ga waa béebba leehha, betifaa kaannda ban.

³³ Kon bëríinaa buwii mílisan ga kikaanaa betifaama yah yuu ba? Ndaga yaa en béeb ga biyitnabanakbaa tumeerari beti.

³⁴ Yéesu taassaba an:

- Buwii ga jamaanii watida pañsin ee pajuksin.

³⁵ Wayee buwaa joommbiiba kibok ga buwaa yah kimílísda, na kipes ga jamaanii hayanda pañsoo ee pajuksoo.

³⁶ Ba mínsisanndii kikaan ee ba pesan madu na malaakacaa, ba bitowu Kooh ndaga ba límuk ga kikaan.

³⁷ Móyíis ga kihafci teewohin an buwaa kaanda hay kimílísu. Ga jangataa wo' ga loo pëegíifaa abee kiwiída ya bay Ha'mudii «Koohyii Abaraham, Koohyii Ísaak na Koohyii Yakoop»*. Yéesu tíkka ga an:

³⁸ Kon nak Kooh enndii yuu buwaa kaanda wayee yuu buwaa pesda, ndaga ga Kooh kipeskaa kaa ga baa en béeb.

³⁹ Waa ennda dfa, laakka jégíroh-waascaa wo' Yéesu an:

- En ki'ena, Jégírohii, íñii fu wo'da kayoh.

⁴⁰ Ba wo'ee íñaama ndaga ba kaañsiséeriiri kimeekisohis dara.

Iñaa Yéesu wo' ga loo díkaantici na Dëwítá

(Mëccëe 22: 41-46; Marka 12: 35-37)

⁴¹ Yéesu wo'issaba an:

- Buwii mín na kiwo'u an Kiristaanii kucaasamun Dëwít?

⁴² Ndaga Dëwít ga kihafci wo'in ga Këyítfaa Kañcaa an:

«Kooh wo''a Ha'mudiigoo an:

Yugohaaroo yah-ñaam,

⁴³ bi ga daa mi tuman buwii sanngaada ditogaa' kotfu.»*

⁴⁴ Fodaama Dëwít bayyi «Ha'mudii». Kon Kiristaanii mín na ki'en ban kucaasamun Dëwít?

Yéesu hoonohha tëelíbéecaagari kitum fodaa jégíroh-waascaa

(Mëccëe 23: 1-36; Marka 12: 38-40)

⁴⁵ Lak buwaa béeb baa súkúruk Yéesu, ya wo''a tëelíbéecaagari an:

⁴⁶ - Abukat ga kiman na jégíroh-waascii safaru ga kittídisuk na kúltí ciyaak, na kikëñdu yah kanak ga paancaa; ba heeli kiyugoh fíkíi ga d'uuy jaangu-yaawú'caa, na kiyugoh fíkíi en ga hewaa.

⁴⁷ Ba d'úuri alalcaa beticaa yaalcaagaba lísussiida, ee ba kíimi kíim-Koohaa ínohoo kileeh, doo buwaa foon an ba bíbo' bíjúwí'. Atti'aagaba wëñan kimesik!

21

Saraha betifaa laakoo darada

(Marka 12: 41-44)

¹ Yéesu bëwí' hascaagari hen, ya hotta ha'-alalcaa baa ek sarahcaagaba ga íña sarahcaa te'ohsi ga Kaanfaa Koohda.

² Ya hotta ban betifaa laakoo ee yaalci kaanin, yaa ek ga d'uuygaa tudërëm tanak.

³ Yéesu dalla kiwo' an:

- Mi wo''úuka ee kayoh; en ki'ena betifii laakoo fii ee yaalci kaaninda ekin íña wëñ íñii buwiima béebba ekda.

* 20:37 20: 37 Malkat Eksoot 3: 2-6; Mëccëe 22: 32. ☆ 20:43 20: 43 Malkat Kañcaa 110: 1.

⁴ Ndaga buwiima béebba tumu sarah ga iñaá ba wěńí'da, wayee betifi fii ga kinduulci, ya erohin tóoh iñaá ya jomee kipesohda.

Yéesu yéegalohha an Kaanfaa Kooh hay kibú'
(Mëccëe 24: 1-2; Marka 13: 1-2)

⁵ Laakka bibo' baa enee na kiwo' ga loo Kaanfaa Kooh. Ba wo'ee an fa morin lool, na atohcaagari cimóri'caa, na mo'laatcaa tumdu Kooh dada. Wayee Yéesu wo''a an:

⁶ - Bes waa hay, iñii dú niiruk yii tesandii atoh wínoo waa tíkiskoh na mooroomwa; tóoh hay kibú'.

Iñcii yah kihew balaa ëldúna túki'aa

⁷ Buwaa meekisussa Yéesu an:

- Jégírohii, iñcaama yah kilaak kera? Mandargii wiida teewohan an iñcii cii jomin kilaak?

⁸ Yéesu loffaaba an:

- Watukat kidúku ndaga bo' biyewin hay kihayohu teekkoo, ba wo'i an: «Mi yëri en Kiristaanii na: «Wahtii deeyin» wayee kaa taabukatba.

⁹ Binaa dú keloh yëngël heñ wala an bibo' baa heñoh kilaak hafbanaa, kaa títat. Ndaga iñcaama jomin kilaak paay, wayee enndii an ëldúna yah kitúki' ga saasi-saasi.

¹⁰ Lëehí'ta ya tíkka ga an:

- Kúl hay kikoluk, keen ga dook kúl mooroomci, ee nguu' hay kibewuk keen ga dook nguu' mooroomci.

¹¹ Kakayfii hay kiyëngëluk, yëngël wiyaak ee ga dekat ciyewin, a' na dúukoolcaa karohin hay kilaak. Ee ban yen ciyewin caa títalohin hay kilaak, mandarga cidóoyí'-waa' hay kimeyoh ga dook asamaan.

¹² Wayee balaa iñcaama tóoh laakaa, buwii hay kitíku yah garúu, dú hatalu ga kipessúu, dú bayu ki'atti'u ga jaangu-yaawúu'caa, ee dú hay kitëcu ga kasu. Dú hay kibayu ga fikii buu'caa na buwaa laak nguuraada ndaga teekiigoo.

¹³ Iñaama hayyúu kimín ki'on kituukukkoo.

¹⁴ Tumat ga helciirúu an dú jomoo kihalaat ga iñaá dú wo'an ga fikii buwaa yabussúuda,

¹⁵ ndaga mi hayyúu ki'e' kiñaañ na wo'eencaa wëe'taa ga an cii yínoo ga buwaa heñohussúuda mínandii yen ga, wala ba mín kisañ iñcaa dú wo'anda.

¹⁶ Bi ga buwaa límmbúuda, na buwaa dú bok naba eemun na paamunda, mbokcaagarúu na filiimuncaagarúu hayyúu kitoonu ga buuraa, ee bínoo garúu hay kitíku kikaan.

¹⁷ Béeb buwii waa'sanndii garúu kihot ndaga teekiigoo.

¹⁸ Wayee kufen jínoo booyukanndii ga hafciigarúu.

¹⁹ Kiguu'guuluk kéri tahanndúu kipes.

Yéesu yéegalohha kitaskaa Yéerúsaleem
(Mëccëe 24: 15-21; Marka 13: 14-19)

²⁰ - Binaa dú hot bisoldaa' wiil Yéerúsaleem kúrkúndúlaa, dú hay ki'ínoh an waa yah kipookisohu.

²¹ Le' bëriinaa, buwaa iñaama laakan gohaa Yúudéeda, ba núpat ba yee bak janjancaa; buwaa iñaama laakan duuy Yéerúsaleemda, ba úsaayat daama, ee buwaa iñaama laakan dëk-kawcaada ba hanat ki'aas teeraa.

²² Ndaga bescaa ciméeski'caa caama cëri Kooh yah kikoroh bu-Isarayeel doonaa tóoh iñcaa bínsee ga Këyítfaada laak.

²³ Massa beticaa bescaama laakanba na look, na baa ensan na kibëpí'da, ndaga bu-dëkaama hay ki'enu ga coonu fiyaak ee aylukaa Kooh hay kiyooosuk ga dook buwaama.

²⁴ Ba hay ki'apu na kalaḅ, ɓa abu ñaam ga leelo heetci ga ëldúnaɗa tooh, ee yiifa'caa hay kimóki' Yéerusaleem bi daa nguuraagaba daamaɗa leehan.

Kowukii bii hay kihayis

(Mëccëe 24: 29-31; Marka 13: 24-27)

²⁵ Yéesu tíkka ga an:

- Hay kilaak mandargacaa hotuk ga nohii, ga ñiidii, na ga olcii. Ga kakayfii, ɓuwii hay kilëyu lool ndaga kitíit ga yëngëlaa giyii na dúusciigari.

²⁶ Biɓo' hay kikaanu na kitíit ndaga kihalaat ga iña yah kidal ëldúnaɗa, ndaga iñcii laak ga dook asamaandɗa toohca hay kihíciskoh.

²⁷ Fodaama, Kowukii bii hay kihotu, ka yoosuki ga ɗuuy yaayeelcii ee ka taam na dooli na ndam wiyaak.

²⁸ Binaa iñcuma dal kilaakaa, leena yolohat, ɗú taaginuk dook, ndaga lak ɗú hayin kimúsalu.

Jagaa tediktaa teewohɗa

(Mëccëe 24: 32-35; Marka 13: 28-31)

²⁹ Yéesu liiwukissa ɓuwaa anee:

Malkat ga een na tediktii tínoo:

³⁰ Binaa ɗú hot ca dal kitapisaa, ɗú ga kihaffúu, ɗú inoh an lahum deeyin.

³¹ Fodaama ɓan, binaa ɗú hot iñcaama ca laakaa, inohat an Nguurii Kooh deeyin.

³² Mi wo''úuka ee kayoh; bi ɓuwii wati kaanu ɓéebɓanaa, iñcaama tooh hay kilaak.

³³ Asamaanii na kakayfii hay kifaay wayee wo'eenndoo faayoo múk.

Yéesu nakoh kiwatuk

³⁴ - Watukat haffúu; kaa líkat helciigarúu ga kiñam na ki'an kihëpi' na halaat ëldúna, enndiikanaa besaa bërri hayyúu kibet lool,

³⁵ fodii mbëp; wa hayan ɗa ga dook ɓuwii tooh enu ga ëldúnaɗa.

³⁶ Kon kaa neehat, ɗú kiimi Kooh wahtaa en ɓéeb, doonaa ɗú laak dooli kisaan ga iñcaa yah kihay caama, ee ɗú mín kituuk ga fikii Kowukii bii.

³⁷ En na nohaa, Yéesu jëgírohi ga ɗuuy Kaanfaa Kooh, wayee wekaa le'aa ya yee kineehnee ga tégëlaa wo'u tégëlaa Ólíwiyéecaa.

³⁸ Ee ga kím cuut ɓuwaa ɓéeb hayya gari ga Kaanfaa Kooh kisúkúrukki.

22

Sarahohcaa na jëgíroh-waascaa pokohussa Yéesu nof

(Mëccëe 26: 1-15; Marka 14: 1-2; Saŋ 11: 45-53)

¹ Lak feetaa Paak ee ñamohsi mbúurúcaa tumoo lëwii'ɗa deeyin.

² Sarahohcaa ɓiyaakɓaa na jëgíroh-waascaa ɓaa heel daa ɓa tuman bi ɓa apluk Yéesu ee ken yéegoo ndaga ɓa kaañeerii ɓuwaa.

Yúdaa tookka kitoon Yéesu

(Mëccëe 26: 14-16; Marka 14: 10-11)

³ Fodaama Seytaani aassa Yúdaa, yaa ɓaysi Iskariyotɗa ee bokee ga tëlíbéecaa ɓidaañkaah na ɓanakɓaa.

⁴ Yúdaa ka'ta, hotohneera na sarahohcaa ɓiyaakɓaa na ɓuwaa kuliyuk ga pokkoh-liibcaa ga Kaanfaa Koohɗa, ga daa ya tuman bi ya tik Yéesu ga yahɓaɗa.

⁵ Keeñɓa soosa ga bi ɓa ɗiŋngari kopa'.

⁶ Yúdaa tookka, yaa heel besaa ya jekalukan, ya tik Yéesu ga yahɓa ee mbooloomaa yéegooka.

Yéesu nakohha kiwaayukɗu ñamahaa Paakaa

(Mëccëe 26: 17-25; Marka 14: 12-21; Saŋ 13: 21-30)

⁷ Besaa hewaa mbúurúcaa tumoo lëwii'da ee tubaaltaa apsi ga kitík cuuníinfaa ñamsi ga Paakda le''a,

⁸ Yéesu wossa Pee' na Saṅ, wo''aba an:

- Karat, dú waayukdinee haffuu cuuníinfii Paak.

⁹ Ba meekissa Yéesu an:

- Fu waa' dí waayukneefa gada?

¹⁰ Yéesu taassaba an:

- Súkúrukat, binaa dú aas teeraanaa, hay kilaak yaalaa hídukoh narúu, kooruk kujataa músú. Taabukatti bi ga duuy kaanfaa ya aasanda,

¹¹ ee dú wo' ha'-kaanfaama an: Jégírohii meekisoh an túuyaa ya ñamohan Paak, ya na tëelíbéecaagarida wada?

¹² Fodaama, ya hayyúu kiteeb túuy wiyaak waa hanoh dook ee hëwíruunun bi jekin; dú waayukan ñamahcaa ga dekataama.

¹³ Ba ka'ta, ba laakka tóoh fodaa daa Yéesu wo'eebakada, ba aawwa kon kiwaayuk ñamahaa Paak.

*Cuuníinfaa fisela'ifaa Yéesu ñam na apotaa'caagarida
(Mëccëe 26: 26-30; Marka 14: 22-26; 1 Korenti 11: 23-25)*

¹⁴ Waa wahtaa le''a, Yéesu yunnga kiñam na apotaa'caa.

¹⁵ Ya wo''aba an:

- Hello teseera lool ga kibok narúu kiñam cuuníinfii Paakii wii balaa mi sodalunaa!

¹⁶ Ndaga mi wo''úuka; mi yahissiiifa múk kiñamis bi ga daa iña fa waa' kiwo'da matan bëríinaa Kooh tuukiran Nguuraagarida.

¹⁷ Waa ennda da, ya beɓpa kaas-biiñ, gërëmmba Kooh ga, lëehí'ta ya wo''a an:

- Uunat, dú warohwa,

¹⁸ ndaga mi wo''úuka, aboh ga wati mi ansisoo anahaa meyoh ga kowu resen bi ga daa Kooh tuukiran Nguuraagari.

¹⁹ Lëehí'ta ya beɓpa mbúurú, ya gërëmmba Kooh ga, ya weelsohhawa, ya e'tabawa an:

- Iñii yii faanfigoo, mi eroh ndaga dú. Tumat iñii yii, dú níindísukohiroo.

²⁰ Waa ba lëehí'ta kiñamda ya beɓpa kaas-biiñ, tummba fodaama an:

- Iñii yii, kifiliimunkii ki'askii Kooh narúu ee poku na ñifiigoo aamdussúuda.

²¹ Wayee malkat bii yahhoo kitoonda yii ekoh naroo yah dii.

²² En ki'ena, Kowukii bii hay kikaan fodaa daa Kooh na' gakaada, wayee massa baa toonndi yaama!

²³ Waa ennda da, apotaa'caa baa heel ki'ínoh ga duuyba, baa yah kitum iñaamada.

Baa Yéesu wo' an yëri wëñ kiyakda

²⁴ Laakka daama nookoh ga díkaanti apotaa'caa ki'ínoh yaa ba halaat an yëri wëñ kiyak gabaada.

²⁵ Yéesu wo''a an:

- Buu'cii ga ëldúnada nguuruksi ga dook buwaa ba laakda, ee buwaa tíki yah ga dook buwaamada waa'si kibayu «buwaa tumsi yijófi' rek.»

²⁶ Wayee iñaama enndii da garúu. Hanaa kay yaa wëñ ki'en yaak garúuda joman kiman na yëri wëñ ki'en oomaa; ee yaa en ga fíkiinaa joman kiman na súrga.

²⁷ En ki'ena, yaa yun ga kankaa kiñamda, na yaa enndi na kinori'da; banakbaama, yiida wëñ ga kiyak? Man yaa yun ga kankaa kiñamda yëri ya, enndii dane? Mi nak, mi yii ga díkaantirúu fodii súrga.

²⁸ Dú, dú bërí en buwaa dëkee kitaam naroo ga coonucii mi dayeeda.

²⁹ Ee fodaa daa paamboo onndoo kinguuruksa, mi oninndúu kinguuruksa naroo fodaama.

³⁰ Fodaama d'ú bokaan naroo kiñam na ki'an ga daa mi yah kinguurukda ee d'ú yugan ga paancaa ki'atti' n'ílcaa bu-Isarayeel cidaañkaah na kanakcaa.

Yéesu yéegalohha an Pee' hayyi kitaasuk
(Mëccëe 26: 31-35; Marka 14: 27-31; Sanj 13: 36-38)

³¹ Yéesu wo''a an:

- Simon, Simon! Malka: Seytaani kiim an d'ú onussi ya lassúu fodii baa las tohoo.

³² Wayee mi kiimdinndaa Kooh doonaa ng'emum fu laak garooda leehoo. Ee binaa fu boykis garoonaa, leenaa baataa dooli fuwaa fu bok naba ng'emda.

³³ Pee' wo''ari an:

- Ha'mudii, mi pari'in ki'en naraa bi ga kitëcu ga kasu wala ki'apu.

³⁴ Yéesu taassari an:

- Pee', mi wo''aa an bi siik-pabu kon watinaa* fu hay kitaasuk ki'inohhoo bi en waas kaahay.

Iñcaa Yéesu wo' tēelíbéecaagari an ba jomin kikuluk gacada

³⁵ Lēehí'ta Yéesu wo''aba an:

- Ga waa mi wossúu ee d'ú baydohhii kopa', hēmbu wala ñafa'da, d'ú ñakeera yene?

Ba taassa an:

- Dí ñakéerí dara.

³⁶ Ya wo'issa an:

- Diimada nak, béeb baa fu laakin hēelísaa, bewaawa, ee baa fu laakin hēmbaa bewaawa ban; ee baa fu laakoo kalawaa, toonaa paltufaagaraa fu lom kalaß.

³⁷ Ndaga mi wo''úuka, iñaa wo'u ga Kēyítfaa an: «Ya kíduunun ga tumoh-kofeelciida» hay kilaak garoo. Ee iñaa wo'u aaw garoo yaama yii yah kilaak.

³⁸ Tēelíbéecaa wo'ussari an:

- Ha'mudii, kalaß kanak cee.

Ya loffaba an:

- Dooyin da.

Yéesu yaa kiim Kooh ga tēgēlaa Ólíwiyéecaa
(Mëccëe 26: 36-46; Marka 14: 32-42)

³⁹ Yéesu meycá teeraa, ya ka'ta tēgēlaa Ólíwiyéecaa, foda daa ya meereeka kitumda.

Tēelíbéecaagari taabussa nari.

⁴⁰ Ga waa ya le''a d'ekataa, ya wo''aba an:

- Kiimat Kooh doonaa d'ú keenoo ga fíraa Seytaani.

⁴¹ Lēehí'ta ya úsaayya iñaa hín na wéesée-atoh, ya yí'a, yaa kiim Kooh

⁴² an:

- Buba, en lak fu waarinkanaa, úsaaydaa kaas-coonufii fii garoo. Wayee hanat ki'en iñaa mi waa'da wayee iñaa fu waa'da laakat.

[

⁴³ Waa ennda da, laakka malaakaa Kooh mey gari, baattari dooli.

⁴⁴ Hídaa ga daa keeñci leehda tooh, Yéesu yaa baat kiweñ kikiim Kooh. Anagaagari mannda na ñífaa en na kisíit kakay.]†

⁴⁵ Waa ya kiimmba Kooh bi ya lēehí'tada, ya kolukka, ya boyukka ga tēelíbéecaagari. Ya laakba baa neeh ndaga lak keeñba nebpii.

⁴⁶ Ya wo''aba an:

- Dú neeh ya? Kolkat, d'ú aaw kikiim Kooh doonaa d'ú keenoo ga fíraa Seytaani.

Yéesu abussa
(Mëccëe 26: 47-56; Marka 14: 43-50; Sanj 18: 3-11)

* 22:34 22: 34 Ga baahaa yaawúu'caa, bes dali ga noh-soos bi ga daa noh-soos haysisan † 22:44 22: 44 Laakin ga Kēyítcaa d'ebda, caa laakoo híncaa aboh ga 43 bi ga 44.

⁴⁷ Lak Yéesu yaa lís kiwo', bo' biyewin meyca jalañ. Yúdaa yaa bok ga tëelíbéecaa bidaañkaah na banakbaada, hanohee fíkií. Ya hayya ga Yéesu kifuunndi.

⁴⁸ Daama, Yéesu wo''ari an:

- Yúdaa, fu toon Kowukii bii na kifuunndine?

⁴⁹ Ga waa buwaa taabee na Yéesuda hotussa iñaa yah kilaakda, ba meekissari an:

- Ha'mudii, dí yobsohatba na kalawe?

⁵⁰ Yíinoo gaba meydohha kalabfaagari, yobpa súrgaa baa kuliyukee ga sarahohcaa biyaakbaada, gú'ta nofaa ñaabaa.

⁵¹ Wayee Yéesu wo''aba an:

- Íisat, dooyin.

Ya le''a ga nofaa baa, wa íkukka ga daa wa eneeda.

⁵² Lëehi'ta Yéesu wo''a sarahohcaa biyaakbaa, na buwaa kuliyuk ga soldaa'caa ga Kaanfaa Koohda na yaakcaa yaawúu'caa hayseeri ki'amda an:

- Mateerarúu kihay na kalañ na doo' fodii buwaa dawuk tumoh-kofeele?

⁵³ Mi enéeríi narúu besaa en béeb ga duuy Kaanfaa Koohe? Ee dú tíkkii yah garoo. Wayee wahtii wii wuurúu, dú na doolii laak wekda.

Pee' taasukka Yéesu

(Mëccëe 26: 57-58,69-75; Marka 14: 53-54,66-72; Sanj 18: 12-18,25-27)

⁵⁴ Ba ammba Yéesu, ba bayyari kaanfaa sarahohaa kuliyuk ga sarahohcaa biyaakbaada. Pee' yaa taabukba di'úsaayí'.

⁵⁵ Kiwii taalseera ga leelo hëtaa kaanfaa, Pee' hayya, yunnga ga duuy buwaa wiilkada.

⁵⁶ Laakka súrga yibeti yaa hot Pee' ga lee'laataa kiwiikaa. Ya yíppari hascaa, wo''a an:

- Bii yii ban enee nari!

⁵⁷ Wayee Pee' taasukka an:

- Mi ínohoori de, betifii fii!

⁵⁸ Ennda kiis, laakka bo' yiliis yaa hotti, wo''ari an:

- Fu ban fu bok gaba!

Wayee Pee' taassa baama an:

- Mi bokkii gaba de, yaalii yii!

⁵⁹ Tíkka ga iñaa le' wahtu, bo' yiliis yëgíssa ga wo'eenaagari an:

- Wóorin an bii yii enee nari, ndaga ya kúlkoh Gëllílee.

⁶⁰ Wayee Pee' loffari an:

- Mi ínohoo iñum fu waa' kiwo'da, yaalii yii.

Ga dekataama, wii ya lëehdan kiwo'aa, siik-pabu konnda.

⁶¹ Ha'mudii heelukka, yíppa Pee' hascaa. Pee' níindísukka iñaa Ha'mudii wo'erida an: «Bi siik-pabu kon watinaa, fu hayyoo kitaasuk waas kaahay.»[☆]

⁶² Ya meyca kaanfaa, yaa koduk mooncaa leehoo.

Yéesu ñaawalussa, feekussa

(Mëccëe 26: 67-68; Marka 14: 65)

⁶³ Waa ennda da, buwaa ensee na kiwatuk Yéesuda, baa ñaawalli, baa feekki.

⁶⁴ Ba pokka hascaagarinaa, ba meekisiri an:

- Líiruka, bii feekkaada ba?

⁶⁵ Ba baa íifi wo'een ciliis cisépi'í'.

Yéesu bayussa paanaa wiyaakwaa

(Mëccëe 26: 59-66; Marka 14: 55-64; Sanj 18: 19-24)

[☆] 22:61 22: 61 Malkat 22: 34.

⁶⁶ Ga waa Kooh wíisda, yaakcaa yaawú'caa na sarahohcaa biyaakbaa na jégíroh-waascaa hídohusa. Ba baylukka Yéesu ga fikíi paanaa wiyaakwaama.

⁶⁷ Ba meekissari an:

- Fu yèri en Músalkaatiine? Wo'aarí!

Yéesu loffaba an:

- Binaa mi wo''úukanaa, dú gëmanndiiroo,

⁶⁸ ee binaa mi meekissúu yenaa, dú taasannndiiroo ga.

⁶⁹ Wayee iñaa aboh diima, Kowukii bii yah kiyuŋ ga yah-ñaabaa Kooh yaa wëñ béeb doolida.

⁷⁰ Buwaa béeb meekisohussari an:

- Kon fu yèri en Kowukii Koohe?

Ya taassaba an:

- Dú wo'inka an mi yèri.

⁷¹ Ba dalla kiwo' an:

- Du laakis ya sooli ga wo'een seedi? Du kelohin ga kúuwci na kihaffuu!

23

Yéesu bayussa ga fikíi Pílaat

(*Mëccëe 27: 1-2,11-14; Marka 15: 1-5; Saŋ 18: 28-38*)

¹ Waa ennda da, bu-paanaa béebba kolukussa, bayussa Yéesu ga Pílaat.

² Daama, ba ennda ga kipoki'ti wo'eencaa an:

- Dí laak bii yii, yii híci soh kúlkii: ya hoonohi buwii kifay buu' Sesaa' lempu, ee ya wo' an ya en Kiristaa, buu'.

³ Pílaat meekissa Yéesu an:

- Fu yèri en buurii yaawú'ciine?

Yéesu taassari an:

- Fu wo'inka.

⁴ Pílaat wo''a sarahohcaa biyaakbaa na mbooloomaa an:

- Mi hottii iñaa bii yii tum bi cal buu' tík yah gari.

⁵ Wayee ba wëñja kiyégís ga wo'eenagaba an:

- Ya yii yëngël bu-dëkii na iñcii ya en na kijégírohda ga dūuy kúlkii Yúudée. Ya dalohnee gohaa Gëllílee, ya hayin bi dii.

Yéesu bayussa ga fikíi Eroot

⁶ Daa Pílaat kelohee wo'eencaama, ya meekisohha an:

- Bii yii dëk Gëllíleene?

⁷ Ee waa ya ínohha an Yéesu meyoh gohaa Eroot en buu' gada, ya ebilohha kibay Yéesu ga Eroot, lak Eroot yaa ga Yéerúsaleem ga bescaama.

⁸ Daa Eroot hotee Yéesu, ya safa'ta lool; ndaga ya waareera kihot Yéesu kimëeñí' ndaga iñcaa ya kelohee buwaa wo'ee ga Yéesuda, ee ya waareera kihot Yéesu tum kintaan.

⁹ Ya meekissari yen ciyewin, wayee Yéesu taassiiri.

¹⁰ Sarahohcaa biyaakbaa na jégíroh-waascaa ensee daama, baa poki' Yéesu kiwo' ga daa ba wëñ kimín.

¹¹ Eroot na soldaa'caagari tíkussii Yéesu bo', ee baa ñaawalsohhi, lëehí'ta Eroot nakohha ki'ek Yéesu kúltí fimórí', ya ebilohha kiboyukidoh Yéesu ga Pílaat.

¹² Eroot na Pílaat ga daa ba sagoheeda tooh, enussa bifiliimun bëríi.

Yéesu atti'ussa kikaan

(*Mëccëe 27: 15-30; Marka 15: 6-19; Saŋ 18: 39-19: 16*)

¹³ Pílaat hídírohha sarahohcaa biyaakbaa, na buwaa kuliyuk ga yaawú'caada, na iñaa en yaawú' tooh,

14 ya wo''aba an:

- Dú b̄erí haydoh bii yii garoo, d̄ú wo' an ya en na kihícisoh kúlki. Mi meekisinndi ga fikíirúu ee mi hottii gari yen yíinoo ga íñcii d̄ú yammbida.

15 Ee Eroot ban hottii dara gari, ndaga ya íkinnduuri. Kon bii yii tummbii yen yíinoo yaa cal ya tíku kikaan.

16 Mi hay kitēmóhí' faanci, mi íissi ya yee. [

17]*

18 Wayee buwaa béebba bokussa kifip an:

- Apaa buum yuma, ee fu l̄égisi'tíi Barabaas!

19 Barabaas t̄ecsee ga kasu ndaga ya bokee ga heñaa na nguuraa Room laakee ga teeraada ee ya apee bo'.

20 Pílaat baatta kiwo'is na buwaa ndaga ya waaree ki'íis Yéesu.

21 Wayee baa fiip didóolí' an:

- Daayaari ga kuraa! Daayaari ga kuraa!

22 Pílaat wo'issa naba kotaa kukaahaykaa an:

- Bii yii tum ya yibóní'? Mi hottii dara gari íñaa tahan kumuunci hín ga. Kon mi hay kitēmóhí' faanci, mi íissi ya yee!

23 Wayee ba s̄ubpa ga rek, ba baa fiip ga daa ba w̄ñ kimín an Yéesu daaysat ga kuraa. Tifiptaa buwaa w̄ñnja dooli:

24 Pílaat dalla kiwo' an ya hayba kitumi' íñaa ba meekisohda.

25 Ya méyí'taba baa ba meekisohee ee t̄ecsee ga kasu ndaga kiheñoh nguuraa Room na ki'ap bo'da. L̄ehí'ta, ya tikka Yéesu ga yahba, ba tum gari íñaa ba waa'.

Yéesu daayussa ga kuraanaa

(M̄ecc̄ee 27: 32-44; Marka 15: 21-32; Saṅ 19: 17-27)

26 Ga daa ba enee na kibay Yéesuda, ba hídooha na bo' yiyaal yaa meyoh yooncaa, teeku Simon ee d̄ek Síreen. Ba ammbari, ba tikkari kuraanaa, ya taam ga fenoo Yéesu.

27 Mbooloo wiyaak ga bu-d̄ekaa taabussa ga fenoo Yéesu, na ban fibeti baa ensee ga kilooyoh, baa fiipoh ndaga Yéesu.

28 Yéesu m̄eeñsukka gaba wo''aba an:

- Dú, beticii bu-Yéerúsaleem, kaa kodukatoo! Kodukat haffúu na towutiigarúu!

29 Ndaga bes waa hay, waa buwii wo'an an: «Beticii mínsoo kilaak kowu na bii mosoo ki'en na look ee mosoo kib̄epí'da déy, yewinuunun múu'!».

30 Le' b̄eríinaa, buwii hay kiwo' janjancaa an: «Búrat ga dookkí!» ba wo' t̄eḡelcaa an: «Úubattí!»

31 Kon, en lak kedik ki'iilii k̄erí tumu aneena, haa kisúwí'kaa yah na kitumu?

32 Ba baydoheera tumoh-kofeel banak baa jomee kidaayu ga kuraa foda Yéesu.

33 Ga waa ba le''a bi ga d̄ekataa teeku «Loon-hafda†», ba daayca Yéesu ga kuraa daama, ba daayca ban tumoh-kofeelcaa banakbaa, yaa en béeb ga kuraa; yii hanohha Yéesu yah-ñaaam, yíinoo hanohhari yah-seṅ.

34 Yéesu wo''a an:

- Buba, bayalaaba ga ndaga ba ínohoo íñii ba tumda.

Ba yípooha tudoo' kiwaroh kúltícaa Yéesu.

35 Mbooloomaa tuukka waa malak. Buwaa kuliyuk ga yaawúu'caada baa ñaawalsoh Yéesu an:

- Ya músalin bibo', kon ya músalat hafci en lakanaa ȳerí en Músalkaatii, yii Kooh tandanaa!

* **23:17 23: 17** «Ga feetaa Paak en béeb, Pílaat jomeeba kiméyí' bo' yíinoo ga buwaa abu ga kasuda.» Wo'eencii ciima laakoo ga K̄eyítcaa d̄eb kidebda. † **23:33 23: 33** *Loon-hafda* w̄erí l̄egisoh ga kiGerek wo'eena «Golgotaa» ga ki'Arameyee.

³⁶ Soldaa'caa ban baa ñaawalsohhi; ba deeyca gari, ba e'tari biiñ wipiriiki',

³⁷ ba wo''ari an:

- En lak fu yëri en buurii yaawúu'ciinaa, somaa haffu!

³⁸ Laakka ban iñaa bídu ga kuraanaa, tíimmba hafa Yéesu an: «Bii yii yëri en buurii yaawúu'cii.»

³⁹ Yíinoo ga tumoh-kofeelcaa daayu ga kuraanaafa, yaa bas Yéesu, yaa wo''i an:

- Hanaa enndii fu en Kiristaanii? Somaa haffu, fu sommbíi ban!

⁴⁰ Wayee yíinooyaa, yaa ña'ti, yaa wo''i an:

- Hanaa fu niikkii Kooh, fu yii fu tiku kikaankii ya tikuɗa?

⁴¹ Kikaankii ɗu tikuɗa koo' ga waas, ndaga ɗu fayu iñcaa cibóni'caa ɗu tumeeda, wayee ya, ya tummbii dara iñaa bonin.

⁴² Lëehí'ta ya wo''a Yéesu an:

- Yéesu, leenaa níindísukaaroo, bëriinaa fu hayan ga nguuriigaraanaa.

⁴³ Yéesu taassari an:

- Mi wo''aaka ee kayoh: wati fu yah ki'en naroo ga aljana.

Kaanaa Yéesu

(Mëccëe 27: 45-56; Marka 15: 33-41; Saŋ 19: 28-30)

⁴⁴⁻⁴⁵ Ga bak mídí, nohaa ɗaakukka, ñúus wiyaak laakka ga ɗuuy kúlkaa béeb, abohha ga wahtaama bi ga wahtu kigoonaluk. Rídonaa ɗaak ɗekataa wisela'í'waa ga Kaanfaa Koohɗa, ɗa'ta ga le'naa.

⁴⁶ Yéesu fiippa didóolí' an:

- Buba, mi yii tík fítiigoo ga yahfu.

Daa Yéesu wo'ee wo'eencaama, ya lëehɗukka.

⁴⁷ Soldaaraa yiyaakyaa kuliyuki ga heñɗa hotta iñcaa heweeda, yaa kañ Kooh an:

- Wóorin an bii yii enee bo' yijúwí'.

⁴⁸ Béeb buwaa hayee ga mbooloo wiyaak kilaay ga iñaa heweeda, ga waa ba hotta iñaa laakɗa, keeñba leehha ga, ba baa tít keeñcaa, ba baa boyuk kaanba.

⁴⁹ Filiimunca Yéesu, na beticaa meyohee nari gohaa Gëllílee bi daamaɗa, ceelussa palah, baa malak ga iñaa hewɗa.

Yéesu bayussa loycaa

(Mëccëe 27: 57-61; Marka 15: 42-47; Saŋ 19: 38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Laakeera daama baa teeku Yoseef, ya ɗëkee Arímatee, teeru yaawúu'. Baa yaama enee bo' yijófi', bo' yijúwí' ee ya abeera yaakaa' lool ga kihaykaa Nguuraa Kooh. Ya bokee ga paanaa atti'ohcaa wiyaakwaa, wayee ya júwohéerii na atti'ohcaa ga iñcaa ba abee kitum na iñcaa ba tumeeda.

⁵² Ya ka'ta ga Pílaat, ya meekissari faraaffaa Yéesu.

⁵³ Fodaama, ya yóoskí'ta faraaffaa ga kuraanaa, ya múullafa ga piis fodii mëlíkaan, lëehí'ta ya faanndafa ga noŋ-loyaa yotu ga atoh wiyaak, daa ken mossii ga kifaanu.

⁵⁴ Iñaama enee ga besaa waayukaa feetaa, lak Sabat waa yah kidal.

⁵⁵ Beticaa daansee kitaam na Yéesu, iñaa aboh ga gohaa Gëllílee bi daamaɗa, taabukussa Yoseef; ba malakka loyaa, na daa faraaffaa Yéesu faanu gaɗa.

⁵⁶ Lëehí'ta ba sooffa kihëwí'nee cúuraaycaa na la'koleñcaa tumsan ga faraaffaa Yéesuɗa.

Ga ɗuuy besaa Sabat, ba íkarukka fodaa daa Móyíis nakohkaɗa.

24

Yéesu mílissa

(Mëccëe 28: 1-10; Marka 16: 1-8; Saŋ 20: 1-10)

¹ Teel ga kímáa besaa tík ga besaa Sabatda, beticaa karussa loycaa, ba baydohha cúuraaycaa na la'koleñcaa ba hēwíreedá.

² Ba laak atohaa lagohsee loyaada pírgínuunun di'úsaayí'.

³ Ba aassa dūuy loyaa wayee ba laakkii faraaffaa Yéesu, Ha'mudii, daama.

⁴ Ga dii ba enee daama na kijaahli'baada, laakka yaal banak baa ekuk kúlti cimélíci', meyussa gaba jalañ.

⁵ Beticaa títussa lool, hílussa kakay. Buwaa banak baa wo'ussaba an:

- Dú raas baa en na kipes ya ga leelo buwaa kaaninda?

⁶ Ya gaa dii; mílsin. Niindísukat iñaa ya wo'eerúu lak ya lís ga Gélíleeda.

⁷ Ya wo'eerarúu an: «*Kowukii bii, jomin tíku ga yah ha'-baakaa'caa, ya daayu ga kuraa, ya kaan, ya míls ga besaa wukaahaywaa*».

⁸ Daama, ba niindísukka wo'eencaa Yéesu.

⁹ Ba kolkohha loycaa, ba béesti'neera tooh iñaa tēelíbēecaa bidaañkaah na yíinooyaa, na béeb buwaa tesda.

¹⁰ Beticaa ensee Mēri yaa dēk Makdalaada, Saan na Mēri eew Saak. Beticaa bíinoo taamsee nabadá béestírussa apotaa'caa fodaama ban.

¹¹ Wayee ba ammba wo'eencaama fodii wo'een heeyoh, ee ba saɲnga kigēm iñaa beticaa wo'da.

¹² Pee' nak, kolukka yaa fool bi ga loyaa; ga waa ya le'a, ya hēebdukka, ya hotta daama lēmíicáa múulsee ga faraaffaada. Ya jaahli'a ga iñaa laakee yaama, ya yaa boyuk kaanci.

*Yéesu feeñukka ga tēelíbēe banak ga waas Emayus
(Marka 16: 12-13)*

¹³ Ga besaa bērii, laakka bo' banak ga tēelíbēecaa Yéesu baa enee na kiyah dēk-kawaa teeku Emayus. Wa úsaayohin na Yéerúsaleem iñaa hín na wahtu kanak ga kitín.

¹⁴ Ba baa saawal ga loo béeb iñcaa laakee ga bescaamaada.

¹⁵ Ee ga dii ba enee na kiwo', na kisaawalda, Yéesu sah-sah dabpaaba, taammba naba.

¹⁶ Wayee ba ínohsohhiiri ndaga lak man na hascaagaaba kúnuk hen.

¹⁷ Yéesu meekissaba an:

- Dú en na kisaawalukoh ya ga waasii?

Daama ba tuukka, keeñba leehha tak.

¹⁸ Yíinoo gaba ee teeku Kelewopaas, loffari an:

- Hanaa fu doɲ fu dēk Yéerúsaleem ee fu yéenngii iñcii hewee ga bescii ciida!

¹⁹ Yéesu meekissaba an:

- Iñii hewee ya?

Ba taassari an:

- Hanaa iñaa aaw ga Yéesu Nasareet! Ya enee sēldiiga-Kooh yiyaak ga fikíi Kooh na ga fikíi buwii béebba: tumeencaagari yakeera ee wo'eencaagari laakeera dooli.

²⁰ Wayee sarahohciigaríi biyaakbii na buwii kuliyuk garíida bayussari waas doo ya atti'u kikaan, ee ba daayinndi ga kuraa.

²¹ Dí yaakaareera an yēri en baa yah kilaas bu-Isarayeelda. Wayee baatta ga iñaa wati wēri en besii wukaahaywii, iñaa iñcaama laakee bi wati.

²² En ki'ena, laakin beticaa boku garíi, ee ba tahin hafciigaríi kikúnuk. Ga kím cuut, ba karin bi ga loyaa

²³ ee ba hottii faraaffaa Yéesu daama. Ba boyukka, kiwo''í an ba hotin sah malaakacaa feeñukba, wo'ussaba an Yéesu yaa pes*.

☆ 24:7 24: 7 Malkat 9: 22; 17: 25; 18: 32-33. ☆ 24:23 24: 23 Malkat 24: 1-11.

²⁴ Laakka fibo' ga buwaa ensee naríida baa ka' bi ga loyaa, ba laakka tooh fodaa daa beticaa wo'eekada, wayee Yéesu ga kihafci, ba hottiiri.

²⁵ Yéesu dallaaba kiwo' an:

- Dú daal, dú béri lohoy hel ee dú béri yéeh ga kigëm iñcaa seldiiga-Koohcaa yéegaloheeda!

²⁶ Hanaa Kiristaanii joméeriida kison, balaa ya aas ga ndamaagarine?

²⁷ Lëehí'ta, Yéesu lëegísohi'taba iñaa wo'see gari ga Këyítfaada tooh, daloh ga këyítcaa Móyíis bídeeda bi ga caa seldiiga-Koohcaa béebba.

²⁸ Ga waa ba hayya bi ba deeyca dëkaa ba yahoheeda, Yéesu tummba en fan baa yah kipaaf fikii.

²⁹ Wayee ba tëhdohhari, ba wo''ari an:

- Tesaa narii ndaga nohii soosin ee wekii wii hay.

Ya aassa kon, ya tessa naba.

³⁰ Ya yungga naba kiñam, ya bebpaa mbúuraa, ya gërëmba Kooh ga; lëehí'ta, ya weellawa, e'tabawa.

³¹ Waa ennda da, hascaagaba kúnisukka, ba hanndari ki'ínohsoh; wayee ga saasi, Yéesu ennda meles ga fikiiiba, ba hotissiiri.

³² Ba baa wo' kon ga dikaantiba an:

- Laakéerii fodii keeñ-soos wiyaak ga duuyuu, ga wii ya en na kiwo' naruu ga waasaada, ee ya yaa lëegísohi'tuu iñcaa bídu ga Këyítfaadane?

³³ Ba dalla kikoluk, baa soof Yéerúsaleem. Ba laakka daama tëelíbéecaa bidaañkaahbaa na yiinooyaa, lakanaa hídirukohuunun na buwaa bínoo taamsee nabada, baa wo'ba an:

³⁴ - Ha'mudii mílsin kayoh-kayohda! Simon hotinndi!

³⁵ Ee tëelíbéecaa banakbaa baa béestí' buwaa iñaa hewee ga waasaada na daa ba ínohsohee Yéesu ga waa ya weel mbúuraa kiñamda.

Yéesu feeñukka ga tëelíbéecaagari

(Mëccëe 28: 16-20; Marka 16: 14-18; Sañ 20: 19-23; Tumeen 1: 6-8)

³⁶ Lak ba baa lís kiwo', Yéesu ga kihafci meyca jalañ ga leelooba, kēñí'taba an:

- Jam enat narúu.

³⁷ Ba yëecírukka, tíitussa lool ndaga ba foogee an ba hot raf.

³⁸ Wayee Yéesu wo''aba an:

- Iñii tah hafciirúu kimúuy ya bi dú laaki hel kanak ga iñii dú hotda?

³⁹ Malkat yahciigoo na kotciigoo: bii mi sah-sah! Le'at garoo dú malak, ndaga raf bayoo faan bayoo yoh fodii dii dú hot mi bayda.

⁴⁰ Ga waa ya wo''a iñaama, ya teebpaba kotcaagari na yahcaa.

⁴¹ Wayee ga daa keeñba sooseeda ee ba jaahli'ada ammbaba bi ba mínndii kigëm bi wati. Yéesu meekissaba an:

- Dú laakin iñaa bo' ñaman diine?

⁴² Ba e'tari jën wi'útu

⁴³ Ya bebpawa, ñammbawa ga fikiiiba.

⁴⁴ Lëehí'ta ya wo''aba an:

- Ga wii mi en narúuda, mi wo'eerúu an béeb iñaa wo'uunun garoo ee bíduunun ga këyítfaa Waasaa Móyíis, na këyítfaa seldiiga-Koohcaa, na këyítfaa Kañcaa jomeera kilaak.

⁴⁵ Waa ennda da, Yéesu lëgísi'taba helcaagaba doonaa ba ínoh iñaa bídu ga Këyítfaada,

⁴⁶ ya wo''a ba an:

- Iñii yii yëri bídu: Kiristaanii hay ki'en ga coonu, lëehíraa ya míls ga buwaa kaanda, ga besaa wukaahaywaa,

⁴⁷ ee daloh ga Yéerúsaleem, buwii ga äldúnada tooh jomin kijangatu, bi ba súpít kipeskaagaba, ba bayalu baakaa'caagaba ga teekii Kiristaanii.

⁴⁸ Dú bërí en seedi ga iñcuma bëéëca.

⁴⁹ Ee mi, mi hay kiwosoh garúu iñaa Paammboo dígoheedá; wayee d'ú, tesat ga dëkii bi ga daa d'ú úulsan na doolaa meyooh d'ook-Koohda.

Yéesu boyukka ga Kooh

(Marka 16: 19-20; Tumeen 1: 9-11)

⁵⁰ Lëehí'ta Yéesu meydohha tëelíbéecaagari teeraa, ba ka'ta bi ga bak dëkaa Bétanii. Daama, ya bëwí'ta yahcaagari, ya barkeellaaba.

⁵¹ Ee ga dii ya enee naba kibarkeeldá, ya yaa tagoh naba, ya bëwírussa aawwa d'ook-Kooh.

⁵² Tëelíbéecaa nak, yí'ussa ga fikíici baa gërëm Kooh, lëehí'ta ba boyukka Yéerúsaleem na keeñ wisóosí'.

⁵³ Ee besaa en bëéëb, ba eni ga Kaanfaa Kooh, ba kañi Kooh.

Hewhewii winéwí'wii wo' ga loo Yéesu Kiristaa ee Sanj bínɗa Wo'eencii lëgis Këyítfiida

Wii wëri en Hewhewii winéwí'wii Sanj bínɗa. Ya bín iñaa Yéesu tum ga ëldúnada, iñcaa ya jëgíree buwaada, na ga loo kikaankaa na kimílískaagari. Yéesu daanee buwaa kijëgi' ee ya yëréméerí wo'eenci; ya yaa wëkí' dúukoolí'caa, ya yaa kaal rabcaa ga buwaa, ya tumeera ßan enaama ciliis cidóoyí'-waa'.

Këyítfi Sanj bínɗa manndii siiy na faa Mëccëe, faa Marka na faa Lúkkaa bín ga loo Yéesuda. Laakin iñcaa Sanj hançi yëri béestí'ca, ennda fodii sëgílookfaa enee ga Kanaada (2: 1-12), saawalaa Yéesu na betifaa dëkee Samaríɗa (4: 1-12), lafañaa Yéesu wëkíree dëk Betsaydaada (5: 1-18), yaalaa Yéesu wëkíree límu na kibúumɗa (9: 1-41). Baa fu malak këyítfi Sanj na cínoociinaa, fa béestí'tii yewin ga loo kipeskaa Yéesu ga ëldúnada, fa wëñ kiwo' ga loo iñaa Yéesu jëgírohda.

Ga dalaarii këyítfi, Sanj wo' buwaa ßaa en Yéesuda. Ya wo' an Yéesu yëri en Wo'eenaa Kooh wo'ee, wa ennda ßo', wa hayya ëldúnada. Yéesu tummba enaama cidóoyí'-waa', en ðanaa buwii gëm an ya yëri en buuraa Kooh tanukee kumëëñí' ya wo'ee an yëri yah buwii kimúsalda.

Ga jamaanaa Yéesu, buwaa hëgískohee hen: bii gëmma gari ndaga lak wóorinba an ya yëri en Kowukii Kooh, bíinoo sagussari ee ßa wo'ee an ya ßo'-Seytaani, ya ßasi Kooh hen ee ya jom ki'apu.

Sanj wo' an «Kíntaancii en ga Këyítfi fiida nak, ca bídu ga doonaa dú gëm an Yéesu yëri en Kiristaanii, Kowukii Kooh; ee dú gëm garinaa, dú hay kilaak kipes ga teekci.»
Sanj 20: 31

Këyítfi Sanj bínɗa tíidoh anee:

- 1 - Yéesu yëri en lee'laatii ëldúna (1: 1-18)
- 2 - Jangataa Sanj-Bëtís (1: 19-34)
- 3 - Tëelíbéecaa Yéesu ðeß kilaakɗa (1: 35-51)
- 4 - Iñcaa Yéesu tum paafin buwaada (2: 1-12: 50)
- 5 - Bescaa mëëñjoh ga kipeskaa Yéesuda (12: 1-19: 42)
- 6 - Yéesu mílissa ga kikaan (20: 1-10)
- 7 - Yéesu feeñukka tëelíbéecaagari (20: 11-21: 25)

Yéesu yëri en lee'laatii ëldúna

¹ Ga dalaaraa ëldúna, Wo'eenaa eneera; ee ßaa en Wo'eenada enee na Kooh ee ya en Kooh.

² Ya enee na Kooh ga dalaaraa.

³ Iñaa Kooh tum tóoh, kooroh gari. Laakkii iñaa en ee koorohhii gari.

⁴ Kipes meyoh gari ee kipeskaa kërí enee lee'laatii buwii.

⁵ Lee'laataa melicin ga dúuy nñuusii, ee nñuusii te''iwa.

⁶ Laakka ßaa Kooh wos, ya teeksee Sanj.

⁷ Ya hayya fodii seedi, kiwo' iñaa ya ínoh ga lee'laataada, en ðanaa ya tah ßeëß kigëm.

⁸ Baa yaama enndii yëri en lee'laatii wayee ya jomee kiseedi' lee'laatii.

⁹ Lee'laataama wëri en lee'laatii wikayohwii, wa hay ëldúna kiléerí' ßaa en ßeëß.

¹⁰ Baa en Wo'eeniida enee ga ëldúna; ee Kooh hëwí'ta ëldúna koorohha gari; wayee bu-ëldúna ínohsohhiiri.

11 Ya hayin ga buunci, wayee ba tookkiiri.

12 Wayee buwii tookkida, bii gëm ga teekiigarida, ya oninba ki'en bitowu Kooh.

13 Ba enin bitowu Kooh, enndii fodii baa limuk ga bo', wayee Kooh yëri onba kipeskaa ki'askaama.

14 Wo'eena ennda bo', ya hayya dëkka naruu, liiffa na ndam na kayoh. Du hotin ndamiigari, ee ndamaama wëri en ndamaa, ya, Kowu kíinoo ga Paamudii, ya bewoh ga paamcida.

15 Sanj seedi'ari, yéegalohha iñii yii didóolí' an:

- Yëri mi wo'eerúu ga waa mi wo' an: «ga fenoороo laakin baa en na kihay ee yëri wëñnjoo kilaak solu, ndaga balaa minaa, lak ya enin.»

16 Béebpúu d'ú laasin ga yërmaandiigari leehooda, d'ú bii barkeeluk ga rek.

17 Iñcii Kooh nakoh kitumda, koorohca ga Móyis, wayee yërmaandii na kayohfigari, Yéesu Kiristaa haydohca.

18 Ken mosoo kihot Kooh, wayee Kowukii Kooh laak don ee en Kooh, ee en ga yahaa Paamudiida, teewinnduuri.

Jangataa Sanj-Bëtis

19 Yaawú'caa ga Yéerúsaleemda wosussa bisarahoh na biLéwít kimeekis Sanj-Bëtis an:

- Fu yëri en ba?

Iñii yii yëri Sanj seedi'.

20 Ya wo''a fañ ee d'aakkii dara ga, ya wo''a ga fikii béeb an:

- Mi enndii Kiristaanii .

21 Ba meekissari an:

- Kon fu yëri en ba? Fu yëri en Ili, seldíiga-Koohaane?

Sanj taassaba an:

- Ó'óo, mi enndiiri.

Ba meekissari an:

- Fu yëri en seldíiga-Koohii jom kihaydane*?

Sanj taassaba an:

- Ó'óo.

22 Waa ennda da, ba wo''ari an:

- Kon wo'aaríi bii fu endá, ndaga buwaa wossíida, dí jomin kilaak iñaa dí wo'anba.

Fu wo' ya ga haffu?

23 Sanj taassaba an:

- Mi yëri en koonakii bii en na kiwo' didóolí' ga d'uuy egí'-dúndagii an:

Yólóhdat waasii Ha'mudii yah kikoorohda!

Iñaama yëri Ísayii, seldíiga-Koohaa wo'ee.

24 Laakeera biFërisiyeen ga buwaa wossee ga Sanja* .

25 Ba meekissari an:

- Waa fu enndii Kiristaanii, fu enndii Ili, fu enndii seldíiga-Koohii jom kihayda, kon iñii tah ya fu bëtisi'i buwii?

26 Sanj taassaba an:

- Mi, mi bëtisi''úu ga músú, wayee laakin baa en ga d'uuycúu, yaa d'ú ínohoo.

27 Ya hay ga fenoороo ee jobinndoo sah kipékis liiwaa ñafaraagari.

28 Iñii laak yii hewee ga dëk-kawaa Bétanii hanoh húlúwaa Yúrdenj gaa, ga dekataa Sanj bëtisi'ohee buwaada.

Yéesu yëri en Kubaalkii Kooh

29 Ga kooh-wíisfaa, Sanj hotta Yéesu yaa hay gari, ya wo''a buwaa an:

* 1:21 1: 21 Malkat Deteronom 18: 15,18. * 1:24 1: 24 Laakin lëegísohcaa wo' an: «Buwaa wossee ga Sanja ensee biFërisiyeen.»

- Kubaalkii Kooh jee, yii hay kinís baakaa'cii buwii ga ëldúnada.

³⁰ Yëri en baa mi wo'eeda. Mi wo'ee gari an: «Ga fenoоро, laakin baa en na kihay ee yëri wëñnjoo kilaak solu, ndaga balaa minaa, lak ya enin.

³¹ Mi ga kihaffoo, mi ínohéerii baa enndida, wayee mi hayin ëldúna kibëtisi' ga músú doonaa ya ínohuk ga bu-Isarayeel .»

³² Ga iñaama, Saṅ seedi'a an:

- Mi hotin Helaa yisela'í'yaa yoosukohha asamaan en fan ho', yamma ga d'ookci.

³³ Mi ínohéerii baa enndida, wayee Kooh yaa wossoo kibëtisi' ga músúda, yëri wo'eeroo an: «Fu hay kihot Helaa yisela'í'yaa yoosukoh asamaan yam ga d'ook bo'. Baa yaama yëri yah kibëtisi' ga Helaa yisela'í'yaa.»

³⁴ Saṅ tíkka ga an:

- Iñaama mi hotinndi, ee mi seedi' an bii yii yëri en Kowukii Kooh.

Tëelíbéecaa Yéesu deb kilaakda

³⁵ Ga kooh-wíisfaa, Saṅ enissa daama, ya na tëelíbéé banak ga baagari.

³⁶ Daa ya hotee Yéesu yaa paaf, ya malakkari bi maañnja, ya wo'a an:

- Malkat, yii en Kubaalkii Koohda, yeema!

³⁷ Tëelíbéecaa Saṅ banakbaa kelohussa wo'eenaama, ba taabukka Yéesu.

³⁸ Yéesu heelukka, ya hotta an ba baa taabukki, ya meekissaba an:

- Dú heel ya?

Ba wo''ari an:

- Rabí, fu dëk gada?

«Rabí» wëri en «Jëgírohii».

³⁹ Yéesu taassaba an:

- Hayat, dú hot.

Waa ennda da, ba ka'ta, ba hotta daa ya dëkda. Enee ga bak wahtu kilaagis na noh-soos. Ba ennda nari iña tes ga besaa bëriida†.

⁴⁰ Yíinoo ga buwaa banakbaa kelohsee wo'eena Saṅ, taabukussa Yéesuda, enee Andari, këmëenki Simon-Pee'.

⁴¹ Andari debpa kika' ga Simon, yaakci sah-sah, wo''ari an:

- Dí hotin Mesíinii‡.

«Mesí» wëri en «Músalkaataa Kooh falda»: Kiristaanii .

⁴² Waa ennda da, ya bayya Simon ga Yéesu. Yéesu malakka Simon bi maañnja, wo''ari an:

- Fu en Simon, kowu Saṅ. Fu teeksan Kefaas§.

«Kefaas» ga ki'Arameyee wëri en «Pee'-atoh».

Yéesu bayya Filiip na Natanayeel

⁴³ Ga kooh-wíisfaa, Yéesu bewukka kiyah gohaa Gëllílee, ya hotta Filiip, ya wo''ari an:

- Taabukaaroo!

⁴⁴ (Filiip kulkohee Betsaydaa, dëkaa Andari na Pee' dëkohda.)

⁴⁵ Lëehí'ta, Filiip ka'ta ga Natanayeel, wo''ari an:

- Dí hotin baa wo'see ga Këyitfaa Waasaa Móyisda, yaa sëldúga-Koohcaa yéegaloheeda. Yéesu yëri, kowu Yoseef, ga teeraa Nasareet.

⁴⁶ Natanayeel wo''ari an:

- Nasareete? Enaama yijófi' mínin daama kimeyohe?

Filiip wo''ari an:

- Haya, fu hot.

† **1:39 1: 39** Ga wo'eena yaawú'caa, wahtaama wo'si wahtaa wudaan'kaahwaa. Bescaagaba dali na noh-soos, lak nohaa waa aas bi ga daa wahtaama haysan, ennda wahtucaa hëgísohu kom cidaan'kaah na kanak (12). ‡ **1:41 1: 41** Mesíinii Wo'een ga ki'Ebërëe, wëri en Kiristaanii ga kiGerek. § **1:42 1: 42** Kefaas Wo'een ga ki'Arameyee, wëri en Pee'.

47 Yéesu hotta Natanayeel yaa hay gari, ya dalla kiwo' gari an:

- Kowu Isarayeel kayoh-kayohda yeema! Ya laakoo caahan.

48 Natanayeel meekissari an:

- Fu ínohohhoo gada?

Yéesu taassari an:

- Balaa Filiip bayyaanaa, mi hotee garaa lak fu yaa ga bosaa eenaa.

49 Natanayeel wo''a Yéesu an:

- Jégírohii, fu yërí en Kowukii Kooh, fu yërí en buurii bu-Isarayeel.

50 Yéesu loffari an:

- Dii mi wo''aa an mi hotee garaa ga bosaa eenaada tahhaa kigeme? Fu hay kihot enaama ciliis caa wëñ kiyak!

51 Lëehi'ta Yéesu tikka ga an:

- Kayoh-kayohda mi wo''úuka. Dú hay kihot asamaanii lëgísuk, malaakacaa Kooh lapi dook asamaan ee ba yoosuki kakay ga Kowukii bii*.

2

Sëgílookfaa enee ga Kanaada

1 Bes kanak tikka ga hewhewcaama, sëgílook laakka ga teeraa Kanaa, ga gohaa Gëllílee. Eew Yéesu enee daama.

2 Yéesu ban nakseera sëgílookfaa, ya na tëelíbéecaagari.

3 Ga duuy hewaa, biiña leehha, eeci wo''ari an:

- Ba laakissii biiñ!

4 Yéesu taassari an:

- Ya'bu, mi naraa ga ya, ee wahtiigoo le''ii duum?

5 Eew Yéesu wo''a súrgacaa ga kaanfaada an:

- Iña ya wo''úunaa, tumatti!

6 Laakeera daama tataa-atoh tiyitniinoo tiyaak, taa yaawú'caa tumee músú ga, kisétí'sirukoh* ga fikíi Kooh. Ee kaa en béeb míneera kitum iña le' líita' citéemée' ga músú.

7 Yéesu wo''a súrgacaa an:

- Ne'at músú ga tataatii bi ta líif!

Ba ne''ata bi ta líiffa muut.

8 Waa ennda da, Yéesu wo''aba an:

- Diimada, hafat dú bayi' baa tuukuk sëgílookfiida.

Ba bayi'tari ga.

9 Baa tuukuk sëgílookfaada yoohha músúmaa súpítu biiñda. Ya ínohéeríi daa biiña meyohda, wayee súrgacaa hafee músúmaada ínohseera iña laakda. Baa tuukuk sëgílookfaada bayya ha'-sëgílookfaa,

10 wo''ari an:

- Buwii dewi kihafoh biiñii wineblaawii, binaa buwaa an bi faancaa tamohaa, ba méeñdoh kihafoh waa tesohin kinebda. Fu nak, fu daakin biiñii wëñ kinebda bi ga wahtii wii.

11 Kíntaanaama wërí Yéesu deb kitum, ee enee ga Kanaa ga gohaa Gëllílee. Fodaama ya teewohha ndamaagari ee tëelíbéecaa gëmussa gari.

12 Waa ennda da, Yéesu ka'ta teeraa Kafarnawom, ya na eeci na këmëenkimuncaagari biyaalbaa na tëelíbéecaagari. Ba tessa daama bi sambba kimaañ.

* **1:51 1: 51** Yakoop hotee iñaama ga heey. Sënees 28: 12-13. * **2:6 2: 6** «Kisétí'sirukoh ga fikíi Kooh» waa' kiwo': bu-Isarayeel tisse kotcaa na yahcaagaba hen balaa ba ñam wala ba lëehi' kiñamaa. Malkaa Mëccëe 15:

*Yéesu ga d'uuy Kaanfaa Kooh**(Mëccée 21: 12-13; Marka 11: 15-17; Lúkkaa 19: 45-46)*¹³ Lakanaa Paakaa yaawúu'caa deeyin, Yéesu ka'ta Yéerúsaleem.¹⁴ Ya laakka ga d'uuy Kaanfaa Kooh buwaa enu na kitoon enoh, kitoon baal na kitoon ho'. Ya laakka weci'oh-kopa'caa daama ban, laruunun.¹⁵ Ya bebpa ní', ya hëwí'ta leraw ga, ya kaallaaba béebba ba mey Kaanfaa Kooh, ba na baalcaagaba na enohcaagaba. Ya tasarsohha koparaa weci'ohcaa, ya petisohha la'caagaba.¹⁶ Ya wo''a toonoh ho'caa an:

- Meydohat iñcii cii dii! Kaa tumat kaanfii Paammboo ditoonaa'!

¹⁷ Tëelíbéecaagari dalla kiníindísuku iñaa bídu ga Këyítfaada an: «Éey Kooh, waarii mi waa' kaanfiigaraada. Ee kiwaa'kiima kii ëbí'too fodii kiwii.»[☆]¹⁸ Waa ennda da, buwaa kuliyuk ga yaawúu'caada wo'ussari an:

- Tumaa Kíntaan, fu teebpíi an fu ga kayoh ga iñii fu tum yii!

¹⁹ Yéesu loffaba an:

- Búrat Kaanfii Kooh, tík ga bes kaahayaa mi bëwí'fa.

²⁰ Yaawúu'caa wo'ussari an:

- Kitawah Kaanfii Kooh fii tumin tíkíis tidaaŋkaah-nikiis na tiyitniinoo ee fu, an fu yahfa kibëwíris ga bes kaahaye?

²¹ Wayee nak Kaanfaa Kooh Yéesu wo'eeda, faanfaagari fërí.²² Kërí tah ga waa Yéesu mílissa ga buwaa kaanda, tëelíbéecaagari níndísukussa an ya wo'eera iñaa yaama. Ba gëmmba kon iñaa bídu ga Këyítfaada na wo'eencaa Yéesu wo'eebada.*Yéesu ínohin béeb iñaa en ga keeñ bo'da*²³ Ga feetaa Paakaa Yaawúu'caa, Yéesu enee ga Yéerúsaleem. Daa bíbo' biyewin hotsee kíntaancaa ya tumeeda, ba gëmmba gari.²⁴ Wayee Yéesu, ya ga kihafci, óolukéeriíba ndaga béebba ya ínoheerafa dijófi'.²⁵ En ki'ena, Yéesu soolukéeríi bo' wo''i yen ga bo'-súusúus, ndaga ya ga kihafci, ya ínohin iñaa en ga keeñ baa en béeb.**3***Yéesu saawalla na Níkodeem*¹ Laakeera bo' yaa bokee ga Fërisiyeencaa. Ya teeksee Níkodeem ee ya bokee ga buwaa kuliyuk ga yaawúu'caada.² Ya hayya ga Yéesu ga wek, ya wo''ari an:

- Jëgírohii, dí ínohin an Kooh yërí wossaa kijëgí'tíi. En ki'ena, ken mínoo kitum kíntaancii fu tumida enndii an Kooh taam narínaa.

³ Yéesu taassari an:

- Kayoh-kayohda mi wo''aaka: Ken mínoo kihot Nguurii Kooh enndii an ya límukis* hënaa.

⁴ Níkodeem meekissari an:

- Baa kasohin límukisan na? Ya mínan na kiboyukis lookaa eeci, ya límukis?

⁵ Yéesu taassari an:

- Kayoh-kayohda mi wo''aaka: baa fu límukkii ga músú na Helaa Koohaa, fu mínoo ki'aas ga Nguuraa Kooh.

⁶ Iñaa límuk ga bo', iñaa bo' ee iñaa límuk ga Helaa Kooh iñaa hel.⁷ Kaa jaahli' ga dii mi wo''aa an «Dú jomin kilímukisda».⁸ Uurisii, daa nebwanaa wa wëp ëewruk da. Fu kelohi gawa ee fu ínohoo daa wa meyoh, fu ínohoo daa wa aaw. Man fodaama ga béeb baa límuk ga Helaa Kooh.[☆] 2:17 2: 17 Kañcaa 69: 10. * 3:3 3: 3 Kilímukis wo'eeniima ga kiGerek waa' kiwo' ban «ga dook asamaan».

9 Waa ennda da, Níkodeem meekissari an:

- Iñaama mín na ki'en?

10 Yéesu taassari an:

- Fu, fu jégíroh yiyaak ga duuy heetii Isarayeel ee fu ínohoo iñcumane?

11 Kayoh-kayohda mi wo''aaka: dí wo' iñaá dí ínoh ee dí béesti' iñaá dí hotin, wayee dú, dú gëmbii iñii dí seedi'da.

12 Mi wo' narúu ga iñaá aaw ga ëldúna, dú gëmbiiroonaa, binaa mi wo' narúu ga iñaá aaw ga Koojaa dú mínannoo na kigëm?

13 Ken mosoo kikolkoh ëldúna ya lap asamaan, enndii Kowukii bii yoosukoh asamaandanaa.

14 Fodaa daa Móyíis bëwíree goŋ-përëmaa† ga ëgí'-dúndagaa doonaa baa en béeb hotwada, fodaama ban mi, Kowukii bii, mi bëwí'san da.

15 En danaa baa gëm garoo béeb laas ga kipeskaa leehoo taa'da.

16 Ndaga Kooh waa' bu-ëldúna hen bi, ya erohha Kowukiigari ya laak donɗa, doonaa béeb baa fu gëm gakanaa, fu sanɗu'oo, wayee fu laas ga kipeskaa leehoo taa'da.

17 En ki'ena, Kooh wossii Kowukiigari ga ëldúna ki'atti' bu-ëldúna, wayee ya woska ka músal bu-ëldúna.

18 Baa gëm ga Kowukii, atti'soo. Wayee baa gëmbii gakanaa, yaama atti'uunun kumëeñí' ndaga ya gëmbii ga teekii Kowukii Kooh, kii ya laak donɗa.

19 Ee ya yah ki'atti'u ga iñii yii: Lee'laatii hayin ëldúna, wayee buwii, ñúusii gënélba lee'laatii, ndaga ba tumi yibóní'.

20 Baa tumi yibóní', waa'tii kihot ga lee'laatii ee ya deeyoo ga, ndaga ya niik tumeencaagari cibóní'caa wíiñuk.

21 Wayee baa tumi iñaá en kayoh, deeyi ga lee'laatii. En danaa, lee' ga fíkíi béeb an iñcaa ya tumɗa, ya taam ga na Kooh.

San wo''a an Yéesu yëri wëññi kiyak

22 Ga waa iñaama paaffa, Yéesu ka'ta na tëelíbëecaagari gohaa Yúudée. Ya ennda naɓa daama bi sammba kimaañ, ya yaa bëtísi' buwaa.

23 San-Bëtís ban bëtísi'ee ga Aynoŋ, ga yaha teeraa Salím. Dekataama yewineera músú ee buwaa baa hay gari daama, ya yaa bëtísi'ba.

24 Waama, lak San lagussii ga kasu duum.

25 Iñaama haydohha nookoh-wo'een ga díkaanti tëelíbëecaa San na yaawúu' yíinoo, ga loo baah kisétí'siruk ga fíkíi Kooh.

26 Ba ka'ta ga San, ba wo''ari an:

- Jégírohii, baa yaama enee naraa ga bakaa hanoh húlúwaa Yúrden gaa, ee fu seedi'eera yen garída, diima nak ya yaa bëtísi' ee béeb buwii bii yah gari.

27 San taassaba an:

- Ken mínoo kilaak dara, enndii an Kooh yëri onndirinaa.

28 Dú ga kihaffúu, dú míninnoo kiseedi' an mi wo'eera an: «Mi enndii Kiristaanii wayee mi wosu kidëwírukki.»

29 Kílook kuu ha'-kílook. Fiiliimunii ha'-kílookkii, yii deeyi ga yahaaci súkúrukiriɗa, keeñci soosin lool ga kikeloh koonakiigari. Keeñjoo hín da kisoos, ee diimada wa soosin bi matin sëk.

30 Ya, ga kihafci, teekiigari jom kiwëñ kisíw ee wiigoo aaw kiyím.

Yii meyoɗa dookɗa yëri hanoh béeb dook

† 3:14 3: 14 Móyíis bëwíree goŋ-përëmaa ga ëgí'-dúndagaa. Malkat ga Kídaa 21: 8- 9: Béeb baa goŋ doweera, ya yíp hascaagari ga goŋ-përëmaamanaa, ya dal kiwak. Fodaama Yéesu bëwírussa ga kuraanaa ee béeb baa fu yíp hasciigaraa gari taam na ngëmaa, fu hay kimúc.

³¹ Yii meyoḥ d'ookḍa yëri hanoh béeb d'ook. Baa meyoḥ ëldúna, bok ga bu-ëldúna ee ya wo'i wo'een ëldúna. Baa meyoḥ d'ook ga Kooh yëri hanoh béeb d'ook.

³² Ya wo' iñaa ya hotḍa na iñaa ya kelohḍa ee ken gëmbii iñii ya seedi'ḍa.

³³ Baa gëm iñii ya seedi'ḍanaa, lak teewohin an Kooh wo'i kayoh.

³⁴ En ki'ena, baa Kooh wosḍa, wo'i wo'eencaa meyoḥ ga Kooh, ndaga Kooh sorinndi bi liifin na Helaa yisela'í'ya.

³⁵ Paamudii waarin Kowukii ee tíkin tóoh ga yahci.

³⁶ Baa fu gëm ga Kowukiinaa fu laasin ga kipeskaa leehoo taa'ḍa. Ee baa fu san kigëm ga Kowukiinaa, fu laasanndii ga kipeskaa leehoo taa'ḍa ee aylukaa Kooh dëkan ga d'ookfu.

4

Yéesu saawalla na betifaa dëk Samaríi

¹ Fërisiyeençaa kelohussa béestíraa an Yéesu yëri wëñí' San tëlíbee, ee yëri wëñ San kibëtísi' bífo'.

² (En ki'ena, Yéesu na kihafci bëtísi'éeríi ken, tëlíbeeçaagari rek bëri bëtísi'ee buwaa).

³ Daa béestíraama le'ee ga Yéesu, ya kolkohha gohaa Yúudée, ya yaa boyuk gohaa Gëllée.

⁴ Ga waa ya en na kiyahḍa, ya húsohha gohaa Samaríi.

⁵ Yéesu le''a kon teeru wínoo daama ga gohaa Samaríi. Teeraama teeku Síkaa' ee en ga yahaa yoonaa Yakoop onee Yoseef, Kowukaagaríḍa.

⁶ Ne'aa Yakoop enee daama. Daa Yéesu tíidee bi ya sonnda, ya dalla kiyun ga píndaa ne'aa. Enee ga bak mídí.

⁷ Laakka betifaa dëk Samaríi hay kine' ga ne'aa. Yéesu wo''a betifaa an:

- Onaroo músú, mi an!

⁸ (Lakanaa tëlíbeeçaa Yéesu karuunun teeraa kilomnee iñaa ba ñaman.)

⁹ Betifaama ee dëk Samaríiḍa, taassa Yéesu an:

- Fan na? Fu, fu Yaawúu', fu kíimboo músú ki'an, mi yii mi bok ga bu-Samaríiḍa? (Betifaa wo'ee iñaama ndaga yaawúu'caa na bu-Samaríi habséeríi ga ku'on pe'.)

¹⁰ Yéesu taassa betifaa an:

- Fu ínohee iñaa Kooh onohi ee fu ínohee bii kíimmbaa músúḍanaa, eneenaa fu ga kihaffu, fu kíimandi, ya onndaa ga músúmaa onohi kipesḍa.

¹¹ Betifaa wo''a Yéesu an:

- Kiyaakii, fu laakoo hoc ee ne'ii huutin. Fu bewohan músúmaa onohi kipesḍa gaḍa?

¹² Ne'ii wii caasambbíi Yakoop aci'tíiwa. Ya na kihafci, ya annda ga. Towutaagari na júuraagari anussa ga ban. Fu, fu halaat an fu wëñji kilaak solune?

¹³ Yéesu taassari an:

- Músúmii ne'ii wii, baa an ganaa hay kilís kipíl.

¹⁴ Wayee baa an ga músúmaa mi eranndíḍa, pílsisoo taa'. Hanaa kay, músúmaa mi yahhi ki'onḍa yah kuhaalaa músú ga duuyci, kaa onohan kipeskaa leehoo taa'ḍa.

¹⁵ Betifaa wo''a Yéesu an:

- Kiyaakii, onaroo músúmaama, en ḍanaa mi pílsisoo ee calsisooroo kihay bi ga dii, kine' músú.

¹⁶ Yéesu wo''ari an:

- Kara! Baynaa yaalfu, fu hayis dii.

¹⁷ Betifaa taassa Yéesu an:

- Mi laakoo yaal!

Yéesu wo''ari an:

- Fu wo' an fu laakoo yaalaa, fu wo' kayoh.

18 En ki'ena, fu laakeera yaal biyētúus. Ee yii fu en nari diimada enndii yaalfu. Kon iñii fu wo'da kayoh.

19 Betifaa wo'a Yéesu an:

- Kiyaakii, mi hotin an fu seldiiga-Kooh.

20 Wo'aaroo bii en ga kayoh ba? Caasamunciigarí jaamuksee Kooh ga d'ook janjagii wii. Wayee d'ú, yaawúu'cii, d'ú wo' an d'ekataa jom kijaamukohu Koohda en ga Yéerúsaleem.

21 Yéesu wo''ari an:

- Betifii, gëmaa iñii mi yahhaa kiwo'da. Wahtu waa hay, waa d'ú karoo ga janjan ee d'ú karoo Yéerúsaleem kijaamuk Paamudii.

22 D'ú, bu-Samarii, d'ú jaamuki Kooh ee d'ú ínohoori. Dí yaawúu'cii, dí ínohin bii dí jaamukida, ndaga kimúckii meyooh ga yaawúu'cii.

23 Wayee wahtii wii hay ee weema sah. Diimada buwii jaamuk Paamudii kayoh-kayohda, jaamuksanndi ga hel na ga daa ya man kayoh-kayohda. En ki'ena, buwaa jaamuki fodaamada b'eri Paamudii heel.

24 Kooh, Hel. Ee buwii jaamukirida ba jommbi kijaamuk na hel na ga daa ya man kayoh-kayohda.

25 Betifaa wo'a Yéesu an:

- Mi ínohin an Músalkaataa Kooh faldá ee baysi Kiristaada, hay kihay. Binaa ya hayaa, ya hayyí kilóogísoh tooh.

26 Yéesu wo''ari an:

- Mi y'eri, mi yii mi wo' naraada.

27 Ga wahtaama, t'elíbéecaa Yéesu le'ussa. Ba jaahli'a lool ga daa ba laak Yéesu yaa saawal na betida. Wayee laakkii yínoo gaba yaa kaañji kimeekis an: «Fu meekisoh ya?» wala «Fu waa' ya gari?»

28 Waa ennda da, betifaa foñja kujataakaagari daama, foolla teeraa, wo'a buwaa an:

29 - Hayat d'ú malak! Mi hídohin na bo', yaa wo'inndoo tooh iñaa mi mosin kitum. Enndii Kiristaanii moose?

30 Fodaama, buwaa baa meyooh teeraa baa hay ga Yéesu.

31 Tummba lak t'elíbéecaa baa gítín Yéesu an: «Jégírohii, ñama kay!»

32 Wayee Yéesu wo''aba an:

- Laakin ñamah waa mi ñaman, ee d'ú ínohoowa.

33 T'elíbéecaa baa wo' ga díkaantiba an:

- Hanaa laak baa haydohi'ti ñamah.

34 Wayee Yéesu wo''aba an:

- Ñamahhoo w'eri en mi tum iñaa neβ baa wossooda, ee mi l'esti' iñii ya nakkooda.

35 D'ú wo'i ga kihaffúu an: «tes ga ñiin cinikiis kipíik le'e»? Wayee mi wo''úu an: «malkat dijófi', ndaga yooncii súwin haat ee sek píikoh.»

36 Píikohii laasin fayaagari ee ya yii n'égíroh boñcii en buwii yah kipes bi taa'da. En danaa baa sokeeda na bii yah kipíikda boku kineβluk.»

37 Cahii wo'in kayoh ga daa wa wo' an: «Yii sokaa, yii píik.»

38 Mi wosinndúu kipíik yoonaa d'ú línndii. Bibo' biliis b'eri sodee ga ee d'ú, d'ú ñammba ga anagaagaba.

39 Bibo' biyewin ga teeraa waama ga Samaríida, gëmussa ga Yéesu ndaga wo'eenaa betifaa wo'ba an: «Iñaa mi mosin kitum tooh ya wo'inndoori.»

40 K'eri tah bu-teeraa Samarii, daa ba hayee bi ga Yéesu, ba baa kíimmbi, ya tes naba. Yéesu tessa daama bes kanak.

41 Buwaa gëm ga Yéesu ndaga wo'eencaagari ya ga kihafcida, w'ëñja kiyewin.

42 Ba baa wo' betifaa an:

- Enndii an iñii fu wo'idfa tah bi dí gëm gari, wayee dí ga kihaffii, dí súkúrukinndi. Ee dí gëmin an Yéesu yëri en Músalkaatii ëldúna sah-sah.

Kíntaanaa wukanakwaa Yéesu tum ga Kanaadfa

⁴³ Yéesu tummba bes kanak ga dekataama, lëehí'ta ya kolkohha daama yaa yah gohaa Gëllílee.

⁴⁴ En ki'ena, ya ga kihafci, ya wo'eera an: «Laakkii seldíiga-Kooh, yaa onu cée' ga dëkaa ya meyoħdfa.»

⁴⁵ Ga waa ya le' Gëllíleeďa nak, buwaa teerukussari dijófi', ndaga ba ban, ba kareera Yéerúsaleem ga hewaa Paakaa yaawú'caa ee ba hotin béeb iñcaa ya tumee daama ga feetaadfa.

⁴⁶ Waa ennda dfa, ya ka'sissa teeraa Kanaa ga gohaa Gëllílee. Daama dëri ya súpítee músúmaa ma ennda biiñ. Wiima, lak laakin ga Kafarnawom, bo' yaa lëgyei' buu'. Baama, kowukaagari kiyaalkaa këri dúukoolee.

⁴⁷ Daa ya kelohee an Yéesu meyoħin gohaa Yúudée, hayin gohaa Gëllílee, ya ka'ta gari. Ya kúimbari ya hay Kafarnawom kiwëki' kowukaagari dúukoolin bi kaa yah kikaandfa.

⁴⁸ Yéesu wo'ari an:

- Enndoo kat dú hottii kintaan na mandarga cidóoyi'-waaraa, dú gëmoo taa'!

⁴⁹ Wayee baa wo'ari an:

- Kiyaakii, hay dũ gaaw kiye bi kowukaagoo kaanaa!

⁵⁰ Yéesu wo'ari an:

- Kara, kowukaagaraa wakin, kaa pes!

Baa gëmmba iñaa Yéesu wo'idfa, ya yaa yah.

⁵¹ Ga daa ya en na kiboyuk kaancidfa, sũrgacaagari baa hay kihídoħ nari, ba wo'ari an:

- Kowukaagaraa wakin, kaa pes.

⁵² Ya meekissaba wahtaa ba hotee kitani ga kowukaagaridfa. Ba taassari an:

- Enee wútúwaa, ga wahtu cuunoh; tamohlaataa faanfayim ga.

⁵³ Paam oomaa-yaalaa dalla ki'inoħ an wahtaama siiy wëri Yéesu wo'eeri ga an: «Kowukaagaraa wakin, kaa pes.» Meyoh daama, ya gëmmba ga Yéesu, ya na bukaanci béebba.

⁵⁴ Wiima wëri en kintaanii wukanakwii Yéesu tum, ga waa ya meyoħ gohaa Yúudée ya ka'ta Gëllíleeďa.

5

Yéesu wëki'ta baa lafañin

¹ Ga bescaa tík gada, yaawú'caa laakussa feet ee Yéesu ka'ta Yéerúsaleem.

² Ga teeraama nak, laakeera mbalka músú waa bookkohsi ga yahaa halaa teeku «halaa baalcaadfa». Mbalkaama wo'si ga ki'Eberëe «Betsataa». Mbaa' ciyëtúus cëri yípu, wíillawa.

³ Ga fíldoo mbaa'caama, dúukooli' biyewin faanuksee daama: bibúumí', bibéedúki' na bilafañ. [...]*

⁵ Laakeera daama bo' yiyaal, yaa iñaa ya dúukoolee tumin tíkiis tidaaħkaahkaahay na tiyitnataahay.

⁶ Yéesu hottari lak ya faanukin ee ya inoħha an dúukoolaagari maañin lool, ya meekissari an:

- Fu waarin kiwake?

* **5:3 5: 3** Laakin Këyítcaa baatu wo'eencii cii ga dii: [Ba sekee músúmaa ga mbalkaadfa yëngëluk. 4 Ndaga, ga iñaa wo'udfa, laakee malaakaa Ha'mudii yoosuki leekleek ga dũuy mbalkaa, ya yëngël músúmaa. Ee dũukoolíraa deb ki'aas ga músúmaamanaa, dũukoolaagari wak, na daa wa mín kiman tóoh.]

⁷ Dúukoolíraa taassa Yéesu an:

- Kiyaakii, mi laakoo ken baa ekanndoo ga mbalkii binaa músúmii yéngelukaa. Wahtaa mi jéem ki'aas ga tooh, bo' yiliis defpoo ki'aas.

⁸ Yéesu wo''ari an:

- Kolka, bewaa gataniigaraa fu tiin.

⁹ Ga saasi baa wakka. Ya bebpa gatanaagari, ya yaa tiin.

Yaawúu'caa tapukohussa na lafaña

Bëriinaa inii laakohda nak enee bes Sabat.

¹⁰ Yaawúu'caa wo'ussa baa wëkduseeda an:

- Wati bes Sabat ee Waas onndiiraa kikoork gataniigaraa†!

¹¹ Baa taassaaba an:

- Aa', baa wëki'tooda kat yëri wo''oo an: «Bewaa gataniigaraa, fu tiin.»

¹² Ba meekissari an:

- Haa, baa yaama wo''aa an «bewaa gataniigaraa fu tiinda» ya ba?

¹³ Wayee baa wëkduseeda inohëerii baa wëki'tida, ee lak Yéesu múuyin ga duuy buwaa enee daamada.

Doolaa Yéesu bewoh ga Koohda

¹⁴ Ga waa inaama paaffa, Yéesu hidohha na baa ya wëkdeeda ga Kaanfaa Kooh, ya wo''ari an:

- Man diima fu wakin. Kaa tumis baakaa', doonaa inaa wëñ yii kiyiis daloora.

¹⁵ Baa ka'ta, wo'neera yaawúu'caa an Yéesu yëri wëki'ti.

¹⁶ Inaama tahha bi yaawúu'caa ekussa Yéesu pee' ga kumuun ndaga daa ya wëkfin bo' ga bes Sabatda.

¹⁷ Wayee Yéesu ñaassaba perem an:

- Paamboo yii lís kilëgëy, mi ban, mi yii lëgëy.

¹⁸ Inaa Yéesu wo' yaama wëñnja kitah bi yaawúu'caa tuukka ga kiheelli ki'ap. Ndaga ya eembii ga kikëldúk inaa Waasaa onoh kitum ga bes Sabatda, wayee ya wo' ban an Kooh Paamci, ee ya tum Kooh mooroomun.

¹⁹ Yéesu baatta ga, wo''aba an:

- Kayoh-kayohda mi wo''úuka: Kowukii mínoo dara kitum ka ga kihafci rek. Inaa ka hot Paamudii tumida don yëri ya tumi. Béeb inaa Paamudii tumida, Kowukii tumiri ban.

²⁰ En ki'ena, Paamudii waarin Kowukii ee inaa ya tum na kihafci tooh, ya teebka. Ee sah, Paamudii hay kiteeb Kowukii enaama ciyaak ciliis caa ka yah kitum ee dú hay gaca kijaahli.

²¹ En ki'ena, foda daa Paamudii kolukdi buwii kaanin ee ya pési'fada, fodaama den Kowukii pésdí baa neipi.

²² Paamudii nak atti'oo ken, wayee ya erin Kowukii ki'atti' ga tooh.

²³ En danaa béeb e' Kowukii céé' foda ba e' Paamudii céé'da. Béeb baa e'tii Kowukii bii céeraa, lak e'tii Paamudii wos Kowukiida céé'.

²⁴ Kayoh-kayohda mi wo''úuka: baa súkúruk wo'eenciigoo ee ya gëm ga baa wossoodanaa, ya laasin ga kipeskaa leehoo taa'da. Baama atti'soo, ya kolkohin ga kikaan ya aasin haat ga kipes.

²⁵ kayoh-kayohda mi wo''úuka: wahtu waa hay ee sah wa le'in haat. Wahtaama wëri buwii kaaninda yah kikelohu koonakii Kowukii Kooh. Ee buwaa kelohankada hay kipesu bi taa'.

²⁶ En ki'ena, foda daa Paamudii laak kipeskii ya ga kihafcida, ya erin Kowukii ka laak kipeskii ga kihafka fodaama.

²⁷ Ee ya onin Kowukii kimín ki'atti' ga tooh ndaga ka këri en Kowukii bii.

† 5:10 5: 10 Waasaa yaawúu'caa kokoheera kikoork inaa bitin ga bes Sabat.

²⁸ Dara hanattúu ga kijaahal ndaga wahtu waa hay, waa béeb buwii kaninda hay kikelohu koonakaagari.

²⁹ Ba meyoh ga daa ba enohda: buwaa tumee iñaa jofinda, mílisu, ba laas ga kipeskaa leehoo taa'da. Buwaa tumee iñaa joffiida nak, ba mílis, ba atti'u kikaan bi taa'.

³⁰ - Mi ga kihaffoo rek, mi mínoo dara kitum. Mi atti'i ga dii mi hot Paamudii teewirooda. Ee mi atti'aa, júwi hen, ndaga mi heellii kitum iñaa mi waa', wayee baa wossooda, iñaa ya waa'da yëri mi heel kitum.

Iñcii seedi' doolaa Yéesu bayda

³¹ Yéesu tíkka ga an:

- Binaa enee an mi yëri en seedi haffoonaa, eneena iñii mi seedi'da tuukoo ga fen.

³² Wayee laakin bo' yiliis yaa seedi''oo ee mi ínohin an iñii ya seedi' garooda tuukin.

³³ Dú wosin bibo' ga Saṅ-Bëtís, ya seedi''a kayohfi.

³⁴ Mi wo' iñuma doonaa Kooh músallúu, ndaga mi ga kihaffoo, enndii sah an mi laakin sooli ga iñaa bo'-súusúus seedi'an garoo.

³⁵ Saṅ enee fodii lampaa taaluunun, wa lee'di, ee dú tookka kinebluk jutuut ga lee'laataagarida.

³⁶ Mi nak, mi seedi'duunun seeda wëñ kiyak waa Saṅ: seedaama wëri en tumeenciigoo, cii Paamudii onndoo kitumda. Cëri seedi''oo ee ca teewoh an Paamudii yëri wosoo.

³⁷ Ee ban Paamudii wossooda, ya ga kihafci, ya seedi'in yen garoo. Dú mosoo kikeloh koonakaagari ee dú mosoo kihot fikíifaagari.

³⁸ Dú ammbii wo'eeniigari ga keeñjúu ee iñaama yëri teewoh an dú gëmbii ga bii ya wosda.

³⁹ Dú bii heel ki'ínoh iñaa Bíncaa cisela'í'caa wo'da ndaga dú yaakaa' an cëri yahhúu ki'on kipeskaa leehoo taa'da, ee sah Bíncii cisela'í'cii ciima, ca wo' iñaa aaw garoo.

⁴⁰ Moona déy, dú waa'tii kihay garoo, dú laas kipeskaa leehoo taa'da.

⁴¹ Mi heellii kilaak ndamaa meyoh ga bo'-súusúus.

⁴² Ee sah mi ínohinndúu: kiwaa' Kooh gaa ga keeñciigarúu.

⁴³ Mi, mi hay ga teekii Paamboo ee dú tookkiroo wayee bo' yiliis hay ga teekcinaa, dú hayyi kitook.

⁴⁴ Dú wëñi kiwaa' kindamoh ga dūuycúu ee dú heelo ndamaa meyoh ga Kooh hañci donda. Kon dú mínannndoo na kigëm?

⁴⁵ Kaa foogat an mi yëri yahhúu kiyam yen ga fikíi Paamboo. Móyíis yii dú lík yaakaa'túu garida yëri yahhúu kiyam.

⁴⁶ En ki'ena, dú gëmee Móyíis kayoh-kayohdanaa, eneena dú hayyoo kigëm ban, ndaga ya seedi'in garoo ga Këyítfaa.

⁴⁷ Wayee waa dú gëmbii iñaa Móyíis bín yaama ga Këyítfaada, dú tuman na bi dú gëm iñcii mi wo'da?

6

Yéesu tumba kintaan ga mbúurú ciyétúus na jën kanak

¹ Waa ennda da, Yéesu paaffa bakaa giyyaa Gélílee hanoh gaada. Giyyaama wo'si ban giyyaa Tíbéeríyaat.

² Bo' biyewin taabukeeri ndaga kintaancaa ba hot ya tumee ga dúukoolí'caa, ba wakkada.

³ Yéesu lappa ga dook janjan daama, ya yuṅga da na tēelíbéecaagari.

⁴ Wiima lak feetaa Paakaa yaawú'caa deeyin.

⁵ Yéesu malak hen, ya séennda mbooloo wiyaak waa hay gari. Ya meekissa Filiip an:

- Mbúurúcaa mínan buwii bii béeb kiñemí'da, du lomohnanca gada?

⁶ Yéesu wo'ee iñaama kimalaksukoh Filiip don. En ki'ena, ya ga kihafci, ya inoheera iña ya na' kitumda.

⁷ Filiip taassari an:

- Luu enee an baa en béeb yaak-mbúurú wínoo, fay bo' bitéemée'-kanak ga noh-noh wínoo mínoo kilom iña ñemí' buwii béebba.

⁸ Laakka bo' yiliis ga téelíbéecaagari, yaa teeku Andari, ee këméenki Simon-Pee', wo''a Yéesu an:

⁹ Laakin ku'oomaa-yaalkaa en dii, ja bayin mbúurú-lorsu ciyétúus na jën kanak. Wayee buwii, dii ba yewinda, iñcaama ca payba ya?

¹⁰ Yéesu wo''a téelíbéecaagari an:

- Wo'atba, ba yuñ béebba.

Dekataa paaleera pëegii fiyewin. Béeb buwaa dalla ga kiyuñ. Yaalcaa enee daamada, jomin kile' bijúnni-yétúus (5.000)*.

¹¹ Yéesu beɓpa mbúurúcaa, ya gërëmmba Kooh gaca, ya warohhaca buwaa yugee daamada. Ya tumissa fodaama na jëncaa, ya e'ta yaa en béeb iña ya sooluk gada.

¹² Ga waa béeb ñammba bi kappa, Yéesu wo''a téelíbéecaagari an:

- Négírohat iñcii tesda, en danaa dara aamsukohoo.

¹³ Téelíbéecaa négírohussa iñcaa tesda. Ba líifi'ta pañi cidaanakaah na kanak ga iña tes ga mbúurú-lorsucaa ciyétúuscaa buwaa ñameeda.

¹⁴ Daa buwaa hotee kintaanaa Yéesu tum waama, ba wo''a an: «Bii yii yëri en kayoh-kayohda seldíga-Koohii jomee kihay öldúnada.»

¹⁵ Yéesu inohha an buwaa hay kihayu, abussi na dooli kifalli buu'. Ya foñjaba daama, ya lokukka, boykissa hançi janjagaa.

Yéesu tíinnda ga dook giyyaa

(Mëccëe 14: 22-33; Marka 6: 45-52)

¹⁶ Ga waa nohaa soosda, téelíbéecaa Yéesu yoosukussa janjagaa bi ga seereenaa giyyaa.

¹⁷ Ba aassa gaal-looci, ba baa yah Kafarnawom ga bakaa giyyaa hanoh gaada. Lakanaa Kooh hoowin ee Yéesu dabpiiɓa duum.

¹⁸ Uuris wiyaak yíppa ga dook giyyaa bi dúuscaa caa koluk.

¹⁹ Ga waa ba folla ga duuy giyyaa iña le' kíloomeet ciyétúus aawwa ciyitniinooda, ba hotta Yéesu yaa tíin ga dook músúmaa, ya yaa hay gaba ga gaal-loocaa. Daa ba hotee iñaama, ba dalla kitíit.

²⁰ Yéesu nak wo''aba an:

- Kaa tíitat, bii mi!

²¹ Ba waa'ta ya aas ga gaal-loocaa, wayee ga wahtaama gaal-loocaa tee'ta ga daa ba waaree kiyosukohda.

Mbooloomaa ga kintaanaa mbúurúcaada waa raas Yéesu

²² Ga kooh-wíisfaa, mbooloomaa tesse ga bakaa giyyaa hanoh gaada, hotta an gaal-looci wínoo don enee daama. Ba inoheera an Yéesu aassii na téelíbéecaa ga gaal-loocaama, téelíbéecaa ka'see hanɓa.

²³ Laakka nak gaal-looci ciliis caa meyohee teeraa Tibéeríyaat. Gaalcaama tee'ta ga dekataa Yéesu, Ha'mudii, gërëmohee Kooh ga mbúuraa mbooloomaa ñameeda.

Yéesu yëri en ñamahii onohi kipesda

* **6:10 6: 10** Mëdíroh na Mëccëe 14: 21: Beticaa na oomaacaa ensee daama ban.

24 Buwaa hotussa an Yéesu enissii daama naba ee tēelíbēecaagari ban enussii da. Ba dalla ki'aas ga gaal-loocicaa meyohee teeraa Tíbéeríyaatda, ba baa yahhi kimalaknee ga teeraa Kafarnawom.

25 Ba laakneera Yéesu bakaa giiyaa hanoh gaada, ba meekissari an:

- Jégírohii, fu hay dii kera?

26 Yéesu taassaba an:

- kayoh-kayohda mi wo''úuka: d'ú raassoonaa, enndii an d'ú ínohin kintaancii mi tumda, íñii ca waa' kiwo'da, wayee d'ú raassoo ndaga mbúurúcaa d'ú ñamee bi d'ú kappa pútda.

27 Kiheel ñamahaa mínin kiyasukoh hanat ki'en lēgēyyúu, wayee tumat lēgēy kiheel ñamahaa yasukohoo ee onohi kipeskaa leehoo taa'da. Ñamahaama nak, Kowukii bii kērí yahhúuwa ki'on. En ki'ena, yērí KooH, Paamudii tanuk, e'tari doolaa meyoH gari, ga íña en bēeb.

28 Waa ennda da, ba meekissari an:

- Kon dí jom ya kitum lēgēy kimētí' íñcii KooH sek garíida?

29 Yéesu taassaba an:

- Íñii KooH sek garúu ee d'ú jom kilēgēyda yērí en an d'ú gēm ga bii ya wosda.

30 Ba wo''ari an:

- Tumaa Kíntaan, dí hotwanaa dí gēm garaa! Íñii fu tumda ya?

31 Ga ēgí'-dúndagaa bicaasambbii enseedá, ba ñamee ñamahaa wo'see maan ee KooH tobdeebawa, fodaa daa Kēyítfaa wo'kada. Fa wo' an: «Ya onndaba ñamahaa meyoH dook asamaan, ba ñammba.»†

32 Wayee Yéesu taassaba an:

- kayoh-kayohda mi wo''úuka: enndii Móyíis yērí onndúu ñamahii meyohee dook asamaanda. Paamboo, ga kihafci yērí onndúu ñamahii wukayoh-kayohwii meyoH dook asamaanda.

33 En ki'ena, ñamahii KooH onohda wērí en wii yoosukoh dook asamaanda, ee on bu-ēldúna kipesda.

34 Ba dallari kiwo' an:

- Kon Kiyaakii, dēkaarí ki'on ga ñamahaama rek.

35 Yéesu wo''aba an:

- Mi yērí en ñamahii onohi kipesda. Baa hay garoonaa, yaawanndii bi taa', ee baa gēm garoonaa pílanndii bi taa'.

36 Wayee mi wo'inndúuka: d'ú hotinndoo ee tahhii bi d'ú gēm.

37 Bēeb buwii Paamudii onndooda, hay kihayu garoo. Ee baa hay garoonaa, mi kaaloori múk.

38 Ndaga mi yoosukohhii dook asamaan kitum íña nebpoo, wayee bii wossooda, íña ya waa'da yērí mi hay kitum.

39 Ee bii wossooda íñii yii yērí ya waa' wa laak: ya waa' an buwii ya tík ga yahhooda, yínoo múuyoo ga. Ee mi mílísí'ba ga besaa mēeñjohda.

40 En ki'ena, íñii yii yērí Paamudii waa': ya waa' an bēeb baa hottoo, mi Kowukii ee gēm garoonaa, laas ga kipeskaa leehoo taa'da, ee mi hayyi kimílísí' ga bēríinaa ēldúna túki'anda.

41 Yaawúu'caa nak baa ña'sukoh íña aaw ga Yéesu ndaga daa ya wo' an: «Mi yērí en mbúurii yoosukoh dook asamaanda.»

42 Ba baa wo' an:

- Bii yii, hanaa enndii Yéesu, kowu Yoseef? Du ínohoo eeci na paamci hene? Ya mín na kiwo' diima an: Mi yoosukoh dook asamaan?

43 Yéesu taassaba an:

- Íísat kíña'sukoh ga d'uuycúu.

† 6:31 6: 31 Ñamahaama jom ki'en «maanaa» KooH tobdeebada. Malkat Eksoot 16 na Kañcaa: 78: 24.

⁴⁴ Ken mínoo kihay garoo ee Paamudii wossooda hí'tiiri ga. Ee baama, mi ga kihaffoo, mi hayyi kimílisi' bēriinaa ēldúna túki'anda.

⁴⁵ Sēldiiga-Koohcaa bíduunun wo'eenii wii: «Kooh hayba béeb kijégí.» Fodaama nak, béeb baa súkúruk wo'eenii Paamudii ee te'wanaa, hay garoo kihay.

⁴⁶ Enndii an laakin baa mos kihot Paamudii. Yii meyoḡ ga Koohda doḡ yēri hot Paamudii.

⁴⁷ Kayoh-kayohda mi wo''úuka, baa gēm garoonaa laakin kipeskaa leehoo taa'da.

⁴⁸ Mi, mi yēri en mbúurii onohi kipesda.

⁴⁹ Ga ēgí'-dúndagaa, bicaasambúu ñamsee ñamahaa wo'see maanda, ee hoonohhiiba kikaan.

⁵⁰ Mbúurii yoosukoh dook asamaanda wēri en wii: baa ñamwanaa kaananndii bi taa'.

⁵¹ Mi, mi yēri en mbúurii yoosukoh dook asamaan ee onohi kipesda. Baa ñam ga mbúurii wiimanaa hay kipes bi taa'. Mbúurii mi yah ki'erohda, faanfiigoo fēri, mi erohfa doonaa bu-ēldúna pes bi taa'.

⁵² Ga iñaama, yaawúu'caa enussa ga nookoh witamóhí', baa wo' an:

- Bii yii mínannduu na ki'e' faanfiigari kiñam?

⁵³ Yéesu wo''aba an:

- kayoh-kayohda mi wo''úuka: binaa dú ñambii faanfi Kowukii bii, dú anndii ñifiigarinaa, kipeskii enndii garúu.

⁵⁴ Baa ñam faanfiigoo, an ñifiigoonaa laakin kipeskaa leehoo taa'da, ee mi, mi hayyi kimílisi' ga besaa mēeñjohda,

⁵⁵ ndaga faanfiigoo en ñamahii wukayoh-kayohwii ee ñifiigoo wēri en anahii wukayoh-kayohwii.

⁵⁶ Baa ñam faanfiigoo, an ñifiigoonaa, ya yii dēkka garoo ee mi yii dēkka gari.

⁵⁷ Paamudii wossooda yii pes ee mi bewoh kipes gari. Fodaama, baa ñam faanfiigoonaa hay kibewoh kipes garoo.

⁵⁸ Kon mbúurii yoosukoh dookda wooma. Wa manndii na mbúuraa caasamuncaa ñameeda. Ba, ba kaanin, wayee baa ñam mbúurii wiinaa, hay kipes bi taa'.

⁵⁹ Wo'eencii ciima cēri Yéesu wo'ee ga waa ya jégíroh ga jaangu-yaawúuraa ga Kafarnawomda.

Tēelíbee biyewin foñussa Yéesu

⁶⁰ Bo' biyewin ga tēelíbeecaa Yéesu, daa ba kelohee iña ya wo' yaama, wo'ussa an:

- Wo'eenii wii, wa bít na da? Bii mín ba kiyuḡ súkúrukiwa?

⁶¹ Yéesu ínohha ga kihafci an tēelíbeecaa baa ña'sukoh iña ya wo' yaama, ya wo''aba an:

- Keeñjúu neḡpii ga iñii mi wo''úuda hene?

⁶² Haa binaa dú hot Kowukii bii boyuk ga daa ka dewee ki'endanaa?

⁶³ Helii meyoḡ ga Koohda wēri onohi kipes. Bo' na kihafci mínoo dara. Wo'eencii mi wo''úuda kúlkoh ga Helaa meyoḡ ga Koohda ee cēri onohi kipes.

⁶⁴ Ee bi wati, laakin biḡo' garúu baa saḡ kigēm.

En ki'ena, Yéesu, ga kihafci, ga waa ya dalda, ya ínoheera buwaa gēmmbiida ee ya ínoheera yaa yahhi kitoonda.

⁶⁵ Lēehí'ta Yéesu tikka ga an:

- Iñaama tah mi wo''arúu an ken mínoo garoo kihay, enndii an Paamudii ondikanaa.

⁶⁶ Kolkoh daama, biyewin ga tēelíbeecaa Yéesu foñussari, ba íssa nari taam.

⁶⁷ Waa ennda da Yéesu meekissa tēelíbeecaa bidaañkaah na banakbaa an:

- Haa dú ban, dú waa'tii kiyaahe?

⁶⁸ Simoḡ-Pee' taassari an:

- Ha'mudii, dí yahan ga ba? Fu yëri bay Wo'eencii onohi kipeskaa leehoo taa'da.
⁶⁹ Dí, dí gëmin ee dí inohin an fu, fu yëri en Bii yisela'í'yii meyoh ga Koohda.

⁷⁰ Yéesu taassaḅa an:

- Enndii mi tanukkúu, dú bidaañkaah na banakbiine? Moona déy yíinoo garúu iñii bo' Seytaani.

⁷¹ Yúdaa, kowukaa Simon Iskariyot yëri laak wo'eenaa Yéesu wo' waama. Yúdaa yiima ee bok ga tēelíbéecaa bidaañkaah na banakbaada yëri yah kitoon Yéesu.

7

Kēmēenjkimunca Yéesu gēmussii gari

¹ Waa ennda ḁa, Yéesu yaa wíil gohaa Gēlílée. En ki'ena, ya waaréerí kitoñ kotci ga kúlkaa Yúudée ndaga buwaa kuliyuk ga yaawúu'caada heelseeri ki'ap.

² Lakanaa hewaa yaawúu'caa wo'u feetaa mbaa'caada deeyin.

³ Kēmēenjkimuncaagari wo'ussari an:

- Kolkaa dii hen, fu ka' kúlkaa Yúudée doonaa tēelíbéecaagaraa ban hotu kintaancii fu tumiḁa.

⁴ Bo', iñaa ya tumiḁa, ya ḁaakoori en lak ya waa' kisiwaa. Waa fu karin bi fu yii tum kintaancaa hín na cii, teewukohaa hen, béeḅ hottaa.

⁵ En ki'ena, bikēmēenjkici ga kihafḅa, gēmséerí gari.

⁶ Yéesu taassaḅa an:

- Wahtiigoo le''ii duum, wayee en dúnna, wahtaa en béeḅ jofin.

⁷ Dú, bu-ēldúna mínoorúu kisañ, wayee mi, ba saginndoo ndaga mi wo' an tumeencaagaba joffii.

⁸ Dú, karat feetaa, mi, mi yahhii feetaama paay ndaga wahtiigoo le''ii duum.

⁹ Yéesu wo''aba iñaama, lēehí'ta ya tessa ga Gēlílée.

Yéesu ka'ta hewaa feetaa mbaa'caa

¹⁰ Ga waa kēmēenjkimunca Yéesu karussa, Yéesu ban lokukka, ka'ta feetaa ee ken yēenngiiri.

¹¹ Buwaa kuliyuk ga yaawúu'caada baa raassi ga ḁuuy hewaa, baa meekisoh an:

- Ya ya da?

¹² Ga ḁuuy mbooloomaa, buwaa enussa ga ḁóowí' iñaa aaw gari rek. Bii baa wo' an: «Baa bo' yijófi» Biiinoo an: «Ó'óo, baa ēewdoh buwii ēgíraa.»

¹³ Wayee ken kaañéerí kiwo' ga ḁook iñaa aaw gari ndaga béeḅ niiksee buwaa kuliyuk ga yaawúu'caada.

¹⁴ Lakanaa feetaa karin bi le'in le'naa, Yéesu ka'ta Kaanfaa Kooh, ya yaa kijégíroh.

¹⁵ Yaawúu'caa jaahli'ussa ga iñcaa ya jégírohḁa, ba baa wo' an:

- Waa ya jañgii, tum na bi ya inoh iñii Kēyítfi wo'da fodii dii?

¹⁶ Yéesu taassaḅa an:

- Iñii mi jégírohḁa, meyoḁhii garoo, wayee meyoḁ ga Kooh yii wossooḁa.

¹⁷ Baa warin kitum iñaa Kooh nakohḁa hay ki'inoh ati iñii mi jégírohḁa meyoḁ ga Kooh ati mi hay kiwo'i' haffoo ga teekkoo.

¹⁸ Baa wo'i hafci ga teekci béeḅ, heel kilaak teek. Wayee baa heel iñaa onan baa wossidḁa kilaak teek, baama wo'i kayoh ee saboh gaa gari.

¹⁹ Enndii Móyíis yëri e'túu Kēyítfaa Waasaane? Ee yíinoo garúu taabukkii iñaa fa nakohḁa. Iñii tah ya dú heelloo ki'ap?

²⁰ Buwaa taassari an:

- Fu déy Seytaani aaskinndaa! Bii heellaa ki'ap ba?

²¹ Yéesu taassaḅa an:

- Dú hot dii mi tum kintaan wíinoo doñḁa, béeḅpúu iñaama meskinndúu.

²² Malkat, Móyíis haydohin kigúruk ga d'uuycúu, enndii sah an ka kolkoh gari ndaga ka meyoh ga caasamuncaa bidewaabaa*; ee d'ú gúrin bo' ga bes Sabat.

²³ En lak d'ú mínin kigú' oomaa ga bes Sabat ndaga kisaŋ kideeŋ Waasii Móyíisaa, iñii tah ya d'ú aylukkoo ndaga dii mi wëkdin bo' ñëm ga bes Sabat?

²⁴ Kon íisat ki'atti' ee d'ú malkoo bi jof, wayee atti'at ga kayoh.

Buwaa baa nookoh ati Yéesu yëri en Kiristaanii

²⁵ Laakka buwaa dëk Yéerúsaleem, ba baa wo' iñaa aaw ga Yéesu an:

- Enndii bii yii yëri ba heel ki'ap hanaa?

²⁶ Malakat, yeema wo'i ga fikíi béeb, ee ken wo''iiri dara. Buwii kuliyyuk garuuda, ati kayoh-kayohda ba took hen an yëri en Kiristaanii?

²⁷ En bii yiinaa déy, dí ínohin dii ya kúlkohda, wayee Kiristaanii yah kihayaa, ken ínohanndii daa ya kúlkohanda.

²⁸ Wiima lak Yéesu yaa jégíroh ga d'uuu Kaanfaa Kooh, ya dalla kiwo' didóolí' an:

- D'ú wo' an d'ú ínohinndoo ee d'ú ínohin daa mi kúlkohdane? Moona déy mi hayi'tii haffoo, mi wosu hen, ee baa wossooda wo'i kayoh wayee d'ú ínohoori.

²⁹ Mi nak, mi ínohinndi, ndaga mi meyoh gari ee yëri wossoo.

³⁰ Waa ennda da, buwaa kuliyyuk ga yaawúu'caada baa heel ki'am Yéesu, wayee yiinoo gaba, yahci le''ii gari ndaga lak wahtaa Yéesu le''ii duum.

³¹ Ee ga mbooloomaa nak, bo' biyewin gëmussa gari. Ba baa wo' an:

- Binaa Kiristaanii hayaa, ya hay kitum kintaancaa paaf cii bii yii tumdane?

Buwaa watuki Kaanfaa Koohda wosussa ki'am Yéesu

³² Laakka Fërisiyeencaa keloh iñaa d'óowí'see ga d'uuu mbooloomaa aaw ga Yéesuda. Waa ennda da, sarahohcaa biyaakbaa hotohussa na Fërisiyeencaa, wosussa bibo' ga buwaa watuki Kaanfaa Koohda ki'amneeri.

³³ Yéesu dalla kiwo' an:

- Mi yii narúu dii ee ensoo bi maañ. Lëehíraa mi yee ga baa wossooda.

³⁴ D'ú hayyoo kiraas, wayee d'ú hotanndiiroo, ee d'ú mínoo kika' ga daa mi yah ki'enda.

³⁵ Ga iñaaama, buwaa kuliyyuk ga yaawúu'caada baa wo' ga díkaantiba an:

- Ya yah gada kika' daa d'ú mínoori da kilaak? Ya yah kilaaknee yaawúu'caa tasaarukoh ga d'uuu Gerekcaadane? Ati ya yah kijégí'nee Gerekcaa?

³⁶ Wo'eenii ya wo' wii an «D'ú hayyoo kiraas wayee d'ú hotanndiiroo, ee d'ú mínoo kika' ga daa mi yah ki'enda», wa waa ya kiwo'?

Músúmaa onohi kipesda

³⁷ Ga besaa méeñjoh ga hewaa feetaa mbaa'caa ee wëri wëñ kilaak solu ga feetaada, Yéesu tuukka ga fikíi mbooloomaa, ya wo''a ga dook an:

- Baa fu pílaa, hayaa garoo, fu an.

³⁸ «Baa gëm garoo béeb húlúß-músúmaa onohi kipesda, hay kihaal ga d'uuyci» fodaa daa Këyítfaa wo'kada.

³⁹ Ga wo'eenaama Yéesu wo'ee Helaa yisela'í'yaa buwaa gëm gari yah kilaasda. En ki'ena, ga wahtaama, lakanaa Helaa yisela'í'yaa erohussii ndaga lak Kooh e'tii Yéesu ndam duum.

Mbooloomaa hégískohha ndaga Yéesu

⁴⁰ Laakka bibo' ga mbooloomaa, daa ba kelohee wo'eencaa Yéesu, ba wo''a an:

- Bii yii kayoh-kayohda yëri en seldíiga-Koohii sekuda!

⁴¹ Bíinoo an:

- Kiristaanii yëri!

* 7:22 7: 22 Abaraham yëri Kooh dewee kinak kigúruk. † 7:35 7: 35 Gerekcaa waa' kiwo' buwaa enndii yaawúu' ga ëldúnada.

Wayee bíinoobaa wo''a an:

- Kiristaanii mínin kimeyoh Géliléene?

⁴² Këyítfaa wo''ii an Kiristaanii jom kibok ga nílaa buu' Dëwít, ee ya yah kilímu ga Betlee'em, teeraa Dëwít dëkeedane?

⁴³ Ga iñaama mbooloomaa dalla kihégískoh ndaga Yéesu.

⁴⁴ Laakka ga buwaa, fibo' baa waa'ti ki'am. Wayee yíinoo gaba yahci le''ii gari.

Buwaa kuliyyuk ga yaawúu'caada sagussa kigëm ga Yéesu

⁴⁵ Buwaa watuki Kaanfaa Kooh ee ba wossee ki'am Yéesuda, boyukussa ga sarahohcaa biyaakbaa na ga Fërisiyeencaa. Daa ba le'ee, baama meekissaba an:

- Inii tah ya dú haydohhiiri?

⁴⁶ Ba taassa an:

- Wo'eencaa baa yaama wo'da, ken mosoo kimeydoh wo'eencaa manda ga kúuwci.

⁴⁷ Fërisiyeencaa abussa yah ga kúuw, wo'ussaba an:

- Haa bi ga dú ban, dú bok ga buwii ëewdohu ëgíraadane?

⁴⁸ Dú hotin bo' yíinoo ga buwii kuliyyuk ga Waasiigaruu wala ga Fërisiyeençii yaa gëm garine?

⁴⁹ Man buwii ínohsoo dara ga Waasii Móyíisda bëri gëm gari. Buwaama béebba, aylukaa Kooh waa ga dookba.

⁵⁰ Waa ennda da, Níkodeem, yíinoo ga Fërisiyeençaa ee ya moseera kika' ga Yéesu, wo''aba an:

⁵¹ - Waasiigaruu oninnduu kitík bo' kikaan ee lak d'u sükúrukkiiri ee d'u ínohoo ati ya tum ya yibóníre?

⁵² Fërisiyeençaa loffari an:

- Fu ban, fu nam kidëk Géliléenoo ya? Malkaa Këyítcaa dijófi', fu hay kihot an seldíiga-Kooh yíinoo meyohoo Gélilée.

⁵³ [Waa ennda da, baa en béeb yaa boyuk kaanci.

8

Betifaa dúkee yaalci, faanukka na yaal yiliisda

¹ Yéesu aawwa tégëlaa Ólíwiyéecaa.

² Ga kooh-wíisfaa, ga kímáa cuut, ya boyukka Kaanfaa Kooh. Béeb buwaa hayussa gari, ya yunnga, ya yaa jégí'ba.

³ Daama, jégíroh-waascaa na Fërisiyeençaa haydohussa gari betifaa betu lak enee na kifaanuk na baa enndii yaalci. Ba tuuki'tari ga leeloo buwaa,

⁴ ba wo''a Yéesu an:

- Jégírohii, betifii fii betu lak yaa faanuk na baa enndii yaalci.

⁵ Ee ga Waasii, Móyíis nakoh an betifaa tum iñaamanaa jom kitapu na atoh bi ya kaan. Fu nak, fu wo' ya ga?

⁶ Iñaama ba wo'eeri kifí' Yéesu doonaa ba laak iña ba yabohanndi. Wayee Yéesu dëeldukka, yaa fiis ga kakayfaa na jokonjaagari.

⁷ Ba baa baat kimeekisoh, Yéesu yolohha, wo''aba an:

- Yaa en garúu ee mossii kitum baakaa'da, dewat kiwees betifii atoh.

⁸ Ya dëeldukissa, ya enissa ga kifíis kakayfaa.

⁹ Daa ba kelohee wo'eenaama, ba baa dóokisuk yíinoo yíinoo, dewoh ga buwaa wëñ ki'en yaakda. Tessa Yéesu na betifaa, lak fa lís kituuk ga daa fa giwohseedá.

¹⁰ Yéesu yolohha, meekissa betifaa an:

- Betifii, bada buwii yabeeraada? Ken atti''iiraa kikaane?

¹¹ Betifaa taassa an:

- Ha'mudii, ken atti''iiroo kikaan.

Yéesu wo''ari an:

- Mi ban mi atti'iiraa kikaan. Tíida, ee iñaa aboh diima, kaa tumis baakaa'.]

Yéesu yëri en lee'laatii bu-ëldúna

¹² Yéesu ëewrukissa ga mbooloomaa, wo''a an:

- Mi, mi yëri en lee'laatii ëldúna. Baa taabukkoonaa tíinsisoo múk ga ñúus, ee ya hay kilaas ga lee'laataa onohi kipesda.

¹³ Fërisiyeençaa dallari kiwo' an:

- Fu, fu en seedi haffu, kon iñii fu seedi'da tuukkii fen.

¹⁴ Yéesu loffaba an:

- Hídaa ga dii mi seedi' haffooda tooh, iñii mi seedi'da tuukin, ndaga mi ínohin dii mi kúlkohda ee mi ínohin dii mi yahda; dú nak, dú ínohoo dii mi kúlkohda ee dú ínohoo dii mi yahda.

¹⁵ Dú, dú atti'i atti'een bo'-súusúus, ee mi, mi atti'oo ken.

¹⁶ Mi nak, mi na' ki'atti'aa, atti'aagoo kooran ga waas ndaga mi enoo hanngoo ga, mi yah ga na Paamudii wossooda.

¹⁷ Bíduunun ga Këyítfaa Waasii an bo' banak boku wo'een ga kiseedi'aa, lak iñaa ba seedi'da tuukin.

¹⁸ Mi nak, mi seedi' haffoo ee Paamudii wossooda ban seediroo.

¹⁹ Ba meekissari an:

- Ya da Paamfu?

Yéesu loffaba an:

- Dú ínohoo ken garíi, enndii mi enndii Paammboo. Enee an dú ínohinndoonaa, ennaa ban dú ínoh Paammboo.

²⁰ Wo'eenciima Yéesu wo'eeca lakanaa ya yaa kijégíroh ga dúuy Kaanfaa Kooh. Ya enee ga yahaa dekataa ekohsi sarahcaada. Ken hayyiiri ki'am ndaga lak wahtaagari le'ii duum.

Yéesu yéegalohha kiyahkaagari ga Paamudiida

²¹ Yéesu wo'issaba an:

- Mi yii yah ee dú hayyoo kiraas, wayee dú kaanan ga kibaakaa'kii dú enukohda. Mi, dii mi yahda, dú mínoo da kika'.

²² Waa ennda da, buwaa kuliyyuk ga yaawúu'caa baa wo' an:

- Ga dii ya wo'an: «Mi, dii mi yahda, dú mínoo da kika'», mbaa enndii an ya yah kiharuk?

²³ Yéesu wo''aba an:

- Dú, dú bok ga bu-kakay, wayee mi, mi bok ga bu-dook. Dú bok ga ëldúnaanii wii, wayee mi bokkii ga ëldúnaanii wii.

²⁴ Këri tah, mi wo''úu man dú kaanan ga baakaa'ciigarúu. En ki'ena, dú gëmbbii an mi, mi yëri enaa*, dú kaanan ga baakaa'ciigarúu.

²⁵ Ba meekissari an:

- Fu, fu yëri en ba?

Yéesu taassaba an:

- Mi dek ga kiwo''úuka ga dalaaraa bi ga wati.

²⁶ Mi mínin garúu kiwo' enaama ciyewin ee mi mínin ki'atti' garúu enaama ciyewin. Ee baa wossooda bo'-kayoh, ee mi yéegal bu-ëldúna iñaa mi bewoh garida.

²⁷ Ba ínohhii an Yéesu wo'eeba loo Paamudii.

²⁸ Yéesu nak wo''aba an:

- Dú bëwí' Kowukii bii ga dook bërínaa, dú hay ki'ínoh an mi, mi yëri en. Ee ban dú hay ki'ínoh an mi tumoo dara ga kihaffoo, wayee iñii mi wo'da Paamudii ledí'toori.

²⁹ Bii wossooda, yii naroo. Ya foñjiiroo mi tes hanngoo ndaga mi tumi iñaa nebpi rek.

* **8:24 8: 24** *Mi yëri en wo'eencaama man na teekaa Kooh eree hafci ga fíkii Móyíisda (Eksoot 3: 14). Laakin ban ga Sañ 8: 28.*

³⁰ Daa ya wo'ee fodaama, bo' biyewin gëmma gari.

Kowukii Kooh yëri on buwii kilaak haffa

³¹ Waa ennda da, Yeesu wo''a yaawuu'caa gëmee garida an:

- Binaa d'ú d'ëk kitaabuk iñii mi jëgíroh'danaa, iñaama hay kiteewoh an d'ú bitëelíbéeroo kayoh-kayohda.

³² Fodaama d'ú hay ki'ínoh kayohfii ee kayohfii hayyúu ki'on kilaak haffúu.

³³ Ba taassari an:

- Dí, dí bok ga nílílaa Abaraham ee dí mosoo ki'en ñaam ken. Kon fu mínndii na kiwo' an dí hay kilaak haffii?

³⁴ Yeesu taassa'ba an:

- kayoh-kayohda mi wo''úuka: baa fu tumin baakaa' béeb fu ñaam-baakaa'.

³⁵ Ñaam d'ëkoo kibok ga kaanfaa ya enohda, wayee kowu boki ga bi taa'.

³⁶ Kon binaa en an Kowukii k'eri onndúu kilaak haffúunaa, d'ú hay kilaak haffúu kayoh-kayohda.

³⁷ Mi ínohin an d'ú bok ga nílíli Abaraham wayee d'ú manndii nari. Iñii mi jëgíroh'da d'ú tookkiiri ga keeñjúu, k'eri tah d'ú heelloo ki'ap.

³⁸ Mi, iñii mi hot ga Paammbooda yëri mi wo'. D'ú nak, iña d'ú keloh ga paammbúuda yëri d'ú tumi.

³⁹ Ba taassari an:

- Abaraham yëri en Paammbii.

Yeesu loffa'ba an:

- D'ú enee bitowu Abaraham kayoh-kayoh'danaa, eneenaa d'ú taaban kotcaagari.

⁴⁰ Mi, mi wo'irúu kayohfii mi bewoh ga Koohda, ee diima d'ú heelloo ki'ap. Abaraham mosoo kitum iña manda.

⁴¹ D'ú kay, d'ú taam kotcii paammbúu[☆].

Ba loffari an:

- Dí enndii towutaa laaksoo paamun. Dí laakin Paamun yíinoo ee yëri en Kooh.

⁴² Yeesu wo''aba an:

- Binaa enee an Kooh Paammbúunaa, eneenaa d'ú waa'too, ndaga mi meyoh ga Kooh ee yëri tahhoo kihay dii. Hayiigoo diida meyohhii garoo wayee yëri wossoo.

⁴³ Iñii tah ya d'ú ínohoo iñii mi wo''úuda? D'ú nam kimínoo kisúkúruk wo'eenciigoo hen, k'eri tah.

⁴⁴ Seytaani yëri en paammbúu, ee d'ú waa' kitum iña ne' paammbúu yaama. Ga dalaaraa bi wati, ya mos ki'en baa lagi kumuun bo'. Ya mosoo kituuk ga kayoh ndaga kayoh paallii gari. Ya en na kikaak sabohaa, madi na ya bapka hen, ndaga ya kaakoh-saboh ee saboh límukoh gari.

⁴⁵ Wayee mi, mi wo'i kayoh, ee iñaama tah d'ú gëmmbiiroo.

⁴⁶ Yiida garúu mín kiseedi' an mi tumin baakaa'? Ee en an mi wo' kayohaa, iñii tah ya d'ú gëmmbiiroo?

⁴⁷ Baa Kooh laak, súkúruki wo'eencii Kooh. Wayee d'ú, d'ú súkúrukooca, ndaga Kooh laakkiirúu.

Yeesu deb Abaraham

⁴⁸ Yaawuu'caa wo'ussa Yeesu an:

- Binaa dí wo' an fu samariten[☆] ee fu taam na Seytaaninaa, dí wo''ii kayohe?.

⁴⁹ Yeesu taassa'ba an:

- Mi taammbii na Seytaani. Mi on Paammboo cée' ee d'ú, d'ú onndiiroo cée'.

⁵⁰ Mi, mi heeli'tii haffoo ndam, bo' yiliis yëri heeli'too iñaama ee yëri yah ki'atti'.

⁵¹ kayoh-kayohda mi wo''úuka: baa fu am wo'eenndoonaa, fu ínohanndii kikaankaa bi taa'da.

⁵² Yaawuu'caa dallari kiwo' an:

☆ 8:41 8: 41 Malkat 8: 44. ☆ 8:48 8: 48 Malkat 4: 9.

- Kimma kimma, dí ínohin an fu taam na Seytaani. Abaraham kaanin, seldiiga-Koohcaa ßan kaanuunun, ee fu, fu wo' an: «Baa fu am wo'eenndoonaa, fu kooroo ga kikaan bi taa'.»

⁵³ Paammbíi Abaraham, fu wëñnji kilaak solu hene? Ya, ya kaanin ee seldiiga-Koohcaa ßan kaanuunun. Fu tík haffu ßa?

⁵⁴ Yéesu taassaða an:

- Binaa mi heeli' haffoo ndamaa, ndamaama enndii tús. Paammboo yëri yahhoo ki'e' ndam, ya yii dú wo' an yëri en Koohyiigarúu.

⁵⁵ En ki'ena, dú ínohoori, wayee mi, mi ínohinndi. Binaa mi wo'ee an mi ínohoorinaa, eneenaa mi yah kaakoh-saboh fodii garúu. Wayee mi, mi ínohinndi ee mi abin wo'eeniigari.

⁵⁶ Paammbúu Abaraham, keeñci soossa seß ga daa an ya hay kihot kihaykiigoo ëldúnada*. En ki'ena, ya hotinka, ee ya neßlukka ga.

⁵⁷ Yaawúu'caa dallari kiwo' an:

- An ya? Fu laakkii sah tikiis tidaaŋkaah-yëtúus, an fu hotin Abaraham!

⁵⁸ Yéesu taassaða an:

- kayoh-kayohða mi wo''úuka: balaa Abaraham hay ëldúnanaa lak mi yëri en*.

⁵⁹ Daama, ßa dalla kibalaß atoh, kitapisohhi. Wayee Yéesu múuyca ga ðuuy buwaa, ya meyca Kaanfaa Kooh.

9

Yéesu wëkí'ta yaalaa límu na kibúum

¹ Daa Yéesu enee na kipaaf, ya hotta ßo' yaa límu na kibúum.

² Tëelíbéecaagari meekisohussari an:

- Jëgírohii, ßii yii límu na kibúum. Baakaa'ciigari kommbikanoo, caa buwaa límbida?

³ Yéesu taassaða an:

- Enndii baakaa'ci wala baakaa' buwaa límbida kommbika. Ya enin búumí doonaa Kooh mín kiteewoh tumeencaagari ga ßii.

⁴ Waa ðu ßii ga noh, ðu jomin kitum íñii ßii wossoo nakkoo kitumða. Ndaga wekaa waa hay waa ken mínannndii kilëgëy dara.

⁵ En lak mi yii lís ga ëldúnanaa, mi yëri en lee'laatii ëldúna.

⁶ Ga waa Yéesu lëehí'ta kiwo' fodaama, ya toossa kakay, ya tóoyí'ta kakayfaa na mitoosmaa. Ya leeffa ga tuhastaa búumíraa,

⁷ ya wo''ari an:

- Kara, fu sëmúluknee ga músúmaa mbalkaa Sílowee*. Wo'eenaama waa' kiwo' «Wosuunun».

Búumíraa ka'ta, sëmúlukneera. Ya ßoyukka lak hascaagari hotin say.

⁸ Buwaa deeyoh nari kaanda na buwaa ínoheeri ga kisahtukða ßaa wo' an:

- Cab! Hanaa enndii ßii yugee diine kisahtukða kay?

⁹ Bii ßaa wo' an:

- Yëri sah-sah.

Biinoo ßaa wo' an:

- Ó'óo, enndiiri, ßa man hen.

Wayee ßaa, ga kihafci wo''a an:

- Mi yëri kay!

¹⁰ Buwaa meekissari an:

- Tum na bi fu mínnda kihot?

¹¹ Ya taassa an:

☆ 8:56 8: 56 Malkat Sënees 12: 3. ☆ 8:58 8: 58 Malkat 8: 24,28; 1: 1-3. * 9:7 9: 7 Mbalkaa Sílowee enee ga ðuuy teeraa Yéerusaleem.

- Baa teeku Yéesu yëri tóoyí' kakay, ya leeffa ga tuhastiigoo, ya wo''aroo an: «Karaa mbalkaa Sílowee, fu sëmúluknee ga músúmaa.» Mi ka'ta, mi sëmúlukka, tuhastiigoo hotta.

¹² Ba meekissari an:

- Yada baa yaama?

Ya taassa an:

Mi ínohoo daa ya enda!

Fërisiyeencaa meekisohussa baa búumeeda

¹³ Buwaa bayya búumíraa wëkíruda ga Fërisiyeencaa.

¹⁴ Wiima, lak Yéesu tóoydee kakayfaa ga bes Sabat, ya tummba bi hascaa búumíraa hotta.

¹⁵ Iñaama tah, Fërisiyeencaa ban meekisohussa baa yaama iña tumsee bi ya mínnda kihotda. Ya wo''aba an:

- Ya tumdeeroo kakay fitóoyí' ga hasciigoo, mi sëmúlukka, mi dalla kihot.

¹⁶ Laakka ga Fërisiyeencaa, baa wo' an:

- Bii tum iñii yiida, meyohhii ga Kooh, ndaga ya faali''ii bes Sabat.

Wayee bíinoo wo''a an:

- 'Bo' mín na kiteewoh mandargacaa man na cii en lak ya tumoh-baakaaraa?

Kihëgískoh laakka ga dikaantiba.

¹⁷ Fërisiyeencaa meekisohussa baa wëkíruda an:

- Fu nak, fu ínoh ya ga bii tah hasciigaraa kihotda?

Ya taassa an:

- Iña seldiiga-Kooh!

¹⁸ Buwaa kuliyuk ga yaawúu'caada tookséerí kigëm an baa ba hot yaama enee búumí'. Ba bayneera buwaa límmbida,

¹⁹ ba meekissaba an:

- Bii yii yëri en kowukiigarúu dú wo' an límu na kibúumfane? Kon tum na bi ya yii mín kihot diima?

²⁰ Buwaa lím búumíraada taasussa an:

- Dí ínohin an kowurí ee ya límu na kibúum.

²¹ Wayee daa ka en bi ya mínin kihotda, iñaama dí ínohoo dara ga. Baa wëkí' hasciigarida, dí ínohoori. Meekisatti: ya enin yaak, ee ya mínin hafci kiwo'i'.

²² Buwaa lím búumíraa wëkíruda wo'see iñaama kiniik buwaa kuliyuk ga yaawúu'caada. Ndaga yaawúu'caa yéegohseera ga an, béeb baa fu seedi' an Yéesu yëri en Kiristaaniinaa, ba kaallaa jaangaaga.

²³ Iñaama tah buwaa lím búumíraada wo'ussa an «ya enin yaak, meekisatti».

²⁴ Fërisiyeencaa bayussa baa enee búumí'da kotaa kukanakkaa, wo'ussari an:

- Wo'daa Kooh rek! Dí ínohin an baa yaama tumoh-baakaa'.

²⁵ Baa wëkíruda taassa an:

- Ya en tumoh-baakaaraa, mi ínohhii dara ga. Wayee iña mi ínohda yëri en an mi búumeera ee diima mi yii hot.

²⁶ Fërisiyeencaa meekissari an:

- Ya tumeeraa ya? Ya tumee na bi hasciigaraa mínnda kihot?

²⁷ Búumíraa wëkíruda taassa an:

- Mi dëwinndúuka kiwo' ee dú súkúrukkiroo. Dú waa' ya ga kikeloh mi wo'is? Hanaa dú ban dú waa' ki'en bitëelíbëeci?

²⁸ Ba baa bassi, wo'ussari an:

- Fu yëri en tëlíbëeci kay? Wayee dí, dí tëlíbëe Moyís.

²⁹ Dí ínohin an Kooh wo'in na Moyís, wayee bii yii, dí ínohoo sah dii ya meyohda.

³⁰ Baa taassa an:

- Iñaama, en ki'ena dooyin waa'. Dú ínohoo dii ya meyohda ee moonna déy, yëri tum bi hasciigoo hotin!

³¹ Du ínohin an Kooh tookdoo tumoh-baakaa'. Wayee ya tookdi béeb baa onndi céé' ee tum íñaá ya waa'da.

³² Ken mosoo kikeloh daa bo' wékí' bo', yaa límu na kibúum.

³³ Bii yii meyoheeríi ga Koohaa eneenaa mínoo dara kitum.

³⁴ Ba taassari an:

- Fu límu múlúŋ mút ga baakaa', an fu waa'tíi kijëgí'!

Waa ennda da, ba kaallari fooh.

Búumí' ga hel

³⁵ Yéesu yéerŋga an Fërisiyeenŋcaa kaaluunun baa ya wékíreedfa fooh. Daa Yéesu hídohee nari, Yéesu meekissari an:

- Fu gëmin ga Kowukii biine?

³⁶ Baa taassa an:

- Ha'mudii, baama ya ba, mi gëm gari?

³⁷ Yéesu wo''ari an:

- Kon book fu hotinndi, ndaga bii wo' naraada yërí!

³⁸ Baa wo''a Yéesu an:

- Ha'mudii, mi gëmin garaa!

Fodaama ya yí'a ga fíkíi Yéesu.

³⁹ Lëehí'ta Yéesu wo''ari an:

- Mi hay ëldúna doonaa ëldúna laak atti': en danaa búumí'cii hot lañ ee buwii en na kihotda búumu tërúus.

⁴⁰ Laakka Fërisiyeenŋcaa ensee daama nari. Daa ba kelohee íñaá Yéesu wo'da, ba meekissari an:

- Kon dí ban, dí íñcii búumíre?

⁴¹ Yéesu taassa an:

- Dú enee bíbúumíraa eneenaa dú enoo bitumoh-baakaa'! Wayee dú wo' an: «Dí hotin», kërí tah dú tes bitumoh-baakaa'.

10

Liiwukaa wo' ga loo nírohhaa yijófi'yaada

Yéesu liiwukka an:

¹ - kayoh-kayohda mi wo''úuka: Baa aas ngídii baalcii ee koorohhii halii wayee këldúkoh diliisaa, baama íñaá lok, íñaá gúroh-waas.

² Wayee baa aasoh haliida, yërí en nírohii baalcii.

³ Baa neehi yopaa kiwatak baalcaada hayyi kilëgísi' halaa ee baalcaa kelohsin koonaci. Ya bay baalcii en buucida, yaa en béeb ga teekaagari, ya meydohba fooh.

⁴ Binaa ya meydoh baalcaagari béebbanaa, ya kuliyuk ga fíkíi, ba taabukiri ndaga ba ínohin koonakaagari.

⁵ Baalcaa taabukanndii múk baa ba ínohoo, ba namannadi kinúp hen kay ba úsaayyi ndaga ba ínohoo koonakaagari.

⁶ Yéesu liiwukkaba fodaama, wayee ba ínohéeríi íñaá ya waaree kiwo'da.

⁷ Yéesu wo'issaba an:

- kayoh-kayohda mi wo''úuka: mi yërí en halii ngídii baalcii.

⁸ Buwaa debpoo kihayda, béebba bilok na bigúroh-waas, wayee baalcaa súkúrukussiiba.

⁹ Mi yërí en halii. Baa aas, kooroh garoonaa hay kimúc. Ya hay kimín ki'aasi, ya meyi ee ya hay kihot íñaá ya líifdohan lookci.

¹⁰ Lok nak, kilok, ki'ap, na kiyah don haydohiri. Mi nak, mi hay doonaa buwii laak kipes ee ba laakka bi dooy sëk.

Yéesu tíkí'ta Fërisiyeenŋcaa ga an:

11 - Mi yëri en nírohii yijófi'yii. Níroh yijófi' erohi kumuunci hen ndaga baalcaagari.

12 Wayee baa enndii níroh, laakkii baalcaa ee kopa' donj tahhi kiníi'. Ya hoti gumuu hayinaa, ya dal kinúp, ya foñ baalcaa, gumuufaa am ga baalcaa, tasaaroh yopaa.

13 Nírohaama núpin ndaga kopa' tahhi kiníi' ee baalcaa bíttiiri.

14-15 Mi yëri en nírohii yijófi'yii. Fodii dii Paamudii ínohhoo ee mi ínohinndida, fodaama ban, mi ínohin baalciigoo, ee baalciigoo ínohinndoo. Ee ban, mi hay ki'eroh kumuunkiigoo ndaga baalciigoo.

16 Mi laakin ban baal biliis baa enussii ga ngídii wii ee mi jominba kihaydoh. Ba hay kisúkúruk iñaa mi wo'da. Fodaama ba en yop wínoo, nírohii en yínoo.

17 Paamudii waarinndoo ndaga mi hay ki'eroh kumuunkiigoo, mi laasiska.

18 En ki'ena, ken mínoo kibeβ kumuunkiigoo. Newanndoo hen mi erohka. Mi laakin dooli ki'eroh kumuunkiigoo na kilaasiska. Iñuma yëri Paamboo nakkoo kitum.

19 Wo'eencaa Yéesu wo' caama haydohissa kihégískoh ga dúuy yaawú'caa.

20 Biyewin gaba, baa wo' an:

- Bii yii taam na Seytaani, ñalaañkin! Dú en ya dii dú súkúrukiri?

21 Wayee buwaa bínoo, baa wo' an:

- Baa taam na Seytaani wo'oo wo'eencii cii de! Ee sah, Seytaani mín na ki'on búumí' kihot?

Yaawú'caa sagussa kigëm Yéesu

22 Hídukoh ga jamaanu fiyoon, laakka feet ga Yéerúsaleem waa yaawú'caa feeti kiníindísuk besaa ba dínkaanee Kooh Kaanfaagarida*.

23 Yéesu enee ga Kaanfaa Kooh, ya yaa tíidísuk ga dekataa wo'u «Ruumaa Salomonda†.»

24 Yaawú'caa dalla kihayu, wíilussari, ba wo''ari an:

- Fu íisanndíi ga kúmpafii bi kera? En an fu yëri en Kiristaaniinaa, wo'aaríika bi lee' lañ.

25 Yéesu taassa ba an:

- Iñaa mi wo'eerúuka kera? Wayee dú gëmmbiiroo. Iñcii mi tumi ga teekii Paamboo cëri seedi''oo.

26 Wayee dú gëmmbiiroo ndaga dú bokkii ga baalciigoo.

27 Baalciigoo súkúruksin iñaa mi wo'da. Mi ínohinba ee ba bii taabukkoo.

28 Mi onba kipeskaa leehoo taa'da, ba sanju'oo múk ee ken te'oo ba ga yahhoo.

29 Iñii Paamboo e'tooda yëri wëñ kiyak iñaa en béeb ee ken mínoo kite' dara ga yah Paamudii‡.

30 Mi na Paamudii, dí wínoo.

31 Daama nak, yaawú'caa balawissa atoh kitapisoh Yéesu bi ya kaan.

32 Yéesu dalla ba kiwo' an:

- Mi tumin ga fikíirúu enaama ciyewin cijófi', caa Paamudii onndoo kitum. Wiida ga tumeencaama tah bi dú waa'too kitapisoh atoh bi mi kaan?

33 Yaawú'caa wo''ari an:

- Tumeen wijófi' tahhii bi dí waa'taa kitapisoh atoh, wayee dii fu bas Koohda tah. Ndaga fu bo' donj ee fu waa' haffu kitík Kooh.

34 Yéesu taassa ba an:

- Bíduunun ga Këyítfaa waasiigarúu an Kooh wo'in an: «Dú bikooh».

* 10:22 10: 22 Kaanfaa Kooh ga Yéerúsaleemda. † 10:23 10: 23 Malkat Tumeen 3: 11 na Tumeen 5: 12. Iñaa man na werandaa ee jíp ciyégísi' cëri anwa. ‡ 10:29 10: 29 Iñii Paamboo... iñaa en béeb laakin ga bíncaa cidewaacaa, caa wo' an: «Paamboo yii e'toobada yëri wëñ kilaak baa en béeb.»

³⁵ Buwaa Kooh ëewdoh wo'eenaama gaɓaɗa ya teekɓa ɓikooh ee iña Këyítfaa wo'ɗa ken mínoori kinís.

³⁶ Mi, Kooh yëri tanukkoo, wossaroo ëldúna. Kon d'ú mín na kiwo' an mi basin Kooh ga dii mi wo' an mi kowu Koohɗa?

³⁷ En lak mi tummbii iñcii Paamboo nakkoodanaa, kaa gëmattoo.

³⁸ Wayee en lak mi tumcanaa, luu enee an d'ú waa'tiiroo kigëm sah, gëmat tumeenciigoo, en ɗanaa d'ú ínoh píŋ an Paamudii yii garoo ee mi yii ga Paamudii.

³⁹ Daama, ɓa ɓaa heelis ki'am Yéesu, wayee ya rëccaɓa.

⁴⁰ Waa ennda ɗa, Yéesu karissa ɓakaa hanoh húlúwaa Yúrdeŋ gaɗa, ga daa Saŋ bëtísi'ohee buwaɗa, ya ennda daama.

⁴¹ Bo' biyewin hayussa gari ee ɓa ɓaa wo' an:

- Saŋ déy tummbii kíntaan wínoo, wayee ɓéeb iña ya wo'ee ga bii yiida enee kayoh.

⁴² Waa ennda ɗa ɓo' biyewin daama gëmussa ga Yéesu.

11

Lasaa', filii Yéesu kaannda

¹ Laakka ɓaa keen d'úukool. Ya teeksee Lasaa' ee dëkee Bétanii, dëk-kawaa Mëri na Marta dëkohɗa.

² (Mëri yiima yëri en yaa leefee la'koleña ga kotcaa Ha'mudii, ya moossaca na fenfaagarida. Këmëenkiɓa Lasaa' yëri d'úukoolee.)

³ Yaakmuncaa Lasaa ɓanakɓaa ɓibetibaa wosohussa ga Yéesu kiwo''i an:

- Ha'mudii, filiifu d'úukoolin.

⁴ Daa Yéesu kelohee iñaama, ya wo''a an:

- D'úukoolaa Lasaa' waama, ɓayoo kumuunci, wayee wa yah kiteewoh ndamii Kooh, ee doonaa Kowukii Kooh laak Ndam ga.

⁵ Marta na këmëenkiɓi Mëri na Lasaa' ensee buwaa Yéesu waarin.

⁶ Yéesu ɓaatta kiyuŋ bes kanak ga dëkataa ya enoheeda ee lak ya yéegin an Lasaa' d'úukoolin.

⁷ Lëehí'ta ya wo''a tëlíbéecaagari an:

- Du ɓoyukat Yúudée.

⁸ Tëlíbéecaagari taassari an:

- Jëgírohii, maañjii dara, yaawú'caa heelseeraa kitapisoh na atoh bi fu kaan ee an fu waa' kiboyukis daama!

⁹ Yéesu wo''aba an:

- Hanaa noh-noh wínoo tumirii wahtu cidaañkaah na wahtu kanak? Binaa ɓo' tíin na nohaa, ya këftukoo, ndaga ya hoti lee'laatii ga ëldúnaada.

¹⁰ Wayee binaa ɓo' tíin na wekaa, hay kikëftuk ndaga ya taambii na lee'laat.

¹¹ Lëehí'ta, ya tíkka ga an:

- Fiiliiruu Lasaa' neehin, mi hay kika', mi yúunneeri.

¹² Tëlíbéecaa taassa an:

- Ha'mudii, en lak ya neeh henaar, ya hay kitani.

¹³ Yéesu wo'ee kikaankaa Lasaa', wayee tëlíbéecaagari foonsee an ya wo' pëni-fayaan.

¹⁴ Yéesu dallaba kiwo' faŋ an:

- Lasaa' kaanin,

¹⁵ laakkiiroo da, wayee d'ú tah ka newohharoo ɗa, en ɗanaa d'ú gëm garoo. Du yahat kon bi gari.

¹⁶ Waa ennda ɗa, Toomaa yaa wo'u Síisaada, wo''a tëlíbéecaa ɓíinoo an:

- Du ɓan, d'ú karat na Jëgírohii, d'ú kaannee nari!

Yéesu yëri en kimíliskii, ennda kipeskii

17 Ga waa Yéesu le'da, ya laak Lasaa' acuunun bi laakin bes cinikiis.

18 Bétanii en ga yahaa Yéerúsaleem, ee ca úsaayohin iñaa le' kíloomeet kaahay.

19 Lak yaawúu' biyewin hayuunun ga Marta na Mëri kicolukba ga këmëenkiíba yaa kaanda.

20 Daa Marta kelohee an Yéesu hayin, ya meycá kitëebílukki, wayee Mëri yunnga ga kaanfaa.

21 Marta dalla kiwo' Yéesu an:

- Ha'mudii, fu enee diinaa, eneenaa këmëenkiíroo kaanoo.

22 Wayee bi diima sah, mi ínohin an tóoh iñaa fu kíim Koohaa, onndaari.

23 Yéesu wo''a Marta an:

- Këmëenkífu hay kimílís.

24 Marta taassa an:

- Mi ínohin an ya hay kimílís besaa buwaa mílísan bëríi ga besaa méeñjohda.

25 Yéesu wo''ari an:

- Mi en kimílís, mi en kipes. Baa gëm garoonaa, luu ya kaanee, ya hay kipes.

26 Ee baa pes gëm garoo tóoh, kaanoo múk. Fu gëmin iñume?

27 Marta taassa an:

- Ee Ha'mudii, mi gëmin dijófi' an fu yëri en Kiristaanii, Kowukii Kooh, yii jomee kihay ëldúnada.

Yéesu kodukka

28 Daa Marta lëehdee kiwo' fodaama, ya yaa yah kibaynee Mëri këmëenkiíci. Ya le''a, móodí'tari an:

- Jëgírohii yii dii, ee ya meekisohhaa.

29 Daa Mëri kelohee iñaama, ya dalla kicoluk, yaa yah ga Yéesu.

30 Wiima lak Yéesu aassii dëkaa duum, wayee ya lísee kites ga dëkataa Marta hayeeri kitëebílukda.

31 Yaawúu'caa wéetalsee Mëri ga kaanfaada, daa ba hotee Mëri kolukka, yaa íisuk fooh, ba baa taabukki. Ba foogee an ya yah loyaa kidayuknee daama.

32 Daa Mëri le'ee dëkataa Yéesu enoheeda, ya hottari, ya yí'a ga kotcaagari, wo''a Yéesu an:

- Ha'mudii, fu enee diinaa eneenaa këmëenkiíroo kaanoo.

33 Daa Yéesu hotee Mëri yaa koduk, ya na yaawúu'caa taabee narida, faanci púnnda keeñci leehha,

34 ya meekissaba an:

- 'Dú ac Lasaa' gada?

Ba taassari an:

- Ha'mudii, haya fu hot.

35 Daama Yéesu kodukka.

36 Waa ennda da, yaawúu'caa baa wo' an:

- Malkat dii ya hídeeri kiwaa'da.

37 Wayee laakka gaba baa wo' an:

- Ya yii ya onee búumíraa kihotda, ya mínéeríi ban kitum bi Lasaa' kaanoone?

Lasaa' boykissa ga kipes

38 Waa ennda da, baatissa ga, keeñaa Yéesu wëñnja kileeh, ya yaa yah loyaa. Loyaa enee nogaa yotu ga janjagaa ee atoh wiyaak lagussa ga kúuwkaa.

39 Yéesu wo''a an:

- Nísat atohii!

Marta, yaak yii kaanda, wo''ari an:

- Ha'mudii, ya jomin kidal ki'ot ndaga tumin bes cinikiis caa ya en ga dhuuy loyii.

40 Yéesu taassari an:

- Mi wo'éeríraa an binaa fu gëmaa, fu hay kihot ndamii Koohe?

⁴¹ Ba nísaa atohaa. Yéesu bëwí'ta hascaagari dook asamaan, wo''a an:

- Paamudii, mi gërëminndaa ga dii fu súkúrukinndooda.

⁴² Mi ínohin an fu súkúrukinndoo besaa en béeb. Wayee buwii wílloo bii bërí tah mi wo' íñii yii, doonaa ba gëm an fu wossoo.

⁴³ Daa Yéesu lëehdee kiwo' íñaama, ya fiippa koonaa ga dook an:

- Lasaa', meyya fooh!

⁴⁴ Lasaa' meyya fooh, kotcaagari na yahcaa múuluunun na lëmíi, fíkíifaa kúnukin na úuf.

Yéesu wo''a buwaa an:

- Múulísatti, dú íssi ya yee!

Yaawúu'caa baa pokoh noh ki'apluK Yéesu

(Mëccëe 26: 1-5; Marka 14: 1-2; Lúkkaa 22: 1-2)

⁴⁵ Yaawúu' biyewin ga baa hayee kaan Mëri ee hotsee íña Yéesu tumee yaamada*, gëmussa gari.

⁴⁶ Wayee laakka gaba baa ka' ga Fërisiyeencaa, béestí'taba íña Yéesu tumeeda.

⁴⁷ Waa ennda da, sarahocaa biyaakbaa na Fërisiyeencaa dalla kibëytoh paanaa wiyaakwa. Ba wo''a an:

- Bii yii kat, íñii ya tum ga kintaanda hëpin. Du tuman na?

⁴⁸ Binaa du íssi ga íñii ya enukohfanaa, béeb hay gari kigëm, ee baanaa bu-Room hay kikeenu ga dookkuu, ba pook Kaanfaa Kooh, ba tas heetiigaru!

⁴⁹ Kayíf, yíinoo gaba ee kíisci† laakki lak yëri enee ha'-kaadaa sarahocaa, dalla kiwo' an:

- Dú daal, dú ínohoo íñii laakda.

⁵⁰ Dú hottii an íña gën garúuda yëri en bo' yíinoo kani' béeb kúlkiine? Fodaama heetii dúboo béebwa.

⁵¹ En ki'ënaa, íña Kayíf wo' yaama meyoheeri gari. Ya yëri enee ha'-kaadaa sarahocaa kíisci, ee fodii sëldíga-Kooh ya wo''a an Yéesu jomin kikaan ndaga heetaagari.

⁵² Enndii an Yéesu jomee kikaani' heetaagari don, wayee ban ya jomee kikaan, doonaa ya hídíroh béeb towutii Kooh tasarukoh ga ëldúnada, ee ba en heet wíinoo.

⁵³ Aboh ga besaa bërii, buwaa kuliyuk ga yaawúu'caada abussa an ba hay ki'apluK Yéesu.

⁵⁴ Íñaama tahha Yéesu íssa kikari na kihayi ga dúuy yaawúu'caa, béeb hotiri. Ya nammba kika' teeraa Efarayím ga gohaa hanoh bak ëgí'-dúndagaada. Ya ennda daama na tëlíbéecaagari.

⁵⁵ Waama lak feetaa Paakaa Yaawúu'caa deeyin, bo' biyewin meyoheerüsa gohcaa ba dëkohda, karussa Yéerúsaleem kisétí'siruk, balaa feetanaa.

⁵⁶ Ba baa raas Yéesu, ee ga dúuy Kaanfaa Kooh ba enoheeda, ba baa meekisoh ga díkaantíba an:

- Dú ínoh ya ga? Ya hayannndii feetiine?

⁵⁷ Sarahocaa biyaakbaa na Fërisiyeencaa nakohsee an laak baa ínoh daa Yéesu enohfanaa, ya le'dohatka gaba, en danaa, ya abu.

12

Mëri leeffa la'kolëñ ga kotcaa Yéesu

* **11:45 11: 45** Íña Yéesu tumee yaama: hídukoh ga kaanaa Lasaa' bi Yéesu mílísí'tarída. † **11:49 11: 49** Kayíf Ga jamaanaa íñcaama heweeda, Kayíf yëri enee ha'-kaadaa sarahocaa. Ba falsi bi ga kikaanba wala book bu-Room nísba ga kikuliyuk.

¹ Yéesu ka'ta Bétaníi, ga daa Lasaa', yaa ya mílísdee dëkohda, lak tes ga bes ciyitniinoo Paakaa yaawúu'caa le'.

² Ya tíkdussa cuuníin daama. Marta yëri norohee ee Lasaa' bokee ga buwaa bok na Yéesu kanuda.

³ Waa ennda d'a, Mëri beɓpa iñaa hín na le'-líita' ga la'koleñ wiséeri' waa koocussii ee hëwrohu kedikkaa wo'u naa'. Ya íffawa ga kotcaa Yéesu, lëehí'ta ya yaa moosca na fenfaagari. Kaanfää bééɓ eeñja ban na ngetaa la'koleña.

⁴ Wayee Yúdaa Iskariyot, yíinoo ga tēelíbéecaa Yéesu ee yëri naranndi ki'on bíiñda, wo''a an:

⁵ - La'koleñuma mínéerii kitoonu kopa' wiyewin, wa sarahohu buwii laakoodfane?

⁶ Yúdaa wo' iñaamanaa enndii an helci karee ga buwaa laakooda, wayee ya enee lok. Yëri d'aakee nafa-hēelísaagaba ee iñaa aasi gada, ya daanee ga kiloki hen.

⁷ Yéesu nak wo''a an:

- Íisaa ha'ci! La'koleñii wii wëri' ya d'ewí' ee wa aaw besaa mi yah ki'eku ga loyaada.

⁸ Buwii laakooda, ɓa yah narúu dii besaa en bééɓ. Wayee mi, mi yahhii narúu ki'en dii bi taa'.

Yaawúu'caa pokohussa nof ki'apluuk Lasaa'

⁹ Bo' biyewin ga yaawúu'caa yéegussa an Yéesu yaa ga Bétaníi, ɓa ɓaa yah daama. Ee en ki'ena kihat Yéesu rek ɓayéeriiba daama, wayee ɓa waaree kihat ɓan Lasaa' yaa Yéesu mílísdeeda.

¹⁰ Sarahohcaa ɓiyaakɓaa júwohussa kon ga ki'apluuk Lasaa' ɓan,

¹¹ ndaga ya yëri tah yaawúu' biyewin foñussaba, gëmussa ga Yéesu.

Yéesu aassa teeraa Yéerúsaleem na ndam wiyaak

(Mëccëe 21: 1-11; Marka 11: 1-11; Lúkkaa 19: 28-40)

¹² Ga kooch-wíisfaa, ɓo' biyewin ga ɓaa hay feetaa Paakda yéegussa an Yéesu yaa hay teeraa Yéerúsaleem.

¹³ Ba dalla kiheel soo'soo', ɓa meyca teeraa kihídohnee nari, ɓa ɓaa wo' didóolí' an:

- Óosaanaa! Kooch barkeelat ɓii hay ga teekii Ha'mudiida, buurii Isarayeel!

¹⁴ Fodaa daa bídu ga Këyítfaada, Yéesu beɓpa cúmbú'-baam, ya lappa ga d'ookgaa. En ki'ena, Këyítfaa wo' an:

¹⁵ «Kaa tíitat d'ú, ɓu-Síyon*,

Buuriigarúu yeema hayi,

ya lap cúmbú'-baam.»[☆]

¹⁶ Ga wahtaa iñcaama laakda, tēelíbéecaa Yéesu ínohséerii iñaa ca waaree kiwo'da. Wayee ga waa Kooch e' Yéesu ndam ga tóohda, ɓa níindísukka iñca aaw gari, bínsee ga Këyítfaa ee ɓa ínohha an iñcaama tóoh laakin gari.

¹⁷ Bééɓ buwaa maasohee ga waa Yéesu wo' Lasaa' kimey loyaa, ya mílísí'tarida, seedi'ussa iñaa ɓa hoteeda.

¹⁸ En ki'ena, lak ɓo' biyewin kelohuunun an Yéesu tumin kintaanaa waama, keri tah ɓa hayya kihídohnee nari.

¹⁹ Fëriiyeeñcaa nak ɓaa wo' ga díkaantiba an:

- Dú hotine, dú mínoo dara ga, malkat bééɓ buwii ɓii taabukki.

Laakka Gerekcaa waa'see kihot Yéesu

(Mëccëe 16: 21-28)

²⁰ Laakeera ɓiGerek ga buwaa hayee Yéerúsaleem, ga feetaa yaawúu'caa, kijaamuk Koohda.

* 12:15 12: 15 Bu-Síyon Teeraa Síyon ee waa' kiwo' dëkaa Yéerúsaleem. ☆ 12:15 12: 15 Sakarí 9: 9.

²¹ Ba ka'ta ga Filiip. Filiip yaama dēkee Betsaydaa, dēk-kaw ga gohaa Gēlilée. Ba wo''ari an:

- Kiyaaakii, dī waaree kihot Yéesu!

²² Filiip ka'ta wo'neeraka Andari. Ba taamma ba banak, ba wo'neera Yéesu.

²³ Yéesu wo''aba an:

- Wahtii le'in, wii Kowukii bii yah kilaas ga ndamiigarida.

²⁴ kayoh-kayohda mi wo''úuka: binaa kupesoh keen ga kakay, ja kaanndiinaa, ja tesan kupesoh. Wayee binaa ja kaanaa, ja hay kilím towu tiyewin.

²⁵ Baa fu keeñuk kipesfunaa, fu hayka kiñak bi taa'. Wayee baa fu líkkii helpu ga kipeskiigaraa don ga ēldúnadanaa, fu hay naka kites, fu pes bi taa'.

²⁶ Baa waa'too kisúrگا'ukaa, ya taabukattoo, ee daa mi enohda, súrگاagoo ban yah da. Baa súrگا'uk garoonaa Paamboo hayyi ki'on cée'.

Yéesu wo''a ga loo kikaankaagari

(Mëccëe 16: 24-27)

Yéesu tíkka ga an:

²⁷ - Diima den heliigoo hícukohin. Haa mi wo'an ya? Mi wo'an an: «Paamudii, músalaaroo ga coonucii yahhoo kidal ga wahtiimane?» Múk! Man kikoo' ga coonucii ga wahtiimada tahoo kihay.

²⁸ Paamudii, eraa teekiigaraa ndam!

Waa ennda da, laakka koonakaa meyoh dook-Kooh, wo''a an:

- Mi erinwa ndam kumeeñi' ee mi haywa ki'e'sis ndam.

²⁹ Ga mbooloomaa enee daama ee kelohsee koonakada, laakka buwaa wo' an:

- Iñaa íniñ!

Bíinoo an:

- Malaaka wo' nari!

³⁰ Wayee Yéesu wo''aba an:

- Enndii haffoo tah koonakuma kikelohuk, wayee dú bēri tahka kikelohuk.

³¹ Diima den wahtii ēldúna yah ki'atti'ohuda le'in. Diimanaa buurii yibóni'yii tík yah ga ēldúnada kaalu ga fooh.

³² Ee mi, binaa mi bēwíru, mi tíim kakayfiinaa, mi hay kinook buwii bēebba, ba hay garoo.

³³ Yéesu wo'ee iñaama, kiteewoh daa kikaankaagari yah kimanda†.

³⁴ Mbooloomaa taassari an:

- Dí jañ ga Kēyítfaa Waasiigarií an Kiristaanii pesan bi taa'. Kon fu mín na kiwo' an Kowukii bii jomin kibēwíru ka tíim kakayfii? Bii en Kowukii bii yaama, ya ba?

³⁵ Yéesu wo''aba an:

- Lee'laatii wii lís ki'en narúu, wayee yahissii kimaañ. Tíidat, waa lee'laatii wii narúu, en dānaa wek betoorúu, ñúus ammbúu. Baa tiin ga ñúus ínohoo daa ya aawoh.

³⁶ Gēmat ga lee'laatii waa wa wii narúu, en dānaa dú en bifo' lee'laat.

Daa Yéesu wo'eeba iñaama bi lēehi'ta, ya kolukka yaa yah, ya daakukkaɓa.

Yaawúu'caa sagussa kigēm ga Yéesu

³⁷ Kíntaancaa Yéesu tum ga fíkii yaawúu'caada, ga daa ca hín kiyewinda tooh, tahhii bi ba gēmma gari.

³⁸ Fodaama, iñaa Ísayíi, sēldíiga-Koohaa wo'eeda matta. Ya wo'ee an:

«Ha'mudii, bii gēm íñii dú yéegalohda ba?

Ha'mudii teef ba dooliigari?»‡

³⁹ Ee iñaa tah ba mínndii kigēmda, Ísayíi wo'issa ga an:

† 12:33 12: 33 Daa kikaankaa Yéesu yah kimanda waa' kiteewoh daayaa ya daaysan ga kuraanaada. ‡ 12:38 12: 38 Wo'eeniima, sēldíiga-Koohaa wo'wa ga Ísayíi 53: 1.

40 «Koooh búumí'ta hascaagaba,
ya yégísí'ta keeñcaagaba,
doonaa ba hotoo na hasba,
ee ba ínohoo ga keeñba.»

Koooh tíkka ga an:

En danaa, ba súpítoo kipeskaagaba, mi wéki'ba.

41 Ísayíi wo''a íñaama ndaga lak ya hotin ndamaa Yéesu, ee ya wo'ee íña aaw gari.

42 Wiima sah, lak ga buwaa kuliyuk ga yaawúu'caada, biyewin gaba gëmseera ga Yéesu. Wayee ba kaañjii kiseedi' ngëmaagaba ndaga Fërisiyeençaa. Ba niikee kikaalu ga jaangu-yaawúuraa

43 En ki'ena, gërëmaa meyooh ga bo'-súusúus gënëlba gërëmaa meyooh ga Koooh.

Wo'eencii Yéesu cëri yah ki'atti' buwii

44 Waa ennda da, Yéesu wo''a ga dook an:

- Baa gëm garoonaa, ya gëmbii, eemba garoo doh, wayee ya gëm ga baa wossooda.

45 Baa hottoonaa, hotin baa wossooda.

46 Mi en lee'laat ee mi hayin ëldúna doonaa béeb baa gëm garoonaa dëksisoo ga ñuus.

47 Baa keloh wo'eenciigoo ee ya ammbiicanaa, enndii mi yahhi ki'atti'. En ki'ena, ki'atti' ëldúna haydohhiiroo, wayee mi hay kimúsal ëldúna.

48 Baa sañgoo ee tookkii wo'eenciigoonaa, atti'ohaagari tuukin tek. Yëri en wo'eenii mi jëgírohda, ee bëriinaa ëldúna túki'anda wëri yahhi ki'atti'.

49 Ndaga mi wo''ii ga teekkoo wayee Paamudii wossooda yëri nakkoo ga kihafci íñii mi jom kiwo' na íñii mi jom kijëgírohda.

50 Ee wóorinndoo hël an íñii ya nakohda wëri onohi kipeskaa leehoo taa'da. Këri tah jëgírohiigoo, mi tumwa fodaa daa Paamudii nakkooka kitumda.

13

Yéesu tíssa kotcaa tëelíbéecaagari

1 Enee ga besaa balaa Paakaa yaawúu'caa. Yéesu ínoheera an wahtaa ya jom kikkoh ëldúna, ya boyuk ga Paamcidá le'in. Ya mosee kiwaa' buunci ga ëldúna ee ya waa'taba bi ga daa ya kaanoh.

2 Yéesu enee na kicuuníinuk na tëelíbéecaagari. Seytaani, lakanaa tumin kumëëñ' ga keeñaa Yúdaa Iskariyot, kowukaa Simon, halaat kitoon Yéesu.

3 Yéesu ínoheera an ya meyooh ga Koooh ee ya yah kiboyukis gari. Ee ban ya ínoheera an Koooh, Paamudii tíkin tooh ga yahci.

4 Fodaama ya kolukka ga cuuníinfaa, ya dolla kúltífaagari hanoh dookda, ya beɓpa úuf, pëkírukka.

5 Lëehí'ta ya íiffa músú ga kanu, ya yaa tís kotcaa tëelíbéecaagari, ee ya yaa moosca na úufaa ya pëkírukeeda.

6 Daa ya le' bi ga Simon-Pee', yaama wo''ari an:

- Fu Ha'mudii, fu tisi'too kotciigoone?

7 Yéesu loffari an:

- Íñii mi tum yii, fu ínohoori diimada, wayee fu ínohanndi ga íñii aaw fíkíida.

8 Pee' wo''ari an:

- Kitisi'too kotciigoone? Múk!

Yéesu loffari an:

- Mi tisi'tiiraacanaa, fu boksisoo naroo ga dara.

9 Simon-Pee' wo''ari an:

- En d'anaa Ha'mudii, kaa eem ga kitís kotcii rek, wayee tísaa yahcii na hafii ban.

¹⁰ Yéesu wo''ari an:

- Baa bookkin, soolukkii kitísuk, enndii kotcaa rekaa, ndaga lak ya setin wic. Dú nak, dú setin wayee enndii béébpúu.

¹¹ (Yéesu ínoheera baa yahhi kitoonda, kèrí tah ya wo''a an «dú setin wayee enndii béébpúu.»)

¹² Ga waa ya lèehí'taba kitísi' kotcaada, ya ekkissa kúltífaagari, ya yugissa kiñam, wo''aba an:

- Iñii mi tumi'túudfa, dú ínohinndine?

¹³ Dú, dú bayiroo «Jégírohii», dú bayiroo «Ha'mudii», ee dú wo' kayoh ndaga mi yèrí.

¹⁴ Kon en lak mi Ha'mudii, mi Jégírohii, mi tisi'túu kotaa, dú ga kihaffúu, yaa en bééβ ban jomin mooroomci kitísi' kot.

¹⁵ Mi teewinndúu waas, doonaa fodii dii mi tumi'túudfa dú tumda ban.

¹⁶ Kayoh-kayohda mi wo''úuka: súrğa wěño kilaak solu ha'-kaanci ee baa wosu hen wěño kilaak solu baa wossida.

¹⁷ Dú ínohin iñaama. Kon binaa dú taabukkanaa, dú hay kiyewin múu'.

¹⁸ Yéesu wo''a tēelíbēecaagari an:

- Enndii dú béébpúu, dú tahoo kiwo'. Mi ínohin buwaa mi tanukda. Wayee iñii Kéyítfaa wo' yii jomin kilaak: «Baa bokee naroo kanuda, oninndoo bíñ.»[☆]

¹⁹ Mi yii wo''úuka diimada balaa iñaama laakaa, en d'anaa binaa wa laakaa dú ínoh an “mi en bii mi enda.”

²⁰ Kayoh-kayohda mi wo''úuka: baa fu took baa mi wosdanaa, fu tookkoo ban mi ga kihaffoo. Ee baa fu tookkoonaa, fu took baa wossooda ban.

²¹ Ga waa Yéesu lèehí'ta kiwo' fodaama, keeñci leehha tak, ya wo''a fañ an:

- Kayoh-kayohda mi wo''úuka: yínoo garúu hayyoo kitoon.

²² Tēelíbēecaa baa malakoh, ndaga ba ínohéeríi baa Yéesu wo' narida.

²³ Yínoo ga tēelíbēecaa, yaa Yéesu keeñukda, lak yaa ga yahaaci.

²⁴ Simoñ-Pee' kalayyari kiwo''i, ya meekisoh baa Yéesu wo' narida.

²⁵ Tēelíbēenaa tobinukka ga Yéesu, meekissari an:

- Ha'mudii, baama ya ba?

²⁶ Yéesu taassari an:

- Mi hay kiñoon yaak-mbúurú ga ñamahii, ee baa mi eranwada, yèrí ya.

Yéesu dalla kibeb yaak-mbúuraa, ñoonndawa ga ñamahaa, e'ta Yúdaa, kowukaa Simoñ Iskariyot.

²⁷ Daa Yúdaa ñam mbúuraa hen rek, Seytaani aassa gari. Yéesu wo''ari an:

- Iñum fu yah kitumda, gaawaa ga!

²⁸ (Wayee laakkii yínoo ga buwaa bokee nari kiñamda yaa ínoh iñaah tah Yéesu wo''ikada.)

²⁹ Yúdaa yèrí enee d'akoh-koparaagaaba. Kèrí tah, laakka tēelíbēecaa foon an Yéesu wossi kilomnee iñaah ba sooluk ga hewaa, wala kisarahnee buwaa laakoo darada.)

³⁰ Yúdaa bebpa yaak-mbúuraa Yéesu ereerida, ya dalla kimey. Waama lak Kooh hoowin.

Yéesu dígalla apotaa'caa enaama yi'as

³¹ Ga waa Yúdaa meycá, Yéesu wo''a an:

- Diima Kowukii bii laakin ndam ee ndamii Kooh laakda kooroh gari,

³² [ee binaa ndamaa Kooh laakda kooroh garinaa], Kooh ban hayyi kindam na kihafci ee ya hayka kitum diima diima.

[☆] 13:18 13: 18 Kañcaa 41: 10.

³³ Biyaay, kitessoo narúu maañissii. Dú hayyoo kiraas, wayee iñaa mi wo'ee yaawúu'caada yëri mi wo''úu diima: Dii mi aawda, dú mínoo da kika'.

³⁴ Diimada, mi dígallúu iñii yi'asyii yii: waarohat ga díkaantirúu. Fodii dii mi waa'túuda, dú ban, dú jom da kiwaaroh ga díkaantirúu.

³⁵ Binaa dú waarohaa, iñaama hay kiteeb béeb an dú bitëelíbéeroo.

Yéesu yéegalohha an Pee' hayyi kitaasuk

(Lúkkaa 22: 31-34; Marka 14: 27-31; Mëccëe 26: 31-35)

³⁶ Simon-Pee' meekissa Yéesu an:

- Ha'mudii, fu yah gada?

Yéesu taassari an:

- Daa mi en na kiyahda, fu mínooroo da kitaabuk diimada, wayee paaf fíkii, fu hayyoo da kitaabuk.

³⁷ Simon-Pee' wo''ari an:

- Ha'mudii, iñii tah ya mi mínooraa kitaabuk diimada? Mi tuukin tek ga ki'eroh kumuunkiigoo ndaga fu.

³⁸ Yéesu taassari an:

- Fu tuukin ga ki'eroh kumuunkiigaraa ndaga mine? Kayoh-kayohda mi wo''aaka: bi siik-pabu koda, fu hayyoo kitaasuk waas kaahay.

14

Yéesu yëri en waasii ëewruk ga Paamudiida

Yéesu wo''a tëelíbéecaagari an:

¹ Kaa jaahli'at! Dú gëmin ga Kooh, gëmat garoo ban.

² Kaan Paamboo yewinin didëkaa'. Ee iñaama laakéeríinaa, eneenaa mi wo'oorúu an mi yii yahhúu kiwaayukfinee daa dú enan.

³ Ee mi ka' mi waayuki'túu dekataanaa, mi hay kihayis mi bebpúu ga yahaaroo, doonaa daa mi enaa, dú ban dú en da.

⁴ Dú ínohin waasii ëewruk ga dii mi yahda.

⁵ Toomaa wo''ari an:

Ha'mudii, dí ínohoo dii fu aawda, dí mínan na ki'ínoh waasii?

⁶ Yéesu taassari an:

- Mi yëri en waasii, mi en kayoh, mi en kipeskii. Ken mínoo kika' ga Paamudii ee koorohhii garoo.

⁷ Enee an dú ínohinndoonaa, eneenaa dú ínohin Paamboo ban. Diima denj dú ínohinndi ee dú hotinndi.

⁸ Filiip wo''a Yéesu an:

- Ha'mudii, teewarí Paamudii ee iñaama hayyí kidooy.

⁹ Yéesu taassari an:

- Mi enin narúu yimëñí', ee bi wati Filiip, fu ínohoorone? Baa hotinndoonaa, hotin Paamudii. Kon iñii tah ya fu wo' an: «Teewarí Paamudii?»

¹⁰ Fu gëmbii an mi yii ga Paamudii ee Paamudii yii garoone? Wo'eencii mi wo''úuda meyohhii garoo. Wayee Paamudii dek garooda, yëri tum lëgëyiigari.

¹¹ Mi wo''úu man: mi yii ga Paamudii ee Paamudii yii garoonaa, gëmattoo. Luu enndii dara, dú gëm sah ndaga tumeencii dú hotda.

¹² Kayoh-kayohda mi wo''úuka, baa gëm garoonaa, ya ban hay kimín kitum iñcii mi tumida, ya hay kitum sah caa wëñda, ndaga mi yii yah ga Paamudii.

¹³ Ee béeb iñaa dú kíim ga teekiigoonaa mi hayyi kitum, en danaa Kowukii teewoh ndamii Paamudii laakda.

¹⁴ Binaa dú kíimboo yen ga teekoonaa, mi tummbi.

Yéesu dígohha Helaa yisela'íyaa

Yéesu wo''a tēelíbēecaagari an:

15 - Binaa d'ú waa'toonaa, d'ú hay kitaabuk iñcii mi nakoh kitumda.

16 Ee mi, mi hay kikiim Paamudii ya onndúu bo' yiliis yaa amdohanndúu, yaa enan narúu bi taa'.

17 Baa yaama, yēri en Helaa yisela'í'yaa teewohi kayohda. Bu-ēldúna mínsoori kite', ndaga ba mínoori kihot, ee ba ínohoori. Wayee d'ú, d'ú ínohinndi, ndaga ya dēk narúu ee ya yii garúu bi taa'.

18 Mi foñanndiirúu fodii tubaayu, mi hay kiboyukis garúu.

19 Tesin ga jutuut bu-ēldúna hotsisanndiiróo, wayee d'ú, d'ú hayyoo kihot, ndaga mi yii pes ee d'ú ban d'ú hay kipes.

20 Besaama le' bēriinaa, d'ú hay ki'ínoh an mi yii ga Paammboo, d'ú ínoh an d'ú bii garoo ee ban mi yii garúu.

21 Baa waarinndoo yēri en baa am iñaa mi nakoh ee taabukiwada. Baa waa'toonaa, Paammboo hayyi kiwaa', mi ban, mi hayyi kiwaa', ee mi teewoh haffoo gari.

22 Yúdaa, ee boki na Yúdaa Iskariyot, wo''ari an:

- Ha'mudii, mín na ki'en an fu yah kiteewoh haffu garí dí hanngí, ee an fu yahhii kiteewukoh haffu ga bu-ēldúna tóoh?

23 Yéesu taassari an:

- Binaa bo' waa'toonaa, hay ki'am ga keeñci iñaa mi wo'. Ee Paamnboo hayyi kiwaa', mi na Paammboo dí hay gari ee dí dēk ga kaanci.

24 Baa waa'tiiróo, aboo iñaa mi wo'. Ee iñii d'ú keloh mi wo' yii meyohhii garoo wayee meyoh ga Paamudii wossooda.

25 Mi wo'inndúu iñuma, waa mi yii lís narúu ki'en.

26 Lēehíraa, baa yahhúu ki'amdoh ee yēri en Helaa yisela'í'yaa Paammboo yah kiwosoh ga teekiigooda hayyúu kijégí' tóoh ee ya hayyúu kiníindís tóoh iñcaa mi wo'eerúda.

27 Mi yii foñi'túu jam. Jamiigoo wēri mi onndúu. Mi onndiirúuwa fodii dii bu-ēldúna onohiwada, kaa lēyat ee kaa niikat.

28 Dú kelohin mi wo'inndúu an: «Mi yii yah ee mi hay kiboyukis garúu.» Binaa d'ú waareeroonaa, d'ú nebluk ga dii mi en na kiyah ga Paamudiida, ndaga Paamudii yēri wēñjoo kiyak.

29 Mi wo'inndúuka diimada, balaa iñcaama laakaa. En d'anaa ca laak bēriinaa, d'ú gēmboo.

30 Saawalloo narúu hoo'sanndii ndaga sépí'í'-ga-nofii, yii tík yahci ga ēldúnada, yii hay. En ki'ena, ya mínoo dara garoo.

31 Wayee mi tum fodii dii ya nakkoo kitumda. En d'anaa, bu-ēldúna mín ki'ínoh an mi keeñukin Paamudii, Kolkat, d'ú meyohat dii, d'ú yee!

15

Kedik na toytaagari

Yéesu tíkka ga an:

1 - Mi yēri en kedik-biiñkii kukayohkii, ee Paammboo yēri en yii líni kedik-biiñkiida.

2 Koykaa jok garoo, ee límbii tóoh, ya hayka kigú'. Wayee koykaa lím towaa, ya hayka kipaas bi set doonaa ka wēñ d'á kilím.

3 Dú nak, d'ú sétíruunun haat ndaga iñcii mi jégí'túuda.

4 Enat naroo wínoo fodii dii mi en narúu wínooda. Fodaa daa koy kedik, ka jokukkii ga kedikkaa, ka hanjka don, ka mínoo kilím towuda, d'ú ban, d'ú madan fodaama binaa d'ú enndii wínoo naroonaa.

⁵ Mi yëri en kedik-biiñkii, dú ßëri en toytii. Baa en wínoo naroo ee mi en wínoo narida man na kedikkaa lím towu tiyewin; wayee dú enndii naroonaa dú mínoo dara kitum.

⁶ Baa enndii naroo wínoonaa, hay kijafu ga fooh fodii toy tiyowuu, ta súß. Lëehíraa, ta nëgírohu, ta jafu ga kiwii, ta aaw kitak.

⁷ Binaa dú en wínoo naroo ee wo'eenciigoo yégís ga dūuycúunaa, kíimat iñaa neßpúu, dú hayyi ki'onu.

⁸ Iñaa en ndam ga Paammbooda wëri en an dú man na kedikkaa lím towu tiyewin ee iñaama yëri teewohan an dú bitëelíbéeroo.

⁹ Fodaa daa Paammboo waa'tooda, mi ßan mi waa'túuda. Dëkat ga kiwaarohkii mi teeßpúuda.

¹⁰ Binaa dú am iñcii mi nakkúudanaa, dú hay kidëk ga kiwaarohkii mi teeßpúuda, fodaa daa mi abee iñaa Paammboo nakeeroo ee mi yii dëkka ga kiwaarohkii ya teeßpooda.

¹¹ Mi wo'úu iñcuma doonaa keeñ-soosii en narooda en garúu ee dú líif na keeñ-soos.

¹² Iñii yii yëri mi nakkúu: Waarohat ga díkaantirúu fodii dii mi waa'túuda.

¹³ Laakkii kiwaarohkaa yak bi le' ga ki'onoh kumuunfu ndaga ßifiliifu.

¹⁴ Dú ßifiliiroo binaa dú tum iñii mi nakkúudanaa.

¹⁵ Mi ßaysisoorúu ga teekii súrga, ndaga súrga ínohoo dara ga iñaa ha'-kaanci tumi. Mi ßayyúu ga teekii filii, ndaga mi oninndúu ki'ínoh béëß iñaa mi ßewoh ga Paammbooda.

¹⁶ Enndii dú ßëri tanndoo, wayee mi, mi tanndúu. Mi fallarúu, mi wossarúu dú ka' ee dú tum fodii kedikkaa lími towu, towutaa leehoo. Këri tahan bi béëß iñaa dú kíim Paamudii ga teekiigoonaa, ya hayyúuri ki'on.

¹⁷ Iñii mi nakkúuda yëri en kiwaaroh ga díkaantirúu.

Bu-ëldúna hay kisagu buwaa gëm ga Yéesuda

¹⁸ Yéesu tíkka ga an:

- Binaa bu-ëldúna sagussúunaa, ínohat an ßa saginndoo balaa dúnnaa.

¹⁹ Enee an dú bok ga ëldúnanaa, eneenaa ëldúna hayyúu kiwaa' ndaga ya waarin iñaa en yuuci. Wayee dú, dú bokkii ga ëldúna. Mi, mi tanukinndúu ga dūuyßa. Këri tah bu-ëldúna sañngúu.

²⁰ Níindísukat iñii mi wo'eerúuda: «Súrga wëñoo kilaak solu ha'-kaanci». En an mi, ßa hatalinndoo ga kipesaa, dú ßan, ßa hayyúu kihatal ga kipes. En an ßa abin iñii mi jégírohdanaa, ßa hay ki'am iñcaa dú yahßa kijégí'da ßan.

²¹ Mi hay kitah, ßa tíkkúu iñcuma tooh ndaga ßa ínohoo ßii wossooda.

²² Enee an mi hayyii, enee an mi wo'ii naßanaa, eneenaa baakaa' tíkkoo gaba. Wayee diima, baakaa'ciigaba laakoo lay.

²³ Baa sañngoonaa, sagin Paammboo ßan.

²⁴ Enee an mi tummbii ga dūuyßa iñaa ken mosoo kitumaa, eneenaa ßa, baakaa' tíkkoo gaba. Wayee diima, ßa hotin iñcii mi tumda, ee ßa saginndii, mi na Paammboo.

²⁵ Wayee iñaama laakin ee fodaama iñii yii bídu ga Këyítfaa Waasaa Móyíisda matin: «Ba saginndoo ee ßa tíkkiika ga fen.»

²⁶ Mi hayyúu kiwosoh ga teekii Paamudii ßaa amfohanndúu. Yëri en Helaa teewohi kayoh ee kúlkoh ga Paamudiida. Ya hayaa, ya hay kiseedi' iñaa aaw garoo.

²⁷ Ee dú ßan, dú hay ki'en seediroo ndaga dú enee naroo aboh ga dalaaraa.

16

¹ Yéesu tíkissa ga an:

- Mi wo'inndúu iñuma doonaa dú foñoo ngëmiigarúu.

² Dú hay kikaalu ga jaanguciigaruu*. Ee sah wahtu waa hay, waa buwaa apanndúufa foonſan an ba en na kijaamuk Kooh ga iñaama.

³ Iñaama ba hayyi kitum ndaga ba ínohoo ken garí, enndii mi enndii Paamudii.

⁴ Mi wo''úu iñuma diima doonaa wahtaama le'aa, d'ú níndísuk an mi wo'eerarúuka.

Iñcaa Helaa yisela'í'yaa yah kitumda

Yéesu baatta ga wo''a tēelíbēecaagari an:

- Iñuma mi wo''iirúuri ga wii d'ú dal narooda ndaga lak mi enee narúu.

⁵ Diimada mi yii yah ga baa wossooda ee yínoo garúu meekissiiroo an: «fu yah gada?».

⁶ Keeñjúu leehin tak ndaga iñii mi yéegallúufa.

⁷ Moona mi wo''úu kayoh: iña gen garúu wēri en mi ka'. En ki'ena, mi ka'tiina, baa yahhúu ki'amdohda hayoo. Wayee binaa mi karaa nak, mi hayyúuri kiwosoh.

⁸ Ee binaa ya hayaa, ya hay kibúl bu-ēldúna ga iña en baakaa', ga iña en kijúb na ga iña en ki'atti'kaa Koohda.

⁹ Ya hayba kibúl ga an ba baa ga baakaa' wiyaak ndaga dii ba gēmbii garooda.

¹⁰ Ya hayba kibúl ga an mi bo' yijúwí' ndaga dii mi yii yah ga Paamudii ee d'ú hotsisanndiirooda.

¹¹ Ya hayba kibúl ga an Kooh yēri laak ki'atti' ndaga ga dii yii tík yah ga ēldúna atti'uunun kumēēní'da.

¹² Mi lís kitesoh enaama ciyewin caa mi jommbúu kiwo', wayee d'ú hatinooca diima.

¹³ Binaa Helaa teewohi kayohda hayaa, ya hayyúu kiní' ga tóoh iña en kayoh. En ki'ena, iñcaa ya yah kiwo'da meyohanndii gari, wayee ya wo'anndúu bēeb iñcaa ya keloh ga Paamudiida ee ya hayyúu kiyéegal iñcaa yah kilaak ga fikiida.

¹⁴ Ya hay kiteewoh ndamii mi laakda ndaga ya bewan ga iña mi laak, ya yéegallúuri.

¹⁵ Bēeb iña Paamudii laak, yuuroo. Kēri tah mi wo''úu an Helaa yisela'í'yaa bewan ga iña mi laak, ya yéegallúuri.

Keeñcaa tēelíbēecaa hay kileeh ee ca hay kimēēñjoh kisoos

¹⁶ Yéesu wo'issa tēelíbēecaagari an:

- Tesin ga jutuut d'ú hotsanndiiroo, ee tík ga jutuutaa d'ú hayyoo kihotis.

¹⁷ Ga tēelíbēecaagari, laakka baa dalu kiwo' ga díkaantiba an:

- Ya waa'tuu ya kiwo' duma an: «Tessin ga jutuut d'ú hotsanndiiroo ee tík ga jutuutaa d'ú hayyoo kihotis?» Ee ban ya wo'in an: «Mi yii yah ga Paamudii.»

¹⁸ Ba tíkissa ga an:

«Jutuutaa ya wo' waama, wa ya? Iñii ya waa' kiwo'da daal bo' ínohoori.»

¹⁹ Yéesu ínohha an ba waa'ti kimeekis, ya wo''aba an:

- Dú bii meekisoh ga díkaantirúu kiwaa' ki'ínoh iñii mi wo' an: «Tessin ga jutuut d'ú hotsanndiiroo ee tík ga jutuutaa d'ú hayyoo kihotis.»

²⁰ Kayoh-kayohda mi wo''úuka, d'ú hay kikoduk, d'ú fiipohi, wayee bu-ēldúna yah kinebluku. Dú, keeñjúu hay kileeh tak, wayee keeñ-leehaama hay kisúpítuk keeñ-soos.

²¹ Beti en na kilaak kowaa keeñci lehi hen tak ndaga lak wahtu ki'en ga coonu le'in gari. Wayee binaa ya laak kowaa, ya dal ki'aluk mesiklaatcaa ndaga lak keeñci soosin ga daa ya haydohin bo'-súusúus ēldúnada.

²² Dú ban, dii d'ú enaa dii watida, keeñjúu leehin tak, wayee mi hayyúu kihotis, ee bēriina, keeñjúu hay kisoos seb. Keeñ-soosaama, ken mínanndiiwa kinaas garúu.

* 16:2 16: 2 Jaanguciigaruu Yéesu wo' jaangu-yaawú'caa waama.

²³ Besaama hay bēriinaa, dū meekisissooroo dara. Kayoh-kayohda mi wo''úuka, béeb iñaa dū kím Paamudii ga teekiigoonaa, ya hayyúuri ki'on.

²⁴ Bi diima, dū kímmbii dara ga teekiigoo. Kíimat ee dū hay ki'onu, en dānaa dū líif na keeñ-soos.

Yéesu laakin ndam ga d'ook ëldúna

Lēehí'ta Yéesu wo''a tēelíbéecaa an:

²⁵ - Iñcuma tóhca mi wo''úuca ga liiwuk. Wahtu waa hay, waa mi wo'sanndii narúu ga liiwuk, wayee mi yah narúu kiwo' bi lee' lañ ga iñaa aaw ga Paamudii.

²⁶ Besaama hay bēriinaa, dū yah kíkím Paamudii ga teekiigoo. Ee mi wo''iirúu man mi yahhúu kíkíimi' Paamudii.

²⁷ En ki'ena, Paamudii ga kihafci waarinndúu ndaga dū waarinndoo ee dū gēmin an mi meyoh gari.

²⁸ Mi meyoh ga Paamudii mi hayin ëldúna. Diimada, mi yii meyoh ëldúna, mi yee ga Paamudii.

²⁹ Tēelíbéecaagari dallari kiwo' an:

- Malka, fu yii wo' naríi bi lee' kimma, diima fu liiwukissii.

³⁰ Dí hotin kimma an soolukkii fu meekisu iñaa bo'-súusúus halaat ga helci. En ki'ena, fu ínohin iñaa en tóoh. Kērí tah dí gēmin an fu meyoh ga Kooh.

³¹ Yéesu taassaba an:

- Kon dū gēmin kimmane?

³² Wahtii deeyin, ee wa weema sah, wii dū yah kitasaarukoh, yaa en béeb yee ga kotci, dū foñnjoo hanngoo. Wayee mi tessii hanngoo ndaga Paamudii yii naroo.

³³ Mi wo'inndúu iñuma doonaa dū laak jamaa meyoh garoo. Dú hay kilaak coonu ciyaak ga ëldúna, wayee guu'guulukat ndaga mi laakin ndam ga d'ook ëldúna.

17

Yéesu kímmba Kooh

¹ Ga waa Yéesu lēehí'ta kiwo' fodaama, ya taaginukka d'ook-Kooh, ya wo''a an:

- Paamudii wahtii le'in. Teewohaa ndamii Kowukiigaraa, en dānaa Kowukii ñan teewoh ndamiigaraa.

² Ndaga fu oninndi dooli ga d'ook buwii béebba, doonaa béeb buwii fu tík ga yahcida ya onba kipeskaa leehoo taa'da.

³ Kipeskaa leehoo taa'da kērí en an ña ínohhaa, fu yii fu donj fu en Koohyii yukayohyiida ee ña ínoh Yéesu Kiristaa, yii fu wosda.

⁴ Mi teewohin ndamiigaraa ga ëldúnada, ee mi lēehdín lēgēyaa fu ereeroo kitumda.

⁵ Diimada nak, Paamudii, eraaroo ndam ga yahaafu, waa mi laakee ga yahaafu lakanaa ëldúna sakussii duumda.

Yéesu kíimi'ta tēelíbéecaagari Kooh

Yéesu tíkka ga an:

⁶ - Buwii fu bewoh ga bu-ëldúna, fu tíkka ña ga yahhooda, mi ínohlukohinba teekiigaraa. Ba enee buufu, fu tíkka ña ga yahhoo, ee ña abin wo'eenfu.

⁷ Ba ínohin diima an iñaa fu oninndoo tóoh meyoh garaa.

⁸ Wo'eencaa fu ereerooda, en ki'ena mi erinbaca ee ña te'inca. Wóorinba píj an mi kúlkoh garaa ee ña gēmin an fu yērí wossoo.

⁹ Mi kíimi'ba. Mi kíimi'tii bu-ëldúna, wayee mi kíimi' buwii fu tík ga yahhooda, ndaga buufu.

¹⁰ Béeb iñaa mi laak, yuufu ee béeb iñaa fu laak, yuuroo, ee ndamii mi laakda hotukin gaba.

¹¹ Mi bokissii ga bu-ældúna, wayee ba, ba bii ga əldúna, ee mi, mi yii hay garaa. Paamudii yisela'i'yii, somaaba na doolum teekumgaraa, wum fu e'tooda, doonaa ba en wíinoo fodii dii mi naraa ɗu en wíinoofa.

¹² Ga waa mi en naba ga əldúnada, mi someeba na dooliigoo en ga teekiigaraada, teekii fu onndooda. Mi niirin buwii fu onndooda ee yíinoo gaba múuycii, enndii yaa jomee kisaŋku'danaa. Fodaama iŋaa Kèyítfaa wo'eeda matta.

¹³ Ee diimada, mi yii boyuk garaa. Iŋcuma mi wo'ca, waa mi yii lís ki'en ga əldúna, doonaa mi líifi'ba na keeñ wisóosí', wii meyoŋ garooda.

¹⁴ Mi erinba wo'eenciigaraa ee bu-ældúna saguununba, ndaga ba bokkii ga əldúna, fodii dii mi ban mi bokkii ga əldúnada.

¹⁵ Mi kíimbiiraa fu bewohba əldúna, wayee mi kíimmbaa fu músalba ga Seytaani.

¹⁶ Ba bokkii ga əldúna fodii dii mi ban, mi bokkii ga əldúnada.

¹⁷ Sokaa kayohfigaraa ga keeñciigaba doonaa ba eroŋ haŋba garaa. Wo'eeniigaraa wəri en kayoh.

¹⁸ Fodii dii fu woseeroo ga əldúnada, mi ban mi wosba fodaama.

¹⁹ Bəri tah mi eroŋ haŋfoo garaa bi matin sək, doonaa ba eroŋ haŋba garaa ndaga kayohfi.

²⁰ Mi kíimi'tii doŋ tēelíbēeciigoo wati, wayee mi kíimɗin ban bi ga buwaa yah garoo kigēm ndaga wo'eencaagabada.

²¹ Paamudii, mi kíim doonaa béeɓ en wíinoo. Ba enat wíinoo naruu fodii dii fu en wíinoo naroo ee mi en wíinoo naraada. Ba enat wíinoo doonaa bu-ældúna gēm an fu yəri wossoo.

²² Mi erinba ndamii fu e'tooda, doonaa ba en wíinoo fodii dii ɗu en wíinoofa.

²³ Mi en ga ɗuuyba fodii dii fu en ga ɗuuycooda, doonaa ba en wíinoo senjis, en danaa bu-ældúna inoh an fu yəri wossoo ee fu waarinba fodii dii fu waa'tooda.

²⁴ Paamudii, mi waa' daa mi yahɗa, buwii fu onndooda, ba en daama ban naroo, en danaa ba hot ndamii mi laakɗa, wii fu e'tooda. Ndaga fu waarinndoo balaa əldúna sakunaa.

²⁵ Paamudii, fu yii fu júwindɗa, bu-ældúna inohsooraa, wayee mi, mi inohinndaa. Buwii bii nak inohuunun an fu yəri wossoo.

²⁶ Mi oninba ki'inohhaa ee mi hayyaa kibaat ki'inohlukoh gaba, en danaa, kiwaa'kiigaraa narooda le' bi gaba ee mi ga kihaffoo, mi en ga ɗuuyba.

18

Yéesu abussa

(Mëccëe 26: 47-56; Marka 14: 43-50; Lúkkaa 22: 47-53)

¹ Yéesu kíimmba Kooh fodaama bi ya lēehí'ta, ya koolukka na tēelíbēecaagari, ba ka'ta bakaa húlúwaa Sederon hanoh gaada. Daama laakeera yoon-dëraa en da, ya aassa da na tēelíbēecaagari.

² Yúdaa ban, yaa yahhi kitoonda lak inohin ɗekataama ndaga Yéesu yewineera kika' daama, ya na tēelíbēecaagari.

³ Yúdaa nak ka'ta da, taam na bisoldaa' na bibo' ga buwaa watuki ga Kaanfaa Koohɗa, baa sarahohcaa na Fērísiiyeencaa ebilee ba taam naridɗa. Ba bayya ga yahba lúsee-kiwii, lampu, na kalaɓ.

⁴ Lak Yéesu inohin iŋaa yahhi kidalɗa, ya hídohneera naba, meekissaba an:

- Dú raas ba?

⁵ Ba taassari an:

- Dí raas Yéesu Nasareet!

Yéesu wo''aba an:

- Mi yëri en* Yéesu!

Wiima lak Yúdaa yii toon Yéesuda, yeema tuukka ßan na soldaa'cii.

⁶ Daa Yéesu wo'eeßa an «Mi yëri», ßa sooffa fenoo, keenussa kakay.

⁷ Yéesu meekisissaba an:

- Dú raasba?

Ba taassa an:

- Dí raas Yéesu Nasareet!

⁸ Yéesu wo''aba an:

- Mi wo'inndúu an mi yëri. En lak dú raassoonaa íisat ßuwii bii ßa yee.

⁹ Iñaama laakka ee fodaama iña Yéesu wo'eeda matta. Ya wo'ee an: «Buba, yíinoo ga ßuwii fu tík ga yahhooda sanju''ii.»

¹⁰ Simon-Pee', lak ßayin kalaß, ya ðollafa, típpafa súrgaa ha'-kaadaa sarahohcaa, gú'ta nofaa ñaabaa. Súrgaama teeksee Malkus.

¹¹ Yéesu dalla kiwo' Pee' an:

- Íkaa kalaßfigaraa ga huuwii. Kaas-coonii Paamudii e'tooda mi jommbiiwa ki'an hene?

Yéesu ßayussa kaan Aan

¹² Waa ennda ða, soldaa'caa na yaa kuliyuk gabada na ßuwaa yaawúu'caa watuki Kaanfaa Koohda, abussa Yéesu, pokussari.

¹³ Ba ðeßpari kibay kaan Aan†. Aan yaama yëri en payam Kayíf. Kayíf nak, kíisci laakki lak yëri en ha'-kaadaa sarahohcaa.

¹⁴ Kayíf yaama nak, yëri onee yaawúu'caa hel, wo''aba an iña gënda yëri en an ßo' yíinoo kani' bééß kúlkii.

Pee' taasukka Yéesu

(Mëccëe 26: 69-70; Marka 14: 66-68; Lúkkaa 22: 55-57)

¹⁵ Simon-Pee' na ßo' yiliis ga tëelíbéecaa taabukussa Yéesu. Tëelíbéenaama, ha'-kaadaa sarahohcaa ínoheerari kërí tah ya mínnda ki'aas na Yéesu hëtaa kaanfaa ha'-kaadaa sarahohcaa.

¹⁶ Wayee Pee' tessa ga fooh ga yahaa hal-kaadaa. Waa ennda ða, tëelíbéenaama ha'-kaadaa sarahohcaa ínohinda, meyca, ka'ta ga ßetifaa tuukee daama kiwatuk hal-kaadaada, ya saawalla nari, ya ekka Pee' ðuuy.

¹⁷ Súrgaa yibetiyya yaama tuukee kiwatuk hal-kaadaada dalla kimeekis Pee' an:

- Fu ßan, fu bokkii ga tëelíbéecii bii yiine?

Pee' taassari an:

- Ó'óo, mi bokkii ga de!

¹⁸ Wiima lak Kooh soosin, kërí tah súrgacaa na ßuwaa watuki Kaanfaa Kooh ensee daamada fetussa kiwii, ßaa yoonuk. Pee' enee daama naba, yaa yoonuk ßan.

Ha'-kaadaa sarahohcaa meekissa Yéesu

(Mëccëe 26: 59-66; Marka 14: 55-64; Lúkkaa 22: 66-71)

¹⁹ Ha'-kaadaa sarahohcaa meekissa Yéesu ga loo tëelíbéecaagari na ga loo jëgírohaagari.

²⁰ Yéesu taassari an:

- Mi wo'ee hen ga fikíi bééß. Besoo bes mi jëgírohee ga ðuuy jaangu-yaawúu'caa na ga ðuuy Kaanfaa Kooh, ga daa yaawúu'caa bééß hídoohseedá. Mi mosoo kidaakuk mi wo' yen.

²¹ Kon fu meekisoo ya ga iñaama? Meekisaa ßuwaa súkúrukeerooda iña mi wo'ßada. Ba ga kihafba, ßa ínohin dijófi' iña mi, mi wo'ða.

* 18:5 18: 5 Mi yëri en Diima, Yéesu eroh teekaa Kooh, Elohim. Malkat 8: 24, 56. † 18:13 18: 13 Aan yëri enee ha'-kaadaa sarahohcaa balaa Kayíf bewanaa. Kërí tah ya líssa ki'onu céé' ga iñaama.

22 Daa Yéesu wo'ee iñaama, yiinoo ga buwaa watuki Kaanfaa Kooh ee ensee daamaɗa lenngari pa', wo''ari an:

- Fu lofan sarahohii yiyaakyii fodumane?

23 Yéesu taassari an:

- En lak wo'eeniigoo júbpiinaa, wo'aa iña júbpii gaɗa. Wayee en an iñii mi wo'ɗa júwinaa fu feekohhoo ya?

24 Waa ennda ɗa, Aan nakohha Yéesu bayu, na banɗa ga yahɗa, ga Kayif, ha'-kaadaa sarahohɗa.

Pee' taasukissa Yéesu

25 Wiima lak Simoŋ-Pee' yii lís diima, yii yoonuk, laakka baa wo''i an:

- Fu ban, fu bokkii ga tëelibeɗa baa yaamane?

Wayee Pee' taasukka an:

- Múk, mi bokkii ga.

26 Wiima ban, ga súrgaɗa ha'-kaadaa sarahohɗa, laakka ga yiinoo ee bokoh na baa Pee' gúree nofaaɗa. Ya wo''a Pee' an:

- Mi hotéeriira nari ga ɗuuy yoon-ɗeraane?

27 Pee' dalla kitaasukis. Ya yaa lèehi' kiwo' rek, laakka siik-pabaa kon.

Yéesu bayussa ga fikii Pílaat

(Mëccëe 27: 1-2,11-14; Marka 15: 1-5; Lúkkaa 23: 1-5)

28 Lèehi'ta, buwaa kuliyuk ga yaawúu'caada bewohussa Yéesu ga Kayif, ba bayyari kaanfaa gúwernëe' bu-Room. Enee ga kím cuut. Ba ga kihafɗa, ba aassii ɗuuy kaanfaa doonaa, ga iña baahaagaɗa nakohɗa, ba liiwoo ee ba mín kibok ga hewaa feetaa Paakaagaɗa.

29 Iñaama tah, Pílaat, gúwernëeraa nammba kimey gaba ga fooh, meekissaba an:

- Bii yii, iñii ɗú yabohhida, ya ya?

30 Ba taassari an:

- Ya enéerii tumoh-kofeelaa, ɗí haydohoori garaa.

31 Pílaat wo''aba an:

- Bayatti, ɗú atti'i na kihaffúu, ga dii Waasiigarúu nakohɗa.

Wayee yaawúu'caa loffari an:

- ɗí onussii ki'atti' bo' kikaan!

32 Iñaama laakka ee fodaama iña Yéesu wo'ee ga loo daa kikaankaagari yah kimanda jomee ɗa kilaak. Ya yéegalohee daa kikaankaagari yah kimanda.

33 Waa ennda ɗa, Pílaat boyukka ɗuuy kaanfaa, ya baylukka Yéesu. Ya meekissari an:

- An fu yëri en buurii yaawúu'ciine?

34 Yéesu taassari an:

- Iñum fu wo' yuma, fu yëri halaati' haffu kanoo biɓo' biliis bëri wo''aaka garoo?

35 Pílaat loffari an:

- Mine, mi nam ki'en yaawúure? Heetiigaraa na sarahohcii biyaakɗa bëri kalaami''aa garoo. Fu, fu tum ya?

36 Yéesu taassari an:

- Nguuriigoo enndii nguu' ëldúnanii wii. Binaa nguuriigoo enee nguu' ëldúnanii wiinaa, eneenaa súrgaciigoo hay kiheñohu doonaa mi tíksoo ga yah buwii kuliyuk ga yaawúu'ciida. Wayee ó'oo, nguuriigoo enndii nguu' dii, ga ëldúna.

37 Pílaat dallari kimeekis an:

- Kon fu iñii buu'?

Yéesu taassari an:

- Fu yii wo'ka: mi iñii buu'. Ee iñii tahhoo kilímu ee mi hayin ëldúnada wëri en kiseedi' kayohfii. Béeb baa bokin ga kayohfii, súkúruk wo'eenndoo.

38 Pílaat wo''ari an:

- Kayoh, fa ya?

Yéesu atti'ussa kikaan

(Mëccëe 27: 15-31; Marka 15: 6-20; Lúkkaa 23: 13-25)

Waa ennda ða, Pílaat meyissa ga yaawúu'caa ga fooh, ya wo''aba an:

- Mi ga kihaffoo, mi hottii ga bii yii enaama yíinoo yaa cal ki'atti'u kikaan.

³⁹ Diima nak, waa enin baah garúu, ga hew Paakaa en béeb mi lëgísi'túu bo' yíinoo ga kasu, ðú waa' mi lëgísi'túu buurii yaawúu'ciine?

⁴⁰ Daama, ba enissa kifip didóolí' an:

- Ó'óo, hanat ki'en yuma, dí waa' Barabaas!

Barabaas yaama enee tumoh-kofeel yiyaak.

19

¹ Waa ennda ða, Pílaat nakohha Yéesu bewu, ya bayu, ya rípu na ngee'.

² Soldaa'caa tiki'ta Yéesu ga haffa iñaa man na fodii baanu-buu' ee terohu na lúp.

Ba ekkari kúltí fiyo'oh* cor.

³ Ba deeyca garinaa, ba këñdiri an:

- Pesa, buurii yaawúu'cii!

Tíkka ga ba baa feekki.

⁴ Pílaat meyissa fooh, wo''a yaawúu'caa an:

- Súkúrukut! Mi hayyúuri kihaydohi fooh doonaa ðú ínoh an mi hottii ga bii yii enaama yíinoo yaa cal ki'atti'u kikaan.

⁵ Yéesu dalla kimey fooh, bayin ga haffaa baanaa hëwrohu na lúpða ee ya ekukin kúltífaa fiyo'ohfaa. Pílaat wo''aba an:

- Buum yooma!

⁶ Ee daa sarahohcaa biyaakbaa na buwaa watuki Kaanfaa Kooh hotee Yéesu rek, ba baa fiip an:

- Daayaari ga kuraa! Daayaari ga kuraa!

Pílaat taassaba an:

- Bayatti, ðú daayci ga kuraa na kihaffúu, ndaga mi, mi hottii gari enaama yíinoo yaa cal ya atti'u kikaan.

⁷ Yaawúu'caa loffari an:

- Dí, dí laakin waas, ee ga iñaa waasiima nakohða, ya jom ki'apu hen ndaga ya tík hafci Kowu Kooh.

⁸ Daa Pílaat kelohee wo'eencaa caama, ya wëñnja da kitíit.

⁹ Ya boyukka ðuuy kaanfaa, ya meekissa Yéesu an:

- Fu kúlkoh gada?

Wayee Yéesu taassiiri hen sah.

¹⁰ Waa ennda ða, Pílaat wo''ari an:

- Fu sanj naroo kiwo'e? Hanaa fu ínohoo an mi míninndaa ki'íis fu yee, ee ban mi míninndaa kidaayluk ga kuraa?

¹¹ Yéesu taassari an:

- Fu mínalooroo dara enndii an Kooh yëri onndaakanaa. Këri tah baa tíkkoo ga yahfuda yëri wëñnjaa kiyëki' baakaa'.

¹² Ga ðekataama, Pílaat yaa heel ki'íis Yéesu, wayee yaawúu'caa baa fiip didóolí' an:

- Binaa fu íis bii yii rekaa fu enndii filiimun buu' Sesaa'. Baa tík hafci buu' béeb, lak sagohin na buu' Sesaa'.

¹³ Daa Pílaat kelohee wo'eencaama, ya meydohha Yéesu fooh, ya yuñnga ga bagaa ya yugohi ki'atti'ða, ga ðekataa tawahu na atoh ciyaak ee wo'si ga ki'Ebërëe "Gabata"†.

* **19:2 19: 2** Kúltífaa fiyo'ohfaama hëwrohu na píis wilëeki'-dooli, ee man na caa buu'caa na buwaa biyaakbaa bëri laakfa ki'ekuk. † **19:13 19: 13** Teekaa ðekataama wëri en «ðekat wikëri' ðook» ga ki'Arameyee.

¹⁴ Besaa bērii enee besaa goonataa Paakaa‡ yaawúu'caa, ee enee ga bak mídí. Pílaat wo''a yaawúu'caa an:

- Buurumgarúu yooma!

¹⁵ Wayee baa fiip didóolí' an:

- Ya kaanat, ya kaanat! Daayaari ga kuraa!

Pílaat wo''aba an:

- Buuriigarúu, mi daayatti ga kuraane?

Sarahohcaa biyaakbaa taasussa Pílaat an:

- Dí laak buu' yíinoo kep ee yērí en buu' Sesaa'.

¹⁶ Waa ennda da, Pílaat tíkka Yéesu ga yahba ba daayneeri ga kuraa .

Yéesu daayussa ga kuraa

(Mëccëe 27: 32-44; Marka 15: 21-32; Lúkkaa 23: 26-43)

Soldaa'caa abussa Yéesu ba baa yah nari.

¹⁷ Yéesu koorukka kuraanaagari na kihafci, meycá teeraa kiyah dekataa teeku Loon-haf ee wērí en ga ki'Ebērēe Golgotaa.

¹⁸ Daama soldaa'caa daayussa Yéesu ga kuraanaa. Ba daayca ban bo' banak biliis ga yahaaci, yaa en béeb ga Kuraa: yii hanohhari yah-ñaam, yíinoo hanohhari yah-seŋ. Yéesu ennda ga le'naa.

¹⁹ Pílaat bínlukka yen ga kuhaanga, ja daayussa ga dook kuraanaa Yéesu. Iñii yii yērí bínsee ga: «Yéesu Nasareet, buurii yaawúu'cii.»

²⁰ Iñaa bídu ga kuhaangakaada, yaawúu' biyewin jagussawa ndaga dekataa waama Yéesu daayohu ga kuraada enee ga yahaa teeraa, ee lak kaahay cērí bínsee ga kuhaangakaa: ki'Ebērēe, kiLateŋ na kiGerek.

²¹ Sarahoh-yaawúu'caa biyaakbaa wo'ussa Pílaat an:

- Kaa iis iñaa yaama bídu an «buurii yaawúu'cii», wayee bínsat an: «bii yii wo' an: Mi yērí en buurii yaawúu'cii.»

²² Pílaat loffaba an:

- Iñaa mi bínfa, mi bídinndi.

²³ Ga waa soldaa'caa lēehírussa kidaay Yéesu ga kuraanaa, ba bebpa kúltícaagari warohussaca kom cinikiis, soldaaraa en béeb bebpa kom wíinoo. Lēehí'ta ba bebpa kúltífaagari fiyaakfaa ya tíki ga dookda. Fa ñēekírussii hen ee fa en piis wíinoo, aboh dook bi ga kakay.

²⁴ Ba wo''a ga díkaantífa an:

- Du hanatfa kida', du yípoŋat tudoo' ki'ínoh baa laakanfaa.

Iñaama laakka ee fodaama iñaa Kēyítfaa wo'eeda matta. Fa wo'ee an: «Ba warohha kúltícaagoo, ba yípoŋha tudoo' ga kúltífaagoo fiyaakfaa.» Ee iñaama deŋ yērí soldaa'caa tum.

²⁵ Eew Yéesu, ya na kēmēenkiici yibeti na Mērí, beti Kelewopaas na Mērí-Malleen, tuuksee ga yahaa kuraanaa Yéesu.

²⁶ Daa Yéesu hotee eeci, ee tēelíbēenaagari ya keeñukda tuukin ga yahaa yaama, ya wo''a eeci an: «Betifii, kowukumgaraa kooma.»

²⁷ Lēehí'ta ya wo''a tēelíbēenaa an: «Eefu yooma». Aboh ga besaa bērii, tēelíbēenaa yaama haydohha Mariyaama ya dēk nari ga kaanci.

Kikaankaa Yéesu

(Mëccëe 27: 45-56)

²⁸ Waa ennda da, lak Yéesu ínohin an tóoh matin kimma, ya wo''a an:

- Mi pílin.

Fodaama iñaa bídu ga Kēyítfaada matta.

‡ 19:14 19: 14 Bescaa yaawúu'caa dali ga noh-soos. Dii, besaa waayukii Paakii aboh noh-soosaa arsamiisaa bi ga noh-soosaa eljúmaa Yéesu daayohseedá.

²⁹ Laakeera daama kujataakaa liifin muut na biiñaa piriikin. Soldaa'caa bewussa eposaa ba ñoon ga biniiga', ba maanngawa ga dooraa meyoh ga kedikkaa wo'u Isoop, ba tobinndawa ga kúuwkaa Yéesu.

³⁰ Daa Yéesu d'uuyee ga biiñaa wipiriiki'waa, ya wo''a an:

- Tóoh matin.

Lëehi'ta ya feekka haf, kaannda.

Hëbúusaa Yéesu gúlussa na núb

³¹ Wiima lak yaawúu'caa baa ga besaa waayukaa Sabat. Ba waaréeri Sabataama laak faraafcaa ga kuraacaa. Wëñaa ga Sabataa waayuku waama yakeera lool gabaš. Ba dalla kika' ga Pílaat ba kíimmbari, kotcaa buwaa daayu ga kuraada weelu ee faraafcaa yóoskíru.

³² Waa ennda da soldaa'caa hayussa ga buwaa daayu na Yéesu ga kuraada, ba weella kotcaa yaa ba def gari kile'da, ba paaffa ga yukanakyaa.

³³ Daa ba le'ee ga Yéesu, ba weellii kotcaagari, ndaga ba hotta an ya kaanin kumëeñi'.

³⁴ Wayee laakka ga soldaa'caa yíinoo yaa gúl hëbúusaa Yéesu na núb. Ga saasi ñif na músú caa soon ga gaañaa.

³⁵ Bii seedi' iñii yiida tik hasci ga hen ee iñii ya seedi'da kayoh. Ya ga kihafci, ya ínohin an iñaa ya wo'da kayoh. Ya seedi'inka doonaa d'ú ban, d'ú gëm.

³⁶ Iñaama laakka ee fodaama iñii bídu ga Këyítfaada matta. Bídu ga an: «Wíinoo ga yohcaagari weelsanndii.»

³⁷ Ee laakin ban daa bídu diliis ga Këyítfaa an: «Ba hay kimalaki ga baa ba gúlee hëbúusaagarida.»

Yéesu ekussa ga loyaagari

³⁸ Waa ennda da, Yoseef yaa dëk teeraa Arímateeda, kíimmba Pílaat ya onndi kibeš faraaffaa Yéesu. Yoseef enee tëlíbéee Yéesu, wayee ya d'aakukeeka hen, ndaga ya niikee buwaa kuliyuk ga yaawúu'caada. Pílaat onndari ya beš faraaffaa. Ya dalla kihay, ya bešpa faraaffaa Yéesu.

³⁹ Níkodeem ban taammba na Yoseef. Níkodeem yaama yëri en baa karee ga Yéesu ga wek kisaawalnee narida. Ya baydohha iñaa le' kíloo cidaañkaah-kaahay ga cúuraay mún waa hícowu míi' na alowees*.

⁴⁰ Ba banak, ba bešpa faraaffaa Yéesu. Ba múullafa na lëmii, ba tumdohha ga cúuraayaa wi'éëñi'waama fodaada yaawúu'caa tumi ba yah ki'ac faraafbanaa.

⁴¹ Ga yahaa dekataa Yéesu daayohseedfa, laakeera yoon-dëraa en daama. Ee ga duuy yoon-dëraama laakeera loy wi'as waa yotu ga atoh, waa ken mosoo ga ki'eku.

⁴² Wiima, waa lak yaawúu'caa ensee ga besaa waayukaa Sabat, ee ban loyaa deeyeera daama, ba ekka faraaffaa Yéesu ga.

20

Loyaa en wibuucuuc

(Mëccëe 28: 1-18; Marka 16: 1-8; Lúkkaa 24: 1-12)

¹ Dímaasaa ga kímáa cuut, lak KooH wíissii duum, Mëri-Malleen ka'ta loyaa Yéesu. Ya hotta atohaa lagohsee loyaada, nísuunun.

² Ya dalla ki'íisuk na jaa', yaa yah ga Simon-Pee' na tëlíbéenaa yíinoo Yéesu keeñukeeda. Ya wo''aba an:

- Ha'mudii bewohuunun ga loyaagari ee dí ínohoo ga daa ya bayuda.

§ 19:31 19: 31 Sabataamaa na feetaa Paakaa yaawúu'caa cëri bok bes. * 19:39 19: 39 Mii' na alowees Iñcaa heet cúuraaycaa meyoh ga kedik. Buwaa tumeeca ki'éëñi' kúlti wala duuy túuy, na ban ki'éëñi' na kidaak faraaf ga duuy loy.

³ Pee' bëtta na tēelíbéenaa yíinooyaa, ɓaa fool kimalaknee loyaa.

⁴ Ba ɓanak béebɓa ɓaa fool, wayee tēelíbéenaa yíinooyaa wēñnja Pee' kigaaw, ya deɓpa Pee' kile' loyaa.

⁵ Daa ya hēebɗuk hen ya hotta lēmíícaa faanuunun ga kakay, wayee ya aassii.

⁶ Simon-Pee' yaa taabee ga fenooɗa hannda kile'. Daa Pee' aas hen, hotta lēmíícaa faanuunun kakay,

⁷ na lēmíinaa baanu'see ga hafaa Yéesuda. Lēmíinaama, lak atukohussii na cíinoocaa, wa ponnee hen, faanussa han ga ɗekat wíinoo daama.

⁸ Waa ennda ɗa, tēelíbéenaa yíinoo yaa ɗewee kile' loyaada hannda ki'aas ɓan. Ya hotta, ya gēmma.

⁹ [En ki'ena, iɓaa Kēyítfaa yéegalohee an Yéesu jomin kimílís ga ɓuwaa kaaninɗa leeréerí ga hafcaa tēelíbéecaa duum].

¹⁰ Lēehi'ta tēelíbéecaa ɓoykussa kaanɓa.

Yéesu feeñukka ga Mēri-Malleen
(Mēccēe 28: 9-10; Marka 16: 9-11)

¹¹ Mēri nak tuukka ga yahaa loyaa ga fooh, ya yaa koduk. Daa ya enee na kikodukɗa, ya híilla kihēebɗúk loyaa,

¹² ya hotta malaaka ɓanak ɓaa ekkuunun kúltí ciyaanaaw ɗer, yuguunun ga daa faraaffaa Yéesu faanseeɗa: yíinoo ga daa hafaa hanoheeda, yíinoo ga daa kotcaa hanoheeda.

¹³ Malaakacaa meekissari an:

- Betifii, fu koduk ya?

Ya taassaba an:

- Ba bewin faraaffii Ha'mudiigoo ee mi ínohoo ga daa ɓa faanndida.

¹⁴ Daa ya enee na kiwo' iɓaama, ya heelukka, ya hotta Yéesu tuukin, wayee ya ínohsohhiiri.

¹⁵ Yéesu meekissari an:

- Betifii, fu koduk ya? Fu raas ɓa?

Mēri foonnga an ɓaa watuki yoon-ɗeraada yēri, ya wo''ari an:

- Kiyaakii, en lak fu yēri beɓpinaa, wo'aaroo ga daa fu faanndida, mi ka', mi koo'neeri.

¹⁶ Yéesu wo''ari an:

- Mēree!

Mēri mēeñsukka, dalla kiwo' ga ki'Eberēe an:

- Rabúní! (Wēri en Jēgírohii).

¹⁷ Yéesu wo''ari an:

- Kaa tēhdohoo* ndaga mi ka'tii ɗook ga Paamudii duum. Wayee kara, fu wo'nee tēelíbéecaagoo an mi yii yah ɗook ga Paammboo, yii en Paammɓúuda, ga Koohyiigoo, yii en Koohyiigarúuda.

¹⁸ Waa ennda ɗa, Mēri-Malleen ka'ta ga tēelíbéecaa, wo''aba an:

- Mi hotin Ha'mudii!

Lēehi'ta ya béestí'taba iɓaa Yéesu wo'eerida.

Yéesu feeñukka ga tēelíbéecagari

¹⁹ Ga noh-soosaa dímaasaa ya míliseeda, tēelíbéecaa tēcukussa ga túuyaa ɓa hídirukoheeda, ndaga ɓa niikee ɓuwaa kuliyyuk ga yaawúu'caada. Daama, Yéesu hayya, tuukka ga leelooba, kēñi'taba an:

- Jam namohat narúu!

²⁰ Ga waa ya wo''a fodaama, ya teebpaɓa yahcaagari na hēbúusaagari. Keeɓaa tēelíbéecaa soossa bi ndaga daa ɓa hotin Ha'mudiida.

* **20:17 20: 17** Kaa tēhdohoo Laakin lēegísohcaa wo'u ga ɗekataama an: «Kaa le' garoo».

21 Yéesu wo'issaba an:

- Jam namohat narúu! Fodii dii Paamudii wossooda, mi ñan mi wossúuda.

22 Ga waa ya wo''a fodaama, ya fúriisa ga dookba, wo''aba an:

- Te'at Helii yisela'iyii.

23 Béeß buwaa dú bayalan baakaa'caagabada, ña hay kibayalu; wayee buwaa dú bayalanndii baakaa'caagabada, ña bayalsanndii.

Yéesu feeñukka ga Toomaa

24 Toomaa, yaa ñaysi Dídímda† ee ya bok ga apotaa'caa bidaañkaah na ñanakbaada, maaséeríi ga waa Yéesu hay gabaada.

25 Tēelíbéecaa tesda wo'ussari an:

- Dí hotin Ha'mudii.

Wayee Toomaa loffaaba an:

- Enndii an mi tík kuhassoo ga mēegēe-poontucaa ga yahcaagarida, ee mi jiiip jokonndoo ga, mi ek yahhoo ga hēbúusaagarinaa, mi gēmoo.

26 Tíkka ga bes ciyitnakaahay, tēelíbéecaa hídírukohissa ga duuy kaanfaa ee Toomaa enee naba. Lak halcaa tēcuunun wayee Yéesu hayya tuukka ga leelooba kēñí'taba an:

- Jam namohat narúu!

27 Lēehí'ta, ya wo''a Toomaa an:

- Tíkka jokonjiigaraa, dii, ga yahciigoo, fu malak. Ekaa yahiigaraa ga hēbúusiigoo. Íisaa kiwedi', fu gēm!

28 Toomaa dalla kiwo' anee:

- Ha'mudiigoo ee Koohyiigoo!

29 Yéesu wo''ari an:

- Dii fu hottooda tahhaa kigēm. Ba yewinin múu' ñuwii gēmin ee hotussiirooda!

30 Yéesu tummba ga fikíi tēelíbéecaagari kíntaan ciyewin ciliis, caa bíduusii ga Kēyítíi fii.

31 Kíntaaníi en ga Kēyítíi fiida nak, ca bídu ga doonaa dú gēm an Yéesu yērí en Kírístaaníi, Kowukíi Kooh; ee dú gēm garinaa, dú hay kilaak kipes ga teekci.

21

Yéesu tummba kíntaan ga kimbaal jēn

1 Ga waa íñaama paaffa, Yéesu feeñukissa tēelíbéecaagari ga seereenaa giyyaa Tíbéeríyaat*. Ya feeñukeeña fodii dii:

2 Simoñ-Pee' na Toomaa yaa ñaysi Dídímda† na Natanayeel yaa meyoh Kanaa ga gohaa Gēlílēeda na towutaa Sebedee na tēelíbéee Yéesu ñanak bíliis ensee daa dínoo.

3 Simoñ-Pee' wo''aba an:

- Mi yii yah kimbaalnee jēn.

Ba taassari an:

- Dí ñan dí hay naraa kitaam.

Ba ka'ta, ña aassa ga gaal-loocaa, wayee wekaa bēríi, ña ammbii dara.

4 Lak Kooh yaa yah kiwíis, Yéesu tuukka ga tewisaa giyyaa, wayee tēelíbéecaa ínohsohussiiri.

5 Yéesu wo''aba an:

- Biyaay, mbaa dú abin yen?

Ba taassari an:

- Ó'óo!

6 Ya wo''aba an:

- Weesat mbaalii ga ñakii hanoh gaal-loocii yah-ñaamda, dú hay ki'am jēn.

† 20:24 20: 24 Teekaa Dídímda wērí en «Síis, ño' ñanak»
«Dídímda» wērí en «Síis ño' ñanak... »

* 21:1 21: 1 Giyyaa Gēlílēe. † 21:2 21: 2 Teekaa

Waa ennda da, ba weessa mbaalaa, mbaalaa líiffa muut na jën bi ba mínissiiwa kimeydoh músúmaa.

⁷ Tëelíbéenaa Yéesu keeñukeeda, wo'a Pee' an:

- Ha'mudii yëri!

Daa Simon-Pee' kelohee wo'eenaa an: «Ha'mudii yëri», ya ekukka kúltífaagari ndaga ya tesse faan fút, ya jafukka ga músúmaa.

⁸ Tëelíbéecaa bíinoobaa baa hay na gaal-loocaa, baa nook mbaalaa líifin na jënda. Ba úsaayéeri, ndaga díkaanti daa ba eneeda na tewisaa jom meeta' citéemée'.

⁹ Ga waa ba yoosukka ga tewisaada, ba hotta daama kiwiikaa taaluunun, tíkuunun jën ga dookgaa, na mbúurú ga yahaanaa.

¹⁰ Yéesu wo'aba an:

- Haydohat ga jëncii dú han ki'amda.

¹¹ Pee' dalla ki'aas ga gaal-loocaa, kinook mbaalaa bi ga tewisaa, lak wa líifin na jën. Jëncaa enee citéemée' na cidaankaah-yëtúus na kaahay, ciyaak. Ee ga daa jëncaa hín kiyewinda tooh, mbaalaa da'tii.

¹² Yéesu wo'aba an:

- Deeyat dú ñëkítuk!

Wayee yíinoo ga tëelíbéecaa kaañnjiiri kimeekis, «fu yëri en ba?» Ndaga ba inoheera an Ha'mudii yëri.

¹³ Yéesu deeyca, bebpa mbúuraa, warohhabawa. Ya tumissa fodaama na jënaa.

¹⁴ Ennda kotaa wukaahaywaa, waa Yéesu feeñuk tëelíbéecaagari ga iña ya mílisee ga buwaa kaaninda.

Yéesu na Pee': Pee' fu waarinndoone?

¹⁵ Ga waa ba lëehí'ta kiñëkítuk, Yéesu meekissa Simon-Pee' an:

- Simon, kowu Sañ, fu wëñ buwii bii kikeeñukkoone?

Simon taassari an:

- Ee, Ha'mudii, fu inohin an mi waarinndaa.

Yéesu wo'ari an:

- Níiraa tubaaltiigoo‡.

¹⁶ Kotaa wukanakwa, Yéesu meekissari an:

- Simon, kowu Sañ, fu keeñukinndoone?

Pee' taassari an:

- Ee, Ha'mudii, fu inohin an mi waarinndaa.

Yéesu wo'ari an:

- Enaa nírohii baalciigoo.

¹⁷ Kotaa wukaahaywaa Yéesu meekissari an:

- Simon, kowu Sañ, fu waarinndoone?

Keeñaa Pee' nebpíi ga daa Yéesu meekissi bi ennda waas kaahay an «fu waarinndoone?»

Ya taassari an:

- Ha'mudii, fu yii fu inohin iña en béebda, fu inohin an mi waarinndaa!

Yéesu wo'ari an:

- Níiraa baalciigoo.

¹⁸ Kayoh-kayohda mi wo'aaka: ga kifilfu, fu pokdee haffu geñu, fu kari daa nebpaa, wayee binaa fu gu'gi'aa, fu hay kibëwí' yahciigaraa, bo' yiliis poki'taa geñu, bayyaa ga daa fu waa'tii kika'.

¹⁹ Yéesu wo'ee iñaama kiteewoh daa kikaankaa Pee' yah kiman, ee Kooh eru ndam gada. Lëehí'ta Yéesu wo'a Pee' an:

- Taabukaaroo!

‡ 21:15 21: 15 Tubaaltiigoo waa' kiwo' buwaa bok ga Jaangaa ya ennda hafaada.

Yéesu wo''a yen ga tëelíbéenaa ya keeñukda

²⁰ Pee' heeluk hen, ya hotta tëelíbéenaa Yéesu keeñukda, yii hay ga fenooba. Tëelíbéenaama yëri tobinukee ga fasaafaa Yéesu, ga waa ba ñam cuuníinfaa fisela'í'faada ee yëri meekiseeri an: «Ha'mudii, bii yahhaa ki'on bíiŋda, ya ba?».

²¹ Daa Pee' hotti hen, ya meekissa Yéesu an:

- Ha'mudii, haa yii fu ínoh ya gari?

²² Yéesu taassari an:

- Mi waa' ya pes bi ga daa mi haysanaa, waasfu ya ga? Fu kay, taabukaaroo rek!

²³ Wo'eenaama síwwa ga duuy buwaa gëm ga Yéesuda an tëelíbéenaama kaananndii bi taa'. En ki'ena, Yéesu wo'éerí Pee' an: «tëelíbéenaama kaananndii», wayee ya wo'eeri an: «Mi waa' ya pes bi ga daa mi haysanaa, waasfu ya ga?»

²⁴ Tëelíbéenaama yëri seedi' iñcuma, ya bínndaca, ee dí ínohin an iñii ya seedi'da kayoh.

²⁵ Yéesu tumin enaama ciyewin ciliis. Enee an ca béestíru hen wínoo wínoo ga këyítaa, mi foogin an, eneenaa béeb këyítcaa bínsan caama hawanndii sah ga ëldúna.

Tumeencaa apotaa'caa Wo'eencii lëgis Këyítfiida

Këyítfii fii fëri en fukanakfii Lúkkaa bínda. Faa ya dewee kibínda fëri en «Hewhewii wo' ga loo Yéesu Kiristaa ee Lúkkaa bínda.» Këyítfii fii nak wo' ga loo tumeencaa apotaa'caa. Ga këyítfaa fudewaafaa, Lúkkaa béestíree kilímukkaa Yéesu, kipeskaagari ga ëldúna, kikaankaa na kimílískaagari ga buwaa kaaninda, bi ga daa ya bëwírohu dook asamaanda.

Ga fii, ya béestí' daa Helii yisela'í'yii yoosukee ga apotaa'caa, ba ba wíil ga teerucaa kiyéegaloh Hewhewii winéwí'wii, kooroh ga doolii Helii yisela'í'yii onbada. Coonucaa ba dayee ga lëgëyaama ba tumdee Yéesuda na mesiklaatcaa ba tikseeda, ya béestírinca ga. Waama, lak yaawú'caa am an Wo'eenaa Kooh hayi'ba; bíbo' bíliis bokussii ga. Lúkkaa béestírin ban daa apotaa'caa dalee kiyéegaloh Hewhewii winéwí'wii ga buwaa enussii yaawú'fa. Ya wëñ nak kibéestí' lëgëyaa apotaa'cii banakbii bii tumda, ennda Pee' na Pool. Pee' yëri jangatee ga Yéerúsaleem bi tuuki'ta kikerceen ga d'uuy yaawú'caa. Pool ga baabcaagari, tuuki'ta kikerceen ga teerucaa buwaa enussii yaawú'fa fodii teeraa Añcoos, waa Korenti, waa Filiip na ciliis. Këyítfii tëebírin Pool ga daa ya kooroh ga kibaabda tooh. Fa teewohin ban coonucaa jaangucaa han kituukiru dayeeda na daa Helii yisela'í'yii on dooli buwaa hanee ki'aas ga kikerceen baama bi ba yëgíssa ga ngëmaagabada.

Fodaama, këyítfii fii teewinnduu an du ban, du jomin kiyéegaloh Hewhewii winéwí'wii wo' ga loo Yéesu Kiristaada daa en béeb ga ëldúna.

Këyítfii tumeencaa apotaa'caa tíidoh anee:

A - Hewhewii winéwí'wii yéegalohussa ga Yéerúsaleem (1: 1-8: 4)

1 - Bescaa méeñjoh ga kipeskaa Yéesuda (1: 1-11)

2 - Macaas tanussa kibok ga apotaa'caa (1: 12-26)

3 - Helii yisela'í'yii yoosukka ga apotaa'caa (2: 1-13)

4 - Apotaa'caa seedi'ussa Hewhewii winéwí'wii ga Yéerúsaleem (2: 14-8: 4)

B - Hewhewii winéwí'wii yéegalohussa ga kúlkaa Yúudée na ga gohaa Samarii (8: 5-12: 25)

C - Hewhewii winéwí'wii yéegalohussa daa en béeb (13: 1-28: 31)

1 - Baawaa Pool deb kika'fa (13: 1-14: 28)

2 - Nookoh laakka ga Yéerúsaleem (15: 1-35)

3 - Baawaa Pool wukanakwa (15: 36-18: 23)

4 - Baawaa Pool wukaahaywaa (18: 24-21: 16)

5 - Pool lagussa ga Kasu ga Yéerúsaleem (21: 17-23: 22)

6 - Pool bayussa paanaa yaawú'caa (23: 23-26: 32)

7 - Pool bayussa Room (27: 1-28: 31)

Balaa Yéesu tagoh na apotaa'caanaa

¹ Fiilii Tewoofiil, ga këyítfaa mi deb kibínda, mi béestírin tooh iñaa Yéesu tum, na iñaa ya jëgíroh aboh ga dalaaraa,

² bi ga besaa Kooh bëwí'ti, ya lappa asamaanda, lakanaa ga doolaa Helaa yisala'í'yaa, ya nakin apotaa'caa ya tanukda kitum iñcaa ba jom kitumda.

³ Ga waa ya kolkoh ga coonucaagarida, ya hayya gaba na mandarga ciyewin caa teewoh an ya yaa pes: iñaa le' bes cidaanakaah-nikiis, ya yaa teewukoh gaba ee ya yaa wo'i naba ga loo Nguuraa Kooh.

⁴ Laakka bes, ya yunnga naba kiñam, ya dígallaba an:

- Kaa úsaayat Yéerúsaleem, wayee sekat iñaa Paamudii dígohee ee dú keloheeka ga kúuwrooda.

⁵ En ki'ena, Saṅ bētisi'ee ga músú, wayee tes cijutuut ga fíkí, dú hay bētisi'u ga Helaa yisela'íyaa.

Yéesu lappa d'ook asamaan

⁶ Apotaa'caa nak hídírukohussa daama, ba meekissa Yéesu an:

- Ha'mudii, fu yah kituukiris Nguurii Isarayeel diimadane?

⁷ Yéesu taassaḅa an:

- Dú onussii ki'ínoh jamaanaa, wala wahtaa Paamudii yah kituuki' Nguurii Isarayeelḁa. Paamudii abin wahtaama na kihafci.

⁸ Wayee hay kilaak doolaa soruk garúu, waa meyoḅ ga Helaa yisela'íyaa yah kiyooḅuk ga d'ookkúuḁa. Fodaama, dú en seediroo ga teeraa Yéerúsaleem, na béeb goḅaa Yúudée na waa Samaríi, bi ga topaaraa éldúna.

⁹ Ga waa Yéesu léehi'ta kiwo' iñaaḁa, ba ba malak gari ya yaa bēwíru d'ook asamaan, laakka yaayeelaa hay, kúnndari ga hascaagaḅa.

¹⁰ Lakanaa ba ba lís kitaaginuk asamaan ga daa Yéesu en na kiyahḁa, bo' banak ba ekuk kúlti ciyaanaaw, meyussa jemeet ga yahaaba,

¹¹ wo'ussaba an:

- Dú, bu-Gélílee, dú tuukoh ya dii dú taaginuki asamaanii? Yéesu yiima, bēwíru aaw asamaanda haysisan fodii dii dú hotti yii yah asamaanda.

Yúdaa lofirohussa na Macaas

¹² Waa ennda ḁa, apotaa'caa meyoḅhussa tēgēlaa wo'u tēgēlaa Ólíwiyéecaada, ba boyukka teeraa Yéerúsaleem. Ee ḁekataama úsaayoh na Yéerúsaleem iñaa hín na tíidee bo' ga bes Sabat*.

¹³ Ga waa ba le''a Yéerúsaleem, ba lappa túuyaa hanoh d'ook ga taahaada, daa ba meeree kihídírukohḁa. Ba enee Pee', Saṅ, Saak na Andari, Filiip na Toomaa, Bartulēmíi na Mēccēe, Saak kowukaa Alfee na Simon selootaa† na Yúdaa kowukaa Saak.

¹⁴ Béebḅa bokussa hel, ba ba boki kikiim Kooh saycaa en tóoh: Mariyaama eew Yéesu, bibeti biliis na kēmēenkimunca Yéesu, ensee daama ban.

¹⁵ Ga bescaama, buwaa gēm ga Yéesuḁa hídírukohussa, ba le'eera bo' bitéemée' na bo' bidaaṅkaah-kanak. Pee' kolukka ga leelooba, wo''a an:

¹⁶ - Mbokcii, iñaa Helaa yisela'íyaa yéegalohēe ga Kēyítfaa Kooh, koorohhawa ga kúuw Dēwít, ga loo Yúdaa yaa kuliyukee ga buwaa abee Yéesuḁa, yēri jomee kilaak.

¹⁷ Yúdaa bokee garíi ee ya laakeera lēgēyci ga iñaa dí naksee kitumḁa.

¹⁸ Yúdaa nak, koparaa ya faysee ga baakaaraa ya tumeedḁa, ya lommba yoon ga, ya keennda ḁa, hafa kuliyyuk: ya pookka, liilcaa aamukka.

¹⁹ Béeb bu-Yéerúsaleem yéegussa iñaa laakeedḁa, bi tahha ba teekka yoonama ga lakaagaḅa «Hakeldamak», wēri en «yoonaa nífaa».

²⁰ Bíduunun fodaama ban ga Kēyítfaa Kañcaa an: «Kaanfaagari tesat ḁa dandān ee ken hanat ga kidēk» Ee ban bíduunun an: «Bo' yiliis línat sasaagari.»

²¹ Laakin buwaa taabee nari besaa en béeb ga wii Yéesu, Ha'mudii en na kipes ga leelooríiḁa,

²² iñaa aboh ga waa Saṅ bētisi'i bi ga besaa Kooh bēwohhi ga leelooríi, ya lappa asamaanda, yíinoo ga buwaama jomee nari kitaam kiseedi' kimíliskaa Yéesu.

²³ Bo' banak tanussa: Yoseef yaa teeku Barsabaas ee baysi Yustusḁa, na Macaas.

* **1:12 1: 12** Ga baahaa yaawúu'caa, iñaa onu kitín ga bes Sabatḁa jomoo kiwēñ kíloomeet wíinoo † **1:13 1: 13** Selootaa wo'eenaa dakantilohu ga Simonḁa wēri e'see lagaa yaawúu'caa waa'see kilaak hafḁaḁa. Ba daanee kiheñoh bu-Room ee ba tookéeríi kifay buu' Sesaa' lempu na ciliis. Malkat ban Mēccēe 10: 4

- ²⁴ Lëehi'ta béeb buwaa kímmba Kooh anee:
 - Ha'mudii, fu yii fu ínoh keeñcii buwii béebbaada, teewaríi baa fu tanuk ga buwii banakbii bii,
²⁵ ya beb sasaa Yúdaa foñ ga lëgëy ki'apotaa'kii ee ya ka'ta ga dekataa en wuucida.
²⁶ Fodaama ba yípoħħaba tudoo' kitan yínoo gaba ee iñaa hínnda ga Macaas. Ya atukohussa ga apotaa'caa bidaañkaah na yínooyaa.

2

Helaa yisela'í'yaa yoosukka ga apotaa'caa ga besaa Pantakot

- ¹ Ga waa besaa Pantakot le'da, béeb buwaa gëmindá hídirukohussa ga dekat wínoo.
² Dalla kilaak ríi' wiyaak waa meyoħ asamaan en fan uuris wiyaak waa keen, wa liiffa muut ga kaanfáa ba enoheeda.
³ Daama ba hotta iñcaa man na perem-kiwii meycá ga fíkíiba, ca hëgískohha, ca warukohha ga dook yaa en béeb gaba.
⁴ Béebba líifussa na Helaa yisela'í'yaa, ba aawwa kiwo' lak ciliis fodaa daa Helaa yisela'í'yaa onba kiwo'da.
⁵ Wiima lak ga Yéerúsaleem, laakeera yaawúu' bigëmí' Kooh, baa enee daama ee ba meyoħee ga dëkcii tooh en ga ëldúnada.
⁶ Ga coowaa ba keloh waama, dëkaa tooh hídirukohha, buwaa jaahli''a lool ndaga yaa en béeb yaa keloh apotaa'caa baa wo' ga lakaagari ya bapda.
⁷ Ba waaru''a lool ee iñaa bettaba bi ba baa wo' an:
 - Hanaa béeb buwii en na kiwo' bii enussii bu-Gëllílee book?
⁸ Tum na yaa en garuu béeb kelohi iñii ba wo'da ga lakaagari ya bapda?
⁹ Ga dñuycuu dii, laakin buwaa meyoħu kúlkaa Partes, kaa Medes na kaa Elaamít. Laakin buwaa dëk Mesopotamíi, goħaa Yúudée na waa Kapadoos, waa Pom na waa Aasíi,
¹⁰ waa Fírígíi na waa Pamfílíi, waa Esípti, na waa Síreen en ga Líbíida, na buwii meyoħu Room dëku diida.
¹¹ Béeb, ennda Yaawúu'cii na buwii aas ga Waasiigabada, bu-Keret na Araapcii, dñu bii kelohba ba bii yéegaloh tumeencii Kooh ciyaakcii ga lakciigaruu.
¹² Ba waaru''a lool ee hafcaagaba kúnukka bi ba baa wo' ga díkaantíba an:
 - Iñii yii ya yee?
¹³ Ee buwaa bínoo baa ñaawal buwaa gëm ga Yéesudá an:
 - Buwii bii kapuun biiñ!

Jangataa Pee' ga bërúnaa Pantakot

- ¹⁴ Waa ennda da, Pee' kolukka na apotaa'caa bidaañkaah na yínooyaa, ya dalla kiwo' na buwaa ga dook an:
 - Dú, Yaawúu'cii, na béebpúu dñu bii dñu dëk Yéerúsaleemda, foñat noffúu ga iñii mi yah kiwo'da.
¹⁵ En ki'ena, yoo'-yoo' doñ wëri le', kon buwii bii laalussii hen fodii dii dñu foñkada.
¹⁶ Wayee iñii laak yii, yëri Soweel, Sëldíiga-Koohaa yéegaloħee an:
¹⁷ «Kooh wo' an: Ga bescii yah kimëeñjohda, mi hay kiso' Helii meyoħ garooda ga dook baa en béeb; towutaagarúu tiyaaltaa na tibetitaa hay ki'enu bisëldíigaroo, oomaacii hay mín kihot iñcaa le''ii duum ee gu'gicci hay kilaak iñcaa feeñukba ga heey.
¹⁸ Ee ga bescaama, mi hay kiso' Helii meyoħ garooda ga dook sùrgacaagoo biyaalbaa na bibetíbaa, ee ba hay ki'enu bisëldíigaroo.

- 19 Mi hay kitum enaama cidóoyí' waa' ga d'ook ga asamaan na kíntaan dii ga kakay: hay kilaak fodii ñíf, na kiwii na iifilaa d'úuk pútúl en fan yaayeel.
- 20 Nohii hay kiñúus tērúus ee ñiidii hay kiyoh'oh fodii ñíf, balaa besii Ha'mudii hayanda le'aa, besaa wiyaakwaama líif na ndamda.
- 21 Bēríinaa, béeb baa fu kíim ga teekii Ha'mudiinaa, fu hay kimúc.»
- 22 Pee' tíkka ga an:
- Dú, bu-Isarayeel, sükúrukat íñii mi yahhúu kiwo'da: Yéesu Nasareet enee baa Kooh teeweerúu an ya taabee nari. En ki'ena, Kooh tummba kíntaan na mandarga ci dóoyí'-waa', caa kooroh gari ee tummbaca ga d'uuycúu, fodii dii d'ú ínohkaða, d'ú béebpúu.
- 23 Baa yaama tíkussa ga yahhúu fodaa daa Kooh waareeka ee waayukeeka kuméeñí'da. Dú koorohha ga yah yiifa'cii, d'ú appari,
- 24 wayee Kooh mílísí'tari, bégíssari ga mesiklaatcaa ga kikaanda. En ki'ena, kikaan mínéeríiri kibaṅ.
- 25 Ee Dēwít wo'ee ga íña aaw ga Yéesu an:
«Mi dēkee kihot Ha'mudii ga fíkíiroo,
ee ya yii ga yahaaroo doonaa ken mínooroo kibúuk.
- 26 Kērí tah keeñjoo soosin, ee yeekcii meyooh kúuwrooda teewohinka,
ee ban faanfiigoo ga daa fa faanohsanda abin yaakaa'
- 27 Ndaga Ha'mudii, fu foñanndii fítiigoo tes ga daa buwaa kaanin enohda,
ee fu íisanndii biigaraa yisela'í'yii nop ga d'uuoy loy.
- 28 Fu teewinndoo waasaa ewdoh bo' ga kipesda,
ee fu hay kisóosí' keeñjoo ndaga fu yii ga yahaaroo.»
- 29 Pee' tíkka ga an:
- Mbokcii, mi míninndúu kiwo' yiléerí' ga loo caasammbuu Dēwít: ya kaanin, acuunun ee bi wati loyiigari wii lís ki'en dii.
- 30 Buu' Dēwít nak enee seldíiga-Kooh ee ya ínoheera an Kooh díginndi, waatta an hay kilaak ga níilaa tucaasamuntaagari yaa lamanndi ga Nguuraagari, en buu'.
- 31 Dēwít maañeera ki'ínoh an Kiristaanii hay kimílís, kērí taheeri kiwo' an: «Kooh foñnjiiri ga daa buwaa kaanin enohda, ee faanfaagari noppii ga d'uuoy loy.»
- 32 Yéesu, yaa mi wo''úu yaama, Kooh mílísfinndi ga buwaa kaaninda ee dí béebpíi dí tíkin hassii ga.
- 33 Yéesu, Kooh bēwít'tari, yugi'tari ya hanohhi yah-ñaam, ya laassa ga Helaa yisela'í'yaa Paamudii dígoheeda, ya yoosuki'ta Helaa ga d'ookkíi ee íñaama yērí en íñii d'ú hotda na íñii d'ú kelohda.
- 34 En ki'ena, Dēwít mosoo kilap ga Kooh ee ya ga kihafci wo'in an:
«Kooh, Ha'mudii wo' Ha'mudiigoo an:
“Yugohaaroo yah-ñaam,
35 bi ga daa mi tuman buwii sanngaada ditogaa' kotfu.” »
- 36 Pee' enissaba an:
- Béebpúu, d'ú bu-Isarayeel ínohat gaka an: Yéesu yaa d'ú daayee ga kuraanaada yērí Kooh tum Ha'mudii na Kiristaanii!
- 37 Daa buwaa kelohee jangataama, fítcaagaba gú'ta kērít, ba meekissa Pee' na apotaa'caa bíinoobaa an:
- Mbokcii, dí jom ya kitum?
- 38 Pee' taassaba an:
- Súpítat kipeskiigarúu, yaa en béeb bētísi'uk ga teekii Yéesu Kiristaa, doonaa d'ú bayalu baakaa'cumgarúu, en d'anaa Kooh onndúu Helii yisela'í'yii.

³⁹ En ki'ena, iñaa Ha'mudii, Koohyiigaruu dígoheeda aawee garúu na towutaa-garúu na béeb buwaa úsaayin, béeb buwaa Kooh yah kinook ga hafcida.

⁴⁰ Pee' yaa nookba, yaa daasba na wo'een ciliis ciyewin an:

- Tookat Kooh músallúu, d'ú meyooh ga buwii bibóni'fii ga jamaanii watida.

⁴¹ Béeb buwaa took wo'eencaa Pee'da, bétisi'ussa. Ga besaa béri, iñaa le' bo' bijúnni-kaahay baatukka ga téelibeecaa.

⁴² Ba tookka coonu ga kisúkúruk jégírohcaa apotaa'caa eroheeda, ba ennda wínoo, ba boki ñamah na kikiim Kooh.

Ki'abohkaa laakee ga duuy buwaa deb kigem ga Yeesuda

⁴³ Baa en béeb, fitaa yabee hen ndaga iñcaa cidóoyi'-waa'caa apotaa'caa tumeeda.

⁴⁴ Béeb buwaa gem ga Yeesuda enussa wínoo, ba bokka ga iñaa en tooh.

⁴⁵ Ba toonnda iñaa ba laakda, ba warohha ga díkaantiba, yaa en béeb na iñaa ya soolukda.

⁴⁶ Ba dekee ga kihídírukoh ga Kaanfaa Kooh besaa en béeb. Béri bokee kiñam ga kaancaagaba, ee ñamsee ñamahcaa na keeñ wisóosi', ee na keeñ wi'érefi'.

⁴⁷ Ba kañi Kooh, ee béeb buwaa biinoo waa'taba. Ee besaa en béeb Kooh yaa baat ga lagaagaba buwaa múcin.

3

Pee' na Sanj wëkd'ussa baa lafañ hen

¹ Laakka bes Pee' na Sanj baa yah Kaanfaa Kooh, kikiim Kooh; enee ga wahtu kigoonaluk, wahtaa buwaa kiimi Koohda.

² Laakeera bo' yaa límdohu na kilafañ, besaa en béeb ya haydohu ga kúuw-halkaa Kaanfaa Kooh, wo'si "halaa wimóri'waa", ya yuñ daama, ya sarahtuki ga buwaa aasi Kaanfaa Koohda.

³ Daa ya hotee Pee' na Sanj baa yah ki'aas Kaanfaa Kooh, ya lérissaba yah, ba sarahhi.

⁴ Ba yíppari has, lëehi'ta Pee' wo'ari an:

- Malkaari!

⁵ Lafañaa yaa malakba dijófi', ndaga ya foogee an baama yahhi kisarah yen.

⁶ Pee' nak wo'ari an:

- Mi laakoo hëelís, mi laakoo wúruus, wayee mi hayyaa ki'e' iñii mi laakda: Ga teekii Yeesu KiristaaNasareet, koluka fu tiin!

⁷ Lëehi'ta Pee' ammbari ga yahaa ñaabaa bëwi'tari. Ga saasi kotcaa yégíssa gík, puuguluycaa hatinndari.

⁸ Ya ennda béri tuukka, aawwa kitin. Ya aassa na apotaa'caa Kaanfaa Kooh, ya yaa tiin, ya yaa koltuk, ya yaa kañ Kooh.

⁹ Béeb buwaa hottari ya yaa tiin, ya yaa kañ Kooh.

¹⁰ Ga waa ba inohsohha an yéri enee na kisarahtuk ga halaa Kaanfaa Kooh, ba waaru'a ga lool.

Jangataa Pee' ga duuy Kaanfaa Kooh

¹¹ Baa lafañeeda tagohissii ga fenoo Pee' na Sanj. Béeb buwaa waaru'ussa ga lool, ba baa fool kilaakneeba ga dekataa teeku «Tiidiskaaraa Salomonda».

¹² Daa Pee' hotee iñaama, ya wo'a mbooloomaa an:

- Dú bu-Isarayeel, iñii han kilaak yii jaahallúu ga ya? Dú malkohhii ya en fan dooliríi wala kiniik Kooh onndii kitinlukoh bii yii?

¹³ Kooh yaa Abaraham, yaa Ísaak, yaa Yakoop, yaa caasamuncaarúu teewohin ndamaa Yeesu, súrugaagari. Ee d'ú ga kihaffúu d'ú béri tooneeri, d'ú taasukkari ga fíki Pílaat ee lak sah yaama befkinndi ki'is.

14 Baa yisela'í'yaa ee yijúwí'yaa d'ú taasukkari, d'ú namma kikiim Pílaat ya meydohi'túu ga kasaa baa lagi kumuun bo'.

15 Fodaama, d'ú aplukka baa laak kipesda, wayee Kooh mílísí'tari ga leelo buwaa kaaninda ee iñaama dí enin seedi ga.

16 Doolaa teekaa Yéesu na gëmii dí gëm garida wërí on bii yii d'ú hot ee d'ú ínohsohinda, dooli kituuk. Kigëm ga Yéesu onndi kiwak pelen fodii dii d'ú béebpúu d'ú hotkada.

17 Diimada mbokcii, mi ínohin an iña d'ú tum yaama, d'ú na buwaa kuliyuk garúuda, ki'ínohoo tah d'ú tummbi.

18 Kooh nak mëtí'ta fodaama iña ya yéegalohee kooroh ga kúuw seldígacaagarida. Ya wo'ee an Kiristaanaagari hay kikoo' ga coonu.

19 Kon súpítat kipeskiigarúu, d'ú boykidoh haffúu ga Kooh doonaa Kooh sétí'túu ga baakaa'cumgarúu.

20 En d'anaa, Ha'mudii hay kihaydoh jamaanu ki'íkaruk, ya wosoh Yéesu, Kiristaanii d'ú díjsee kumëëñí'da.

21 Wayee diimada, Yéesu jom kites ga asamaan bi ga daa Kooh hëwí'san tooh en yi'as, foda ya yéegaloheeka kumëëñí' koorohha ga túuwtaa seldígacaagari bisela'í'baada.

22 Ee Móyiis wo'eera an:

«Ha'mudii Koohyigarúu hay kiwosoh garúu seldíga-Kooh, fodiigoo, yaa bok narúu heet. Iña ya wo'úu tooh, leenaa sükúrukatti.

23 Béeb baa fu tookkii kisúkúruk seldíga-Koohaamanaa fu hay kimeydohu ga buwaa Kooh, fu apu.»

24 Béeb seldíga-Koohcaa wo'see ga iñaamada, aboh ga Samiyeel bi ga bíinoobaa tik garida, ba yéegalohee iñii hew yii diimada.

25 Iña Kooh dígohee koorohha ga seldígacaagarida enee wuurúu ee d'ú laakin bak ga kifiliimunkaa Kooh pook na caasamuncaagarúuda, ga waa ya wo' Abaraham an:

«Mi hay kibarkeel heetcii ga öldúnada tooh ee koorohan ga tucaasamuntaagaraa.»

26 Fodaama Kooh bebpa súrugaagari, wossari kibarkeellúu, ya foñlukoh baa en béeb tumeencaagari cibóní'caa ya tumida ee Kooh d'ebka garúu.

4

Pee' na Saŋ bayussa ga fíkí paanaa wiyaakwa

1 Pee' na Saŋ, lak baa lís kiwo' na buwaa, laakka sarahohcaa hayu ga ba taabu na baa kuliyukee ga buwaa watuksi Kaanfaa Koohda na Saduseyeencaa.

2 Keeñba tamee ga daa ba hot Pee' na Saŋ baa jëgí' buwaa, ba baa yéegalba an kimílískaa Yéesu tahin bi buwaa kaanda hay kimílísu.

3 Ba ammba Pee' na Saŋ lagussaba ga kasu bi ga kooh-wíisfaa ndaga lak Kooh hoowin.

4 Bo' biyewin ga buwaa kelohsee wo'eencaa apotaa'caada gëmussa. Fodaama ga buwaa gëmda tooh, yaalcaa jomeera kile' bo' bijúnni-yëtúus.

5 Ga kooh-wíisfaa, buwaa kuliyuk ga yaawúu'caada, yaakcaa, na jëgíroh-waascaa hídirukohussa ga Yéerúsaleem.

6 Aan, ha'-kaadaa sarahohcaa na Kayíf, Saŋ na Èlíksaan, na béeb buwaa bok ga gíiraa ha'-kaadaa sarahohcaada, ensee daama.

7 Ba nakohha kihaydoh Apotaa'caa ga fíkíiba, ba meekissaba an:

- Dú kooroh ga doolii wiida wala ga teekii wiida bi d'ú mín wëkí' bii yii?

8 Ga d'ekataama Pee' líiffa na Helaa yisela'í'yaa, loffaaba an:

- Dú yaakcii, na buwii kuliyuk ga heetciida,

⁹ waa d'ú bayyíi wati kitaas waas ga yijófi'yaa dí tumi' lafañaada na daa dí kooroh bi ya wakkada,

¹⁰ kon ínohatka d'ú bééβpúu na bééβ heetii Isarayeel an dí kooroh ga teekaa Yéesu KiristaaNasareet, yaa d'ú apee ga waa d'ú daayci ga kuraanaa ee Kooh mílísit'ari ga buwaa kaaninda. Yéesu yaama yéři tah bi bii yii wak ya tuuk dii ga fíkiirúu.

¹¹ Yéesu yéři en baa Bíncaa cisela'í'caa wo' gari an: «Atohaa, tawohohcaa jafeeda -- ee wo'u narúu -- méeñjohin ki'en atoh-koña túuyaa.»

¹² Enndii garinaa, kimúc laakoo ga fen diliis. En ki'ena, laakoo teek wiliis ga éldúna waa Kooh e' bo'-súusúus ee wa mín buwii kimúsál.

¹³ Buwaa atti'i ga paanaa wiyaakwaada, waaru'ussa ga daa Pee' na Sañ kaañu wo'eencaagabaada, ee iñaama bettaba ndaga ba ínohin an Pee' na sañ jagussii. Ba hotta an ba bok ga buwaa taabee na Yéesuda.

¹⁴ Wayee daa ba hotee ban baa wékduseeda tuukin ga yahaa Pee' na Sañ, ba laakissii iña ba wo'an.

¹⁵ Waa ennda da, ba ebilla apotaa'caa kimey paanaa atti'ohsida paay, ba awwa kihotoh ga díkaantiba.

¹⁶ Ba baa wo'an:

- Buwii bii d'ú tumanba na? En ki'ena, wóorin an buwii bii tumuunun kintaan wiléeri'. Bééβ bu-Yéerusaleem yéeguununka ee d'ú mínooka kisañ.

¹⁷ Du hewelatba, d'ú hoonohba kiwo' na bo' ga loo teekii Yéesu, en d'anaa, iñuma wéñoó da kisíw ga d'úuy buwum.

¹⁸ Waa ennda da, ba baylukka Pee' na Sañ, ba kokohhaba ba íis yas kiwo' loo Yéesu wala kijégíroh ga teekaagari.

¹⁹ Wayee Pee' na Sañ loffaba an:

- Wo'at rek! Iñii yiida wéñ kijúb ga fíkií Kooh? Kikeloh wo'eenndúunoo, kikeloh wo'eenci?

²⁰ Wayee dí ga kihaffii nak, dí mínoo ki'íis kiyéegaloh iña dí hot na iña dí kelohda.

²¹ Atti'ohcaa biyaakbaa hewélussaba, ba íissaba ndaga ba laakéerií daa ba kooran bi ba sodalba ee lak buwaa bééβba baa kañ Kooh ga iña laakee yaama.

²² Baa Pee' na Sañ wékdée na kintaanda wéñdeera tíkiis tidaañkaah-nikiis.

Buwaa gëmindá enussa ga kikiim-Kooh

²³ Ga waa Pee' na Sañ íisuda, ba baa yah ga buwaa ba taabi nabada, ba béestí'taba tooh iñcaa sarahohcaa biyaakbaa na yaakcaa wo'eebada.

²⁴ Ga waa buwaa súkúrukussa iña béestíru yaama, ba bokka bééβba kikiim Kooh anee:

- Cic Kooh, fu yéři sak asamaanii, na kakayfii, na giyyii na tooh iñcii en gada.

²⁵ Fu yéři kooroh ga tumeencaa Helaa yisela'í'yaa fu tummba wo'eencii cii ga kúuwkaa caasambíi Dëwít, súrgafu an: «Iñii tah ya coow koluk ga d'úuy heetcii? Iñii tahba kipokoh nof ya ga iñcaa mínoo kilaak?»

²⁶ Buu'cii ga éldúnada na buwii kuliyuk ga heetcii ga éldúnada beβkuunun ee ba enin wínoo kiheñoh Kooh, Ha'mudii na buuraa ya falda.»[☆]

²⁷ En ki'ena, wéerin an Eroot na Poos-Pílaat na bu-Isarayeel na heet ciliis hídirukohuunun ga teerii wii kiheñoh Yéesu súrgiigaraa yisela'í'yii fu fal buu'da.

²⁸ Fodaama ba mëtí'si'a tooh iña fu natee kitum kuméeñí' ee ga dooliigaraa fu onndawa kimín ki'en.

²⁹ Ee diimada Ha'mudii malkaa ga dii ba soonngíida; onarii, dí súrgaciigaraa kiyéegaloh Wo'eeniigaraa na fit wiyégísí' gík.

³⁰ Lérísaa yahiigaraa doonaa bíbo' wékdú, ee kintaan na enaama cidóoyí'-waa' laak ga teekii Yéesu, súrgiigaraa yisela'í'yii.

[☆] 4:26 4: 26 Mëdírohat na Kañcaa 2: 1-2.

³¹ Buwaa ßaa lëehí' kikiim Kooh, ðekataa ßa eneeda waa yëngëluk, ßa líiffa ßéebßa na Helaa yisela'í'yaa, ee ßa ßaa yéegaloh Wo'eenaa Kooh na fit wiyëgísi'.

Bu-Yéerúsaleembaa gëmindá atukohussa alalcaagaba

³² Béeb buwaa gëmda bokussa keeñ wiinoo na hel. Yíinoo gaba wo'éeríi an iñaa ya laakda ya eemdohwa ga hafci rek, wayee béeb iñaa ßa laakda, ßa atukoheeri hen, en wiinoo.

³³ Apotaa'caa ßaa seedi' ga daa ßa wëñ kimín kimílískaa Yéesu, Ha'mudii ee Kooh taamma naba ga tooh.

³⁴ Ken ñakéeríi dara gaba. Béeb buwaa laakee yoon wala kaanda, toonussaca, ßa haydohha cadamfaa,

³⁵ ßa e'tafa apotaa'caa, lëehíraa koparaa warohu buwaa, yaa en béeb na iñaa ya soolukda.

³⁶ Laakeera ßan ßaa teeku Yoseef, ya iñaa Léwit ee límohu Sipa'. ßaa yaama apotaa'caa teekeeri Barnabaas, wërí en «ßii daasi buwiida». ßaa yaama laakeera yoon,

³⁷ ya toonnda yoonci haydohha cadamfaa, ya tíkkafa ga yah apotaa'caa.

5

Sabohfaa Anañaas ya na betici Safíraa

¹ Laakka nak ßaa teeku Anañaas, ee betici teeku Safíraa. Ya toonnda ga kakayfaagaba.

² Ya pokohha nof ßan na betici, ya tëhdohha ßan ga koparaa yoonaa toonohuda, lëehí'ta ya e'neera apotaa'caa iñaa tesda.

³ Waa ennda da, Pee' wo''ari an:

- Anañaas, iñii tah ya Seytaani te' keeñfu, fu kaakin Helii yisela'í'yii saboh ee fu tëhdohin ga koparaa fu toonoh yoonada.

⁴ Yoonaa tesee danaa, wa tési'tiiraa dane? Waa fu toonndawa, koparaa enndii wuufune? Kon iñii fu waa' kitum yii fu mínndi na kihalaat ga helfu? Fu kaakkii ßo'-súusúus saboh wayee Kooh yërí fu kaak saboh.

⁵ Daa Anañaas kelohee wo''eencaama, ya kennda kakay, ya dalla kikaan. Béeb buwaa yéensee iñaamada, tíitussa lool.

⁶ Oomaa-yaalcaa kolkussa, múulussa faraaffaa, ßayussafa ki'acnee.

⁷ Tíkka ga iñaa le' wahtu kaahay, beti Anañaas aassa, lak ya yéenngii dara ga iñaa laakda.

⁸ Pee' meekissari an:

- Wo'aaroo, cadamfii yoonii dú tooneeda tooh fërí fine? Betifaa taassari an:

- Ee, enee cadamfuma.

⁹ Pee' wo''ari an:

- Dú mín na kipokoh nof kiheel kidúk Helii Ha'mudii? Súkúruka! Buwum ka'see ki'ac yaalfuda ßooma ga halii, ee ßa hayyaa kibay, fu ßan.

¹⁰ Ga saasi betifaa keennda kakay ga kotcaa Pee', fa kaannda. Daa oomaa-yaalcaa aasee, ßa laakki kaanin. Ba ßayyari, acsuneerari ga yahaa yaalci.

¹¹ Béeb buwaa gëm ga Yéesuda, na béeb buwaa yéegee iñcaa laak caamada, tíitussa lool.

Apotaa'caa tummba kintaan ciyewin ga Yéerúsaleem

¹² Apotaa'caa ßaa tum ga leeloo buwaa kintaan ciyewin na enaama cidóoyí' waa'. Buwaa gëm ga Yéesuda mee'seera kihídírukoh ga ðekataa teeku «Tíidískaaraa Salomonda».

¹³ Ken ga buwaa bíinoo tesda kaañéeríi kika' gaba, ee nak béeb buwaa wo'ee gaba yijúwí'.

¹⁴ Yewinnda lool biyaal na fibeti baa gëm ga Ha'mudii, ba baatukka ga buwaa gëminda, fodaama mbooloomaa waa wëñ kiyak.

¹⁵ Ka'ta bi d'úukoolí'caa baa meydohu ga mbedicaa, bii faanu ga gatan wala basan doonaa Pee' kooroh danaa heyna sóogúufaagari mín ki'úul yíinoo gaba, ennda ga yii wala ga yay, ba wak.

¹⁶ Bibo' biyewin baa meyoh ga dëkcaa wíil Yéerúsaleemda, baa haydoh bidúukooli' na buwaa rab am ee béebba baa wëkdu.

Apotaa'caa abussa ga kasu

¹⁷ Waa ennda da, ha'-kaadaa sarahohcaa na béeb buwaa taam narida, ennda buwaa bok ga Saduseyeencaa, iñaadohussa apotaa'caa, ba koluki'taba.

¹⁸ Ba amlukka apotaa'caa, ba lanlukka ba ga kasaa béeb tēcohsidea.

¹⁹ Wayee ga wekaa, laakka malaakaa Ha'mudii hay, lēgissa halcaa kasaa, meydohhaba, wo''aba an:

²⁰ - Karat Kaanfaa Kooh, daama d'ú jangat buwaa béeb iña aaw ga loo kipeskii ki'askiida.

²¹ Apotaa'caa tumussa fodaa daa ya nakohda. Kooh yaa wíis ga kímáa teel, ba aassa Kaanfaa Kooh, ba aawwa kijégíroh. Ha'-kaadaa yaawú'caa hayya, ya na buwaa taam narida, ba bëytohha béeb paanaa wiyaakwaa, waa béeb buwaa kuliyyuk ga heetii bu-Isarayeel hídohida, lēhí'ta ba wosohha kikoo'nee apotaa'caa ga kasaa.

²² Soldaa'caa karussa, wayee daa ba le'ee kasaa, ba hottii apotaa'caa ga túuycaa ba lagohseeda, ba boyukka ba béestí'taba an:

²³ - Dí laak kasaa laguunun bi jofin, soldaa'caa tuukuunun ga halcaa, wayee daa dí aasee, dí lēgissa daa ba lagohseeda, dí hottii bo' da.

²⁴ Yaa kuliyyuk ga soldaa'caa ga Kaanfaa Koohda na sarahohcaa biyaakbaa, daa ba kelohee wo'eencaa caama, ba jaahli''a lool ba baa meekiskoh iña mín kidal apotaa'caada.

²⁵ Waa ennda da, laakka baa hay wo''aba an:

- Buwaa d'ú lagee ga kasaada, man baa ga d'uuy Kaanfaa Kooh, baa jégí' buwaa.

²⁶ Baa kuliyyuk soldaa'caa ga Kaanfaa Koohda taamma na buwaagari, ba koo'neera apotaa'caa ee kinookoh laakkii ga ndaga ba niikee buwaa tapisohba na atoh.

²⁷ Ga waa ba haydohhaba, ba yugi'taba ga fíkíi atti'ohcaa biyaakbaada ha'-kaadaa sarahohcaa meekissaba an:

²⁸ - Dí hoonohéeríirúu kijégíroh ga teekaa baa yaamane? Ee malkat, Yéerúsaleem tooh gomin na iñcum d'ú jégírohida, ee d'ú waa'tii kikoo' daal kikaankaa baa yaama!

²⁹ Pee' na apotaa'caa tesda loffaba an:

- Kooh yéerí jom kitaabuku wayee enndii bo'-súusúus.

³⁰ Yéesu yaa d'ú apee ga waa d'ú daayci ga kuraanaada, Koohyii bicaasambíi mílísí'tari.

³¹ Ee yéerí Kooh bëwí', yugi'tari hanohha yah-ñaabaagari, ya fallari ya en buu' na Músalkaat doonaa ya on heetii bu-Isarayeel kimín kisúpít kipeskaagaba en danaa ba bayalu baakaa'caagaba.

³² Dí bëerí en seedi ga iñcaa laakee caama, dí na Helii yisela'í'yii Kooh on buwaa taabukirida.

³³ Daa bu-paanaa kelohee wo'eencaama, ba aylukussa bi baa saak, ba waa'ta ki'ap apotaa'caa.

³⁴ Wayee laakka Fērísíyeegaa teeku Gamaliyeel, ya enee jégíroh-waas ee béeb oneerari cée'. Ya kolukka, ya tuukka ga leeloo paanaa, ya nakohha apotaa'caa meydohu foh paay.

³⁵ Lēhí'ta, ya wo''a an:

- D'ú bu-Isarayeel, watukat iñii d'ú yah kitum buwii biida.

³⁶ Dú níindísukaa ga iñaa maaññjii dara, laakeera baa wo'u Tèdaas; enee dii. Ya tíkee hafci bo' yiyaak ee iñaa le' bo' bitéemée'-nikiiis taabukkari. Waayee daa ya apsee, béeb buwaa taabukeerida tasaarukohussa, gaama eemba daama.

³⁷ Ga fenoci, ga wahtaa buwii kinsee ki'ínoh daa ba hídeeda, dú hotissa dii Yúdaa yaa dékee Géliléeda. Ya nookka bo' biyewin ga fenoci. Wayee daa ya apsee, béeb buwaa taabukeerida tasaarukohussa.

³⁸ Diima denj mi wo''úu an: waassúu hanat ga buwii bii ki'en. En lakanaa iñcii ba jégírohda wala iñcii ba enukohda meyoh ga bo'-súusúsuaa, ba hay kitasoh.

³⁹ Wayee en lak ca meyoh ga Koohaa, dú mínooca kihoonoh kituuk. Kon kaa ekat haffúu ga kiheñoh Kooch. Bu-paanaa tookussa iñaa Gamaliyeel wo'da.

⁴⁰ Ba bayya apotaa'caa, ba ríplukkaba, lèehi'ta ba hoonohhaba kiwo' ga teekaa Yéesu, lèehi'ta ba íissaba baa yah.

⁴¹ Apotaa'caa meyohussa daa atti'ohsida, baa yah na keeñ wisóosi' ndaga daa Kooch atti'in an ba matin kitórohdu ndaga teekaa Yéesuda.

⁴² Ee besaa en béeb ba baa ka' Kaanfaa Kooch na duuy kaancaa, ba baa lís kijégíroh na kiyéegaloh Hewhewii winéwí'wii wo' ga loo Yéesu, yii en Kiristaaniida.

6

Bo' biyitnabanak tanussa ki'amd'oh apotaa'caa

¹ Waama lak téelíbéecaa Yéesuda baa wèñ kibaatuk. Yaawúu'caa laksi kiGerekda baa ña'sukoh loo iñaa yaawúu'caa laksi ki'Ebèrèe tumida. Ba ña'sukohee an beticaa bok gabada, ee yaalba kaaninda, daanee ki'aluku hen ga dúndaa warohsi besaa en béebda.

² Apotaa'caa bidaañkaah na banakbaa hídírohussa béeb téelíbéecaa, ba wo''aba an:

- Dí íis kiyéegaloh wo'eenii Kooch, dí am ga kiwaroh ñamah enndii iñaa gën.

³ Kèri tah, Mbokcii, namat kitan ga duuyúu yaal biyitnabanak, baa ínohohu ga kijúb, baa líifin na Helii yisela'iyii ee laakuunun hel, dí sasba kitum légèyaama.

⁴ En danaa dí ga kihaffii, dí èewruk ga kikím Kooch na kiyéegaloh wo'eenigari.

⁵ Béeb buwaa gëmda tookussa iñaa wo'u yaama. Waa ennda da, ba tannda Iceen, bo' yigèmi' Kooch ee líifin na Helii yisela'iyii, Filiip, Porokoo', Níkanoo', Tímonj, Parminaas, na Níkulaa yaa límohu Añcoosda ee enee yiifa' kudewaa, ya aassa ga waasaa yaawúu'caada.

⁶ Lèehi'ta, ba haydohhaba ga apotaa'caa. Baama tikussaba yah ga haf, kímdussaba Kooch.

⁷ Wo'eenaa Kooch waa wèñ kisiw, ee ga Yéerúsaleem, téelíbéecaa baa wèñ kibaatuk, ee sarahoh biyewin gëmussa ga Yéesu.

Iceen abussa

⁸ Kooch barkeella Iceen, líifit'ari na dooli, ya yaa tum enaama cidóoyí'-waa' na kintaan ciyaak ga duuy buwaa.

⁹ Laakka bibo' baa júwohéeríi na Iceen ee ba bokee ga jaangu-yaawúuraa "ñaamcaa laak habada", ba enee biyaawúu', ee ba meyohee Síreen, Aleksandari, Sílisii na Aasii. Ba baa téesdoh wo'een na Iceen.

¹⁰ Wayee, ba mínéeríi yen ga wo'eencaagari ndaga ya wo'ohee kiñaañkaa Helaa yisela'iyaa oneerida.

¹¹ Ba neehalla bibo' doonaa baama wo' an:

- Dí kelohin ya wo'in wo'een cisépi'í' ga Móyis na ga Kooch.

¹² Fodaama ba tahha bi yaakcaa dèkaa, jégíroh-waascaa na bu-dèkaa, kolukussa ba keennda ga dook Iceen, ba ammbari, bayussari paanaa wiyaakwa.

¹³ Ba baydohha ban seedicaa yah Iceen kipoki' kiwo', wo'ussa an:

- Kaanfi Kooch fisela'í'fi na Waasii Móyis, bii yii dèk kiwo' wo'een cisépi'í' gaca.

¹⁴ Dí kelohinndi yaa wo' an Yéesu Nasareet hay kibú' Kaanfii Kooh, ya súpít baahcii Móyíis foñi'tuufá.

¹⁵ Béeb buwaa enee ga paanaa wiyaakwaada yípussa Iceen has, ba hotta fikiifaagari faa melic en fan fiki malaaka.

7

Jangataa Iceen

¹ Wa ennda da, ha'-kaadaa sarahohcaa meekissa Iceen an:

- Incii fu wo'duda kayohe?

² Iceen taassa an:

- 'Dú, mbokciigoo, sükú'kattoo. Koohyii laak ndamda feeñukka caasammbuu Abaraham ga kúlkaa Mesopotamii lak ya ka'tii kidèknee teeraa Haran duum.

³ Kooh wo'ari an: «Meyohaa kúlkiigaraa, fu foñ buunfu, fu ka' kúlkaa mi teewanndaada.»

⁴ Waa ennda da, Abaraham meyooha kúlkaa bu-Kaldee, ya ka'ta dèkneera teeraa Haran. Ya ennda daama bi ga daa paamci kaanoh. Kooh bewohhari daama, paafdohhari dii ga kulkii dú dèkoh watida.

⁵ Kooh onndiiri kilaak kakay fiinoo dii, enndii sah iñaa hín na patan-kot, wayee ya dínngari kilaak kulkii, bu-nílaagari lamuka gari. Wiima nak lak Abaraham laakkii sah kowu.

⁶ Inii yii yeri Kooh wo'eeri: «bu-nílaagaraa hay kidèku ga kúlkaa enndii kuuba ee daama ba hay ki'abu ñaam, ba sodalu iñaa le' tikiis titémée'-nikiis.»

⁷ Kooh nak tikka ga an: «Heetaa yahba ki'am ñaamda, mi Kooh, mi haywa ki'atti. Lèehíraa ba hay kikúlkoh daama, ee ba yahhoo kijaamukoh dii ga dèkatii wii.»

⁸ Wa ennda da, Kooh pokohha kifiliimun na Abaraham ee kígúruk keri en mandargaa kifiliimunkaa kaama. Fodaama, ga waa kowuci Ísaak límuda, Abaraham gú'tari ga besaa wu-yitnakaahaywaa tik gada. Ísaak tummba fodaama, ya gú'ta kowuci Yakoop, Yakoop ban gú'ta bicaasammbuu, towutaagari tidaankaah na tanaktaa kuliyuk ga heetii Isarayeelida.

⁹ Caasamuncaagaruu baama iñaadohussa këmèenkíba Yoseef, ba toonndari ya bayu kúlkaa Esípti ki'en ñaam. Wayee Kooh taabee nari,

¹⁰ ya músallari ga coonucaagari. Kooh onndari kinebloh Farawon, buuraa Esípti, ya onndari ban kilaak hamham ga fikiici. Yaama fallari ki'en gúwernëeraa kúlkaa Esípti na kituukuk kaanci béebfa.

¹¹ Wa ennda da, a' wiyaak laakka ga béeb kúlkaa Esípti na kaa Kanaa. Araa mesikka lool bi bicaasammbuu laakissii iñaa ba ñaman.

¹² Ga waa Yakoop keloh an beli laakin ga kúlkaa Esíptida, ya wossa bicaasammbuu daama bes.

¹³ Kotaa kukanakkaa ba ka' dada, Yoseef tummba bi yaakmuncaagari inohsohussari. Fodaama Farawon inohha buwaa en mbokcaa Yoseefda.

¹⁴ Lèehí'ta, Yoseef wosohha kikoo'nee mbokcaagari béebba na paamci Yakoop: ennda bo' bidaankaah-yitnabanak na biyétúus.

¹⁵ Yakoop nak toolukka kúlkaa Esípti, ya dèkka daama bi ga daa ya kaanohda. Bicaasammbuu ban kaanohu daama.

¹⁶ Faraafcaagaba bayussa Síkeem, acussa ga loyaa Abaraham lomee na kopa'ci ga towutaa Emoo' ga Síkeemda.

¹⁷ Ga waa jamaanaa Kooh jomee kimeti' díгаа ya waatee dínnga Abarahamda deeyca, heetiigari baatukka, waa weñ kilaw ga kúlkaa Esípti,

¹⁸ bi ga daa buu' yiliis falukohda. Buuraama nak inohéerii Yoseef.

¹⁹ Buuraama dúkka heetiigaruu, ya sodalla bicaasammbuu, ya gítinndaaba kijaf towutaagaba doonaa ta peso.

²⁰ Móyíis límu ga jamaanaama, ja ennda ku'oomaakaa neblohin Kooh. Ja bayussa ga kaan paamci na eeci ñiin kaahay.

²¹ Ga waa ja jafuɗa, kowukaa Farawon kibetikaa balabpaja, ya ko'taja fodii kowuci.

²² Fodaama Móyíis korussa ga hamhamaa bu-Esípti, ee ya ennda bo' yilëekí'-solu ndaga wo'eencaagari na tumeencaagari.

²³ Ga waa Móyíis laak tíkíis tidaañkaah-nikiisɗa, helci ka'ta ga kiwaaknee bu-Isarayeel, mbokcaagari.

²⁴ Ya hotta daama bo' ga bu-Esípti yaa en na kisodal bo' yíinoo ga bu-Isarayeel, yaa feekki. Ya lúukidohhari, ya ëldúki'tari, appa baa bok ga bu-Esíptiɗa.

²⁵ Ya foogee an mbokcaagari hay ki'ínoh an Kooh waa' kikooroh gari, ya músalba, wayee baama ínohhii iñaama ga.

²⁶ Ga kooh-wíisfaa, ya hotta bo' banak ga bu-Isarayeel baa enee na kiheñoh, ya waa'taba kijúwohi', ya wo''aba an: «biyaay, dú heñoh ya, ee dú bimbok?»

²⁷ Yaa jekelukee mooroomciɗa nak tappa Móyíis yah woo''ari an: «Bii fallaa buu' na atti'oh ga ɗookkii ba?

²⁸ Fu waa'too ki'ap fodaa fu apee wútúwaa baa bok ga bu-Esíptidanee?»

²⁹ Daa Móyíis kelohee wo'eenca caama, ya núppa, ya ɗaakukneera ga kúlkaa Majaan. Ya ennda da bi ya laakka towu tanak daama.

³⁰ Tíkka ga tíkíis tidaañkaah-nikiis, laakka malaakaa Kooh feeñukki ga ëgí'-dúndagaa ga yahaa janjagaa Sínayíɗa, ga ɗuuy kiwii, kiwiikaa enee na kitak ga ɗuuy dútúk.

³¹ Móyíis dalla kijaahli' ga iña ya hotɗa, ya yaa deey kimalak bi jof, wayee ya kelohha koonakaa Ha'mudii, kaa wo''i an:

³² «Mi yëri en Koohyii bicaasamfu, Koohyii Abaraham, Koohyii Ísaak, Koohyii Yakoop.» Daama, Móyíis yaa saak ndaga kitíit, ya kaañissii kibëwí' has kimalak.

³³ Ha'mudii tíkka ga, wo''ari an: «ɗolaa ñafa'ciigaraa ndaga ɗekatii fu togohɗa ɗekat wisela'í'.

³⁴ Mi hotin coonufaa heetaagoo enukoh ga kúlkaa Esíptiɗa. Mi kelohin ti'íntaagaba, kërí tah mi yoosukin kisomba. Diimaɗa, hay mi wossaa kúlkaa Esípti.»

³⁵ Móyíis yaama, yëri mbokcaagari taasukee, ba wo''ari an: «bii fallaa buu' na atti'oh ba?» Yëri Kooh wosee ya kuliyuk ga heetaa ya laasba, koorohha ga malaakaa Kooh feeñukee Móyíis ga dútúkaaɗa.

³⁶ Móyíis na kihafci, yëri meydoh bu-Isarayeel kúlkaa Esípti ya tummba enaama cidóoyí'-waa' na kintaan ga kúlkaa Esípti, ga waa ba paaf giyyaa wiyo'ohwaa, na ga waa ba kooroh ëgí'-dúndagaa ba tummba ga iña le'in tíkíis tidaañkaah-nikiisɗa.

³⁷ Móyíis yëri wo'ee bu-Isarayeel an: «Kooh hayyúu kimeydohi' ga heetiigarúu seldíiga-Koohaa man naroo.»

³⁸ Ga waa mbooloomaa nëgírúkoh ga ëgí'-dúndagaɗa, yëri enee ban ga díkaanti bicaasammbuu na malaakaa Kooh wo'ee nari ga janjagaa Sínayíɗa, ee ya laassa ga wo'eenca Kooh onohi kipesɗa, ki'e'tuuca.

³⁹ Bicaasammbuu sagussa kitaam ga wo'een Móyíis, ba foñjari, helba boyukka Esípti.

⁴⁰ Ba nakka Aaron an: «Tíɓɗaaríi koohcaa kuliyukan ga fíkíiríi, ndaga Móyíis, yaa meydohëeríi kúlkaa Esíptiɗa ɗí ínohoo iña dalliɗa.»

⁴¹ Waa ennda ɗa, ba tíɓpa ɗoon, ba tummba yenba koohba, ba tummba sarah ga nataalaama. Keeñba soossa lool ga iña ba tíɓ na yahba yaama.

⁴² Kooh úsaayaba, foñjaba baa jaamuk nohii, ñiidii na olcii ga asamaanda fodii koohba. Ee iñaama sah-sah yëri bídu ga këyítfaa seldíiga-Koohcaa an:

«Dú, heetii Isarayeel,
ga wii ɗú tum sarah júu'caa

na sarah ciliis iñaa le' tikiis tidaañkaah-nikiis ga egi'-dundagaada,
 dú tumdeeroocane?

⁴³ Múk, dú koorukee taalaa Molok yaa dú tik Kooh haffúuda,
 na nataalaa ku'olkaa Reefaan yaa dú tik Koohda ban.

Nataalcaama dú bēri hēwíreeca, dú baa jaamukca.

Kēri tah, mi hayyúu kitool, mi bayyúu daa wēñ teeraa Babíloon ki'úsaay.»

⁴⁴ Iceen tíkka ga an:

- Taalaa daakohsee Bíncaa cisela'í'caa teewoh kifiliimunkaa Kooh na bicaasambúuda, ba taabee nawa ga duuy egi'-dúndagaa. Taalaama, Móyis hēwíreewa fodaa daa Kooh teeweriwada: en ki'ena, ya nakee Móyis kihēwí'wa, ya taabuk ga daa ya hot lédírussida.

⁴⁵ Taalaama, bicaasambuu baa hayee ga fenocida laasussa gawa. Ba taamba nawa bi ga kúlkaa ba te'ee ga heetcaa Kooh kaalee ga fikiíba, lak Yosúwée yēri kuliyukee ga fikiíba. Wa tessa daama bi ga jamaanaa Buu' Dēwít.

⁴⁶ Dēwít neblohha Kooh, ya kímmba Kooh kiyípi'ti kaan daa tucaasamuntaa Yakoop* jaamukohanndi.

⁴⁷ Wayee Salomon yēri mēēñjoh kitawahi' Kooh kaanfaa.

⁴⁸ Koohyii ga dookaa-dookda nak dēkoo ga kaanfaa bo' hēwí' na yahci. Ee fodaa daa sēldiiga-Koohaa bínkada, Ha'mudii wo' an:

⁴⁹ «Asamaanii wēri en ban-buuriigoo, kakayfii ennda ditogaa' kottoo. Kon dú tawahdanndoo kaan fa man na? Wala dú heeli'too daa mi dēkohan da man na?

⁵⁰ Iñcuma bēebca, hanaa enndii yahhoo hēwí'ca?»

⁵¹ Iceen wo'issa atti'ohcaa an:

- Dú bēri yēgís ga haf ee keēñciigarúu na nofciirúu dú lágınca pat ga kikelohi' Kooh†. Besaa en bēeb dú en na kilebiroh Helii yisela'í'yii, dú taam bicaasambúu.

⁵² Laakin sēldiiga-Kooh yínoo rek yaa bicaasambúu hatallii ga kipese? Ba appa sēldiiga-Koohcaa def kiyéegaloh kihaykaa yijúwí'yii. Ee watifii wati dú onin yijúwí'yii bíñ, dú apinndi.

⁵³ Dú laasin ga Waasii Kooh eroh, koorohha ga malaakacaada, wayee dú taabukkiiwa. Iceen tapisohussa na atoh bi kaannda.

⁵⁴ Daa bu-paanaa wiyaakwa kelohee wo'eencaa Iceen caama, keēñcaagaba caa oñ ndaga ki'aylukki, ba baa dowuk.

⁵⁵ Wayee, Iceen ga kihafci nak, líiffa na Helaa yisela'í'yaa; ya taaginukka asamaan, ya hotta ndamaa Kooh, ya hotta Yéesu ban tuukin hanohha yah-ñaabaa Kooh,

⁵⁶ Iceen wo''a an:

- Malkat, mi hotin asamaanii lēgísukin, Kowukii bii tuukin hanoh yah-ñaabii Kooh.

⁵⁷ Daa ba kelohee wo'eencaama, ba dalla kipookoh na tifiip, lagussa nofcaagaba, ba íisukka waas kínoo mílíp ga dookci.

⁵⁸ Ba fassari bi ba meyca nari teeraa, ba aawwari kitapisoh na atoh ki'appi. Buwaa neehalsee ki'en seedi'da, súkussa kúltícaagaba kakay ga kotcaa oomaa-fiilaa teeku Sóolda.

⁵⁹ Ga daa ba enee Iceen kitapisoh na atoh tóohda, Iceen yaa kím Kooh an:

- Yéesu, Ha'mudii, te'aa fítiigoo.

⁶⁰ Lēehí'ta, ya yí'a, lessa koonaa ga dook an:

- Ha'mudii, kaa taabukba baakaarii wii! Daa ya wo'ee iñaama, ya kaannda. Kaanaa Iceen waama, Sóol fareera ga.

* 7:46 7: 46 Yakoop bayeera ban teekaa Isarayeel † 7:51 7: 51 Wo'eenii Iceen wo' diida en fodii «buwaa keēñcaa na nofcaa gúrukki» ee waa kiwo' rek kisanj kikelohi' Kooh

8

Buwaa gëm ga Yéesuda Sóol hatallaba ga kipesba

¹⁻² Kaanaa Iceen waama, Sóol fareera ga. Laakka bibo' bigëmi' Kooh baa beb faraaffaa Iceen, ba accafa, ee ba kodukka lool kaanaa Iceen. Ga besaa bërii Iceen apuda, buwaa gëmu ga Yéesu ee enu ga Yéerúsaleemda dalussa kihatalu ga kipesba, hatal wiméeski'. Béeb buwaa gëm ga Yéesuda tasaarukohussa ga gohcaa Yúudée na caa Samaríi bi tessa apotaa'caa don.

³ Wayee Sóol ga kihafci, keennda ga dook buwaa gëm ga Yéesuda, ki'islukohba ngëmaagaba. Ya yaa aas ga kaancaa, ya yaa am buwaa gëmindá, betoo yaaloo, ya yaa lanba ga kasu.

⁴ Béeb buwaa tasaarukohseedá nak, baa wiil ga duuy kúlkaa, ba baa yéegaloh Hewhewii winéwi'wii.

Filiip yéegalohha Hewhewii winéwi'wii ga gohaa Samaríi

⁵ Fodaama Filiip ka'ta gohaa Samaríi, ga teeru wiinoo daama, ya yaa yéegaloh Hewhewii winéwi'wii wo' ga loo Kiristaa, Músalkaatii dígohseedá.

⁶ Buwaa ga dëkaada toohba aawussa kisúkúruk Filiip ndaga kintaancaa ba keloh ee ba hot ya tumida, ba gëmmbari.

⁷ En ki'ena, raβ biyewin meyohussa na tifiip tiyaak ga buwaa dúukoolinda, ee lafañ biyewin na beeduki' biyewin wëkdussa ban.

⁸ Fodaama keeñ-soos wiyaak laakka ga teeraama.

⁹ Wiima lak ga teeraama, laakin baa deb da ki'en, ya teeku Simon ee ya enee luhusoh. Bu-Samaríi waaru'eera ga iñcaa ya tumeeda. Ya tíkee hafci bo' yilëeki'-solu,

¹⁰ ee béeb, oomaano, yaakoo súkúrukeera iñcaa ya wo'ida. Ba wo'ee gari an:

- Bii yii yëri en doolii Kooh, wii wo'u an wa don wa minda.

¹¹ Ba baa súkúrukki dijófi' ndaga ya maañinba kiwaaru'i ga luhuscaa ya tumida.

¹² Wayee daa Filiip yéegalohée Hewhewii winéwi'wii wo' ga loo Nguuraa Kooh na ga loo Yéesu Kiristaada, béeb buwaa, betoo yaaloo gëmmba, ba awwa kibëtisi'uk;

¹³ bi ga Simon luhusohaa sah gëmmba, ya bëtisi'ussa. Ya aawwa kitaabuk Filiip rek. Ya waaru'a lool ga kintaancaa na enaamacaa cidóoyi'-waa'caa ya hot Filiip tumida.

¹⁴ Apotaa'caa ga Yéerúsaleemda nak, kelohussa an bu-gohaa Samaríi te'uunun Wo'eenaa Kooh ga keeñba. Ba wossa Pee' na Sañ daama.

¹⁵ Daa Pee' na Sañ le'see da, ba kíimi'ta buwaama Kooh, ba laas ga Helii yisela'í'yii.

¹⁶ En ki'ena, lak Helii yisela'í'yii yoosukkii ga yíinoo gaba duum, ba eeme ga kibëtisi'u ga teekii Yéesu, Ha'mudii.

¹⁷ Waa ennda da, Pee' na Sañ tikussaaba, yaa en béeb yah ga haf, doo ba baa han kilaas ga Helii yisela'í'yii.

¹⁸ Simon hotta an Helii yisela'í'yii yoosukin ga dook buwaa ga waa apotaa'caa tikba yah ga hafda. Ya waa'ta kineehal Pee' na Sañ hëelís,

¹⁹ wo'a an:

- Onattoo ban kimín iñuma dú tumida, doonaa baa mi tik yah ga haf béeb ya laas ga Helii yisela'í'yii.

²⁰ Wayee, Pee' loffari an:

- Koparungaraa san'ku'at ee fu san'ku'uk nawa. Iñaa Kooh onoh, fu foon an fu minndi kilom na hëelise?

²¹ Fu laakoo wa' na bak ga iñii yii ndaga keeñiigaraa júbpii ga fikii Kooh.

²² Kon hebukaa jafaa halaatumgaraa wibóni' wuma dúuy, fu aaw kíkíim Ha'mudii, en danaa ya bayallaa halaatumgaraa wibóni' wuma, en an minukinaa!

²³ En ki'ena, mi hotin an fu líif na ki'iñaan ee fu ñaam-baakaa'.

²⁴ Simonj dalla kitaas an:

- Kíimɗattoo Ha'mudii na kihaffúu, en ɗanaa iñcii ɗú wo'ɗa wíinoo gaca dalooro.

²⁵ Pee' na Saŋ, ga waa ɓa seedi''a, ɓa yéegalohha Wo'eenii Ha'mudii bi ɓa lëehí'ta, ɓa ɓaa boyuk Yéerúsaleem; ee ga waasaa, ɓa ɓaa yéegaloh Hewhewii winéwí'wii ga ɗëk ciyewin ga gohaa Samarii.

Filiip bëtísi''a ɓaa ɗëk Ecoopíi ga waas Gaasaa

²⁶ Laakka bes, malaakaa Ha'mudii wo''a Filiip an:

- Koluka, fu ka' ɓak iñaa hanoh meyaa'-noh yah-senɗa, fu taam waasaa meyoh Yéerúsaleem aaw Gaasaada. Waasaama koorohsussii diimada.

²⁷ Filiip dalla kikoluk yaa yah. Ya hídoohha na ɓo' yiyaal yaa meyoh kúlkaa Ecoopíi, ɓaa nak enee ɓaa yóomɗu hen. Ee ɓaa yëri en tuukkoh-alalaa buuraa Ecoopíi yibetiyaa wo'si Kaandaasda. Ya karee Yéerúsaleem kijaamuk Kooh,

²⁸ ee ya enee kiboyuk kaanɓa. ɓaa, lak yugin ga sareetaagari yaa jaŋ Këyítfaa Ísayíi, seldíiga-Koohaa bínda.

²⁹ Helaa yisela'í'yaa wo''a Filiip an:

- Gaawaa kitíin fu daɓ sareetaa waanee.

³⁰ Filiip foolla, daɓpa sareetaa, ya kelohha ɓaa yaa jaŋ ga Këyítfaa Ísayíi, seldíiga-Koohaa bínda, ya meekissari an:

- Iñii fu jaŋɗa, fu ínohin yen ga sahe?

³¹ ɓaa taassa an:

- Mi laakkii ɓaa lóogísohdanndoowanaa, mi tuman na bi mi ínoh iñii wa waa' kiwo'ɗa?

Lëehí'ta ya wo''a Filiip kilap ga sareetaa, ya yuŋ ga yahaaci.

³² Kudëkatkii ya enee na kijaŋ ga Këyítfaa Ísayíi, seldíiga-Koohaada enee kii: «Fodii baal, ya bayussa ki'apunee, fodii kubaalkaa fiippii ga fikíi ɓaa enndi na kinenda, fodaama, ya lëgíssii kúuwci.

³³ Ya torohɗussa ee ken onndiiri kayoh. Kumuunci laguunun ee ya foñnjii lam.»

³⁴ ɓaa kúlkoh Ecoopíida, meekissa Filiip an:

- Wo'aaroo en nebpaanaa, seldíiga-Koohaa wo' loo ɓa dii? Wo' na hafcinoo, wo' ga ɓo' yiliis?

³⁵ Waa ennda ɗa, Filiip ɓeɓpa wo'eenaa, ya abohha ga iñaa Ísayíi, seldíiga-Koohaa wo' yaama, ya yaa lóogísohi'ti Hewhewii winéwí'wii wo' ga loo Yéesuɗa.

³⁶ Daa ɓa en na kiyahɗa, ɓa le''a ga ɗekataa taakin músú, lëehí'ta ɓaa wo''a Filiip an:

- Man músú mee, iñii kokohan ya mi bëtísi'u?

[

³⁷ Filiip wo''ari an:

- En an fu gëmin ga keeñiigaraa ɓéeɓwanaa, fu mín kibëtísi'u.

ɓaa wo''ari an:

- Mi gëmin an Yéesu Kiristaa yëri en Kowukii Kooh.]

³⁸ Ga saasi, ɓaa dalla kinakoh sareetaa tuukiru, Filiip na ɓaa yoosukussa ga ɗuuy músúmaa, Filiip bëtísi''ari.

³⁹ Daa ɓa mey músúmaa hen, Helii Ha'mudii bëffa Filiip, ɓaa kúlkoh Ecoopíida hotissiiri. Wayee ɓaa yaa yah waasci na keeñ wisóosí'.

⁴⁰ Filiip nak, meyneera teeraa Asot, ya yaa yéegaloh Hewhewii winéwí'wii; ya taamba teeru na teeru, bi ga daa ya le'oh teeraa Sesareeda.

9

*Sóol gëmma ga Yéesu**(Tumeen 22: 6-16; 26: 12-18)*

¹ Wiima lak Sóol yii lís kidíguk ki'ap tēelíbēecaa Ha'mudii, ya ka'ta ga ha'-kaadaa sarahohcaa kikiimmbi, këyítfaa ya teewohan ga buwaa kuliyuk ga jaangu-yaawúu'caa ga teeraa Damaasda,

² en danaa buwaa ya laak daama ee boku ga waasii Ha'mudiida, ennda beti, ennda yaal, ya amba, ya haydohba Yéerúsaleem.

³ Lak ya yaa ga waas Damaas, ee ya deeyin teeraa, dalla kilaak lee'laataa meyoh asamaan: wa ennda mareet ga d'ookci, bi wíillari.

⁴ Ya keennda kakay. Ya kelohha koonaa, kaa wo''i an:

- Sóol! Sóol, inii tah ya fu hatalloo ga kipes?

⁵ Ya taassa an:

- Kiyaakii, fu yéri en ba? Koonakaawo''ari an:

- Mi yéri en Yéesu yii fu hatal ga kipesda.

⁶ Wayee koluka nak, fu aas duuy teerum. Daama, fu hay kiwo'u inaa fu jom kitumda.

⁷ Buwaa taabee narida tuukussa, títussa bi ba mínoo kiwo', ba kelohee ga koonakaawo''ari an.

⁸ Sóol kolukka, wayee ga daa hascaagari buulda tooh, ya hotissii dara. Ba ammbari ga yah, kile'dohhi teeraa Damaas.

⁹ Tummba bes kaahay, caa ya hotoo, ya ñammbii, ya anndii.

¹⁰ Wiima, lak laakin ga teeraa Damaas tēelíbēenaa teeku Anañas, Ha'mudii feeñukkari ga heey wo''ari an:

- Anañas! Anañas taassa an:

- Mi yee, Ha'mudii.

¹¹ Ha'mudii wo''ari an:

- Karaa diima-diima kaan Yúdaa, ga waasaa wo'u waasaa wiyólóhí'waada, fu meekisoh baa teeku Sóol ee meyoh teeraa Taarsada. Ya yaa da, ee diima den yaa kiiim Kooh.

¹² Ya hotin ga heey baa teeku Anañas, aassa gari ga kaanfaa, tíkkari yah ga haf doonaa ya hotis.

¹³ Anañas nak wo''a an:

- Ha'mudii, mi kelohin ga bo' biyewin incaa cibóní'caa baa yaama tum buwaagaraa ga Yéerúsaleemda.

¹⁴ Ee sah ya hayin dii, taam na doolaa sarahohcaa biyaakbaa onndi, kibay béeb buwii en na kikiim ga teekfuda.

¹⁵ Wayee, Ha'mudii wo''ari an:

- Karaa hen rek, baa yaama mi yéri tanukki kijeriñukohhi, ya le'doh teekiigoo ga fikii buwaa enussii yaawúu'da, fikii buu'cii, na fikii bu-Isarayeel.

¹⁶ Mi hayyi kiteeb na kihaffoo béeb coonucaa ya jom kiday ndaga teekiigooda.

¹⁷ Waa ennda da, Anañas ka'ta, ya aassa kaanfaa. Ya tikka Sóol yahcaagari, wo''ari an:

- Sóol, mbokiigoo, Yéesu, Ha'mudii yaa feeñukeeraa ga waasaa fu koorohee kihay diida, yéri wossoo garaa en danaa fu hotis, ee fu líif na Helii yisela'í'yii.

¹⁸ Ga saasi, incaa man na wéesée-jën keenohha hascaa Sóol, ya hotissa. Waa ennda da, ya kolukka betísi'ukka.

¹⁹ Léehi'ta ya ñammba, ya míndaa kituuk.

Sóol yaa jégíroh Hewhewii winéwí'wii ga Damaas

Waa ennda da, Sóol tessa na tēelíbēecaa Yéesu ee dēku teeraa Damaasda, bi sambaa kimaañ.

²⁰ Ya sekkii iñaa maañ, ya aawwa kijangat ga dūuy jaangu-yaawú'caa an Yéesu yëri en Kowukii Kooh.

²¹ Béeb buwaa kelohee iñaa Sóol wo' yaama, waaru'ussa bi baa wo' an:

- Cab! Hanaa enndii bii yii yëri enee ga Yéerúsaleem, yaa hatal ga kipes buwii gëm ga Yéesuda? Enndii ki'am buwii gëm ga Yéesu, na kibayba Yéerúsaleem ga sarahohcaa biyaakbaa haydoheeri diine?

²² Sóol nak wëñnja da kiyégis ga jangataagari. Yaawú'caa dëku Damaasda, laakussii iñaa ba wo'anndi ndaga ya teeweeba hen bi lee'ta an Yéesu yëri en Kiristaanii.

²³ Ka'ta bi maañnja, yaawú'caa hotohussa ga díkaantiiba ki'ap Sóol,

²⁴ wayee Sóol yéengga iñaa bok ga. Wekoo, nohoo ba baa watuk, bi ga halcaa teeraa, doonaa ba mínndi ki'ap.

²⁵ Waa ennda da, téelíbéecaa Yéesu Sóol jégíreedá bayussari ga wek, ba ekkari ga Kosu, yoolussari ga fenoo míiraa dëkaa doonaa ya mín kisaan.

Sóol ka'ta Yéerúsaleem

²⁶ Sóol le'a Yéerúsaleem, ya waa'ta kitaam na téelíbéecaa Yéesuda, wayee béeb niikkari ndaga ba gëméeri kayoh-kayohda an ya enin téelíbéé Yéesu.

²⁷ Waa ennda da, Barnabaas bebpári, bayyari ga Apotaa'caa. Ya béesti'taba daa Sóol hotee Ha'mudii ga waasaa, ee Ha'mudii wo''a narida, na daa ya daanee kijégíroh ga teekaa Yéesu ga Damaasda.

²⁸ Aboh ga besaa bërii, Sóol taamma naba, ba baa kari, ba baa hayi ga dūuy Yéerúsaleem, ba baa jégíroh ga teekii Ha'mudii ga fikii béeb.

²⁹ Ya yaa ka' ga Yaawú'caa laksi kiGerekda, ya yaa saawal naba, wayee baama waa'seeri ki'ap.

³⁰ Buwaa gëm ga Yéesuda, daa ba yéegeeka, ba bayya Sóol teeraa Sesaree. Ya meyohha daama, ya yaa yah waa Tarsa.

³¹ Fodaama, buwaa gëmu ga Yéesu dëku ga gohaa Yúudée, waa Gélílee, na waa Samaríida hannda kilaaku jam. Buwaa baa wëñ kiyégis ga ngëmaa, ba niikka Ha'mudii ga kipesba, ee Helaa yisela'i'yaa amdohhaba, baa wëñ kibaatuk.

Pee' wëki'ta Aynee ga teeraa Lídaa

³² Wiima lak Pee' yaa wíil daa en béeb. Laakka bes, ya ka'ta teeraa Lídaa, ga buwaa en buu Kooh daamada.

³³ Ya laakka daama baa teeku Aynee. Baama lak faanukin tíkiis tiyitnataahay, ndaga ya lafañee hen.

³⁴ Pee' wo''ari an:

- Aynee, Yéesu Kiristaa yëri wëki'taa, koluka fu lari' haffu fayaanfiigaraa. Ga saasi Aynee kolukka.

³⁵ Daa béeb bu-Lídaa na béeb gohaa Sarom hotseeri, ba súpitta kipeskaagaba ba gëmmba ga Ha'mudii.

Pee' mílisi'ta Tabítaa

³⁶ Wiima, ga teeraa Yopee, lak laakin betifaa teeku Tabítaa ee fa gëmin ga Yéesu. Teekaama wo'si «Dorkaas» ga kiGerek: wëri en «Nuuh». Betifaama dëkee ga kitum enaama yijófi' na kidímal buwaa laakooda.

³⁷ Ga bescaama, betifaa keennda dúukool, fa kaannda. Fa bookussa, lëehi'ta fa faanussa ga túuyaa hanoh dook ga taahaada.

³⁸ Téelíbéecaa Yéesu ee dëku Yopeeda, lak yéeguunun an Pee' yaa ga Lídaa. Lídaa na Yopee úsaayohussii dara. Ba wossa bo' banak ga Pee' kiwo''i an: «Dímalaarii, fu gaaw kihay garíi.»

³⁹ Pee' taammba naɓa ga saasi. Daa ya le'ee, ɓa ɓayyari túuyaa faraaffaa faanohuda. Béeb ɓeticaa ɓiyaalɓa kaanin ee ɓa ɓihúnís Tabítaada, hayussa gari na tilooyoh. ɓa ɓaa teeɓpi mariñee'caa na kúltícaa Tabítaa daanee kiñeeki' ga waa ya pesoɗa.

⁴⁰ Pee' meydohɓa ɓéeɓɓa fooɗ, ya yí'a, kíimmba Kooh. Lèehí'ta ya méeñsukka ga faraaffaa, wo''a an:

- Tabítaa, kolka!

Tabítaa malakka, ee daa ya hotee Pee' hen, ya kolukka, yuɗnga.

⁴¹ Pee' ammbari ga yah, dímallari ya koluk. Lèehí'ta Pee' ɓayya ɓuwaa gëmuunun Kooh enu daɗa, na ɓeticaa ɓiyaalɓa kaaninɗa; ɓa hayya, ya teeɓpaɓa Tabítaa, lak mílisiin.

⁴² Iñaa hew yaama síwwa ga teeraa Yopee ee ɓo' ɓiyewin gëmussa ga Ha'mudii.

⁴³ Waa ennda ɗa, Pee' tessa ga Yopee bi maañja ga kaan ɓo', yaa teeku Simoŋ ee ya iñaa tíyoh-on.

10

Korney hotta malaakaa Kooh ga heey

¹ Laakeera ga teeraa Sesaree ɓaa teeku Korney. Ya kuliyuki ɓo' ɓitéemée' ga lagaa soldaa'caa ɓu-Room wo'si «Ítalíida».

² ɓaa yaama enee ɓo' yigëmí' Kooh ee niikeera Kooh ya na ɓu-kaanci ɓéeɓɓa. Ya yewineera kidímal yaawúu'caa laaksooda ee ya tagohéeríi na kikíim Kooh.

³ Laakka bes, ga wahtu kigoonaluk, iñaa ammbari fodii heey, ya hotta faŋ malaakaa Kooh feeñukki, wo''ari an:

- Korney!

⁴ Korney ennda hascaagari jak ga malaakaa, ya dalla kitíit, meekissari an:

- Kiyaakii, iñii laak ya? Malaakaa wo''ari an:

- Kooh tookin iñii fu kíimmbida ee ya hotin dii fu amdohi ɓuwii laakooda.

⁵ Diima nak wosaa ɓiɓo' Yopee, ga ɓaa teeku Simoŋ ee ɓaysi Pee'.

⁶ Ya yaa ga kaan ɓaa teeku Simoŋ, yaa tíyi on ee kaanci faa ga yahaa giiyaa.

⁷ Ga waa malaakaa wo'ee nari ka'ɗa, Korney ɓayya ga súrgacaagari ɓanak, na soldaa' yigëmí' Kooh ga ɓaa ya kuliyukɗa.

⁸ Ya ɓéestí'ta tooh iñaa heweeda, lèehí'ta, ya wossaba teeraa Yopee.

⁹ Ga kooh-wíisfaa, lak ɓuwaa Korney woseeda ɓaa ga waas ee ɓa deeyin teeraa Yopee. Wiima lak Pee' lapin ɗook taahaa kaan Simoŋ, tíyoh-ooda, kikíim Kooh ga wahtu cuunoh.

¹⁰ Kiyaab dabpari, ya waa'ta kiñam. Lakanaa ya yaa tíkɗu cuunoh, iñaa ammbari fodii heey,

¹¹ ya hot Asamaan lëgískin, iñaa man na píis wiyaak, waa abu ga siñdaacaa cinikiiscaa waa yoosuk, meyoh asamaan.

¹² Ga ɗuuy píisaama, heet rawaa en ɓéeɓ waa ga: ennda ha'-kot cinikiis, ennda ɓii fasukida, ennda heet selaa en ɓéeɓ.

¹³ Laakka koonakaa wo' Pee' an:

- Pee' kolka, fu ap, fu ñam!

¹⁴ Pee' taassa an:

- Múk, Ha'mudii, mi mosoo kiñam iñaa tabin na iñaa settii ga fíkíi Kooh.

¹⁵ Koonakaa wo'issa kotaa kukanakkaa an:

- Iñaa Kooh wo' an setin ga fíkíici, kaa tikwa iñaa tabin.

¹⁶ Iñaaama, ennda ɗa waas kaahay, lèehí'ta ga saasi píisaa lappa asamaan.

¹⁷ Lak Pee' jaahli'in ee yaa lís kiraas ga helci ati iñaa ya hot yaama waa' ya kiwo'. Wahtaama nak ɓuwaa Korney woseeda le'ussa, ɓa meekisohha bi ɓa le''a kaan Simoŋ, ɓa tuukka ga hal-kaadaa.

18 Ba bëytohha, ba meekisohha an:

- Simon̄ yii wo'u Pee'da en ga kaanfii fine?

19 Pee' nak, lak yaa lís kihalaat ga iñaa ya hotda, Helaa yisela'í'yaa dallari kiwo' an:

- Bo' baahay bee ee soolukussaa.

20 Kolka fu yoosuk fu taam naba ee kaa laak hel kanak ga, ndaga mi yëri wosba.

21 Pee' yoosukka, ka'ta ga buwaa, wo''aba an:

- Mi yëri en bii dú waa' kihotda. Iñii enee kottúu ya?

22 Ba taassari an:

- Korney, yaa kuliyuk ga soldaa'caada, yëri wossii. Ya enin baa júwin ee niikin Kooh, ee béeb yaawúu'cii seedi'inka gari. Laak malaakaa Kooh dígalli kibaylukkaa fu ka' kaanci, ya súkúrukkaa ga iñaa fu jommbi kiwo'da.

23 Waa ennda da, Pee' paafdohhaa duuy kaanfaa, ya néehí'taba daama bi Kooh wiissa. Ga kooh-wiisfaa, Pee' tikukka ga waas, yaa yah naba. Laakeera bibo' baa benndi ga buwaa gëmu ga Yeesu ee dëku Yopeeda.

24 Ga besaa tik gada, ya le''a teeraa Sesaree. Wiima nak, lak Korney hídírohin bu-kaanci na fiiliimun-kumuuncaagari, bii sekki.

25 Ga waa Pee' en na ki'aas kaanfaada, Korney hayya, kihídohnee nari, ya jafukka kakay ga kotcaagari, yí'a ga fikíici.

26 Wayee Pee' ammbari, yaa bëwí'ti, wo''ari an:

- Kolka Korney! Mi ban, mi bo' don̄ fodii garaa.

27 Lëehí'ta Pee' yaa saawal nari bi ba aassa kaanfaa. Pee' nak hotta buwaa ga duuy kaanfaa, hídírukohuunun biyewin.

28 Ya dalla kiwo' an:

- Fodii dii dú ínohkada, baa en yaawúu' hoonohuunun ki'aboh na baa enndii yaawúu' ee hoonohuunun ki'aas kaaanci. Wayee Kooh teewinndoo, mi na kihaffoo, an Ken jomoo kiwo' bo' an kitaam nari tabin wala an ya settii.

29 Këri tah mi laakkii hel kanak ga kihay dii ga wii dú baylukkooda. Kon diimada soolii enee ya?

30 Korney taassa an:

- Laakin bes kaahay ga wati, ga wahtii du kíimohi Kooh ga kigoonaluk du enoh wii sii'da, mi enee dii ga kaanndoo, mi yaa kíim Kooh. Mi yéen̄giinaa, mi hotta bo' yaa ekukin kúltí cimélicí', meyin mël ga fikíiroo,

31 baa wo''aroo an: «Korney, Kooh tookdínndaa iñaa fu kíimeerida, ee ya hotin ga dii fu took kidímal buwii laakooda.

32 Diima nak, wosaa bibo' teeraa Yopee, ga bo' yaa teeku Simon̄ ee baysi Pee'. Ya yaa ga kaan bo' yaa teeku Simon̄, iñaa tíyoh-on ee kaanci faa ga yahaa giiyaa.

33 Ga saasi mi wosohharaa kikoo'nee, ee ga dii fu hayinda, iñii fu tumda jofin. Kon dí béebpii dí bee ga fikíi Kooh kisúkúruk béeb iñii Ha'mudii nakkaa kiwo''íida.»

Jangataa Pee' ga kaan Korney

34 Waa ennda da, Pee' bebpa wo'eenaa, wo''a an:

- Diima, mi ínohin kayoh-kayohda an Kooh tik buwii ba wíinoo ga fikíici.

35 En ki'ena, béeb baa fu niikki, ee fu tumi iñaa júwin ga fikíicinaa, ga heetaa fu mín kibokoh ga ëldúna tooh, fu neblohinndi.

36 Ya wosohin wo'enaagari ga bu-Isarayeel, ya yéegalohha ga duuyba Hewhewii winéwí'wii haydoh jam kesida, koorohha ga Yeesu Kiristaa, yii en Ha'mudii buwii béeb ga ëldúnada.

37 Ga iñaa tik ga waa San̄ bëytoh buwaa kibétisi'ukneeda, dú ínohin iñaa hewee, síwwa ga kúlkaa Yúudée béeb ee dalohee gohaa Gëlíléeda.

³⁸ Yéesu Nasareet yaama, Kooh faleeri, so'tari doolaa meyoh ga Helii yisela'í'yii, ya yaa wíil daa en béeb kitum enaama cijófi', ya yaa wéki' béeb buwaa Seytaani laakee dooli ga d'ookbaɗa ndaga Kooh taabee nari.

³⁹ Dí nak, dí seedi'in béeb iñaa ya tum ga kúlkaa yaawúu'caa na ban ga Yéerúsaleemɗa. Ba appari ga waa ba daayci ga kuraanaada.

⁴⁰ Wayee ga besaa wukaahaywaa tík gaɗa, Kooh mílisi'tari, onndari kifeeñuk.

⁴¹ Ya feeñukkii nak ga buwii béebba wayee enee ga buwaa Kooh tanukee balaa bériinaa, ba en seediɗa: ennda dí bii, dí bokin nari kiñam na ki'an ga waa ya mílis ga buwaa kaaninda.

⁴² Yéesu yaama, yéri ebilli kijangat ga d'uuy heetii yaawúu'cii na kiseedi' an Kooh yéri falli ki'atti buwii pesɗa na buwii kaaninda.

⁴³ Seldiiga-Koohcaa béebba seedi'uunun ga Yéesu an: béeb baa fu gëm garinaa, ga doolaa teekaagari, fu hay kibaylu baakaa'caagaraa.

Helaa yisela'í'yaa yoosukka ga buwaa enussii yaawúu'ɗa

⁴⁴ Lakanaa Pee' yaa lís kiwo' fodaama, Helaa yisela'í'yaa yoosukka ga d'ook béeb buwaa enee na kisúkúruk wo'eenagarida.

⁴⁵ Yaawúu'caa gëm ga Yéesu ee taamsee na Pee'ɗa, jaahli'ussa lool ga daa Helaa yisela'í'yaa Kooh onohɗa yoosukin ban ga buwaa enussii yaawúu'ɗa.

⁴⁶ En ki'ena, ba kelohee buwaa baa wo' lak ciliis ee ba baa kañ kiyakkaa Kooh. Waa ennda ɗa, Pee' dalla kiwo' an:

⁴⁷ - Bo' mínin buwii bii kihoonoh kibétisi'u ga músú ee lak fodii garuu, ba laasin ga Helii yisela'í'yiinee?

⁴⁸ Fodaama ya ebilohha ba bétisi'u ga teekii Yéesu Kiristaa. Lëehi'ta ba kíimbari ya tes naba bi sam kimaañ.

11

Pee' béestí'ta buwaa gëm ga Yéesu ðëku Yéerúsaleemɗa iñaa ya tumɗa

¹ Waa ennda ɗa, apotaa'caa na mbok-kerceencaa enu ga gohaa Yúudéɗa kelohussa an bi ga buwaa enussii yaawúu'ɗa sah laasuunun ga wo'eenaa Kooh.

² Ga waa Pee' boyuk Yéerúsaleemɗa nak, yaawúu'caa gëm ga Yéesuda baa ña'ti an:

³ - Iñii tah ya fu aas kaancaa buwaa enussii yaawúu'ɗa bi sah fu ñam naba?

⁴ Daama nak Pee' awwaba kibéestí' wínoo wínoo tóoh iñaa heweɗa.

⁵ Ya wo'aɗa an:

- Laakee bes mi enee na kikíim Kooh ga teeraa Yopee, iñaa ammbaroo fodii heey, mi hotta enaama waa yoosukoh asamaan, waa hay kakay mannda na piis wiyaak, waa abu ga siñdaacaa cinikiiscaa, wa hayya bi garoo.

⁶ Mi malakka d'uuygaa dijófi' mi hotta ga raɓ, ha'-kot nikiiscii na raɓ luufcii na bii fasukida, na selcii.

⁷ Waa ennda ɗa, mi kelohha koonakaa wo''oo an: «Pee' kolka, fu ap, fu ñam.»

⁸ Wayee mi taassa an: «Múk Ha'mudii, ndaga iñaa tabin kiñam na iñaa settii ga fikíifu mosoo ki'aas kúuwroo.»

⁹ Koonakaa wo'issa ga asamaan kot kukanak an: «Iñaa Kooh wo' an setin, kaa tíkwa iñaa tabin.»

¹⁰ Iñaa tummba ɗa bi ennda waas kaahay, lëehi'ta tóoh boykidohussa asamaan.

¹¹ Ga wahtaama siiy, laakka bo' baahay baa hayu kaanfaa dí enoheɗa. Ba meyohee teeraa Sesaree ee ba wossee garoo.

¹² Helii yisela'í'yii wo''aroo kika' naba ee mi hanat kilaak hel kanak ga. Fodaama mbok-kerceencii biyitniinoobii d'ú hot bii taabussa naroo bi ga kaan Korney.

¹³ Korney nak béesti'tarii an laak malaakaa Kooh hayee gari ga kaanci, wo''ari an: «Wosohaa teeraa Yopee kikoo'nee Simon yaa teeku Pee'da.

¹⁴ Ya hayyaa kiwo' wo'eencaa onanndaa kimúc, fu na bu-kaanfu béebba.»

¹⁵ Daa mi dal naba kiwo' hen rek, Helii yisela'í'yii yoosukka ga dookba foda ya yoosukee ga dookkuu ga dalaaraada.

¹⁶ Ga saasi, mi níindisukka wo'eenaa Ha'mudii wo'ee an: «Sanj bētisi'ee ga músú, wayee dú, dú yah kibētisi'u ga Helii yisela'í'yii.»

¹⁷ Kon, waa Kooh yeri onba Helii yisela'í'yii fodii dii ya oneeruuwa ga waa du gem ga Yeesu Kiristaa, Ha'mudiida, mi minee ba ki'en bi mi kokoh Kooh kitum inaa ya waa'da.

¹⁸ Daa buwaa kelohee wo'eencaama, ba laakissii inaa ba wo'an ee ba baa kañ Kooh an:

- Kon kay kayoh, Kooh onin bi ga buwii enussii yaawuu'da kisupit kipeskiigaba, doonaa ba laas ga kipeskii kukayohkii.

Jaangu tuukfussa ga teeraa Añcoos

¹⁹ Kihatal ga kipeskaa laakee, ga waa Iceen kaanda, tahha buwaa gem ga Yeesuda wesohha daa en beeb. Ba ka'ta bi ga gohaa Fenisii na waa Sipa' giyyaa wiilda, na waa Añcoos, ba baa yeegaloh wo'eenaa Kooh wayee ba eemdoheewa ga yaawuu'caa don.

²⁰ Wayee nak laakeera gaba buwaa meyhosee Sipa' na teeraa Sireen, baa ka' Añcoos kiyegalohnee ga buwaa enussii yaawuu'da Hewhewii winewi'wii wo' ga loo Yeesu Kiristaa, Ha'mudiida.

²¹ Doolaa Ha'mudii taamba naba bi bo' biyewin gemussa ee ba supitta kipeskaagaba, ba gemmba Ha'mudii.

²² Buwaa gem ga Yeesu ee deku Yeerusaleemda kelohussa inaa laakda, ba wossa Barnabaas Añcoos.

²³ Ga waa ya le'da, ya hotta daa Kooh hin kibarkeel buwaamada, keenci soossa ga lool. Ya yaa daasba beebba ba taabuk ngemaa ba laak ga Ha'mudiida na keen wiyegisi'.

²⁴ Barnabaas nak enee bo' yijofi', yaa lifin na Helii yisela'í'yii na ngem ban. Fodaama, bibo' bigen gemussa ga Ha'mudii.

²⁵ Waa ennda da, Barnabaas ka'ta teeraa Tarsa kikoo'nee Sol.

²⁶ Daa ya hoteeri, ya haydohhari Añcoos. Ba banak, ba tummba kis kimulun ga duuy teelibecaa Yeesu ee enu ga Añcoosda, ee ba jegi'ta bo' bigen. Buwaa gem ga Yeesuda def kibayu «bikerceen» ga teeraa Añcoos.

²⁷ Ga bescaama, laakka selidiga-Koohcaa meyohu Yeerusaleem, hayussa Añcoos.

²⁸ Yiinoo gaba, ee teeku Agabus, Helii yisela'í'yii inohlukohhari an a' wiyaak hay kilaak ga elduna tooh, ya yeegalohha ka. En ki'ena, araama laakka hidukoh lak buu' Kooloot yeri nguurukee ga jamaanaama.

²⁹ Waa ennda da, mbok-kerceencaa ga Añcoosda juwohussa ga kiwosoh dimal ga mbok-kerceencaagaba enu ga gohaa Yudededa, yaa en beeb ga inaa ya min ki'erohda.

³⁰ Ennda inaa ba tumda: ba wosohha ga yaakcaa ga jaangucaa ga Yudededa incaa ba onohda, Barnabaas na Sol bayuca.

12

Saak apussa, Pee' lagussa ga kasu

¹ Ga jamaanaama, Eroot, buuraa ennda ga kisodal bibo' ga kerceencaa.

² Ya gulukka na kalañ hafa Saak, yaak Sanj.

³ Daa ya hotee an iñaa ya tumda neblohin yaawúu'caa, ya amlukka Pee' fan. Iñaama hídukohee ga feetaa yaawúu'caa ñamohi mbúurúcaa tumsoo lëwíi'da.

⁴ Daa ya amlukee Pee', ya lanngari ga kasu, ya tuuki'ta lan cinikiis ga soldaa', ca hëyrohhi kiwatuk: lagaa en bééβ soldaa' binikiis. Ya waaree Paakaa* paaffaa ya bayyi ga fikíi buwaa, ba atti'i.

⁵ Fodaama, Pee' yaa watuku ga kasaa ee kerceencaa enussa ga kikiimi'ti Kooh ga daa ba wëñ kiminda.

Pee' meydohussa ga kasaa

⁶ Buu' Eroot tuukee ga kibay Pee' ga fikíi buwaa ya atti'u. Wayee ga wekaama ee kooh-wíisfaa ya jomee ki'atti'ohuda, Pee' enee na kineeh ga díkaanti soldaa' banak, ee lak yahcaagari pokuunun gaba na ceen kanak. Ga kúuw-halkaa kasaa, laakka soldaa'caa tuuk da kiwatuk.

⁷ Laakka malaakaaHa'mudii mey mël ga fikíici, túuyaa lee'ta lañ. Malaakaa fëeki'ta Pee' ga hëbúusaa, yúunndari, wo''ari an:

- Kolka gaaw! Ceencaa poksee ga yahcaa Pee'da, keennda.

⁸ Malaakaa wo''issari an:

- Pëkirukka, fu ekuk ñafa'ciigaraa. Pee' tummba da. Malaakaa tíkka ga an:

- Ekukaa kúltífigaraa, fu taam ga fenooro.

⁹ Pee' taammba ga fenoo malaakaa, meycas kasaa. Ya gëméeríi sah an iñaa malaakaa tum yaama laakin kayoh-kayohda, ya foogee an iñaa heey.

¹⁰ Fodaama ba paaffa soldaa'caa ba dëβ gaba kile'da, ba paaffa baa tík gada, ba le''a hal-pewiñaa ëewruk teeraada. Halaa lëgíssa hafwa ga fikíiba, ba meycas, ba taammba mbedi baa yah. Malaakaa ennda mes, foñjari.

¹¹ Ga dëkatakaama, Pee' hannda ki'ínoh iñaa laakda, ya wo''a an:

- Mi ínohin kimma, kayoh-kayohda Ha'mudii yëri wos malaakii garoo, ya músalinndoo ga yah Eroot na bééβ iñaa yaawúu'caa waaree dallooda.

¹² Fodaama tooh lee'ta ga hafaagari, ya yaa yah kaan Mëri, eew Sañ yaa baysi Markada, lak laakin bo' biyewin baa hidírukoh daama, baa kiim Kooh.

¹³ Pee' fëeki'ta ga hal-kaadaa, laakka súrga yibeti yaa teeku Root, hayya kimalak.

¹⁴ Daa ya ínohsohee koonakaa Pee', keëñci soossa ga bi ya lëgíssii sah halaa, wayee ya nammba kifool hen kiyéegalnee buwaa ga dúuyda an:

- Pee' yëri, yaa tuukka ga halaa, ga fooh.

¹⁵ Ba wo''ari an:

- Hanaa fu dof hen! Wayee ya yëgíssa ga an iñaa kayoh. Ba dalla kiwo' an:

- Kon Malaakaagari yëri.

¹⁶ Pee' nak líssa kifëeki' ga halaa. Daa ba lëgísee, ba hotta an yëri ya, ba waaru''a.

¹⁷ Pee' múuffa yah ga kúuw kidékóhí' buwaa, ya béestí'taba daa Ha'mudii tum bi meydohhari ga kasaada. Lëehí'ta ya wo''aba an:

- Karat dú yéegalka Saak na mbok-kerceencaa tesda. Lëehí'ta ya meycas, yaa yah dekat wiliis.

¹⁸ Ga waa Kooh wíisda, soldaa'caa lëyussa lool, ba baa meekisoh iñaa mín Pee' kidalda.

¹⁹ Eroot ebilohha kiraasnee Pee', wayee ken hottiiri. Ya baylukka soldaa'caa, ya meekissaba daa ba tumee bi Pee' saandada, lëehí'ta ya nakohhaba ki'ap. Waa ennda da Eroot meyhaha gohaa Yúudée, ka'ta teeraa Sesaree, ya ennda daama bi sammba kimaañ.

Kaanaa buu' Eroot

²⁰ Wiima lak buu' Eroot aylukohin na bu-Tíi', na bu-Sídonj. Buwaama júwohusa ga kika', ba malakneeri. Ba dúkohha na Balastus, yaa tuukuk túuyaa buuraada, ya

* 12:4 12: 4 «Paakaa» wëri en feetaa wo''u ga 12: 3

dímalba ga. Waa ennda da, ba kímmba Eroot kijúwoh naba ndaga dúndaagaba tooh meyohee kúlkaa buuraa.

²¹ Ga waa besaa ba abeeda le''a, Eroot ekukka kúltí-buu'faagari, ya kerukka ga ban-buuraagari, ya yaa jangat buwaa.

²² Buwaa baa fiip an:

- Laak Kooh yaa en na kiwo', enndii bo'-súusúus don wo' naruul

²³ Ga wahtaama siiy, laakka malaakaa Ha'mudii mík Eroot ndaga daa ya e'tii Kooh ndamda. Laakka nasucaa soogu lookaa, baa ñammbi, ya kaannda.

²⁴ Waa ennda da wo'eenaa Kooh waa weñ kisiw, teelíbéecaa baa weñ kibaatuk.

²⁵ Barnabaas na Sóol nak, ga waa ba lëehí' kitum lëgëyaagaba ga Yéerusaleemda, ba boykissa ee ba baydohha Saṅ, yaa baysi Markada.

13

Kooh wossa Barnabaas na Sóol

¹ Ga Añcoos nak laakeera biseldiiga-Kooh na bijégíroh-waas ga buwaa gëmu ga Yéesu enu daamada. Enee buwii bii: Barnabaas, Simewon ee baysi Súusúus, Lusiyus yaa dek teeraa Síreenda, Manayeen yaa bokee kikoruk na Eroot, gúwernëeraada, na Sóol.

² Laakka bes, ba enee na kijaamuk Ha'mudii ba baa oo', Helii yisela'íyii wo''aba an:

- Faandattoo han Barnabaas na Sóol, ba tum lëgëyaa tah mi bayohbada.

³ Waa ennda da, ba lëestí'ta ki'oo' na kikiim Kooh, ba tíkka Barnabaas na Sóol yah ga haf, ba íissaba, ba baa yah.

Barnabaas na Sóol karussa Sipa'

⁴ Fodaama Helaa yisela'íyaa wossa Barnabaas na Sóol kika' dekaa wo'u Selësíi, ba aasohha gaal-giyy daama, ba baa yah Sipa' dekaa giyyaa wíilda.

⁵ Ga waa ba le''a Salamín, ba aawwa kiyéegaloh wo'eenaa Kooh ga duuy jaangu-yaawú'caa. Saṅ-Marka taabee naba ki'amdohba ga lëgëyaa.

⁶ Ba húussa dekaa giyyaa wíilda bi ba meyneeraa teeraa Paafos. Daama, ba hídohha na luhusohaa teeku Baa'-Yéesu. Ya enee yaawú' ee tíkee hafci seldiiga-Kooh.

⁷ Ya bokee ga buwaa taabi na Sersiyus Polus yaa enee gúwernëe' ga teeraada. Sersiyus Polus yaama nak enee bo' yilëeki'-hel. Ya baylukka Barnabaas na Sóol ndaga ya waaree kikeloh wo'eenaa Kooh.

⁸ Wayee Baa'-Yéesu ee baysi ban Elímaas, luhusohada (teekaa wëri en iñaama ga kiGerek) aawwaba kiheñoh, yaa heel ki'ëwdoh gúwernëeraa ga iña enndii kigëm ga Yéesu.

⁹ Waa ennda da, Sóol ee baysi ban Poolda líiffa na Helaa yisela'íyaa, yíppari has,

¹⁰ wo''ari an:

- Fu Elímaas, fu líif na saboh na kibon ee fu kowu Seytaani mat. Fu waa'tii kihot ga iña júwin. Fu íisoo Waasii Kooh wijúwí'wii fu kalañsohidane?

¹¹ Ínohaa an diima den yahii Ha'mudii hayin kidal ga dookfu. Fu hay kibúum, fu tes da bi maañ, fu hotoo nohii.

Ga saasi, hascaa Elímaas ñúussa, ya búummba yaa túut ga bakaa en béeb kisëesí' baa nookanndi.

¹² Gúwernëeraa nak, daa ya hotee iña laak yaama, dalla kigëm ga Yéesu. En ki'ena, ya waaru'eera lool ga iña ya jégíru ga loo Ha'mudii yaama.

Pool jangatta ga Añcoos Písídii

¹³ Waa ennda da, Pool na buwaa taabee narida aasohussa gaal-giyy ga teeraa Paafos, baa yah teeraa Persi ga kúlkaa Pamfílii. Saŋ-Marka nak tagohha naba daama, yaa boyuk Yéerúsaleem.

¹⁴ Ba nak, ba meyooha teeraa Persi, ba abissa waasaagaaba, baa yah bi ba le''a Añcoos Písídií. Laakka bes, ba aassa jaangu-yaawúuraa en daama da ga bes Sabat, ba yuŋga.

¹⁵ Laakka iŋaa jagu ga Këyítfaa Waasii Móyíis na faa seldiiga-Koohcaa; lëehi'ta buwaa kuliyuk ga jaangu-yaawúuraada nakka bifo' kiwo' Pool na Barnabaas an:

- Mbokcii, en laakin iŋaa d'ú waa' kiwo' kidaas mbooloomiinaa, d'ú míninnndi kiwo'.

¹⁶ Waa ennda da, Pool kolukka, ya bëwí'ta yah, buwaa een paay, ya wo''a an:

- Dú bu-Isarayeel na d'ú, heetcii cíinoo ee jaamuki Koohda, s'úkú'kattoo.

¹⁷ Koohyii Isarayeel heetiigaruu yëri tanukee bicaasammbuu. Ya tapisi'ta heetii ga waa wa en ga ín, ga kúlkaa Esíptida. Tíkka ga, ya meydohhawa kúlkaa Esípti na dooli yahci.

¹⁸ Ee ga duuy ëgí'-dúndagaa bicaasammbuu enoheeda, Kooh toputu''aba iŋaa le' tikiis tidaaŋkaah-nikiis.

¹⁹ Waa ennda da, ya d'úbí'ta heet ciyitnakanak ga kúlkaa Kanaa, ya e'ta bu-Isarayeel heetiigari kúlkaama.

²⁰ Ee ba lamin ka iŋaa jomin kile' tikiis titéemée'-nikiis na tidaaŋkaah-yétúus. Tíkka ga, ya e'taba bi'atti'oh baa kuliyukanba bi ga daa Samiyeel, seldiiga-Koohaa hayohda.

²¹ Waa ennda da, ba kimmmba Kooh ya onba buu'. Kooh nak, onnaba Sawúl, kowu Kíis ee bokee ga geŋaa Beesamee. Sawúl nguurukka bi ennda tikiis tidaaŋkaah-nikiis.

²² Lëehi'ta, Kooh nissa Sawúl ga nguuraa, ya falla Dëwít ya en buuraa bicaasammbuu. Kooh seedi''a ga buu' Dëwít an: «Mi hotin ga Dëwít kowu Yesee baa neblohinndoo ee ya yah kiméti' béeb iŋaa mi waa'.»

²³ Ee fodaama, Kooh meydohdín bu-Isarayeel Músalkaat ga nílaa buu' Dëwít fodaaya dígoheekada, ennda Yéesu.

²⁴ Ee balaa Yéesu hayaa, Saŋ-Bëtís enee ga kijangat, ya yaa bëytoh béeb bu-Isarayeel kisúpít kipeskiigaba, ba bëtisi'uk.

²⁵ Bi ga daa kikaanci deeyda, Saŋ lísee kiwo' an: «Dú foŋ an mi yëri en ba? Mi enndii bii d'ú sekda. Baama yii hay ga fenooroo ee kipëkís liibcaa ñafa'caagari sah joobinndoo.»

²⁶ Pool wo'issa an:

- Dú mbokciigoo, d'ú bii d'ú en tucaasamuntii Abaraham, na d'ú bii d'ú en dii d'ú jaamuki Koohda, wo'eenii wii onohi kimúcdfa, d'ú bëri tah Kooh wosohwa.

²⁷ En ki'ena, bu-Yéerúsaleem na buwaa kuliyuk gaba da inohsëerii baa Yéesu enda ee wo'eencaa seldiiga-Koohcaa ba jagee ga bes Sabataa en béebda ban, ba inohëerii iŋaa ca waa' kiwo'da. Ee fodaama, ga waa ba tikki kikaanda, ba mëtí'ta wo'eencaa seldiiga-Koohcaa.

²⁸ Hídaa ban ga daa ba hottii dara iŋaa cal ba tikki kikaanda, ba kimmmba Pílaat, ya aplukki.

²⁹ Ga waa ba mëtí' kitum tooh iŋcaa Bíncaa cisela'í'caa wo' ga loo Yéesuda, ba yóoski'tari ga kuraanaa, ba ekkari ga duuy loyaa.

³⁰ Wayee Kooh mílisi'tari ga buwaa kaaninda.

³¹ Buwaa taabee nari, aboh ga gohaa Gëllílee bi ga Yéerúsaleemda, ga waa ya mílsda ya feeñukkaaba bes ciyewin, ee béeb buwaama wati bëri en seedi ga fíki heetii.

³² Ee dí, dí hay kiyéegallúu Hewhewii winéwí'wii wii an:

³³ Iñaa Kooh dígee bicaasammbuudfa ya tumdinnduuri, du, tucaasamuntiigaba, ga waa ya mílísí' Yéesu fodaa daa ka bídu ga Këyítfaa kañcaa fukanakfaada an: «Fu yërí en Kowukiigoo, mi enin Paamfu wati.

³⁴ Kooh yéegalohheera an ya hay kimílísí' Yéesu, ee Yéesu boykisissoo ga loy.» Iñaama yërí ya wo'ee an: «Mi hayyúu ki'e' iñcaa cisela'í'caa mi dígee Dëwít, ee ca calin kigëmda.»

³⁵ Ee ga dekat wiliis, ga këyítfaa, ya wo'issa an: «Fu tookandii biigaraa yisela'í'yii nop ga duuy loy.»

³⁶ Dëwít, ga jamaanaagari, enee súruga Kooh, ya tummba iñaa Ha'mudii waareeda, ya kaannda, ya acussa ga yahaa bicaasamci, ee faanfaagari nopin ga duuy loy.

³⁷ Wayee baa Kooh mílísí'da, faanfaagari noppii ga duuy loy.

³⁸⁻³⁹ Kon mbokcii, ínohat gaka an yërí tah dú yéegalussa an baakaa'caagarúu bayaluunundúu. Béeb baa gëm gari, Kooh hayyi ki'aboh bo' yijúwí', ee iñaama Waasaa Móyíis mínoori.

⁴⁰ Kon watukat iñcaa seldíga-Koohcaa wo'eeda keen ga dookkúu.

⁴¹ «Dú hot gane, dú bii dú bëwíri haffúuda, hebukaa dú tíit dú aaw kinúp, ndaga mi hay kitum ga duuy kipessúu iñaa wëe'taa ga an yii dú béestíruwanaa, dú gëmoo.»

⁴² Ga waa Pool na Barnabaas meyu jaangu-yaawúuraada, buwaa kíimmbaba ba boykis kijégíroh wo'eenaa waama ga bes Sabataa tík gada.

⁴³ Ga waa buwaa tasohda, yaawúu' biyewin na bo' biyewin biliis baa niikin Kooh bedussa Pool na Barnabaas. Ga duuy saawalaagaba, Pool na Barnabaas baa daasba doonaa ba wëñ kitík yaakaa'ba ga kijofkaa Kooh teeβbada.

⁴⁴ Ga bes Sabataa tík gada, iñaa wëñ kiyewin ga bu-teeraada, hídirukohussa kisúkúruk Wo'eenii Ha'mudii.

⁴⁵ Daa yaawúu'caa hotee buwaa biyewinbaa, ba líiffa na keeñ-tam, ba taammba ga iñaa Pool jégírohda baa nís, ba baa bassi.

⁴⁶ Waa ennda da, Pool na Barnabaas laakussa fít kiwo'ba an:

- Dú bërí jomee kideβ kiyéegalú wo'eenii Kooh. Waa dú saginwa kite', dú atti'in haffúu an kipeskaa leehoo taa'da jobinndúu. Kërí tah dí bii yah ga buwaa enussii yaawúu'da

⁴⁷ En ki'ena, iñii yii yërí Yéesu, Ha'mudii ebillí: «Mi falinndaa ki'en leerii heetci, doonaa fu le'doh kimúckii bi ga daa ëldúna topohda.»

⁴⁸ Buwaa enussii yaawúu'da safarussa ga wo'eenaa ba kelohda, ba baa kañ Kooh ga wo'eencaagari ee béeb buwaa jom kilaas kipeskaa leehoo taa'da gëmussa.

⁴⁹ Wo'eenii Ha'mudii waa wëñ kisíw ga duuy kúlkaa béebka.

⁵⁰ Wayee yaawúu'caa hícísohussa helcaa βeticaa bilëekí'-teekbaa ga dëkaa ee niikuunun Koohda, na yaakcaa dëkaa. Ba sodalla Pool na Barnabaas ga kipesba, kaalussaba kúlkaa.

⁵¹ Baama përtukaba pëndëlaa kotcaa ga dëkaagaba, lëehí'ta baa yah Íkoñom.

⁵² Tëelíbéecaa ga teeraa Añcoosda, keeñba soossa, ba líiffa na Helaa yisela'í'yaa.

14

Pool na Barnabaas karussa Íkoñom

¹ Pool na Barnabaas tumissa ga Íkoñom fodaa ba tumee ga Añcoos Písídiida. Laakka bes, ba aassa jaangu-yaawúuraa en daamadfa, ba baa jangat bi bo' biyewin ga yaawúu'caa na buwaa enussii yaawúu'da gëmussa ga Yéesu.

² Wayee yaawúu'caa sagu kigëm ga Yéesuda yasohussa helcaa buwaa enussii yaawúu'da bi ba ekkaba ga kisañ buwaa gëm ga Yéesuda.

³ Hoonohhii bi Pool na Barnabaas maañussa ga Íkoñom, ba baa jangat na fít wiyëgísí' ndaga ba óolukeera Ha'mudii. Ee Ha'mudii nak onndaβa kimín kitum

kíntaan na enaama cidóoyí'-waa'. Fodaama, ya yaa teewoh an iñaá apotaa'caa jangat aaw ga kijofkaagarída kayoh.

⁴ Bu-teeraa Íkoñom júwohsissii, ba hégískohha: bii fa'ta na yaawúu'caa, bíinoo farussa na apotaa'caa.

⁵ Yaawúu'caa na buwaa enussii yaawúu'da, na buwaa kuliyuk gaɓaɓa tuukussa ga kisodal Pool na Barnabaas, na kitapisohɓa atoh bi ba kaan.

⁶ Wayee daa ba yéeggeeka, ba ka'ta kisomuknee ga teerucaa ga gohaa Líkawooníida, ennda Lísta', Derbe na iñaá wíil daamaɗa.

⁷ Daama ɓan, ba aawwa kiyéegaloh Hewhewii winéwí'wii wo' ga loo Yéesuda.

Pool na Barnabaas ga teeraa Lísta'

⁸ Laakeera ga Lísta, ɓo' yiyaal yaa yugee daa díinoo rek mínoo kituuk, ya límdohu na kilafañ ee mosoo kitíin na kotci.

⁹ Laakka bes, ya enee na kisúkúruk jangataa Pool. Pool yíppari has, hotta an ngëmaa ɓaa laak ga Yéesuda míninndi kimúsal,

¹⁰ ya wo''ari didóolí' an:

- Kolka, fu tuuk tek ga kotciigaraa! Baa dalla ki'en bërít, tuukka, yaa tíin.

¹¹ Daa mbooloomaa hotee iñaá Pool tum yaama, ba ɓaa wo' didóolí ga lakaa bu-Líkawooníi an:

- Koohcii súpítukuunun ɓo', yoosukuunun garuu.

¹² Ba teekka Barnabaas Sës, ba teekka Pool Ermes* ndaga Pool yëri laakee wo'eenaa.

¹³ Laakeera ga yahaa halaa teeraa kaanfaa ba jaamukohi Sës, Koohyaagaɓa. Baa tumɗi Sës sarah ga kaanfaaɗa haydohha, ga kúuw-halcaa, naal-kuuy, yaa líkuunun enaama cimóri' caa taam na sapuus. Ya na mbooloomaa, naalcaama ba waareeɓa ki'ap kitumi' Barnabaas na Pool sarah.

¹⁴ Daa Barnabaas na Pool yéeggee iñaama, ba ɗa'sohha kúltícaagaɓa kiteewoh an ba fa'tii ga, ba íisukka ga mbooloomaa ɓaa fiipɓa an:

¹⁵ - Héey, ɓiyaay, ɗú yah ya kitum yuma? Dí ga kihaffii, dí ɓiɓo' donj fodii garúu. Dí hay dii kiyéegallúu Hewhewii winéwí'wii, ɗú foñ iñcii cii laakoo jeriñɗa, ɗú méeñsuk, ɗú eewdoh haffúu ga Koohyii en na kipesɗa, yii sak asamaanii, kakayfii, giyyii na béeb iñcii en gaɗa.

¹⁶ Kudewaa, ya íisee heectii, waa en tooh waa taabuk waasaagari.

¹⁷ Moona déy, ya ɗëk ga kitum enaama cijófi', kiteewoh ɓaa ya enda: yëri onirúu towii meyohi asamaanda, ɗú laak gëñ iñaá ɗú ñaman, ya sóosi' keeñnjuu.

¹⁸ Hídaa ga iñaá ba wo'ɓa yaama tooh, apotaa'caa laakussa coonu fiyaak kinís mbooloomaa ga kitumi'ɓa sarah.

¹⁹ Waa ennda ɗa, laakka yaawúu'caa meyohu teeraa Añcoos Písídii na waa Íkoñom, nookussa buwaa ga haɓa, lëehí'ta ba tapisohha Pool na atoh ki'appi, ba fassari bi meyussa nari teeraa, ba foogee an ya kaanin.

²⁰ Wayee, ga waa buwaa gëm ga Yéesu hayu, gíwussarída, ya kolukka, ya aassa teeraa. Ga kooh-wíisfaa, ya taamba na Barnabaas, ba ka'ta teeraa Derbe.

Pool na Barnabaas ɓoykussa teeraa Añcoos Písídii

²¹ Pool na Barnabaas yéegalohussa Hewhewii winéwí'wii ga teeraa Derbe. Ba laakka tëlíbee Yéesu ɓiyewin daama. Lëehí'ta, ba ɓoyukka teeraa Lísta', waa Íkoñom na waa Añcoos Písídii.

²² Ba ɓaa yëgísí' keeñcaa buwaa gëm ga Yéesuda, ba ɓaa daasɓa ba yëgís ga ngëmaa. Ba wo'ee an: «Du jomin kikoohoh ga coonu ciyewin paay, ɗu han ki'aas ga Nguuraa Kooh.»

* 14:12 14: 12 Sës na Ermes teek koohcaa Gerekcaa

²³ Ga jaangaa en béeb, ba tannda ga bibo' baa kuliyyukan ga buwaa. Lëehí'ta, ba kímmba KooH, ba oo'ta, ba dínkaannadaba Ha'mudii, yii ba gëm garida.

²⁴ Ga waa ba meyoh daamaɗa, ba koorohha gohaa Písídíi, ba ka'ta waa Pamfílíi.

²⁵ Ba yéegalohha wo'eenii KooH ga teeraa Persi, lëehí'ta ba hayya teeraa Atalíi ga daa gaal-giyycaa teerida.

²⁶ Ba aassa gaal-giyy daama, ba baa boyuk teeraa Añcoos Sírii, daa ba dínkaanoHsee ga kijofkaa KooH ba tum lëgëyaa ba meyoh kimëti'da.

²⁷ Ga waa ba le'da, ba hídírohha buwaa gëm ga Yéesuda, ba béesti'taba tooH iñcaa KooH tum koorohha gabaɗa. Ba béesti'taba ban daa buwaa enussii yaawúu' aasu ga ngëmaada.

²⁸ Ba tessa na buwaa gëm ga Yéesuda bi sammaba kimaañ.

15

Saawal laakka ga Yéerúsaleem ga loo kerceencaa enussii yaawúu'da

¹ Laakka bibo' baa meyoh gohaa Yúudée hayussa Añcoos Sírii. Ba aawwa kijëgi' buwaa gëmin ga Yéesuda an: «Binaa dú gúrukii fodaa daa Waasaa Móyíis nakohkadanaa, dú mínoo kimúc.»

² Pool na Barnabaas lenkohussa naba, laakussa naba ñaroh witamóhí' ga iñaama. Waa ennda da, buwaa gëm ga Yéesuda abussa an Pool na Barnabaas na bibo' baa bok gaba jomuunun kika' Yéerúsaleem ga apotaa'caa na buwaa kuliyyuk ga jaangaa Yéesu en daamaɗa, ba wo' ga iñaama.

³ Bu-jaangaa Añcoos erussaɗa iña ba sooluk ga baawaagabaɗa, ba baa yah. Ba koo'ta gohaa Fenísii na waa Samaríi, ba baa béesti' daa buwaa enussii yaawúu' aasu ga kigëm ga Yéesuda. Iña laak yaama, soossa keeñ béeb buwaa gëm ga Yéesuda.

⁴ Ga waa ba le' Yéerúsaleemda, bu-jaangaa na apotaa'caa na buwaa kuliyyuk ga jaangaada teerukkaba. Lëehí'ta, ba béesti'taba tooH iñcaa KooH tum kooroh gabaɗa.

⁵ Wayee, laakka bibo' ga Fërisiyeencaa ee gëmuunun ga Yéesu, baa koluk, wo'ussa an:

- Buwaa enussii yaawúu' baama ee gëmu ga Yéesuda jomuunun kígúruk, ee ba wo'u kitaabuk iña Waasii Móyíis nakoh kitumda.

⁶ Apotaa'caa na buwaa kuliyyuk ga jaangaada hídírukohussa kimalak iñaama.

⁷ Ga waa ba nookohha ga iñaama bi maañnja, Pee' dalla kikoluk, wo''a an:

- Mbokcii, fodii dú ínohkada iña KooH tanukeeroo ga díkaantirúu maañin. Ya tanukeeroo kiyéegal buwii enussii yaawúu'da Hewhewii winéwí'wii, doonaa ba kelohwa ee ba gëm gari.

⁸ Ee KooH yii ínohin iña en ga keeñ baa en béebda, teewohin an ya tookinba ga waa ya onba Helii yisela'í'yii fodaa ya oneeruurida.

⁹ Ee laakkii kitansoh kínoo kaa KooH tum ga díkaantiruu naba. Ee ba setdín keeñcaagaba ndaga ngëmaa ba laak garida.

¹⁰ Kon iñii tah ya dú waa' KooH kitooñ ga kikoo' buwii enussii yaawúu' gëmu garida dofcaa, ennda dú, ennda bicaasammbuu, dú mosooca kimín kikoork.

¹¹ Ee sah, dú yaawúu'cii dú gëmin an dú múcin ndaga yërmaandaa Yéesu, ee ba ban, ba gëm iñaama.

¹² Waa ennda da, mbooloomaa ennda cel. Buwaa baa súkúruk Pool na Barnabaas, baama baa béesti'ba kintaancaa na enaamacaa cidóoyí'-waa'caa KooH tumee, kooroh gaba ga leelo buwaa enussii yaawúu'da.

¹³ Ga waa ba lëehí' kiwo'da, Saak tikka ga an:

- Súkúrukat mbokcii!

¹⁴ Simoñ béestírinndúu daa ga dalaaraa, KooH hayya ga buwii enussii yaawúu'da, ya tanukka ga duiyba heetaa enan wuuci.

15 Ee iñii ya wo'da taabohin na iñaa seldiiga-Koohcaa wo'eeda ndaga bíduunun ga këyítfaa an:

16 «Iñii yii paafaa, mi hay kihayis ee mi hay kitawahis kaanfii Dëwít, fii búreedá, mi hay kihëwírís iñii lís ga kitesda, mi tuukirisfa.

17 Fodaama, iñii tes bo' ga ëldúnada aaw kiraas Ha'mudii ee ban bi ga béeb heetcii mi tanuk ca en cuurooda aawsan kiraas Ha'mudii.

18 Iñaama yëri Ha'mudii wo', ee ya mëti'si iñaa ya waayukee kitum ee ínohukin kumëëñi'da.»

19 Saak tíkka ga an:

- Tahin bi mi ga kihaffoo, mi am an d'u hanat kisodal buwaa enussii yaawúu' baama mëënsukuunun ba bii gëm ga Koohda.

20 Wayee hoonohoo d'u bínba ban, d'u wo'ba an: ba hanat kiñam koynohkaa sarahohu ga koofcaa, ba abuk ga kifaanuk na baa en béeb, ba abuk ban ga kiñam koynoh júuraa apu ee ñífaa aamussii, wala ki'an ñíf.

21 En ki'ënaa, daloh ga cosaan bi ga wati, laakin ga teeraa en béeb bibo', baa jëgírohi iñaa Waasii Móyíís nakoh kitumda, bes Sabataa en béeb ga jaangu-yaawúu'cii.

Këyít bídussa wosohussa Añcoos ga kerceencaa enussii yaawúu'da

22 Waa ennda da, apotaa'caa na buwaa kuliyuk ga jaangaa Yéerúsaleemda na béeb kerceencaa daamada júwohussa an ba hay kitan bibo' ga duuyba, ba wosba Añcoos, ba taam na Pool na Barnabaas. Ba tannda Yúdaa ee baysi Barsabaas, na Sílaas. Ba banak béebba, buwaa gëm ga Yéesuda oneeraba cee'.

23 Ba e'taba këyít, ee iñii yii yëri bídu ga an: «Dú mbokciigaríi dëku Añcoos, Sírii na Sílísiida, dú bii d'u enndii yaawúu'da, dí bii këñi'túu dí apotaa'cii na buwii kuliyuk ga jaangii Yéerúsaleemda.

24 Dí kelohin an laakin buwaa meyohu dii, hayuunun garúu. Ba bum jaahallúu, ba bum hícoh helcumgarúu na wo'eencumgaba ee dí nakkiiba ka.

25 Këri tah dí béebpii dí júwohin, dí tanin bibo' baa dí wos garúu. Dí akitohinba na Pool na Barnabaas, filiimunciigarií,

26 bii erohin kumuunba ndaga teekii Yéesu Kiristaa, Ha'mudiigaruuda.

27 Kon dí bii wosoh garúu Yúdaa na Sílaas, ba wo''úu iñii dí bín ga këyítfiida.

28 En ki'ënaa, Helii yisela'í'yii yii naríi, dí waa'tiirúu dara kitik yibítí', enndii iñcii bo' mínoo kifoñ ciinaa:

29 kaa ñamat koynohkaa tumu sarah ga koofcaa, kaa anat ban ñíf wala kiñam koynoh júuraa apu hen ee ñífaa aamussii, ee kaa faanukat na baa en béeb. Binaa d'u watuk iñcaamanaa, d'u hay kitum yijófi'. Kijaammu-jaammu!»

30 Waa ennda da, buwaa tansee wosussada baa yah Añcoos. Ga waa ba le'da, ba hídírohha béeb buwaa gëm ga Yéesuda, lëehi'ta, ba e'taba këyítfaa.

31 Fa jagussa ee buwaa béebba keeñba soossa ga iñaa bídu ga këhítfaa yaama ee daasinba ga ngëmda.

32 Yúdaa na Sílaas ga kihafba, ensee biseldiiga-Kooh. Ba saawalla na buwaa bi maañnja, kidaasba na kibaatba dooli ga ngëmaagaba.

33 Ba tessa daama bi sammaba kimañ, lëehi'ta, Buwaa íisussaba ba boyuk na jam ga buwaa wosebada.

34 [Wayee Sílaas nak boyukkii, ya tessa ga Añcoos.]

35 Pool na Barnabaas ban tesussa ga Añcoos, ee ba banak taabussa na bibo' biyewin biliis, baa jëgíroh, baa yéegaloh Hewhewii winéwi'wii en wo'eenii Ha'mudiida.

Pool na Barnabaas hëgískohussa kitaam

36 Ga besaa tík gada, Pool wo''a Barnabaas an:

- Du ka'sat, du wíil tóoh teeruca a du yéegalohee wo'eenii Ha'mudii gacaɗa, du waaknee mbokcaa gëmuunun ga Yéesu enu daɗa.

³⁷ Barnabaas nak, waa'ta kibaydoh Sanj yaa baysi Markaɗa,

³⁸ wayee Pool tookkii Marka taam naba ndaga daa yaama foñeeɓa ga teeraa Pamfílii, taabissii naba ga lëgëyaa ɓa enee na kitumɗa.

³⁹ Ba nookohha ga iñaama bi faf ɓa hëgískohha. Barnabaas taamba na Marka, ɓa aassa gaal-giyy, ɓaa yah kúlkaa Sipa'.

⁴⁰ Pool nak tanukka kitaam na Sílaas. Mbok-kerceenaa dínkaanohhaɓa ga kijofkaa Ha'mudii, ɓa ɓaa yah.

⁴¹ Ya wiilla gohaa Sírii na waa Sílísii, ya yaa daas buwaa gëm ga Yéesuda, ɓa yëgís ga ngëmaa.

16

Tímotée taamba na Pool na Sílaas

¹ Waa ennda ɗa, Pool ka'ta Derbe, lëehí'ta ya paaffa bi ga Lísta'. Daama laakeera ɓaa gëmin ga Yéesu ee teeku Tímotée. Tímotée yaama, eeci enee yaawúu' gëmmba ga Yéesu ee paamci enee Gerek.

² Ya nak, mbok-kerceenaa dëku Lísta' na Íkoñomɗa hotsee kijúɓ gari.

³ Pool waa'ta ya taam nari. Ya bayyari kon, gú'tari ndaga yaawúu'caa dëk ga gohaamaɗa. En ki'ena, ɓéeɓɓa inohseera an paam Tímotée iña Gerek*.

⁴ Ga ɗuuy teeruca ɓa kooroheɗa, Pool na Sílaas ɓaa yéegaloh iñcaa apotaa'caa na buwaa kuliyyuk ga jaangaa Yéerúsaleem amɗa, ɓa nakkaba kitaabukka.

⁵ Fodaama, kerceenaa ɓaa wëñ kiyëgís ga ngëmaa ee ɓa ɓaa wëñ kibaatuk besaa en ɓéeɓ.

Heli yisela'íyii wo''a Pool kika' Maseduwaan

⁶ Pool na Sílaas ɓaa wíil ga gohaa Fírígii na waa Galaat ndaga lak Heli yisela'íyii hoonohinɓa kiyéegaloh wo'eenii Kooh ga gohaa Aasii.

⁷ Ga waa ɓa ka' bi ɓa deeyca gohaa Mísiiɗa, ɓa waa'ta ki'aas gohaa Bítínii wayee Heli Yéesu onndiiɓa ka.

⁸ Waa ennda ɗa, ɓa húussa ga gohaa Mísii, ɓaa yah Torowaas.

⁹ Laakka bes ga wek Pool hotta ga heey bo' yaa dëk Maseduwaan. Baa tuukin ga fíkíici yaa kímmbi an: «Hayaa Maseduwaan, fu sommbii!»

¹⁰ Daa Pool hotee iñaama ga heey, ga saasi dí tumba tóoh kika' Maseduwaan ndaga lak wëerinndii† an Kooh yëri ebillii kiyéegalohnee Hewhewii winéwí' wii daama.

Lídi gëmmba ga Yéesu ga teeraa Filiip

¹¹ Waa ennda ɗa, dí aassa gaal-giyy ga teeraa Torowaas, dí yolohha Samotaraas dëkaa giyyaa wiilɗa. Ga kooh-wiisfaa, dí ka'ta bi ga Neyapólís.

¹² Kolkohha daama, dí ka'ta Filiip, teeraa wëñ kilaak solu ga gohaa Maseduwaan bu-Room te'ɗa. Dí yuɗnga ga teeraama bi sambba kimaañ.

¹³ Ga besaa Sabat, dí meyca teeraa, dí ka'ta seereenaa húluwaa ndaga lak dí foogin an daama jomin kilaak ɗekataa yaawúu'caa jaamukohi Kooh. Laakeera beticaa hídirukohu da, dí yuɗnga naba, dí saawalla naba.

¹⁴ Ga beticaama, laakeera yaa teeku Lídi ee meyohee teeraa Tíyaatii'. Ya enee toonoh piis, piiscaa súupu ciyo'oh ee seerin, ee ya niikeera Kooh. Ya yaa súkúrukkií dijófi' ndaga lak Ha'mudii lëgísin keeñaagari, en ɗanaa ya gëm wo'eencaa Pool.

¹⁵ Ya bëtísi'ussa, ya na bu-kaanci, lëehí'ta ya wo''arii an:

* **16:3 16: 3** Gerekcaa laakséerii baah kigú' oomaa-yaal † **16:10 16: 10** Lúkkaa yëri en na kiwo' ndaga ya bokee ga ɓaawaa.

- Hayat, dú sagacukkoo ga kaanndoo en an dú tookin kayoh-kayohda an mi gëmin ga Ha'mudiinaa. Faf ya ekkarii ga kika' kaanci.

Pool na Sílaas lagussa ga kasaa teeraa Filiip

¹⁶ Laakka bes, dí enee na kiyah dekataa kímohsi Koohda, dí hídohha na súrğa yibeti yaa raḅ am, onndari kimín kilíruk. Kilíruk kaama haydohdeera ha'-kaancaagari kopa' wiyewin.

¹⁷ Ya yaa taabukkíi, mi na Pool, ya yaa fiip didóolí' an:

- Buwii bii bēri en sūrgacii Kooh yii ga ḁookaa-ḁookda. Ba hay kiyēgallúu waasii onohi kimúda!

¹⁸ Ya tummba iñaama bes ciyewin. Ka'ta bi Pool kappa ga, ya dalla kimēēñisuk, wo''a rawaa an:

- Ga teekii Yēesu Kiristaa, mi ebillaa fu meyoh ga betifii! Ga saasi rawaa meycā ga sūrgaa yibetiyaa.

¹⁹ Daa ha'-kaancaa sūrgaa yibetiyaa hotee an ba abissii yaakaa' kilaakis dērēm gari, ba ammba Pool na Sílaas, ba fitísohhaba bi ga paanaa dēkaa ga fikíi atti'ohcaa.

²⁰ Ba tuuki'taba ga fikíi bu-Room baa kuliyuk ga dēkaada, ba ēpírohha an:

- Buwii bii biyaawúu' ee ba bii hícisoh dēkiigaruu.

²¹ Ba bii jēgíroh dii baahcaa waasiigaruu hoonohinnduu kitook, hoonohinnduu kitaabuk, dú bu-Room.

²² Mbooloomaa ban taammba naba ga, ba keennda ga ḁook Pool na Sílaas. Atti'ohcaa nakohha kidol kúltícaa Pool na caa Sílaas ee ba rípu na ngee'.

²³ Ga waa ba ríppaba na ngee' bi faancaa ílohha, ba lanngaba ga kasaa. Ba wo''a baa watuki kasaada ya foñ helci gaba dijófi'.

²⁴ Daa baa watuki kasaada wo'see iñaama, ya lanneeraba ga túuyaa hanoh dúuy ga kasaada, ya ekkaba jéen ga kotcaa.

²⁵ Ga bak leeloo wek, Pool na Sílaas baa kím Kooh, baa kañnji na kiyeek. Buwaa bíinoo abu ga kasaa nabaada baa sūkúrukba.

²⁶ Waas kíinoo kakayfaa yēngēlukka bi tawahaa kasaa waa yēngēluk. Béeb halcaa kasaa dalla ki'en kúpít lēgísukka, ee jēencaa pokohsee buwaa abu ga kasaada cēpísukka.

²⁷ Baa watuki kasaada tíitta ga pēní, yúudukka; daa ya hotee halcaa kasaa lēgískin gēpít, ya dalla kidol kalabfaagari, ya yaa yah kiharuk, ndaga ya foogee an buwaa lansee ga kasaada bēebba nūpuunun.

²⁸ Wayee Pool fiipari didóolí' an:

- Túuk kaa tumka; dí bēebpii dí bee!

²⁹ Baa watuki kasaada dalla kimeekisoh lampu, íisukka dúuy kasaa na jaa', ya keennda kakay ga kotcaa Pool na Sílaas, ya yaa saak.

³⁰ Waa ennda da, ya meydohhaba kasaa, ya meekissaba an:

- Tiyaatii, mi jom ya kitum bi mi kimúc?

³¹ Pool na Sílaas taassari an:

- Gēmaa ga Yēesu Ha'mudii, fu hay kimúc, fu na bu-kaanfu.

³² Pool na Sílaas nak yēegalussari wo'eenii Ha'mudii, ya na bēeb buwaa dēk ga kaancida.

³³ Ga wahtaama siiy ga wekaa, baa watuki kasaada taammba na Pool na Sílaas, ya tíssa gaañcaagaba, lēhí'ta ya bētísi'ukka ga saasi, ya na bu-kaanci bēebba.

³⁴ Ya bayya Pool na Sílaas kaanci, tofi'taba kanu. Keeñci soossa lool ya na bu-kaanci ndaga daa ba gëmin ga Koohda.

³⁵ Ga waa Kooh wíisda, atti'ohcaa bu-Room ga dēkaada wosussa bíbo' kiwo' baa watuki kasaada, an:

- Íisaa Pool na Sílaas ba yee'!

³⁶ Baa watuki kasaada yaa fool kiyéegal Pool an:

- Atti'ohcaa nakuunundoo ki'iissúu d'ú yee'. Kon diimada, d'ú mínin kimey d'ú yee' na jam.

³⁷ Wayee Pool wo''a buwaa wosseedá an:

- Ba feeklukinndii ga fikii béeb, dí koo'tii ga ki'atti'u ee dí bok ga bu-Room; léehí'ta, ba lanngarii ga kasu. Diimada nak ba waa' kilokuk ba iissii ee ken yéegoo. Múk mínoo ki'en, ba hayat na kihafba ba meydohhii!

³⁸ Buwaa wosseedá karussa, wo'ussa atti'ohcaa bu-Room ga d'ekaada wo'eenama. Daa ba ínohee an Pool na Sílaas boku ga bu-Room, ba tíitta.

³⁹ Ba hayyaba kibayaluknee na kihafba, ba meydohhaba kasaa; ba kíimbaba ba mey d'ekaagaba.

⁴⁰ Pool na Sílaas meyussa kasaa, ba ka'ta kaan Lídíi. Ba laak kerceencaa daama, ba daassaba ga ngémaa, léehí'ta ba baa yah.

17

Pool na Sílaas karussa teeraa Tesaloník

¹ Pool na Sílaas koorussa teeraa Amfípólís na waa Apolínii, ba ka'ta teeraa Tesaloník. Daama Lak yaawúu'caa laakuunun jaangu da.

² Fodaa ya meeree ka kitumda, Pool ka'ta jaangu-yaawúuraa. Ya tíkísohha bes Sabat kaahay, caa ya saawali na buwaa ga loo Bíncaa cisela'í'caa.

³ Ya yaa lóogísohi'faca, ya yaa teebba ga ínaa Bíncaa wo'da an: «*Kiristaanii jomee kikaan, tík ganaa ya milís.» Kiristaanaama, y'eri en Yéesu yii mi yéegaloh diida.

⁴ Laakka ga yaawúu'caa, buwaa g'em ínaa Pool na Sílaas wo'da, ba taabukkaaba. Fodaama ban, laakka biGerek bigëñ baa niikin Kooh, na beti bilëeki'-teek biyewin baa hay taabukussaba.

⁵ Waayee kisiis kiyaaq ammba yaawúu'caa bínoo, ba hídírohha ga wílílkohcaa ga mbedicaada, ba n'egírohha mbooloo wiyaak, ba hícísohha teeraa, ba íisukka kaan Saason ki'amnee Pool na Sílaas, ba bayba ga fikii bu-teeraa.

⁶ Ba hottiiba daama, ba nammba ki'am Saason na bimbok-kerceen biliis, bayussaba ga atti'ohcaa ga teeraada, ba baa fiip an:

- Buwaama hícísohuunun ëldúna tóohwa ee diima nak ba le'in dii.

⁷ Saason dapinba ga kaanci. Ba béebba nak, ba tumi íñcii saafaadukoh na íñii buu' Sesaa' nakohda ee ba wo' an laakin buu' yiliis yaa teeku Yéesu.

⁸ Wo'eencaama p'udí'ta faancaa buwaa na caa atti'ohcaa ga teeraada.

⁹ Saason, ya na buwaa baysee narida, ba tíkussa kifay kopa' doonaa baa han ki'íisu.

Pool na Sílaas karussa teeraa Beree

¹⁰ Daa wekaa le'ee, mbok-kerceencaa amdohha Pool na Sílaas, ba ka' teeraa Beree. Ga waa ba le' teeraa Bereeda, ba ka'ta jaangu-yaawúuraa.

¹¹ Yaawúu'caa ga teeraa Bereeda w'ëñussa baa ga teeraa Tesaloníkda kiwaa' bo'. Ba safa'ta ga kite' Wo'eenaa Kooh ga keeñba, ee besaa en béeb ba jagi Bíncaa cisela'í'caa kiheel ki'ínoh ati ínaa Pool j'egírohda taabin naca.

¹² Bo' biyewin gaba g'emussa ga Yéesu, ee ga Gerekcaa laakka beti bilëeki'-teek biyewin na yaal biyewin ban baa g'em ga Yéesu.

¹³ Daa yaawúu'caa Tesaloník kelohsee an Pool yaa yéegaloh Wo'eenii Kooh ga teeraa Beree, ba ka'ta daama ban, ba aawwa kiheel coow na kihíciroh helcaa buwaa.

¹⁴ Buwaa g'em ga Yéesuda gaawussa kibay Pool giyyaa, ya aas gaal-giyy daama, ya yee'. Sílaas na Tímotée nak tesussa ga Beree.

¹⁵ Buwaa naksee kibay Poolɗa bedussari bi ga Ateen, lëehi'ta baa boyuk Beree. Pool bëyrohhaɓa kiwo' Sílaas na Tímotée, ɓa dawukki ga iña wëñ kigaaw.

Pool ga teeraa Ateen

¹⁶ Ga waa Pool en na kisek Sílaas na Tímotée ga teeraa Ateenda, keeñci leeha ga daa ya hot dëkaa líifin na nataalcaa ɓa tík koohɓaɗa.

¹⁷ Ya ka'ta jaangu-yaawúuraa, ya yaa saawal na yaawú'caa na buwaa bíinoo enussii biyaawúu', ee niikuunun Koohɗa. Ee besaa en béeb, ya yaa saawal na buwaa ya hídohi naɓa ga paanaa dëkaa.

¹⁸ Laakeera daama bijégíroh ɓaa wo'u ɓi'Épíkuriyen na ɓi'Estóyísiyen*, ɓaa daanee kisaawal na Pool. Bii wo'ee an:

- Moo jawulii yii, ya waa' ya kiwo'?

Bíinoo an:

- Man na ya en na kiyéegaloh koohcaa dú ínohoo!

En ki'ena, Pool yéegalohée loo Hewhewii wo' ga loo Yéesu na loo kimílískaa buwaa kaaninda.

¹⁹ Waa ennda ɗa, ɓa taamba nari, ɓa bayyari ga paanaagaba wo'si Ayeropaasɗa†, ɓa wo''ari an:

- Dí waa' fu wo''í iña lee' ga iñii yi'asyii fu jégírohɗa,

²⁰ ndaga fu tangalinndí na wo'eencaa ken ínohoo, ee dí waa' ki'ínoh iñii ca wo'ɗa.

²¹ En ki'ena, ɓu-Ateen na sagaccaa dëku teeraada tumsee rek lëgëy kisúkúruk na kibéestí' hewhew.

²² Pool nak dalla kituuk ga fíkíi buwaa enee ga paanaa Ayeropaas, wo''a an:

- Dú, ɓu-Ateen, mi hotin an en ngëmaa dú laakinwa lool sah.

²³ En ki'ena, wii mi tíidísuk ga teeriigarúu, mi yaa malaksukoh iñcii dú jaamukida, mi hotin wíinoo gaca waa bídu an: «wuu Koohyii dí ínohooɗa.» Iña dú jaamuki yaama ee dú ínohooɗa, yëri mi hayyúu kiyéegal.

²⁴ Kooh yii sak ëldúnaɗa na béeb iñcii gada, yii en Ha'mudii asamaanii na kakayfiɗa, dëkoo ga kaanfaa yah ɓo'-súusúus hëwí'.

²⁵ Ya soolukkii ɓan ɓo'-súusúus tumi'ti yen. En ki'ena, yëri oni béeb buwii kumuun, ki'íik na béeb iñcaa tík gada.

²⁶ Ya kooroh ga ɓo' yíinoo, ya sakka béeb heetci, ya onndaɓa kidëk daa en béeb ga ëldúna, ya hégísohi'taba jamaanucii laakida, ya fíisi'taba teki'tii dii ɓa jom kidëkohɗa.

²⁷ Ya tummba iñaama, doonaa fodii ɓaa en na kisëmëemí', buwii aawwi kiheel kihot; ee en ki'ena, ya úsaayyii yíinoo garuu.

²⁸ En ki'ena, yëri onnduu kipes, kika', na kihay na ki'en ga ëldúna, ee bídohciigaruu wo'uunun an dú bitowuci ɓan

²⁹ Kon, waa dú ɓëri en towutiigari, dú jomoo kifoŋ an Kooh man na nataal wúrus, wuhëelís, wala atoh, waa ɓo'-súusúus pes bi morin ga kineɓ helci.

³⁰ Kooh malakissii kiñak ki'ínohkaa buwii kudewaa. Diimada ɓaa en béeb daa ya enoh tooh ya yii bayyi, ya súpít kipeskaagari.

³¹ En ki'ena, ya abin bes, waa ya yah ki'atti' béeb ɓu-ëldúna ee kooran waas. Ya tanukin ɓaa yah ki'atti'ɗa. Iñaama ya teewinwa béeb ga waa ya mílisi' ɓaa yaama ga kikaanda.

³² Daa ɓa kelohee Pool meydohha ga kúuwci loo kimílís ga kikaan, ɓa aawwari kiñaawal. Bíinoo wo'ussari an:

- Bes kiliisaa, dí súkúrukkaa ga iñum fu wo' yuma.

* **17:18 17: 18** *Épíkuriyen* na *Estóyísiyen* Widewaawaa jégíroh an neblaata laak solu ga iña en béeb. Waa tík gada jégíroh ki'abuk ga tooh iña newin. † **17:19 17: 19** Teek janjan ga teeraa Ateen, daa atti'ohcaa daanee kihídohɗa. Paanaa atti'ohcaa eruunun teekaama diima.

³³ Waa ennda dfa, Pool meycya yaa yah.

³⁴ Moona, laakka gaba buwaa gëm iñaa ya wo'dfa, ba taabukkari: ennda fodii Dëníis yaa bokee ga bu-paanaa wo'si Ayeropaasda na betifaa teeku Damaríis na bíbo' bíliis baa taabee naba.

18

Pool ka'ta teeraa Korenti

¹ Waa ennda dfa, Pool kolukohha teeraa Ateen, ya ka'ta teeraa Korenti.

² Ya híдохha daama na yaawúu', yaa teeku Akílaas. Akílaas límohu gohaa Pom ee lak ya hanee kimeyoh kúlkaa Ítalíi, ya na Pírísil, betici, ndaga Kólóot buuraa yiyaakyaa kúlkaa Room yéri nakohee an yaawúu'caa béebba meyat teeraa Room.

³ Pool nak ka'ta gaba, ee waa ya bok naba lëgëy kihëwí' mbaa'-on, ya dëkka naba, ba taamba kilëgëy.

⁴ Bes Sabataa en béeb Pool ka' jaangu-yaawúuraa ya jangati, kiheel kinook yaawúu'caa na buwaa enussii yaawúu'dfa ga ngëmaa.

⁵ Sílaas na Tímotée meyhussa teeraa Maseduwaan, ba hayya, laakussa Pool teeraa Korenti. Pool nak ëwrukka kiima ga kiyéegaloh wo'eenii Kooh, ya yaa yéegal yaawúu'caa an kayoh-kayohda, Yéesu yéri en Kiristaanii.

⁶ Yaawúu'caa nak baa heñohhi, ba aawwari kibas, Pool përtukka pëndëlaa kúltícaagari*, ya wo'aba an:

- Binaa dú sanju'aa, ínohat an dú bëri tik haffúuka. Mi, mi setin ga wic. Diimada mi yii yah ga buwaa enussii yaawúu'dfa.

⁷ Ya kolkohha daama, ya ka'ta kaan Títíyus Yustus, bo' yiniiki'-Kooh ee kaanfaagari deeyoh na jaangu-yaawúuraa.

⁸ Kíríspus yaa kuliyuk ga jaangu-yaawúuraada, gëmmba ga Ha'mudii, ya na bu-kaanci béebba, na bíbo' bíyewin ga bu-teeraa Korenti, baa súkúrukee Poolda, gëmussa ga Yéesu ban, ba bëtísi'ussa.

⁹ Laakka wekaa Ha'mudii feeñuk Pool ga duuy heey, wo'ari an:

- Ka niik dara, wo'a, kaa dëkoh.

¹⁰ Kaa niik dara ndaga mi yii naraa, ee ken mínoo kitík yahci ga d'ookfu. En ki'ena, bo' bíyewin dii ga teerii wii buuroo.

¹¹ Waa ennda dfa, Pool yuñga ga teeraa Korenti kíis na caban, ya yaa jëgíroh Wo'eenii Kooh.

¹² Ga jamaanaa Galíyon enoh gúwernëe' ga gohaa Akayda, yaawúu'caa béebba kolukfussa Pool, ba ammbari, ba bayyari daa atti'ohsida.

¹³ Daama, ba yammbari an:

- Bii yii heel ki'ek buwii ga kijaamuk Kooh na kitaabuk Kooh ee iñii ya jëgírohda taambii na iñii Waasii Móyíis nakohda.

¹⁴ Pool waa'ta kitaas, wayee Galíyon dalla kiwo' yaawúu'caa an:

- Súkú'kattoo dú yaawúu'cii! Enee an ya tum kofeel wala iñaa boninaa, eneenaa mi hayyúu kisúkúruk.

¹⁵ Waa dú nookoh loo wo'een, loo teek na loo waasumgarúu, gaama guurúu, mi yahhii ga ki'aas.

¹⁶ Waa ennda dfa, ya meydohhaba daa atti'ohsida.

¹⁷ Daama nak, ba keennda ga d'ook Sosten, yaa kuliyuk ga jaangu-yaawúuraada, ba baa feekki ga fikii daa atti'ohsida, wayee iñaama dara bíttii Galíyon ga.

Pool boyukka teeraa Añcoos

* 18:6 18: 6 Ga tumeenaama, Pool teewoh an duuci enissii ga iñaa mínanba kidalda. Malkat ban 13: 51.

18 Waa ennda dfa, Pool tessa ga teeraa Korenti iñaa maañ. Lëehí'ta, ya tanjokohha na kerceencaa daamadfa, ya aassa gaal-giyy kiyah kúlkaa Sírii, ya taammba na Pírísíl na Akílaas. Balaa ya karaa, ya nenukka hafaagari ga teeraa Kenkeree ndaga lak iñaa ya dígohee na Kooh ya waatukkada leehin†.

19 Ga waa ba le' teeraa Efeesda, Pool tagohha na buwaa ya taabee nabaada, ya taammba hançi. Ya ka'ta jaangu-yaawúuraa kisaawal na yaawúu'caa.

20 Baama kíimbari kites naba wayee ya sannga.

21 Ga wii ya tanjokoh nabaada, ya wo''aba an:

- Neb Koohaa, mi hay kiboyuk dii kiwaakneerúu.

Ya aassa gaal-giyy ga Efees, ya ka'ta teeraa Sesaree.

22 Waa ennda dfa, ya paaffa Yéerúsaleem kikēñí' kerceencaa enu daamadfa, lëehí'ta ya ka'ta Añcoos Sírii.

23 Ya ennda daama bi sammaba kimaañ, lëehí'ta yaa yah. Ya koorohha gohaa Galaat ya paaffa waa Fírígíi, ya yaa daas mbok-kerceencaa béebba, ngëmaagaba wëñ kiyégís.

Apoloos ka'ta teeraa Efees na waa Korenti

24 Laakka yaawúu' yaa teeku Apoloos ee límohu teeraa Aleksandari, ya hayya teeraa Efees. Ya enee bo' yiyúudúki' ee ya ínoheera Bíncaa cisela'í'caa dijófi' ban.

25 Ya jégí'seera Waasii Ha'mudii, ee ya safareera lool ga kiwo' loo Yéesu. Iñaa ya jégírohee garífa júweera lool, wayee ya ínohee bëtísaa Sañ-Bëtís.

26 Ya yaa jangat na fít wiyégísí' ga duuy jaangu-yaawúuraa. Daa Pírísíl na Akílaas kelohsee iñaa ya jangatda, ba bayyari ya taam naba, ba lóogísohi'tari Waasii Kooh bi wëñnja gari kilee'.

27 Ya nak, helci ennda ga kika' gohaa Akay. Mbok kerceencaa daamadfa baatussari kidaas ga iñaama. Ba bínnda buwaa gëm ga Yéesu enu daamadfa këyít kiwo'ba ba ammbi dijófi'. Daa ya le'ee daama, Kooh amdohhari bi ya laaki'ta buwaa gëmu ga Yéesu daamadfa jeriñ wiyaaak.

28 Ya búlla yaawúu'caa ga fikíi béeb, ee ya koorohee ga Bíncaa cisela'í'caa, kiteebba an Yéesu yëri en Kiristaanii.

19

Pool ka'ta teeraa Efees

1 Wiima lak Apoloos yaa ga Korenti, Pool koorohha gohcaa kúlkaa na janjancaada, lëehí'ta ya hayya teeraa Efees. Ya hotta bimbok-kerceen daama, meekissaba an:

2 - Ga wii dú gëm ga Yéesuda, dú laaseera ga Helii yisela'í'yiine? Ba taassari an:

- Dí mossii kikeloh wo'u an Helii yisela'í'yii yii ga.

3 Pool meekissaba an:

- Kon dú laas ga bëtísii wiida? Ba taassari an:

- Dí laas ga bëtísaa Sañ-Bëtís tumeeda.

4 Pool wo''aba an:

- Ee; Sañ bëtísi'ee buwaa tookee kisúpít kipeskaagabada, ee ya wo'ee bu-Isarayeel kigëm ga baa yah kihay ga fenoocida. Baama nak Yéesu yëri.

5 Ga waa ba keloh wo'eenaamada, ba bëtísi'ukka ga teekii Yéesu, Ha'mudii.

6 Pool tikkaba yah ga haf ee Helii yisela'í'yii dalla kiyosuk ga dookba. Ba baa wo' ga lak ciyewin caa bokkii, ba baa jangat wo'eencaa meyoh ga Kooh.

7 Buwaa enee daamadfa jomeera kile' bo' bidaanjaah na banak.

† 18:18 18: 18 Pool waatukee an iñaa ya dígohee na Koohda leehiinaa, ya nenukoo múk. Malkat 21: 24.

⁸ Waa ennda da, Pool ka'ta jaangu-yaawúuraa, ee daama iñaa le' ñiin kaahay ya yaa jangat na fít wiyégísí', ya wo'ee loo Nguurii Kooh, ya yaa heel kigëmlukoh buwaa súkúrukeerida.

⁹ Wayee laakka gaba baa yégís ga haf, ba sannga kigëm, baa ñaawal Waasii Ha'mudii ga fíkíi buwaa béebba. Waa ennda da, Pool foñjaba, ya bayya tëelíbéecca Yéesu, ee besaa en béeb, ya yaa jégí'ba ga ekoolaa baa wo'si Tíranusda.

¹⁰ Pool jégírohha da bi ennda tikiis tanak ee fodaama béeb buwaa dëk gohaa Aasiida, ennda yaawú'caa, ennda buwaa enussii yaawú'da kelohussa Wo'eenii Ha'mudii.

Kíntaanca laakee ga teeraa Efeesda

¹¹ Waa ennda da, Kooh yaa tum kíntaan cidóoyí'-waa' ga Efees koorohha ga Pool.

¹² Fodaama buwaa baa beb gúree-píis wala úuf, caa mosin kile' ga faanfaa Pool, ba baa tikca ga dúukoolí'caa. Ee fodaama buwaa baa wak, rabcaa baa meyoh gaba.

¹³ Laakeera yaawú'caa enee kiwiil daa en béeb kikaal rab ga buwaa. Fodaama, ba jéemba kikooh teekaa Yéesu, ba kíimi' buwaa rab amda. Ba wo'ee rabcaa an:

- Ga teekii Yéesu Pool yéegalohda, mi ebillúu kimeyoh ga bii!

¹⁴ Iñaama, baa wo'si Sefaa ee bokee ga sarahocaa yaawú'caa biyaakbaada, towutaagari tiyitnatanaktaa daanseeraka kitum.

¹⁵ Wayee, ga waa ba tummbaka, rawaa taassaba an:

- Mi ínohin Yéesu mi ínohin baa en Poolda, Wayee d'ú, d'ú b'eri en ba?

¹⁶ Baa rawaa abeeda dallaba kisooh, wëñjaba dooli, gaañsohhaba, da'sohha kúltícaagaba, ba meycá kaanfaa, ba núppa.

¹⁷ Bu-teeraa Efees béebba yéegussa iñaa laak yaama. Yaawú'caa na buwaa enussii yaawú'da, béebba títussa, teekaa Yéesu, Ha'mudii erussa cée' wimëti'.

¹⁸ Biyewin ga buwaa gëmda hayussa, wo'ussa fan ga fíkíi béeb iñcaa ba enukoheeda.

¹⁹ Biyewin ga buwaa daanee kiluhusda, haydohussa këyítcaa ba luhusoheeda, ba n'gírohha jal wínoo, ba t'eki'taca ga fíkíi béeb. Cadamfaa këyítcaama karin ga júnnicaa leehoo.

²⁰ Fodaama, ga doolaa Ha'mudii, wo'eenaa Kooh waa wëñ kisíw ee doolaagawa waa wëñ kihotuk.

Coow kolukka ga Efees

²¹ Ga waa iñcaama paafda, Pool ammba ga helci kika' Yéerúsaleem, ya kooroh gohaa Maseduwaan na waa Akay. Ya wo'ee ga helci an binaa mi le' daamanaa, mi jomin kika' Room ban.

²² Ya wossa banak ga buwaa ya taabi nabaada. Buwaa ensee Tímotée na Erasti. Ya ga kihafci nak, ya tessa ga gohaa Aasi bi sammaba kimaañ.

²³ Jamaanaama, coow wiyaak kolukka ga Efees ndaga Waasii Ha'mudii yéegalohu daamada.

²⁴ Laakee tíwoh h'elísaa teeku Dímitiriyus, ya tíwee tunataal-h'elístaa mandarga kaanfaa ba jaamukohi Artémísda. Tunataaltaama nak, haydohdeerari, ya na buwaa l'egëy garída h'elís wiyewin.

²⁵ Laakka bes, ya hídírohha buwaa l'egëyi garída na bo' b'iliis baa tumi l'egëy kitíb nataal fodaa gabaada, ya wo''aba an:

- Biyaay, d'ú ínohin an iñii d'ú laak ga alalda meyoh ga l'egëyiiruu wii.

²⁶ Diimada nak, d'ú hotin ee d'ú kelohin iñcii Pool en na kitumda. Ya wo' an koohcaa bo' h'ewi' na yahci enndii Kooh kayoh-kayoh. Ya nookin bo' biyewin ga kigëm iñaama, ee ya eembii naka dii ga Efees, wayee gohaa Aasi béeb gomin ga.

²⁷ Iñaama eemanndii ga kibúuk kitíβ-nataalkiiruu rek, wayee mín kika' bi ga kibúuk teekii kaanfii Artémís, koohyii yibetiyii yiyaakyii. Ee koohyii yiima Aasíi béeb na tóoh ëldúna jaamukiri. Kon nak teekiigari jomoo dfa kiyím.

²⁸ Daa buwaa kelohee wo'eencaama, ba líiffa na tam-keñ, ba baa fiip an:
- Artémísyii bu-Efees yakin!

²⁹ Dikaantaama béeb dëkaa hícsukohha. Ba ammba Gayus na Arístarka baa dëk Maseduwaan ee taamsee na Pooldfa, ba baa yah naba paanaa bu-teeraa.

³⁰ Pool nak waa'ta kimey ga buwaa, wayee buwaa gëm ga Yéesuda ísussiiri ya ka'.

³¹ Bi ga sah bíbo' ga filiimuncaagari kuliyyuk ga nguuraa ga gohaa Aasíida, wosohussa gari kiwo'i ya watuk kitoñ kotci ga paanaa bu-teeraa.

³² Ga wahtaama, buwaa hídirukohee daamada hícsukohussa, coowaa ennda cúrga duuyba. Bii fiipi aneena, bii fiipi an. Biyewin gaba sah ínohséeríi iñaah tah buwaa hídirukoh daamada.

³³ Élíksaan nak, yeri yaawú'caa kuliyyukdee ga fikíiba ga hídohaama. Bíbo' ga buwaa hídirukohee daamada béestírussari iñaah laakda. Ya bēwí'ta yah kiwaa' kilayohi' buwaama ga fikíi mbooloomaa.

³⁴ Wayee daa ba ínohee an ya iñaah yaawú', ba taammba béebba ba aawissa kifip. Ba fiipin iñaah le' wahtu kanak an:

- Artémísyii bu-Efees yakin!

³⁵ Baa dëkaa tíku ga yahcida yeri mēeñjoh kimín kiyím buwaa doo ba han kidékoh. Ya wo'aba an:

- Dú bu-Efees, bii yiida ínohoo an kaanfii Artémís yiyaakyii en ga teeriigaruu ee nataaliigari keenoh asamaanda en ban ga teeriigaruu?

³⁶ Dú ínohin an ken nookohhii iñaama. Kon enat tek, ee kaa gaawtukat bi dú tum iñaah bokkii ga.

³⁷ Buwii bii dú haydohinba dii ee moona ba bebpii dara ga kaanfii Artémís, ee ba bassiiri.

³⁸ En Dímitiriyus na buwii taam narida, ba laakoh na bo'aa, ba karat waas: Laakin bescaa tanu ki'atti, na buwaa atti'i iñcaama.

³⁹ En laak enaama ciliis caa dú waa' kipaydunaa, bes ki'atti' le'aa, ca malaku.

⁴⁰ Du watukkiinaa, dú hay kitíku buwaa hícsoshi mbooloo ndaga iñii laak watida, ee dú mínanndii dara kiwo' ga iñaah tah coowii wii.

Ga waa ya lēehí'ta kiwo' fodaama, ya wesohha buwaa.

20

Pool ka'ta Maseduwaan na Geres

¹ Ga waa coowaa enee ga Efees seemda, Pool hídírohha buwaa gëm ga Yéesuda, ya baattaaba kidaas ga ngëmaa, lēehí'ta ya tanjohha naba, yaa yah Maseduwaan.

² Ya taammba gohaama, ya daassa buwaa gëm ga Yéesuda ga ngëmaa.

³ Ya kolkohha daama, ya ka'ta kúlkaa Geres, ya tummba daama ñiin kaahay. Ga waa ya bewuk kika' kúlkaa Síriida, ya kelohha an yaawú'caa pokohuunun nof ki'appi, ya nammba boyuk hen, ya koorohha Maseduwaan.

⁴ Buwaa taabee narida ensee Sopatee', kowukaa Pírus ee ya meyohee Beree, Arístarka na Sokondus baa meyohe Tesaloníkda, Gayus yaa meyohe Derbeda, Tímotée, Tísík na Torofim baa meyohee gohaa Aasíida.

⁵ Ba dēwírukka, ba sekneerarií ga teeraa Torowaas.

⁶ Dí nak, ga waa hewaa mbúurúcaa tumoo lēwíi' paafda, dí aasohneera gaal-giiy teeraa Filiip, dí foolla ga giiy bes ciyētúus, dí laakneeraba teeraa Torowaas. Dí tummba daama bes ciyitnakanak.

Pool mílisi'ta Etikus ga teeraa Torowaas

⁷ Ga noh-soosaa gaawaa, dí hídirukohha kiñam cuuníinfaa Ha'mudii. Pool nak jomee kikolukoh daama ga kooh-wíisfaa. Ya aawwa kijëgí' buwaa gëm ga Yéesuda, ya ammba kiwo' na buwaa bi ga leeloo wek.

⁸ Dí hídirukohee ga túuyaa hanoh dook ga taahaada, dí taalla lampu ciyewin.

⁹ Laakka oomaa-yaalaa teeku Etíkus ee ya yugee ga kímícaa falanteeraa. Ya ka'ta hëndëj na pëní, wiima lak Pool yii lís kiwo'. Ga duuy pënífaa, ya dalla rëc, dëegískoh dook taahaa wukaahaywaa ba eneeda, ya keennda kakay. Ya bëwíru hen, lak kaanin.

¹⁰ Pool yoosukka, híilla gari, bebpari, wo''a an:

- Kaa jaahli'at, ya yii pes!

¹¹ Waa ennda da Pool lapissa, ya warohha mbúuraa*, ñammba. Lëehí'ta, ya aawissa kijangat bi ga daa Kooh wíisda, ya tanjokohha naba, yaa yah.

¹² Oomaa-yaalaa nak bedussa kaanba lak wíisohin wecen ee helcaa buwaa dalla gari lool.

Pool kolkohha Torowaas ka'ta Mílee

¹³ Dí nak, dí aassa gaal-giyy, dí dëwírukka Pool teeraa Asos, ya wo'ee an dí kihídohan nari daama, dí baydohhi ndaga ya waaree kitiin hen bi daama.

¹⁴ Ga waa ya laakkii teeraa Asosda, dí aassa gaal-giyy daama, dí baa yah bi dí le''a teeraa Mitíleen.

¹⁵ Dí baa yahis bi dí lannga na Síyóo ga kooh-wíisfaa. Ga besaa tík gada, dí le''a Samoos, ee besaa tíkis gada, dí le''a teeraa Mílee.

¹⁶ Pool abee an ya yah kiroombuk Efees hen, ya tuukoo da, en danaa ya maaño ga gohaa Aasii ndaga ya gaawtukee kitum tooh, en mínukaa, ya le' Yéerúsaleem balaa besaa Pantakot.

Pool tanjokohha na buwaa kuliyuk ga jaangaa ga Efeesda

¹⁷ Ga waa dí tee' ga Míleeda, Pool wosohha kibayluk buwaa kuliyuk ga jaangaa Yéesu ga Efeesda.

¹⁸ Baama hayussari kitaas, ya wo''aba an:

- Dú ínohin dijófi' daa mi madee narúu ga wii mi en narúu, aboh ga besaa mi dëb kitoj kottoo ga gohii Aasíida.

¹⁹ Mi jaamukee Ha'mudii hen taammba na kiyóoskí' haffoo, taammba na ki'aam moon, mi dayca ban coonu, caa yaawúu'caa pokoheeroo nofda.

²⁰ Mi ínohin an mi mossoorúu kidaak dara iñaa míninndúu kijeriñ. Mi yéegaleerúu wo'eenii Kooh, mi jëgí'tarúu ga fikíi béeb na ga duuy kaancii.

²¹ Mi mosoo ki'íis kibay yaawúu'cii na béeb buwii enussii yaawúu'da ba súpít kipesba, ba gëm ga Kooh, ba gëm ga Yéesu, Ha'mudiigaruu.

²² Diimada nak, mi yii yah Yéerúsaleem, Helii yisela'í'yii yëri hí'too ga ee mi ínohoo iñaa sekkoo dada.

²³ Wayee mi ínohin daal an teeraa mi aas tooh Helii yisela'í'yii yéegalloo an kasu na coonu caa sekkoo.

²⁴ Mi nak, en kipeskiigoonaa mi bitukkii gaka ee mi tíkkiika iñaa yakin. Lebiriigoo tooh, wëri en kile' ga dii mi aawda, mi mëtí' sasih Yéesu, Ha'mudii nakkooda, ee wëri en kiyéegaloh Hewhewii winéwí'wii haydoh yërmaandii Kooh laak garuuda.

²⁵ Diimada nak, mi ínohin an dú yahissiiroo kihotis. Mi koorin garúu béebpúu, mi yaa jangattúu loo Nguurii Kooh.

²⁶ Këri tah mi wo''úuka wati: baa fu sanjku'aa, ínohaa an fu yëri tík haffuka.

²⁷ En ki'ena, mi yéegalinnndúu béeb iñaa Kooh sek garuuda.

* 20:11 20: 11 Mëdírohat na Tumeen 2: 42.

²⁸ Kon watukat haffúu dijófi', d'ú watuk ban yopii Helii yisela'í'yii dínkaandúu kiníi'da. Fodii biníiroh, toputu'at jaangii Kooh laaki' hafci, koorohha ga kikaankaa Kowukaagarída.

²⁹ Mi ínohin an mi kolukoh diinaa, hay kilaak buwaa madu na gumuucaa yaawuunun, ba aas ga d'uuycúu kitasaaroh yopii Kooh.

³⁰ Hay kilaak buwaa boku garúu ba koluk, ba aaw kijégíroh saboh kesi, kiheel buwaa taabukanba.

³¹ Kon watukat, d'ú níindísuk an tíkíis taahay tee, taa wekoo, nohoo mi ñari yaa en béeb garúu bi ki'aam moon sah maasiroo ga.

³² Diimada mi tíkinndúu ga yah Kooh, ya, na Wo'eeniigari barkeellúu; yéri laak doolaa onannduu kiyégis ga ngémii ee ya onndúu kilam iñcii ya faani' ban buwiigarída.

³³ Mi mosoo kidíibuk kilaak hēelís, wúrúus wala kúltí ken.

³⁴ D'ú ga kihaffúu, d'ú ínohin an yahciigoo cēri onndoo kipay sooliciigoo na cii buwii taabi narooda.

³⁵ Mi teewinndúu ga tóoh an d'ú jom kilégēy fodaama kidímal buwii laakooda. Du níindísukat iñaa Yéesu, Ha'mudii ga kihafci wo'eeda an: «Keeñ wēñi kisoos ga ki'onoh loo kite'.»

³⁶ Ga waa Pool wo''a fodaama bi ya lēehí'ta, ya yí'a naba béebba, ya kímmba Kooh.

³⁷ Waa ennda da, béebba baa koduk, ba gatawukkari, baa fuunndi.

³⁸ Iñaa tahee keeñba kileehda wēri en daa Pool wo'ba an ba hotsanndiirída. Lēehí'ta, ba bedohha naríi bi ga gaal-giyaa.

21

Pool na buwaa taabee narída baa yah Yéerúsaleem

¹ Dí tagohha na buwaa bedohee naríida, dí aassa gaal-giy, dí yolohha Koos, dēkaa giyaa wíilda. Ga kooh-wíisfaa, dí ka'ta gohaa Root, dí meyhohha daama, dí ka'ta teeraa Pataraa.

² Daama dí hotta gaal-giy waa aaw gohaa Fenísii, dí aassa ga, dí baa yah.

³ Ga waa dí ka' bi dí séennda Sípa'da, dí koorohhawa yah-ñaam, dí ēewrukka bak gohaa Sírii. Dí tee'ta ga Tii' ndaga gaalaa jomee kiyóoski' sēfaa wa bayeeda daama.

⁴ Dí hotta daama bitēelibée Yéesu, dí ennda naba bes ciyitnakanak. Helii yisela'í'yii yéegallaaba iñaa yah kihewda. Ba wo''a Pool an ya hanat kika' Yéerúsaleem.

⁵ Ga waa bescaa ciyitnakanakcaa matda, dí kolukissa kiyah. Buwaama béebba bedussarii, ba na beticaagaba na towutaagaba bi dí meyca teeraa. Daama dí yí'a béebpii ga seereenaa giyaa, dí kímmba Kooh.

⁶ Lēehí'ta, béebpii dí tanjohha, dí nak, dí aassa ga gaal-giyaa, ba, ba baa boyuk kaanba.

⁷ Dí kolkohha Tii', dí lēstí'ta baawaagaríi dí kooroh giyda ga waa dí le' Potolemayís. Buwaa enu ga teeraama gēmu ga Yéesuda dí ka'taba kikēñi'nee. Dí hoowukka, dí neehha.

⁸ Ga kooh-wíisfaa, dí kolkohha daama, dí ka'ta teeraa Sesaree. Ga waa dí le''a, dí ka'ta kaan Filiip, dí dalla daama. Filiip nak enee baa yéegalohi Hewhewii winéwi'wii ee ya bokee ga buwaa biyitnabanakbaa tansee ga Yéerúsaleemda[☆].

⁹ Ya laakeera towu tinikiis tibeti, taa onohussii kipañ ee Kooh oneeraaba kiyéegaloh wo'eenaa meyhoh gari.

¹⁰ Lak dí enin daama bes ciyewin, Laakka sēldíiga-Koohaa teeku Agabus meyhoh kúlkaa Yúudée.

☆ 21:8 21: 8 Malkat Tumeen 6: 5.

11 Ya hayya garíi daa dí eneeda, ya beɓpa iɓaa Pool pëkíruki ga kenohcida, ya pokukka kotcaa na yahcaa, wo''a an:

- Iɓii yii yërí Helii yisela'í'yii wo': «Bii laak pëkírukaahii-wiida, yaawú'caa ga Yéerúsaleemda hayyi kibagu fodii dii, lëehíraa ɓa tíkki ga yah buwaa enussii yaawú'da.

12 Ga waa dí keloh iɓaamada, dí na buwaa enee daamada dí sarahtukka Pool ya ool kika' Yéerúsaleem.»

13 Wayee Pool taassaríi:

- Dú tum ya yii, dú yahi keeɓiigoo? Mi saɓngii kibagu rek, wayee mi tookin sah bi ga kikaan ga Yéerúsaleem ndaga teekii Yéesu, Ha'mudii.

14 Waa dí míndiiri kihoonoh kika', dí íissari, dí wo''a an: Iɓaa Ha'mudii waa'da laakat!

15 Dí ennda daama bi sammaba kimaañ, dí bewukka, dí ka'ta Yéerúsaleem.

16 Laakka ga tëelíbéeɓaa Yéesu, ɓaa ðëku teeraa Sesaree, ɓa taamma narii, ɓa bayussarii kaan Monason, yaa dí jomee kidal ga kaancida. Monason meyohee Sípa', ya bokee ga tëelíbéeɓaa Yéesu ðeɓda.

Pool ka'ta kaan Saak

17 Ga waa dí le' Yéerúsaleemda, béeb buwaa gëm ga Yéesuda teerukussarii na keeɓ wisóosí'.

18 Ga kooh-wíisfaa, Pool taamma narii kaan Saak ee béeb buwaa kuliyuk ga jaangaa Yéerúsaleemda hídirukohsee daama ɓan.

19 Pool Këñdohha naɓa bi lëehí'ta, ya béestí'ta wíinoo wíinoo tóoh iɓcaa Kooh tum ga buwaa enussii yaawú' koorohha garida.

20 Waa ennda da, buwaa súkúrukee Poolda ɓaa kañ Kooh. Lëehí'ta, ɓa ɓaa wo' an:

- Mbok, fu ínohin an yaawú' biyewin ga yaawú'cii gëmuunun ga Yéesu ee ɓa lís kiyégís ga Waasii Móyíis.

21 Ba kelohin an béeb yaawú'cii en ga índa, fu jëgíríba kifoñ iɓcii Waasii Móyíis nakohda, ki'íis kigú' towutaagaba na ki'íis kitaabuk baahcii yaawú'cii.

22 Du tuman na ee ɓa hay kiyéen an fu hayin?

23 Kon namaa kitum iɓcii dí yahhaa kiwo'da. Laakin ga ðuuycíi ɓo' ɓinikiis ɓaa waatukin.

24 Taabaa naɓa, dú bok naɓa kisetí'siruk fodii dii Waasii Móyíis nakohkada. Fu fayi'ba iɓaa jom kisarahohuda tóoh, ɓa nenuk kiteewoh an waataagaba leehin*. Fodaama, béeb hay ki'ínoh an iɓcii fu wo'duda dara laakkii ga, ee béebɓa ɓa hay kiwo' an fu lís kitaabuk iɓcii Waasii Móyíis nakohda.

25 Buwaa enussii yaawú' ee gëmu ga Yéesuda dí bëyrohin gaba kiwo'ba iɓii dí am yii, an ɓa abuk kiɓam koynohkaa tumu sarah ga koofcaa, ɓa abuk ɓan ga ki'an ñíf, kiɓam koynoh júuraa apu ee ñífaa aamussii na kifaanuk na ɓaa en béeb.

26 Ga kooh-wíisfaa Pool taamma na buwaa ɓinikiisɓaa, ya bokka naɓa kisetí'siruk, lëehí'ta ya aassa Kaanfaa Kooh, doonaa ya wo' besaa kisetí'sirukkaa leehandá, ennda fodii wahtaa ɓaa en béeb mínan kitumdu sarahda.

Pool abussa

27 Lak bescaa ciyitnakanakcaa nakohu kisetí'sirukda caa yah kimat. Laakka yaawú'caa meyohe gohaa Aasii, ɓa hayya Yéerúsaleem. Ba hotta Pool ga duuy Kaanfaa Kooh, ɓa híciɓohha buwaa, ɓa ammbari,

28 ɓa ɓaa fiip an:

* 21:24 21: 24 Pool waatukee an, en lak iɓaa ya dígohee na Koohda leehiinaa, ya nenukoo múk. Malkat 18: 18.

- Foolat bu-Isarayeel! Bii jégírohi daa en béeb kiheñoh heetiigaruu, Waasii Móyíis na Kaanfii Kooh fiida, yee! Ya ekin sah buwii enussii yaawúu'da ga Kaanfii Kooh bi tahin ñekataa wisela'i'waa kilíib.

²⁹ Ba wo' iñaamanaa, daa ba hotee Pool ga teeraa, taabin na Torofim yaa meyohe teeraa Efeesda tah ka. Ba foogee nak an Pool ekinndi ga duuy Kaanfaa Kooh.

³⁰ Coowaa ennda cúr ga duuy dēkaa, daa en tooh bo' yaa meyohe da. Ba ammba Pool, ba fassari bi meycá Kaanfaa Kooh, ga saasi ba lannga halcaa.

³¹ Lak ba baa heel ki'ap Pool, ha'-kaadaa soldaa'caa yéegalussa an béeb Yéerúsaleem hícsukohin.

³² Ga saasi, ya hídírohha soldaa'caa kuliyuki bo' bitéemée' ga heñda na soldaa'caaga, ya íisukka mbooloomaa. Daa buwaa hotee ha'-kaadaa na soldaa'caa taam narida, ba íissa kifeek Pool.

³³ Waa ennda da ya deeyca ga Pool ammbari, ya nakohha kibañgi na ceen kanak. Lēehi'ta ya meekisohha baa ya ennda na iña ya tumda.

³⁴ Wayee ga duuy mbooloomaa bii fiipi aneena, bii fiipi an. Faf ha'-kaadaa soldaa'caa mínndii ki'ínoh dara ga iña hewda ndaga coowaa. Waa ennda da, ya nakohha kibay Pool ga duuy kaanfaa soldaa'caa.

³⁵ Ga waa Pool ka' bi ya dalla kilap eskalicaada, soldaa'caa nammbari kiteembeel hen ndaga lak mílti-míltáa hēpin.

³⁶ En ki'ena, mbooloomaa wēri taabukee Pool, wa waa fiip an:

- Ya kaanat!

Pool taassa ga iña ya yabuða

³⁷ Ga wahtaa Pool yah ki'eku ga Kaanfaa soldaa'caada, ya kíimmba ha'-kaadaa an:

- Mi mínin naraa kiwo' jutuute?

Ha'-kaadaa taassari an:

- Cab! Man fu lak kiGerek!

³⁸ Kon fu enndii baa meyohee Esípti yaama hícsiohee buwii, ya haydohha coow wiyaak ga dēkii, ya baydohha tumoh-kofeel bijúnni-nikiis ga ēgi'-dúndagaane?

³⁹ Pool taassari an:

- Mi iñii yaawúu', mi límohu Tarsa, teeru wilēekí'-teek ga gohaa Sílisíi. Mi kíimmbaa fu onndoo kiwo' na buwii.

⁴⁰ Ha'-kaadaa soldaa'caa onndari. Waa ennda da, Pool tuukka ga eskalicaa, lēriisa mbooloomaa yah, buwaa ennda cew; ya wo''a naba ga ki'Arameyee an:

22

1 - Dú, mbokciigoo, diima súkúrukát mi taassúu ga iñii dú yammbooda.

2 Daa ba kelohee Pool yaa wo' naba ga ki'Arameyee, ba wēñja da ki'een. Pool tíkka ga an:

3 - Mi yaawúu', mi límohu Tarsa ga gohaa Sílisíi, wayee mi korukoh dii ga teerii wii. Gamaliyeel ga kihafci yēri jēgi'too bi mi ínohha ar waasii bícaasammbuu. Mi Safareera lool ga kitaabuk iña Kooh nakoh, fodii dii dú béebpúu dú taabukika watida.

4 Buwaa gēmee ga waasii Ha'mudiida, mi dēkee ga kihatalba ga kipes, mi ka'ta bi mi lannga kumuun ga; mi abin biyaal na bibeti mi lanngaba ga kasu.

5 Ha'-kaadii sarahohcii na yaakcii dēkii béebba mínuunún kiseedi' an mi wo' kayoh. En ki'ena, mi bewohee kēyítcaa oneeroo kimín kika' Damaas, mi am yaawúu'caa gēm ga Yéesu enu daamada ga, fodaama mi ka' Damaasaa, mi amba, mi haydohba dii, ba koru.

Pool béestí'ta iña tahhi kigēm ga Yéesuda
(Tumeen 9: 1-19; 26: 12-18)

⁶ Pool tíkka ga an:

- Lak mi yaa ga waas, bi mi deeyin teeraa Damaas, ga wahtu cuunoh, dalla kilaak lee'laat wiyaak waa meyoh asamaan, wa ennda mareet ga dookkoo bi wiillaroo.

⁷ Mi keennda kakay, mi kelohha koonakaa wo' naroo an: «Sóol! Sóol! Iñii tah ya fu hatalloo ga kipes?»

⁸ Mi meekisohha an: «Kiyaakii, fu yëri en ba?» Koonakaa taassaroo an: «Mi yëri, Yéesu Nasareet, yii fu hatal ga kipesda.»

⁹ Buwaa taamsee narooda hotsee ga lee'laataa fan, wayee ba kelohéeri ga koonakaa baa enee naroo kiwo'da.

¹⁰ Mi meekisohha an: «Ha'mudii, mi jom ya kitum?» Ha'mudii wo''aroo an: «Koluka fu ka' Damaas, fu le' daamanaa, fu hay kiwo'u béeb iñaa fu jom kitumda.»

¹¹ Mi hotsiséeri ndaga lak meliclaataa lee'laataa búumdinndoo. Buwaa mi taabee na'ada abussaroo ga yah, ba bayyaroo Damaas.

¹² Laakeera ga teeraa Damaas, baa teeku Anañas ee ya enee bo' yigëmi' Kooh. Ya taabukeera iñii Waasii Móyis nakohda ee béeb yaawú'caa ga teeraada oneerari céé'.

¹³ Ya hayya garoo, ya deeycaroo, wo''aroo an: «Sóol, mbokiigoo, hotsisa!» Ga saasi tuhastaagoo malakka, mi hottari.

¹⁴ Ya tíkka ga an: «Koohyii bicaasammbuu tanukinndaa kumëñi' doonaa fu ínoh iñii ya waa'da, doonaa fu hot baa en yijúwí'yaa ee ya hançi donða, fu keloh konaakaagari.

¹⁵ Fu nak, fu yëri yah ki'en seedici ga fikii buwii béeb, fu yéegalba béebba iñii fu hotda na iñii fu kelohda.

¹⁶ Kon diimada fu sekis ya? Koluka, fu bëtisi'uk, fu kím Yéesu, Ha'mudii fu set ga baakaa'ciigaraa.»

Pool béesti'ta ga daa ya wosu ga buwaa enussii yaawú'da

¹⁷ Waa ennda da, mi boyukka Yéerúsaleem. Lak mi enee na kikiim Kooh ga Kaanfaa Kooh, iñaa ambaroo fodii heey.

¹⁸ Mi hotta Ha'mudii, ya wo''aroo an: «Gaawa, fu mey Yéerúsaleem diima-diima ndaga bu-teerii wii tooksanndii iñii fu yah garoo kiseedi'da.»

¹⁹ Mi taassari an: «Ha'mudii, ba ínohin dijófi' an mi taabee ga jaangu-yaawú'cii, mi yaa am buwii gëm garaada, mi lagiba ga kasu, mi feekiba.

²⁰ Iceen yaa enee seedifuda, apu ga fikíroo. Mi ga kihaffoo, mi fareera ga iñaa ba tumee yaama ee mi yëri amdeeba kúlticaagaba.»

²¹ Waa ennda da, Ha'mudii wo''aroo an: «Karaa hen rek ndaga mi yahhaa kiwos ga buwaa enussii yaawú'da.»

Pool wo''a an ya bok ga bu-Room

²² Buwaa súkúrukussa Pool bi ga daa ya wo'oh wo'eencaamada, daama nak, ba aawissa kifip didóoli' an:

- Yii bo' meydohatti éldúnaanii wii, ya jomoo kipes!

²³ Ba baa wëñ kifip, ba baa dol kúlticaagaba baa jaf, ba baa kësël kakayfaa ga dook.

²⁴ Waa ennda da, ha'-kaadaa soldaa'caa nakohha Pool eku duuy kaanfaa soldaa'caa ya rípu na ngee', bi ya wo' iñaa tah buwaa fiipi fodaama ga fenocida.

²⁵ Ga waa soldaa'caa banngari na liib bi baa yahhi kifeek, Pool wo''a soldaaraa kuliyuki bo' bitéemée' ga heñ tuukee daamada an:

- Dú onuunun kifeek ba bok ga bu-Room ee lak ya atti'ussii paaye?

²⁶ Daa soldaaraama kelohee iñaama, ya foolla ga ha'-kaadaa soldaa'caa, ya wo''ari an:

- Fu ínohin iñii fu yee kitumda sahe? Man bii bok ga bu-Room!

²⁷ Ha'-kaadaa soldaa'caa dalla kihay ga Pool, meekissari an:

- Wo'aaroo, fu bok ga bu-Roome? Pool taassari an:

- Ee, mi bok ga!

²⁸ Ha'-kaadaa wo''ari an:

- Mi ga kihaffoo, kibokkiigoo ga bu-Room mi lomohka yiséeri'.

Pool wo''ari an:

- Mi déy, mi limohu ga hen.

²⁹ Ga saasi buwaa waa'seeri kifeek ya wo'da, iisussari. Ha'-kaadaa soldaa'caa, daa ya inohee an ya bok ga bu-Room ee ya banlukinndi na ceenda, ya tiitta.

Pool bayussaa paanaa yaawú'caa

³⁰ Ga kooh-wiisfaa, ha'-kaadaa soldaa'caa waa'ta ki'inoh iña lee' ga iña yaawú'caa yam Poolda, ya nakohhari kibégís, ya ebilohha kibéytoh sarahohcaa biyaakbaa na béeb paanaa yaawú'caa wiyaakwaa, ba hidoh. Ya haydohlukka Pool, ya tuuki'tari ga fikiiba.

23

¹ Waa ennda da, Pool yippa bu-paanaa yaawú'caa has, ya wo''a an:

- Dú mbokciigoo, dii mi koo' ga kipessoo ga dikaantiroo na Koohda, helloo dalin ga bi ga wati.

² Anañaas, ha'-kaadaa sarahohcaa dalla kiwo' buwaa tuukee ga yahaa Poolda ba kēbpi ga kúuw.

³ Pool nak wo''ari an:

- Na cii fu man na míraa yaanaawdu henda, fu, Kooh yahhaa kifeek. Fu yuñ dii ki'atti''oo ga iña waas nakoh, fu nakoh mi feeku ee waas hoonohinka!

⁴ Buwaa enee ga yahaa Poolda, wo'ussari an:

- Mon fu basin ha'-kaadii sarahohcii, sarahohii-Kooh yiyaakyii!

⁵ Pool taassaḅa an:

- Mbokcii, mi inohéeri an ha'-kaadii sarahohcii yeri. En ki'ena, bíduunun ga Kéyitfaa an: «Baa kuliyuk ga heetiigaraa, fu jomoori kiwo' yibóni'.»

⁶ Pool inoheera an buwaa hidirukohee daamada, bii ensee biSaduseyeen, bínoo ensee biFérisiyeen. Ya tuukka ga leelo paanaa wiyaakwaa, ya wo''a didóolí' an:

- Dú mbokcii, mi inii Férisiyeen ee mi kowu Férisiyeen. Dii mi abin yaakaa' fodii garúu ga kimilískaa buwaa kaaninda tah mi haydohussa dii ki'atti'u.

⁷ Daa ya wo'ee iñaama rek, nookoh dalla kilaak ga dikaanti Férisiyeencaa na Saduseyeencaa, faf buwaa hidirukohee daamada hégiskohussa kom kanak.

⁸ En ki'ena, Saduseyeencaa abu an baa kaanin milísoo, malaaka laakoo ee raḅ laakoo. Férisiyeencaa nak gémuunun an iñcuma toohca laakin.

⁹ Waa ennda da, coowaa kolukka cur. Laakka jégíroh-waascaa koluk ee boku ga férisiyeencaa, ba wo''a didóolí' an:

- Inii bii yii wo'da dí hottii yibóni' ga. Mínin ki'en jini wala malaaka wo' nari!

¹⁰ Ñarohaa wēñja da kitamoh. Ha'-kaadaa soldaa'caa niikka buwaa seeloh Pool, keri tah ya ebilla soldaa'caa kiyosuk ga duuy buwaa, ba meydohhi ga leeloḅa, ba boykidohhi kaanfaa soldaa'caa.

¹¹ Ga wekaa tik gada, Ha'mudii feeñukka Pool, wo''ari an:

- Baataa kiyégísduk, fu seedi'inndoo dii ga Yéerúsaleem ee fu jominndoo kiseedi' ga Room ban.

Yaawú'caa pokohussa nof ki'ap Pool

¹² Ga kooh-wiisfaa ga kímáa, yaawú'caa pokohussa nof ki'ap Pool; ba waatta an dara aasanndii kúuwḅa, enndii an ba appi hen paayaa.

¹³ Buwaa waatukee iñaamada wēñin ḅo' bidaañkaah-nikiis.

¹⁴ Ba ka'ta ga sarahohcaa biyaakbaa na yaakcaa dēkaa, ba wo''aḅa an:

- Dí waatin an dí ñamanndii, dí ananndii enndii an dí ap Pool hen paayaa.

¹⁵ Diima nak, dú, pokohat nof na bu-paanaa wiyaakwaa, dú tum fodii an dú waa' kimalkaat iñaa aaw ga Pool bi lee' lañ, dú kím soldaraa yiyaakyaa ya haydohi'túuri. Dí ga kihaffii nak dí hayyi kitërëwuk ki'appi bi ya le' diinaa.

¹⁶ Kutaanamunkaa Pool nak kelohha an yaawú'caa yah kitërëwuk Pool ki'appi. Ya ka'ta kaanfaa soldaa'caa, ya aassa, ya yéegallaka Pool.

¹⁷ Pool bayya yíinoo ga soldaa'caa kuliyuki bo' bitéemée' ga heñda, wo''ari an:

- Bayaa oomaa-yaalii yii ga ha'-kaadaa soldaa'caa, ya laak iñaa ya yahhi kiwo'.

¹⁸ Waa ennda da, soldaraa kuliyuki bo' bitéemée' ga heñda taammba na oomaa-yaalaa, bayyari ga ha'-kaadaa, ya wo''ari an:

- Pool yaa lagu ga kasaada yëri bayyoo, ya wo''aroo an mi haydoh oomaa-yalii yii garaa, an ya laak iñaa ya yahhaa kiwo'.

¹⁹ Ha'-kaadaa soldaa'caa ammba oomaa-yaalaa, nookkari, ba úsaayya buwaa, ya meekissari an:

- Fu yahhoo ya kiwo'?

²⁰ Kutaanamunkaa Pool wo''ari an:

- Yaawú'caa pokohuunun nof kíkíimmbaa fu bay Pool paanaa wiyaakwaa. Ba yah kitum fodii buwaa yah kimalkaat loo Pool bi lee' lañ.

²¹ Fu nak kaa gëmba. En ki'ena, iñaa wëñin bo' bidaañkaah-nikiis gaba waayukuunun kitërëwuk Pool ki'appi. Ba waatukin an ba ñamanndii, ba ananndii, enndii an ba appi hen paayaa. Ba sek fu took don.

²² Ha'-kaadaa soldaa'caa wo''ari an:

- Ee, kaa wo' ken an fu yéegalindoo iñaa bok ga.

Lëehi'ta ya íssa oomaa-yaalaa yaa yah.

Pool bayussa Sesaree ga Filiksi, gúwernëeraa

²³ Waa ennda da, ha'-kaadaa soldaa'caa bayya ga soldaa'caagari banak baa kuliyuk bo' bitéemée' ga heñ, ya wo''aba an:

- Hídírohat soldaa' bitéemée'-kanak dú tuuk ga kiyah Sesaree. Dú taam ban na soldaa' bidaañkaah-yitnakanak baa lap pënis na soldaa' bitéemée'-kanak biliis baa bay núb. Dú yah kikolkoh dii noh-soos ga wahtu cuunin dú yee'.

²⁴ Dú heeli' Pool pënis ban, dú bayyi ga Filiksi, gúwernëeraa ee dara hanatti ki'oc.

²⁵ Ya bínnda këyít, wo''a ga an:

²⁶ «Filiksi, gúwernëerii yiyaakyii, mi Kolot Lísiyas mi yëri bínndaa këyítfi fii, ee mi yii këñi'taa ga.

²⁷ Bii mi wosohhaa yii, yaawú'cii diida bëri abeeri ee ba waareeri ki'ap. Mi soonngaba, mi na soldaa'cii, mi te''ari ga yahba ga waa mi ínoh an ya bok ga bu-Roomda.

²⁸ Mi waa'ta ki'ínoh iñaa ba yammbida, mi bayyari paanaa yaawú'caa wiyaakwaa.

²⁹ Mi hotin nak an iñcii ba yammbida aaw ga loo waasiigaba ee mi hottii dara iñaa ya tum bi cal ya tíku kikaan wala ya lagu ga kasu.

³⁰ Mi kelohha an yaawú'cii pokohuunun nof ki'appi, kërí tah mi wosohhari garaa ga saasi. Buwii yammbida, mi wo'inba ba hay garaa, ba wo' iñaa ba yammbida.»

³¹ Soldaa'caa bewussa Pool, fodaa ba naku kada, ba bayyari ga wek bi ga teeraa Antípatiriis.

³² Ga kooh-wíisfaa, soldaa'caa tínseedá, boykussa kaanfaa soldaa'caa, ba íssa Pool na soldaa'caa lapsee pënisda, ba paaf nari.

³³ Ga waa soldaa'caa lap pënis le'u Sesareeda, ba e'ta gúwernëeraa këyítfaa, ba tíkka Pool ga yahci.

³⁴ Gúwernëeraa jajnga këyítfaa, ya meekisohha gohaa Pool meyohta. Daa ya ínohee an ya meyoht gohaa Sílisii,

³⁵ ya wo''ari an:

- Bi mi meekissaa daranaa, buwaa yabussaada hayu.

Waa ennda da, ya nakohha Pool daaku ga kaanfaa buu' Eroot en daamaada.

24

Iñcaa Tertilus yam Poolda

¹ Tikka ga bes ciyétúus, Anañaas, ha'-kaadaa sarahohcaa taammba na biyaak ga yaawúu'caa na Tertilus yaa tum lëgëy kilayohda, ya hayya teeraa Sesaree. Ba ka'ta ga Filiksi gúwernëeraa kikalaami Pool.

² Pool bayussa, Tertilus dalla kiwo' an:

- Fu Filiksi, gúwernëerii yijófi'yii, dii fu tíidi' dëkiida na iñcii ci'ascii fu haydoh ga nguuriigaraada onin heetii kilaak jam wimëti' ee keeñnji soosin garaa.

³ Dí hotinka ga daa en tooh na ga iñaa en béeb ee dí bii gërëmbaa dijófi'.

⁴ Mi waa'tiiraa ki'am na tiwo' tihëpi' kërí tah mi hay kilóhóyí' wo'eenii. Mi kiiimmbaa ga kijofkiigaraa fu súkúrukkíi jutuut.

⁵ Tertilus tíkka ga an:

- Dí hotin an bii yii, bo' yibóní' ga duuy buwii. Ya haydoh kihégískoh ga duuy yaawúu'cii ga èldúnada toohba; yëri kuliyuk ga buwum taabuk iñii jëgírohu meyoh Nasareetda*.

⁶ Karin bi ya jéemmba kilíwí' Kaanfaa Kooh, kërí tah dí ammbari. [Dí waareeri ki'atti,

⁷ wayee Lísiyas, ha'-kaadaa soldaa'caa hayya, te''ari na dooli ga yahhii.

⁸ Ya ebillaríi kihay garaa.]*. Binaa fu meekissinaa, fu ga kihaffu fu hay ki'ínoh an iñii dí yammbida kayoh.

⁹ Waa ennda da, yaawúu'caa taamsee na Tertilusda yëgíssa ga an iñaa Pool yabuda kayoh.

Layaa Pool ga fíki Filiksi

¹⁰ Waa ennda da, gúwernëeraa ennga Pool haf ya wo' ban. Pool nak dalla kiwo' an:

- Kiyaakii, mi ínohin an fu enin atti'oh ga heetiigarii tíkiis tiyewin, kërí tah mi hay kilayi' haffoo na hel widëli'.

¹¹ Binaa fu malaksukohaa, fu hay kihot an iñaa mi karee Yéerúsaleem kijaamuk Kooh bi ga wati, paaffii bes cidaanakaah na kanak.

¹² Ee ken hottii daa mi nookoh kiwo' na bo' wala kihícisoh buwaa, ennda ga Kaanfaa Kooh, ga jaangu-yaawúu'caa wala ga duuy teeraa.

¹³ Buwii bii mínsoo kiwo' dara yiléeri' ga iñcii ba yamboo diima diimada.

¹⁴ Enaama yínoo déy mi míninndi kitook ga fíkiifu: Mi, mi jaamuk Koohyii bicaasammbii, mi taabukka waasii wi'aswii ba wo' an sabohda. Hoonohhii bi mi gëmin ban béeb iñaa Waasii Móyíis nakohda na béeb iñaa seldíiga-Koohcaa binda.

¹⁵ Mi abin yaakaa' ga Kooh ee ba, ba laakin yaakaaraama ban. Ee wëri en an buwii bijúwí' bii na buwii júwussiida tooh hay kimílsu.

¹⁶ Kërí tah daa mi enoh tooh mi heel kipes na hel widëli' ga fíki Kooh na ga fíki buwii.

¹⁷ Mi enin ga égirii tíkiis tiyewin taa mi hayyii Yéerúsaleem. Kërí tahhoo dii kihay mi haydohi bu-heetiigoo dímal kopa' na kitumi' Kooh sarah ga kaanfaagari.

¹⁸ En ki'ena, mi enee ga duuy Kaanfaa Kooh, ee lak mi en na kiséti'siruk fodii dii yaawúu'cii tumsikaada. Ken enndii da ee coow kolukkii da.

☆ 24:5 24: 5 Malkat Mëccëe 2: 23.

* 24:8 24: 8 Iñaa wëñ ga bíncaa cimëeñi' caada laaksooca

¹⁹ Laakeera daama nak yaawúu'caa meyoohsee gohaa Aasíi. En ki'ena, yaawúu'caa baama meyoohsee gohaa Aasíída ee hotseerooda, bērí jomee kituuk dii ga fíkíifu ba yamboo en lak ba laakin iñaa ba taabukohanndoonaa.

²⁰ Kon nak yaawúu'cii enu dii ee boku ga paanaa yaawúu'caa wiyaakwaada, ba wo'at kofeelkaa mi tum ga waa mi tuukiru ki'atti'u ga paanaa wiyaakwaada.

²¹ Ba laakoo iñaa ba yabohanndoo, enndii wo'eenii wii mi wo' didóolí' ga fíkíibaada an: «Dii mi gēmin ga kimílískaa buwaa kaaninda tah mi haydohu ki'atti'u ga fíkíirúu wati.»

²² Filiksi nak, lak wo'uunun dijófi' loo waas kerceen, ya ke'ta atti'aa bi bes wiliis, ya wo'a an:

- Binaa Lísiyas, ha'-kaadaa soldaa'caa hayaa, mi malakis iñum akitoohúu'ca.

²³ Waa ennda da, Filiksi nakka soldaaraa kuliyuki bo' bitéemée' ga heñda kidfaak Pool ga kasaa, wayee ya íisu ya féeh ee filiimuncaagari míniri kihay kitoputu'.

Filiksi tíkísohha kisaawal na Pool

²⁴ Ga bescaa tík gada, Filiksi hayya ya na betici, Durusíl. Durusíl nak iñaa yaawúu'. Ya baylukka Pool kisúkúrukki, yaama wo''i yen ga loo kigēm ga Yéesu Kiristaa.

²⁵ Wayee daa Pool wo'ee bi le''a ga loo enukeen wijúwí' na loo kimín ki'abuk, na loo atti'aa yah kimēēñjohda. Filiksi, gúwernēeraa dalla kitíit, ya íissa Pool ya wo''ari an:

- Diimada, fu mínin kika' kimma, wati hayda kidooy. Mi kolukaa mi hayyaa kibayis.

²⁶ Ya foogee an Pool hayyi ki'e' hēelís, kērí tah leekleekaa ya bayluk Pool kisaawal nari.

²⁷ Waa ennda da, tíkíis tanak tíkka ga, laakka gúwernēe' yiliis yaa faluk ee teeku Poosiyus Festus. Filiksi ga kihafci, kiwaa' iñaa neβ yaawúu'caa doñ tahee bi ya íissa Pool ga kasaa.

25

Pool kíimmba ya bayu ga buuraa Room

¹ Waa ennda da, Festus, gúwernēeraa hayya gohaa ya yah kinguurukohda. Ya tummba daama bes kaahay, ya meyoohha gohaa Sesaree ya ka'ta Yéerúsaleem.

² Sarahohcaa biyaakbaa na buwaa kuliyuk ga yaawúu'caada,

³ hayussa kikalaami' Pool gari. Ba kíimmbari, ya dímalba, ya haydoh Pool Yéerúsaleem. En ki'ena, ba pokohee nof kitērēwuk Pool ga waas, ba appi.

⁴ Wayee Festus, gúwernēeraa taassaba an Pool yaa lagussa ga kasaa Sesaree, ee ya ga kihafci ya en na kiboyuk daama ga iñaa maañnjii.

⁵ Ya tiki'taba an:

- Laakin garúu buwaa mín kituukuk iñaamanaa, ba taabat naroo, ba kalaami' Pool en lak ya tumin iñaa moroonaa.

⁶ Festus, gúwernēeraa tum ga Yéerúsaleem bes ciyitnakaahay aawwa cidaanakaah doñ, lēhí'ta ya boyukka Sesaree. Ga kooh-wíisfaa, ya ka'ta paanaa atti'ohsida, ya nakohha kihaydoh Pool.

⁷ Daa Pool hay hen, yaawúu'caa meyohee Yéerúsaleemda wílussari, ba yammbari enaama cibóní' ciyewin. Wayee ba mínéeríi ga kiwo' iñaa lee'.

⁸ Pool nak layohi'ta hafci, wo''a an:

- Mi tooñnjii ken: enndii ga Waasii yaawúu'cii; enndii ga Kaanfaa Kooh; enndii ga Sesaa'.

⁹ Festus nak waaree kitum iñaa neβ yaawúu'caa, ya dalla kiwo' Pool an:

- Fu waarin kiboyuk Yéerúsaleem fu atti'u ga fíkíiroo ga iñcii fu yabu'dane?

¹⁰ Pool dallari kitaas an:

- Múk, mi yii tuukka dii ga fíkí paanii buu' Sesaa' jommboo ki'atti'da, ee mi atti'ohsan dii. En yaawúu'ciinaa, mi tummbiiba dara yibóní', ee fu ga kihaffu, fu ínohinka ga moos.

¹¹ Enee an mi tooñ hen wala mi tum iña cal mi tíku kikaanaa, eneenaa mi sago kikaan. Wayee en lak iñcii buwii bii yammbooda enndii kayohaa, waas onndii ken kitikkoo ga yahba. Mi kíim kipaafdohu ga buu' Sesaa'.

¹² Waa ennda da, Festus, gúwernëeraa ka'ta, hotohha na buwaa taabi narida, lëehí'ta ya wo''a Pool an:

- Fu waa' kipaafdohu ga buu' Sesaa', kon fu hay kika' ga buu' Sesaa'.

Festus béestí'ta buu' Agírípa na loo Pool

¹³ Ga besaa tík gada, buu' Agírípa na Berenís, këmëenjkíci yibeti hayussa gohaa Sesaree kikëñí' Festus, gúwernëeraa.

¹⁴ Ee lak ba hay ki'en daama bes ciyewin, Festus nak béestí'ta buuraa loo Pool, wo''ari an:

- Laakin baa en dii, gúwernëe' Filiksi yëri foñeri ga kasu.

¹⁵ Ga waa mi ka' Yéerúsaleemda, sarahohcaa biyaakbaa na yaakcaa yaawúu'caa, hayussa kikalaami''i garoo, ba kíimbaroo an mi tíkatti kikaan.

¹⁶ Mi taassaba an ki'eroh bo' ya apu ee lak baa tuukkii na buwaa yambida, ya layoh ga iñcaa ya yabuda, iñaama taambii na iña bu-Room mee' kitumda.

¹⁷ Waa ennda da, ba taamba naroo dí hayya dii ga Sesaree. Mi nak, mi sekkii iña maañ. Kooh yaa wís rek, mi ka'ta paanaa atti'ohsida, mi nakohha kihaydoh baa yaama abu ga kasaada.

¹⁸ Buwaa kalami'eerida, ga waa ba hayya, ba yammbiiri wínoo ga iñcaa mi halaateeda.

¹⁹ Ba nookoh iña aaw ga loo waasiigaba na loo baa teeku Yéesu ee kaaninda, Pool nak yégisin ga an Yéesu yaa pes.

²⁰ Mi nak, mi laakkii iña mi wo'an ga iñaama. Këri tah mi wo''a Pool kika' Yéerúsaleem ya atti'unee daama.

²¹ Wayee Pool kíimmba ya paafdohu ga buu' Sesaa' ndaga ya bok ga bu-Room. Waa ennda da, mi ebilohha ya daaku ga kasu bi ga daa mi mínanndi kiwosoh ga buu' Sesaa'.

²² Agírípa dalla kiwo' Festus an:

- Mi ban mi waarinndi kisúkúruk, ya wo' mi keloh. Festus taassari an:

- Kuwis-kuwisda, fu hayyi kisúkúruk, ya wo' fu keloh.

Pool ga fíkí Agírípa na ga fíkí Berenís

²³ Ga kooh-wísfaa nak, Agírípa na Berenís, këmëenjkíci hayussa na sañsi ciyaak, ba taam na fi'bo' bilëeki'-teek. Ba aassa ga taahaa atti'ohsida na soldaa'caa biyaakbaa na buwaa kuliyuk ga teeraada. Festus ebilohha Pool haydohu.

²⁴ Lëehí'ta, Festus wo''a an:

- Buu' Agírípa, na béebpúu dú bii dú en diida, bii dú hot yii, béeb heetii yaawúu'cii hayuunun garoo kiña'sukoh iña aaw gari. Ba hayin garoo ga Yéerúsaleem, ba hayin dii ban, ba baa fiip ga dookkoo an ya jomissii kipes.

²⁵ Mi ga kihaffoo nak, mi hotin an ya tummbii enaama yínoo yibóní', yaa cal ya tíku kikaan. Diimada, ya nak ya kíim kipaafdohu ga buuraa bu-Room, këri tah mi abin an mi hayyi kiwosoh gari.

²⁶ Mi nak mi laakkii dara yiléerí' ga looci yaa mi mínan kibín buu' Sesaa'. Mi haydohhari ga fíkírúu, ee wëña ga fíkíifu, buu' Agírípa; en d'anaa, ya meekisunaa, heyna mi laak kima iña mi bídanndi.

²⁷ En ki'ena, mi halaat an kiwosoh Room baa abu ga kasu, ee ken mínoo kiwo' yiléerí' ga iñcaa ya yabuda, iñaama enndii halaat.

26

Layaa Pool ga fíkii Agírípaa

¹ Waa ennda dá, buu' Agírípaa wo''a Pool an:

- Fu mínin kiwo' kimma, fu layohi' haffu.

Pool nak lërissa yahaagari, wo''a an:

² - Buu' Agírípaa, keeñnjoo soosin wati kituuk ga fíkíifu, mi layohi' haffoo ga tóoh iñcii yaawúu'cii yammbooda.

³ En ki'ena, fu ínohin dijófi' béeb baahcii yaawúu'cii na iñcii en saawalbaða. Mi kíimmbaa fu súkúrukkoo dijófi'.

⁴ Yaawúu'cii béebba ínohsin dii mi koo' ga kipeskiigoo, aboh ga ki'oomaarooda. Ba ínohin daa mi madee kudewaada, ennda ga dūuy heetiigoo, ennda ga Yéerusaleem.

⁵ Ba maañinndoo ki'ínoh, ee ba mínin kiseedi', ba tookkanaa, an mi bok ga Fërisiyeençii; ee buwaama, daa ba taabuki Waasii Móyíisda wëñ kibít.

⁶ Wati nak, mi yii atti'u ndaga dii mi yaakaarin an Kooh hay kimëti' iñaa ya dígee bicaasammbuuda.

⁷ Dígaama, níilcii cidaanakaah na kanakcii heetiigaruu yaakaaruunun kihotwa wa mat, kërí tah ba jaamuki Kooh wekoo nohoo. Buu' Agírípaa, kiyaakaa' dígaama tah yaawúu'cii kalaami'ussoo.

⁸ Iñii tah ya dú yaawúu'cii dú tum ga helciigarúu an Kooh mínoo kimílisi' buwaa kaaninda?

⁹ Mi ga kihaffoo sah mi tumee ga helloo an daa ka mín kiman tóoh mi jomin kiheñoh teekii Yéesu Nasareet.

¹⁰ Ee iñaama yëri mi enukohee ga Yéerusaleem. Mi lugin ga kasu bo'-Kooh biyewin, ee sarahohcaa biyaakbaa bëri oneeroo kitum iñaama. Binaa ba yah ki'apunaa, mi fareera ga.

¹¹ Leekleek, mi taabee ga jaangu-yaawúu' na jaangu-yaawúu', mi feeklukiba kiheeliba kimeydoh ga ngëmaagaba ga Yéesu. Mi sageeba hen bi mi daaneeba kidawuk bi ga dëkcaa wëñ ki'úsaayda, kisodalba.

Pool béesti'ta iñaa tahhi kisúpít kipesda

¹² Fodaama, laakka bes, mi enee na kiyah Damaas, lak sarahohcaa biyaakbaa eruunundoo dooli ki'am buwaa gëmu ga Yéesuda.

¹³ Buu' Agírípaa, wiima lak mi yaa ga waas Damaas. Ga bak mídí, mi hotta lee'laat waa meyoh asamaan. Meliclaataa gawa wëri wëñ nohii kimelic, wa ennda mareet bi wiillaroo mi na buwaa mi taabee nabaða.

¹⁴ Dí béebpii, dí keennda kakay, mi dalla kikeloh koonakaa wo' naroo ga ki'Arameyee an: «Sóol, Sóol, iñii tah ya fu hatalloo ga kipes? Fu tum haffu, fu man na baamaa tap dooraa ha'mudaagari feekkida» Mi meekissari an:

¹⁵ «Kiyaakii, fu yëri en ba?» Ha'mudii taassaroo an: «Mi yëri en Yéesu yii fu hatal ga kipesda.

¹⁶ Wayee kolka, fu tuuk ga kotciigaraa, mi wo''aa iñii tah mi feeñukkaada. Mi tanukinndaa fu en súrgaroo, fu seedi''oo ga fíkii buwii, ga iñcii fu hot watida na ciliis caa mi yahhaa kiteeb.

¹⁷ Mi hayyaa kisom ga heetii yaawúu'cii na buwii enussii yaawúu'da.

¹⁸ Mi wossaa gaba, fu lëgisi'ba hasciigaba, fu bewohba ga ñuusii fu haydohba ga lee'laatii. Fu bewohba ga yah Seytaani, fu ëewdohba ga Kooh, mi bayalba baakaa'ciigaba, en danaan ba gëm garoonaa mi wa' ba ga iñcii buwii Kooh yah kilamda.»

¹⁹ Kon nak buu' Agírípaa, mi taabuk iñcii Koohyii feeñukkoo teeβpooda.

²⁰ Ee sah mi deβ kijëgi' bu-teeraa Damaas na bu-teeraa Yéerusaleem. Lëehi'ta, mi paaffa ga bu-kúlkaa Yúudée béebka, mi méeñjohha ga buwii enussii yaawúu'da.

Mi yéegallaba an ba jomin kisúpít kipeskaagaba, ba ëewdoh haffa ga Kooh ee ga tuneencaagaba ba teewoh kayoh-kayohda an ba súpítin kipes.

²¹ Iñaama yëri tah yaawúu'cii abussaroo ga Kaanfaa Kooh, ba baa heelloo ki'ap.

²² Kooh músalinndoo, mi yii lís kipes bi ga besii wati. Mi yii seedi' ga fíkíi buwii, ennda oomaa ennda yaak. Iñcii mi jégírohda deenngii iña seldiiga-Koohcaa na Móyíis yéegalohsee an ca hay kilaakda:

²³ an Kiristaanii hay kiday coonu ciméeski', ee yëri yah kideb kimílís ga buwaa kaaninda, ya yéegal heetiigaruu na heetcii ciinoo lee'laatii onoh kipesda.

Pool yaa nook Agírípaá ga ngëmaa

²⁴ Lak Pool yaa eemba daama ga layohaagari, Festus, gúwernëeraa dallari kifip an:

- Way way Pool fu dofin! Jagiigaraa wihëpí'wii méeñisin hafigaraa yaay!

²⁵ Pool nak taassari an:

- gúwernëe' Filiksi mi doffi déy. Iñii mi wo'da béebwa kayoh ee laakin haf.

²⁶ Buu' Agírípaá sah ínohin iñii mi wo'da, kërí tah mi kaañ kituuk mi wo'ka ga fikíici. Béeb iñciima, wíinoo gaca appiiri kúmpa ndaga laakkii caa tumu ga rúkkú.

²⁷ Buu' Agírípaá, fu gëmin iña seldiiga-Koohcaa wo'dane? Ee, mi ínohin an fu gëmin ga.

²⁸ Waa ennda da, Agírípaá buuraa wo'a Pool an:

- Tes ga jutuut fu tumboo kerceen!

²⁹ Pool taassa an:

- Yéeh, maañ, Kooh tumat, mi wo'ii fu doŋ wayee bi ga béeb buwii súkúrukkooda, dú laakneeroo ga iñii mi enukohda bi tes kibagu na ceen.

³⁰ Waa ennda da, buu' Agírípaá na Festus, gúwernëeraa na Berenís na béeb buwaa enee daamada, kolkussa baa yah.

³¹ Ga waa ba en na kiyahda, ba baa wo' ga díkaantiíba an:

- Bii yii tummbii enaama yíinoo yibóní' yaa cal ya tíku kikaan wala kilagu ga kasu.

³² Buu' Agírípaá nak dalla kiwo' Festus, gúwernëeraa an:

- Enéeríi dii ya kíim kipaafdohu ga buu' Sesaa'danaa ennaa ya mínin ki'íisu, ya yee'.

27

Pool ekussa ga gaal-giyy kibayu Room

¹ Waa ennda da, ba ammba bes ki'ekkii ga gaal-giyy, dí bayu Kúlkaa Ítalíi. Pool na bo' biliis, baa amsee ga kasu fodaa gari tíkussa ga yah Húliyus, ha-kaan ga soldaa'caa bu-Room wo'u «Soldaa'caa buu' Sesaa'da».

² Dí aassa ga gaal-giyyaa meyoh teeraa Adaramit ee wa aawee dëkcaa Aasíi en ga yahaa giyaada, dí baa yah ga giyy. Arístarka, ee dëk teeraa Tesaloník ga gohaa Maseduwaanda taabee naríi.

³ Ga kooh-wiisfaa, dí tee'neera ga teeraa Sídon, Húliyus ennda bo' yijófi' ga Pool. Ya onndari kimín kika' ga filiimuncaagari doonaa ba mínndi kitoputu'.

⁴ Ga waa dí meyoh daama, dí taabohha na dëkaa Sípa' giyyaa wíilda kisúnuk uurisaa ndaga lak dí jaanoh nawa hen.

⁵ Lëehí'ta dí koorohha giyyaa ga gohaa Sílísi, aawwa waa Pamfíli, dí tee'neera teeraa Miraa ga gohaa Lísiida.

⁶ Daama, Húliyus soldaaraa yiyaakyaa hotta gaalaa meyoh Aleksandarí aaw Ítalíi, ya ekkaríi ga.

⁷ Dí tumin ga giyy bes ciyewin caa gaalaa foolee ndaŋ. Ga wii dí ka' bi dí lanneera na teeraa Kímítfa, lak dí dayin coonu fiméeski', dí mínndii kitee' daama. Uurisaa

nak onndiiríi ki'aaw fikíi ga bakaama, dí nammba kikooroh Salomee en dānaa dí paafoh bakaa Keret súnúkin ga uurisaada.

⁸ Dí taabohha giyyaa daama bi dí le''a dēkat waa wo'si «Diteeraa' diwóorí'», en ga yahaa teeraa Laseeda.

⁹ Ga wii dí le' daamaða lak dí maañin ga waas lool, ee kifoolis ga giyy wēerissii, ndaga lak oora yaawúu'caa ga seekða paafin. Kēri tah, Pool wo''a na buwaa, kiyēegalba an:

¹⁰ - Biyaay, mi hotin an baawiigaruu wii wēerissii, dū aaw fikíinaa. Mi wo'issiiirúu an gaalii na iñii wa sēfða hay kiyasukoh, wayee tumuuntiiiruu sah mínin ga kihín.

¹¹ Wayee soldaaraa yiyaakyyaa bu-Room ammbii faali ga iñaa Pool wo'ða, ya nammba kisúkúruk iñaa fóoliroh-gaalaa na ha'-gaalaa wo'ða.

¹² Baatta ga dēkataa gaalaa teeroh waama newoo ki'enuh na lah, kēri tah iñaa wēñ kiyewin ga buwaada júwohusa ga kikolkoh daama, dí paaf, en mínukinaa, bi ga Fenísii, dēkat wiliis ga Keret waa bo' mínin kiteeroh bi seek wíis. Dēkataama nam kijaanoh na aasaa'-noh.

Uurisaa wiyaak yíppa ga giyyaa

¹³ Waa ennda dā, uuris wihídí', waa kolkoh yah-ñaam meyyaa'-noh, aawwa kiwēp, kēri tah ba ammba yaakaa' an ba hay kimín kika' bi ba tee' ga Fenísii. Ba ponnda ní'caa pokohsee gaalaada, ba taammba giyyaa, ba riisukka Keret, ba baa yah.

¹⁴ Wayee maañjii dara, uurisaa wiyaakwaa teeku Erakilíyonða dalla kiwēpoh tēgēlcaa Keret, wa ennda mílíp ga d'ookkii.

¹⁵ Uurisaa jítalla gaalaa, ken mínissiiwa kitēhdoh, dí íissawa, waa yah dūuy.

¹⁶ Dí yolohha Kódaa, kudēk jijutuut, ja súnndaríi ga uurisaa. Fodaama, dí mínnda kijekeluk gaal-loocaa taamdohsi na gaal-giyyaada. Dí lēpí'tawa ga gaalaa ee dí sonnda ga lool.

¹⁷ Ga waa dí lebirohha bi dí lēpí'tawa, dí ŋaawwa gaalaa na ní' doonaa wa tasoo, lēhí'ta dí yóoskí'ta dúuñaa wiyaakwaa poksi ga fenoo gaalaada kinóowis gaawlaataa ndaga dí niikee uurisaa ye' gaalaa bi dí paafnee tewisaa teeraa Sírtā.

¹⁸ Ga kooh-wíisfaa lak uurisaa waa lís kiyēngēl gaalaa didóolí', kēri tah dí aawwa kijaf iñaa gaalaa sēfeeda ga giyyaa.

¹⁹ Ga besaa tík gada, buwaa fóolíri gaalaada na kihafba jafussa pañkaahcaa enee ga gaalaada ga giyyaa.

²⁰ Dí tumin bes ciyewin ga giyy caa dí hottii noh, dí hottii ol. Uurisaa yíppa rek ínohoo ki'íis, ka'ta bi dí abissii yaakaa' kimúc.

²¹ Wiima lak buwaa ensee ga gaal-giyyaada tumuunun iñaa maañ ee ken ekkii ñamah ga kúuwci. Pool dalla kikoluk, tuukka ga leelooba, wo''aba an:

- Biyaay, dū sūkúrukee wo'eenndoonaa, eneenaa dū kolukohoo Keret ee iñcii tóoh yasukoh cii laakoo.

²² Wayee diimada mi nakkúu kiyégísduk. En ki'ena, laakoo yíinoo garúu yaa kumuunci hídan ga, hanaa gaalii don yahan.

²³ En ki'ena, wekama, Koohyii laakkooda ee mi en sūrgacida wosin malaakaagari garoo,

²⁴ ya wo''aroo an: «Pool kaa niik ndaga fu jomin kika' bi fu tuuk ga fikíi buu' Sesaa'. Kooh oninndaa, ya hay kisom tumuuntii buwii fu taam nabaða bēebba ga giyyaa.»

²⁵ Kon biyaay, yégísdukat, mi abin yaakaa' ga Kooh ee dii ya wo''ookada yahða kilaak den.

²⁶ En ki'ena, dū hay kihín ga dēk, waa giyyii wíil.

²⁷ Ga wekaa wudaan̄kaah na wu-nikiiswaa, lak uurisaa waa líssíi kimeeb̄ ga duuy giyyaa. Ga leeloo wek, buwaa lēgēyi ga gaal-giyyaada manba na dí deeyin kilaas kakay,

²⁸ Ɔa yoolla ní' kimalak huutlaataa, ennda meeta' cidaan̄kaah-kaahay na ciyit-nakanak. Ba ka'ta bi ga fíkíi, Ɔa yoolissa ni'aa, ennda meeta' cidaan̄kaah-kanak na ciyitnakaahay.

²⁹ Ba niikka gaal-giyyaa tapuk ga atoh, Ɔa dalla kiwees bóoy* cinikiis kidot gaal-giyyaa ga fenoo, lēhí'ta Ɔa yun̄nga Ɔaa cúŋ daa Kooh wíisan.

³⁰ Buwaa lēgēyi ga gaal-giyyaada waa'see kinúp Ɔa foñ gaalaa, Ɔa tummba fodii an Ɔaa waa' kidot gaal-giyyaa ga iñaa hanoh fíkíida, Ɔa yóoskí'ta gaal-loocaa taamdohsi na gaal-giyyaada.

³¹ Wayee Pool wo''a soldaaraa yiyaak an:

- Binaa buwii bii tesussii ga gaal-giyyiinaa, dú múcoo.

³² Soldaaraa dalla kígú' ní'caa pokohsee kiyool gaal-loocaa, wa keennda ga giyyaa, dalla kinuu'.

³³ Lakanaa Ɔa Ɔaa sek Kooh wíis, Pool wo''a buwaa an:

- Laakin bes cidaan̄kaah na cinikiis ga wati caa dú yun̄ dú ñammbii dara.

³⁴ Kon diimada mi wo''úu kiñam. En ki'ena, dú waa' kimúcaa dú jomin kiñam, ee mi wo'issúu an gēmattoo: yíinoo garúu kufenci booyukanndii.

³⁵ Ga waa ya wo''a fodaama bi ya lēhí'ta, ya Ɔebpa mbúurú, ya gērēmmba Kooh ga fíkíi béeb̄, ya weella mbúuraa yaa ñam.

³⁶ Waa ennda Ɔa, béeb̄ buwaa helcaagaba hannda kidal, Ɔa aawwa kiñam Ɔan.

³⁷ Béeb̄píi dí enee Ɔo' bitéemée'-kanak na bidaan̄kaah-yitnabanak na biyitniinoo ga gaalaa.

³⁸ Daa Ɔa ñamee bi Ɔa kappa, Ɔa aamma belaa gaalaa bayeeda ga giyyaa doonaa waeref.

³⁹ Ga waa Kooh wíissa, buwaa lēgēyi ga gaal-giyyaada séennda kucolli-kakay na tewis wayee Ɔekataama Ɔa ínohoowa. Ba waa'ta kitee'nee gaalaa daama, en mínukaa.

⁴⁰ Ba pēkíssa iñcaa dotohsi gaalaada, Ɔa foñjaca ga giyyaa. Ba gú'ta ní'caa pokohsee doonaa fēeliri gaalaada Ɔan, Ɔa lēríssa píisaa wiyaak hanohi fíkíi gaalaada doonaa uurisaa mín kiye' gaalaa Ɔa yee tewisaa.

⁴¹ Gaalaa nak koorohha ga daa músúcaa hídoh, wa looppa ga kakayfaa jaluk daamada. Púkaa gaalaa yíppa, wa tuukka tek. Fenoogaanaa gaalaa nak aawwa kiyéwisuk ndaga dúuscaa giyyaa tapukee ga na dooli.

⁴² Soldaa'caa waarussa ki'ap buwaa amseedá ndaga Ɔa niikee laak gaba Ɔaa fiyy ga giyyaa, Ɔa núp.

⁴³ Wayee soldaaraa yiyaakyaa, lak waarin kisom Pool, ya kokohhaba kitum iñaa Ɔa amda. Ya ebilla buwaa mínin kifiiyda Ɔa Ɔeb̄ kijafuk ga músúmaa, Ɔa fiyy bi ga tewisaa.

⁴⁴ Ya wo''a buwaa bíinoo mínsoo kifiiyda Ɔa taam ga, Ɔa ēbíluk ga haangacaa yéwisukoh ga gaalaada wala póokéecaa gaalaa. Fodaama béeb̄ meycá bi ga kakayfaa ee dara ocukkii gaba.

28

Pool ga kúlkaa Malta, giyyaa wíilda

¹ Ga waa dí somolukohha béeb̄píi ga giyyaa na jam, dí Ɔaa han ki'ínoh an dēkaama dí enoh, giyyaa wíilda teeku Malta.

* 27:29 27: 29 Wa jafu ga giyyaanaa, wa mín kitēhdoh gaal-giyyaa bi wa karoo

² Bu-dēkaama teewussarii kijof kiyaak. Ba feti'tarii kiwii kiyoonuk ndaga lak Kooh yaa tob ee fiyoonfaa yakin lool.

³ Pool balaḅpa móofi'-sookooñ kijaf ga kiwiikaa. Laakka goḅ-saamaanaa meyoḅ gawa ndaga tamohlaataa kiwiikaa, ñaakkari ga yah.

⁴ Daa buwaa hotee gogaa yoolin ga yahaa Pool, ba baa wo' ga díkaantiba an:

- Bii yii jom ki'en apoh-bo' sah-sah. Hídaa ga dii ya somalukohin ga kikaan ga giyyiida tooh, kikaan líssi kitaabuk.

⁵ Pool nak wícça gogaa ga kiwiikaa ee dara dalliiri.

⁶ Buwaa sekka kihot ya úus bēm wala ya keen dal, ya kaan; wayee ga waa ba sekka bi maañja, ee ba hottii dara dallii, ba abissa halaat wiliis, ba baa wo' an:

- Bii yii ñii Kooh!

⁷ Ga yahaa daa dí eneeda, laakeera daama yoon wiyaak waa díguunun, yonaama Púbilíyus, yaa kuliyuk ga dēkaama giyyaa wíilda, yēri laakwa. Ya teerukkaríi ga kaanci, ya mínohharíi sagac ñaa le' bes kaahay.

⁸ Wiima lak paam Píbilíyus, síbiru na bíirtañi faaninndi ga fayaan. Pool nak, ka'tari kiwaak, ya kíimmba Kooh, tíkkari yahcaagari, wēkí'tari.

⁹ Waa ennda da, dúukoolí'caa bíinoo ga dēkaama giyyaa wíilda hayussa ga Pool, ya wēkí'taba ban.

¹⁰ Bu-dēkaama giyyaa wíilda, ñaa en béeb ba tumi'tariiri, ee ga waa dí koluk kiyahda, ba eewallarii tooh ñaa dí jom kisoolum ga baawaada.

Pool le'a teeraa Room

¹¹ Dí ennda ga Malta ñiin kaahay; dí hannda ki'aas gaal-giyyaa kúlkohee Aleksandarí ee wa bay nataalcaa Kastoo' na Poluksida*. Wa lahee ga kúlkaama giyyaa wíilda.

¹² Waa ennda da, dí tee'ta ga teeraa Sírakus, dí tummba daama bes kaahay.

¹³ Dí kolkohha daama dí aasissa ga gaal-giyyaa bi dí le'a teeraa Resíyoo. Ga kooh-wíisfaa, uurisaa waa wēp. Ga besaa wukanakwaa tik gaḅa dí hannda kile' Púsool.

¹⁴ Dí hotta buwaa gēmuunun ga Yeesu ga teeraama. Ba nak, ba kíimmbarii kites naba bes ciyitnakanak. Lēhi'ta, dí ammba waas Room.

¹⁵ Kerceencaa dēku Roomda kelohussa an dí baa hay, ba hayyaríi kitēebíluk bi ga «Marsaa Apíyus» na ban bi ga «Túuy-íika'caa kaahaycaa». Daa Pool hoteeba ya gērēmba Kooh ee helci dalla.

¹⁶ Ga waa dí le' Roomda, Pool onussa kidēk ga kaan hañci ya na soldaa' yíinoo yaa watukanndi.

Pool aawwa kijangat ga teeraa Room

¹⁷ Tíkka ga bes kaahay Pool baylukka buwaa kuliyuk ga yaawúu'caa dēku Roomda. Daa ba hídirukohee, ya wo'aba an:

- Mbokcii, mi abuunun ga teeraa Yéerúsaleem, mi tíkussa ga yah bu-Room, baa kuliyuk ga dēkaada ee lak mi laakohhii dara na heetiigaruu ee mi dfeengii baahcii bicaasammbuu.

¹⁸ Ga waa ba meekissaroo ki'ínoh kayohfaada, ba waa'taroo ki'íis ndaga ba hottii dara ñaa mi tum bi cal mi tíku kikaan.

¹⁹ Wayee yaawúu'caa sagussa. Mi nak, mi kíimmba kipaafdohu ga Sesaa', buurii bu-Room, ya atti''oo. Mi waa'tii kiyam heetiigoo ga dara.

²⁰ Ñaaama tah mi kíimmba kihotoh narúu bi mi saawal narúu. En ki'ena, dū bu-Isarayeel, ñii dū am yaakaa' garida yēri tahhoo kibagu na ceen.

²¹ Buwaa taassari an:

* **28:11 28: 11** Ba enee tukooḅ ga Gerekaa na ga bu-Room. Eewba teeksee Ledaa, wayee laakin béestí'caa wo' an ba bokéeríi paamun. Paam Poluksi enee Sēs, koohyaa yiyaakyaa Gerekaa. Koohcaa banakbaa baama bu-kúlkaa Esparta jaamukseeba ga teekaa «Joskuu».

- Dí ga kihaffii, dí laassii këyít fiinoo faa meyoh kúlkaa Yúudée wo' ga loofu ee laakkii yíinoo ga mbokcaagaríi daama, yaa hay dii kibéestí yibóní' garaa.

²² Dí nak, dí waarinndaa kisúkúruk, fu wo''íi iñum fu halaatda. En ki'ena, dí ínohin an waasum fu taabukda yewinin buwaa wo'i yibóní' gawa.

²³ Ba ammba bes wiliis waa ba hídohan. Besaa bērii, ba hayya biyewin bi ba wēñnja ga waa ba def kihayda. Saawalaagaba daloh ga kímaa bi ga noh-soosaa. Pool wo''aba iñaa ya gēmda, ya yéegallaba Nguuraa Kooh, ya koorohha ga iñaa bídu ga Kéhítfaa Waasii Móyíisda na caa wo'eencaa sēldíiga-Koohcaa, ya yaa heelba kibúl, ba gēm ga Yéesu.

²⁴ Bii gēmussa iñaa Pool wo'da, bíinoo sagussa kigēm.

²⁵ Ga waa ba waa' kitagoh na Poolda, lakanaa ba júwohhii ga duuyba bi wati. Pool nak tíkka ga wo''aba an:

- Helii yisela'íyii daal wo'ee na bicaasammbúu kayoh ga waa ya wo' koorohha ga kúuwkaa Ísayíi, sēldíiga-Koohaada.

²⁶ Ya wo'ee an:

«Karaa ga heetaama, fu wo'ba an:

Dú hay kisúkúruk dijófi' wayee dú ínohanndii dara.

Dú hay kimalak dijófi' wayee dú hotanndii dara,

²⁷ En ki'ena, heetii wii nam kitúl keñ hen.

Ba lagin nofciigaba,

ba dúugin hasciigaba,

doonaa ba hotoo na hasba,

ba kelohoo na nofba,

Ee ban ba ínohoo ga keñba

En danaa, ba ewrukoo garoo, mi Kooh,

bi mi wēkí'ba.»†

²⁸ Pool tíkka ga an:

- Ínohat gaka an Hewhewii winéwí'wii onohi kipesda yéegalohuunun bi ga buwii enussii yaawú'da ee ba, ba hay kisúkúruk.

[²⁹ Ga waa Pool wo' wo'eencaama bi ya lēhí'tada, yaawú'caa baa yah, ba baa weeraanti ga duuyba.]

³⁰ Iñaa le' tíkiis tanak Pool eninta ga kaanfaa ya fayi faama ee béeb buwaa hayeeri kiwaakda laakeeri daama.

³¹ Ya yaa yéegaloh Nguurii Kooh, ya yaa jégíroh loo Yéesu Kiristaa, Ha'mudii na fit wiyégísí' ee ken mossiirika kihoonoh.

† 28:27 28: 27 Wo'eencii cii béestí' fodaa Ísayii 6: 9-10 wo'ekada.

Këyítfii Pool bín Bu-Roomda Wo'eencii lëgis Këyítfiida

Këyítfii fii fëri Pool bín kerceencaa ga Roomda ee lak ya mossii daama kika'. Bibo' biliis bëri jangatee Hewhewii winéwí' wii daama bi kikerceen tuukka daama (fodii Akílaas na Pírísíl) Tumeen 18: 2. Pool bínndaba doonaa ba ínohhi. Ya wo'eeba an ya en na kiyah Espaaña ya koorohan daama, ya daasba ga gëmii. Ya wo'aba ban kikíimi'ti Kooh, ya lëgísi'ti hal bi ya mín kibaab daama.

Pool wo'ba ga këyítfii ya bínbada daa kigëm ga Kiristaanii hín kijofda. Ya wo' an buwii béebba bëri tum baakaa' ee béebba bëri meydohsee ga ndamaa Kooh. Wayee diimada ba júwohduunun na Kooh, kooroh da dii ba en wínoo na Yéesu Kiristaada.

Kooh yëri tanuk Pool ki'en apotaa', en danaa ya yéegalohi Hewhewii winéwí'wii. Ya wo' an Hewhewii winéwí'wii wiima, doolii Kooh wëri, ee wa waa ga béeb baa gëmin, laakoo an yii yaawúu', laakoo an yii enndii yaawúu'. Kooh wo' an béeb buwii gëmda ba wínoo ga fíkíici. Ya abohinba bo' bijúwí' kooroh ga ínaa Bíncaa cisela'í'caa wo'da. Ca wo' an: «baa júwin, kipeskaagari taabi na ngëm» (Room 1: 17). Pool wo' ban an béeb kerceencii jom kijúwohu hen, ken jomoo kisagoh na mooroomci, ken hanat ki'atti' mooroomci luu enee badukeencaagaba bokkii. Këyítfiima Pool bídee bu-Roomda laakeera solu, kéri tah kerceencii tookuununfa.

Këyítfii Pool bín bu-Roomda tíidoh anee:

- 1 - Pool waa' kika' Room kiwaaknee kerceencaa daamada (1: 1-17)
- 2 - Buwii béebba tumuunun baakaa' (1: 18-3: 20)
- 3 - Kigëm ga Yéesu onoh kijúb ga fíkíi Kooh (3: 21-4: 25)
- 4 - Yéesu onin buwii kijúwoh na Kooh (5: 1-8: 39)
- 5 - Heetii Isarayeel tanukda (9: 1-11: 36)
- 6 - Kipes ki'as ga ínaa Kooh nakoh (12: 1-15: 13)
- 7 - Tanjoh (15: 14-16: 27)

Këñdoh

¹ Mi Pool, mi súruga Yéesu Kiristaa, mi yëri bínndúu këyítfii fii dú bu-Room. Kooh yëri bayyoo ki'en apotaa'ci, mi faandussari hanj kiyéegalohnee Hewhewii winéwí'wii.

² Hewhewii winéwí' wiima nak, Kooh dígoheerawa kumëeñí' ga Këyítfaa ee koorohee ga túuwtaa seldígacaagari.

³⁻⁴ Wa wo' loo Kowukiigari, Yéesu Kiristaa, Ha'mudiigaruu. Ga kibo'-súusúuskaagari, ya límukoh ga níilaa buu' Dëwít, ee ga Helaa yisela'í'yaa, Kooh ga doolaagari teewohha an ya Kowuci ga waa ya mílísdu ga buwaa kaaninda.

⁵ Kooroh gari nak, Kooh onndaroo ki'en apotaa', doonaa ga teekii Kiristaanii mi nook heetcii ga ëldúnada tóohca, ca gëm gari, ca taabuk ínaa nakohu kitumda.

⁶ Dú bu-Room, dú bok ga, ndaga Kooh bayinndúu kibok na Yéesu Kiristaa.

⁷ Kon mi bínndúu këyítfii fii dú béebpúu. Ínohat an dú neblohin Kooh ee ya bayinndúu dú en buuci. Kooh, Paamudiigaruu na Yéesu Kiristaa, Ha'mudii barkeelattúu ee ba onndúu jam.

Pool waa' kika' Room kiwaaknee kerceencaa en daamada

⁸ Kon bi mi dalaa, mi dewan kigërëm Koohyiigoo garúu béebpúu paay, ee kooroh ga Yéesu Kiristaa ndaga síwin daa en béeb ga ëldúna an dú gëmin gari.

⁹ Kooh ínohin an mi wo' kayoh, ya yii mi jaamuki ga keeñjoo ga kiyéegaloh Hewhewii winéwí' wii wo' ga loo Kowukiigarífa. Ya ínohin an wahtaa en tóoh helloo ka' garúu.

¹⁰ Ee mi dëk ga kikiimmbi ya onndoo hal en neβpinaa, mi mínndúu kihay kiwaaknee.

¹¹ En ki' enaa, mi waarin garúu kihay lool bi mi le'doh garúu barkicii Helii yisela'í'yii onohífa, en danaa ngëmiigarúu wëñ kiyégís.

¹² Mi waa' kiwo' sah man, d'u bééβpuu, d'u daasoh ga ngëmii d'u bok kilaakfa.

¹³ Mbokciigoo, ínohat an bes ciyewin mi abinndúu kihay kiwaaknee, wayee bi wati mi laakkii hal. Mi waarin nak kihay kilégëy ga d'uuyúu, bi jeriñ mey ga, fodaa daa mi tum ga d'uuy buwaa ga dëkcaa ciinooda.

¹⁴ Kooh sasinndoo kilégëy, kon mi jomin kiyéegaloh Hewhewii winéwí'wii ga bééβ buwii. Mi haywa kiyéegalohnee ga buwaa helcaa yúudukin ga ëldúnada, bi ga βaa helcaa yúudukiiifa. Mi haywa kiyéegalohnee ga buwaa jaginfa na buwaa jagussiifa.

¹⁵ Iñaama tah mi waarin lool kihay kiyéegalohwa garúu βan, d'ú βii d'ú en ga Roomfa.

Doolaa laak ga d'uuy Hewhewii winéwí'wiifa

¹⁶ En ki' enaa, mi safarin ga kiyéegaloh Hewhewii winéwí'wii. Doolii Kooh wëri en ga d'uuywa, wa músali bééβ buwii gëm ga Yéesu Kiristaada, ennda yaawúu'cii ga iña d'ëβfa, tíkka ga βii enndii yaawúu'fa.

¹⁷ Hewhewii winéwí'wii wiima teewoh daa Kooh tíki βiβo', βaa gëm kesi ga Yéesu Kiristaa, βa en βiβo' βijúwí ga fikíicifa. Iñaama waa' kiwo' an waas wiliis laakoo. Ee fodaama, ka bídu ga Këyítfaa an: «Baa gëmaa, Kooh hayyi ki'aboh fodii βo' yijúwí' ga fikíici, ee ya pesan kayoh-kayohfa.»[☆]

Buwii bééβba tumuunun baakaa'

¹⁸ En ki' enaa, Kooh teewohin bi leerin, aboh ga d'ook an ya aylukin ndaga buwii faali'iiri ee βa júbpii. Ba úubin kayohfii na kijúbpiikiigaba.

¹⁹ Kooh hayβa ki'atti' ndaga waasii βa jom kikooh bi βa ínoh Koohfa leerin ga haffa, Kooh teewinβawa bi leerin lañ.

²⁰ En ki' enaa, doolii Kooh leehoo taa'fa na dii ya manda nam ki'en iñcaa hotukoo na kuhas. Wayee ga iña ya sakee ëldúna bi wati, fu malak ga iñcii ya sakdanaa, hel míninndaaca kiteeβ. Kon nak buwii laakoo lay ga fikíici.

²¹ Buwii ínohuunun Kooh ee βa erussiiri ndam ee βa gërëmmiiri fodaa daa βa jommbika kitumi'fa. Iñcii βa halaati ëewdohβa ëgíraada cëri múuyí'βa ee keeñciigaba búumin, βa enin ga ñúus.

²² Ba tík haffa buwaa ñaañuunun ee βa βidof kesi.

²³ Ba aawwii kijaamuk Kooh yii laak ndam ee kaanooda, βa namma ki'aaw kijaamuk nataal βo'-súusúus yii kaaninfa, sel, júu', na fasukohcii.

²⁴ Këri tah, Kooh foñinβa ga iña neβa, βa enukohin ga iñcaa moroo, βa βii tum ga faanciigaba iñcaa apohin kaci.

²⁵ Ba jafin kayohfii Kooh, βa taabuk saboh. Ba aawin kijaamuk na kitaabuk iñcii Kooh sakfa, βa foñnja Kooh yii sak tóohfa. Ya kañsat bi taa'! Aameen.

²⁶ Këri tah Kooh foñohinβa ga tumeencumgaba ci'apohí' kacicaa βa d'uucukohfa. Beticigiigaba foñuunun yaalcii, βa faanuki kiyaal na βeti ga díkaantíβa.

²⁷ Yaalcii βan tumsin fodaama, βa faanuki kibeti na yaal ga díkaantíβa, ee faanβa tamoh rek kifaanuk na βimooroomβa. Yaal tumi na yaal mooroomci iña joffii, fodaama βa nooki ga d'ookβa fayaa gën ga kimúuykaagaba kaamafa.

[☆] 1:17 1: 17 Habak 2: 4.

²⁸ Waa ba tookkii ki'ínoh Kooh, Kooh foñohinba na hel-ñalaañukohaagaba waama ee ba dëk ga kitum iñaa tumkoo.

²⁹ Keeñba líif na kijúbpii, kibon, kiwaa' kihëpí' na kisoot. Ba halaati ki'iñaan doñ, ki'ap bo', kiñaroh, kiñaañukoh bo', ki'óolukoo ken, kidooß bo',

³⁰ kiyah teek bo', kisagoh na Kooh, kiñak kikoruk, kibëwí' hafba, kindamuk, kimoroo ga nof, kitookoo kikelohi' paamun na eemun.

³¹ Ba laakoo hel, ba enndii go', ba waa'tii ken, ba laakoo yërmaandi ga ken.

³² Ba ínohin dijófi' daa Kooh yah kitum buwaa man fodaamada. Buwaa tumi iñcaamada, Kooh hayba ki'atti' kikaan ee hoonohhii bi wati ba dëk ga kitum iñcaa. Baatta ga, ba fa' na buwaa tumi iñcaamada.

2

Kooh yah buwii ki'atti ga yijúwí'

¹ Kon nak, fu yii fu atti'i mooroomfuda, na baa fu mín ki'en tóoh, ínohaa an fu laakoo lay ga fíkíi Kooh. Ndaga iñaa fu atti'oh mooroomfu an ya tummbida, fu ban fu tumiri. Kon nak fu búukin haffu, fu yii fu atti' mooroomfuda.

² Du ínohin bééßpuu an atti'aa Kooh atti' buwaa tumi iñcaamada koo' ga waas.

³ Fu yii fu atti'i mooroomfu ga iñcaa ya tumida, ee fu ga kihaffu fu tumicada, fu foñ an Kooh abohanndiiraakane?

⁴ Mín ki'en sah an fu faali'oo Kooh ndaga daa ya jofin lool, ee ya míninndaa kimúuñi' ee ya gaawtukoo. Fu ínohoo moos an ya teeßpaa kijofaa, ya waa' fu hot iñaama, fu súpít kipesfune?

⁵ Wayee fu yaama fu yégís ga haf kak, fu sanj kisúpít kipeskaagaraada, fu yaa nëgiroh ga dookfu aylukaa Kooh bi ga besaa ya yah ki'atti' bééßda, ee kooran ga waas.

⁶ Le' bëríinaa, baa en bééß Kooh hayyi kifay iñaa ya lëgëyda.

⁷ Buwii taabuk kitum yijófi'da, ba waa' kilaas ndamaa meyoñ ga Koohda, ba nebloh Kooh, kipesba leehoo ee fodaama Kooh hayba ki'on ba pes nari bi taa'.

⁸ Wayee buwaa bíinoo, ga kiwaa'ti kiheñoh rek, ba onnda kayohfaa bíin, ba baa tumi ga iñaa joffii. Buwaama nak, Kooh hayba ki'ayluk, sanjku'ba.

⁹ Bééß buwii tumi yibóní'da hay kikeenu ga coonu ciméeski' ee ðewohan ga yaawúu'cii, tík ga buwii enussii yaawúu'da ban.

¹⁰ Wayee buwii tumi yijófi'da Kooh hayba ki'on ndam, ya hay kiwo' yijófi' gaba, ya hayba ki'on jam. Ya hay kitum fodaama, ðewoh ga yaawúu'ciinaa, tík ga buwii enussii yaawúu'da.

¹¹ Buwii bééß ba wíinoo ga fíkíi Kooh.

¹² Buwii enussii yaawúu'da ínohsoo iñii Waasii Móyíis nakoh kitumda. Ba keeni ga kitum iñaa joffii anee rek. Ba nak, ba hay ki'atti'u ba sanjku'uk, wayee atti'aagaba ayukanndii ga Waasii Móyíis. Buwii ínohu iñii Waasii Móyíis nakoh ee ba keldúkiwada, atti'aagaba ayukan ga Waasii Móyíis.

¹³ Kooh yahhii ken ki'aboh bo' yijúwí' ga fíkíici ndaga daa baama eem rek ga kisúkúruk iñaa Waasii Móyíis nakoh kitumda. Baa taabukin iñcii Waasii Móyíis nakoh kitumda, yëri Kooh yah ki'aboh fodii bo' yijúwí' ga fíkíici.

¹⁴ En ki'ena, buwii enussii yaawúu' ee ínohsoo Waasii Móyíisda, binaa ba tum iñcii Waasii Móyíis nakohdánaa, man na ba laakca ga ðuuyba luu enee an ba hottiica.

¹⁵ Fodaama ba teewohin an iñcaa ba tumi ee Waasaa nakohda bídu ga keeñcaagaba. Helba tookin iñaama ee ban halaatcaagaba, ciinoo hayaa yabiña ga yen, wala somibaña, teewohinka.

¹⁶ Bes waa hay, halaatcii d'aakuk ga d'uuy keeñciida hay kimeydohu fañ ee Kooh hay ki'atti' buwii kooroh ga Yéesu Kiristaa. Iñaama, Hewhewii winéwí'wii mi yéegalohda, wëri wo'ka.

Yaawúu'cii taabukussii iñaa Waasii Móyíis nakoh kitumda

¹⁷ Fu nak, fu yii fu taas ga teekii yaawúu'da, fu ayuk ga Waasii Móyíis, fu maruki ga iñaama an fu bo' Kooh.

¹⁸ Kon fu ínohin iñaa Kooh waa'da, ee Waasii Móyíis jégírinndaa tóoh iñaa laakin solu.

¹⁹ Fu foon an fu bayin tuhas ee fu yëri yah kinook búumí'cii. Fu foon an fu yëri en lee'laatii buwii enu ga ñúusda.

²⁰ Fu foon an fu yëri jom kijégí' buwii ínohsoo darađane? Fu foonnga ban an fu yëri jom kijégí' béeb buwii han ki'aas ga ngëmiida, ndaga fu yaakaa' an waasii oninndaa kilaak kayoh ga tóoh na ki'ínoh tóohe?

²¹ Kon fu yii fu jégíri buwii bíinooda, iñii tah ya fu jégíroo haffu? Fu janngati buwii bíinoo an ba hanat kilok. Kon iñii tah ya fu loki?.

²² Fu wo'i buwii an ken hanat kidúk betici wala yaalci, ya faanuk na bo' yiliis. Kon iñii tah ya fu tumika? Fu wo' an fu gëmbii ga koof, kon iñii tah ya fu kolukaa fu loki iñcaa buwaa sarahohi ga koofcaada?

²³ Fu ndamuk ki'ínoh iñii Waasii Móyíis nakoh kitumda, wayee fu tooñ Kooh, ndaga iñcii fu tumida taambii ga iñaa Waasaama nakohda.

²⁴ En ki'ena, bíduunun ga Këyítfaa fodaama an: «Dú yaawúu'cii, d'ú bëri tah buwii enussii yaawúu'da wo'si ga teekii Kooh iñaa joffii»✧.

²⁵ En ki'ena, kigúruk jofin en lak fu taabukin iñii Waasii Móyíis nakohdanaa. Wayee fu taambii ga iñii Waasiima nakohdanaa kigúrukkaagaraa laakoo jeriñ.

²⁶ Baa gúrukii, binaa taabuk iñii Waasii Móyíis nakoh kitumdanaa, hídaa ga daa ya gúrukkiida tóoh, Kooh hayyi kikíndoh ga buwaagari*.

²⁷ Ínohaa an baa gúrukii ee ya taabuki dijófi' iñii Waasii nakohda, hayyaa ki'atti' fu yii fu en yaawúu', fu gúrukin, fu laasin ga iñcaa këyítcaa Waasii Móyíis nakoh ee fu taabukoocada.

²⁸ En ki'ena, ki'en yaawúu' enndii iñaa hotuki ga bo' ee kigúruk kayoh-kayohda enndii mandargaa hotuki ga faanda.

²⁹ Ki'en yaawúu' kayoh-kayohda, eni ga d'uuy keeñ, ee kigúruk kayoh-kayohda, kéri en kigúrukkaa Helii yisela'í'yii tumi ga keeñda, enndii kigúrukkaa bídu ga këyítfaa rek. Yaawúu', yaa man fodaama, Kooh yëri yahhi kindam wayee enndii bo'-súusúus.

3

Kijúb na ki'en go' kuu Kooh

¹ En fodaamana, kon ki'en yaawúu' baat ya ga bo'? Kigúruk laaki' bo' ya jeriñ?

² Daa mín ki'en tóoh, jeriñaa gada yakin. Ee waa kuliyuk gada, wëri en ga dii wo'eenii Kooh d'ewee kiwosohu gada.

³ En ki'ena, laakin gaba, baa enndii go'. Diima nak ya? Ki'enndii-go'kaagaba kaama mín kihoonoh Kooh ki'en gore?

⁴ Múk, iñaa bo' jom ki'amda kay, wëri en an Kooh dëk ga kayoh ee bo'-súusúus dëk na saboh. Fodaama, ka bídu ga Këyítfaa an:

«Kijúbkiigaraa hotukan ga wo'eencii fu meydoh ki'atti' buwiida, ee baa fu atti' béeb, fu laak kayoh ga d'ookci»✧.

✧ 2:24 2: 24 Ísayii 52: 5. * 2:26 2: 26 Kigúruk kéri enee mandargaa teewohee buwaa en bu-Koohda ✧ 3:4 3: 4 Kañcaa 51: 6.

⁵ En an kijúbpiikiigaruu teewohi an Kooh júwinaa, d'ú wo' ya ga iñaama? D'ú wo' an, binaa Kooh íif aylukaagari ga d'ookkuunaa lak ya júbpii hene? En ki'ena, iñii yii mi wo''i fodii buwii wo'ikada.

⁶ Múk, iñaama mínukoo. Haa en an Kooh júbpiinaa ya mínan na ki'atti' bu-eldúna?

⁷ Hay kilaak buwaa wo' an, «En sabohfiigoo on kayohfii Kooh kiweñ kisiw na kilaak ndamaa, iñii tah ya mi lísi kitíku tumoh-baakaa'?»

⁸ B'íinoo hay kika' bi ba wo' an: «Du tumat yibóni' en d'anaa yijófi' mín ga kimey.» Laakin buwaa poki'tíi kiwo' an dí jégíroh iñaama. Buwaa wo' iñaamada, Kooh hayba ki'atti' ee kooran ga waas.

Bo' yijúwí' laakoo

⁹ Kon, d'ú jom ya kiwo'? Du yaawúu'cii d'ú b'eri g'en buwii enussii yaawúu'da ga fíkii Koohe? Múk! En ki'ena, d'ú teewohin an yaawúu'cii na buwii enussii yaawúu'da tóoh, béebba biñaam-baakaa'.

¹⁰ Iñii yii y'eri bídu ga K'eyítfaa an:

«Laakoo bo' yijúwí', enndii sah y'inoo

¹¹ Laakoo baa laak hel, y'inoo heellii ki'ínoh Kooh,

¹² Béebba foñuunun Waasii Kooh, béebba sooyuunun.

Laakoo bo' yaa tumi yijófi', enndii sah y'inoo*.

¹³ Golgolciigaba en fan loyaa úbísukin, peremciigaba beedukin ga kidúk bo', wo'eencii meyi ga kúuwbađa soot fan dana' goŋ.*

¹⁴ Túuwtiigaba líif na coñ na wo'een cibóni' doŋ.*

¹⁵ Kotba gaaw ga ki'apnee bo' rek.

¹⁶ Daa ba kooroh tóoh, buwaa fiipohi. Ba soki kofeel.

¹⁷ Ba ínohoo waasaa haydohi jam.*

¹⁸ Kiniik Kooh paallii fen ga keeñba.*»

¹⁹ Du ínohin an tóoh iña Waasii M'oyiis* wo'in, wo' aaw ga buwii jomwa kitaabukda. En d'anaa ken laakoo iña ya wo'an, ee ken ga eldúna laakoo lay ga fíkii Kooh.

²⁰ K'eri tah laakanndii ken baa abohsan bo' yijúwí' ga fíkii Kooh ga kitaabuk Waasii M'oyiis. Waasii M'oyiis, en ki'ena, on buwii ki'ínoh rek an ba tumin baakaa'.

Kig'em ga Y'eesu onoh kijúb ga fíkii Kooh

²¹ Diimada nak, Kooh teewin buwii daa ba jom kikooh bi ba abohu bibo' bijúwí' ga fíkíici ee enoo ga Waasii M'oyiis. Iñaama, Waasii M'oyiis na seldúiga-Koohcaa teewohseeraka.

²² Kooh aboh buwii bibo' bijúwí' ga fíkíici ndaga ga dii ba g'em ga Y'eesu Kiristaada. Béeb buwii g'emda ya abohbađa, ndaga buwii béeb, ba w'inoo ga fíkíici.

²³ En ki'ena, béeb buwii b'eri tum baakaa', ee ba meydohin hafba ga ndamaa Kooh.

²⁴ Wayee Kooh, ga y'ermaandaagari, onndaba ki'en bibo' bijúwí', ee ya meekissiiɓa dara ga. Ya koorohhaka ga Y'eesu Kiristaa, yaa b'egisba ga baakaa'da.

²⁵ Kooh erohhi fodii sarah júwohi'tuu na hafci, ya séti' na ñífaa ya aamda baakaa'cii buwii g'eminda. Sarahaama teewoh an Kooh mos kijúb. Ya taabuk'éeríi buwaa baakaa'caa ba tumee kudewaada,

²⁶ ndaga ya gaawtuk'éeríi dara ga. Diima nak ya teewohin bi leerin an ya júwin ee baa g'em ga Y'eesunaa, ya hayyaa ki'aboh bo' yijúwí' ga fíkíici.

* 3:12 3: 12 Kañcaa 14: 1-3; 53: 1-3. * 3:13 3: 13 Kañcaa 5: 10; 140: 4. * 3:14 3: 14 Kañcaa 10: 7; M'ecce 12: 34; Efees 4: 31. * 3:17 3: 17 Ísayíi 59: 7-8. * 3:18 3: 18 Kañcaa 36: 2. * 3:19 3: 19 Waasii M'oyiis: Dii, iñii Waasii M'oyiis waa' kiwo'da w'eri en béeb k'eyítcaa bídu ga kifiliimunkaa kudewaakaa Kooh na yaawúu'caada.

²⁷ Kon laakin iñaa bo' bakukohan ga fikii Koohe? Dara! Haa iñii tahkada ya? Iñaa tahkada wëri en an iñaa wëñ kilaak soluda enndii iñcii ñu tumi fodaa waas nakohkada, wayee kigëm ga Yéesu.

²⁸ En ki'ena, Du mínin kiwo' an Koooh abinnduu bo' bijúwí' ga ñii ñu gëmin ga Yéesuda, wayee ya abohhiiruu bo' bijúwí' ndaga ñii ñu tumin iñaa Waasaa Móyíis nakohda.

²⁹ Wala book Koooh nam ki'en Koooh yuu yaawúu'cii doge? Koooh enndii Koooh yuu buwii enussii yaawúu'da hene? Ahañ kay, Koooh yuu buwii enussii yaawúu'da ñan!

³⁰ Koooh yíinoo donj yëri laak, ee ya yëri abohi yaawúu'cii bibo' bijúwí' ga fikíici ndaga ngëmaa ña bayda, ee ya aboh buwii enussii yaawúu'da bibo' bijúwí' ga fikíici ndaga ngëmaa ña bayda ñan.

³¹ Ngëmii ñu laak ga Yéesuda nëewís Waasii Móyíis hene? Múk, hanaa kay ñu namwa kiyëgísi' ga iñaa wa endá.

4

Iñaa tah Koooh aboh Abaraham bo' yijúwí'da

¹ Kon, ñu ñeb caasammbuu Abarahamaa, ga kibo'kaagari, iñii yiida yëri ñu mín kiwo' ga looci?

² Enee an Koooh abeeri bo' yijúwí' ndaga iñcaa ya tumeedanaa, eneena Abaraham mín kilaak iñaa ya ndamukan ga. Wayee ya minéeri kindamuk ga fikii Koooh.

³ En ki'ena, bídu ga Këyítfaa an: «Abaraham gëmma ga Koooh, ee ga iñaama Koooh abohhari bo' yijúwí'.»

⁴ Mon ñu inohin an ñaa lëgëyaa laas fayaagari. Iñaa ya fayuu yaama enndii iñaa ya onu hen, wayee ya laas anagaagari.

⁵ Bo' yaa ga, ya tíkkii yaakaa'ci ga kitum iñaa júwin wala iñaa júbpii, wayee ya gëmin ga Koooh, yii mín ki'aboh bo', yaa faali'ii Koooh fodii bo' yijúwí' ga fikíici. Ngëmaagari waama hay kitah bi Koooh abohhi bo' yijúwí'.

⁶ Dëwít ñan wo'ee iñaama ga loo daa Koooh abohi bo', bo' yijúwí' ga fikíici ee ya malakoo ga iñcaa ñaa tumida: ñaa manda, yewinuunun múu'.

⁷ Ya wo'ee an: Yewinin múu' buwaa Koooh bayal tooñcaagaba ee nisin baakaa'caagabada.

⁸ Yewinin múu' buwaa Koooh malakkii baakaa'caagabada.

⁹ Kiyewin-múu'kaama, Dëwít wo'eeda, kuu buwii gúrukda ña hanñane? Buwii gúrukussida bokussii gane? Ahañ kay, ñu han kiwo' karam an Koooh abohha Abaraham bo' yijúwí' ndaga Abaraham gëmee gari hen.

¹⁰ Kon ga waa Koooh aboh Abaraham bo' yijúwí'da, laak Abaraham gúrukinoo, gúrukkii? Mon lakanaa ya gúrukkii duum.

¹¹ Kigúrukkaa Abaraham tumeeda enee mandargaa teewoh an ya gëmin ga Koooh kumëñi' ee Koooh abohinndi bo' yijúwí' kumëñi'. Iñaama nak yëri tah Abaraham en caasamunii buwii gúrukkii béebba ee gëmuunun ga Kooohda. Ee fodaa Abaraham, Koooh abohin buwii bibo' bijúwí' ga fikíici.

¹² Ee ñan Abaraham, caasamun ga buwii gúrukuunun ee ña eembii ga kigúruk donda. Ee ña gëmin ñan fodaa daa Abaraham gëmee kudewaa lak ya gúrukkii duumda.

Buwii gëm ga Yéesuda bëri yah kilaas ga iñaa Koooh dígohda

¹³ Kudewaa Koooh dínga Abaraham na tucaasamuntaagari an ya hayba ki'on ña lam ëldúna. Iñaama Koooh dígohéeriiri ndaga Abaraham taabukee Waasii Móyíis, wayee dígohhi daa Abaraham gëmin gari ee ya Koooh abohinndi bo' yijúwí' ga fikíici.

¹⁴ Enee an buwii taabuk iñcii Waasii Móyíis nakohda bəri yah kilaas ga iñaa Kooh dígohdanaa, kon eneenaa buwii gëm ga Koohda, gëmsan sooy ee eneenaa iñaa Kooh dígohda enan sooy ban.

¹⁵ En ki'ena, waasii wəri fet aylukaa Kooh ga dook buwii taabuksoo iñaa wa nakoh kitumda. Ee daa waas gaa ga, kideen waas laakoo daama.

¹⁶ Fodaama iñaa Kooh dígohda, kigëm don kəri onohiwa. Kooh yəri onoh iñaama ee ya sekkii fay ga. Iñaa dígohu yaama béeb tucaasamuntii Abaraham təri laakwa. Eembii ga buwii taabuk iñii Waasii Móyíis nakohda don, wayee le'in bi ga buwii bíinoo gëmu ga Kooh, foda caasammbuu Abaraham gëmeeda.

¹⁷ Fodaama, bíduunun ga Këyítfaa, Kooh wo'a (Abaraham) an: «Mi tuminndaa caasamun heet ciyewin.» Yəri en caasammbuu ga fíkii Kooh, yii ya gëm gari, ya yii mílísdi buwii kaaninda ee saki iñaa mosoo kilaakda.

¹⁸ Abaraham gëmmba ga Kooh, ammba yaakaa' gari ee lak sah buwii bíinoo foogu an yaakaa' leehin. Ee fodaama ya ennda caasamunii heet ciyewin foda Kooh wo'eerikada an: «Tucaasamuntiigaraa hínsan anee kiyewin.»

¹⁹ Ee ga wahtaa Kooh wo'ohhi iñaamada, lak Abaraham deeyin kilaak tíkiis titéemée'. Ya ínoheera an ya kasohin ee Saaraa betici mínoo kilaak kowu, wayee ya líssa ki'am yaakaa' ga Kooh an yaama hay kitum iñaa ya díngida.

²⁰ Ya ínoheera an ya hay kilaas ga iñaa Kooh díngida ee ya laakkii hel kanak ga iñaama. Ngëmaagari nammbari kibaat sah dooli ga waas Kooh ee ya yaa kañi Kooh.

²¹ Wóoreerari an Kooh laakin dooli kitum iñaa ya díngida.

²² Iñaama tah Kooh abohhari bo' yijúwí' ga fíkíci.

²³ Wayee wo'eenaama bídu ga këyítfaa an: «Ya abohussa bo' yijúwí'da», bídussii wa eemba gari.

²⁴ Wa bíduunun, paaffa bi garuu, du bii du gëmin ga Kooh yii mílisi' Yéesu, Ha'mudiigaruu ga kikaanda.

²⁵ Yéesu yaama erohsee ya apussa ndaga baakaa'ciigaruu. Lëehí'ta Kooh mílisi'tari en danaa Kooh abohhuu bo' bijúwí'.

5

Yéesu onin bo' kijúwoh na Kooh

¹ Kon nak Kooh abohinnduu bíbo' bijúwí', ndaga ngëmii du laakda. Diimada, du laakin nari jam ee kooroh ga Yéesu Kiristaa, Ha'mudiigaruu.

² Yəri onnduu kilaas ga yërmaandii Kooh du enoh wati, ee kooroh ga ngëmii du laakda*. Yërmaandaa waama du aasin ga ee keeñnjuu soosin ga ndaga du yaakaarin kibok ga ndamaa Kooh.

³ Eembii ga iñaama don: luu du enee ga coonu, keeñnjuu soosin ndaga du ínohin an coonu fəri tíwi kilaak keeñ ga bo'.

⁴ Kilaak keeñ kəri oni bo' kimín kiyégís ngëm ga fíkii coonu. Kiyégís ngëm ga fíkii coonu kəri baati yaakaa'.

⁵ Ee yaakaaraagaruu waama tasoo múk, ndaga kiwaa'kaa Kooh tum ga keeñciigaruu, koorohha ga Helii yisela'íyii, ya onnduuda.

⁶ En ki'ena, kudewaa, ga wii du míni'tii haffuu darada, Kiristaanii hayya ga wahtaa Kooh waaroheekada, kaani'taruu, du bii du faali'iirida.

⁷ En ki'ena, wóo'tii an bo' tookin ki'eroh kumuunkaagari ndaga mooroomci yiliis, luu enee an ya bo' yijúwí'. Heyna, enee an baa jofin díraa mínin kitah bo' waa' ki'eroh kumuunci.

* 5:2 5: 2 ee kooroh ga ngëmii du laakda Laakin lëégísohcaa bayyii wo'eenciima ga këyítfaagaba.

⁸ Kooh nak teewohin an ya waarinnduu fodii dii: Kiristaanii erohin kumuunci ndaga haffuu, ee wiima lak dū lís bitumoh-baakaa'.

⁹ Waa Kiristaanii yëri aam ñífaagari fodii sarah ee fodaama Kooh abohinnduu fiibo' bijúwí' ga fíkíici, wěña ga aylukaa Kooh hayandá, Kiristaanii músalooruu gawa moose?

¹⁰ Ee ga wii dū en buwaa sagoh na Koohda, Kooh júwohi'taruu na hafci, koorohha ga kikaankaa Kowukaagari. Wěña ga, waa dū júwohin nari diimada, kipeskaa Kowukaagari onooruu kimúce? Ahañ kay.

¹¹ Ee baatta ga iñaama, dū mínin kima'koh Kooh kooroh ga Yéesu, Ha'mudiigaruu, ndaga ya yëri onnduu kijúwoh diima na Kooh.

Aadama mēdírohu na Yéesu

¹² Bo' yíinoo don yëri haydoh baakaa' ga əldúna ee Aadama yëri. Baakaa' nak wëri haydoh kikaan. Fodaama kikaan tíkukka ga baa en béeb, ndaga béeb buwii tumin baakaa'.

¹³ En ki'ena, baakaa' enee ga əldúna, lakanaa Kooh yóoskí'tii Waasii Móyíis duum. Ga jamaanaa Móyíis, Kooh abohéeríi buwaa baakaa'caagaða.

¹⁴ Moona déy iña aboh ga jamaanaa Aadama bi ga jamaanaa Móyíis, kikaan tíkukee ga dook béeb, bi ga sah buwaa baakaarussii fodaada Aadama yaa satee kitum iña Kooh nakoheeda.

Aadama nak enee lēdí' ga baa jomee kihayda,

¹⁵ wayee yërmaandaa Kooh onnduuda wóotírohin na baakaaraa Aadama tumda. En an baakaaraa baa yaama, ya don ya tumda tahin bo' biyewin kikaanaa, wěña ga yërmaandaa Kooh, na iña ya onoh ee meekisohhii dara ga, koorohha ga bo' yíinoo don, ennda Yéesu Kiristaada, le'anndii bi dooy ga fiibo' biyewine?

¹⁶ Iñii Kooh onohda wóotírohin na iñcii límuk ga baakaaraa waama bo' yíinoo don tumda. En ki'ena, baakaaraa wíinoo waama Aadama tumda, atti'aa límuk gada lēgíssa kisañku' ga béeb. Wayee hídaa ga dii baakaa'cii buwii hín kiyewinda tooh, Kooh, ga yërmaandaagari, onohin kijúb ga fíkíici.

¹⁷ En ki'ena, ga baakaaraa bo' yíinoo don tumda, kikaan laakin dooli ga buwii ndaga iña ya tum yaama. Wayee ga Yéesu Kiristaa don, buwii laakin yewin ga Kooh: ya teebba yërmaandi widóoyí', ya onba kijúb ga fíkíici. Ga Yéesu kon, ba pesan ee ba yah fiibuu' nari.

¹⁸ Fodaama, ga baakaaraa bo' yíinoo don tum, kikaan tíkukka béeb buwiida, fodaama ban, enaama yíinoo yijúwí' yëri bo' tum, ya bēgíssa buwii ga kikaankaa bageebada, ya onndaba kipes.

¹⁹ Fodaama daa Aadama rek sandee Kooh bi tahin béeb enuunun bitumoh-baakaa'da, fodaama Yéesu Kiristaa kelohdín Kooh bi tahin Kooh hay ki'aboh bo' biyewin fiibo' bijúwí'.

²⁰ Waasaa Móyíis hayya, en dānaa, baakaa' mín kiyewin, ee daa baakaa' yewinoh tooh, yërmaandaa Kooh wēñ da kihoom ban.

²¹ Ee fodaada daa baakaa' haydohee kikaan, ka tíkukka ga dook buwiida, fodaama yërmaandaa Kooh hay kitíkuk ga béeb buwii onba kijúb ga fíkíici, ee fodaama dū laas ga kipeskaa leehoo taa'da, kooroh ga Yéesu Kiristaa, Ha'mudiigaruu.

6

Du enin buwaa kaanin na Yéesu ee ba bii pes nari

¹ Kon dū wo'an ya diima? Du enukohan ga kibaakaa' doonaa yijófi'yaa Kooh waari'tuudá wēñ ki'aamuk ga duuycuune?

² Mínoo ki'en kay! Du man na buwaa kaanin ee baakaa' laakissii dooli ga dookba. Kon mínan na ki'en baakaa' lísi kikulyuk ga kipesuu?

³ Dú ínohin moos an ga waa d'ú b'et'isi'u, d'ú ennda wínoo na Yéesu Kiristaada, d'ú teewohee ban an d'ú bokin nari kikaan.

⁴ Kon kooroh ga b'et'isaama, d'ú enin buwaa kaanin nari, d'ú acdohussa nari, doonaa Kooh Paamudii mílisi'tuu ga kikaan fodaa ya mílisi' Kiristaa ga dooli ndamcída. Ee fodaama d'ú ban, d'ú laak kipes ki'as, kaa d'ú aasohan.

⁵ Ee waa d'ú enin wínoo na Kiristaanii ga waa d'ú kaan narída, d'ú hay ki'en nari wínoo ban ga kimílískaagaari.

⁶ Ínohat an daa d'ú madee ga kipessuu kudewaada, Kooh daaydohinwa na Yéesu Kiristaa ga kuraanaa ya kaanohda, doonaa ya d'úbí'doh faan-baakaa'faa d'ú bayeeda, ee fodaama d'ú ensisoo ñaam-baakaa'.

⁷ Ndaga baa kaanin, baakaa' laakissii dooli ga d'ookci.

⁸ Waa d'ú kaanin na Kiristaanii, d'ú g'emat ban an d'ú hay kipes nari.

⁹ En ki'ena, d'ú ínohin an Yéesu Kiristaa mílsin ga kikaan, ya yahissii kikaan. Ee kikaan ga kihafci laakissii dooli ga d'ookci.

¹⁰ Ya hégiskohin na baakaa' bi leehha ga waa ya kaanda. Diimada ya yii pes ee ya pesi' Kooh bi taa'.

¹¹ Ee fodaama d'ú ban, abat an d'ú man na buwaa kaanin ee baakaa' laakissii dooli ga d'ookkúu, d'ú ínoh ban an d'ú bii pesi' Kooh bi taa', ndaga d'ú en wínoo na Yéesu Kiristaa.

¹² Kon, kaa toosat ki'en ñaam-baakaa', sagat kikeen ga iñcii cibóní'cii faanciigarúu aaw kikaan meekisohida.

¹³ Kaa toosat kilégísi' baakaa' hal ga haffúu, waa tumlukohirúu iña joffii. Namat ki'eroh haffúu ga Kooh, waa d'ú enin buwaa kaanin bi mílsuunun. Erohat haffúu bi leeh tak gari, en danaa, ya ewdohhúu ga kitum yijúwí'.

¹⁴ En ki'ena, baakaa' laaksisoo dooli ga d'ookkúu ndaga d'ú ayukissii ga iña Waasii Móyíis nakohda, wayee d'ú ayuk ga yërmaandaa Kooh.

Du d'ekat ga kitum yijúwí'

¹⁵ Kon diimada d'ú jom ya kiwo'? Du wo'at an d'ú ayukissii ga Waasii Móyíis, wayee d'ú ayuk ga yërmaandaa Kooh. Kon luu d'ú baakaaree, iñaama enoo darane? Ó'óo kay!

¹⁶ Mon d'ú ínohin an binaa d'ú e' bo' haffúunaa, d'ú abi an d'ú hayyi kitaabuk, ee fodaama d'ú en ñaamci. Kon binaa baakaa' w'ëñnjúu doolinaa, lak d'ú enin ñaam gawa, ee fodaama wa ewdohhúu ga kikaan. Ee, en an Kooh y'eri d'ú taabukaa d'ú enan ñaamci ee ya hayyúu ki'aboh b'ibo' b'ijúwí'.

¹⁷ Mon kudewaa d'ú enee ñaam-baakaa', ee diimada d'ú namin kitaabuk Kooh. Fodaama d'ú d'aaikin ga keeñnjúu kayohfii d'ú jégíruda. Du g'ëremat Kooh ga iñaama.

¹⁸ Kooh n'isinndúu ga kiñaam-baakaa'kaa d'ú enoheedda ee d'ú enin ñaamci doonaa kipessúu en kipes kijúwí'.

¹⁹ Iñii yii, mi wo''i man na dii buwii wo'ida ndaga helciigarúu gaawoo ki'am yen. Kudewaa, d'ú erohee faanciigarúu hen, ca ennda ñaam iña moroo na iña júbpíi ee límí'tarúu kesi iña joffii. Kon diimada, erohat faanciigarúu, ca en ñaam iña júwin, doonaa kipessúu en iña sela'in.

²⁰ Kudewaa, ga waa d'ú l'is ki'en ñaam-baakaa'da, waassúu en'éeríi ga kitaabuk yijúwí'.

²¹ Dú laak ya ga iñcaa cibóní'caa d'ú tumee kudewaada ee wati ca enin kaci garúu? Iñaama déy, kikaan donj k'eri ca haydohi.

²² Diimada nak Kooh b'ég'isinndúu ga ki'en ñaam-baakaa' ee d'ú enin biñaamci. Kon neehalaa d'ú laas ga iñaamada w'eri en an d'ú sela'í' kipeskiigarúu, ee m'eeñjohaa, d'ú laas ga kipeskaa leehoo taa'da.

²³ Fayaa baakaa' wëri en kikaan; Kooh nak, iñaa ya onoh ee meekissii ken dara gada wëri en kipeskaa leehoo taa' ga Yéesu Kiristaa, Ha'mudiigaruu.

7

Waasii Móryiis tükukissiiiruu

¹ Mbokcii, dú ínohin iñii mi yahhúu kiwo'da. Dú ínohin dijófi' an waas tükuki bo' lakanaa ya yaa lís kipes.

² Malkat ga betifaa en na kipajuk: en an yaalci yaa lís kipesaa, waas ebilli kites nari bi ga daa yaama kaanan. Wayee binaa yaalaa kaanaa, lak ya bëgísukin ga waasaa ebileeri kites narida.

³ Kon ya aboh na yaal yiliis, ee lak yaalci ya lís kipesaa, ya hay kitíku betifaa dúki yaalci, faanuki na bo' yiliis. Wayee binaa yaalci kaanaa, lak ya bëgísukin ga waasaama; ya mínin ki'aboh na yaal yiliis ee ya tíksoo betifaa dúk yaalci, faanuk na yaal yiliis.

⁴ En garúu fodaama ban mbokci: kooroh ga kikaankaa Kiristaanii, dú kaandohha nari, kon Waas tükukissiiirúu. Dú buu bo' yiliis, ee baama yëri mílis ga kikaankaa doonaa kipeskiigaruu lími' Kooh jeriñ.

⁵ Kudewaa, ga wii dú en na kipes ga rek iñaa neb kumuunnduuda, iñcii cibóni'cii Waasii Móryiis yúun garuuda cëri yëngëlee faanciiruu ee ca lími'taruu kikaan.

⁶ Kudewaa, Waasii Móryiis abeeruu fodii ñaam, diimada dú man na buwaa kaanin gawa, wa tükukissiiiruu. Diimada nak dú taabuk kijaamuk-Kooh ki'as fodii dii Helii yisela'í'yii teeβpuukada, wayee enissii foda daa, kudewaa, Waasii Móryiis nakoheekada.

Waasii Móryiis wëri teewoh iñii en baakaa'da

⁷ Kon dú jom ya kiwo'? An Waasii Móryiis wëri haydoh baakaare? Múk! Wayee Waasii Móryiis wëri onndoo ki'ínoh iñii en baakaa'da. En ki'ena, Waasii Móryiis wo'éerii an: «Kaa dñibuk kilaas enaama mooroomfunaa», eneena mi ínohoo baakaaraa en ga kidñibuk enaama bo'da.

⁸ Baakaa' nak heel hal ga iñaaama Kooh nakoh kitumda, wa hayya ga duuy keeñiigoo, wa yúunnda ga duuycoo halaat kidñibuk kilaas tooh iñaa neb kumuun bo'. En ki'ena, waas laakéeríinaa, eneena baakaa' enoo.

⁹ Kudewaa, mi, ga wii mi ínohéerii iñii nakohu kitumda, mi yëri enee na kipes; wii mi ínohha iñcii Móryiis nakohda nak, baakaa' wëri bewee kipes ga dookkoo,

¹⁰ ee mi nammba kikaan. Fodaama iñaa nakohu kitum ee jomeeroo ki'on kipesda, ekkaroo kikaan.

¹¹ En ki'ena, baakaa' heella hal ga iñaa Kooh nakoh kitumda, dúkkaroo ee apparoo kooroh ga iñaaama nakohu kitumda.

¹² Kon Waasii Móryiis sela'in ee iñaa Kooh nakohda sela'in, júwin, jofin.

¹³ Kon iñaa yijófi'yaa yaama ekkoo ga kikaane? Múk! Baakaa' kay wëri tumka, doonaa daa wa manda mín kihotuk. Wa kooroh ga iñaa yijófi'yaa yaama, wa ekkaroo kikaan. Fodaama wa kooroh ga iñaa nakohu kitumda, wa wëñnja da kibon.

Iñii bo' waari kitumda mínoori kitum

¹⁴ Du ínohin an Waasii Móryiis meyooh ga Kooh. Mi nak, mi bo'-súusúus, mi toonuunun fodii ñaam ga baakaa'.

¹⁵ Mi ínohoo dara ga iñcii mi tumida. En ki'ena, mi tumoo iñcii mi waari kitumda, mi nami kitum cii mi waaroo kitumda.

¹⁶ Waa iñcii mi tumida, mi waa'tiica, kon mi tookin an Waasii Móryiis jofin.

¹⁷ Kon binaa mi tum iñaa mi waa'tii kitumaa, enndii mi tayka, wayee baakaarii en ga duuycooda wëri tumlukohhoo ka.

¹⁸ Mi ínohin an enaama yijófi' laakoo ga d'uuycoo, mi waa' kiwo' ga kipes faanndoo. En ki'ena, kiwaa' kitum yijófi' kii garoo, wayee mi m'ínooka kimetí'.

¹⁹ Mi tumoo yijófi'yii mi waari kitumda, wayee mi tumi yibóni'yii mi waa'tiida.

²⁰ Binaa mi tum iña mi waa'tii kitumaa, enndii mi tumlukoh haffooka, wayee baakaarii en ga d'uuycooda w'eri ekkoo ga.

²¹ Iñii yii y'eri mi hot ga haffoo: wahtaa mi waa' kitum iña jofin tooh, yibóni' y'eri tuukukiroo tek.

²² Waasii Kooh newinndoo lool ga d'uuycoo.

²³ Wayee mi hotin an laakin waas wiliis waa en ga faanndoo ee w'eri lebirohi na iñii heliigoo teebpooda. Wa tumboo ñaam ga waas baakaa', wii en ga faanndooda.

²⁴ En ki'ena, massa mi! Bii m'usalannndoo ga faanfiigoo fii eewdohhoo ga kikaanda ba?

²⁵ Mi yii g'erem Kooh ndaga mi laakin ba m'usalannndoo ee y'eri en Y'eesu Kiristaa, Ha'mudiigaruu. Ga helloo mi abin an mi tookin Waasii Kooh, wayee ga kibo'-s'usúsusoo mi taabuk waas baakaa'.

8

Kipeskii Helii yisela'iyii oni buwiida

¹ Kon diimada, buwii en w'inoo na Y'eesu Kiristaada, atti'soo kikaan.

² En ki'ena, Waasii Helii yisela'iyii oniraa kipes ga ki'enfu w'inoo na Y'eesu Kiristaada b'eg'isinnndaa ga waas baakaa' na kikaan.

³ Iña Waasii M'oyiis m'ineeri kitum, ndaga dii bo'-s'usúsus laakoo dooli tah wa m'ineerikaada, Kooh tuminndi. Ya tumwa ga waa ya wos Kowukaagari e'duna, ka bayya faanciigaruu, du, tumoh-baakaa'cii, doonaa ka n'isi'tuu baakaa'ciigaruuda. Fodaama, Kooh atti'a kikaan baakaaraa en ga bo'-s'usúsusda.

⁴ Ya tuminka doonaa kooroh ga iñaamanaa, du tum bi mat iña Waasiigari nakohda, du iis kon kitaabuk waasaa du sak na kihaffuudu wayee du taam ga Waasii Helii yisela'iyii.

⁵ Buwii pesi ga iña neβ faanda taabuksi neβlaat-kumuunba don, wayee buwii pesi ga iña neβ Helii yisela'iyiida taabuksi Helii yisela'iyii rek.

⁶ Kid'ek ga kitaabuk neβlaat-kumuun, eewdohi bo' ga kikaan don, ee kid'ek ga kitaabuk iña neβ Helii yisela'iyii onohi kilaas ga kipeskii kukayohkii na ki'en ga jam.

⁷ Buwii tíku helba ga kitaabuk neβlaat-kumuunbada sagohuunun na Kooh. Ba tookoo kitum iña Kooh nakoh ee ba m'ínooka hen sah.

⁸ Buwii taabuk neβlaat-kumuunbada m'insoo Kooh kinebloh.

⁹ Dú nak, dú pesisii ga kitaabuk neβlaat-kumuunnduu, dú pes ga kitaabuk Helii yisela'iyii, ndaga Heliima wii d'ekka ga duuy keeñciigaruu. Baa laakkii Helii Kiristaanii ga duuy keeñaagarinaa, enndii yuu Kiristaanii.

¹⁰ Ee binaa en an Kiristaanii yii ga keeñjúunaa, kayoh faanciigaruu aawan ga kikaan rek ndaga dii dú tumin baakaa'da, wayee Heliigari oninnduu kipes ndaga dii dú abohuunun bo' yijúwí' ga fikicida.

¹¹ Ee ban, waa Helii Kooh m'ílisi' Y'eesu Kiristaa ga kikaanda, dú d'ekd'ina wa ga keeñjúu kayoh-kayohda, w'orin an Kooh yiima hay kim'ílisi' faanciiruu kaaninda ban kooroh ga doolii Heliigari d'ek ga d'uuycúuda.

¹² Kon, waa en fodaama, dú mbokciigoo, laakin iña wa'tuu, wayee enndii ga iña neβ faan bi du pesi ga iña neβ kumuunnduu.

¹³ Binaa dú pes ga kitaabuk iña neβ faanaa, dú hay kikaan. Wayee binaa dú l'eg'isi' Helii yisela'iyii hal ga haffúunaa, dú hay kitagoh na kitum iñcii cibóni'cii dú tumida, ee fodaama dú laas ga kipeskii kukayohkii.

¹⁴ Béeb buwii Helii Kooh ní'da, ba bitowu Kooh.

¹⁵ Heliima Kooh onndúudfa tumoorúu ñaam, ee wa hay kitah d'ú niiksoo dara, wa yahhúu kitum bitowu Kooh. Wa hayyúu kimín ki'on kibay Kooh: «*Abaa, Paammboo!»

¹⁶ Helii Kooh wiima wëri oniruu ki'ínoh ga keeñjuu kayoh-kayohda an d'u bitowu Kooh.

¹⁷ Ee waa d'u bitowu Kooh, d'u hay kilam ga iñcaa cijófi'caa ya faani'tuudfa; ee iñcaama, d'u na Kiristaanii d'u hayca kilam. En an d'u bok nari kiday coonunaa d'u bokaan nari ñan ga ndamaa ya laakda.

Kooh hayyuu ki'on ndam wiyaak kuwis

¹⁸ Mi foogin an coonucii d'u en na kiday watida, enndii dara ga fíkii ndamaa Kooh yahhuu ki'on kuwisda.

¹⁹ En ki'ena, äldúnaanii Kooh sakda, besoo bes, wa wii sek Kooh teewoh ndamii towutiigari.

²⁰ Äldúnaaniima Kooh sakda, wii taabuk waasaa äewdohwa ídaa ee wa tayyiika. Kooh yëri tikwa iñcaama, wayee hoonohhii wa abin yaakaa',

²¹ ndaga bes waa hay, Kooh hay kibëgis äldúnanii ya sakda ga doolii sanju'wa, ammbawa ñaamda. Ee fodaama wa laak hafwa, wa eku ñan ga ndamaa towutii Kooh.

²² En ki'ena, d'ú ínohin an bi wati, äldúnaanii Kooh sakda lís ga mesiklaat fodii betifaa en na ki'ín ndaga coonucii ga kilaak kowuda.

²³ Mesiklaataama keenndii rek ga äldúnaanii kesi, wa keenin bi ga dookkuu d'u bii d'u laasin ga Helii yisela'í'yii, ennda iñaa ya ðeb ki'onohda; d'u bii ín ga keeñciiruu ee d'u bii ga kisek besaa Kooh yahhuu kitum bitowucida ee ya bëgisannduu ga kikaanda.

²⁴ En ki'ena, Kooh músalinnduu wayee d'u taam ga na ki'am yaakaa'. Ee fu hot iñaa fu yaakaaraa, iñcaama ensisoo yaakaa'. Iñaa fu hotin, fu lísan na kiyaakaa' gari?

²⁵ Wayee waa iñaa d'u yaakaa'da d'u hottiiri duum, kon d'u jommbi kisek hen, d'u guu'guuluk ga iñcaama.

²⁶ Fodaama ñan, Helii yisela'í'yii hayinnduu ki'amðoh ndaga d'u laakoo dooli. En ki'ena, d'u ínohoo daa kíkím Kooh enida. Helii ga kihafci kíimi'tuu Kooh ga d'uuyci, fodii baa en na ki'ín wo'eenaa wo'koo na kúuw.

²⁷ Kooh yii ínohin iñaa en ga keeñ baa en bëebda, ínohin ñan iñaa Helii yisela'í'yii meekisohda, ndaga wa kíimdi buwii en buu Koohda daa Kooh waarohkada.

²⁸ Du ínohin an buwii waa' Koohda, ennda buwii ya nook ga hafci kitaabuk iñaa ya nakohda, iñaa hew gaba tóoh Kooh hay ki'ek yahci ga bi ña bewoh yijófi' ga.

²⁹ En ki'ena, buwaa ya tanuk kumëëñ'da, ya ðaakðin hafciða, doonaa ña en fodii Kowukiigari, ee fodaama, ka en saawii bo' biyewin ga oomaacii.

³⁰ Buwaama ya ðaaki' hafciða, ya nookinba ñan ña hay gari; ee buwaa ya nook ña hay garida, ya abohinba ñan fodii bibo' bijúwí' ga fíkíici; ee buwaa ya aboh fodii bibo' bijúwí'da, ya erinba ndam ñan.

Kiwaa'kii Kooh waa'tuudfa laakoo daa ka eem

³¹ Kon waa enin da, d'u yah ya kiwo' yiliis? Waa Kooh taam naruu, bii yiida mín yen garuu?

³² Ya yaa, ya sanngii Kowukaagari ka koo' ga coonu ndaga d'u bëebpuu d'u tah ya erohhakarta, kon ya na Kowukaagari, ya tumðooruu iñaa en tóohe?

³³ Buwaa Kooh tanuk ga hafciða, bii yiida mínan buwaama kiyam yen? Kooh yëri abohba bibo' bijúwí'.

³⁴ Bii yiida mínba ki'atti' kikaan? Kiristaanii, ga kihafci, kaanin, wëña ga Kooh mílísðinndi; ya yugin, hanohin Kooh yah-ñaabaagari ee ya yaa kíimi'tuu Kooh.

³⁵ Ee bii mínan ki'aas ga díkaantiruu na Kiristaanii bi hégísohhuu na ki-waa'kiigarída ba? Yah coonu ciméeskíroo yah kitíit, ati kihatalluu ga kipes, wala a', kinduul wala iñaa mín kihídí' kumuun bo' ga, wala kikaan?

³⁶ En ki'ena, iñii daliruuḏa yéri bídu ga Këyítfaa an: «Kím bi noh aas, dí bii apu ndaga fu, dí bii malaku fodii baalcaa ëewdohu kihoossunee.»

³⁷ Wayee ga iñaa dalluu tooh, yiima waarinnduudá tum bi ḏu mey ga na ndam wiyaak.

³⁸ En ki'ena, wëerinndoo an enndii kikaan, enndii kipes, enndii malaakacii, enndii cii na kinguurukḏa, enndii wati, enndii kuwis, enndii ha'-dooli,

³⁹ enndii doolaa en ga ḏook, enndii waa en ga kakayḏa, wala yen yiliis yaa saku hen, laakoo dara iñaa mínnduu kihégísoh na kiwaa'kii Kooh teeḑpuu ga Yéesu Kiristaa, Ha'mudiigaruuḏa.

9

Heetii Isarayeel Kooh tanukḏa

¹ Ga dii mi en wíinoo na Kiristaaniida, iñii mi wo'ḏa kayoh fiwóorí', mi wo''ii saboh. Heliigoo taaboh na Helii yisela'í'yiida teewinndoo an mi wo' kayoh.

² Keeñjoo leehin tak ee mi korukin coonucáa leehoo.

³ Calalinndoo sah Kooh coñjoo mi hégískoh, mi ga kihaffoo, na Kiristaanii, en danaa mbokciigoo mi bok naba heeḏa múcu.

⁴ Buwaama ḑerí en ḑu-Isarayeel ee Kooh tuminḑa bitowuci, ya teewinḑa ndami-igari, ya pokohin naba kifiliimun, ya erinḑa Waasii Móyíis, ya teewinḑa dii ya jom kijaamukudá, ee ya díginḑa*.

⁵ Ba límukoh ga caasamuncaagaba meyoh ga níilaa Abarahamḏa†; ee Kiristaanii, ga kibo'kaagari, límuk ga ḑuwaama, ya yii ya en Koohyii hanoh ḑéeb ḏookḏa. Ndam aawat gari bi taa'. Aameen.

⁶ Mi waa'tii kiwo' an iñaa Kooh dígee ḑu-Isarayeelḏa, ya tummbiiri. En ki'ena, enndii an towutaa Isarayeel‡ ḑéebta boku ga heetaa Kooh tanukḏa.

⁷ Ee ḑan, enndii an ḑéeb ḑuwaa bok ga níilaa Abarahamḏa, bitowuci. En ki'ena, Kooh wo'ee Abaraham an: «Tucaasamuntaa mi dígeeraaḏa meyohsan ga geñaa Ísaak.»

⁸ Iñaa waa' kiwo' an, towutaa límukoh ga ḑo' rek tahhii ta en towu Kooh. Towutaa en tuu Koohḏa, téri en taa límukoh ga díгаа Kooh dígee Abarahamḏa§.

⁹ Iñii yii nak yéri Kooh dígee Abaraham, an: «Wahtii wii gaac, mi hay garaa kihayis ee laakan ḑetifu Saaraa laakin kowu kiyaal.»

¹⁰ Ee eembii ḏa; enissa fodaama na Rebekaa. Ya laakka na caasammbuu Ísaak síis, ḑaa bok paamun yiinoo.

¹¹⁻¹² Kooh wo'ari an: «yaakkaa hay kisúrga'uk ga këmëenkimunaa.» Wii Kooh wo' iñaa lakanaa ḑa límussii ee ḑa tummbii yibóní', ḑa tummbii yijófi' duum. Iñaa Kooh tummbari kimetí iñaa ya natin kitum, ya teewohha an ya tanuki ga daa neḑpi, ee ya malakoo ga iñcaa cijófi'caa ḑo' tumi wayee ga ḑayaa ya ḑayyiḏa.

¹³ Iñaa yéri bídu ga Këyítfaa, Kooh wo' an: «Mi tanukka Yakoop, mi sagi'ta Esawuu.»

* **9:4 9: 4** Kidíŋkii Pool wo' diiḏa mín ki'en díгаа Kooh na Abarahamḏa, ee ḑan, ḑo' mínin kihalaat ḑan wo'eencaa sêlḏiiga-Koohcaa (2 Samiyeel 7: 12, 16; Ísayii 9: 6; Yéremii 31: 41- 34; Esekíyeel: 34: 23- 24) † **9:5 9: 5** Caasamunca wo'udá Abaraham, Ísaak na Yakoop, na towutaa Yakoop tidaañkaah na tanaktaa (12) ‡ **9:6 9: 6** Wo'eenii Pool wo' dii en anee: «enndii an towutaa Isarayeel ḑéebta boku ga Isarayeel»: towutaa *Isarayeel* mín ki'en towutaa meyoh ga *Yakoopḏa*. Malkat Sënees 32: 29. § **9:8 9: 8** Dígaama wo' ga kilímukka Ísaak ee enee enaama yidóoyí'-waa'ḏa.

14 Du yah ya kiwo' ga iñaama? Du wo'an an iña KooH tumfa júbpiine? Mínoo da ki'en.

15 En ki'ena, KooH wo'ee Móyíis an: «Mi laakan yërmaandi ga baa mi waa' kiyërëm, mi jofan ga baa mi waa' kijof gari.»

16 KooH tanuk bo'aa, enndii an baa yëri waarika wala yëri lëgëyika, wayee KooH ga kihafci yëri laaki yërmaandi gari.

17 Ndaga bidu ga Këyítfaa an KooH wo' buuraa bu-Esípti an «Mi falinndaa buu' doonaa kooroh garaanaa, mi teewoh kiyakkiigoo ee teekiigoo síw daa en tóoh ga ëldúna.»

18 Fodaama, KooH laaki yërmaandi ga baa neɓpi ee ya yëgísdí keeñ baa neɓpi.

19 Bo' hayyoo kimeekis an: «Waa ken mínoo dara ga iña KooH waa', kon ya na buwii ga ya?»

20 Mi nak, mi wo' an fu, bo'-súusúus, fu nam ki'en ba bi fu weeraanti'i na KooH? Kataa mín kiwo' baa tawahkaɗa an: «Íñii tah ya fu tawahhoo fodii dii?»

21 Man tawahoh kataa mínin kitum ga ban iña neɓpi: ga yooŋ-banaa wa wínoo, ya mínin ga kihëwí' kataa-túuy kimo'ta na ban kataakaa foñsi ga fooh*.

22 En an KooH waaree kiteewoh aylukaagari na doolaagari, ya tookka kon kimúuñi' iña maañ, buwii tahee aylukaagari, ee kisaŋku' jomeeba ga kilaakɗa;

23 ee ban, en an ya waaree kiteewoh daa ndamaagari hín kiyak ga ɗookkuu, ɗu buwii ya laakin yërmaandi gaba, ee ya waayuki'ba kilaas ga ndamaagarida,

24 ɗu béebpuu, ɗu bëri KooH nook ga hafci. Ya eemmbii ga kinook yaawúu'cii don ga hafci, wayee ban buwii enussii yaawúu'ɗa.

25 Fodaama, ya wo''aka ga Këyítfaa Osee, sëldíiga-KooHaa an:

«Buwaa kudewaa enéerií buurooɗa,
mi hayba kiwo' buunndoo.

Heetaa kudewaa soosɗéerií keeñjooɗa,
mi haywa kiwo' heetii soos keeñjooɗa.

26 Daa ba wo'ohseera an ba enndii heetiigoo tóoh,
ba hay da kiwo'u towutii KooH yii en na kipesɗa.»

27 Ísayíi, sëldíiga-KooHaa, ga ɓakci, yéegaloheera ga looba an:

«Luu enee an bu-Isarayeel, ba yewin hen
bi ba hídin na tukakaytaa en ga giyaada,
bijutuut gaba, bëri yah ga kimúc.

28 En ki'ena, Ha'mudii hay kitum bi mat, ga ëldúna,
iña ya wo'ɗa ee yah kigaaw hen.»

29 Ee fodaa Ísayíi yaama wo'eeka kumëeñi'ɗa an:
«Binaa KooH, yii hanoh ɗookɗa múuñɗéerií ɓibo' ga heetiigaruunaa,
enna ɗu ɗúbin fodaa bu-teeraa Sodom,
ɗu man na bu-teeraa Gomoo'.»

Hewhewii winéwí'wii ga fíkú bu-Isarayeel

30 Kon ɗu aban ya kimma? Íñii yii: buwii enussii yaawúu' heelséerií KooH abohba ɓibo' bijúwí'ɗa, KooH abohhaba ɓibo' bijúwí'. Ee ngëmaa ba laak ga Kiristaaniida onɓaka.

31 Wayee bu-Isarayeelbaa heelee KooH abohba ɓibo' bijúwí' ga daa ba taabuk Waasiida, laakussii iñaama ga.

32 Íñii tah ya ba laakkiika? Ba tíkee yaakaa'ba ga tumeencaagaba, ba saŋga kigëm ga KooH. Ba tapukka ga atohaa këfítii bo'ɗa,

33 fodaama, KooH wo' ga Këyítfaa an:

* 9:21 9: 21 Malkat Yéremíi 18: 6 «...ɗu man ga yahhoo fodii dii ban man ga yah hëwíroh kataaɗa»

«Mi hay kiyíp ga teeraa Síyon
atohaa buwaa këfitukohan,
ee wëri búukanba.
Wayee baa fu gëm gawanaa,
yaakaaraagaraa tasoo múk»†.

10

¹ Mbokcii, iñii mi waa' ga keeñjoo ee mi kíim Kooh gada, wëri en an buwii mi bok naba heetda, ba múc.

² Kayoh, mi mínin kiseedi' an ba kaantukohin ga kijaamuk Kooh, wayee kikaan-tukohkiigaba, ba taambii ga na hel.

³ Ba ínohoo daa koorohsi bi bo' mín kijúb ga fíkíi Koohda, ba heella kituuki' waas waa ba koorohan ga kihafba. Ga iñaama, ba tooki'tii Kooh ga iña ya tum kijúwí'baada.

⁴ En ki'ena, Waasii Móryis top ga wii Kiristaa hayda; en d'anaa béeb baa gëmin mín ki'abohu bo' yijúwí' ga fíkíi Kooh.

Kimúckii kii ga béeb baa gëm ga Yéesu

⁵ Iñii yii yëri Móryis bín ga loo iña tahi Kooh ki'aboh buwii bi'bo' bijúwí', ee kooroh ga Waasii Móryisda. Ya bín an: «Baa taabuk Waasii ga béeb iñii wa nakohd'anaa, pesan gawa.»

⁶ Wayee ga daa kigëm ga Kiristaa onohi kijúb ga fíkíi Koohda, iñii yii yëri wo'u ga an:

«Kaa wo' ga helpu an:

Bii yiida yah kilap dook asamaan?» Waa' kiwo': kibewohnee da Kiristaanii, ya yoosuk?

⁷ Kaa wo' ban an:

«Bii yiida yah kiyosuk daa buwaa kaanin enohda?» Waa' kiwo': kikólkí' Kiristaanii ga buwaa kaninda, ya hay?

⁸ Këyítfaa wo' ya kon ga kijúb? Iñii yii:

«Wo'eenii Kooh, wii ga yahaafu,
wa wii ga kúuwkiigaraa na ga keeñiigaraa»✧.

Wo'eenii wiima wëri en wii dí yéegal buwii an ba gëmat ga Yéesuda.

⁹ Béeb baa fu wo' ga kúuwfu, ga fíkíi buwii, an Yéesu yëri en Ha'mudii, ee fu gëm ga keeñaagaraa an Kooh mílisdinndinaa, Kooh hayyaa kimúsal.

¹⁰ En ki'ena, baa gëm ga Yéesu ga keeñaagarinaa, Kooh hayyi ki'aboh bo' yijúwí' ga fíkíici; ee baa wo' ga kúuwci an Yéesu yëri en Ha'mudiinaa, Kooh hayyi kimúsal.

¹¹ Iñaama yëri Këyítfaa wo' an:

«Béeb baa fu gëm garinaa, ya ooroora múc.»

¹² Fodaama laakoo kigënantiloh an, yii yaawúu', yii enndii yaawúu'. Du béebpuu, du bok ga Ha'mudii, ee ya tumdi bi dooy béeb buwii kíimiri dímalda.

¹³ Bíduunun ga Këyítfaa an:

«Béeb baa fu hay Ha'mudii kikíim dímalaa, ya hayyaa kimúsal.»

¹⁴ Iñaama yëri laak. En ki'ena, binaa buwii gëmussii garinaa, ba kooran gada bi ba mín kifool gari kikíim dímal? Ba tuman na bi ba mín kigëm gari, ee ba kelohhii teekiigari wo'u? Ba tuman na bi ba keloh teekiigari, ee laakkii baa yéegalohwa?

¹⁵ Kon buwaa yéegalohan teekiigari meyohan gada, ee laakkii buwaa wosu. Moona Këyítfaa wo'in an:

«Malkat ga dii keeñcii buwii soos ga hayyi buwii hay kiyéegaloh Hewhew cinéwí'da.»

† 9:33 9: 33 Mëdírohat na Ísayii 28: 16, ga daa ka wo'u ga kiGerekkaa kidewaada. Malkat ban Ísayii 8: 14-15

✧ 10:8 10: 6-8 Malkat Dëteronom 9: 4; 30: 12-14.

¹⁶ Wayee nak enndii buwii béebba béri keloh Hewhewii winéwí'wii, taabukussawa. Ísayíi, seldíiga-Koohaa wo' an:

«Ha'mudii, moo bii yiida gëm ga ñii d'u yéegalohda?»

¹⁷ Kon kigëm meyoh ga kisúkúruk Hewhewii winéwí'wii yéegalohuda ee Hewhe-waama en Wo'eenaa Kiristaanii.

¹⁸ Wayee mi wo' an ba kelohhii Hewhewii winéwí'wii hene? Ahañ kay! Ba kelohinwa dijófi'. En ki'ena, Këyítcaa wo'in an:
«Toonaataagaba kelohukin daa en béeb ga ëldúna ee wo'eenba le'in bi ga topaaraa ëldúna.»

¹⁹ Kon mi meekisohis an bu-Isarayeel ínohsoo kayoh-kayohdane? Ahañ kay! Kooh deweera kiwo', koorohha ga kúuwkaa Móyíis, an:

«Mi hay kitum bi, d'u siisoh buwaa enussii heet duumda, mi obis aylukkúu ga bibo' biliis baa laakoo hel.»

²⁰ Ísayíi, seldíiga-Koohaa kaañja kiwo' ga ñaa Kooh nakki kiwo'da an:

«Buwaa heelséeriíroo kihotda, hotuunundoo. Ee mi teewohin haffoo ga buwaa tíkséerií helba garooda.»

²¹ Wayee ga ñaa aaw ga loo bu-Isarayeel, Kooh wo' an:

«Noh noh, mi yii lëris yahiigoo heetaa wée'taa ga an wii, wa kelohoo kiwo' ee wa yëgísin ga haf.»

11

Kooh foñjii heetii bu-Isarayeel

¹ Kon mi meekisoh an, ati Kooh foñin heetiigari? Mínoo da ki'en! En ki'ena, mi ga kihaffoo, mi bok ga bu-Isarayeel, kucaasamun Abaraham, ga geñaa Beesamee.

² Kooh foñjii heetiigari ya tanukee kumëeñí'da. Mon d'u ínohin ñaa bidu ga Këyítfaa, ga loo Ili, seldíiga-Koohaada. Ya ña'sukohee ga fíkii Kooh loo bu-Isarayeel. Ya wo'ee an:

³ «*Ha'mudii, buwii bii apuunun seldíiga-Koohciigaraa, ba pookin loteelcaa dí tumohdeeraa sarahda. Diimada, mi donj mi tes baa taabukkaa ee ba waa'too ki'ap ban.»

⁴ Kooh ga kihafci wo'ari an: «Fu tessii hanfu, mi faandín haffoo bo' bijúnni-yitnabanak baa jaamukussii Baal*».

⁵ Wati, ñaama ban man fodaama garuu. Bibo' bii ga, baa tesin, ee Kooh tanukba ga yërmaandaagari.

⁶ Ee en Kooh waa'ba hen, tanukkabanaa, kon enndii an, ga ñaa ba tumda tah ya tanukkaba. Enee an Kooh tanuki buwii ga ñaa ba lëgëydananaa, eneenaa kiwaa'kii ya waari bo'da ensisoo ga yërmaandi.

⁷ Kon d'u wo'at an bu-Isarayeel hotussii ñii ba heelda, wayee bibo' ga d'uuyba baa Kooh tanuk, hotuununwa. Baa tesda nak enussa buwaa yëgísuunun ga keeñ.

⁸ Fodaa ka bídu ga Këyítfaa an: «Kooh nëendín helciigaba, kúnin hasciigaba, lagin nofciigaba ee ñaama bi ga wati.»

⁹ Dëwít ban cojeeraba an: «Ñamahcii ba ñamida abatba fodii dii fi' abi júu'da. Ba ñafukat kakay ee Kooh íifba mesiklaat.

¹⁰ Kooh búumdatba, ba hotsisoo, ba dëkat ga mesiklaat bi bíñciigaba daa' kakay bi taa'»[☆].

¹¹ Kon mi meekisohis an, ga wii yaawúu'cii këfítukudá, ba keeneera bi ba le'a kakaye? Mínoo da ki'en! Keenii ba keenda nak lëgísi' buwii enussii yaawúu'da hal bi ba mín kimúc. Ee fodaama, ñaama tahin yaawúu'cii kisiis.

* 11:4 11: 4 Baal ñaa koof. Mëdírohat na 1 Buu' 19: 18 ☆ 11:10 11: 10 Malkat Kañcaa 69: 24.

¹² Ee en an ba lëgísdín bu-ëldúna hal ga Kooh ee dii ba keeninda laakdín buwii bíinoo enussii yaawúu'da jeriña, haa bëriinaa béeb bu-Isarayeel boykidohan hafba ga Koohaa, jeriña hídán na kiyak?

Kooh músalin ban buwii enussii yaawúu'da

¹³ Dú bii dú enndii yaawúu'da, mi wo' narúu kimma. Mi yëri en bii Kooh wos ee ya ebilli ga buwii enussii yaawúu'da. Kon mi am an lëgëyii ya sassoo kitumda laakin solu lool garoo.

¹⁴ Mi yii tumwa nak, doonaa kisiis am buwii mi heetukoh nabaða, ee heyna fodaama, laak buwaa hay, Kooh músalba.

¹⁵ Ga waa Kooh foñ yaawúu'ciida, ya lëgíssa hal fodaama, doonaa heetcii ga ëldúnada tooh júwoh nari. Kon binaa ya haydohis bu-Isarayeelaa, iñaama moos madandii na kimílskaa buwaa kaanindane?

¹⁶ En ki'ena, fu gú' ga mbúuraa, fu faani' Koohwa sarahaa, iña tes ga mbúuraada tooh enin yuu Kooh. Ee fodaama ban, binaa fu e' Kooh níil kedikkaa, toytáa tooh enin tuuci ban.

¹⁷ Heetii Isarayeel man na kedik-ólíwiyéekaa yípu hen, ee laakka toytáa bëjísu ga. Fu nak ga dii fu enndii yaawúu'da, fu man na koy kedik-ólíwiyéekaa baß ga ëgíraa; ka jokussa daa toytáa bëjísohuda, ee fodaama fu mínin kiñam na toytaagaka ga muluymaa níilaa kedikkaa haydohda.

¹⁸ Kon kaa ndamuk ga fikíi toytáa kedikkaama Kooh bëjísda. Ee luu enee an helfu waa ga kindamuk, kaa al múk an enndii fu bay níilaa, wayee níilaa wëri bayyaa.

¹⁹ Fu nak, fu hay kiwo' an: «Toytáama ta bëjísu hen, mi, mi jokussa ga daa ta eneeda.»

²⁰ Kayoh, Kooh foñnja yaawúu'cii en toytáa yowu taamada, ndaga ba gëmbii gari. Fu nak, ya tumbaraa ga bakaa yaawúu'caa ndaga fu gëmin gari. Wayee nak, kaa bëwí' haffu ndaga iñaama. Namaa kiniik Kooh.

²¹ En an Kooh yëri múuñí'tii yaawúu'caama en toytáa kedikkaa yowudanaa, fu foon an ya hayyaa kimúuñi', fu yii fu enndii yaawúu' ee fu yëri en koykii joku ga kedikkiidane?

²² Kon fu hotin ga dii Kooh hín kijof na dii aylukiigari manda. Buwii këftuk, keenussada, ya tamohin ga dookba. Fu nak, ya teebparaa kijof. Kon dëkaa ga kijofkiigari, enndiikanaa ya hayyaa kibëjís fodii koy kedik.

²³ Ee yaawúu'cii, ba took kigëm ga Koohaa, Kooh hayba kijokis ga daa ba enee kudewaa, ga kedikkaada. Kooh míninba da kijokis.

²⁴ Wayee fu yii fu enndii yaawúu'da, fu madee na koy kedik-ólíwiyéekaa paß ga ëgíraada. Ka yowussa, ka jokussa ga kedik-ólíwiyéekaa yípu henda. Fu ínohin an iñaama yoobpii kilaak. Yaawúu'cii nak bëri en toytii kedik-ólíwiyéekii yípu henda. Kon wëñan kiyoob ga Kooh, ya bewista, ya jokista ga kedik-ólíwiyéekaa kaama yípu hen ta bëjísohseedá.

Heetii Isarayeel béebwa hay kimúc

²⁵ Mbokcii, laakin iña en kúmpa garúu ee mi jominndúuri kiwo', doonaa dú íis haffúu kitík buwaa ínohin iña en tooh. Laakin ga bu-Isarayeel buwaa bi wati saguunun kigëm ga Kooh. Iñaama hay kilaak bi ga bëriinaa béeb buwii enussii yaawúu', Kooh tanukda, aassan ga ngëmii.

²⁶ Daama nak, Kooh hay kimúsál béeb heetii Isarayeel. Iñaama, yëri bídu ga Këyítfaa an: «Baa yah kibëgís buwiida, meyohan Síyon†, ya hay kitum bi, ga kaan Yakoop, laakanndii baa sañ kijaamuk Kooh.»

† 11:26 11: 26 Síyon wëri en teeraa Yéerúsaleem

²⁷ Kooh wo''a an: «Mi hayba kibayal baakaa'caagaba, ee iñaama yëri teewohan kifiliimunkaa mi pokoh nabaɗa.»[☆]

²⁸ Binaa ɗu beɓ loo Hewhewii winéwí'wiinaa, yaawúu'cii saguununwa kite', ee fodaama ba ennda buwaa sagohin na Kooh. Iñaama lëgísi'tarúu hal ga Kooh. Du wo' ga kitanukkii Kooh tanuk yaawúu'ciidanaa, ba en buwaa ya keeñukin ndaga caasamuncaagaba.

²⁹ Béeb baa Kooh tanuk, barkeellari, ya laakoo hel kanak ga baa yaama.

³⁰ En ki'ena, ɗú buwii enussii yaawúu'ɗa, kuɗewaa, ɗú saɗga kitaabuk Kooh, wayee diima, ga dii yaawúu'cii sagu kitaabuk Koohɗa, oninndúu kilaas ga yërmaandii Kooh.

³¹ Yah ban fodaama naba. Diima deɗ, ba sagin kitaabuk Kooh ga dii ya laak yërmaandi garúuda, en ɗanaa, ba ban, ba mín kilaas kimma ga yërmaandaagari.

³² Kon Kooh lakin béeb buwii rap, ga kisaɗngi kitaabuk, en ɗanaa ya teeb buwii béebba yërmaandaagari.

Kiyakkaa Kooh

³³ Ga dii Kooh hín kiyakɗa moos! Ga dii hamhamiigari hín kiyakɗa ee tóoh iña ya ínohin laaskooda! Bii mín ki'ínoh helci bi leeh takɗa ba? Bii mín kitëebí' iña ya nat kitumɗa ba?

³⁴ «En ki'ena, bii ínoh iña Ha'mudii halaatɗa ba? Bii mínndi ki'on hel ba?

³⁵ Wala ban, bii e' Kooh yen ba, bi an Kooh jominndika ki'ík?»[☆]

³⁶ En ki'ena, tóoh meyoh gari; ya yëri tum tóoh ee tóoh eni'ti. Ndam aawat gari bi taa! Aameen.

12

Kipes ki'as ga iña Kooh nakoh

¹ Mbokcii, waa fodaama Kooh teewinnduu yërmaandaagari ya laak garuuda, mi kímmbúu ɗú eroh haffúu fodii sarahaa en na kipes, waa sela'in ee neblohin Kooh. Iñaama yëri en kijaamuk kiméti'kaa Kooh sek garúuda.

² Kaa heelat ki'en buwaa taabuki baahcii èldúnada. Tookat Kooh e'túu halaat ciliis ci'as doonaa ya súpít keeñciigarúu. En ɗanaa ɗú mín ki'ínoh iña Kooh waa', ennda iña jofin na iña neɓi ee wa mat.

³ Ga iñii Kooh onndoo kooroh ga kijofkaagarida, baa en béeb garúu mi wo''i iñii yii: Kaa tikat haffúu ga daa ɗú le''ii, yaa en béeb mínat ki'ínohsoh daa Kooh hanohi'ti, ee ya lëgëy taam ga na ngëmaa Kooh wa'tida.

⁴ Iñaama man na faan bo'-súusúus. Cée'cii ga faanda yewin ee wíinoo bokkii na mooroomwa lëgëy.

⁵ Fodaama, ɗu bii ɗu bok ga Kiristaada, luu ɗu yewin yewin, ɗu enin faan fiino ga dii ɗu en wíinoo narida. Ee béebpuu, ɗu enin wíinoo, yaa en béeb ga mooroomci, fodii cée'cii en ga faan bo'-súusúusɗa.

⁶ Kooh warohin iñcii ya onnduu kiminda daa neɓi. Iñcii ya onnduuda bokkii. Baa Kooh oninndaa ki'en seldiigacinaa, tumaa iñaama ee fu taam ga na ngëmii.

⁷ Baa Kooh onndaa kimín ki'amdoh buwiinaa, amdoha. Baa Kooh onndaa kimín kijëgi' buwiinaa, jëgiroha.

⁸ Baa Kooh oninndaa kimín kidígalohaa, dígaloha dijófi'. Baa Kooh oninndaa keeñ ki'onohaa, onohaa na keeñ wisóosi'. Baa Kooh oninndaa kikuliyyuk ga buwiinaa, taabaa ga na keeñ. Baa Kooh oninndaa kilaak yërmaandi kidímalohaa, taabaa ga na keeñ wisóosi'.

[☆] 11:27 11: 27 Malkat Ísayii 27: 9; 59: 20-21; Yéremii 31: 33-34. [☆] 11:35 11: 35 Malkat Kañcaa 139: 6-17; Ísayii 40: 13; Yoop 41: 2.

⁹ Waarat bimooroommbúu ga dūuy keeñjúu, ee ka hanat ki'eem ga kúuwkii rek. Núpat iñaa bonin ee dú ñaak ñap ga yijófi'.

¹⁰ Waarohat ga díkaantirúu na keeñciigarúu béeb, fodaa buwaa bokoh. Bocirohat kiwaaroh ga díkaantirúu.

¹¹ Kaantukohat ee kaa yówirat yahhúu! Lëgëydat Ha'mudii ee ekat keeñciirúu béebca ga.

¹² Dú abin yaakaa' ga iñcii Kooh dígoħda, kon keeñjúu soosat seb. Binaa dú en ga coonunaa, tookatfa kikoork. Dëkat ga kikiim Kooh rek.

¹³ Warohat iñcii dú laakda na buwii enu buu Koohda ga soollicaagaba, dú toputu' dijófi' sagaccaa haysi ga kaancaagarúuda.

¹⁴ Buwii hatalirúu ga kipesda, kímdatba Kooh. Kíimat Kooh barkeelba; kaa kíimat ya coñba.

¹⁵ Bokat kinebluk na buwii enu ga neblaada; Bokat kikoduk na buwii enu na kikodukda.

¹⁶ Bokat hel dú en wíinoo. Kaa bëwirat haffúu, wayee tookat kijutuuti haffúu. Kaa tikat haffúu buwaa wëñ kilaak hel.

¹⁷ Bo' tummbúu iñaa joffinaa, kaa ëldattika. Namat kiheel kitum iñaa jofin ga fikíi béeb.

¹⁸ Tumat iñaa dú mín tooħ bi dú dëk na béeb buwii ga jam, en mínukaa.

¹⁹ Mbokciigoo mi keeñukda, kaa ëldukat ga yibóni'yaa bo' tummbúu, wayee ísat Kooh payka ga aylukaagari. En ki'ena, bídu ga Këyítfaa, Ha'mudii wo' an: «Mi yëri laak ki'ëldúk, mi yah ki'ík yaa en béeb, iñaa cal iñaa ya tumda.»*

²⁰ Ya wo'in ban an: «Binaa bo', yaa waa'tii garaa kihot, yaawaa, onaari iñaa ya ñaman. Binaa ya pílaa, onaari músú, ya an. Fu tum iñaamanaa, ya hay laak kaci fiyaak ga.»*

²¹ Kaa ísat kibon wëñjúu dooli, wayee ga kijofkaa dú tumda, laakat ndam ga dook kibon.

13

Kikelohi' buwii Kooh kuliyuki'da

¹ - Baa en béeb jomin kikelohi' buwii kuliyuk ga nguu'ciida. En ki'ena, laakoo nguu', waa meyohii ga Kooh; béeb cii laakda, Kooh yëri yípca.

² Kon béeb baa fu sañ kikelohi' buwii tíku ga fikíidanaa, fu heñoh iñaa Kooh tuuki'. Ee baa fu heñoh iñaamanaa, waas hay kidal ga dookfu.

³ Baa tumi iñaa jofin jomoo kiniik buwii ga nguuriida; baa tumi iñaa joffii yëri jomba kiniik. Kon dú waa' kiniikoo buwaamanaa, tumat iñaa jofin, en danaa ba hayyúu kikañ.

⁴ En ki'ena, ba lëgëyi' Kooh, ee iñaama onndaa jam. Wayee binaa fu tum iñaa joffinaa, fu jomin kitíit, ndaga enndii sooy Kooh onndaaba kimín kiko'. Ba bisúrga Kooh ee bëri laak kiyóoski' aylukaa Kooh ga dook buwii tumi iñaa joffida.

⁵ Këri tah dū jom kikelohi' buwii kuliyukda hen. Ee enndii rek kiniik aylukaagaba, wayee ka en iñaa dal helluu.

⁶ Këri tah ban dū jomin kifay lempu. Ínohat an buwii Kooh e' lëgëy kifayuk lempuda, ba lëgëyi' Kooh ee ba jomin kimëtí' sasaa Kooh nakba waama.

⁷ Erat yaa en béeb iñaa ya jom ki'eruda. Baa dū jom kifay lempunaa, fayattiwa. Baa dū jom kifay juutinaa, fayattiwa. Baa dū jom ki'e' céeraa, erattiwa. Baa dū jom ki'e' ndamaa, erattiwa.

* 12:19 12: 19 Malkat Léwítik 19: 18; Dëteronom 32: 35; Mëccëe 5: 39; Lúkkaa 6: 27-29. * 12:20 12: 20 Wo'een cahii diida en fodii dii: «man na fu nëgíroh ëëñin-kiwii ga dook hafaagari»; Malkat Liuwuk 25: 21-22

Waarohat ga díkaantirúu

⁸ Kaa laakdat ken kobot, enndii kobot kiwaaroh dogaa. Béeb baa fu waa' mooroomfunaa, fu wacohin na Waasii Móyíis.

⁹ En ki'ena, Kooh nakohin an: «Kaa dúk yaalfu wala betifu fu faanuk na bo' yiliis, kaa ap bo', kaa lok, kaa díibuk kilaak iña en yuu mooroomfu.» Iñcuma nakohuda, na caa tesda tooh, ca cii ga wo'eenii wii an: «Waraa mooroomfu fodii fu waa' haffuda.»

¹⁰ Baa waarin mooroomci, tumoori iña meskin. Kon binaa fu waa' mooroomfunaa, fu tumin iña Waasii Móyíis nakoh kitumda bi matin.

Kiwaayuk kihayiskii Ha'mudii

¹¹ Kon tumat fodaama. En ki'ena, dú ínohin jamaanii du enohda. Wahtii dú jom kiyúudukohda le'in. Wahtii Kooh yahhuu kimúsaloohda wéñin kideey. Wa úsaayissii fodaa ga wii du han ki'aas ga ngémiida.

¹² Wekii wii yah kileeh ee Kooh yii yah kiwíis. Du foñat iñcii tumsi ee ca daakuki henda, du ganaayuk lee'laatii Kooh e'tuu kiheñohohda.

¹³ Kon du tídat yijúwí' fodii baa tii na noh tan. Du hanat kiliiluk ga kiñam na ki'an, du hanat kifaanuki na baa en tooh na kinjalaañuk, du hanat kiñarohi, du hanat ki'iñaadoh ga díkaantiruu.

¹⁴ Wayee nak, madat na Yéesu Kiristaa, Ha'mudii, ee kaa taabukat neblaat-kumuunndúu ga iñcii ka waa'da rek.

14

Onohat cee' ga díkaantirúu

¹ Tookat ga duuyucúu baa ngémaagari yégíissii duum ee kaa ñarohat nari ga halaatcaa ya laakda.

² Laakin baa halaat an ya mínin kiñam ñamahaa en tooh. Ee baa ngémaagari yégíissii duum nak halaat an ya ñaman iñcii línsi ga dè'da rek.

³ Baa ñami iña en tooh jomoo ki'eew yaa ñamoo iña en tooh, fodaa garida. Ee baa ñamoo iña en tooh hanat ki'atti baa ñami iña en toohda, ndaga Kooh ga kihafci tookinndi.

⁴ Fu nak, fu tik haffu ba, bi fu atti'i súruga jaambuu'? Waa ya am lëgëyaagari, waa ya foñlukwa tooh, ya dígohka na ha'-kaanci. Ee sah ya hay ki'am lëgëyaagari ndaga Ha'mudii laakin doolaa amlukohanndiwa.

⁵ Laakin buwaa halaat an laakin besaa gën bescii cínoo ga fíkii Kooh. Ee bínoo halaatu an bescii tooh, ca wínoo. Baa en béeb ínohat dijófi' iña ya halaatda ee ya am ga.

⁶ Kon bo' halaat an laakin bes, waa gën cínoocaanaa, ya tumka kijaamuk Ha'mudii. Baa tanuk kiñam iña en tooh, ya tumka kijaamuk Ha'mudii ee ya gërëmi Kooh ga iñaama. Baa tanuk kiñamoo iña en tooh, ya tumka ban kijaamuk Ha'mudii ee ya gërëmi Kooh ga iñaama.

⁷ Yínoo garuu pesi'tii hafci ee yínoo garuu yahhii kikaani' hafci.

⁸ En ki'ena, binaa du pesaa, du pesi' Ha'mudii, ee du kaanaa ban, du kaani' Ha'mudii. Kon waa du pes, waa du kaan, du buu Ha'mudii.

⁹ Iñaama yëri tah Kiristaanii kaannda, ya mílissa doonaa ya en Ha'mudii buwii kaaninda na Ha'mudii buwii en na kipesda.

¹⁰ Kon fu, fu yëri en ba bi fu atti'i mooroomfu? Ee fu ban, fu yëri en ba bi fu ewi mooroomfu? Du béebpuu, du hay kituuk ga fíkii Kooh, ya atti''uu.

¹¹ Bíduunun ga Këyítfaa, Ha'mudii wo''a an: «Ga dii mi yii pes ee kayohda, mi wo' an béeb buwii hay kiyí'u ga fikíiroo ee yaa en béeb hay kiwo' fan ga kúuwci an mi yëri en Kooh.»✱

¹² Fodaama baa en béeb garuu hay kilayohi hafci ga fikíi Kooh, ga tóoh iñaa ya mos kitum.

Kaa ek mooroomfu ga kitum baakaa'

¹³ Kon d'u iisat ki'atti' mooroommbuu. Namat kiguu'guuluk ga kiwatuk kitum iñaa mín mbokkúu kerceen kikéfit, wala tahanndi kikeen ga yibóní'.

¹⁴ Dii mi en wíinoo na Yéesu, Ha'mudiida tahanndoo ki'ínoh ee wëerinndoo an laakoo ñamahaa tabin kiñam. Wayee binaa bo' am an yen tabin kiñamaa, iñaama tam kiñam gari.

¹⁵ Binaa fu ek mooroomfu coonu ndaga iñaa fu ñamidanaa, lakanaa fu waarissiiri. Kaa ek mooroomfu ya san'ku' ndaga iñaa fu ñamida. Ya ban, Kiristaanii kaandíndi.

¹⁶ Iñaa d'u am an jofin garúu, hanat kilim basee ga dookkúu.

¹⁷ En ki'ena, kibok ga Nguurii Kooh deeyohii dara na ñamah wala anah. Kibok ga Nguurii Kooh wëri en kitaabuk iñaa júwin, kiheel jam na kinebluk, ee iñcaama, Helii yisela'íyii yëri onohica.

¹⁸ Baa jaamuki Kiristaanii fodaama hay kinebloh Kooh ee buwii ban hay kiwo'u an ya jofin.

¹⁹ Kon nak, d'u heelat kitum iñaa haydohi jam ga díkaantiruu na iñaa yëgísdan ngëmaa yaa en béeb garuu.

²⁰ Iñii fu ñamida hanat kikalañsoh lëgëyii Kooh. Kayoh, laakoo ñamahaa líib ga fikíi Kooh. Wayee baa fu ñam ñamahaa tahan mooroomfu kikeen ga yibóníraa, fu tumin iñaa joffii.

²¹ Iñaa gënda, wëri en an kaa ñam koynoh, kaa an sangara ee kaa tum dara yiliis yaa ekan mooroomunfu ga kitum baakaa'.

²² Iñaa fu gëm ga loo iñaamada, eemdohaari ga díkaantifu na Kooh. Ya yewinin múu', baa helci dalin ga iñcaa ya tumida.

²³ Bo' am ga helci an ya jomoo kiñam iñii yii, binaa ya ñamwanaa, ya tumin baakaa'. En ki'ena, tumeena taambii na ngëm béeb iñaa baakaa'.

15

Kikuliyuki' iñaa neb mooroomfu

¹ Du bii d'u yëgísan ga ngëmiida, d'u jomin kikoork buwii ngëmiigaba yëgíssiida ee d'u jomoo kidëwí' iñaa neb garuu doŋ.

² Baa en béeb garuu heelat kitum iñaa newin mooroomci ee jofin gari, doonaa yaama mín kiwëñ kiyëgís ga ngëmaagari.

³ En ki'ena, Kiristaanii mosoo kiheel iñaa neɓpi. Iñii yii bíduunun ga Këyítfaa an: «Baseecaa buwaa baseeraada, fu Kooh, ca keenin ga dookkoo.»✱

⁴ Béeb iñaa bínsee kudewaa ga Këyítfaada, bínsee kijëgí'tuu doonaa wa yóodí'tuu kimúuñ ee wa daas keeñciigaruu bi d'u mín kilaak yaakaa' ga iñaa Këyítfaa wo'da.

⁵ Koohyii onohi kimúuñ ee daasi keeñcii buwiida onattúu kijúwoh yaa en béeb na mooroomci fodaa Yéesu Kiristaa waa'kada.

⁶ Fodaama, béebpúu d'u bok koonaa kínoo, d'u yeeki, d'u kañi Kooh, Paamudii Yéesu Kiristaa, Ha'mudiigaruu.

Kiristaa hayi' yaawúu'cii na buwii enussii yaawúu'da

✱ 14:11 14: 11 Malkat Ísayii 45: 23; Mëdírohat na Filiip 2: 9-11. ✱ 15:3 15: 3 Malkat Kañcaa 69: 10.

⁷ Yaa en ga béeb tookat mooroomci fodaa daa Yéesu Kiristaa tookkúuda, doonaa buwii e' Kooh ndam.

⁸ En ki'ena, iñii mi waa'túu kiwo'da wëri en an Kiristaanii tummba hafci súrga yaawúu'cii kiteebba an Kooh wo'oo, lëhíraa ya nís iñaa ya wo'da. Ya hayya kon kimëti' iñaa Kooh dígee bicaasambaða.

⁹ Ya hayin ban doonaa buwii enussii yaawúu'da ndamu Kooh ga yërmaandaagari, fodaa këyítfaa wo' kada an: «Këri tah, mi hay kiwo' fan ga leeloo heetcii béebca an fu Kooh ee mi hay kiyeek kiyakkii teekiigaraa.»[☆]

¹⁰ Bíduunun diliis ga Këyítfaa an:
«Heetcii béebca, neblukat na heetii Kooh tanukda.»[☆]

¹¹ Ya wo'issa diliis an:
«Béebpúu, dú heetcii, ndamat Ha'mudii.
Buwii béebba ndamatti.»

¹² Ísayii, seldíga-Koohaa ban wo'in an:
«Hay kilaak baa límukan ga nílaa Yese.
Ya hay ki'en buurii heetcii béebca,
ee ca tíkan yaakaa'ba gari.»^{*}

¹³ Koohyii onohi yaakaa'da sóosírat keeñjúu seb, ya onndúu jam wimëti' sèk ndaga dú gëmin gari. Fodaama, keeñjúu líif muut na yaakaa', waa meyoh ga doolaa Helaa yisela'í'ya.

Iñii tah Pool bínnda bu-Room këyítfii fiida

¹⁴ Mbokcii, mi ga kihaffoo mi ínohin an dú jofin lool, wëerinndoo dijófi' an dú ínohin tóoh kayohfii ee dú mínin kijëgíroh wo'eenii Kooh.

¹⁵ Wo'eencii mi binndúuda, en laak bítin kikelohaa, dara tahhiika, hanaa kiwaa'túu kiníindís rek iñaa dú ínohin haat. Mi tumka ga iñii Kooh onndoo, ga kijofkiigari,

¹⁶ mi ennda súrga Yéesu Kiristaa ga d'uuy buwii enussii yaawúu'da. Ya faannaroo han kitum lëgëy kiyéegaloh Hewhewii winéwí'wii, doonaa ga tumeenii Helii yisela'í'yii, buwii enussii yaawúu'da enu fodii sarahaa newin Kooh.

¹⁷ Kon waa mi yii ga yah Yéesu Kiristaa, mi safarin ga lëgëyii Kooh nakkoo kitumda.

¹⁸ Mi kaañoó kiwo' yen yiliis yaa enndii iñii Yéesu Kiristaa tum koorohha garooda. Ya kooroh garoo, kihaydoh buwii enndii yaawúu'da, ba taabuk Kooh: Iñaama ya tuminndi kooroh ga wo'eencii mi wo'ida na iñcii mi tumida.

¹⁹ Ya tumin kintaan na mandarga ciyewin ee Helii yisela'í'yii teewohin dooliigari. Mi yéegalohin Hewhewii winéwí'wii wo' ga loo Yéesu Kiristaada daa en béeb ga leeloo buwii, aboh ga teeraa Yéerúsaleem bi ga gohaa Ílirii.

²⁰ Mi mos kiwaa' kiyéegaloh Hewhewii winéwí'wii ga dekatcaa buwaa en daama mossoo kikeloh loo Kiristaaniida. Mi waaréeríi kitawah yen ga dook lëgëy bibo' biliis.

²¹ Fodaama, mi deenngii dara ga iñaa bídu ga Këyítfaada an:
«Buwaa ken mosooba kiyéegal iñaa aaw gari hayussi kihot.
Ee buwaa mosoo kikeloh loocida hay ki'ínohu iñaa laakda.»

Iñii tah Pool waa' kika' Roomda

²² Këri tah, waas ciyewin binaa mi waa'túu kihay kiwaak rekaa, mi hayoo.

²³ Diimada nak, lëgëyiigoo dii ga gohcii ciida leehin. Tíkíis tiyewin tee, taa helloo lík ga kihay kiwaakneerúu rek,

[☆] 15:9 15: 9 Malkat 2 Samiyeel 22: 50; Kañcaa 18: 50. [☆] 15:10 15: 10 Malkat Kañcaa 117: 1. ^{*} 15:12 15: 12 Yéesu abu fodii tapisee yen, pëelée yen. (Ísayii 11: 10)

²⁴ ee mi waareeka binaa mi en na kiyah kúlkaa Españaa. Mi koo' dumanaa, mi warinndúu kihot ee d'ú amdohhoo ga baawaama; keeñjoo ñan hay kisoos ga ki'en narúu jutuut balaa mi paafaa.

²⁵ Wayee diima ñeñ, mi yah Yéerúsaleem kidímal buwaa Kooh enu daamaña.

²⁶ Buwaa Kooh enu ga kúlkaa Maseduwaan na kaa Akayda† hídírohuunun hēelís kiwosoh buwaa Kooh enu ga Yéerúsaleem, laaksoo daraña.

²⁷ Ba ga kihaffa, ñeñí halaat iñaama ee jofin ña dímal buwaama. Kooroh ga yaawúu'cii, Kooh barkeelin ñuwii enussii yaawúu'da, ña laasin ga ngēmii. Kon kerceencii enussii yaawúu'da jomuunun kiwa' kerceencii enu yaawúu'da ga alalciigaba.

²⁸ Kon binaa mi lēehí' kitum lēgēyiigoo, mi ñay dímalaa aaw ga kerceencaa enu ga Yéerúsaleemñanaa, mi hay kika' kúlkaa España ee mi koorohan garúu duma.

²⁹ Mi ínohin an binaa mi hay garúunaa, Kiristaanii hayyúu kibarkeel lool ga iñaama.

³⁰ Mbokcii, ñu ñeñbpuu ñu gēm ga Yéesu Kiristaa, Ha'mudiigaruu ee Helii yisela'íyii tumin kiwaaroh ga dikaantiruu. Kon mi kíimmbúu d'ú amdohhoo ga kíkíim Kooh,

³¹ en ñanaa mi ka' kúlkaa Yúudéena, buwaa enu daama ee gēmussii ga Kiristaaniida, sodalsooroo lool. Kíimat Kooh doonaa dímalaa waama mi yah kibayi' buwaa Kooh enu ga Yéerúsaleemña, ña tookwa.

³² Fodaama, ñeñ Koohaa, mi hay kihay garúu na keeñ wisóosí', mi íkaruk jutuut ga ñuuycúu.

³³ Mi kíim, Koohyii laak jamña, ya enat narúu ñeñbpúu! Aameen.

16

Pool kēñ'ita ñu-Room

¹ Kon mi yii ñiñkaanndúu Febe, mbok-kerceennduu yíbeti, ee en súrğa ga jaangaa Kenkeree.

² Ya yum hay garúu, ee leenaa abatti bi jof ga teekii Ha'mudii fodaada ña ño'-Kooh jom ki'abuda. Amñohatti ñan ga ñeñ iña ya sooluk. En ki'ena, ya amñohin ño' ñiyewin, bi ga mi yii yii sah.

³ D'ú kēñ'iri'too Pírísil na Akílaas ñiyaabumgoo duma ñí bok kilēgēy ga teekii Yéesu Kiristaa.

⁴ Ba ñanak, ña karin bi ña waa'ta kitoon tumuunña ndaga mi. Mi yii gērēmba ga iñaama. Ee enndii mi hañngoo ñeñ: ñeñ jaangucii ñuwii enussii yaawúu'da gērēminña ñan.

⁵ Mi yii kēñ'í ñan ñuwii ga jaangii hídírukohsi ga ñuuy kaancaagaba kíkíim Koohña. Mi yii kēñ'í Epaynet, yii mi keeñukinda: ya yērí ñeñ kigēm ga Kiristaanii ga gohaa Aasíi.

⁶ Mi yii kēñ'í Mērí ga: ya yaama, ya sodin lool garúuña.

⁷ Mi yii kēñ'í ñan ñu-kaanndoo Andoroníkus na Yúníyaas, ña ñii mi bokee naba kilagu ga kasuda. Ga apotaa'cii, ña enin buwaa ñeñlohin ñuwii lool ee ña ñeñpoo sah kigēm ga Kiristaanii.

⁸ Mi yii kēñ'í Ampíliyatus, yii mi keeñukinda ga fíkíi Ha'mudiida.

⁹ Mi yii kēñ'í Irbee yii ñí bok nari kilēgēy ga teekii Kiristaaniida, ya na Estakis yii mi keeñukinda.

¹⁰ Mi yii kēñ'í Apeeles, yum teewohin bi matin sēk ngēmaa ya laak ga Kiristaaniida. Mi yii kēñ'í ñan ñu-kaan Arístobil.

¹¹ Mi yii kēñ'í mbokko Herodíyoñ na ñan ñu-kaan Narsís, ña ñuu Ha'mudii.

† 15:26 15: 26 Akay, iña goh wiyín ga kúlkaa Geres. Laakin jamaanaa Kúlkaa Geres e'seera teekaama (330-37 balaa Yéesu Kiristaa)

¹² Mi yii kēñí' ban Tirifeen ya na Tirifoos ee ɓa bok kilëgëy ga teekii Ha'mudiida. Mi yii kēñí' Persís, yum mi keeñukinda. Ya ban ya sodin lool ga kilëgëyi' Ha'mudii.

¹³ Mi yii kēñí' Rifis, ya yum ya en súrğa yiyaak ga Ha'mudiida, ya na eeci, ee en eemun garooda ban.

¹⁴ Mi yii kēñí' Asinkirit, ya na Felegon na Ermes, Patorowaas, Ermas na béeb mbok-kerceencaa enu naba daamada.

¹⁵ Mi yii kēñí' Filolok na Súlí, Nere na këmëenjkíci yibeti Olimpas na ban béeb buwum Kooh enu naba daamada.

¹⁶ Kēñdohat ga díkaantirúu, dú mígínoh haf, kiteewoh an dú ɓerí bokoh. Buwii ga jaangucii Kiristaaniida béebɓa ɓëyruhuunundúu kēñí'.

Watukat kideej iña waas kerceen nakoh

¹⁷ Dú mbokciigoo, mi kíimmbúu hen, leenaa watukat buwii heñoh kinís iñcum dú jëgírudá ee fodaama ɓa haydohi kihëgískoh ga duuycúu na kiye''úu ga waas wibóní'. Kaa aaskohat na buwaama.

¹⁸ Buwaa manda, tumussii lëgëyii Kiristaanii Ha'mudiigaruu nakohda, ɓa tum iña neɓɓa. Ba yahi buwii hen ee ɓa neɓ kúuw en fan kúum. Fodaama nak, ɓa dúki buwii hoorussii helda.

¹⁹ Dú ga kihaffúu nak, béeb ínohin an dú taabukin iñii Ha'mudiigaruu nakoh kitumda. Kon ínohat an keeñnjoo soosin lool garúu. Wayee nak, mi waarin dú taam na hamham widóoyí' ga kí'ínoh iña jofin, dú tumiri ee dú aaskohoo na yibóní'.

²⁰ En danaa, Kooh yii onohi jamda, diimanaa ya napañsoh Seytaani ga fíldoo kotciigarúu, dú laak dooli ga dookci. Yéesu Kiristaa, Ha'mudiigaruu barkeelattúu.

²¹ Tímotée, yii taam naroo kilëgëyda, yii kēñí'túu ga, ya na buwii bokoh naroo enu diida: Lusiyus, Yaasoon na Sosipatoros.

²² Mi nak, Tertiyus, mi bídi' Pool këyítfii fii ee ga teekii Ha'mudii, mi yii kēñí'túu ga.

²³ Gayus yii kēñí'túu ga ban. Mi yii ennda ga kaanci, ee béeb bu-jaangii Yéesu haysi kikiim Kooh dii ga kaanci ban. Erasti, yii daak hëelísii teeriida ban yii kēñí'túu ga, ya na mbokkuu Kartus. [

²⁴ Yéesu, Ha'mudiigaruu barkeelattúu dú béebpúu.]

Pool kañnja Kooh

[
²⁵ Kon, du kañat Kooh. Ya yëri laak doolaa wëñannduu kibaat kiyëgís ga ngëmiida. Ee iñaama yëri mi wo'i, mi en na kiyéegaloh Hewhewii winéwí'wii wo' ga loo Yéesu Kiristaadanaa. Kooroh ga Hewhewii winéwí'wiima, Kooh ínohlukohha béeb kúmpafaa ya daakee kumëeñí',

²⁶ ee diimada, ya teewohinfa fañ. Fodaa daa Koohyii leehoo, nakoheekada, fa koorohha ga këyítcaa seldiiga-Koohcii. Fodaama iña daakkee yaama yéegalohuunun ga béeb heetcii, doonaa ɓa gëmwa, ɓa taabukwa.

²⁷ Ndam aawat ga Kooh, yii ya hañci don, ya laak hamhamda, kooroh ga Yéesu Kiristaa bi taa'! Aameen.]

Këyítfii Pool deb kibín Bu-Korentida Wo'eencii lëgis Këyítfiida

Këyítfii fii fëri Pool bín kerceencaa ga teeraa Korentida. Ya karee daama ga baawaagari wukanakwaa. Ya tumee daama kiis kiinoo na caban. Jamaanaama wëri ya jangat ga d'uuy buwaa enussii yaawú'da bi ba gëmma ga Kiristaanii.

Korenti enee teeru wilëeki'-solu. Gaal-giyycaa meyohee daa en béeb ca teeri daama ee dëkaa yewineera toonoh. Faankoh-pakaycaa yewineera daama foda ka man ga teerucaa ciyaakcaa ciinooda. Fodaama, ba baydohha kerceencaa ga badukeenaa wibóni'waa waama. Iñaama ekka Pool coonu fiyaak. Ya bitukka lool gaba. Ya bínnda këyít kiwo'ba ba watuk buwaama fibóni'baa (1 Korenti 5: 9). Laakka fibo'baa hay gari kiwo'i yen ga badukeenaa kerceencaa ga Korentida. Pool dallaba kibín këyít kiña'ba. Ya yuunndaba ga enaama ciyewin fodii kihëgískohkaa laak ga d'uuy kerceencaada, ga loo ki'en faankoh-pakay, ga loo kipañ, ga loo kiñam koynohkaa tumu sarah ga koofcaa, iña aaw ga jawootii jaangii na cuunífaa fisela'í'faa Ha'mudii, iñcaa Helii yisela'í'yii onohida, na ga loo kimílískaa buwaa kaaninda.

Pool wo'aaba ban an: Ki'am bi yëgis ga Kiristaanii donj kërí mín kipay iñcaa cimoroocaama ga buwiida, ee kiwaa' mooroomfu kërí en waasaa mínlukohan béeb iñaamada.

Këyítfii Pool bín bu-Korentida tíidoh anee:

- 1 - Këñdoh (1: 1-9)
- 2 - Kihëgískohkii laak ga jaangii Korentida (1: 10-4: 21)
- 3 - Pool ña' bu-Korenti ga badukeenaa wibó ní'waa ba enukohda (5: 1-6: 20)
- 4 - Iñii Pool taas ga loo sëyda (7: 1-40)
- 5 - Pool taas ga loo koynohkaa tumu sarah ga koof (8: 1-11: 1)
- 6 - Badukeen kerceen ga d'uuy jaangu (11: 2-34)
- 7 - Iñcii Helii yisela'í'yii onohida (12-14)
- 8 - Pool níindísoh kimílískaa Kiristaanii (15: 1-58)
- 9 - Dímalaa aaw ga kerceencaa laakooda (16: 1-4)
- 10 - Pool waayukka kibaaß (16: 5-12)
- 11 - Iñcii Pool méeñjoh ki'ebil bu-Korentida; Tanjoh. (16: 13-23)

Këñdoh

¹ Mi Pool, Kooh, ga iña ya waa', yëri bayyoo ki'en apotaa' Yéesu Kiristaa. Mi yëri bínndúu këyítfii fii, mi na Sosten mbokiigaruu,

² d'ú, bu-jaangii Kooh ga teerum Korentida, d'ú bii d'ú en buu Kooh kooroh ga Yéesu Kiristaada, d'ú bii d'ú bayu ki'en heetiigari wisela'í'wiida na béeb buwii daa en tooh ba bayi teekii Yéesu Kiristaa Ha'mudiigaruuda. Yéesu yiima yëri en Ha'mudiigaba, ennda Ha'mudiigaruu.

³ Mi yii kiim Kooh Paamudiigaruu, ya na Yéesu Kiristaa Ha'mudii, ba barkeelluu, ba onndúu jam.

Kooh barkeelinnduu kooroh ga Yéesu

⁴ Mi dëk kigërëm Koohyiigoo ga loorúu ndaga dii ya barkeelinndúu kooroh ga Yéesu Kiristaada.

⁵ En ki'ena, kooroh ga Yéesu Kiristaa, Kooh oninndúu kihóomí' ga iña en tooh, ennda béeb iña aaw ga loo kijangat na tooh iña aaw ga loo ki'inoh.

⁶ Iñii dí yéegaloh ga loo Kiristaaniida enin iña yëgisin ga keeñciigaruu

⁷ Këri tah, Kooh barkeelinndúu, d'ú matdín ga tooh iñcii ya onohda, d'ú bii d'ú en na kisek wahtaa Yéesu Kiristaa Ha'mudiigaruu feeñan ga ndamaagarída.

⁸ Kiristaanii ga kihafci, yëri yahhúu ki'on kiyégís ga ngëmii bi ga siñdaanaa, doonaa ken laakoo iñaa ya wo'an garúu yibóní', bëríinaa Yéesu Kiristaa Ha'mudiigaruu hayisanda.

⁹ Kooh iñaa ya dígoh tooh, tummbi, ya yii ya bayyúu ki'en wíinoo na Kowukiigari, Yéesu Kiristaa, Ha'mudiigaruudfa.

Kihégískohkii laak ga Jaangaa Korentída

¹⁰ Mbokcii, ga Teekii Yéesu Kiristaa Ha'mudiigaruu, mi kíimmbúu, béebpúu júwohat d'ú am wo'een wíinoo ee kihégísukoh hanat kilaak ga díkaantirúu. Enat wíinoo senjis, d'ú bok hel, d'ú bok halaat.

¹¹ En ki'ena, d'ú mbokciigoo, bu-kaan Kelowee wo'uunundoo an d'ú eni ga kinookoh ga díkaantirúu.

¹² Mi waa' kiwo' an, yaa en béeb garúu yii wo' fodii dii: yii an «Mi, mi bok ga Pool», yaa an «Mi, mi bok ga Apoloos», yúu an «Mi, mi bok ga Pee'*», yúunee an «Mi, mi bok ga Kiristaanii.»

¹³ D'ú foon an Kiristaanii hégískoh hene? Ati mi yëri daaysee ga kuraanaa ndaga d'ú? Wala ati d'ú bëtísi'see ga teekaa Pool?

¹⁴ Mi gërëmin Kooh ga dii mi bëtísi''ii yíinoo garúu enndii Kirispus na Gayus rekaa.

¹⁵ Kon ken mínoo kiwo' an d'ú bëtísi'u ga teekiigoo.

¹⁶ Ahañ kay, mi yëri bëtísi' ban Estefanaas na bu-kaanci. Paaf danaa, mi níindísukkii kibëtísi' bíbo' bílii.

¹⁷ En ki'ena, Kiristaanii wossiiroo kibëtísi', wayee ya wossoo kiyéegaloh Hewhewii winéwí'wii ee mi ayukoo ga wo'een caa meyoh ga ki'ínoh bo'-súusúus. Fodaama, kikaankaa Yéesu ga kuraanaa enoo sooy.

Kiñaañkii Kooh na dooliigari

¹⁸ En ki'ena, kiyéegaloh an Kiristaanii kaanin ga kuraanaa, buwii aaw ga kisañku'da tíku iñaama kidof. Wayee d'ú bii Kooh músalinda, d'ú hot doolii Kooh ga jangataama.

¹⁹ Bídu ga Këyítfaa an, Kooh wo' an: «Mi hay kidúbí' kiñaañkii ñëeñí'cii, mi fëeyí' helcii buwii toon kilaak helda.»

²⁰ Kon ñëeñí' laak gada? Baa jagin laak gada? Baa ínohin kiwo' laak gada ga éldúnanii wii? Hanaa Kooh teewohhii an kiñaañ bo'-súusúus iñaa kidof?

²¹ Kooh, ga kiñaañkaagari, tummba bi bu-éldúna mínndiiri ki'ínoh kooroh ga kiñaañkaagaba. Iñaama tah kon ya koorohha ga wo'eenii dí yéegaloh buwii abohwa kidofda, kimúsál buwii gëman gawadfa.

²² Yaawúu'cii meekisohu kitumdu kíntaan, buwii enussii yaawúu'da heelu ki'ínoh.

²³ Wayee dí, dí yéegaloh Kiristaanii daayu ga kuraada. Iñaama kofeel ga yaawúu'cii ee buwii enussii yaawúu'da tíkuka kidof.

²⁴ Wayee buwii Kooh bay ga hafcida, ennda yaawúu', ennda baa enndii yaawúu', ba am an Kiristaanii yëri en doolii Kooh, yëri en kiñaañkii Kooh.

²⁵ Iñii Kooh tum kooroh ga Kiristaa ee buwii tík kidofda yëri wëñ kilúun kiñaañ bo'-súusúus. Ee iñaama Kooh tumee buwii tíkwa kilaakoo doolida paafin dooli bo'-súusúus.

²⁶ Mbokcii, malakat bii d'ú eneeda, d'ú bii d'ú laasin ga bëytohii Koohda: yewinndii garúu buwaa bu-éldúna tík bíbo' bíñëeñí', wala bíbo' bílëeki'-dooli, wala buwaa límukoh ga yoh wiyaaak.

* **1:12 1: 12** Teekaa «Kefaas» wëri wo'u ga bíncii dii.

²⁷ Ó'óo, man iñii bu-ældúna tík kidofda, yëri Kooh beb kikaci'i' buwii bu-ældúna tík an ba bëri inohda. Ee ban, iñaa bu-ældúna tík kilaakoo doolida yëri Kooh beb kikaci'i' buwii bu-ældúna tík an ba bëri laak doolida.

²⁸ Ee, Kooh bewin iñii tíku yijutuut ga ëldúna, eewuunun ee enndii tús ga ëldúnada, kidúbí' iñii bu-ældúna tík yilëeki'-soluda.

²⁹ Kooh tummba iñaama doonaa ken laakoo iñaa ya ndamukan ga fikíci.

³⁰ Kooh yëri tum du ennda wínoo na Yéesu Kiristaa. Ee kooroh gari, Kooh oninnduu kiñaañ, ya abohinnduu fibo' bijúwí, tuminnduu fibo' bisela'í', músalinnduu ga baakaa'.

³¹ Këri tah, fodaa ka bídu ga Këyítfaada, wo'u an: «Baa waa' kindamuk ga yena, ya ndamukatti ga Ha'mudii✠.»

2

Dii Pool yéegaloh Kiristaanii daaysee ga kuraanaada

¹ Mbok-kerceencii, wii mi hay kullúu mi ga kihaffoo, kiyéegallúu kúmpafii ga Koohda, mi toonndiirúu kimín kiwo' na kiwëñ ki'ínoh.

² En ki'ena, mi abéeríi kiwo' narúu ga dara yiliis enndii iñaa aaw ga Yéesu Kiristaa dogaa, yii daaysee ga kuraanaada.

³ Mi sah, ga wii mi en ga díkaantirúuufa, mi laakéeríi dooli, mi saakee hen lool sah ndaga kiniik Kooh.

⁴ Wo'eenaagoo na iñaa mi janngateeda ayukéeríi ga kimín kiwo', kaa meyoh ga kiñaañ bo', wayee ayukee ga doolaa Helii yisela'í'yii teewukohee ga duuy iñcii mi wo'da.

⁵ En danaa, ngëmiigarúu ayukoo ga kiñaañkaa meyoh ga bo'-súusúus, wayee ayukan ga doolii Kooh.

Ki'ínohkii meyoh ga Koohda

⁶ Moona déy, kiñaañ këri dí jangat ee buwii ngëmiigaba matinda, ínohuunun gaka. Kiñaañkii kiima meyohhii ga ëldúnaanii wii, ee enaamacii en na kinguuruk ga ëldúnaanii wiida ínohsooka, ca cii ca aaw ga kisañku'ukda.

⁷ Kiñaañkii Kooh enee kúmpa ga buwiida këri dí jangat. Bi ëldúna sakunaa lak Kooh waayukin kumëéñí' iñaa ya yah kitumda bi du mín kibok nari ga ndamaagari.

⁸ Enaamacii en na kinguuruk ga ëldúnaaniwiida ínohsoo kiñaañkii kiima, ndaga eneena ba daayoo Ha'mudii líifin na ndamda ga kuraanaa.

⁹ Fodaa Këyítfaa wo'kada an:

«Iñaa has mosoo kihot,
nof mosoo kikeloh,
bo'-súusúus mosoo kihalaat,
iñaama yëri Kooh waayukdee buwii waa'tida.»✠

¹⁰ En ki'ena, du bëri Kooh teeñ iñaama, kooroh ga Heliigari. Helii wiima nak hotin iñaa en tooh bi ga iñcaa wëñ kihuut ga halaatcaa Koohda.

¹¹ Bo'-súusúus iñaa en garida, bii yiida mínndi ki'ínoh enndii helaa en gari, ya ga kihafcidanaa? Fodaama ken mínoo ki'ínoh iñaa en ga Kooh enndii Helii Kooh dogaa.

¹² Du ga kihaffuu, du laassii helaa meyoh ga ëldúna wayee du laas Helii meyoh ga Koohda, en danaa du mín ki'ínoh iñcii Kooh onnduu ga kijofkiigarida.

¹³ Iñcii Kooh onndii ciima, dí jëgírohhiica kooroh ga wo'een, caa meyoh ga kiñaañ bo'-súusúus wayee ca meyoh ga wo'een, caa meyoh ga Helii yisela'í'yii. Fodaama, iñcii meyoh ga Helii Koohda cëri dí yéegaloh ga buwii bay Helaagarida.

¹⁴ Baa bay halaat bo'-súusúus kesi mínoo kitook iñcii meyoh ga Helii Koohda. Ca eni gari wo'een dof. Ya mínooca ki'ínoh ndaga Helii Kooh yëri onohica ki'ínoh.

¹⁵ Baa bay Helii Kooh nak mínin ki'ínoh iñaa en tooh, wayee ya ga kihafci, buwaa bínoo mínoo ki'ínoh iñaa ya halaatda.

¹⁶ En ki'ena, bídu ga Këyítfaa an:
«Bii mín ki'ínoh iñaa Ha'mudii halaatda ba,
bi ya míniri ki'on hel?»

Dí ga kihaffii nak, dí bay halaatii Kiristaanii.

3

Súrgacii jaangii Kiristaa

¹ Mi nak mbokcii, mi mínndii narúu kiwo' fodii baa wo' na buwaa taam na Helii Kooh. Wayee mi wo''a narúu fodii baa wo' na buwaa taabuku iñaa neβ kumuunba, fodii tulii' ga ngëmii ga Kiristaaniida.

² Këri tah, mi bëpí'tarúu miismii rek, mi e'tiirúu ñamahii wiyëgísí'wii ndaga lak dú hatinoowa. Ee sah bi wati dú hatinoowa,

³ ndaga dú lís kipes fodii buwaa taabuk neβlaat-kumuun. Waa ki'iñaan na kiñaroh cii lís kilaak ga díkaantirúu, dú mínan na kiwo' an dú líssii kitaabuk neβlaat-kumuun, ee badukeeniigarúu enndii badukeen bo'-súusúus kesi?

⁴ Binaa dú aaw kinookoh, bii an: «Mi, mi bok ga Pool», bínoo an: «Mi, mi bok ga Apoloos», iñaaama enndii badukeen bo'-súusúus kesse?

⁵ Ee sah, bii en Apoloos ba? Bii en Pool ba? Dí, dí súrga Kooh kep, ee dú kooroh garíi hen, ki'aas ga ngëmii. Yaa en béeb garíi tum lëgëyaa Ha'mudii sassida.

⁶ Mi, mi yípin kedikkii, Apoloos soollaka, wayee Kooh yëri yëkí'ka.

⁷ Kon nak, bii yípdfa na yii sooldfa enussii dara, Kooh yii yëkdí kedikkiida yëri en tooh.

⁸ Yii yípdfa na yii sooldfa bëri hín wem. Yaa en tooh Kooh neehalanndi ga coonufaa ya dayda.

⁹ En ki'ena, dí bëri taam kilëgëyi' Kooh, ee dú bëri en yooniigari, dú ennda ñan tawahii Kooh en na kiyípdfa.

¹⁰ Ga iñii Kooh onndoo ga kijofkiigarída, mi enin tawahohaa setin yah, mi yípin larii tawahii ee bo' yiliis yii tawah ga dookgaanii. Kon nak, baa en béeb watukat dijófi' daa ya tawahída

¹¹ Larii tawahii wa wínoo ee Yéesu Kiristaa yëri. Laakissii la' wiliis waa mín kiyípu.

¹² Ga dook lariima nak laakin buwaa en na kitawah ga na wúruus, bii na hëelís, bii na siimii cimóri', bii na haanga, bii na boob, bii na baan.

¹³ Ga besaa bërii ëldúna yah ki'atti'ufda, iñaa bo' lëgëyin tooh hay kihotuk, meydohu fan. En ki'ena, besaama yah fodii kiwii, kaa baa en béeb, lëgëyaagari hay ga kikoo'dohu, kimalak daa wa hín kimanda.

¹⁴ Baa iñaa fu tawah ga dook laraada kiwiikaa mínndii dara ganaa, fu hay kilaas neehal.

¹⁵ Wayee nak, baa iñaa fu tawahda takaa, fu hay kiñak neehalaagaraa. Fu hay kimúc ee fu madan na baa rëcoh ga kiwiikaa.

¹⁶ Dú ínohoo an dú bëri en Kaanfii Kooh ee Helii Kooh yii dëkka garúune?

¹⁷ Baa fu dúbí' Kaanfii Koohaa, Kooh hayyaa kidúbí' ndaga Kaanfii Kooh sela'in ee Kaanfiiima, dú bëri.

¹⁸ Ken hanat hafci kidúk. Binaa laak garúu baa tík hafci ñëeñí' ga fikíi bu-ëldúna, ya namat kay kitook kitíku dof ga fikíiba, en d'anaa, ya en baa ñaañin ga fikíi Kooh.

¹⁹ En ki'ena, iñii bu-ëldúna tík kiñaañda iñaa kidof ga fíkíi Kooh. Bíduunun ga Këyítfaa an: «buwii toon kiñaañda, Kooh búukinba, koorohha ga helcaa ba la' ga kihaffba.»

²⁰ Bíduunun ban an: «Ha'mudii ínohin halaatcaa ñëeñí'caa, ya ínohin an ca en sooy.»

²¹ Kon nak, ken hanat kindamukoh bo'-súusúus. Dú bërí laak tooh:

²² ennda Pool, ennda Apoloos, ennda Pee'^{*}, ennda ëldúna, ennda kipeskii, ennda kikaankii, ennda iñcii laak diimada, ennda iñcaa yah kihayda, toohca dú bërí laakca.

²³ Ee Kiristaanii yëri laakkúu, Kooh laakka Kiristaanii.

4

Buwii enu apotaa' Kiristaaniida

¹ Kon dú jommbúu ki'aboh bisúrga Kiristaanii rek, dí tuukuk lëgëy ki'ínohlukoh buwii kúmpafii en ga Koohda.

² En ki'ena, baa tuukuk lëgëy bo', iñaa ya meekisuda wëri en kitum lëgëyaagari bi júb fodaa ya nakukada.

³ Mi ga kihaffoo, waa dú atti'oo, wala mi bayu paanaa atti'ohsida, dara bíttiuroo ga. Mi nak, mi atti'oo haffoo ban.

⁴ En ki'ena, heliigoo yammbiiuroo ga dara wayee iñaama tahhii mi wo' an mi júwin. Ha'mudii yëri doj jommboo ki'atti'.

⁵ Kon nak kaa atti'at ken ee wahtii Ha'mudii amda le''ii. Sekat bi Ha'mudii hayis. Yëri yah kiléeri' iñcii daakuk ga ñúusiida, ya meydoh fan halaatcii daaku ga keeñciida. Fodaama, baa en béeb Kooh hayyi kikañ, kañaa wa' gari.

⁶ Mbokcii, mi wo' iñcuma garoo na ga Apoloosaa, nam ki'en mi waa'túu kiyúun. En danaa, dú malak garíinaa, dú ínoh iñii liiwukii wii waa' kiwo'da an «Eemat ga iñaa bídu ga këyítfaada.» Kon ken garúu hanat kibëwí' hafci ya fa'ta na yiinaa, ya yóoskí' yaa tesda.

⁷ En ki'ena, fu wóotíroh na buwii ga ya? Iñii yiida fu laak ee enndii Kooh onndaari? Waa Kooh yëri onndaa iñcii fu laakda, fu ndamuk ya ga en fan fu yëri on haffu?

⁸ Kon daal, dú laakin tooh iñaa dú sooluk! Kon daal dú dóoyírin! Dú foñinndíi, kon dú aasin ga kibuu' haat! Dii dí waaree dú en fibuu' kayoh-kayohda ee dí bok narúu kinguurukda!

⁹ Ee sah, manndoo na dí apotaa'cii, Kooh bewinndíi, ya hanohi'taríi fenoo buwii, dí en buwaa jom ki'apu, béeb malaki ga, dí en yensirukaah ga fíkíi ëldúna, fíkíi malaakacii na fíkíi béeb buwii.

¹⁰ Dí, dí bërí tíku dofci ndaga Kiristaanii, dú, dú ennda ñëeñí'cii an bërí en wíinoo na Kiristaaniida. Dí, dí bërí en buwii laakoo doolida; dú, dú ennda buwii an bërí laak doolida. Dú, dú bërí en buwii eru cée'da, dí nak, dí ennda buwii faali'ussiida.

¹¹ Bi ga wahtii dú enohda, dí bii yaab, dí bii píi, dí laakoo iñaa dí ekukan, dí bii feeku ee dí dëk ga kiwíil.

¹² Iñaa dí ñaman, dí lëgëyiri na yahciigaríi. Binaa bibo' bassíinaa, dí kíimi'ba yijófi'. Binaa dí hatalu ga kipesaa, dí tookka.

¹³ Buwii wo'i garíi yibóní', wayee dí wo'i naba wo'een cinéwí'. Ga fíkíi buwii, dí bërí en caluuscii ëldúna, dí bërí en baycii ëldúna.

Towutii Pool ga ngëmiida

¹⁴ Mi bínndiirúu iñcuma kikaci'i'túu, wayee mi bínca kiyúunndúu, dú bii mi aboh bitowuroo ga ngëmii, taa mi keeñukinda.

* 3:22 3: 22 Malkat 1: 12: Teekaa Kefaas wëri Pool bay dii.

¹⁵ En ki'ena, luu bo' bijúnni-daanjkaah yóodíreerúu kitaabuk Kiristaanii, d'ú laakkii paamun biyewin. Mi en paamudii haydohhúu ga Yéesu Kiristaada, kooroh ga Hewhewii winéwí' wii mi yéegallúuda.

¹⁶ Kon mi kíimmbúu, tumat fodiigoo.

¹⁷ Kéri tah mi wosohhúu Tímotée yii mi aboh fodii kowuroo ga ngëmiida, mi keeñukinndi ee ya júwin ga fíkí Ha'mudii. Ya hayyúu kiníindís dii kipeskiigoo man ga waasii Kiristaanii, ee iñaama yëri en iñii mi jëgíroh daa en béeb ga jaanguciida.

¹⁸ Laakin ga d'uuycúu buwaa en na kibëwí' yúuk, ba foon an mi hayisanndii kiwaakneerúu.

¹⁹ Wayee neβ Ha'mudiinaa, diimanaa mi hayyúu kiwaaknee bi mi ínoh, buwaama en na kindamukda, ati ba wo' túuwtaagaba don wala laakin iña ba mín.

²⁰ En ki'ena, kibok ga Nguurii Kooh enndii kiwo' na kúuw kesi onohika wayee kimínkaa meyoh garída onohika.

²¹ Iñii gënëllúu ya? Mi hay garúu, mi taam na kifeekoh, wala mi hayan, mi tam na keeñ kiwaaroh na kidúkoh narúu?

5

Badukeena wibóni'waa kerceenaa Korenti

¹ Giliis gee ban: buwii keloh an laakin ga d'uuycúu kibonkaa hotuk, kaa wëe'taa ga an kii buwii ínohsoo Koohda sah tumsooka. Wo'u kon an laakin garúu yaa tum beti paamci beti,

² ee an d'ú ndamukoh iñaama. Keeñnjúu jomee ga kileeh hen ee baa tum iñaamada d'ú kaalli ga díkaantirúu.

³ Mi nak, luu en an mi gaa narúu duma, heliigoo wii narúu duma. Kon man na mi yii ga díkaantirúu ee baa tum iña yibóni'yaamada mi atti'inndi haat.

⁴ Mi nakinndúu ga teekii Yéesu Ha'mudiigaruu, hídirukohat, mi yah ga díkaantirúu ga hel ee doolii Yéesu Kiristaa, Ha'mudiigaruu yah naruu kitaam.

⁵ Baama, tíkatti ga yah Seytaani, en d'anaa faanfaagari d'úbíru, ee fodaama fítaagari mín kimúc ga bëríinaa Ha'mudii hayisanda.

⁶ D'ú laakoo iña d'ú ndamukohan. D'ú ínohin liiwukii wii an: «Molon-kuun wijutuut, waa kaañohin dooyin kikaañohi' kuuncaa toohca.»

⁷ Kon sétírat haffúu ga molon-kuunii wimëeñi'wii en baakaa'da, en d'anaa d'ú set wic, d'ú man na kuun ci'as caa tummbii molon-kuun. En ki'ena, Kiristaa apuunun ga kuraanaa, ya ennda baal-sarahiigaruu ga Paakii.

⁸ Kon d'ú húmbalat Paakiigaruu ee hanat ki'en na mbúuraa tumin molon-kuun wimëeñi', wii en kimoroo ga nof na kisootda, wayee enat na mbúuraa en kiset keeñ na kitum iña en kayohda.

⁹ Mi bídeerarúu këyít, mi wo''arúu an kaa bokat dara na buwaa faanuki na baa en béebda.

¹⁰ Wo'eeniigoo aawéeríi nak ga buwii ga ëldúna faanuksi na baa en béebda, wala bii waari kigoon iña en tooh ga haffada, lokcii wala buwii jaamuki tuu'da. Buwiima, d'ú na' naba kibokoo ga daranaa, d'ú meyan ëldúna hen.

¹¹ Mi waareerúu kiwo' an: Kaa bokat dara na buwaa tíku haffa kerceen ee ba faanuki na baa en béebda, bii waari kigoon iña en tooh ga haffada, bii aamuki koofda, bii basi moorombada, bii dëk ga kilaalda, bii lokida. Baa man fodaama kaa bokat nari sah kiñam.

¹²⁻¹³ Buwii enussii kerceenda mi yëri jomba ki'atti'e? Ó'óo, Kooh yëri yahba ki'atti'. Wayee d'ú, d'ú jomin ki'atti' buwii d'ú bok naba jaanguda. En ki'ena, bídu ga Këyítfaa an: «Bii yibóni'yii, meydohatti ga díkaantirúu.»

6

Kilayoh ga díkaanti bikerceen

¹ Mbokcii, binaa yíinoo garúu laakoh na mbok-kerceen mooroomcinaa, ya mínan na kikéldúk buwii en buu Koohda, ya ka' ki'atti'u ga buwaa júwussii ga fíkii Kooh?

² Kon, dú ínohoo an buwii en buu Koohda bērí yah ki'atti' éldúnane? Waa dú bērí yah ki'atti' éldúna, iñii hoonohhúu ki'atti' iñcaa ciyíncaa caama ya?

³ Hanaa dú ínohoo an bi ga sah malaakacii dú bērí yahba ki'atti'? Kon ki'atti' iñcii ga éldúnada mínannduu na kitēh?

⁴ Ee kat, laakohaa man fodaama, en ga díkaantirúunaa, dú bebnee bibo', baa jaangii abohba buwaa enndii dara, ba atti''úu?

⁵ Mi wo' man iñaama jominndúu ki'ap kaci. Hanaa kay laakin ga dúuycúu bo' yíinoo yaa ínohin yen book, yaa mín ki'atti' mbok-kerceen banak baa laakoh?

⁶ Kon morin moos kerceen na mooroomci, ba laakoh bi ba ka'nee sah ga fíkii atti'ohcaa gēmussii ga Yéesudane?

⁷ En ki'ena, kilayoh ga díkaantirúu kēri deβ kiteewoh an dú keenin jac. Kitooñu fu múuñ, kilokdu fu múuñ enndii kēri gēn kilayoh na mooroomfune?

⁸ Ee eembiida sah, dú ga kihaffúu, dú bērí tooñi, dú bērí loki ee dú tumi mbokkúuka.

⁹ Kon dú ínohoo an buwii júwussiida boksandii ga buwaa yah kilam Nguuraa Koohdane? Kon ken hanattúu kidúk. Buwii faanuki na baa en béebda, buwii aamuki koofda, buwii dúki yaalba na betiba ba faanuki na bo' yiliisda, yaalcii faanuki kibeti na yaal moorombada, na buwaa tumka lēgēyda,

¹⁰ lokcii, buwii waari kigooñ iñaa en tooh ga hafbaða, buwii dēk ga ki'anda, buwii basi moorombada, gúroh-waascii, béeb buwaama boksandii ga buwaa yah kilam Nguuraa Koohda.

¹¹ Biyewin garúu madee fodaama kudewaa, wayee dú setdussa ga baakaa'ciigarúu, dú faandussa Kooh han doonaa dú en buuci, dú abohussa bo' bijúwí' ga fíkii Kooh, kooroh ga teekii Yéesu Kiristaa, Ha'mudii, na ga Helii Koohyigaruu.

Erat Kooh Ndam ga faanciigarúu

¹² Laakin buwaa wo'i an: «Iñaa nebpoó tooh mi tum.» Kayoh, wayee enndii tooh jof garúu. Mi mín kiwo' an: «Iñaa nebpoó tooh mi tum», wayee, mi yahhii ki'is haffoo, mi en ñaam iñaa en tooh.

¹³ Dú wo'in ban an: «ñamah eni' look, ee look eni' ñamah.» Kayoh, ee Kooh hayca kidúbi' ca kanak toohca. Faan nak, enohussii kifaanuk na baa en béeb. Faanfii eni' Ha'mudii ee Ha'mudii eni' faanfii.

¹⁴ Kooh yii mílisi' Ha'mudii ga kikaankaada, Koohyii yiima yēri yahhuu kimílisi' ban ga kikaankaa, kooroh ga dooliigari.

¹⁵ Dú ínohoo an faanciigarúu iñcii cée' ga faanfii Kiristaa hene? Mi hay kibeβ moos cée' ga faanfii Kiristaanii, mi tumwa cée' ga faan faankoh-pakayee? Múk, mi tumooka.

¹⁶ Kon dú ínohoo an baa fu faanuk na faankoh-pakayaa, fu enin nari faan fiinoone? En ki'ena, ga loo beti na yaal, bíduunun ga Kēyítfaa an: «Ba banak, ba yah faan fiinoo»✧.

¹⁷ Wayee baa en wíinoo na Ha'mudiinaa, lak enin nari wíinoo ga hel.

¹⁸ Kon núpat kifaanuki na baa en béeb. Béeb baakaa' wiliis, waa bo' tum laakohhii dara na faanfaagari, wayee baa faanuki na baa en béeb ya tumin iñaa joffii ga faanfaagari.

¹⁹ Kon dú ínohoo an faanfiigarúu fēri en Kaanfii fisela'í'fii Helii yisela'í'yii dēkohdane? Heliima en garúudfa, Kooh yēri onndúuwa. Dú, dú laakkii haffúu.

²⁰ Kooh eroh cadam fiyaak, ya laassarúu. Kon, na faanciigarúu, erat Kooh Ndam.

7

Iñii Pool taas ga loo sëyda

¹ Diimada fu paafat ga iñcaa fu bideeroo, fu meekissarooda. Iñaa gen ga yaalda wëri en ya le'oo ga beti.

² Kikeen ga yibóni' nam kiyooñ hen bi, iñaa genda wëri en yaalaa en béeb laak betici, betifaa en béeb laak yaalci.

³ Yaal jomin kitum iñaa wa'ti ga díkaantici na betici ee beti ban jomin kitum iñaa wa'ti ga díkaantici na yaalci.

⁴ Beti laakkii faanfaagari, yaalci yëri laak. Yaal ban laakkii faanfaagari, betici yëri laak.

⁵ Yiinoo gaba jomoo mooroomci kihoonoh hafci, enndii an ba júwoh ga hen, ba tum fodaama ee enoo ga iñaa maañ, lak ba waa' kikiim Koohaa. Wayee gaama paafaa, ba taabaatat ba sëy. Enndiikanaa, ba mínsandii ki'abuk ee Seytaani mín ga kikooh, fi'ba.

⁶ Iñii mi wo' yii mi tookin ya tumu, wayee mi gítindii ken ga.

⁷ En ki'ena, enee ga iñaa gënelloonaa, béeb tuman fodiigoo. Wayee nak baa en béeb na iñaa Kooh onndida. Yii Kooh onndi iñii yii, yii Kooh onndi iñaa yay.

⁸ Yaalcii laaksoo betida na beticii biyaalba kaaninda, iñii mi wo'ba ee gen gabaña wëri en an ba tum fodiigoo, ba tesda.

⁹ Wayee en lak ba mínoo ki'abukaa, yaal pajat beti pajuk. En ki'ena, kipañ na ki'en ga pañ, keri gen kitak.

¹⁰ Buwii en ga kipañ wala kipajukda mi wo'ba iñii yii: Betifaa pajukin jomoo kitagoh na yaalci. En ki'ena, enndii mi ebilohka na kihaffoo, wayee Ha'mudii yëri.

¹¹ Ee binaa fa tagoh narinaa, fa jomoo kipajukis wala book fa júwohisat na yaalci. Yaal ban jomoo kifoñ betici.

¹² Iñii mi yah kiwo' yiida nak enndii Ha'mudii ebilohhi wayee mi yëri wo'ka: Binaa yaalaa en kerceen laak betifaa enndii kerceenaa, ee betifaa took kites narinaa, ya jomoo betifaa kifoñ.

¹³ Fodaama ban, betifaa en kerceen laak yaalaa enndii kerceen ee yaalaa took kites narinaa, ya jomoo kites ban.

¹⁴ En ki'ena, yaalaa enndii kerceen Kooh tookinndi ndaga daa fa taam na betifaa en kerceenda, ee betifaa enndii kerceen Kooh tookinfa ndaga daa fa taam na yaalaa en kerceenda. Enndii fodaamanaa, towutaagaba madan na towu yiifa', ee wiima lakanaa Kooh tookinta.

¹⁵ Wayee nak baa enndii kerceen waa' kitagoh na baa ya pajoh nari en kerceendanaa, yaama iisatti ya yee'. Iñama laakaa, yaa en kerceenda, ennda yaalaa ennda betifaa, ya laakin hafci. En ki'ena, Kooh bayyuu kipes ga jam.

¹⁶ Fu betifii en kerceenda, fu inohoo ati eneenaa fu hay kitah yaalfu kimúc, ee fu yaalii en kerceenda ban, fu inohoo ati eneenaa fu hay kitah betifu kimúc.

Kaa súpítat kipessúu

¹⁷ Paaf ga iñiimanaa, baa en béeb lisat kitaabuk kipeskaa Ha'mudii onndida, kipeskaa ya enohee ga wii Kooh bayyi ga hafcida. Iñama yëri mi ebiloh ga béeb jaangucii.

¹⁸ Baa, wii Kooh bayyaa ga hafci, laakkaa lak fu gúrukinaa, kaa heel kidaa mandargaa teewoh an fu gúrukinda. Baa, wii Kooh bayyaa ga hafci, laakkaa lak fu gúrukinaa, kaa gúruk.

¹⁹ Kigúruk na kigúrukii tooh laakoo solu. Iñii laak soluda wëri en kitum iñaa Kooh nakohda.

²⁰ Baa en béeb lisat kitaabuk iñaa ya enee ga wii Kooh bayyi ga hafcida.

²¹ Baa, wii Kooh bayyaa ga hafci laakkaa lak fu ñaam, iñaama hanattaa kibít. Wayee fu hot halaa onanndaa kilaak haffunaa, wa onattaa kisaan.

²² En ki'ena, baa fu en ñaam ee Ha'mudii bayinndaa ga hafcinaa, fu yaama, Ha'mudii oninndaa kilaak haffu. Fodaama baa fu enndii ñaam ee Ha'mudii bayinndaa ga hafcinaa, fu yaama, fu ñaam Kiristaanii.

²³ Kooh lomohinndúu cadam fiyaak; kon kaa enat ñaam bo'-súusúus.

²⁴ Mbokcii, baa en béeb, ga fíkií Kooh ya lísat ga iña ya enukohee, ga wii Kooh bayyi ga hafcida.

Buwii enussii ga kipañ wala kipajukfa

²⁵ Diimada kon, mi hayyúu kitaas ga loo buwii mosoo kile' ga beti wala yaalda. Enndii nak Ha'mudii ebilohka, wayee mi yah kiwo' halaattoo. Ee dú jominndoo ki'ooluk ndaga Ha'mudii ga yërmaandiigari yëri onndoo halaatiima.

²⁶ Mi, mi foogin an gënin ga yaal, ya tes da, ya aasoo ga beti ndaga conucii ga jamaanii watida.

²⁷ En fu laakin betinaa kaa heelfa kifoñ, en fu laakoo betinaa tesaa da.

²⁸ Binaa fu pañ banaa, fu tummbii baakaa'. Ee oomaa-jowu pajukaa, ya tummbii baakaa'. Wayee buwii aas ga sëyda, ba hay kilaak coonu besaa en béeb, ee iñaama yëri mi sagi'túu.

²⁹ Dú mbokcii, iñii yii yëri mi waa'túu kiwo'. Iñii tesda yewinissii. Aboh ga watinaa, yaalcii pajinda, ba madat ga kipesba fodii buwaa pañnjii;

³⁰ buwii kodukfa, ba madat na buwaa kodukkii; buwii en na kiyenda, ba madat na buwaa yenndii; buwii lomida, ba madat na buwaa laakkii iña ba lomda;

³¹ buwii jeriñukohi iñcii cijófi'cii ga ëldúnada, ba madat na buwaa mosooa kjeriñukoh. Iñaama enat fodaama, ndaga ëldúnaanii wii ga dii wa manda, yahissii kimaañ.

³² Mi waa' dú bégísuk ga halaat ëldúna. Yaalaa pañnjii, líki helci ga iña aaw ga loo Ha'mudii, ya heeli kinebloh Ha'mudii.

³³ Wayee baa pajin líki helci ga enaama ëldúna, ya heeli kitum iña tahan betici wëñnji kiwaa'.

³⁴ Fodaama, ya warukoh ga enaama kanak caa bítinndi. Betifaa pajukkii ban wala oomaa-jowu, líki helci ga iña aaw ga loo Ha'mudii doonaa ya en yuu Ha'mudii ga béeb iña ya tum na iña ya halaat. Ee betifaa pajukinda nak líki helci ga enaama ëldúna, ya heeli iña tahan yaalci wëñnji kiwaa'.

³⁵ Mi wo' iñuma ki'amdohhúu rek, enndii an mi waa'túu ki'ek ga gagal. Mi waa' rek kipessúu en ga daa gënda ee dú eroh haffúu tooh ga lëgëyii Ha'mudii.

³⁶ Kon dú paafat kimma ga loo oomaa-fiil, yaa pokin jowu. Binaa helci lík lool ga jowujaa ee ya halaat an ya mín kitum iña bokkii ga ee ya am an ba jom kipajoh hena, ba pajohat: ya tummbii baakaa'.

³⁷ Wayee ban ya mínin ki'am bi yëgis ga keeñci an ya pajandii ee ya faanukanndii na jowujaa. En lak iña ya am yaama yëgisin ga keeñci, ken gítinndiiri ga ee ya abin hafci ga jowujaanaa: ya tumin iña jof.

³⁸ Fodaama, baa pañ beti tumin iña jof ee yaa pañnjiida nak tumin iña wëñ kijof.

³⁹ Betifaa pajukin lísan ga pajaa en lak rek an yaalci yaa lís kipesaa. Yaalaa kaanaa nak, ya mín kipajukis ga baa nebpi, wayee enat ga kerceen fodaagari.

⁴⁰ Wayee nak ga halaattoo, ya wëñan kinebluk binaa ya tesdanaa ee mi foogin an mi taam na Helii Kooh ga halaatuma.

8

Kiñam koynoh kaa tumu sarah ga koof

¹ Diimada ban, mi hayyúu kitaas ga iñum d'ú meekissoo ga loo koynohkaa tumu sarah ga koofda. Kayoh sah, d'ú béebpuu, baa en béeb garuu laakin iñaa ya ínoh. Ki'ínoh nak eki bo' ga kibewí' hafci, kiwaaroh tahi ngem kiyégís.

² Baa foon an ya ínohin yen tooh, lak ki'ínohkaagari le''ii ga daa ka jomee kile'da.

³ Baa waarin Kooh, Kooh ínohinndi.

⁴ Kon ga loo iñuma d'ú meekissoo an ati koynohkaa tumu sarah ga koof jomin kiñamu wala jomooda, mi taassúu an: «koof enndii dara ga ëldúna ee Kooh yínoo don yëri laak»

⁵ En ki'ena, iñcaama buwii tik Kooh na Ha'mun ga asamaan na ga ëldúnada, ca yewinin.

⁶ Wayee en garuunaa, Kooh yínoo don yëri laak: yëri en Paamudii, yii sak iñaa en tooh ee d'ú ay kipessu gari. Ee ban Ha'mun yínoo don yëri lak: yëri en Yéesu Kiristaa, ya yii tooh saku koorohha gari ee yëri en kipessuuda.

⁷ Wayee nak enndii kerceencii béebba bëri ínoh kayohfiima. Bínoo, koofcaa ba aamukeeda meycii ga hafcaagaba bi diima. Saycaa ba ñam koynoh sarah tooh madi ba na, ba bokidohuunun ga sarahaa tumu waama ee helcaagaba híciškoh, ba foon an ba tumin yisépí'í.

⁸ Ñamah moos deydohooruu ga Kooh: kiñambii ga, nëewísoo dara garuu ee kiñam ga, baatoo dara garuu.

⁹ Wayee nak watukaa iñaa dal helpu fu tumida wa en iñaa ekan buwaa ngëmaagaba yëgíssiida ga kitum baakaa'.

¹⁰ En ki'ena, baa ngëmaagari yëgíssii, hottaa fu yii fu ínohin kayohfiida ga dekataa aamukohsi koofda. Fu bokin kanu na buwaa aamuki koofdanaa, iñama mínoori ki'ek ga ki'aaw kiñam koynohkaa sarahu ga koof fodiigaraane?

¹¹ Fodaama, mbok-kerceenaama, ngëmaagari yëgíssiida, ki'ínoh-kayohkiigaraa tahinndi kisan'ku'uk ee lakanaa ya ban, Kiristaanii kaandínndi ga kuraanaa.

¹² Fu tum baakaa' fodaama, fu tooñ mbok-kerceena ngëmaagari yëgíssii, fu yah helaagarinaa, ínohaa an Kiristaanii yëri fu tooñ.

¹³ Këri tah, koynohkaa mi mín kiñam tooh, ka na' ki'ek mbok-kerceen ga kitum baakaraa, mi íisanka hen bi taa', doonaa mi ekoo mbokkoo-kerceen ga kitum baakaa'.

9

Pool foñin tooh iñaa ya jomee kilaak ga lëgëy ki'apotaa'kaagari.

¹ Enndii mi laak haffoone? Mi enndii apotaa' hene? Mi hottii Yéesu, Ha'mudiigaruune? D'ú límukohhii ga lëgëyii Ha'mudii mi enukohdane?

² Luu enee an laakin buwaa tookussiiroo apotaa', garúu, mi apotaa'. En ki'ena, enii d'ú enin wínoo na Ha'mudiida teewohin kayoh-kayohda an mi apotaa'.

³ Iñii yii yëri mi layi' haffoo kitaas buwii yammbooda:

⁴ Ati dí jomoo ki'eru ñamah na anah?

⁵ Dí jomoo kibaydoh betifaa dí pañ ee en kerceen fodii dii apotaa'cii bínoo, ba na këmëen'kímuncii Ha'mudii na Pee*, ba tumika dane?

⁶ Ati mi na Barnabaas dí banak rek dí bëri jom ki'anañ kilaak iñaa dí pesohan?

⁷ Soldaarii yiida mos kibay hafci ga poosci? Bii yiida yípan kedik, ka límaa ya jomoo kimay ga towutaa? Wala nírohii yiida níran yop ee an ya jomoo kile' ga miismaa ya tenida?

⁸ Kaa foogat an iñii mi wo'da mi bewohhi kesi ga iñciima buwii hot ca tumsida. Waasii Móyis ban wo''ii iñaamane?

* 9:5 9: 5 Teekaa wo'u dii, kikelohi' Gerekcaada en «Kefaas»

⁹ En ki'ena, bídu ga an: «Kaa súm kúuwkaa enohfaa en na kiyon belaada.» Wo'eenama, enoh tah Kooh kiwo'wane?

¹⁰ Du bërí tah Kooh wo' iñaama man? Ehee, du bërí tah iñaama kibídu. Fodaama línoh jomin ki'am yaakaa' ga iña ya línfa ee yonoh jomin ki'am yaakaa' kilaak bakki ga iña ya yonda.

¹¹ Dí nak, dí sokin garúu enaama cijófi', caa meyoh ga Helii yisela'í'yii. Kon binaa dí laas ga iña dú lëgëy ga yahhúudanaa, iñaama hëpin ga iña dí jom kisek garúudane?

¹² Waa laakin bibo' baa laak iñaama garúu, enndii dí jomeeba ka kiwëñ kilaak garúu fúufe? Moona déy, iña dí jom kilaak garúu yaama dí taabukkiiri. Wayee dí kooruk tooh doonaa laakoo enaama yíinoo yaa hoonohan kitíin lëgëyii kiyéegaloh Hewhewii winéwi' wii.

¹³ Buwaa lëgëyi ga Kaanfaa Koohfa, man dú ínohin an ba bewohi iña ba pesohi ga iñcaa buwaa haydohi daamada; buwaa tum lëgëy-sarahohfa, ba laasi bakba ga iñcaa tumsi sarah daamada[☆]

¹⁴ Fodaama, Ha'mudii nakoh an buwii tum lëgëy kiyéegaloh Hewhewii winéwi'wiífa, ba pesat ban ga lëgëyaa ba tum waama.

¹⁵ Wayee iñcaama mi jom garúu kilaakfa, mi taabukkii wíinoo gaca. Ee mi bínndii íñii yii kiwaa' dú tumi'too yen. Ken mínoo kite' garoo iñaama mi bakukohifa: kikaan gënéllooka.

¹⁶ En ki'ena, mi laakoo iña mi yah kindamuk ga kiyéegaloh Hewhewii winéwi'wii. Wa en sas garoo waa mi sas, ee massa haffoo binaa mi yéegalohhii Hewhewii winéwi'wiinaa.

¹⁷ Enee an mi na kihaffoo, mi yëri tanuk kitumkanaa, eneenaa mi mín kiséentuk fay ga. Wayee, waa mi tikuka hen, wa enin sas waa mi eru kitum.

¹⁸ Kon fayiigoo gada wëri en ya? Hanaa kiyéegaloh Hewhewii winéwi'wii, mi meekisohoo dara ee mi díibukoo kilaas iña buwii yéegalohiwa jom ga kilaakfa.

¹⁹ En ki'ena, mi laak haffoo, mi enndii ñaam ken. Wayee mi tumin haffoo ñaam baa en béeb doonaa mi mín kinook iña wëñ gaba kiyewinda ga Kiristaanii.

²⁰ Binaa mi en ga d'uuy yaawúu'ciinaa, mi eni yaawúu' doonaa mi nookba. Hídaa ga dii mi aycii kipessoo ga Waasii Móyíisfa tooh, binaa mi en ga d'uuy buwii ay kipesba ga Waasii Móyíisfanaa, mi tumi haffoo fodii baa ayuk gawa doonaa mi nookba.

²¹ Fodaama, binaa mi en na buwii ayussii kipesba ga Waasii Móyíisfanaa, mi eni fodii baa aycii kipesba ga Waasii Móyíis doonaa mi nookba. Moona déy, enndii an mi faali''ii Waasii Kooh; nam ki'en an mi ay kipessoo ga waasii Kiristaanii.

²² Mi en na buwaa ngëmaagaba yëgíssiinaa, mi tumi fodii baa ngëmaagari yëgíssii, doonaa mi nookba. Fodaama mi madi ga fikíi baa en béeb foda daa mi laakki ya mandfa, ee mi tum tooh bi laak gaba baa múc.

²³ Iñcaama toohca, mi tumca ndaga Hewhewii winéwi'wii, doonaa mi ban, mi laak ga iñcii cinéwi'cii wa onohifa.

²⁴ Dú ínohin dijófi' an en ga kifool kidewirohaa, béeb foolohcaa bëri fooli, wayee yíinoo rek yëri bayan ndamaa. Foolat kon jaaraa onanndúuwa kibeb.

²⁵ Foolohaa en béeb, en na kitagat faanfaagarinaa, hoonohi' hafci enaama ciyewin. Ya tumi iñaama kiheel ndamaa maaño, wayee du, du tumi fodaama kiheel ndamaa yah bi taa'.

²⁶ Mi nak, mi fooli fodaama, mi leelo kifool; mi lebirohi fodaama, mi leelo kifeek;

²⁷ faanfiigoo, mi onoofa jam, mi tumifa iña nebpoo, enndiikanaa mi hay kiyéegal buwii Hewhewii winéwi'wii bi leehaa, mi dal kijafu ga fooh.

[☆] 9:13 9: 13 Malkat Léwítík 6: 9-19; Dëteronom 18: 1-3,14.

10

Pool nak bu-Korenti kiwatum ki'aamuk koof

¹ Mbokcii, mi waa' d'ú níndísuk iñaa hewee ga caasamuncaagaruuda: man ba béebba, ba enee ga fildoo yaayeelaa kuliyukee waasaagabada, ee ba béebba ba paaffa giyyaa gaa.

² Daama, ga fildoo yaayeelaa na ga d'uuy giyyaa, man na béebba ba bētisi'ussa ki'en wínoo na Móyíis.

³ Béebba, ba bokka kiñam ñamah wínoo waa Kooh oneebada.

⁴ Béebba, ba bokka ki'an ban ga músúmaa Kooh oneebada. En ki'ena, ba béebba, ba anee ga músúmaama Kooh meydohee ga atoh, waa bedeebada. Atohaama Kiristaanii yeri.

⁵ Moona déy, iñaa wēñ kiyewin gabada pesséerí ga iñaa neb Kooh, keri tah ba boolukka yínoo yínoo ga d'uuy egi'-dúndagaa.

⁶ Iñcaama laakka doonaa d'ú malak gacanaa, d'ú watuk kitaabuk neblaak-kumuun cibóní' foda gaba.

⁷ D'ú jomin ban kiwatum ki'aamuk koof foda bínnoo gaba tumee kada. B'ídu ga Kéyítfaa an: «buwaa yunnga, ba aawwa kiñam na ki'an, lēhí'ta ba kolukka, ba aawwa ki'eeñjoh.»[☆]

⁸ Watukat ban kifaanuk na baa en béeb foda bínnoo gaba tumee kada: bo' bijúnni-daan'kaah-kanak na bijúnni-kaahay (23.000) kaanussa ga bes wínooda.

⁹ Du watukat kitoon Ha'mudii foda bínnoo gaba tumeeke ee gon'ca d'obpaba, ba kaanndada.

¹⁰ Watukat kiña'sukoh iñaa aaw ga Kooh foda bínnoo gaba tumeeke ee malaakaa Kooh san'ku'ida d'úbí'tabada.

¹¹ Kofeelcaama dalla bicaasammbuu doonaa d'ú malak gacanaa d'ú watuk, ee ca bídussa doonaa ca yúunnduu d'ú bii d'ú en na kipes ga jamaanucii mēeñjohda.

¹² Kon nak, baa fu foon an fu yégisin gík béeb watuka, enndiikanaa fu hay kikeen.

¹³ Laakkii coonufaa t'íkukkúu, faa b'ibo' biliis koorukkiifa. Iñaa Kooh dígoh tooh tummbi, ee ya iisanndiirúu d'ú t'íku coonufaa paaf daa doolicaagarúu eem. Saycaa coonu t'íkukkúu tooh, Kooh waayuki'túu ban halaa d'ú rēcohan en d'anaa d'ú yégis ga f'íkii coonucaama.

¹⁴ Kon, d'ú bii mi keeñkinda, úsaayat tooh iñaa en koof.

¹⁵ Mi inohin an mi wo' na buwaa laakin hel, kon iñuma mi wo''úudfa malakatti bi jof.

¹⁶ Kaasii wibarkéelí'wii tah d'ú gērēmi Koohda, saycaa d'ú anwa tooh, enndii wēri teewoh ñífi Kiristaanii aamuki'tuu tah d'ú en wínoo naridane? Ee mbúuriima d'ú weeli kiñamda, enndii wēri teewoh faanfii Kiristaanii sarahohu tah d'ú en wínoo naridane?

¹⁷ Mbúurú wínoo wēri laak, ee hídaa ga dii d'ú yewinda tooh, d'ú en faan fiino, ndaga d'ú béebpuu d'ú bēri boki kiñam ga mbúurii wa wínooda.

¹⁸ Malakat ga heetaa Isarayeel, binaa ba tum sarahaa, buwaa ñami koynohkaa sarahaada, ba enirii wínoo na Koohe?

¹⁹ Mi waa' ya kiwo' daama? Koynohkaa tumu sarahda, ka na kooffaa tooh, ca laak jeriñ hene?

²⁰ Ó'óo, mi waa' kay kiwo' an sarahcaama tumu ga koofcaada, en ki'ena ca aawi ga seytaanicii, wayee aawiri ga Kooh. Ee nak, mi waa'tii d'ú bok dara na seytaanicii.

²¹ D'ú mínoo ki'an kaasii Ha'mudii, d'ú an ban kaasii seytaanicii. D'ú mínoo kiñam ga kankii Ha'mudii, d'ú ñam ban ga kankii seytaanicii.

²² Ati d'ú waa' ki'ayluki' Ha'mudii? Ati d'ú foon an d'ú wēñji dooli?

[☆] 10:7 10: 7 Malkat Eksoot 32: 6.

Tumat tóoh bi Kooh laak ndam

²³ Kayoh an «Iñaa neɓ bo' tóoh, mínndi kitum», wayee enndii tóoh jof kitum. Iñaa neɓ bo' tóoh, mínndi kitum, wayee enndii iñaa en tóoh yégísdí buwii ga ngëmiigaba.

²⁴ Ken hanat kiheel rek iñaa gën gari, wayee ya heelat ban iñaa gën ga mooroomci.

²⁵ Béeb iñaa toon ga marsi, dú míninndi kiñam ee kaa meekisohat ki'ínoh yen ga, en danaa dú yahoo hel ken.

²⁶ En ki'ena, Këyítfii wo' an: «Kakayfii na béeb iñcii en gada, cuu Ha'mudii»✧.

²⁷ Binaa baa gëmbii ga Yéesu, bayyúu kiñam ee dú took kikaraa, iñaa dú tofdu tóoh ñamat ee kaa meekisohat ki'ínoh yen ga, en danaa dú yahoo hel ken.

²⁸ Wayee bo' wo''úu an: «Koynohkii meyoh ga kii tumsee sarah ga kooffaada», kaa ñamatka ndaga baa yéegalinnúuka yaama, kisanj hel ken yah ga iñaamada.

²⁹ Mi wo' loo kiyah helaa, enndii waa garúu tahhoo kiwo' wayee waa gari. En ki'ena, mi mínin kitum iñaa neɓpoo, wayee mi yahka ya kitumoh mi yahi hel bo' yiliis bi baama atti'iroo ga tumeencaagoo caama.

³⁰ Iñaa mi ñam ee mi gërëmin Kooh gawada, iñii tah ya bo' yeeroo kiñaawal ga ñamahaama mi gërëmoh Kooh gawada.

³¹ Kon, waa dú ñam, waa dú an, béeb iñaa dú mín kitum, ndamaa Kooh hotukat ga.

³² Kaa tumat dara iñaa tahan kibúuk buwii ga baakaa', ennda ga yaawúu'cii, ennda ga buwii enussii yaawúu'da, béeb bu-jaangii Kooh.

³³ Tumat fodiigoo: ga iñaa en tóoh, mi guu'guuluki ga kitum iñaa neɓ buwii béebba. Mi heeloo iñaa gën garoo rek, mi heeli iñaa gën ga biɓo' biyewin, doonaa ba múc.

11

¹ Taabukattoo ga iñii mi tumida, fodii dii mi ban, mi taabuk Kiristaada.

Ekuk beti na yaal ga duuy jaangu

² Mi yii kañnjúu ga dii dú bii níndísukkoo ga iñaa en tóohda na ga dii dú abin yah kanak ga iñcii mi jégí'túuda.

³ Wayee nak, mi waarin dú ínoh iñii yii: Ga yaaloo yaal, Kiristaanii en hafa. Ga beti nak yaal yëri en hafa ee ga Kiristaanii Kooh yëri en hafa.

⁴ Béeb yaal, yaa en na kikiim Kooh wala kiyéegaloh wo'eenaa meyoh ga Kooh, binaa ya ekuk baanunaa lak ya e'tii Kiristaa yii en hafda, cée'.

⁵ Ee beti, binaa fa en na kikiim Kooh wala kiyéegaloh wo'eenaa meyoh ga Kooh, ya tes haf buucuuca, lak fa e'tii yaal yii en hafda, cée': fa man na betifaa húusukin.

⁶ Kon, binaa beti mísoorukkiinaa, fa namat kinenuk hen. Ee waa kihúusuk wala kinenuk iñaa kaci ga beti, kon ya mísoorukat hen.

⁷ En ki'ena, yaal jomoo ki'úul hafaagari ndaga ya nataal Kooh ee yëri teewoh ndamii Kooh. Beti nak, yëri teewoh ndamii yaal.

⁸ En ki'ena, Kooh beɓpii ga beti ya sakka yaal, wayee ya beɓ ga yaal, ya sakka beti.

⁹ Enndii yaal yëri Kooh sak ndaga beti. Beti yëri Kooh sak ndaga yaal.

¹⁰ Iñaama tah, beti jomin ki'úul yen ga hafaagari, kiteewoh an yaal en hafa, ee ban, ndaga malaakacii.

¹¹ Moona déy, ga enii du en wínoo na Ha'mudiida, beti mínoo kika' hançi ya foñ yaal ee yaal mínoo kika' hançi foñ beti.

¹² En ki'ena, daa beti bewohu ga yaal sakussada, yaal ban límukohi ga beti ee ba banak, ba meyoh ga Kooh.

¹³ Malakat ga haffúu rek, jekin moos beti kími Kooh, ya tes haf buucuuce?

✧ 10:26 10: 26 Malkat Kañcaa 24: 1.

¹⁴ Dú malak ga dii ëldúna en d'anaa, d'ú hay kihot an kibay fen fihóorí' enndii ndam ga yaal.

¹⁵ Ee ga beti nak, iñaama ndam gari. En ki'ena, fen fihóorí' eru beti kikún hafaagari.

¹⁶ Binaa laak baa waa' kinookoh ga iñcumanaa, ya ínohat an dí tumoo giliis gaa dal guma ee buwii ga jaangii Koohda tumoo iñaama ban.

Cuunínfi Ha'mudii

¹⁷ Ga iñii mi yah kiwo' yii nak, mi kañorúu ga: hídohcii laaki ga díkaantirúuda ëewdohhiirúu fíki ga waasii wayee ca baatirúu kisoofdoh fenoo.

¹⁸ Ee sah, ga iña mi d'eb kikelohda, an: saycaa d'ú hídoh kikíim Kooh tooh, kihégískoh laak ga díkaantirúu ee iñaama mi saminndi kigem.

¹⁹ En ki'ena, kihégískohkum ga díkaantirúuda jom kilaak hen, doonaa buwii ga díkaantirúu yégisin gíkda, ba hotuk.

²⁰ Kon binaa d'ú hídirukohaa, d'ú mínoo kiwo' an cuunínfi Ha'mudii f'eri d'ú en na kiñam.

²¹ En ki'ena, saycaa d'ú hídoh kiñam tooh, baa en béeb gaawtuki kiñam kanukaagari. K'eri tah laaki garúu buwaa ñammbii ee lak bínoo baa laal.

²² En lak kiñam na ki'an don hídiróhhúuna, d'ú mínoo ki'eem ga kaancaagarúune? Iñii tah ya d'ú faali''ii bu-jaangii Kooh? Iñii tah ya d'ú kikaci'lukohi buwii hóomí'tiida? Dú waa' mi wo''úu ya? Mi kañattúu ga iñaamane? Múk, mi kañoorúu!

²³ En ki'ena, mi jégí'túu iña mi bewoh ga Ha'mudiida an: ga wekaa Yéesu, Ha'mudii tíku ga yah buwaa sagohee narida, ya bebpa mbúurú,

²⁴ ya g'ëremmba Kooh gawa, ya weelsohhawa, ya wo''a an: «Wii w'eri en faanfiigoo erohu ndaga d'úda; tumat iñuma, d'ú níndísukohiroo.»

²⁵ Fodaama ban, ga waa ba léehí'ta, ya bebpa kaas-biiñ, ya wo''a an: «Wii w'eri teewoh kifiliimunkii ki'askii Kooh pok na buwiigari, kooroh ga nífiigoo yah ki'aamu ndaga d'úda. Saycaa d'ú an ga tooh, tumat ka kiníndísukoo.»

²⁶ Saycaa d'ú ñam ga mbúuriima, d'ú an ga kaas biiñiima tooh, lak d'ú yéegaloh kikaankii Ha'mudii ee iñaama yah bi ga daa ya hayan.

²⁷ Kon nak, béeb baa fu ñam ga mbúurii Ha'mudii, wala fu an ga kaasiigari ee fu e'tiiri cé'e' ganaa, ínohaa an fu tooñin faanfii Ha'mudii, fu tooñin nífiigari.

²⁸ Kon baa en béeb malaksukohat hafci dijófi', léehíraa ya han kiñam ga mbúuriima, ya an ga kaasiima.

²⁹ Baa fu ñam ga mbúuriima, fu an ga kaasiima, ee fu halaattii ga faanfii Ha'mudiinaa, ínohaa an fu nookin aylukaa Kooh ga dookfu.

³⁰ Iñaama tah kidúukool na kihii boon yewin garúu, bi biyewin garúu kaanin.

³¹ Wayee nak binaa d'ú dewoh ga kimalaksuk haffuunaa, Kooh atti'ooruu.

³² Ee binaa Ha'mudii atti''uu watinaa, ya ennduu na kiko' doonaa b'eriinaa ya yah ki'atti' buwii bibóní'bii kikaanda, d'ú bokidohsoo ga.

³³ Kon mbokcii, binaa d'ú hídirukoh kiñam cuunínfaa Ha'mudiinaa, yaa en béeb sekát mooroomci.

³⁴ Laak yaa yaab lool garúunaa, ya ñamat ga kaanci paay, doonaa hídohciigarúu enoo iña tahan Kooh atti''úu. Iñcum tes mi jom kilógísohda, binaa mi hay dumanaa, mi malakca.

12

Iñcii Helii yisela'í'yii onohida

¹ Mbokcii, d'ú hay ga loo iñcii Helii yisela'í'yii onohid'anaa, mi waa'tii dara appúu kúmpa ga.

² Dú ínohin an, kudewaa, ga wii d'ú pes ga kiyiifa'da, d'ú nooksee fodii búumí', d'ú baa jaamuk koof, iñcaama mínoo kiwo'da.

³ Kërí tah, mi waarin d'ú ínoh iñii yii dijófi': baa taam na Helií Kooh, wo'oo an Yéesu araamin. Ken mínoo kiwo' ban an Yéesu yërí en Ha'mudii, enndii an Helií yisela'í'yii yërí onndika kiwo'aa.

⁴ Iñcii Helií yisela'í'yii onohida, ca wóotírohin, wayee Helií onohica'da ya yínoo.

⁵ Iñcii sasohu kitumda, ca wóotírohin, wayee Ha'mudii sasohca'da ya yínoo.

⁶ Iñcii Kooh oni buwii kitumda, ca wóotírohin, wayee ya yii ya mínlukoh béeb kitum iñaa en tóohda, ya yínoo.

⁷ Fodaama, baa en béeb garuu laakin iñaa Helií yisela'í'yii onndi ki'amdoh béeb buwii gëmindá.

⁸ Yii, Helií onndi kiñaañ ga kiwo'; yay, Heliíma onndi kilaak hel ga kiwo'.

⁹ Heliíma onnda bo yiliis kilaak ngëm wiyëgísí'; Heliíma wa rekda, wa onnda ban bo' yiliis kiwëkí' d'úukoolí';

¹⁰ yiliis yaa, Heliíma onndi kimín kitum kintaan. Bo' yiliis, Heliíma onndari kiyéegaloh Wo'eenaa meyoh ga Koohda; yiliis, Heliíma onndari kimín ki'ínohsoh iñaa meyoh ga Helií Kooh na iñaa meyoh ga helcii cibóní'cii. Bo' yiliis, Heliíma onndi kiwo' lakcaa bo'-súusúus kelohooa; yiliis, Heliíma onndi kilógísoh lakcaama.

¹¹ Heliíma onohi iñciima tóohca'da, ya yínoo doṅ. Yaa en béeb ya wa'taa iñaa bokkii na waa mooroomfu, foda ya waarohka'da.

Jaangii mëdírohu na faan bo'-súusúus

¹² En ki'ena, faan fa fiino, wayee cée'cii en ga'da yewinin. Cée'cii béebca nak, ga dii ca hín kiyewinda tóoh, béebca cëri bok ennda faanfii fa fiino. Man fodaama ga Kiristaanii.

¹³ Du béebpuu, d'ú bëtísi'u ga Heliíma en wínooda, kibok ki'en faan fiino ga Kiristaanii: ennda yaawúu', ennda baa enndii yaawúu', ennda ñaam, ennda baa enndii ñaam, d'ú béebpuu d'ú bokin ki'ëníru ga Heliíma.

¹⁴ En ki'ena, faan enndii cée' wínoo, wayee ca yewinin.

¹⁵ Binaa kot wo' an: «Waa mi enndii yah, mi bokkii ga faanfii», iñaa enndii kayoh. Ki'enndii yah, hoonohoowa ki'en cée' ga faanfii.

¹⁶ Ee binaa nof wo' an: «Waa mi enndii kuhas, mi bokkii ga faanfii», iñaa enndii kayoh. Ki'enndii has hoonohoowa ki'en cée' ga faanfii.

¹⁷ Binaa bo', faanfaagari béebfa enee tóoh hasaa, eneenaa ya mínan na kikeloh? Ee bo', faanfaagari enee tóoh nofaa, eneenaa ya mínan na ki'éeñduk?

¹⁸ Kooh nak, cée'cii ga faanfida, waa en tóoh ya hanohdinwa ga daa ya waarohwada.

¹⁹ Binaa faanfii béebfa enee tóoh cée' wínoo dogaa, eneenaa wo'soo faan.

²⁰ En ki'ena, cée'cii ga faanda yewinin wayee béebca cëri bok ennda faanfii.

²¹ Kon, kuhas mínoo kiwo' yah an: «Mi laakkii sooli garaa!». Ee haf mínoo kiwo' kotcii an «Mi laakkii sooli garúu!».

²² Iñaa saha mínoo kilaak. Cée'cii ga faanfii ee d'ú am an ca wëñ kilaakoo doolida, ca laakin solu wiyaak.

²³ Cée'cii en ga faanfii ee d'ú tíkkii darada, cëri d'ú wëñ ki'e' cée'. Fodaama, cii en ga faanfii ee ca moroo kiwo'da, toputu'si hen bi jof.

²⁴ Ee cée'cii en ga faanfii ee ca hotukinda, soolukkii kitoputu' iñaa hinda. En ki'ena, Kooh sakín faan ya tummba bi cée'cii tíkussi darada, ca wëñ ki'eru cée'.

²⁵ Ya tumín iñaa, en d'anaa kihëgískoh laakoo ga díkaanti cée'cii faanfii, wayee waa en béeb amdoh caa tesda.

²⁶ Binaa laak iñaa mesik cée' wíinoo ga faanfiinaa, béeb cée'cii tesda yéen mesiklaataama. Ee binaa cée' wíinoo ga faanfii eru ndamaa, béeb cée'cii tesda céri boki nawa kinebluk.

²⁷ Dú béebpúu, dú béri en faanfii Kiristaa, ee baa en béeb garúu ya cée' ga faanfii fiima.

²⁸ Kooh fal buwii ga jaangii fodaama: ya kuliyuki' apotaa'cii, ya tíkka seldiiga-Koohcii ga, ya tikissa jégírohccii ga. Lée'hí'ta buwii ya on kimín kitum kintaanda tikka ga, bii ya on kimín kiwéki' dúukoolda tikka ga, bii ya on kimín kidímalohda tikka ga, bii ya on kimín kikuliyuk mboolooda tikka ga, bii ya on kimín kiwo' lakcaa bo'-súusúus kelohooda han ga kitik.

²⁹ Man enndii béeb en apotaa'? Man enndii béeb en seldiiga-Kooh? Man enndii béeb mín kijégíroh? Man enndii béeb mín kitum kintaan?

³⁰ Man enndii béeb mín kiwéki' dúukool? Man enndii béeb mín kiwo' lakcaa bo'-súusúus kelohoo? Man enndii béeb mín kilóogísoh lakciima?

³¹ Kon, kaantukohat kilaas ga iñcii Helii yisela'í'yii onohi wēñ kiyakda. Diimada nak, mi hayyúu kiteeb waas wiliis waa gēn waascii toohca.

13

Kiwaaroh wēñ kiyak iñaa en tooh

¹ Luu enee an mi mínin kiwo' béeb lakcii buwii na ban caa malaakacaa, binaa mi waa'tii buwiinaa, lak mi enndii dara. Mi man na jēelēelaa en na kitíp wala hanaa en na kitíp ee ca newoo ga nof.

² Luu enee an Kooh oninndoo kiyéegaloh wo'eenaa meyoh gari, mi ínoh kumpafaa en tooh, mi laak hel ga iñaa en tooh, mi laak ngēm wiyégísi' waa onanndoo kimín kitool janjan sah, en an mi waa'tii buwiinaa, lak mi enndii dara.

³ Luu mi warohee béeb alaliigoo buwii laakooda, mi eroh ban faanfigoo, fa tēkíru*;
binaa mi waa'tii buwiinaa, iñaaama laakdooroo jeriñ wíinoo.

⁴ Kiwaaroh taam na kimúuñdoh, kiwaaroh taam na kijof ga mooroomfu, kiwaaroh taambii na ki'iñaan, ka taambii na kindamuk, ka taambii na kibéwí' haffu.

⁵ Baa waarin bo' aasoo ga iñaa apohin kaci, ya heeloo rek iñaa gēn gari hanji, gaawoo ki'ayluk, aboo aylook.

⁶ Baa waarin bo' safaroo ga iñaa júbpíi wayee safari ga iñaa en kayoh.

⁷ Baa waarin bo' múuñdi béeb hen ga tooh, ya laaki ngēm ga iñaa en tooh, ya laaki yaakaa' ga iñaa en tooh, ya tooki kikoork iñaa en tooh.

⁸ Kiwaaroh faayoo. Kiyéegaloh wo'eenaa meyoh ga Kooh hay kileeh bes; kiwo' lakcaa bo'-súusúus kelohoo hay kileeh bes; kilaak hel hay kileeh ban.

⁹ En ki'ena, dú ínohoo bi mat ee wo'eencii meyoh ga Kooh dú yéegalohida, dú wo'ooa bi mat.

¹⁰ Wayee iñaa matinda hay bérinaa, iñaa mattii leeh.

¹¹ Wii mi en oomaada, wo'eenndoo enee wo'een oomaa, halaattoo enee halaat oomaa, helloo enee hel oomaa. Ga dii mi enin yaakda, mi foñin iñaaama oomaa enukohida.

¹² Watifii wati, dú elmísi hen fodii baa malak ga seetufaa lee'tii. Wayee bes waa hay, dú hay kihot jemeet ga hasciigaru. Watifii wati ban, iñii mi ínohda mattii, wayee bes waa hay, mi hay ki'ínoh bi mat fodii dii Kooh ínohhooda.

¹³ Diimada nak, enaamacii kaahaycii cii céri lísan kilaak bi taa', ennda: ngēm, yaakaa' na kiwaaroh; ee wii wēñ ga kiyakda wéri en kiwaaroh.

* **13:3 13: 3** Laakin lēegísohcaa wo' daama an: «mi eroh ban faanfigoo, mi bēwí' haffoo ga»

14

Kiwo' ga lakaa bo'-súusúus kelohoowa na kiyéegaloh wo'eenaa meyoh ga Kooh

¹ Kon díirukat kiwaa' mooroommbúu. Kaantukohat kilaas ga iñcii Helii yisela'í'yii onohida, wěnaa ga kiyéegaloh wo'eenii meyoh ga Kooh.

² En ki'ena, binaa bo' wo' ga lakaa bo'-súusúus kelohoonaa, ya wo''ii na buwii, wayee ya wo' na Kooh kep, ndaga ken ínohoo iña ya wo'da. Ya wo' wo'eenca en kúmpa, caa Helii yisela'í'yii onndi kiwo'.

³ Wayee baa yéegaloh wo'eenaa meyoh ga Kooh, wo' na buwii kiyégísí' ngémaagaba, kidaasba na kidéli' helcaagaba.

⁴ Baa wo' ga lakaa bo'-súusúus kelohoo, ya baat kiyégísí' ngémaagari ga hafci. Baa yéegaloh wo'eenaa meyoh ga Kooh, ya yégísí' ngémaa bu-jaangaa béebba.

⁵ Mi waarin dú béebpúu dú wo' lakaa bo'-súusúus kelohoo, wayee mi wěñ kiwaa' dú yéegaloh wo'een, caa meyoh ga Kooh. En ki'ena, baa yéegaloh wo'eenaa meyoh ga Kooh ga lakaa buwaa kelohin, yéri wěñ buwaa kilaaki' jeriñ loo baa wo' ga lakaa bo'-súusúus kelohoo, wala book ya lóogísoh iña ya wo'da, en d'anaa, ya on béeb bu-jaangaa kiyégís ga ngémaagaba.

⁶ Mbokcii, binaa mi hay garúu, mi wo' narúu lakaa bo'-súusúus kelohoonaa, jeriñii wiida mi laakdanndúu? Iña gēnda kay, wo'eenaa mi wo'an narúuda ínohlukohhúu iña Kooh teeβpoo, wa ínohlukohhúu yen, wa yéegallúu wo'eenaa meyoh ga Kooh wa kijégí'túu.

⁷ Malakat ga iñcii típsida, fodii mbiib na riiti: binaa típaagaca koo'tii waasaa, bo' mínan na ki'ínoh iña mbiwaa wo'da wala riitaa?

⁸ Ee ban kúlúβ, binaa típussii bi lee', buwaa ínoh iña laakdanaa, bii meyanba kiheñohnee?

⁹ Fodaama ban, dú wo' lakaa bo'-súusúus kelohoonaa, buwaa tuman na bi ba ínoh iña dú wo'da? Madan na dú wo' ga uurisii rek.

¹⁰ Lakcii ga éldúnada, ga dii ca hín kiyewinda tooh, waa en béeb gaca laakin buwaa laakiwa.

¹¹ Binaa bo' wo' lak ee mi kelohoowanaa, baa wo' lakaada mi man gari fodii baa meyoh ín ee ya man garoo ban fodii baa meyoh ín.

¹² Kon nak, dú bii dú kaantukoh ga kilaas ga iñcii Helii yisela'í'yii onohida, namat kiheel kiwěñí' ga iña yégísdan ngēmii bu-jaangii.

¹³ Kéri tah, baa wo' lakaa bo'-súusúus kelohoonaa, ya kíimat Kooh onndi kimín kilóogísoh iña ya wo'da.

¹⁴ Binaa mi kíim Kooh ga lakaa bo'-súusúus kelohoonaa, keeñaagoo waa ga iña mi kíimda, wayee helaagoo gaa ga.

¹⁵ Kon mi jom na kitum? Mi kíim Koohaa, mi kíimanndi na keeñiigoo ee mi kíimaanndi ban heliigoo en ga iña mi wo'da. Mi yeek Koohaa, mi yeekanndi na keeñiigoo ee mi yeekanndi ban heliigoo en ga iña mi wo'da.

¹⁶ Fu en na kigèrēm Kooh na keeñaagaraa doŋ, fu wo' ga lakaa bo'-súusúus kelohoonaa, baa en daama ee en sagac ga iñaamada mínan na kiwo' «Aameen» ga iña fu wo'da ee lak ya ínohoo iñcaa fu wo'da?

¹⁷ En ki'ena, fu gèrēmin Kooh bi jofin, wayee yii en daama ee sagac ga iñaamada, ngémaagari, fu baattiiwa kiyégísí'.

¹⁸ Mi gèrēmin Kooh ga dii mi wěñnjúu béebpúu kiwo' lakaa bo'-súusúus kelohooda,

¹⁹ wayee ga duuy jaangu, kiwo' toonaa tiyētúus taa bo' mín ki'ínoh gēnelloo kiwo' toonaa tijúnni-daankaah (10.000) ga lakaa bo'-súusúus kelohoo.

²⁰ Mbokcii, dú en na kihalaat ga yena, kaa bayat hel oomaa. Iña aaw ga yibóní', madat na oomaa ga, wayee en ga iña aaw ga kihalaataa, enat yaak.

²¹ Bíduunun ga Këyítfaa an:

«*Ha'mudii wo' an:
Mi hay kiwo' na heetaama ga lakaa ba ínohoo,
kooroh ga kúuw buwaa meyoħ ín,
wayee bi wati ba yahhiiroo kisúkúruk»✧.

²² Kon, binaa bo' wo' lakaa bo'-súusúus kelohoonaa, enndii buwaa gëmindá tahka, wayee iñaama teeb buwaa gëmbiida an Kooh waa'tii naba kiwo'. Wayee binaa bo' yéegaloh wo'eenaa meyoħ ga Koohaa, enndii buwaa gëmbiida tahka, wayee iñaama en kiteeb buwaa gëmindá an Kooh waarin naba kiwo'.

²³ Kon binaa bu-jaangaa béebba hídirukoh, béeb aaw kiwo' ga lakaa bo'-súusúus kelohoonaa, buwaa enu sagac ga iñaama, wala buwaa gëmbii duum aasu garúunaa, ba wo'andii an dú nam kidof hene?

²⁴ Ee binaa béeb aaw kiyéegaloh wo'eenaa meyoħ ga Koohaa, baa gëmbii duum wala baa en sagac ga iñaama aas garúunaa, iña ya keloh béeb wo'da hayyi ki'on kihot baakaaraagari ee ya ínoh an ya atti'uunun.

²⁵ Fodaama, iñcaa ðaakukee ga keeñcida, ya meyoħca fañ. Daama ya hay kiyí', ya yíp púk, ya jaamuk Kooh ee ya wo' ga fíkí béeb an kayoh-kayohda Kooh yii ga leloorúu.

Daa dú tíndan jaangiida

²⁶ Kon mbokcii, iñii yiida jom kilaak? Binaa dú hídoħ, yii jom kiyeek Kooh, yii kijégíroh, yíinoo kiwo' iña Kooh teebpi, yiliis kiwo' lakaa bo'-súusúus kelohoo, yiliisyaa kilóogísoħ wo'eenama. Iñcaama tumsat kibaat kiyégísí' ngëmaa buwaa.

²⁷ Binaa laak buwaa yah kiwo' lakaa bo'-súusúus kelohoonaa, bo' banak wo'at. Yewin bi yewinaa baahay wo'at ee enat yíinoo yíinoo, laak baa lóogísohi.

²⁸ Laakkii baa lóogísohanaa, ba hanat kiwo' dara ga fíkí mbooloomaa, ba wo'at ga helba eem ga díkaantiiba na Kooh.

²⁹ Binaa laak buwaa yah kiyéegaloh wo'eenaa meyoħ ga Koohaa, enat bo' banak wala baahay baa wo'an ee bíinoo malaksukoh iña ba wo'da ati kayoh.

³⁰ Wayee bo' yiliis yaa en daama, laak iña Kooh teebpinaa, yaa en na kiwo'da, ðekohat.

³¹ Dú béebpúu dú mín kiyéegaloh wo'eenaa meyoħ ga Kooh, wayee enat yíinoo yíinoo, en ðanaa béeb mín kijañ yen ga wo'eenaa dú wo'da ee daasba ga ngëmaagaba.

³² Buii yéegalohi wo'eenaa meyoħ ga Koohda matuunun ga daa ba tíidiri iñiima Helii yisela'íyii onba kitumda.

³³ En ki'ena, Kooh enndii Kooh logoh-logoh wayee ya Kooh jam.

Dú jom kitum fodii ka tumsi ga ðuuy toħ jaangucii buwii en buu Koohda,

³⁴ binaa dú hídirukohaa, beticum ba ðekohat. En ki'ena, ba onussii da kiwo', ba jom ki'is toħ ga yah yaalcum fodaa ka bídu ga Waasaa Móyísda.

³⁵ Binaa ba waa' ki'ínohaa, ba sekat bi ba le' kaan, ba meekis yaalba. Beti tuuk ga jaangu wo'i, iñaama jekkii.

³⁶ Dú foon an wo'eenii Kooh límukoh garúune? Ati dú foon an dú doñ dú bërí laas gawa?

³⁷ En laakin garúu baa tík hafci an ya sëldíiga-Kooh, wala an ya yii na Helii yisela'íyiinaa, ya jomin kitook an iñii mi bíndúu yii yërí Ha'mudii nakoh.

³⁸ Ee binaa laak baa tookkii iñii mi wo'danaa, ya ínohat an Kooh tookkiiri ban.

³⁹ Kon mbokcii, kaantukohat ga kiyéegaloh wo'eenaa meyoħ ga Kooh wayee kaa hoonohat ken kiwo' lakaa bo'-súusúus kelohoo.

⁴⁰ Iña dú tum toħ, tumatwa daa wëñ kimo' ee hanat kilaak logoh-logoh.

✧ 14:21 14: 21 Malkat Ísayii 28: 11-12.

15

Kimílískaa Kiristaanii

¹ Mbokcii, mi enndúu na kiníindís Hewhewii winéwí'wii mi yéegaleerúu, dú laassawa ee dú abin gawa bi wiyégísinda.

² Hewhewiima wëri onanndúu kimúc binaa dú am wa bi yégís fodaa mi yéegaleerúuwadanaa. Binaa dú ammbiwa dānaa, ngëmiigarúu enin sooy.

³ Mi dëbpúu kijégí' iñaa mi ga kihaffoo mi laaseeda, ee wëri en an: Kiristaanii kaanin ndaga baakaa'ciigaruu fodaa ka bídu ga Këyítfaada,

⁴ ya acussa, ee ga besaa wukaahaywaa ya mílissa ga buwaa kaaninda fodaa ka bídu ga Këyítfaada.

⁵ Waa ennda da, ya feeñukka Pee*, tíkka ga ya feeñukkaa béeb apotaa'caa bidaan̄kaah na banakbaa.

⁶ Tíkissa ga, ga waas kínoo ya feeñukka ga tēelíbēecaagari iñaa wēñ fibo' bitémée'-yētúus (500). Ga buwaama, laakin buwaa kaan ga wayee iñaa wēñ gabada yii lís kipes.

⁷ Lēehí'ta, ya feeñukka Saak, tíkka ga, ya feeñukka apotaa'caa béebba.

⁸ Ga buwii ya feeñukda, mi yëri mēēñjoh ga, mi yii mi man na liiraa mattiida.

⁹ En ki'ena, mi yëri hanoh fenoo ga apotaa'cii béebba. Joobinndoo sah kibayu apotaa', ndaga mi dēkee ga kihatal ga kipes bu-jaangii KooH.

¹⁰ Wayee KooH ga kijofkiigari yëri onndoo ki'en bii mi en da, ee kijofkii ya teebpooda enndii sooy. Ee sah, mi lēgēyin iñaa paaf iñii apotaa'cii bínoo lēgēyda. Wayee nak enndii mi, kijofkii KooH taam narooda kēri lēgēyka.

¹¹ Waa en mi, waa en apotaa'cii tesda, Hewhewiima wëri dí en na kiyéegaloh, ee wëri dú gēm.

Buwii kaaninda hay kimílisu ban

¹² Waa dí yéegaloh an Kiristaanii mílisiin ga buwaa kaaninda, mín na ki'en laak garúu buwaa wo' an kimílís laakoo?

¹³ En an kimílís laakoonaa, ya Kiristaanii ban mílissii.

¹⁴ Ee en an Kiristaanii mílssiinaa, iñii dí yéegalohda dara gaaga ee ngëmiigarúu enin buucuuc.

¹⁵ Ee ban, dí seedi'din KooH iñaa laakkii ndaga dí yéegaloh an ya mílisdin Kiristaanii ee lak ya mílisi'tiiri, waa an buwaa kaaninda mílisanndii.

¹⁶ En ki'ena, en an buwii kaaninda mílisanndiinaa, ya Kiristaanii ban mílissii.

¹⁷ Ee en Kiristaanii mílssiinaa, ngëmiigarúu enin sooy ee dú bii lís kikoork baakaa'ciigarúu.

¹⁸ Ee en fodaamanaa, béeb buwii kaanu na ngëmaagaba ga Kiristaaniida níli'uunun.

¹⁹ En an yaakaarii du laak ga Kiristaada eem ga kipeskiigaruu ga ëldúna rekaa, laakkii bo'-súusúus yaa cal kiyerem bi paaffuu.

²⁰ Kayohfii nak fëri en an Kiristaanii lēgísín halaa kimílís, ee fodaama ya teewohin an buwaa kaaninda hay kimílisu.

²¹ En ki'ena, bo' yínoo yëri haydoh kikaan, fodaama bo' yínoo yëri haydoh kimílís ban.

²² Fodii dii buwii béebba hay kikaan ndaga dii ba en wínoo na Aadamada, fodaama ban, béeb buwii en wínoo na Kiristaaniida, ba hay kiboyukis kipes,

²³ wayee baa en béeb na wahtaagari: Kiristaanii lēgísín halaa, mílisiin, ee bëríinaa ya hayisanda buwii en buucida mílisu.

* 15:5 15: 5 Teekaa «Kefaas» wëri wo'u ga bíncii dii.

²⁴ Lëehíraa, kileeh ëldúna tík ga: Kiristaanii hay kidúbí' béeb iñcii ga díkaanti dook na kakayda, béeb cii en na kinguuruk ga ëldúnada, béeb cii laakin dooli ga ëldúnada, lëehíraa ya ík Kooh Paamudii nguurii.

²⁵ En ki'ena, Kiristaanii jom kinguuruk bi ga daa ya togan ga dook béeb buwii sagoh narída.

²⁶ Ee kikaan kërí en iñii sagoh na buwii méeñjoh kidúbíruða,

²⁷ ndaga bidu ga Këyítfaa an: «Ya togin ga dook tooh.» Wayee leerin an wo'eeniima an: «ga dook toohda», Kooh bokkii ga, ya yii ya onndi kitoŋ ga dook toohda.

²⁸ Ee binaa Kiristaanii toŋ ga dook toohaa, ya kowukii, ya hay kitík tooh ga yah Kooh yii oneeri kitoŋ ga dook toohda. Fodaama Kooh hay kinguuruk, gom ga tooh.

²⁹ Laakin buwaa bëtísi'uki ga teek buwaa kaaninda. En an kimílís laakoonaa, iñaama laak jeriñii wiida? En an buwaa kaaninda mílissanndiinaa, ba bëtísi'uki ya ga teek buwaama†

³⁰ Ee dí ban, iñii tah ya wahtaa en tooh, dí tooni kumuunndíi ga?

³¹ Mbokcii, wóorin an kooh-wíisfaa en tooh mi hídoŋ na kikaan fodii dii wóorinndoo an mi ndamukohirúu ga dii dú en wíinoo na Yéesu Kiristaa, Ha'mudiigaruuda.

³² En an heñaagoo ga teeraa Efees na rap-luufcaada eemees ga dii bo'-súusúus hotohiwadanaa, eneena wa jeriñanndoo ya? En lak buwii kaaninda mílissanndiinaa, kon dú tumat fodaa ka bídu ga këyítfaada: «Du ñamat, dú ani, ndaga kuwis dú hay kikaan.»

³³ Kaa dúkat haffúu ga iñaama: taaboh wibóní' yasohin jíku wijófi'.

³⁴ Soofdohat helciigarúu kayoh-kayohda, dú íis kibaakaa'. En ki'ena, laakin garúu buwaa ínohsoo Kooh. Kon dú jomin ga kikaci'!

Faanfaa du mílísóhu nafada

³⁵ Heyna hay kilaak baa meekisoh an: «buwaa kaaninda ba mílísan na? Ba hayisan na faanfaa man na?»

³⁶ Baama yérí lohoy hel! Binaa bo' sok pesohaa pa jom kikaan hen paay bi pa paalaa.

³⁷ Binaa bo' en na kisokaa, ya soki pesoh, mín ki'en beli wala pesoh piliis, wayee enndii kedikkaa meyi gada kërí ya sokee.

³⁸ Lëehíraa, Kooh meydoh ga pesohpaama kedik, ee ka man ga daa ya waa' ka mandá: pesohpaa en béeb na kedikkaa jom ga kimeyda.

³⁹ Iñcii Kooh binda wíinoo bokkii na mooroomci faan. Bo'-súusúus faanfaagari man hanfa, júu' faanfaagari man hanfa, selcii faancaagaba man hanca, jëncii faancaagaba man hanca.

⁴⁰ Laakin iñcaa bídu en ga asamaan, laakin ban caa en ga kakayfi. Caa en ga asamaanda meliclaataagaca manndii na meliclaatii cii en ga kakayfiida.

⁴¹ Nohii meliclaatiigawa man hanwa, ñiidii meliclaatiigawa man hanwa, olcii meliclaatiigaca man hanca. Ee sah ku'olkaa en béeb manndii na mooroomci meliclaat.

⁴² Kimílískaa buwaa kaaninda yah kiman fodaama: faanfii acsi fodii pesohpaa soku, fa nopin, wayee fa mílísaa, fa nopsisoo bi taa';

⁴³ fii acsida sepi'in ee mínoo dara, wayee fa mílísfunaa, fa hay kimo' ee líif na ndam na dooli;

⁴⁴ fii acsida iña hotu-faan, wayee fa mílísfunaa, fa yah faanfaa líif na Helaa Kooh. Waa faanfaa en hotu rek laakin, kon faanfaa líif na Helii Kooh laakin.

† 15:29 15: 29 Hewhewaama, ken ínohoo daa wa mandá. Mínin ki'en an laakee baa kaan ee lak ya bëtísi'ussii, bo' yiliis tummbaka ga teekci. Laakin buwaa halaat ban an iñaama waa' kiwo' an kibëtísi'u, ga waama, man na kiharuk ndaga béeb baa taabuk Yéesu ee took kibëtísi'unaa mínin ki'apu.

⁴⁵ Këri tah, bídu ga Këyítfaa an: «Aadama yii def kisakudfa enin bo' yaa íikin. Aadama yii méeñjoh en Kiristaaniídfa nak, enin Helii onohi kipesfa.»

⁴⁶ Bii taam na Helii Koohda enndii yëri dëwi kihay. Bii bay faanfaa fibuucuuc kesida yëri dëwi paay, lëehíraa, yii líif na Helii Koohda han kihay.

⁴⁷ Bii def kiwo'uda meyoh ga pëndël kakay, wayee bii yukanakyii meyoh asamaan.

⁴⁸ Bu-ëldúna faanciigaba man na faanfii bii def, saku na pëndëlda ee buwaa yah ga asamaanda faancaagaba madan na faanfii yii meyoh asamaanda.

⁴⁹ Fodaama, d'u nataal Aadama yii saku na pëndël kakayda, d'u hay kinataal ban Aadama yaa meyoh asamaanda.

⁵⁰ Mbokcii, íinii mi wo''úudfa wëri en an: faanfaa bayin koynoh na ñíf mínoo kilam Nguuraa Kooh ee ínaa nopin mínoo kilam ínaa yahhii kinop bi taa'.

⁵¹ Mi hayyúu kiwo' íinii yii ee en kúmpa garúudfa an: enndii d'u béebpuu d'u bëri yah kikooh ga kikaan wayee d'u béebpuu d'u hay kisúpítu.

⁵² Ínaama hay kigaaw en fan kiñépísiruk. Du hay kisúpítu binaa mbiiwaa méeñjohanda ríiraa. Mbiiwaa ríiraa buwaa kaaninda hay kimílísu, ba bay faancaa nopandii bi taa'. Du nak, d'u hay kisúpítu.

⁵³ Faanfigarúu yah kinopda hay kisúpítu fa en faanfaa nopandii bi taa', ee faanfiima yah kikaanda, fa súpítu, fa en faanfaa kaansisoo bi taa'.

⁵⁴ Binaa faanfaa yah kinop súpítu faanfaa nopandii, ee faanfaa yah kikaan súpítu faanfaa kaanandiinaa, íinii yii bídu ga Këyítfaada dal kilaak an: «Kooh laakin ndam wimëti' ga dook kikaan, ka dúbín»✠.

⁵⁵ Éey kikaan ndamiigaraa wada?

Éey kikaan kútúnkaagaraa kada?✠

⁵⁶ Kútúnkii kikaan këri en baakaa', ee baakaa' bewohi dooliigari ga Waasii Móyíis.

⁵⁷ Kooh kañsat ya yii ya onnduu kilaak ndam ga dook kikaanda, kooroh ga Yéesu Kiristaa, Ha'mudiigaruu.

⁵⁸ Kon mbokcii mi keeñukinda, abat bi yëgís, d'ú tuuk tek d'ú kaantukohat ga lëgëyii Ha'mudii; inohat an lëgëyii d'ú en na kitumi' Ha'mudiida enoo sooy.

16

Hëelísaa nëgírohu kiwosoh bu-jaangaa ga Yéerúsaleemda

¹ Diimada, d'u paafat ga loo ínaa jom kinëgírohu kidímal buwaa en buu Kooh ga teeraa Yéerúsaleemda. Tumat d'ú ban fodaa mi nak buwaa ga jaangucaa ga gohaa Galasíida.

² Dímaasaa en tooh baa en béeb ínaa ya laakida, ya nísat ga ya faan han ga kaanci. En danaa, ken sekoo mi hayaa, ínaama han kinëgírohu.

³ Binaa mi hay dumanaa, buwaa d'ú tananda, mi hay kitík kopa'caa d'ú erohanda ga yahba, mi wosba ba bayca Yéerúsaleem, mi bín këyít ba baydoh.

⁴ En sooluk mi ban mi karaa, ba hay naroo kitaam.

Ínaa Pool waayuk kitíinda

⁵ Mi hay garúu kihay wayee mi koorohan paay gohaa Maseduwaan, ndaga mi jom da kikoo'.

⁶ Mín ki'en mi hayaa, mi en narúu bi sam kimaañ, wala sah mi yuñ дума bi fiyoonfii paaf. Ee ínaama hayyúu ki'on d'ú amdohhoo ga baawiigoo bi mi le' daa mi aawda.

⁷ En ki'ena, mi waa'tii rek kikooh garúu, mi hottúunaa mi paaf. Mi yaakaarin ki'en narúu bi sam kimaañ, Ha'mudii onndookanaa.

⁸ Wayee mi yugan dii ga teerii Efees bi ga hewii Pantakot.

⁹ En ki'ena, Kooh lëgisdinndoo hal wiyaak, waa onanndoo kitum lëgëyiigari dii, hídaa dii buwii mi jom naba kilenkoh yewinda tooh.

¹⁰ Binaa Tímotée le' dumanaa, abatti yah kanak, en d'anaa keeñci soos, ndaga fodiigoo ya tum lëgëyii Ha'mudii.

¹¹ Kon ken hanatti ki'eew. Binaa ya en na kiboyukaa, eratti iñaa ya soolukda bi ya mín kihay bi garoo. En ki'ena mi sekki, ya na mbok-kerceencum benndida.

¹² Apoloos mbok-kerceeniigarúu nak mi daasinndi waas ciyewin kihay garúu ya taam na mbok-kerceencum en na kihayu dumaada, wayee ya waa'tiika kitum diimada, hanaa ya koluk ganaa, ya hay.

Iñcii mēēñjoh Pool ebil bu-Korenti kitumda

¹³ Enat weceñ, d'ú am ngēmii bi yēgís. Kaa niikat ee enat gík.

¹⁴ Béeb iñaa d'ú tum taabat ga na kiwaaroh.

¹⁵ Mbokcii, d'ú ínohin an Estefanaas na bu-kaanci bēri en buwaa deb kigēm ga Yéesu Kiristaa ga béeb bu-gohaa Akay ee ba bēri en buwaa erohin hafba tooh ga ki'amdoh béeb buwii en bu-Koohda. Kon nak mbokcii, mi kíimmbúu,

¹⁶ kelohdat buwaa man fodaama, ba na béeb buwaa taam naba ga lëgëyumda.

¹⁷ Keeñjoo sooseera seb ga wii Estefanaas, Footinatiis, na Akaykiis hayu garooda. Ba tumdinndoo iñaa ki'úsaay hoonohúu kitumi'toorida

¹⁸ Ba dēldin helloo foda ba dēlíree hellúuda. Kon mbokcii, buwaa man fodaama, abatba yah kanak.

Tañkoh

¹⁹ Bu-jaangii ga gohii Aasída bii kēñí'túu ga. Akílaas na Pírísíl, ba na buwii hídirukohu ga kaanbada, bii kēñí'túu ga dijófi', ga teekaa Ha'mudii onnduu ki'en wíinooda.

²⁰ Mbok-kerceencii en diida béebba bii kēñí'túu ga. Kēñdohat béebpúu d'ú mígínoh haf, taam na kiwaaroh.

²¹ Kēñdohii mēēñjohda, mi Pool, mi yēri bínwa na yahhoo.

²² Laak baa waa'tii Ha'mudiinaa, Kooh cojatti! Maranataa*!

²³ Mi yii kím Yéesu Kiristaa barkeellúu béebpúu.

²⁴ Mi waarinndúu d'ú béebpúu, ndaga dii d'ú en wíinoo na Yéesu Kiristaada.

* 16:22 16: 22 Maranataa ga lakaa yaawú'caa wēri en an «Ha'mudii haya!»

Këyítfii fukanakfii Pool bín Bu-Korentida Wo'eencii lëgis Këyítfiida

Këyítfii fii fëri en fukanakfii Pool bín kerceencaa ga teeraa Korentida. Ga këyítfaa ya deweeḅa kibínda, ya wo'eeḅa an ya waarinḅa kika' kiwaaknee. Ya nakeeraḅa ḅan kinëgíroh dímal ki'amdoḅ kerceencaa ga Yéerúsaleemda, ee ya ga kihafci yëri karanwa kikoo'nee. Wayee ya laassii da kika'.

Iñii tah ya ka'tiida wëri en an Tímotée enee na kiyah Korenti, ya kelohha ga waas loo ḅadukeenaa kerceencaa daamaḅa. Ya wo'see an laakin ḅiyaawúu' daama ḅaa en na kijëgíroh enaama yiliis yaa taabohhii na Hewhewii winéwí'wii Pool yéegalohée daḅa. ḅa ḅaa wo' ḅan an Pool enndii apotaa'-Kiristaa yukayoh. Tímotée dalla kiboyuk béestí' Pool iñcaa ya keloh caama. Keeñaa Pool leehha lool ga iñaama. Këri tah ya bínnda ḅu-Korenti kiwo'ḅa iñaa ya halaat gabaḅa na iñaa tah ya mínndi da kika'da.

Pool wo'in ga këyítfii an ya apotaa' Kiristaanii ee daa ya tumi lëgëyaagarida bokkii dara na daa bínoo tumikaḅa. Iñaama tah ḅuwaama kisaḅngi. Ya nakkaba ḅan kiguu'guuluk ga ki'eroh dímalaa aaw ga ḅu-Yéerúsaleemda. Tíkka ga ya wo'aba an ya waarin daama kika' bi ya tapukoh na ḅuwaama ísussii ḅadukeenaagaba wibóní'waada.

Pool yëgis ga an ya apotaaraa, ya waa' ḅuwii ínoḅ dijófi' Hewhewii winéwí'wii, na ḅan béeb ínoḅ an Yéesu yëri en Ha'mudii.

Këyítfii fukanakfii Pool bín bu-Korentida tídoḅ anee:

- 1 - Këñdoh (1: 1-11)
- 2 - Pool béestí' lenkohaagari na ḅu-Korenti na jeriñaa límuk gaḅa (1: 12-7: 16)
- 3 - Pool nak ḅu-Korenti kitook kidímaloh (8: 1-4-9: 15)
- 4 - Pool lenkoh na ḅuwaa wo' an ya enndii apotaa'da (10: 1-12: 21)
- 5 - Iñcii Pool méeñjoh ki'ebilohda (13: 1-13)

Këñdoh

¹ Mi Pool, Kooh ga iñaa ya waa', yëri bayyoo ki'en apotaa' Yéesu Kiristaa. Mi na Tímotée mbokiigaruu, dí ḅëri bínndúu këyítfii fii, dú na béeb ḅuwii en ḅuu Kooh ga teerii Korentida na béeb ḅii en ga gohii Akay béebwada.

² Kooh, Paamudiigaruu, ya na Yéesu Kiristaa, Ha'mudiigaruu, ḅa barkeelaattúu, ḅa onndúu jam.

Kidéli' hel ga ḅuuy coonu

³ Ndam aawat ga Kooh yii en Paamudii Yéesu Kiristaa, Ha'mudiigaruuda. Yëri en Paamudii líifin na yërmaandida ee yëri en Kooh yii déliri helciigaruu saycaa en tooḅda.

⁴ Ya yëri déliri helciigarii ga béeb coonucii dí dayida, en ḅanaa dí ga ḅuuy helaagaríi widéli'waa waama, Kooh onndúida, dí mín kidéli' hel ḅiḅo' biliis ḅaa enu ga coonucii en tooḅda.

⁵ En ki'ena, fodii dii coonucii dí dayi ndaga Kiristaanii hín kiyewinda, Kooh hín da kiyewin kidéli' helciigarii, kooroh ga Kiristaanii.

⁶ Dí day coonucii ciimanaa, kidéli' helciigaruú tah ee ḅan dú múc. Ee Kooh déli' helciigariinaa, kidéli' ciigaruú tah. Fodaama dú hay kilaak dooli kikoork coonuciima dí dayida ḅan.

⁷ Yaakaarii dí laak garúuda yëgisin. En ki'ena, ga dii dú bokin naríi kiday coonuda, dí ínoḅin an helciigaruú hay kideldu ḅan fodii ciigarii.

⁸ Mbokcii, ínohat an dí dayin coonu ciméeskí' ga gohaa Aasíi. Coonucaama bítee ga dookkíi hen bi wēñjaríi dooli; dí laakséeríi sah yaakaa kipes.

⁹ Dí abeera kon ga haffíi an dí hay ki'apu. Iñaama enee kiteebpíi an dí jomoo kilík yaakaa'tíi ga haffíi, wayee dí jom kilík yaakaa' ga Kooh, yíi mílísí' buwíi kaanínda.

¹⁰ Kooh yiima yéerí sommbíi ga kikaankaama ee ya hayyíi kibaat kisom. Dí líkin yaakaa'tíi gari an, ya hayyíi kilís kisom.

¹¹ Dú ga kihaffúu, dú hayyíi ki'amdoh ga dii dú kímdíríi Koohda. Fodaama bo' biyewin hay kigērēm Kooh ga daa ya hay kitaas ga iñcaama dú kímdandíi garída.

Pool óolí'ta baawaagari kiyah Korentída

¹² Iñii yíi nak yéerí dí ndamukoh: helciigaríi dalin ga an, ga fíkíi èldúna, wēñaa ga, ga fíkíirúu, dí taabin ga kot cijúwí', ee dí taam ga na keeñ wimórí'. Iñciima meyooh ga Kooh. Kipes fodaama ayukkíi ga kiñaañkiigaríi, wayee Kooh ga kijofkaagari, yéerí onndíika kimín.

¹³ En ki'ena, iñii dí waa'túu kiwo' ga kēyítcii dí bínndúuda paaffii iñum dú ínoh ga, wum dú janfaða; laakkíi yen yiliis yaa ðaakuk ga. Mi yaakaarin an dú hay ki'ínoh bi jof iñii yíi,

¹⁴ yíi, diima ðeñ dú ínoh ga jutuutða: bēríinaa Yéesu Ha'mudii haysandá, dú hayyíi kindamukoh fodii dii dí ðan, dí ndamukohanndúuda.

¹⁵⁻¹⁶ Mi gēmee iñaama hen bi mi ammba an, mi en kiyah gohaa Maseduwaanaa, mi koorohan garúu paay, ee mi en na kiboyukaa, mi koorohis garúu. Fodaama keeñnjúu soos waas kanak. Ee ðan dú amdohhoo kika' kúlkaa Yúudée.

¹⁷ Ati iñaa mi abee kitum yaama lúudéeríi garoo hen? Mi am kitum yena, mi kuliyuki'ti halaateen bo'-súusúus ga, bi mi wo'i wo'een kanak «Ehee» na «Ó'óone»?

¹⁸ Kooh ínohin an wo'eenaa dí wo'eerúuda bokéeríi ki'en «Ehee» na «Ó'óo»,

¹⁹ ndaga Yéesu Kiristaa, Kowukíi Kooh dí yéegaloohee ga ðuuyúu, mi na Sílaas na Tímotéeda, bokkíi ki'en «Ehee» na «Ó'óo»: ya mos ki'en «Ehee» rek.

²⁰ En ki'ena, ya yéerí en «Ehee» ga béeb iñcii Kooh dígohda. Kon ðu wo'i «Aameen» ga teekíi Kiristaanii ki'e' Kooh ndam.

²¹ Kooh ga kihafci, yéerí onndíi, dí narúu, kiyégís ga Kiristaanii; ya ðan, yéerí tanukkuu ga lēgēyaagari,

²² ya tummba garuu mandargaa teewoh an ðu buuci; ya so'ta Heliigari yisela'í'yíi ga keeñciigaruu en iñaa ðelí' helluu ga tóoh yijófi'yíi ya faani'tuuda.

²³ Mi nak, Kooh míninndoo kiseedi', ee mi waatin ga kumuunndoo: mi waaréeríirúu ki'ek coonu, kēerí tah mi hayissii Korenti.

²⁴ Dí hayyíi garúu kitoonndúu dooli kilēdí'túu ga dii ngēmiigarúu jom kimanda, ndaga ngēmíi dú laakda yégísín. En ki'ena, dí waa'túu ki'amdoh doonaa keeñnjúu soos seb.

2

¹ Iñaama tah mi ga kihaffoo, mi abin an mi boyuksandíi garúu. Mi sanngúu kikom iñaa léehðisan keeñnjúu.

² En ki'ena, binaa mi léehí' keeñnjúunaa, laaksanndíi ðaa sóosíran keeñniigoo, ndaga lak dú béebpúu keeñnjúu leehin tak.

³ Iñaama tah mi bínndarúu fodaama* ee mi waaréeríi, buwaa jomee kisoosí' keeñnjooda, ða léehí'wa. Wēerinndoo an, iñaa sóosí' keeñnjoo wēerí sóosí' keeñnjúu ðan, dú béebpúu.

* 2:3 2: 3 Ga halaat bo' biyewin, kēyítcii Pool bín fii bokkíi na 1 Bu-Korenti. Mín ki'en an fa múuy hen.

⁴ Wii mi bínndúudá, mi enee ga coonu ciméeskí', keeñnjoo leehha tak, mooncaagoo caa íifuk. Mi bínndiirúu kiléehí' keeñnjúu, wayee mi bínndúu doonaa d'ú ínoh dii kiwaa'kii mi waa'túu hín ki'andá.

Kibaal baa tooñin

⁵ Laak garúu yaa léehí' keeñcum buwumaa, ya tummbiirooka, ya tummbúuka d'ú béebpúu; wala book enndii kiwo' iñaa hēpaa, ya tumka bibo' garúu.

⁶ Baama, atti'aa buwaa béeb tíkkida dooyin dá.

⁷ Bayalatti kimma, d'ú dēlí' helci, enndiikanaa keeñci hay kileeh bi hēp.

⁸ Kērí tah, mi kímmbúu, teewatti an d'ú waarinndi.

⁹ Mi bídeerarúu iñama† kimalaksukohhúu bi mi ínoh ati d'ú hay kitaabuk tóoh iñaa mi ebiloh.

¹⁰ Baa tooñ yaama, binaa d'ú bayallinaa, mi ban mi bayalinndi. En ki'ena, en an laakin iñaa mi bayalan baamanaa, d'ú bērí tah mi bayalinndi ga fíkíi Kiristaanii.

¹¹ Iñama mi tummbi doonaa Seytaani laakoo hal kidúkkuu. En ki'ena, nofaa ya poonda appii ken kúmpa.

Jaahli'aa Pool ga teeraa Torowaas

¹² Ga wii mi le' teeraa Torowaas kiyéegaloh Hewhewii winéwí'wii ga loo Kiristaaniida, mi hotta an Ha'mudii lēgísfinndoo hal, mi lēgēy daama.

¹³ Wayee nak helaagoo dallii dara ndaga mi laakkii Tít, mbokaagoo ga ngēmiida daama. Iñama tah mi tanjohha na bu-Torowaas, mi nammba kika' gohaa Maseduwaan.

Ndamii laak ga kitaam na Kiristaaniida

¹⁴ Ndam aawat ga Kooh, yii dēkkíi ga kibaydoh, dí bok ga húmbalaa ndamaa Kiristaanii. Ya koorohi garíi ki'ínohlukoh Kiristaanii daa en tóoh fodii dii nget la'koleñ wesohida.

¹⁵ En ki'ena, en ga Koohaa, Kiristaanii yērí en la'koleñii winéwí'wii eēñ garíi, wesoh ga buwii aaw ga kimúcdfa, na ban ga duuy bii aaw ga kisanjku'da.

¹⁶ Buwii aaw ga kisanjku'da, wa en gaba ngetii kikaankii haydohi kikaanda. Bii aaw ga kimúcdfa, wa en gaba ngetii kipeskii haydohi kipesda. Kon bii yiida, ya hanjci kesi mín kitum lēgēyaama?

¹⁷ Dí manndii na bibo' biyewin baa bewi wo'eenii meyooh ga Koohda, ba yéegalohiwa kiheel iñaa ba laakan ga. Dí, dí yéegalohwa na keeñ wimórí' ee dí tumka ga fíkíi Kooh, fodii bisúrga Kiristaanii, ndaga Kooh ga kihafci yērí e'tíi kitum lēgēyiima.

3

Súrgacii lēgēyi' kifiliimunkii ki'askiida

¹ D'ú foon an dí en na kidínkaanohis haffiine? Ati d'ú foon an dí soolukin, fodii buwii bíinoo, kēyítcaa dí bewohan garúu, wala caa dí eranndúu kidínkaanoh haffii? En ki'ena, dí laakkii sooli ga kēyítcaa manda.

² D'ú bērí en kēyítfigaríi fiima; fa bídu ga duuy keeñciigaríi ee béeb ínohinfa ee míninfa kijañ.

³ Leerin an d'ú en kēyítfaa faama Kiristaanii bín kidínkaanohhíi, dí haydohhafa garúudá. Kēyítfiima bídohussii na lanjka', wayee fa bídohu na Helii Kooh yii laak

† 2:9 2: 9 Laakin lóogísohcaa halaatu an Pool waa' kiwo' ga coonucáa bu-Korenti mín kitook kiday ga kitum tóoh iñaa ngēmaagaba meekisohda.

kipesda. Fa bídussii ga atohcaa pesu kibídohudfa*, wayee fa bídu ga bo'-súusúus, ga duuy keeñaagari.

⁴ Dí wo' fodaama ndaga dí óolukin Kooh, koorohha ga Kiristaanii.

⁵ En ki'ena, dí mínoo kiwo' an dí bəri tum lëgëyaama ga dooliríi, wayee Kooh yëri onndíika kimín kitum.

⁶ Kooh yëri onndíi ki'en bisúruga baa en na kiyéegaloh kifiliimunkii ki'askii. Kifiliimunkiima enndii kaa bínsee ga Waasii Móyíisda, wayee ka kooroh ga Helii yisela'í'yii. En ki'ena, Bíncii Waasii Móyíis ëewdoh bo' ga kikaan, wayee Helii yisela'í'yii onohi kipes.

⁷ Waasii Móyíis bínsee hen ga atohcaa pesu, ee lee'laataa ndamaa Kooh hotukka ga. Fíkíifaa Móyíis melicee hen bi bu-Isarayeel mínsisээрíi gafa kimalak. Moona déy lee'laataama aawee ga kiyím. En lak waasiima ëewdohin buwii ga kikaanda wëri hay, taamba na ndamaa hín da kiyakaa,

⁸ ndamii meyoh ga lëgëyii Helii yisela'í'yiida hídán na kiyak?

⁹ Waasii Móyíis teewohee an bo'-súusúus tooñin Koohda, en an lëgëyiigawa wëri laak ndam fodaamanaa, lëgëyii Helii yisela'í'yii on buwii ki'abohu bíbo' bíjúwí' ga fíkíi Koohda, ndamaagawa hídán na kiyak?

¹⁰ Kon bo' mín kiwo' an ndamaa melicee kudewaada enndii dara ga fíkíi ndamii en na kimelic wati, ee wëñwa fúufda?

¹¹ En ki'ena, kifiliimunkaama aawee ga kiyímda, en lak këri laakee ndam fodaamanaa, kii yah ki'en bi taa'da, ndamaagaka hídán na kiyak?

¹² Kon dí laakin yaakaa' dijófi' ga iñaama, këri tah dí óolukin iñii dí tumda.

¹³ Dí tumoo fodii Móyíis, yaa úulee fíkíifaagari doonaa bu-Isarayeel hotoo lee'laataama aawee ga kiyím leehohanda.

¹⁴ En ki'ena, helcaagaba kúnukin, ee bi ga wati, ba en na kijañ këyítfaa kifiliimunkaa kudewaakaanaa, iñaá úulba yaama lísi ga, nísukoo. Iñaá úulba yaama nak, nísuki rek ga baa enin wínoo na Kiristaanii.

¹⁵ Bi ga wati ban, saycaa yaawú'caa jañ Këyítfaa Waasii Móyíis tóoh, laak iñaá kún helcaagaba.

¹⁶ Wayee binaa bo' ëewruk ga Ha'mudiinaa, iñaama úulísuk gari.

¹⁷ Ha'mudii wo'u diida, Helii yëri ee daa Helii Ha'mudii enoh tóoh, kilaak-haffu kaa daama.

¹⁸ Du béebpuu, du bii fíkíiciigaruu úulísukinda, fodii ga seetu, du bii teewoh ndamii Ha'mudii. Du bii súpítuk besaa en béeb bi du man na Ha'mudii ee du aasi ga ndam na ndam. Iñaama Ha'mudii en Helii Koohda yëri lëgëy ka.

4

Coonucii laak ga kiyéegaloh Hewhewii winéwí'wiida

¹ Kooh, ga yërmaandiigari, yëri sassii kitum lëgëyiima, këri tah, dí sofoo fenoo ga.

² Dí sagin ki'aas ga iñcii tumsi daakuksi ee ca apohin kacida. Dí ñaañukohhii ken ee ban dí kalañsohhii wo'eenii Kooh. Dí nami kay kiyéegaloh kayohfii bi lee' lañ, ee dí heel béeb buwii tookkii ga keeñciigaba ga fíkíi Kooh.

³ En lak ban Hewhewii dí yéegalohda kúnukinaa, wa kúnuk ga buwaa aaw ga kisañku'da.

⁴ Ba enin buwaa gëmbii ndaga yibóní'yii tík hafci Kooh ga ëldúnada nëendín helciigaba. Ya tahin bi ba mínoo kihot lee'laatii Hewhewii winéwí'wii, wii teewoh ndamii Kiristaanii nataal Kooh sah-sahda.

* **3:3 3: 3** Pool waa' kiwo' ga loo bíncaa pooké kifiliimunkaa Kooh na buwaagari ee ca bínsee ga atohda. Bíncaama béestíree enaamacaa cidaanjaahcaa Kooh nakohee, koorohha ga Móyíisda.

⁵ En ki'ena, iñii dí yéegalohda enndii kibëwí' haffii, wayee dí bëwí Yéesu Kiristaa, bi béeb ínoh an yërí en Ha'mudii. Dí ga kihaffii nak, dí tum haffii bisúrgarúu ndaga Yéesu.

⁶ Kooh yii wo'ee an: «Lee'laatii melicat ga d'uuy ñúusii»✧, yërí melicdi lee'laatiigari ga d'uuy keeñciigaríi, ki'onndíi ki'ínoh lañ ndamiigari melic ga fikíifii Kiristaaniida.

⁷ Wayee nak, lee'laatiima man na alal, waa eku garíi, dí bii dí yëgíssii fodii kataa-banda. Fodaama, hotuk an dooliima widéenawii en garíida meyoohii garíi wayee meyooh ga Kooh.

⁸ Dí capuunun bakaa en tooh, wayee dí pookisukohhii. Dí gekuunun ga bakaa en béeb wayee hoonohhiiríi kipaaf.

⁹ Dí hataluunun ga kipes wayee Kooh foñnjiiríi. Dí búukuunun jac ga kakay wayee dí yahlukkii.

¹⁰ Dí dëk kikoork kikaankii Yéesu ga faanciigaríi doonaa ban kipeskiigari hotuk ga faanciigaríi.

¹¹ Dí bii dí en na kipesda, besaa en béeb, dí hídoh na kikaankii ndaga kitaam na Yéesu, en danaa, kipeskiigari hotuk ga faanciigaríi yah kikoo' ga kikaanda.

¹² Fodaama, kikaankii kii soongíi besaa en béeb, en danaa, dú laas ga kipeskii.

¹³ Ngëmii dí laakda taabohin na wii bii wo' ga Këyítfaada an: «Mi gëmin, kërí tah mi wo''a»✧; Ee, dí ban dí gëm hen, kërí tahhíi kiwo'.

¹⁴ Dí ínohin an Kooh yii mílísí' Yéesu, Ha'mudii ga kikaanda, hayyíi kimílísí' ban ga dii dí en wíinoo na Yéesuda. Ya hayyíi kihaydoh, dí narúu ban, ga yahaaci.

¹⁵ En ki'ena, dú bërí tah dí dayi iñaa en tooh, en danaa, kijofkii Kooh yoosuk ga iñaa wëñ ga buwiida. Ee fodaama, iñii wëñ kiyewin ga buwiida, ba gërëmi Kooh, ba yeeki ndamiigari.

Ayat kipessuu ga ngëm

¹⁶ Iñaa tah dí soofoo fenoo ga dara. Luu enee an faan bo'-súusúusfiigaríi fii yasukoh ndañ-ndañ, fitciigaríi wëñi ki'en ci'as besaa en béeb.

¹⁷ Coonuciima dí dayda, binaa dí mëdírohca na ndamaa dí laakan, waa ken mínoo kiwo' daa wa hín kiyak ee waa leehoo taa'danaa, dí hay kihot an coonuciima bítoo ee ban ca hay kipaaf; ee Coonuciima waayuki'tíi ndamaama.

¹⁸ Iñaa bo' hoti gacada enndii cërí d'u díiruk, wayee d'u díiruk caa bo' mínoo kihot. Iñaa bo' hotin gari leehin, wayee yaa bo' mínoo kihotda yah bi taa'.

5

¹ En ki'ena, d'u ínohin an faanfiigaruu en taalii d'u dëkoh dii ga kakayfiida, luu wa búree, Kooh waayukdinnduu ga asamaan tawah, waa d'u dëkohan. Kaanfaama hëwírohusii na yah bo'-súusúus ee fa yah bi taa'.

² Diima deñ, d'u bii íin ga d'uuy faanfiigaruu fii, d'u waa' rek Kooh ekkuu faanfíruu ga asamaanda.

³ Binaa d'u ekukfanaa, d'u enoo buwaa bayyíi faan.

⁴ Iñaa d'u wëñ kimaañ ga kipessuu ga d'uuy faanfii d'u bay ga ëldúnada tooh, d'u dëkan ga ki'íin ndaga yibítí'yíi d'u koorukda. Enndii an d'u waa' kikaan, d'u meyooh ga faanfii d'u bay ga ëldúnada. Nam ki'en kay an d'u waa' ki'ekuk faagaruu ga asamaanda, doonaa iñii jom garuu kikaanda nuu' ga d'uuy kipeskii leehoo taa'da.

⁵ Kooh ga kihafci, yërí sakkuu d'u aas ga kipeskaama; ya so'ta garuu Heliigari en iñii ya dëbpuu kiwa' ga béeb iñcii ya faani'tuuda.

⁶ Kon fodaama, saycaa en tooh, du bii am yaakaa'. Du inohin an, inaa du weñ kimañ kipes ga faanfigaruu fiima tooh, du baa úsaay dii du yah kidék na Ha'mudiida.

⁷ En ki'ena, du tiidoh ngemii, wayee enndii ga inaa du hot.

⁸ Du abin yaakaa' wiyaak, ee du weñ kiwaa' kitagoh na faanfii fiima, du ka' kidéknee ga yahaa Ha'mudii.

⁹ Inaama tah, waa du pes ga faanfii fii, waa du tagoh nafa, inaa du diirukda yeri en du nebloh Ha'mudii.

¹⁰ Kayoh, du beebpuu, du hay kimos kituuk ga fikii Ha'mudii, ya atti''uu, baa en beeb laas fayaagari ga inaa ya tum ga kipeskaagari ga faanfaamada: ennda yijoff', ennda yiboni'.

Kiristaa júwohirinnduu na Kooh

¹¹ Kon di inohin inii en kiniik Ha'mudiida, keri tah di bii heel kinook buwii ga ngemii. Kooh nak inohin buwii di enda, ee mi yaakaarin an, ga duuy keejnjuu ban, du inohin buwii di enda.

¹² Di heellii kidinkaanohis haffii garuu. Nam ki'en an di waa'tuu ki'on inaa du ndamukohan garii; en danaa du laak inaa du lofan buwum malaksoo inaa en ga keebada, ba ndamukohi inaa hotukin na hasda.

¹³ En an di enukoh kidofaa, Kooh tahka, ee di enukoh kiinaanaa, du tahka.

¹⁴ En ki'ena, kiwaa'kii Kiristaanii waa'tiida keri laakkii ga inaa en tooh. En ki'ena, weerinndii an, en an bo' yinoo yeri kaani' buwii beebanaa, kon baanaa buwii beebba kaandohuunun.

¹⁵ Ya kaanin ndaga beeb, en danaa, buwii en na kipesda, ba pesisoo ndaga hafba wayee ba pesdan bii yiima kaan, milissa ndaga beebda.

¹⁶ Kon, diimada, di malakissii ken fodii dii bu-elduna hotohida. Ee sah, luu enee an Kiristaanii, kudewaa di malakoheeri fodii dii bu-elduna hotohida, diimada, di malakohissii fodaama.

¹⁷ Binaa bo' en wiinoo na Kiristaaniinaa, ya enin bo' yi'as: inaa yimegeti'yaa karin, yi'as yeri en ga.

¹⁸ Kooh tumin inciima toohca, ya yii ya juwohi'tuu na hafci, kooroh ga Kiristaaniida, ee ya sassii diima kijangat kijuwohkaagari kaama na buwiida.

¹⁹ En ki'ena, Kooh kooroh ga Kiristaanii, ya juwohi'ta bu-elduna na hafci, ee ya toppiiba ga baakaa'cii ba tumda. Ya dinkaaninndii kiyegaloh kijuwohkiigari na buwiida.

²⁰ Di beri Kiristaanii wos kiwo' ga teekiigari, ee man na Kooh ga kihafci yeri en na kiwo' naruu koorohha garii. Di bii kiimmbuu, ga teekii Kiristaanii, tookat kijuwoh na Kooh.

²¹ Kiristaanii mosoo kilaak baakaa'da, Kooh koorinndi baakaa'ciigaruu. Ya tumin inaama, doonaa du bii du en wiinoo na Kiristaaniida, Kooh abohhuu bibo' bijuwi'.

6

¹ Kon di bii di taam na Kooh ga legyiida, di bii dimalukkúu: barkeelii Kooh barkeellúuda hanat ki'en sooy.

² En ki'ena, Kooh wo' ga Keyitfaa an:

«Ga wahtaa wa jekohda,
mi tumi'taraa inaa fu kiimda.
Ga besaa mi jommbaa kimusalda,
mi foolla ki'amdohhaa»✧.

Malkat, wahtii wii siiy weri jek ga; wahtii wii weri en bes kimuc.

✧ 6:2 6: 2 Malkat Isayii 49: 8.

³ Lëgëyii Kooh dí en na kitumda, dí waa' ken laakoo dara iñaa ya wo'an ga yibóní'. Kërí tah, ga iñaa mín ki'en tooh, dí waa'tii kitum dara iñaa ekan bo' ga kikeen ga baakaa'.

⁴ Dí teewohi an dí bisúrga Kooh ga béeb iñaa en tooh: iñcii dí dayda, ennda mesiklaatcii, coonucii, na kilëykii dawiríída, dí koorukica hen taam na kimúuñ kiyaak;

⁵ dí feekuunun, dí laguunun ga kasu, coow taabukinndii daa en tooh ee dí gítínuunun ga kitum lëgëy ciméeskí', pëní fayaan joobinndii, ee dí arukin.

⁶ Dí teewohi an dí bisúrga Kooh, ga kiset keeñ, ki'ínoh iñaa en kayoh, kimúuñ, kijof, kitaam na Helii yisela'í'yii, kiwaaroh kayoh-kayohda,

⁷ kijangat kayohfii kesi, na kitaam na doolii Koohda. Waa dí soon, waa dí som haffii, kijúb kërí en ganaaycii dí bayída.

⁸ Dí e'sin cée', dí ñaawalsin. Dí wo'dusin yibóní', dí wo'dusin yijófi'. Dí malakohsi kaakoh-saboh ee moona dí wo' kayohfii.

⁹ Dí tíksi buwaa ken ínohooba ee moona déy béeb ínohinndii. Dí tíku buwaa tesba kikaan ee moona dí bii lís kipes. Dí tíksi iñaa meskin ee moona dí apsoo.

¹⁰ Buwii lëehíri keeñjii hen rek ee moona dí dëk ga kinebluk. Dí tíku nduul ee moona dí onin bo' biyewin kihóomí'. Dí tíku buwaa laakoo tús ee moona dí laakin iñaa en tooh.

¹¹ Dú, filiimunciigaríi ga teerum Korentída, dí wo'in narúu fan, dí dfaakkiirúu dara ee dí ekinndúu ga keeñjii.

¹² Enndii an dí waa'tiirúu, dú kay, dú bërí waa'tiiríi.

¹³ Kon mi wo' narúu fodii baa wo' na bitowuci: keeñukattii fodii dii dí keeñukkúuda; ekattii ga keeñjúu.

Kaa aasukohat na yiifa'

¹⁴ Kaa aasukohat na buwaa gëmussii ga Yéesu. Buwaama enndii ba gën ga kitaaboh. En ki'ena, kitaabohkii kiida mín kilaak ga díkaanti iñaa júwin na iñaa joffii? Lee'laat mínan na ki'akitukoh na ñúus?

¹⁵ Mínan na ki'en Kiristaanii júwoh na Seytaani? Baa gëm ga Yéesu aasukohan na, na baa gëmbii gari?

¹⁶ Kaanfii Kooh mínan na akitohe na koofcii yiifa'cii? En ki'ena, dú bërí en Kaanfii Kooh yii laak kipesda, fodaa ya ga kihafci ya wo'kada an:

«Mi yah kidëk naba, mi taabi naba,
mi yërí yah ki'en Koohyigaba,
ba bërí yah ki'en heetiigoo»✧.

¹⁷ Kërí tah, Ha'mudii wo''a an:

«Meyat ga díkaantiiba, dú en han.
Kaa dëwat ga dara iñaa settii.

Fodaama mi hayyúu kitook ga yahaaroo✧

¹⁸ Mi yah ki'en paamun garúu,
ee dú en bitowuroo: ennda yaal, ennda beti.
Iñaama, yërí Ha'mudii mín ga toohda wo'»✧.

7

¹ Kon nak, dú bii mi keeñukinda, waa Kooh díginnduu iñcaama tooh, dú sétírat haffuu ga tooh iñaa líibdi faan na hel. Du guu'guulukat, kipeskiigaruu sela' bi mat, ee dú taam ga na kiniik Kooh.

Iñaa sóosí' keeñaa Poolda

✧ 6:16 6: 16 Malkat Léwítik 26: 12; Esekíyeel 37: 27. ✧ 6:17 6: 17 Malkat Ísayii 52: 11; Esekíyeel 20: 34,41.

✧ 6:18 6: 18 Malkat 2 Samiyeel 7: 8,14; 1 Koronik 17: 13.

² Onattíi ßak ga keeñciigarúu. Dí tooñjii ken, dí yahi'tii ken, dí dúkkii ken kiñam ga anañci.

³ Mi wo''ii iñuma kiyambúu yen. En ki'ena, mi wo'eera kuméeñí' an dú bii ga keeñciigaríi waa dí kaan, waa dí pes.

⁴ Mi óolukinndúu lool ee mi bakukohinndúu lool. Hídaa coonucii dí dayída, dii ca hín kiyewinda tooh, helloo dalin lool ee Keeñiigoo soosin seb.

⁵ En ki'ena, ga wii dí le' gohii Maseduwaanda, faandíi úkarukkii ga fen, dí dayin coonufaa en tooh: dí dēkee ga kilenkeh na buwii ee ga keeñjii ßan, dí enéeri ga jam.

⁶ Wayee Kooh yii dēliri helcii buwii abissii yaakaa'da, dēlí'ta hellíi ndaga hayaa Tít.

⁷ Enndii rek ga daa ya hayda tah, wayee na ßan ga daa dú dēlirin helaagarída. Ya béestírinndíi dii dú hínndoo kídoorukda na dii keeñjúu hín kirécuk iñaa dú tíkeerooda, na ßan dii dú tuukin tek ga kifa'dohhooda; ee iñama tahin keeñjoo wēñin da kibaat kisoos.

⁸ Mi ínohin an, kēyítfaa mi bídeerúu kudewaada lēhíreera keeñjúu, ee mi récukkiika. En ki'ena, mi récukeeraka ndaga mi hoteera daa ka mesikeerúu, luu enee an maañjiída, wayee diima mi récukissiika.

⁹ Hanaa kay mi neßluk ga hen sah, ee enndii ga daa keeñjúu leeheera gaða, wayee en ga daa keeñ-leehaama ekinndúu ga kisúpít kipesda. Keeñ-leehaama Kooh yēri waareeka. Kon dí tooñjiirúu ga dara.

¹⁰ En ki'ena, keeñ-leehaa meyoh ga Kooh haydohi kisúpít kipeskaa ēewdohi ßo' ga kimúc, ee iñama laakoo kirécuk. Keeñ-leehaa meyoh ga ēldúna nak lími kikaan.

¹¹ Malakat rek keeñ-leehaama meyoh ga Koohda, iñaa wa lím garúuda: dú gaawwa kikoluk, dú bayalukka, dú récukka, dú niikka Kooh, dú doorukkaroo, dú kaantukohha ga, dú ko'ta ßaa tooñda. Ga kihaffúu, dú teewohin ga ßakaa en béeb an dú setin wic ga iñama.

¹² Kon nak, binaa mi bíndúunaa, ßaa tooñda tahhiika, ßaa tooñda ßan tahhiika. Mi bíndúu, doonaa, ga fíkíi Kooh, dú mín kihot dii dú hín kisafa' garíida.

¹³ Iñama tah dí abin yaakaa'.

Dí eembii rek ga ki'am yaakaa', wayee dí neßlukin lool ga dii keeñaa Tít hín kisoos ndaga daa béebpúu, dú dēldín helcída.

¹⁴ En an mi ndamukoheerarúu ga fíkíicinaa, mi laakkii kaci ga. Fodii dí wo'irúu kayoh saycaa en toohda, iñaa dí ndamukee Tít ga loorúuda enin kayoh.

¹⁵ Binaa ya níindísuk ga daa dú kelohdeerari ga toohda, na daa dú tookeeri ga duuycúuda, taamba na kiniikki na ki'e'ti cée'danaa, ya wēñirúu da kiwaa'.

¹⁶ Keeñjoo nak soosin ga dii mi mín kilaak yaakaa' garúu ga iñaa en béebda.

8

Kisafa' ga kidímal buwii Kooh

¹ Mbok-kerceencii, dí waarin dú ínoh iñaa kijofkaa Kooh lím ga jaangucaa ga gohaa Maseduwaanda.

² Buwaama kooruunun ga coonu ciméeskí' wayee hoonohhii keeñba soosee hen seb; ee, hídaa kinduulkaagaba, daa ka hín kiméeskí'da tooh, ßa onohha iñaa hoomin.

³ Mi mínin kiseedi' an buwaa, ßa onohha iñaa ßa mínda bi paaffa sah daa dooliba eem ee ßa sekkii kinaku.

⁴ Ba ßēri nameeríi kitaabuk, ßaa kíim kibokidohu ga buwaa yah kinēgíroh dímalaa aaw ga buwaa en buu Kooh ga Yéerúsaleemda.

⁵ Ba paafin sah iñaa dí séentukee gabada. Ba ßeb ki'eroh hafba ga Ha'mudii paay, tíkka ga, ßa erohha hafba garíi fodaa Kooh waa'kada.

⁶ Tít yëri ðeβ kituuki' loo kinëgíroh dímal ga kaanndúu, kërí tah dí dímalukkari ya boyukis garúu kilësti' lëgëyaa wijófi'waa waama.

⁷ Waa dú hóomdin ga iñaa en tóoh, ennda ga ngëmii, ennda ga kimín kiwo', ennda ga ki'ínoh yen, ennda ga kikaantukoh ga iñaa en tóoh, ennda ga kiwaarohkii dí teeβpúu en garúuða. Fodaama tumat tóoh dú hóomí' ga ki'amðoh ga dímaluma ban.

⁸ Mi enndiirúu na kiwo' iñaa dú jom kitumða; mi wo' ga loo buwaama ga daa ba kaantukohi ga kidímalohðanaa, mi waa' man, dú ban, dú teewoh kiwaarohkii laak ga díkaantirúuða dii ka hín kiwóo'ða.

⁹ En ki'ënaa, dú hotin dii Yéesu Kiristaa, Ha'mudiigaruu hín kijof garuuda: ya yii ya enee baa hóomdin, ya tummba hafci baa laakoo ee dú bëri calallika. En ðanaa, kooroh ga kilaakookaagari kaamanaa, dú hóomí'.

¹⁰ Mi wo''úu helloo ðoŋ ga iñuma: dú bii kisaah, dú ðewee béëβ kiwo' an dú hay kidímaloh ee ban dú ðeβpa kidímalohða, iñaa gën garúuða wëri en an dú kaantukoh ga,

¹¹ dú lësti' lëgëyaama kimma. Keeñaama ekeerúu ki'am iñaama ya tumuða, ekattúu ban ga kilësti'wa, ee enat ga iñaa dú mín.

¹² Binaa fu onoh fodaama ee le' keeñaagaraanaa, Kooh hay kitook iñaa fu onohða. Ya ínohin an fu laak iñaama ee ya meekisohhii iñaa fu laakoo.

¹³ Wo'ussiirúu an kiwaa' buwii laak tahat bi dú en ga sooli rek, wayee béëβ bokat kihídi'.

¹⁴ Diima ðeŋ, dú hóomdin, kon dímalat buwii soolukinda; Kooh tum bes ba wëñi'túu ee dú laak soolinaa, ba amðohúu, béëβ bok hídi'.

¹⁵ Fodaama, ka bídu ga Këyítfaa an:
«Baa balawee yewinda, hëpðéerií ga dara,
ee baa balawee jutuutða ñakéerií dara.»*

Tít na buwaa taabee nari Korentiða

¹⁶ Ndam aawat ga Kooh yii on Tít, fodii garíi, kitook kikaantukoh ga loorúuða.

¹⁷ Tít tookka iñaa dí kíimmbiða; ee ya waaree kigaaw kihay garúu hen bi, ya sekkiika kinaku ya kolukka yaa hay.

¹⁸ Dí wosin mbok-kerceen yiliis ya taam nari. Mbokaama, béëβ jaangucii bakinndi ga lëgëyii kiyéegaloh Hewhewii winéwi' wii ya tumða.

¹⁹ Baatta ga, bu-jaangucii bëri tanndi ya taam naríi ga baawii dí yah kika' kiwarohnee iñcii onohuða. Lëgëyiima wijófi'wii dí tumwa ki'on Ha'mudii ndam na kiteewoh an dí waarin buwii ki'amðoh ga ban.

²⁰ Dí tum iñaama doonaa ken laakoo iñaa ya ñarohanndíi ga dii dí tuukuk ga dímalii wihóomí'wii nëgírohuða.

²¹ Iñaa dí heel tóoh wëri en kitum bi jof ee eemmbii rek ga iñaa newin Ha'mudii wayee ban ga iñaa newin buwii*.

²² Dí wosin ban mbokkíi yiliis† ya taam na buwaama. Ya nak, dí malaksukohinndi waas ciyewin ee dí hotin an ya tookin kikaantukoh, ee diima ðeŋ ya wëñin kitook kikaantukoh ndaga ya óolukinndúu dijófi'.

²³ En ga bak Tít na kihafciinaa, dí bëri taabi, dí bëri bok kilëgëy ga ðuuyúu. En ga loo mbokcaagaruu baama taam naridanaa, bu-jaangucii bëri wosba ee ba lëgëy ki'on Kiristaanii ndam.

²⁴ Kon teewatba an dú waarinba kayoh-kayohða, en ðanaa bu-jaangucaa baama tooku an dí laakin kayoh ga dii dí ndamukohirúuða.

* **8:15 8: 15** Malkat Eksoot 16: 18: wo' ga daa bu-Isarayeel balabsee ñamahaa wo'u «maan», Kooh ereeba ga ëgi'-dúndagaada ✨ **8:21 8: 21** Malkat Liiwuk 3: 4; Room 12: 17. † **8:22 8: 22** Mbokkíi yiliis bo' yiliis yëri wo'u daama, yaa ínohukkii dijófi'. Mëdírohat 8: 18 na 8: 23

9

Dímalaa aaw ga buwaa enu buu Kooh ga Yéerúsaleemda

¹ En ga loo dímalaa aaw ga buwaa en buu Kooh ga Yéerúsaleemfanaa, calissii mi bínndúu ga.

² En ki'ena, mi hotin an d'ú tookin kidímaloh ga keeñjúu ee mi ndamukohinndúu ga bu-Maseduwaan*, mi wo'eeba an: «Wii kisaah, laak bu-Akay tuukuunun tek ga kidímaloh.» Dum d'ú kaantukoh ga kidímalohda yëngëlin biyewin gaba.

³ Mi yii wosohhúu kon mbok-kerceencum buma ba amdohhúu, en danaa iñaa mi ndamukoheerúu ga loo dímalumada eemoo ga wo'een rek, wayee dímalumgarúu cooki' foda mi wo'kada.

⁴ Enndiikanaa, laak bu-Maseduwaan baa taam naroo hayu duma, laakussúu d'ú waayukkii daranaa, dí hay kilaak kaci ga dii dí óolukinndúuda; ee mi wo'issii ban faa d'ú yah ga kibewohda.

⁵ Këri tah, mi ammba an gënin mi wos mbok-kerceencum buma, ba d'ewírukkoo garúu, ba toputu' iñcaa d'ú dígohee ki'onoh. Fodaama, mi laak dímalamaa hídohinaa, iñaa hay kiteewoh an d'ú onoh na keeñjúu, wayee enndii an d'ú gítínu hen.

Baa sok yewin, píikan yewin

⁶ Ínohat iñii laak yii: baa sok jutuut, píikan jutuut; baa sok yewin, píikan yewin.

⁷ Kon nak, baa en béeb erohat iñaa keeñci hatin. Ya hanat kirécuk yen ga ee ka hanat ki'en gítín gari. En ki'ena, Kooh waarin baa onohi ee taam ga na keeñ wisóosi'.

⁸ Ya míninndúu ban kibarkeel bi d'ú hóomí' ga iñaa en tóoh, en danaa ga wahtaa en béeb, d'ú laak tóoh iñaa d'ú sooluk kipay sooliciigarúu; d'ú tesi' yewin yaa onanndúu kitum yijófi'yaa mín ki'en tóoh.

⁹ Foda ka bídu ga Këyítfaada an:
«Ya oni buwii laakooda na keeñaagari béebwa ee kijofkiigari yah bi taa'.»*

¹⁰ Kooh yii oni línoh tesohtaa ya soka, yii oni buwii iñaa ba ñamanda*, hayyúu ki'on bi dooy fodaama, béeb iñcii d'ú soolukda, ya límírohca, en danaa, ga kijofkiigarúu bíbo' biliis laasu ga béeb iñcaama.

¹¹ Ya hayyúu ki'on kihóomí' ga iñaa en béeb, doonaa d'ú mín ki'onoh na keeñjúu béebwa, ee biyewin hay kigërëm Kooh ga iñcii dí yahba kiwaroh, ee meyoh garúuda.

¹² En ki'ena, dímalii d'ú en na kinëgírohda, jeriñiigawa eembii rek ga kipay soolicii buwii en buu Koohda, wayee ban, wa hay kitah buwii yewin lool kigërëm Kooh ga iñcaama.

¹³ Binaa ba malak ga dímalii d'ú nëgíroh aaw gabašanaa, ba hay kigërëm Kooh ga dii d'ú teewoh fodaama an d'ú gëmin ga Hewhewii winéwí'wii ga loo Kiristaaniida. Ba hayyi kigërëm ban ga dii d'ú tookin ga keeñjúu kiwaroh naba iñcii d'ú laakda, ba na béeb buwii bíinoo.

¹⁴ Ba bii kiimi'túu Kooh kiteewoh an ba keeñukinndúu lool ndaga dii barkeelii Kooh barkeellúu paafin iñaa en tóohda.

¹⁵ Ndam aawat ga Kooh ndaga iñcaa ya onoh ee ken mínooca kiwo' bi leehda.

10

Pool taas ga iñcaa ya yabu ga lëgëy ki'apota'kaagarida

* 9:2 9: 2 Bu-Maseduwaan waa' kiwo' kerceencaa ga jaangaa teeraa Filiip, waa Tesaloník, waa Beree, Malkat ban 1: 16 * 9:9 9: 9 Mëdírohat na Kañcaa 112: 9. * 9:10 9: 10 Mëdírohat na Ísaiyí 55: 10.

1-2 Mi Pool, buwii wo' an, mi en narúunaa, mi soos seß, ee an mi úsaayyúunaa mi tamoh jír. Mi yii kíimmbúu ga teekii Kiristaa yii lewetin ee jofinda, kaa ekattoo ga kitamoh ga dookkúu binaa mi hay garúunaa. Laakin garúu buwaa wo' an badukeeniigaríi iñaa badukeen bo'-ëldúna kesi. Kon nak binaa mi hay bëríinaa, buwaama, mi hay nabaka kidígoh ee iñaama wëerinndoo.

³ Kayoh, dí ßii pes ga kakayfii fodii béeb buwii, wayee heñii dí en na kiheñohda enndii ga dii bu-ëldúna heñohida.

⁴ Ganaaycii dí ßay kiheñohda meyoohii ga bu-ëldúna; ca en ganaaycii cilëekí'-doolicii meyooh ga Koohda, ee ca enohu kibúuk béeb dooli waa yípuk gík nëendí buwiida. Dí dúbí' halaatcii taabohhii na kayohda,

⁵ na ßan béeb kibëwí'-haffukaa hoonoh buwii ki'ínoh Kooh, dí am níp halaataa mínin ki'en tóoh, dí haydohwa ga kikelohi' Kiristaanii.

⁶ Binaa dú kelohi'tii ga tóohaa, dí tuukin ga kimókí' béeb ßaa kelohi'tii Kiristaanii.

⁷ Malaksukohat iñcum dum ca laakohda. Binaa laak ßaa wo' ga hafci an ya yuu Kiristaaniinaa, ya ekat ga helci an dí ßan, dí ßuu Kiristaanii fodaagari.

⁸ Ha'mudii kuliyuki'tii ga fikírúu kituuki' ngëmiigarúu, wayee enndii kibúukwa; ee luu enee an mi ndamukin ga iñaama bi hëpin, enoo kaci garoo.

⁹ Mi waa'tii kiman na ßaa heellúu kitíital ga këyítcii mi bídirúuda.

¹⁰ En ki'ena, laakin buwaa wo'i garoo an: «Iñcii ya wo'i ga këyítcii ya bídida bítin ee tamohin, wayee binaa ya en ga dñuycuunaa ya laakoo fít ee ya wo'i wo'een heeyoh.»

¹¹ Baa wo' iñaama béeb, wóoratti an dii wo'eencii dí bídi ga këyítcii manda, binaa dí hay дума bëríinaa, tumeencaagaríi yah kiman fodaama den.

¹² Dí sah, dí kaañoó kihídí' haffii wala kimédíroh haffii na buwaama ndami haffada. Ba hayaa, ßa ßeb haffa nataah, waa ßa natan haffa gawa, ßa mädíroh haffa na haffa. Iñaama enndii kidof moose?

¹³ Dí nak, kindamukkiigaríi laakin daa ka eem. Dí paafanndii keki'kii sassii Kooh fiisi'tii, onndaríi ßan kihay bi garúuda.

¹⁴ Enee an sasiigaríi le''ii bi garúunaa, bo' mín kiwo' an dí meyin sasi Kooh fiisi'tiida; wayee wa hayin bi garúu, dí bëríi dewee garúu kihay kiyéegallúu Hewhewii winéwí'wii ga loo Kiristaaniida.

¹⁵ Kon dí paaffii keki'kii sassii Kooh fiisi'tii, kindamukoh lëgëyaa ßibo' biliis tumda. Hanaa kay dí am yaakaa' an ngëmiigarúu hay kibaatuk, ee fodaama, dí hay kiwëñ kibaat kilëgëy ga dñuycúu wayee hoonohoo dí eem ga sassii Kooh fiisi'tiida.

¹⁶ Dí hay kiyéegaloh Hewhewii winéwí'wii bi ga dëkcaa paaf kullúu ee dí ndamukannndii ga lëgëyaa Kooh e' ßibo' biliis kitumda.

¹⁷ Bíduunun ga Këyítfaa an: «Baa waa' kindamuk ga yena, ya ndamukatti ga Ha'mudii»☆.

¹⁸ En ki'ena, buwii kañi haffada, enndii bërí nebloh Kooh; buwii nebloh Koohda bërí en buwii ya kañ na kihafcida.

11

Pool, na buwaa tík haffa apotaa'da

¹ Éey, dú míneeroo kimúuñi' mi wo' narúu wo'een dofaa! Ehee, múuñdattoo kay.

² En ki'ena, mi waa'túu hen bi mi naalohinndúu ee kiwaa'kii kiima meyooh ga Kooh. Mi onohinndúu ga fiil yíinoo don, ennda Kiristaanii; ee mi waarin dú pajuki'ti fodii oomaa-jowu, yaa ínohoo yaal ee setin wic.

☆ 10:17 10: 17 Malkat Yéremí 9: 23; 1 Korenti 1: 31.

³ Wayee mi niikin an fiibo' bii d'úkkúu bi d'ú íis kotcaa cijúwí'caa na keeñaa wimórí'waa d'u taabukohee Kiristaaniida, ba d'úkkúu fodaa daa Aawa íisee hafci, gogaa d'úkkari na wo'een-sabohcaagari cinéwí'caada.

⁴ En ki'ena, binaa bo' hay garúu kijangattúu loo Yéesu yiliis yaa bokkii na yii d'í jangattúuda, wala ya waa' d'ú te' hel wiliis waa bokkii na yii d'ú laasda, wala ya yéegallúu Hewhew winéwí' wiliis waa bokkii na wii d'í yéegallúudanaa, baama d'ú keeñukiri!

⁵ Mi foogin an apotaa'cumgarúu buma d'ú ke' ga dook bíinoobumda wēñdohussiiroo dara.

⁶ Luu enee an mi mínoo kiwo' ga mbooloo, enndii an mi ínohoo yen, ee d'í teewinndúuka ga iñaa en tooh na ga bakaa en tooh.

⁷ Kayoh sah, wii mi yéegallúu Hewhewii winéwí'wii meyooh ga Koohda, mi meekissirúu dara ga, mi yóoskí'ta haffoo, doonaa d'ú bēwíru. Mi tooñin bo' ga iñaa mi tum yaamane?

⁸ Mi te'ee, en fan lok, kopa' fiibo' ga jaangu ciliis, kimínndúu ki'amdoh.

⁹ Wii mi en ga kullúuda, mi laakeera sooli ee mi faanukkii ga dooli ken, ndaga mbok-kerceencaa meyohee gohaa Maseduwaanda bērí haydohdeeroo tooh iñaa mi soolukeeda. Ga iñaa en tooh, mi watukka ki'ayuk ga dookkúu ee mi hayka kiwēñ kiwatuk.

¹⁰ Ga d'ii wo'eenii ga loo Kiristaanii en kayoh garooda, iñii mi yah kiwo' yii en kayohda. Mi wo' man, iñuma mi ndamukohida, ga bēeb teerucii ga Akayda, ken mínooroo ga kinís.

¹¹ Iñii tah ya mi wo'ka? Ati mi waa'tiirúu hen? Kooh ínohin an mi waarinndúu.

¹² Iñii mi tum diimada, mi lisanndi kitum, en danaa, buwum heelu halaa ba kooran bi ba hídíroh hafba naríi wem, ee ba ndamuki gada, ba laakoo halaama.

¹³ Buwuma tíku hafba bi'apotaa', ee saboh. Ba kaaki buwii saboh ga lēgēyum ba tumida. Ba bay jēmmaa apotaa' Kiristaanii ee lak saboh.

¹⁴ En ki'ena, iñaama bettii ken, ndaga Seytaani, ya ga kihafci, leekleekaa bay jēmmaa malaakaa taam na lee'laataa Kooh.

¹⁵ Kon, laakoo dara ban iñaa bet bo' ga kihot bisúrga Seytaani bewu jēmma súrgacii tumi yijúwí' ga fíkii Koohda. Buwaama, bērínaa kipeskaagaba leehanda, ba hay kifayu tumeencaagaba caama.

Pool, na coonucii ya dayda

¹⁶ Mi yii wo'issúuka: ken hanattoo kitík dof. Wala book d'ú tíkkoo dofaa, abattoo fodii dof, en danaa, mi ban, mi mín kindamuk jutuut.

¹⁷ En ki'ena, iñii mi en na kiwo' yii sah enndii iñaa Ha'mudii waa', ee mi ndamuk fodumanaa, mi wo'in wo'een dof.

¹⁸ Waa biyewin ndamuki fodii buwii ga ēldúnada, mi ban, mi hay kindamuk.

¹⁹ D'ú bii an d'ú laakin helda, d'ú bērí keeñuki dofci ee iñaama enndiirúu dara.

²⁰ D'ú tookin fiibo' tummbúu ñaam, ba d'úu'túu, ba d'úkkúu, ba eewwúu, ee ba múttúu pa'.

²¹ Dii d'í laakoo dooli kitum fodaamada, apinndoo kaci.

Kimma nak, mi hay kiwo' kidof; bēeb iñaa bo' kaañ kindamukoh, mi ban mi kaañinndi.

²² Man ba wo' an ba bi'Ebēree? Mi ban mi Ebēree. Man ba wo' an ba bok ga heetii Isarayeel Mi ban mi bok gawa. Man ba wo' an ba tucaasamun Abaraham? Mi ban mi kucaasamun Abaraham.

²³ Man ba wo' an ba bisúrga Kiristaanii? Diima nak, mi yah kiwo' wo'een baa hafa m'úuyin mes: mi wēñba ki'en súrga Kiristaanii fúuf. Mi wēñba kison ga lēgēyigari, mi wēñba kilagu ga kasu, mi wēñba kifeeku, mi hídohin na kikaan waas ciyewin.

²⁴ Yaawúu'cii rípuunundoo leraw waas ciyétúus; ee waa hay tóoh, lerawcaa cidaan̄kaah-kaahay na ciyitnanikiiscaa (39)* mat.

²⁵ Mi rípuunun ngee' waas kaahay†, mi tapisohuunun na atoh waas kíinoo, kiwaa'too ki'ap; mi aasin gaal-giyy waas kaahay, gaalaa nuu' ga músúmaa; mi tidimin ga músú giyy wek-wek wíinoo na noh-noh wíinoo.

²⁶ Mi karin kibaab waas ciyewin, caa kumuundoo yee ga kihín: ga duuy húlúbcii, ga kihídoh na gúroh-waascii, ga kihídoh na mbokciigoo yaawúu'cii, na ban buwii enussii yaawúu'da, baabciigoo ga teerucii, ga ègi'-dúndañcii, ga duuy giycii, hídohciigoo na buwaa tík hafba kerceen ee sabohda.

²⁷ Mi koorukin lègëy cibítí' na coonu ciméeskí'; yewinin wekcaa mi neehhii; mi yaaɓpa mi pílla; yewinin iñaa mi oo'; mi fiyoonnda ee mi laakkii iñaa mi ekukan.

²⁸ Ee laakin giliis gaa mi wo''ii duum: besaa en tóoh mi halaati ga bu-jaangucii béebba, fodii mi koorukba ga hafiigoo.

²⁹ Binaa laak garúu baa laakoo doolinaa, mi ban, mi yéenka ga haffoo. Bo' keen ga baakaaraa, keeñjoo taki ga iñaama hen.

³⁰ Binaa mi na' kindamukaa, mi ndamukohan kilaakoo-doolikiigoo.

³¹ Kooh yii laak ndam bi taa'da, yii en Paamudii Yéesu, Ha'mudiida, ínohin an mi wo''ii saboh.

³² Ga wii mi en ga teeraa Damaasda, gúwernëeraa yugi' buu' Aretaas daamada, tuuki'ta bisoldaa' ga tóoh halcaa teeraa, kiheelloo ki'am.

³³ Wayee laakka bíbo' baa ekussoo ga d'aba, ba paafdohharoo ga gúl wíinoo ga míraa dëkaa, ba yoollaroo kakay. Mi rëcca gari fodaama.

12

Doolii Kiristaanii dooyin Pool

¹ Mi jom kindamuk hen sah, luu enee an ka laakoo jeriñ. Hoonohoo mi hay kibéestí' iñcii Ha'mudii ínohlukohhooda ee mi hotca en fan ga heeyda.

² Laakin kerceen, yaa mi ínoh*. Enee ga tíkíis tidaan̄kaah na tinikiis ga fenoo, baa yaama bëwírussa bi ga dookaa-dook asamaan. (Mi ínohoo ati ya bëwí'see na faanfaagari, ati enee en fan ga heey; Kooh doñ ínoh).

³⁻⁴ Mi ínohin daal an baa yaama bëwíruunun bi ga daa Kooh enohda. (Mi yii wo'iska, mi ínohoo ati ya bëwí'see na faanfaagari, ati enee en fan ga heey; Kooh doñ ínoh). Daama, ya kelohha wo'een, caa ken mínoo gaca kitaam, ee bo'-súusúus onussiica kiwo'.

⁵ Baa man fodaama yëri mi ndamukohan, wayee mi ndamukohoo haffoo, enndii ga kilaakoo-doolikiigoo rekaa.

⁶ Mi waaree kindamukaa, enoo kidof garoo, ndaga eneenaa iñii mi wo'anda yah kayoh. Wayee mi ndamukanndii ndaga mi waa'tii ken foon garoo iñaa paaf yaa ya hot mi tum, wala yaa ya keloh mi wo'da.

⁷ Kooh waa'tii mi ndamuk ga iñcii cidóoyí'-waa'cii ya teeɓpooda. Këri tah, fodii nes ga faan, ya ekkaroo mesiklaat: yíinoo ga malaakacaa Seytaani nakussa kisodalloo doonaa mi ndamukoo.

⁸ Mi kíimin Ha'mudii waas kaahay, ya níssoo ga coonucaama.

⁹ Ya taassoo an:

«Mi yii naraa ee iñaama dooyinndaa.

En ki'ena, kimínkiigoo hotuki ga daa kilaakoo-dooli enoh.»

* **11:24 11: 24** Malkat Dëteronom 25: 3. Waasaa Móyíis nakoh an ken jomoo kirípu ngee'caa paaf cidaankaah-nikiis. Iñaama tah yaawúu'caa nëewíssa ga ngee' wíinoo, doonaa ba èldohoo bi ba wëñí', ba deenj iñaa Waasaa nakohda. † **11:25 11: 25** Ngee'ciima bu-Room bèri feekkica * **12:2 12: 2** Kerceen, yaa mi ínoh Pool wo' na hafci. Malkat Tumeen 9: 30; 11: 25; Galaat 1: 21

Kon nak, mi ndamukan hen bi jof ga kilaakoo-doolikiigoo, en d'anaa doolii Kiristaanii yoosuk ga dookkoo.

¹⁰ Këri tah, mi nebluki ga dii mi laakoo dooli, mi bassi, mi tíksi coonu, mi hatalsi ga kipes, mi tíitalsi ndaga Kiristaaniida. En ki'ena, mi ka' bi mi laakissii doolinaa, mi laak dooli ga wahtaama.

Iña jaahal Pool ga bu-Korentida

¹¹ Mi wo'in wo'een dof sah ee d'ú b'eri ekkoo ga. Ee moona d'ú b'eri jomeeroo kikañ. En ki'ena, luu enee an mi enndii dara, apotaa'cumgarúu d'ú ke' ga dook b'inoobumda w'endohussiuroo dara.

¹² Mandarga cidóoyi'-waa'cii na k'intaancii mi tum, ee mi taamma ga na kimúuñ kiyaakda, d'ú hotinca; iñcaama teewoh an mi apotaa' Kiristaanii.

¹³ Iñii yiida y'eri mi tumi' jaangucii cínoo ee mi tumi'tiirúu ya? Hanaa ga dii mi faanukkii ga dooliciirúuda. Kon, bayalattoo ga iña mi tooñjúu yaama.

¹⁴ Wii w'eri en waasiigoo wukaahaywii mi bewuk kihay kiwaakneerúuda†, ee binaa mi hayaa, mi yahhii kifaanuk ga doolirúu. Mi heellúu wayee mi heellii poossúu. En ki'ena, enndii oomaa laak kinégíroh h'elís kitoputu' paamun na eewun. Paamun na eewun kay b'eri laak kitoputu' oomaacii.

¹⁵ Mi nak, mi tookin ki'eroh iñii mi laakda tooh, na keeñ wisóosi', bi ga sah ki'eroh kumuunkiigoo, ki'amdohhúu. Mi waa'túu waaraa man fodaamanaa, d'ú jominndoo kitesoh kiwaare?

¹⁶ D'ú inohin kon an mi mosoo ki'ayuk ga dookkúu ga dara. Wayee mín kilaak baa wo' an mi d'úkkúu hen, mi ñaañukohharúu

¹⁷ Ati mi mosin kiñam doolirúu, kooroh ga y'inoo ga buwii mi wosee garúuda?

¹⁸ Tít, mi y'eri wossi kihay garúu ee mi akitoohi na mbok-kerceenuma d'ú inohinda*. Tít mosin kifaanuk ga doolirúune? Mi na Tít, enndii dí b'eri bok hel wiinoo, dí bokka kotcaa dí tiindane?

¹⁹ D'ú, d'ú maañ kifoony an dí heel kilaak lay ga f'ikíirúu? Múk! Dí wo'i' Kooh, ga teekii Kiristaanii. Ee béeb iñaama, mbok-kerceencii, kiwaa' d'ú w'endoh kiyégis ga ngemii tahka.

²⁰ Mi niikin, mi hay garúunaa, mi laakkúu d'ú man ga daa newooroo, ee mi, mi man garúu daa newoorúu. Mi niikin kilaakkúu ga kiñaroh, ki'iñaadoh, ki'aylukoh, kiwaa' kiw'eni', kibasoh, kicaakooroh, kib'ewi' haffu na kicoowoh.

²¹ Mi niikin, mi hay dumanaa, Kooh kaci'd'issoo ga f'ikíirúu, keeñjoo leeh ga biyewin baa enukohee ga kitum baakaa', kitum iña settii, kifaanuk na baa en béeb na kiñalaañuk, ee ba íissii iñcaama bi watida.

13

Iñcii Pool m'eeñjoh ki'ebilohda

¹ Mi yii ga waasiigoo wukaahaywii mi yah kihay kiwaakneerúuda*. Wo'u ga K'eyitfaa an: «Ga iña en béeb, jomin kilaak bo' banak wala baahay baa en seedi ga»*.

² Ga waasaagoo wukanakwaa, iña mi wo'ee buwii enee ga baakaa' rekda, waa mi yii líssúu ki'úsaay, mi yii wo'issúuka diima, d'ú na béeb buwii tesda: binaa mi hayis garúunaa mi y'eremandii ken.

† 12:14 12: 14 Waasiigoo wukaahaywii malkat ga 2 Bu-Korenti 13: 1-2. Waasaa widewaawaa enee ga waa ya yíp jaangaa ga Tumeen 18; wukanakwaa (Gúris 2) maañeerii ee enee ga baawaa ga Tumeen 19. * 12:18 12: 18 Malkat 2 Korenti 8: 18. * 13:1 13: 1 Waasiigoo wukaahaywii Malkat ga 2 Korenti 12: 14. Waasaa widewaawaa enee ga waa ya yíp jaangaa ga Tumeen 18; wukanakwaa maañeerii ee enee ga baawaa ga Tumeen 19. * 13:1 13: 1 Malkat Déteronom 19: 15; M'edírohat na M'ecce 18: 16; 1 Tímotée 5: 19; Yaawúu'caa 10: 28.

³ Man d'ú waa' mi teebpúu an Kiristaanii yëri wo'i kooroh garoo? Iñaama hay kiwóo'. Kiristaanii enndii baa laakoo dooli ga fíkiirúu, ya teewoh kimínkaagari hen bi matin, ga díkaantirúu.

⁴ En ki'ena, ga wii ya daayu ga kuraanaada, enee ga kilaakoo-doolici, wayee ga iña Koooh mín, ya yii pes kimma. Dí ban, dí enin wíinoo nari ga kilaakoo-dooli, wayee ga iña Koooh mín, dí hay kipes nari, ee dí hayyúuka kiteeb.

⁵ Malaksukohat haffúu bi jof, bi d'ú ínoh ati d'ú laakin ngëm; d'ú ga kihaffúu, malkat hellúu. Dú ínohoo an Yéesu Kiristaa yii garúune? Wala book, nam ki'en an laakoo garúu iña teewoh an Kiristaanii yii narúu?

⁶ Dí teewohin dijófi' an Kiristaanii yii naríi ee mi yaakaa' an d'ú hay kihot an kayoh.

⁷ Dí bii kíim Koooh, d'ú íis kitum iña joffii. Iñaama nak, enndii kiwaa' kiteewukoh ga lëgëyiigari ga leeloorúuda. Ó'óo, nam ki'en an, dí waa' d'ú tum yijófi', luu enee an d'ú tíkkiiríi bíbo'.

⁸ En ki'ena, dí laakoo dooli kitëhdoh kayohfii Koooh; iña dí mínda wëri en kilëgëyi'fa.

⁹ Binaa dí laakkii dooli, ee d'ú, d'ú laak doolinaa, keeñjii soos ga iñaama. Iñii dí kíimda yëri en d'ú boyukis dijófi' ga ngëmii.

¹⁰ Iñaama tah mi bínndúu iñcuma tóohca, hídaa ga dii mi líssúu ki'úsaayda tóoh. En d'anaa, binaa mi hay dumanaa, mi soolukoo kitamoh ga dookkúu. Ha'mudii hanohdínndoo ga fíkiirúu kiyégísi' ngëmiigarúu, wayee enndii kisañku''úu.

Taḡkoh

¹¹ Kon nak mbokcii, neblukat; heelat kiboyukis dijófi' ga ngëmii. Baa en béeb daasat mooroomci, bokat hel, dëkat ga jam, en d'anaa, Koooh yii laak kiwaaroh ee laak jamda, enan narúu.

¹² Këñdohat ga díkaantirúu, d'ú mígínoh haf, kiteewoh an d'ú bëri bokoh. Béeb buwii en buu Koooh diida, bii këñítúu ga.

¹³ Yéesu Kiristaa, Ha'mudii baarkeelattúu; kiwaarohkii meyoh ga Kooohda na Helii yisela'í'yii onndúu ki'en wíinoofa, taabat narúu d'ú béebpúu!

Këyítfii Pool bín Bu-Galaatda Wo'eencii lëgis Këyítfiida

Këyítfii fii fëri Pool bín kerceencaa ga teeraa Galaatda. Ya karin daama waas kanak kiyéegaloh Hewhewii winéwí' wii. Yaawúu'caa na buwaa enussii yaawúu'da gëmussa, ba aassa ga kikerceen.

Pool jëgíreeba an kigëm ga Yéesu kesi kërí tahan Kooh abohba bifo' bijúwí' ga fíkiici. Wayee laakka biyaawúu' ba meyohu Yéerúsaleem, ba ka'ta Galaat. Ba wo''a buwaa an yaakcaa ga jaangaa Yéerúsaleemda bëri wosba. Ba yahha tooh iñcaa Pool jëgírohee daamada. Ba wo''a buwaa an Pool enndii apotaa' yukayoh ee iñaa ya jëgí'baada enndii kayoh ban. Ba wo'eeba an ba baama ba enndii yaawúu'da, waa ba gëmin ga Yéesu ba jomin kitaabuk iñaa Waasaa Móyíis nakohda: ba jomin kigúruk. Fodaama Kooh abohba bifo' bijúwí'.

Iñaaama tah Pool bínnda bu-Galaat kinísba ga iñcaama ba jëgíru ee meyohhii ga Koohda. Ya wo''aba an kigúrukkaa nebloh Koohda eni ga keeñ ee wëri en an keeñaagaraa jom kiset hen ga fíkiici. Abaraham yëri en caasamuncii yaawúu'cii, moonna déy Kooh abohhari bo' yijúwí' ee lak ya gúrukkaa duum.

Ngëm donj onan bo' ki'abohu yijúwí' ga fíkií Kooh, ee wa rek wëri mínlukohan bo' kitaabuk kipeskaa neb Koohda.

Këyítfii Pool bín bu-Galaatda tíidoh anee:

- 1 - Pool këñí' bu-Galaat (1: 1-5)
- 2 - Kooh tum Pool apotaa' ee ya jëgíroh kayoh (1: 6-24)
- 3 - Iñii Hewhewii winéwí'wii wo' kayoh-kayohda (2: 1-21)
- 4 - Ngëm donj onan bo' kimúc (3: 1-4: 31)
- 5 - Kiwaaroh yaa en béeb na mooroomci; Kitaam na Helii yisela'í'yii (5: 1-6: 10)
- 6 - Iñcaa Pool méeñjoh kidínkaanohda na tanjoh (6: 1-18)

Pool këñí' bu-Galaat

¹ Mi Pool, mi apotaa' Yéesu Kiristaa. Bo'-súusúus falliirooka ee ka koorohhii ga bo', wayee ka meyoh ga Yéesu Kiristaa na Kooh, Paamudii, Kooh yiima mílisi' Yéesu ga buwaa kaaninda.

² Mi na béeb mbok-kerceencii enu diida, dí bii bëyrohhúu këñí', dú buwii en ga jaangucii ga Galasíida.

³ Kooh, Paamudiigaruu na Yéesu Kiristaa, Ha'mudii barkeelattúu, ee ba onndúu jam.

⁴ Yéesu Kiristaa, Ha'mudii, erohin kumuunkaagari ndaga baakaa'ciigaruu, en danaa dú mín kimúc ga ëldúnaanii buwii wati wibóní'wii fodaa daa Koohyii en Paamudiigaruu waarohkada.

⁵ Ndam aawat ga Kooh bi taa'! Aameen.

Hewhew winéwí' wúnoo donj wëri laak

⁶ Dú, Kooh yëri tanndúu koorohha ga yërmaandaa Yéesu Kiristaa. Mi jaahli'in lool nak ga dii dú onndi bíinj haat, dú taabukka hewhew winéwí' wiliisda.

⁷ En fan hewhew winéwí' wiliis laak hen! Wa laakoo. Bifo' donj bëri en na kihícisoh helciigarúu ee ba waa' kikalañsoh Hewhewii winéwí'wii wo' ga Yéesu Kiristaada.

⁸ Kon nak, binaa bo' yiliis, luu enee dí sah, wala malaaka-Kooh, yaa meyoh asamaan, hayyúu kiyéegal hewhew wiliis waa enndii wii dí yéegallúudanaa, ya san'ku'at.

⁹ Dí mosinndúuka kiwo' ee mi yii taabis ga wati: binaa bo' yéegallúu hewhew winéwí' wiliis waa bokkii na wii d'ú laas gariídanaa, ya san'ku'at.

¹⁰ Kon diimada, mi heel iñaa neβ bo'-súusúuse? Ó'óo, mi heel kay iñaa neβ Kooh! Mi heel buwii waa'toone? Binaa mi lísee bi wati kiheel buwii waa'toonaa, eneenaa mi enoo s'úrga Kiristaanii.

Iñaa tum Pool apotaa'da

¹¹ Mbokcii ga ngëmiida, mi waa' d'ú inoh an Hewhewii winéwí'wii mi yéegalohda meyohhii ga bo'-súusúus.

¹² Mi laassiiwa ga bo'-súusúus ee ken jégí'tiiróowa wayee Yéesu Kiristaa na kihafci yëri inohlukohhoowa.

¹³ En ki'ena, d'ú kelohin ga dii mi madee kudewaa ga waa mi en ga Waasii yaawúu'ciida. D'ú inohin daa mi tamohee ga kihatal ga kipesba buwaa ga jaangaa Koohda, mi yaa tum tóoh kitasaarohba.

¹⁴ Buwaa mooroomee naroo ee ba yaawúu'da, biyewin gaba le'séeríiroo fen ga kitaabuk waasii yaawúu'cii. Ee mi wëñeeba kikaantukoh ga kitaabuk iñcii cosaanii bicaasammboo nakoh kitumda.

¹⁵ Kooh nak tanukkaroo lak mi límussii duum. Ya bayyaroo ga yërmaandaagari, mi en s'úrgaci.

¹⁶ Ee ga waa neβpari ya teeβparoo Kowukiigarida, mi inohlukohka ga buwii enussii yaawúu'da, mi meekissii ken ki'onndoo hel ga iñaama.

¹⁷ Ee ban mi ka'tii Yéerúsaleem kihotohnee na buwaa d'ebpoo ki'en apotaa'da, wayee mi namma ki'isuk kúlkaa Arabii, lëehí'ta mi boyukka teeraa Damaas.

¹⁸ Tíkka ga tíkíis taahay, mi hannda kika' Yéerúsaleem ki'inohdoh na Sefas*. Mi ennda nari bes cidaañkaah na ciyétúus.

¹⁹ Mi hottii apotaa' yíinoo yiliis, enndiirinaa. Mi hotta ban Saak këmëen'ki Ha'mudii.

²⁰ Kooh inohin an iñii mi bínndúu yii enndii saboh.

²¹ Lëehí'ta, mi hannda kika' gohaa Sírii na waa Sílísíi.

²² Waama, lakanaa buwaa gëm ga Kiristaa ga kúlkaa Yúudéeda mossooroo kihot;

²³ ba kelohee rek buwaa baa wo' an:

- Baa yaama hataleeruu ga kipes kidewaada, baama déy, wati ya yii yéegaloh ngëmii ya heelee kid'úbí' ga buwiida.

²⁴ Fodaama, ba aawwa kikañ Kooh ga dii mi man diimaada.

2

Pool boyukka Yéerúsaleem

¹ Waa ennda da, tíkíis tidaañkaah na tinikiis tíkka ga, mi boyukka Yéerúsaleem, mi na Barnabaas. Mi baydohha Tít ban.

² Mi ka'ta daama ndaga Kooh yëri inohlukoheeroo an mi jomin da kika'. Buwaa kuliyuk ga jaangucaamada, mi laakka saawal naba ba hanba. Mi béestí'taba Hewhewii winéwí'wii mi yéegaloh ga d'uuy buwii enussii yaawúu'da. Mi tum iñaama ndaga mi waaréeríi iñaa mi sodee ga kilégëy na iñii mi lëgëy watida en sooy.

³ Ee Tít, yii taabee narooda, ya iñaa Gerek* ee ken sah gítínndiiri kigúruk†.

⁴ Laakka ga d'uuycii buwaa tíksee hafba bimbok-kerceen ee saboh, ba abee an buwaa enussii yaawúu'da jomuunun kigúruk‡. Buwaama hayee ga d'uuycii

* 1:18 1: 18 Sefas wëri en teekaa Pee' bayohsida. * 2:3 2: 3 Pool waa' kiwo' an Tít enndii yaawúu'.

† 2:3 2: 3 Kigúrukkaama enee kiteewoh an ba biyaawúu'. Yaawúuraa en béeb jomin kitum baah kigúruk ga oomaa-yaalcaa. ‡ 2:4 2: 4 Yaawúu'caa bíinoo gëmuunun ga Yéesuda ebilsee buwaa kigúruk enndiikanaa, ba wo' an kimúc laakoo

kifeñtuk ki'ínoh jamaa dí laak ga kitaabuk Yéesu Kiristaada ba meydohhíi ga. Ee fodaama ba boykidohhíi ga ki'en ñaam Waasii Móyíis.

⁵ Wayee dí onndiiba hal ga fen, doonaa kayohfaa ga Hewhewii winéwí'wiida tesi'túu.

⁶ Laakeera bibo' baa tíku an bērí wēñ kilaak solu. Wayee iña ba eneeda bíttiíroo ndaga buwii béebba wínoo ga Kooh. Buwaama tíksee an bērí wēñ kilaak soluda tíkussii wo'een ga lēgēyaagoo.

⁷ Hanaa kay ba nam kihot sah an Kooh yērí dínkaanndoo lēgēy kiyéegaloh Hewhewii winéwí'wii ga dūuy buwii enussii yaawúu'da[§] foda daa ya nak Pee' kiyéegalohwa ga dūuy yaawúu'caada.

⁸ En ki'ena, Kooh yaa tum Pee' apotaa', wossari ga yaawúu'ciida, yērí tumboo apotaa' ban, wossaroo ga buwii enussii yaawúu'da.

⁹ Saak na Pee' na Sañ, bii abu ki'en fodii jíp ga jaangiida, tookuunun an Kooh yērí bēwí'too, e'taroo kilēgēy iñaama. Ba e'taríi kon yah, mi na Barnabaas kitewoh an dí wínoo. Fodaama béebpíi dí júwohha ga an, dí, dí aawan ga buwaa enussii yaawúu'da, ba, ba aaw ga yaawúu'caa.

¹⁰ Enaama yínoo doñ yaa ba kímeeríi, yērí en kifoñ hel ga buwaa en ga jaangaagaba ga Yéerúsaleem ee laaksoo darada. Ee iñaama mi tuukka ga kitummbi.

Pool ña'ta Pee' ga Añcoos

¹¹ Pee' nak hayya teeraa Añcoos, mi tapukohha nari ga fíkíi béeb ndaga ya calee kiña' hen.

¹² En ki'ena, balaa buwaa Saak wosee Añcoosda hayunaa, Pee' daanee kiñami na buwaa enussii yaawúu'da. Wayee daa buwaama hayee, ya meycá ga, ya íssa kiñami naba ndaga ya niikee yaawúu'caama gēmu ga Yéesu ee ba fa' ga kígúrukkaada.

¹³ Yaawúu'caa tes gēmu ga Yéesuda aasussa ga iña Pee' enukoh yaama, bi ga Barnabaas sah baydohussa ga kidúkohaagaba kaama.

¹⁴ Daa mi hotee an enukeenaagaba waama júbpii ee taambii na kayohfii Hewhewii winéwí'wii, mi tapukohha na Pee' ga fíkíi béeb, mi wo'ari an: «Fu yii fu en yaawúu' ee fu foñin dii yaawúu' pesida, fu taabukka kipeskii buwii enussii yaawúu'da, fu gítínoh buwii enussii yaawúu'da ya ga kitaabuk kipeskii yaawúu'cii?»

Yéesu músalin yaawúu'cii na buwaa enussii yaawúu'da

¹⁵ Dí, dí límu yaawúu', dí enndii bitumoh-baakaa' en fan buwii enussii yaawúu'da*.

¹⁶ Wayee nak, dí ínohin an bo'-súusúus, kigēm ga Yéesu Kiristaa doñ tahanndi ki'en bo' yijúwí' ga fíkíi Kooh, wayee enndii ki'ayuk ga kitum iña Waasii Móyíis nakohda. Dí nak, dí gēmin ga Yéesu Kiristaa doonaa ngēmaagaríi ga Kiristaa waama onndii ki'en bibo' bijúwí' ga fíkíi Kooh, wayee enoo an dí ayuk ga kitum íñii Waasii Móyíis nakohda. Ndaga ki'ayuk ga kitum íñii Waasii Móyíis nakohda tahoo ken ki'en bo' yijúwí' ga fíkíi Kooh.

¹⁷ Wayee binaa en an ga dii dí heel ki'en bo' yijúwí' ga fíkíi Kooh, ndaga Kiristaaniida, dí nam ki'abu bitumoh-baakaa' fodii buwii enussii yaawúu'danaa, waama lak Yéesu yērí amdohhíi ga kitum baakaare? Múk, iñaama kay mínoo ki'en.

¹⁸ En ki'ena, binaa mi búuk Waasii Móyíis, lēhíraa mi boykis, mi tuukiriswanaa, kon mi namin ki'en baa sañ kitaabuk waas.

¹⁹ Waasii Móyíis onndoo kilēhdúk kipes gawa, en danaa mi mín kipes ga iña Kooh waa'da[☆]. Mi daaydohuunun na Kiristaa ga kuraanaa.

§ 2:7 2: 7 Buwii enussii yaawúu'da Bídii meydoh dii «buwii gúrukkiida» * 2:15 2: 15 Pool wo' fodaama fodii yaawúu'caa múus. Ba tik béeb buwaa enndii yaawúu' fodii bitumoh-baakaa' ☆ 2:19 2: 19 Malkat Galaat 4: 4-5.

²⁰ Fodaama, enissii an mi ga kihaffoo mi yëri en na kipes, wayee Kiristaanii yëri en na kipes garoo. Kipeskiigoo wati, fodii bo'-súusúus, mi peska ga kigëm ga Kiristaanii, Kowukii Kooh, ka kii ka waa'taroo, bi mi tahhari kitook ki'eroh kumuunkaagarida.

²¹ Mi sagoo múk yërmaandaa Kooh, ndaga binaa en an Waasii Móyíis wëri onohi ki'en bo' yijúwí' ga fikii Koohaa, kon Yéesu Kiristaa kaanin sooy.

3

Kitaabuk Waasii Móyíis wala kilaak ngëm ga Yéesu

¹ Dú bu-Galaat, dú lohoyin hel kat, bii móoñís hafciigarúu ba? Moona déy, dú teewuunun bi leerin lañ ga hasciigarúu Yéesu Kiristaa yaa daayu ga kuraanaada.

² Mi waa' dú taassoo ga iñii mi meekissúu yii doñ: kitaabuk iñii Waasii Móyíis nakoh kitumda kéri onndúu kilaas ga Helii yisela'í'yiinoo, kigëm Hewhewii winéwí'wii dú kelohda kéri onndúuka?

³ Dú mín na kilohoy hel fodaama? Dii dú dalin mo'-mo' kiyaakaa' ga Helii yisela'í'yiida, dú waa' kiméeñjoh kiyaakaa' diima ga dooliciigarúune?

⁴ Kon dii dú koo'da tooh enin sooye? Iñaama mínoo ki'en sooy kay!

⁵ Kooh yóoskí' Helii yisela'í'yii ga dookkúu, ya tumi kintaan ga duuyúunaa, dii dú taabuk iñii Waasii Móyíis nakohda tah ya tumkanoo, dii dú keloh Hewhewii winéwí'wii dú gëmmba gađa tahka?

⁶ Du malakohatka ga Abaraham. Këyítfaa wo' ga looci an: «Abaraham ayca hafci ga Kooh ee Kooh abohhari bo' yijúwí' ndaga ngëmaa ya laak garida.»

⁷ Kon inohat gaka an: buwii gëm ga Koohda bëri doñ bok ga nílaa Abaraham.

⁸ Ee sah, balaa daranaa Këyítfaa waayukdeera béeb buwii enussii yaawúu'da an Kooh hayba ki'aboh bi'bo' bijúwí' ndaga ngëmaagaba ba laakan garida. Kéri tah bíduunun ga Këyítfaa an kudewaa Kooh yéegalee Abaraham Hewhewii winéwí'wii wii an: «Mi hay kibarkeel heetci ga ëldúnada toohca ee koorohan garaa.»

⁹ Abaraham gëmmba ee Kooh barkeellari. Fodaama béeb buwaa gëmnda Kooh barkeelinba foda daa ya barkeele Abarahamda.

¹⁰ En ki'ena, buwii ayuk ga kitum iñii Waasii Móyíis nakohda, ba bii ga kisañku', ndaga Këyítfaa wo' an: «Béeb baa dëkkii ga kitaabuk tooh iñcii bídu ga Waasii Móyíisdanaa, baama sañku'at.»

¹¹ Ee leerin sah an kitaabuk iñii Waasii Móyíis nakohda tahoo ken ki'abu bo' yijúwí' ga fikii Kooh, waa Këyítfaa wo'in an: «Baa Kooh aboh bo' yijúwí' ndaga ngëmaa ya laakda hay kipes.»*

¹² Kigëm ga Waasii Móyíis nak bokkii dara na kigëm ga Kooh. Wayee nam ki'en sah an: «Baa taabuk iñcii Waasii Móyíis nakohdanaa pesan gaca.»

¹³ Waasii Móyíis sañku'eeraru ee Kiristaa músallaruu ga, ya tükukka kisañku'kaama ga hafci, waa bídu ga Këyítfaa an: «Béeb baa apohu kilíku ga kedik, baama sañku'at.»

¹⁴ Ennda fodaama doonaa baarkeelaa Kooh dígee Abaraham, koorohha ga Yéesu Kiristaada le' bi ga buwii enussii yaawúu'da. Ee fan, dú béebpuu, ga ngëmii dú laak ga Koohda, dú laas ga Helii yisela'í'yii ya dígoheeda.

Waasii Móyíis na iñcii dígohuda

¹⁵ Mbokcii, malakat ga dii buwii tumida. Kifiliimunkaa pokohu, binaa ka koo' ga waasaa, ken mínooka kisañ ee ken mínoo kibaat dara ga.

¹⁶ Kooh nak dígee Abaraham na nílaagari. Këyítfaa wo''ii an: «na buwaa bok ga nílaagaraada», en fan ba biyewin. Wayee bo' yiinoo doñ yëri wo'u: «na nílaagaraa», ee Kiristaanii yëri.

* 3:11 3: 11 Habak 2: 4; Room 1: 17; Yaawúu'caa 10: 38.

¹⁷ Kon iñii yii yëri mi waa' kiwo': Kooh dewee kipokoh kifiliimun na Abaraham, ee ka koo'ta waas. Kifiliimunkaama enin dii tikíis titéemée'-nikiis na tidaañkaah-kaahay (430), Kooh hannda kihaydoh Waasii Móyíis. Kon Waasii Móyíis mínoo kipékís kifiliimunkaa kaama, wa nís iñaa Kooh dígoheedá.

¹⁸ En an Waasii Móyíis wëri oni bo' kilam ga Kooaha, kon ensissii díгаа Kooh dígoheedá onohika. Ee moona déy, Kooh kooroh ga díгаа ya dígee Abarahamda, barkeellari.

¹⁹ Kon Waasii Móyíis wa enohu ya? Wa baatu ga hen doonaa wa teeb buwii fan iñcii ba tumi ee ba keldúki iñcii Kooh nakohda. Ee iñaa laakan bi ga daa nílíi Abaraham Kooh dígoheedá hayohan. Waasiima, Kooh yëri yóoskí'wa ga buwii, koorohha ga malaakacaagari, ba e'tawa Móyíis yaa enee ga díkaanti* Kooh na buwiida.

²⁰ Ga loo iñaa dígoheedá, buwii hídírohu ga iñaa maada ba bo' yínoo, ee Kooh yëri wo'u da, kon soolukissii baa tídan ga díkaantaa.

Iñii tah Waasii Móyíis kihayda

²¹ Kon Waasii Móyíis d'aloh hen na iñcii Kooh dígoheedane? Ó'oo kay! Enee an laakin waasaa yóoskíru, waa mín ki'eroh kipes kayoh-kayohdanaa, eneenaa Kooh bewan buwii taabuk Waasii Móyíisda ya abohba bo' bijúwí' ga fíkíci.

²² Wayee Këyítfaa wo'in an buwii béebba baakaa' laginba pat, en d'anaa buwii gëm ga Yéesu Kiristaada don bëri laasan ga iñaa Kooh dígoheedá ee koorohan ga ngëmaa ba laakda.

²³ Balaa jamaanaa kigëm ga Yéesu Kiristaa hayanaa, Waasii Móyíis lageeru hen pat, wa waa sek daa Kooh ínohluhannduu kigëmkaama.

²⁴ Fodaama Waasii Móyíis wëri níreeruu bi ga daa Kiristaanii hayan, en d'anaa ga ngëmii d'u laak garida, Kooh abohuu bíbo' bijúwí'.

²⁵ Waa kigëm ga Kiristaanii le'in, d'u soolukissii nírohaa yaama.

²⁶ En ki'ënaa, dú béebpúu, dú bii dú gëm ga Yéesu Kiristaa ee dú en nari wínooda, dú bitowu Kooh.

²⁷ Dú béebpúu ban, dú bëtísi'u ga teekii Kiristaanii, kërí tah, dú enin nari wínoo ga fíkíi Kooh.

²⁸ Kon laakissii an yii yaawúu', yii enndii yaawúu'. Laakissii an yii ñaam, yii enndii ñaam. Laakissii ban an yii beti, yii yaal, ndaga dú béebpúu dú wínoo ga Yéesu Kiristaa.

²⁹ En lak Kiristaanii yëri laakkúunaa, dú bok ga nílíi Abaraham ee dú hay kilam iñaa Kooh dígee Abarahamda*.

4

¹ Dú ínohin kon iñii yii mi wo'úuda: baa jom kilam Paamci en ya lís ki'en omaanaa, luu enee an alalaa tóohwa wuuci, dara wóotírohhiiri na ñaam.

² Bíbo' bëri toputu'anndi, ba toputu'i iñaa ya laakda, bi ga daa jamaanaa paamci wo' an ya mín hafci kibayda le'an.

³ Ee dí ban, ga wii dí en omaada*, dí enee ñaam baahcii ëldúna†.

⁴ Wayee nak ga waa wahtaa Kooh wo'eeda le'a, ya wossa Kowukaagari, ka límukka ga beti, ka hayya ga jamaanaa Waasaa Móyíis,

⁵ doonaa Kowukaa laas buwii ay kipesba ga Waasii Móyíisda. Fodaama ka onndaruu ki'en bitowu Kooh.

* 3:19 3: 19 Malkat Léwítík 26: 46. * 3:29 3: 29 Malkat 3: 16. * 4:3 4: 3 Pool am fodii omaa, béeb iñaa laakee balaa Kiristaa na Hewhewaa winéwí'wii hayanaa † 4:3 4: 3 Baahcii ëldúna tumeencaa yaawúu'caa na buwaa enndii yaawúu'da ee ba gëmee gacada. Malkat 4: 9 na Koloos 2: 8, 20

⁶ Kooh waareeruu kiteeβ an dū bitowuci, kēri tah, ya wossa Helaa Kowukaagari ga keeñciigaruu. Helaa waama wēri bayiri didooli an: «*Abaa! Paamboo!».

⁷ Kon fu enissii ñaam, wayee fu kowu. Ee waa fu kowu, Kooh hayyaa ki'on fu lam ga iñcaa ya ðaaki' towutaagarida.

Pool jaahli'a ga bu-Galaat

⁸ Kudewaa, dū inohēerii Kooh, ee dū daanee kijaamuk fodii ñaam enaama ciliis caa enndii Kooh kayoh-kayohda.

⁹ Wayee diimada, waa dū hidohin na Kooh, wala sah waa Kooh hidohin naruu, dū min na kiboyukis ga baahcaa caama haydohdooruu tus ee ca caloo darada? Inii tah ya dū waa' kiboyukis ki'en ñaam gaca?

¹⁰ Laakin ga bescii, ga ñiincii, ga jamaanucii, wala tikiistii, caa dū am, dū tikkaca enaama cilēeki'-solu.

¹¹ Mi niikin man daal inii mi son garuuda tooh en sooy!

¹² Mbokcii, mi kiimmbuu, tumat fodiigoo, waa mi tumin haffoo fodii garuu‡. Dū mosooroo kitum inaa mesikkoo.

¹³ Dū niindisukaa, wii mi ðebpuu kiyegal Hewhewii winewi'wiida, lak mi duukoolin.

¹⁴ Hidaa daa duukoolii faanfigoo sodaleeruda tooh tahhii bi dū sanngaroo dū sebitukkaroo§. Wayee fodii malaaka-Kooh, wala sah fodii Yeesu Kiristaa, dū dapparoo ga duuyuu.

¹⁵ Wada keeñ-soosaa dū taabee nawada? Na dii dū safareeda! Mi minin kiseedi' garuu an, enee an minukinaa eneenaa dū hay kilukit tuhastiigaruu, dū e'toota.

¹⁶ Kon diima, mi enin baa dū waa'tii gari kihot ndaga kayohfii mi wo''uudane?

¹⁷ Buwum enu na kifool ga fenooruuda, nofcumgaba moroo. Ba heelluu kihēgisoh naroo*, en ðanaa dū fooli ga fenooba.

¹⁸ Kikaantukoh ga yen jofin, wayee enat ga yijofi', ee ban ka enat besaa en beeb. Ka hanat ki'en rek binaa mi en naruunaa.

¹⁹ Towutiigoo, dū tahinndoo ki'enis ga coonu, en fan betifaa en na kimatuk. Ee inaa yah bi ga daa Kiristaanii pesan garuu.

²⁰ Dii mi waareeruu kideey diima denða, bi mi tuuk, mi wo' naruu wo'een wiliisda. En ki'ena, mi inohoo dii mi tumannduuda.

Inaa laakee ga dikaanti Aгаа' na Saaraada

²¹ Wo'attoo, dū bii dū waa' ki'ay kipeskiigaruu ga Waasii Moyoisda, dū inohoo inii wa wo'da hene?

²² En ki'ena, bíduunun ga Kēyitfaa an Abaraham laakee towu tanak tiyaal. Yinoo, ya laakki na ñaam yibeti, yinooyaa, ya laakki na betifaa enndii ñaam.

²³ Kowukaa ya laak na betifaa en ñaamda limu fodii towutii beebta. Wayee kaa ya laak na betifaa enndii ñaamda, limu ga kintaanaa Kooh tum kimeti inaa ya digoheeda.

²⁴ Laakin yen yiliis yaa ðaakuk ga wo'eenaama: Beticaama teewoh kifiliimunoh kom kanak. Kifiliimunohkaa kiinoo, Kooh pokoheeka na Moyois ga janjagaa Sinayii, ee lim towu-ñaam kesi. Beti-ñaamfaa ee teeku Aгаа'da ferii teewohka.

²⁵ Aгаа' yeri mandarga janjagaa Sinayii en ga kulkaa Arabiida. Ya teewoh Yeerusaleem yii ga jamaanii diimada. Yeerusaleem yiima, na buwaa dek dada, ba biñaam.

²⁶ Wayee kifiliimunkaa kukanakkaa meydoh Yeerusaleemyaa en ga dookda†. Ya

‡ 4:12 4: 12 Ga kiyaawuu'kaagari, Pool meycya ga tooh incaa Waasaa Moyois ebiloheeda. Fodaama, ya nak bu-Galaat ba tum fodaa gari, ba sumiyuk ga beeb incaa baahcaagaba nakohda. § 4:14 4: 14 Medirohat inaa na wo'eenca Isayii ga 53: 3-4 * 4:17 4: 17 Galaat 3: 23 Inaa Pool wo'da ban weri en an buwaama kokohin bimooroomba ki'aas ga Nguuraa Kooh † 4:26 4: 26 Betifii wo'u diida ferii en Saaraa. Malkat Inohlukoh 3: 12; 21: 2, 10

enndii ñaam ee yëri en eewwu.

²⁷ En ki'ena, Këyítfaa wo' an:
«Fu, betifii mínoo kilaak kowuɗa,
neɓluka;

fu yii fu mosoo ki'ínoh mesiklaat kilaak kowuɗa,
kurnuka,

ndaga towutaa betifaa foñuɗa tëri wëñan kiyewin taa betifaa en na yaalcida✧.»

²⁸ Dú nak mbokcii, dú ßëri en towutii límu, fodaa Ísaak, ga díga KooH dígohee na Abarahamɗa.

²⁹ Kudewaa, kowukaa límsee fodii towutii bééɓtaɗa daanee kihatal ga kipes kowukaa límu ga doolii Helii yisela'í'yiida. Ee iñaama bi wati lís kilaak.

³⁰ Wayee iñii yiida wo'see Abaraham bídussa ga Këyítfaa an: «Kaalaa ñaamii ya na kowukiigari, ndaga kowukii ñaamii jomoo kibok kilam na kowukii betifii enndii ñaamɗa✧.»?

³¹ Kon nak mbokcii, ɗu enndii ɓitowu ñaam wayee ɗu ɓitowu betifaa enndii ñaamɗa.

5

Watukat ki'enis ñaam

¹ Kiristaanii ɓëgísinnduu doonaa ɗu laak haffuu kayoh-kayohɗa. Kon nak, yëgísat ga iñii ɗú amɗa ee kaa tookat kiñaam galukis ga ɗookkúu.

² Súkúrukát, mi Pool, mi wo''úu an: binaa ɗú eroh haffúu ga kigúrukaa, iñii Kiristaanii tumi'túuda laakɗoorúu jeriñ wínoo.

³ Mi yii wo'iska ɓan an: béeb ɓaa eroh hafci ga kigúrukaa, ya joman kitaabuk hen béeb iñcii Waasii Móyíis nakoh kitumɗa.

⁴ Dú ɓii ɗú heeli ki'abu ɓiɓo' yijúwí' ga fíkíi KooH, ga kitaabuk Waasii Móyíisɗa, ɗú hëgísohin haffúu na Kiristaanii ee ɗú meydohin haffúu ga yërmaandaa KooH.

⁵ Dí ɓii dí gëmindá nak, Helii yisela'í'yii yëri onndii kiyaakaa' an KooH hayyi ki'aboh ɓiɓo' ɓijúwí' ga fíkíici. Ee iñaama yëri dí sek wa gaaw kilaak.

⁶ En ki'ena, binaa ɓo' en wínoo na Yéesu Kiristaanaa, iña laak soluda enndii kigúruk, wala kigúrukkii. Iña laak soluda wëri en kilaak ngëmaa teewohi tumeencaa taam na kiwaaroh.

⁷ Jaarii ɗú ɓëteɗa dii wa jekeɗa moos! ɓii pellúu ɓa, hoonohharúu kitaabuk kayohfii?

⁸ Iña ɗú gëmlukohu yaama meyoohii ga KooH, yii ɓayyúu ɗú hay garíɗa.

⁹ Wo'uunun an «Molon kuun wijutuut, waa kaañohin, dooyin kikañohi kuuncaa béebca.»

¹⁰ Moona déy, mi abin yaakaa' garúu ndaga Ha'mudii. Mi ínohin an halaatciigaruu wóotírohanndii ga iñuma. Wayee ɓaa aas ga ɗuuycúu, hícohha helciigarúuɗa, ɓaa ya mín ki'en tóoh, KooH hayyi kisaŋku'.

¹¹ Kon mbokcii, mi ga kihaffoo, enee an mi lís kijëgíroh an kigúruk tumsataa, eneena mi hataloo ga kipes. Kon iñii tah ya mi hatalu ga kipessoo? Kikaankii Yéesu ga kuraanaa mi en kiyéegaloh ee ka newoo ɓuwiida, kërí tahka.

¹² Buwiima jaahallúu ga iñaamaɗa, mi wo' man ɓa hanat ki'eem ga kigúruk don, wayee ɓa namat kigú' hen tóoh.

¹³ Dú nak mbokcii, KooH ɓayinndúu, ɗú hay gari, en ɗanaa ɗú laak haffúu. Wayee nak, kaa koorohat laakaa ɗú laak haffúu waama, ɗú pesi ga iña neɓ kumuunndúu rek. Namat kiwaaroh hen, ɗú dímalohi ga díkaantirúu.

¹⁴ En ki'ena, Waasii Móyíis, iñcii wa nakohɗa tóoh matin ga wo'eenii wiwóorí'wii: «Waaraa mooroomfu fodaa daa fu waa' haffuɗa.»

✧ 4:27 4: 27 Malkat Ísayíi 54: 1. ✧ 4:30 4: 30 Malkat Sënees 21: 10.

15 Ee ban binaa d'ú tum fodii júu'cii ga egíriida, d'ú d'owohi, d'ú ñamohi ga duuycúunaa, ínohat an d'ú aaw ga kiléh'doh ga duuycúu. Kon watukat iñaama.

Ísat Helaa yisela'í'yaa kuliyyuk ga kipeskiigarúu

16 Iñii yii y'eri mi yahhúu kiwo': Ísat Helii yisela'í'yii ya níi' kipeskiigarúu, en danaa, d'ú taabukoo neblaak-kumuunndúu.

17 En ki'ena, iña neb kumuun bo'-súusúus bokkii na iña Helaa yisela'í'yaa waa', ee iña Helaa yisela'í'yaa waa'da wóotírohin na iña neb kumuun bo'-súusúus. Kon nak iñcaa kanakcaa caama mínohsoo, en danaa, enoo an iña nebpúu béeb d'ú m'índi kitum.

18 Binaa d'ú kuliyyuki' Helii yisela'í'yii ga kipeskiigarúunaa, Waasii M'oyiis t'íkukisoorúu.

19 Leerin an baa taabuki neblaak-kumuun ga kipesci, tumi iñcii cii: kíjalaañuk; kibay halaat cisépi'í'; kifaanuk na baa en béeb;

20 kijaamuk koof; na kinaahuk, kimínohoo na mooroomfu, kíñaroh na ki'iñaan, ki'aylukoh, kiwaa' kiwēñí', kihégískoh, na kifa'doh,

21 kíneeh bo', kiliiluk ga ki'an na kínam, kihaabin na enaama ciliis caa manda. Mi deweerarúuka kiwo' ee mi yii wo'issúuka yii: buwaa enukoh iñcaamada boksoo ga Nguuraa Kooh.

22 Wayee iñcii Helii yisela'í'yii lími ga bo'da c'eri en: kiwaaroh, kineb keeñ, kilaak jam, kiteey, kijof, kilaak y'ermaandi ga bo' na ki'en go';

23 kimo' keeñ na kimín ki'abuk. Ee wóorin an iñcaama Waasii M'oyiis sanngiica.

24 Buwii en buu Y'eesu Kiristaada apuunun ga kuraanaa kibo'kaagaba taabuki neblaak-kumuunda, na iñcaa cibóní'caa helba líki gada.

25 En lak Helii yisela'í'yii y'eri onnduu kipesaa d'ú taaban ban ga iña ya waa'da.

26 Kindamukoh hanat kilaak ga díkaantiruu: d'ú Ísat kidiin'atoh, d'ú íis ki'iñaadoh.

6

Ki'amdoh ga díkaantirúu

1 Mbokcii, binaa bo' abu ga kitum iña joffinaa, d'ú bii d'ú taam na Helii yisela'í'yiiida, d'ú b'eri jommibi kiboyukidoh ga kayoh, d'ú taam ga na teey. Ee d'ú, yaa en béeb watukat hafci, doonaa d'ú keenoo ban ga fí' Seytaani.

2 D'ú, amdohat ga díkaantirúu kikoork d'ofciigarúu. Fodaama, d'ú hay kim'eti' kitum béeb iñii waasii* Kiristaanii nakohda.

3 En ki'ena, binaa bo' t'ík hafci kilaak solu ee lak ya enndii dara, ya d'úk hafci.

4 Baa en béeb, malaksukohat iñcaa ya tumida. Ya hot iña ya ndamukan ganaa, ya eemdohatka ga hafci, ya hanat kinatuk ga mooroomci.

5 Ndaga baa en béeb línan sasaagari.

6 Baa en na kijégíru Hewhewii winéwí'wii, warat baa jégí'tida ga béeb iñcaa ya laakda.

7 Ken hanattúu kid'úk ga iñii yii: Kooh, ken yapoori. Ee iña bo' sokaa, píikanndi.

8 Baa fu sok iña neb kumuunfunaa, fu píikan iña neblaak-kumuun límdí bo'da ee w'eri en kikaan. Wayee baa fu sok iña Helii yisela'í'yii waa'danaa, fu píikan iña Helaa yisela'í'yaa límdí bo'da ee w'eri en kipeskaa leehoo taa'da.

9 Du hanat kiyówí' yahhuu ga kitum yijófi'. En ki'ena, binaa d'ú am, d'ú íssiinaa, wahtaa le'aa, d'ú hay kipíik iña laakin jeriñ.

10 Kon wahtaa d'ú m'ínka tóoh, leenaa d'ú tumdat béeb iña jofin, w'ēñaa ga buwii d'ú bok naba ng'emdá.

* 6:2 6: 2 Malkat 5: 14: «Waraa mooroomfu fodaa daa fu waa' haffuda»

Dígalcii méeñjohda na kēñ'cii

¹¹ Dú hotin bín-ciigoo, dii ca yakda, mi yéri bínca na yahhoo.

¹² Buwaa gítínsirúu ga kígúrukda, ba heel kilaak teek ga dūuy buwii. Iña ba niik rekda wéri en kihatalu ga kipesba binaa ba yéegaloh kikaankaa Kiristaanii ga kuraanaanaa.

¹³ En ki'ena, buwaama fa' ga kígúrukda, ba ga kihaffa sah taabukussii Waasii Móiis. Ba waa' dū gúruk doonaa ba mín kibakuk an ba tumlukohinndúu iñaama ga faanndúu.

¹⁴ Mi ga kihaffoo, laakoo enaama yiliis yaa tahanndoo kibakuk, enndii kikaankaa Yéesu Kiristaa, Ha'mudiigaruu ga kuraadanaa. Ka tahin bi iñcii ga ëldúnada kaanin garoo ee mi kaanin ga iñcii ga ëldúnada:

¹⁵ Yii gúrukin wala yii gúrukkii, iñaama laakoo solu. Iñii laak soluda wéri en ki'en bo' yi'as.

¹⁶ Béeb buwii taabuk iñum mi wo' yuma, na béeb buwii en buu Kooh† enu Isarayeelyiigarida, mi yii Kíimi'ba an: Kooh barkeelatba, onba jam.

¹⁷ Ee iñii aaw ga fikiida, ken hanattoo ki'ek coonu. En ki'ena, ñancii mi bay ga faanndooda teewohin an mi sodaluunun ndaga Yéesu.

¹⁸ Mbokcii, yërmaandaa Yéesu Kiristaa, Ha'mudiigaruu taabat narúu‡ béebpúu. Aameen.

† 6:16 6: 16 Isarayeelyaa Kooh ‡ 6:18 6: 18 na helciigarúu

Këyítfii Pool bín 'Bu-teeraa Efeesda Wo'eencii légis Këyítfiida

Këyítfii fii fëri Pool bín kerceencaa ga teeraa Efeesda. Wayee fa eemmbii ga bu-Efees rek. Pool wosohinfa bikerceen ga teeru ciyewin ga gohaa Aasíi. Wii ya bín këyítfiima lak ya yaa lagussa ga kasu ga Room. Teeraa Efees wëri wëñ kilaak solu ga béeb teeruca bu-Room nguurukoh ga gohaa Aasíida. 'Bo' biyewin ga teeraama légëyba enee kitoon. 'Ba tawahi'ta Koohyaagaba ba teek Artémis ga kiGerekda kaan fimóri'. Artémis bu-Room teekki Janaa. 'Ba nataalla Artémis nataal beti. 'Bu-Efees karee kikiimi Kooh ga kaanfaama. Yaawúu'caa na kerceencaa karéeri daama kikiim Kooh. Ga waa Pool boyuk Efees ga baawaagari wukanakwaa, ya yaa jëgi' yaawúu'caa daama da dímaasaa en tooh. Pool boyukka lak ya minéeri kimaani ga Efees wayee ya diingaba kihayis daama. Ga waa ya karis daama baawaagari wukaahaywaa, ya ennda daama tikiis taahay taa ya jëgere buwaa (Tumeen 19-20).

Iñii yii yëri Pool teeppuu ga këyítfii fii: Kooh ga kijofkaagari teewinnduu iñaa daakukee hen garuu. Wëri en an ya hay kihidiroh tooh iñaa en ga dook na dii ga kakay ee Yeesu kuliyuk gaca. Ya tikka ga an kerceencaa jomin kijúwohu ba en wiinoo, laakoo yii an ya yaawúu', yii enndii yaawúu'. Seytaani yëri en baa ba jom nari kisagoh. Kon ba jom kitaabi na béeb, ba boki kikiim Kooh en danaa Seytaani wënooba dooli. Ya wo'in ga daa yaal jom kiman na betici, daa oomaa jom kiman na paamci na daa ñaam jom kiman na ha'-kaancida. Ya wo' an kerceencii jom ki'enu wiinoo na Kiristaanii.

Këyítfii Pool bín bu-Efeesda tíidoh anee:

1 - Këñdoh (1: 1-2)

2 - Kooroh ga Yeesu béeb buwii wiinoo ga fikii Kooh (1: 3-3: 21)

3 - Ki'en wiinoo na Kiristaanii lími badukeen wi'as (paamun, kowu, súrga) (4: 1-6: 20)

4 - Tanjoh (6: 21-24)

Këñdoh

¹ Mi Pool, mi apotaa' Yeesu Kiristaa ee Kooh yëri waa'ka. Mi yëri binndúu Këyítfii fii, dú buwii ga teerii Efees en buu Kooh ee gëmuunun ga Yeesu Kiristaada.

² Mi yii kiiim Kooh Paamudiigaru, ya na Yeesu Kiristaa, Ha'mudii ba barkeellúu, ba onndúu jam.

Iñcii cijófi'cii Kooh tumi' buwiigariida

³ Du kañat Kooh, yii en Paamudii Yeesu Kiristaa, Ha'mudiigaruuda. Ga dii du en wiinoo na Kiristaada, Kooh barkeelinnduu barkeelaa en béeb, waa Helaagari onnduu ee ca laak ga dookda.

⁴ Ya tanukinnduu du en wiinoo na Kiristaa, lak ya sakkii ëldúna duum, en danaa du en biibo' bisela'í', baa laakoo sík ga fikíici. Ga kiwaa'kii ya waa'tuuda,

⁵ ya ammba kumëeñi' kitanukkuu du en bitowuci ee kooroh ga Yeesu Kiristaa. Iñaama yëri ya waaree ee yëri neppi.

⁶ Kon nak, du kañatti ndaga kijofkiigari paafin iñaa en toohda: ya jofin garuu ee ya meekissiruu dara ga ndaga dii du en wiinoo na Kowukiigari ya wëñ kikeeñukda.

⁷ Ya kooroh ga ñifaa Kiristaa aamseedá, ya laassaruu, ya bayallaruu tooñcaa du tooñjida. Fodaama, ya teewinnduu dii kijofkiigari hín kiyakda.

⁸ Kijofkiima, ya teewinnduuka bi dooyin sək, ya sorin garuu kiñaañkaa meyoh gari, na ban kilaak hel.

⁹ Ya oninnduu ki'ínoh iña ya waaree kitum, wa newinndi ee enee kúmpa garuuda. Iñaama, ya abeerí kuméeñi' ee ya koorohan ga Kiristaa ya tumwa.

¹⁰ Iñaama ya mētíran ga wahtaa ya amdá, wërí en an béeb iñcii en ga asamaanda, na béeb iñcii en ga kakayfiida ya hídírohca wínoo ee Kiristaa en baa kuliyukada.

¹¹ Waa dí enin wínoo na Kiristaanii, dí laakin bak ga tóoh iñcii Kooh díng heetiigarida. Kooh tanukeerí kuméeñi' fodaa ya nateeka kitumda. En ki'ena, ya tumi iña en béeb fodaa ya natkada na daa ya waa'kada.

¹² Fodaama, dí bii dí en buwii dëb kilík yaakaa'ba ga Kiristaaniida, dí teewoh ndamii Kooh ga kipeskiigarií.

¹³ Dú ban, ga waa dú kelohha wo'eenii wukayohwii, wii en Hewhewii winéwi'wii músallúuda, dú gëmmba ga Kiristaanii ee Kooh tummba mandargaagari garúu. Mandargaama wërí en Helií yisela'í'yii ya dígoheeda.

¹⁴ Helií yisela'í'yii yërí en iñii Kooh dëbpuu kiwa' ga béeb iñcii ya faani'tuuda, bi ga daa dú bégískan say ga tóoh iña bonin. Kon dú yeekat ndamii Kooh laakda.

Pool Kíimi' kerceencii

¹⁵ Ga iñaama, mi ban, mi kelohin ngëmii dú laak ga Yéesu Ha'mudiida, na ban dii dú hín kiwaa' béeb buwii enu buu Koohda.

¹⁶ Fodaama, mi dëk ga kigërëm Kooh garúu, ee saycaa mi kíim Kooh tóoh, helloo ka' garúu.

¹⁷ Mi yii kíim Kooh, yii Yéesu Kiristaa, Ha'mudiigaruu; Paamudii líif na ndamda, ya so'túu Helaagari onanndúu kiñaañ, wa teeppúu Kooh ee tum bi dú ínohhi kayoh-kayohda.

¹⁸ Mi yii kíim ya léerí' helciigarúu doonaa dú ínoh yaakaarii dú laak ga bayii ya bayyúu ga hafcida. Dú ínoh ban alalii wiyaakwii laakoo ga fen ya faani' buwii en buucida, dii wa hín kiyakda.

¹⁹ Ee dú ínoh ban dooliigari lëgëy ga dūuycuu, dú bii dú gëm garida, dii wa hín kiyakda. Ya teewohha dooliigari wiyaakwiima ga daa iña wa mín hín kiyakda

²⁰ ga wii ya mílisi' Yéesu Kiristaa ga buwaa kaaninda, ya bëwí'tari dook asamaan, yugi'tari, hanoh yah-ñaabaagari.

²¹ Daama, Kiristaa hanohdussa ga dook iñcii ga díkaanti dook na kakay, ca cii nguuruk, ca kaañukoo, ca laakin dooli ee ca toon doolida. Ya hanohdussa ga dook béeb teek, waa bo' mín kibayohu. Iñaama eembii don ga jamaanii diima, wayee bi ga sah jamaanucaa yah kihayda.

²² Kooh erin Kiristaa kinguuruk ga dook iña en tóoh*, ee Kiristaaniima hanoh dook ga iña en tóohda, Kooh erinndi kikuliyuk ga jaangii.

²³ Jaangii wërí en faanfii Kiristaanii. Kiristaanii yii ga jaangii bi gomin ee Kooh yii gari ban bi gomin†.

2

Baa gëm ga Yéesu hay ki'en bo' yi'as

¹ Dú nak, kudewaa, dú enee buwaa kaanin ga fikíi Kooh ndaga tooñcaa dú tooñeeri ee dú dëkee ga kitum baakaa' rek.

² Ga dūuy iñcaama dú taabukee kipeskii kibóní'kii buwii ga ëldúna enukohda. Dú kelohdee buurii kaañukoo ee nguuruk ga iñcii en ga díkaanti dook na kakayda.

* 1:22 1: 22 Ya tumin tóoh ga fildoo kotcaagari. Mëdírohat na Kañcaa 8: 7 † 1:23 1: 23 Mëdírohu na Efes 4: 10, iña Kooh waaree ga Adamada, ya líifi' ëldúnada, Kiristaanii tuminwa na Helaagari yisela'í'yaa gom ga béeb buwii gëm garida.

Buuriima yëri en helii wibóní'wii en na kilëgëy diima ga d'uuy buwii sanj kikelohi' Koohda.

³ Du bééɓpuu, d'u bokee ga buwaama ban. Waama, d'u pesee ga iña neɓ kumuunnduu, d'u tumi iña faannduu meekisoh na iña en ga helluu. Fodaama, ga daa d'u madeeda, d'u enee buwaa aylukaa Kooh jomee kikípuk ga d'ookba, foda buwaa baama.

⁴ Kooh nak laakin yërmaandi wiyaak garuu, ee ya waa'tuu hen bi,

⁵ hídaa ga dii d'u enee buwaa kaanin ndaga tooñcaa d'u tooñeerida tooh, ya onndaruu kipesis na Kiristaanii. Ee, kijofkii Kooh onnduu kimúc.

⁶ Du enin wínoo na Yéesu Kiristaa, Kooh mílísfinnduu nari ee ya oninnduu d'u bok kinguuruk nari ga d'ook asamaan.

⁷ Kooh tumin iñaama doonaa ya teɓ buwii ga jamaanucii hayanda daa yërmaandaagari hín ki'an ee wa laakoo ga fenda. Kooh teewohinwa ga kijofkaa ya laak garuu ee kooroh ga Yéesu Kiristaada.

⁸ En ki'ena, kijofkaa Kooh kéri múlsallúu kooroh ga dii d'u gëmin garida. Iñaama meyohii garúu, Kooh yëri onndúuka.

⁹ Enndii tumeenciigarúu tah iñaama kilaak. Kon ken hanat ga kindamuk.

¹⁰ En ki'ena, Kooh yëri tummbuu ga dii d'u manda. Ya kooroh ga Yéesu Kiristaa, tumbaruu ɓibo' ɓi'as, en d'anaa kipeskiigaruu líif na tumeen cijófi', caa ya waayuk garuu kumëñi' doonaa d'u taabukka.

Kiristaanii tumin buwii bééɓba heet wínoo

¹¹ Ga iñaama, d'u bii d'u límukohii yaawúu'da, níindísukat iña d'u enee kudewaada. Yaawúu'cii teekussúu haat, ba teekka haɓba buwaa gúrukin, ee ba ay iñaama ga ku'enaama jijutuut jaa ba gú' ga faanba.

¹² Ga jamaanaama, d'u ínohéerí Kiristaanii, d'u bokéerí ga bu-Isarayeel; d'u enee sagac ga kifiliimunkaa Kooh pokohee na heetiigari na ban iñcaa ya dígeewada. Dú laakéerí yaakaa' wínoo ga kipessúu, ee d'u ínohéerí Kooh, ga dii d'u enee ga ëldúnada.

¹³ Wayee diimada, d'u bii d'u úsaayeera Koohda, d'u deeydohuunun ndaga dii d'u enin wínoo na Yéesu Kiristaa, kooroh ga ñífaa Kiristaa aamseedá.

¹⁴ Kiristaanii, ga kihafci, haydohfinnduu jam. Ya tuminnduu heet wínoo: ennda yaawúu', ennda baa enndii yaawúu'. Ya nísín kisagohkaa dígee díkaantiruu ga wii ya eroh kumuunkaagarida.

¹⁵ Fodaama, ya këlëembíssa Waasii Móyíis* ga iñcaa wa nakohi kitum na kitaabukka. Ya hídírohha yaawúu' na baa enndii yaawúu', ba ennda ɓo' yínoo yi'as gari, ee jam laakka.

¹⁶ Ya kooroh ga kikaankaagari ga kuraanaada, yaawúu' na baa enndii yaawúu', ya júwohirohhaɓa na Kooh; ya d'úbí'ta kisagoh ga díkaantiɓa, tummbaba ba en wínoo.

¹⁷ Fodaama, Kiristaanii hayin ëldúna kiyéegaloh hewhew jam garúu, d'u bii d'u úsaayee Koohda, hewhew jam ban ga buwii deeysee garida.

¹⁸ En ki'ena, d'u bééɓpuu, ennda yaawúu', ennda baa enndii yaawúu', Yéesu Kiristaa oninnduu kimín kituuk ga fíkíi Kooh kooroh ga Helii yisela'í'yii ee ya yínooda.

¹⁹ Kon nak, d'u bii d'u enndii yaawúu'da, d'u enissii sagac wala buwaa meyoh ín, wayee, d'u en buwaa bok kidëk na buwii enu buu Koohda, ee d'u bok ga jawootii Kooh.

²⁰ Dú ekuunun ga tawahii yípu ga d'ook la'-atohiida, ee apotaa'cii na seldíiga-Koohcii enussa la'-atohiima. Yéesu Kiristaa, ga kihafci, yëri en atoh-koñii tawahii.

* **2:15 2: 15** Ga loo Waasii Móyíis, iñcaa wa jëgíroh ee tawahi ɓo' yijúwí'da sagussii hen (Mëccëe 5: 17 na Room 3: 31), wayee ga daa wa amseedá, Yéesu paafn da. Ken mínisii kikooh gawa bi ya muc

²¹ Ya yëri on béeb atohcii tawahii kitaaboh; tawahaa koluk, tuuk gík; ee wa ennda kaan fisela'í'faa Ha'mudii tuuki'.

²² Dú ban, waa dú enin wíinoo na Ha'mudii, dú bokidohuunun ga tawahiima, ee dú bëri en Kaanfiima Kooh kooroh ga Heliigari yisela'í'yii, dëkka gafada.

3

Lëgëyaa Pool sasu kitumda

¹ Iñaama tah, mi yii kiiimi'túu Kooh, mi Pool, mi yii mi lagu ga kasu ga teekii Yéesu Kiristaa, ndaga lëgëyii mi en na kitum ga d'uuyúú dú bii dú enndii yaawúu'da.

² Wóorin an dú kelohin iña aaw ga lëgëyii Kooh sassoo kimëti' ga d'uuyúú ee kooroh ga kijofkaagarida.

³ Kooh teewinndoo, onndaroo ki'ínoh kúmpafaa meyo garida. Iñaama, laakin iñcaa mi laassúu ga kibín ga dook.

⁴ Binaa dú jancaanaa dú hay ki'ínoh yen ga helii mi laak ga kúmpafii ga Kiristaaniida.

⁵ Ga jamaanucaa paafda, Kooh onéeri bo'-súusúus ki'ínoh kúmpafaama, fodii dii ya hanfa kiteeb wati apotaa'ciigari bisela'í'bii na seldígaciigari ee kooroh ga Heli yisela'í'yiida.

⁶ Kúmpafaama fëri en an, buwii enussii yaawúu'da bokidohuunun na yaawúu'cii ga iñcii cijófi'cii Kooh faani' buwii en buucida, ba bokka ga faanfii fa fiinoo, ba bokin ban ga iña Kooh dígoheeda. Iña tahkada wëri en ga dii ba enin wíinoo na Yéesu Kiristaa ga wii ba gëm ga Hewhewii winéwi'wiida.

⁷ Hewhewii winéwi'wii wiima wëri Kooh, ga kijofkaagari, tumboo súruga kiyéegalohwa, ee ya mínlukohhoo iñaama ga dooliigari mi bayda.

⁸ Mi wëñ kijutuut ga béeb buwii en buu Koohda. Moona déy, Kooh tanukinndoo kiyéegaloh, fodii hewhew, buwii enussii yaawúu'da alalii leehoo taa' meyo ga Kiristaaniida.

⁹ Ya oninndoo fodaama kimeydoh fan ga béeb buwii iña ya waayukeeda, ya yii ya sak iña en toohda. Ee iñaama mos ki'en kúmpa ga béeb.

¹⁰ Diimada nak, iñcii en ga asamaan, ca cii nguuruk ee ca kaañukooda, kooroh ga iña Kooh tumi' jaangiigarida, ca hotta kimma kiñaankii meyo ga Koohda ga dii ka hín ki'anja.

¹¹ Kooh tumin iñaama foda ya nateeka kitum lak ëldúna sakussii duum ee ya mëtirinwa kooroh ga Yéesu Kiristaa, Ha'mudiigaruu.

¹² Kon waa dú enin wíinoo na Yéesu Kiristaa ee dú gëmin gari, dú mínin kituuk ga fikii Kooh na hel widëli'.

¹³ Këri tah, mi kiiimmbúu, kaa halaatat ga coonucii mi en na kiday ndaga dú, bi tah dú yówi' yahhúu. Coonuciima lími'túu ndam kesi.

Pool kiiimi' buwaa gëm ga Yéesuda

¹⁴ Iñaama tah mi yii yí' ga fikii Kooh, Paamudii kikiimmbi,

¹⁵ ya yii ya en cosaanii béeb jawootciida: ennda ga asamaan, ennda ga kakayfii.

¹⁶ Kooh yewinin ndam ee yëri laak iña en tooh. Kon mi yii kiiimmbi ya kooroh ga Heliigari yisela'í'yii, ya onndúu dooli wiyaak, waa yëgísdan ngëmiigarúu.

¹⁷ Ee kooroh ga ngëmaamaa, Kiristaanii dëk ga keënciigarúu, ndaga dii dú gëm garida. Yípat níil ga d'uuy kiwaaroh ee dú tawah kipessúu ga kiwaarohkiima ga díkaantirúuda.

¹⁸ Fodaama, dú na béeb buwii en buu Koohda, dú guu'guuluk ga ki'ínoh dii kiwaarohkii Kiristaanii hín ki'an, kihoo', kika' dook na kihutda.

¹⁹ Dú hay kímín ki'ínoh ban kiwaarohkiima paafin tooh iña bo' mín ki'ínohda; ee fodaama Kooh hay kigom garúu bi dú líif muut nari.

²⁰ Kooh, ga dooliigari en na kilëgëy ga d'uuycuuda, mínin kitum iñaa paaf fúuf, tooh iñaa du mín kikiim wala sah iñaa du mín kihalaat.

²¹ Ya laakat ndam ga tumeencii buwii ga jaangiida, ee ya laak ndam ga iñaa Yéesu Kiristaa tumda, ga jamaanaa mín ki'en béeb, bi taa! Aameen.

4

Ki'en wínoo ga Yéesu Kiristaa

¹ Kon mi yii mi lagu ga kasu ndaga kilëgëyi' Ha'mudiida, mi daassúu, kipeskiigarúu taaboh na kipeskii Kooh bayohhúuda.

² Dëkat ga kiyóoski' haffúu, mínat kidúkoh na buwum, dú took kimúuñ. Baa en béeb tookat kimúuñi' mooroomci, taam na kiwaaroh.

³ Tumat tooh bi, ga jami akitoohúu yaa en béeb na mooroomcida, dú am enii dú en wínoo Helii yisela'iyii onndúuda.

⁴ Faanfii fa fiinoo, Helii yisela'iyii ya yínoo, foda daa ban wa wínoo yaakaarii laak ga bayii Kooh bayyúuda.

⁵ Ha'mun yínoo yëri laak, ngëm wínoo wëri laak ee bëtisi' wínoo wëri laak.

⁶ Kooh yínoo yëri laak, ee yëri en Paamudii béeb buwii. Yëri hanoh béeb dook, ya tumeenciigari koorohi ga baa en béeb ee ya dëk ga béeb.

⁷ Wayee baa en béeb garuu laasin iñaa Kooh, ga kijofkaagari, onndida foda daa Kiristaa wa' yaa en béebda.

⁸ Këri tah, bíduunun ga Këyítfaa ga loo Kiristaanii an:

«Ga wii ya en na kilap dook asamaanda

ya baydohin bibo' baa abuunun*

Ee ya warohha buwii iñaa ya onohda.»†.

⁹ Kon wo'eenii wii an, ya lapin dook asamaanda, waa' ya kiwo'? Wëri en an ya dëb kiyosuk hen bi ga dëkataa wëñ kihuutda.

¹⁰ Baama yoosukeeda yëri lap, hanohha asamaancii dook doonaa ya gom ga iñaa en tooh.

¹¹ Yëri on buwii: bii, ki'en apotaa'; bínoo, ki'en seldiiga-Kooh; bínoobii, ki'en biyéegaloh Wo'eenii winéwi'wii; bínoo biliis, kiní' jawootii Kooh na ki'en bijëgíroh.

¹² Ya oninba iñcaama kiwaayuk buwii en buu Koohda doonaa ba mëtí' lëgëyaa ba tumi Kiristaaniida ga kibaat kiyëgísi' ngëmii buwii en faanfii Kiristaaniida.

¹³ Ee iñcaama, bi ga daa du béebpuu du bokaan ki'en wínoo ga ngëmii na ban ki'ínoh Kowukii Kooh, bi ga daa du enan buwaa matuunun, du le' ga daa du tuukan kot cimëtí' fodii cii Kiristaanii.

¹⁴ Fodaama, du ensisoo tu'oomaa, taa baa koluk kijëgíroh tooh nookba na wo'een-nof-moroocaa gëmlukohiba iñaa enndii kayoh, en fan gaal-loocaa dúusca ge, uurisaa egisohiwa daa en béebda.

¹⁵ Wayee du hay kiwo'i kayoh, taam na kiwaaroh ee du aawi kiyak bi, ga iñaa en tooh, du madi na Kiristaanii en hafii jaangiida.

¹⁶ Yëri en bii hídíroh béeb buwii, ba abohha wínoo fodii cée'cii en ga faan aboh ga tëpisciida. Fodaama, kiwaarohkaa laak ga díkaantibada onanba kiwëñ kiyak na kiyëgísi ga ngëm, binaa yaa en béeb tum iñaa wa'tidanaa.

Kipeskii ki'askii ga Yéesu Kiristaada

¹⁷ Iñii yii yëri mi wo''úu ee mi yii seedi'ka ga teekii Ha'mudii an: Dú jomissii kipes fodii yiifa'cii taabuki halaatciigaba laakoo hafda.

* 4:8 4: 8 Ya teewohha ndamaa ya laak ga buwaa ya banfa; Malkat Koloos 2: 15. † 4:8 4: 8 Malkat ga Kañca 69: 19. Wo' ga ndamii Kooh laak dook buwii sagohu narida.

18 En ki'ena, helciigaba kúnuk hen. Ba bokkii ga kipeskii Kooh onohda ndaga ba ínohoo dara ee ba súwin ga keeñ.

19 Ba laakoo kaci ga dara, ba taabuk kibonkaa en tooh ee ba kapoo ga kitum iñaa moroo.

20 Dú nak, enndii iñaa manda yëri dú jëgíru ga loo Kiristaanii.

21 Man dú abin iñaa Yéesu wo' na iñaa ya jëgírohda? Ee dú ínohin an kayoh.

22 Kon dú jomin kifoñ kipeskaa dú enukohee kudewaada. Badukeenaama hewi'in, ee iñcaa cibóni'caa wa meekisohda dúki bo' hen, yasohiri.

23 Dú íis Helaa Kooh ga kihafci ya onndúu kibay halaat ci'as,

24 dú bay badukeen wiliis wi'as, waa Kooh tum garúu fodaa daa ya manda; en danaa, dú laak kipeskaa júwin, ee sela'in, kaa límuk ga kayohfii.

25 Kon nak íisat kiwo' saboh. Baa en béeb garúu wo'at na mooroomci kayoh ndaga dú béebpuu dú en faan fiinoo.

26 Binaa dú aylukaa, leenaa watukat kikeen ga baakaa'; aylukkúu hanat kihoowuk bi ga noh-soos.

27 Kaa onat Seytaani hal garúu.

28 Baa lokeeranaa, ya íisat kilok, ya anagohat, ya lëgëy bi jof na kihafci; fodaama ya laak iñaa ya dímalohan buwaa sooluk dímalda.

29 Kaa meydohat wo'eencaa moroo ga kúuwruu. Kiwo' na' kilaakaa, enat wo'eencaa jofin, caa laakin solu ga ki'on buwii bíinoo kiyëgis ga ngëmii, ee fodaama ca haydohi yijófi' ga buwaa kelohicada.

30 Kaa léehdat keeñii Helii yisela'í'yii meyoh ga Koohda. En ki'ena, Heliima, Kooh yëri tummbi garuu, ya en mandarga bi ga besaa Kooh yahhúu kibëgis ga béeb iñaa bonin.

31 Kaa abat aylook, kaa tamohat, kaa aylukohat, kaa ñarohat, kaa basohat, meydohat kisoot ga díkaantirúu.

32 Baa en béeb jofat ga mooroomci ee ya teebpi kimo' keeñ. Bayalohat ga díkaantirúu fodaa daa Kooh bayallúu ndaga dii dú en wíinoo na Kiristaaniida.

5

Dú jom kipes ga lee'laat

1 Waa dú bëri en towutii Kooh keeñukda, guu'guulukat kon ga kitum fodaagari.

2 Teewohat kiwaaroh ga kipeskiigarúu besaa en béeb, fodii dii Kiristaanii waa'taruu, ya e'ta Kooh kumuunkaagari ndaga dufda. Ya erohhaka fodii sarah waa tëki'si hen ee ngetaa newin Kooh.

3 Dú bok ga heetii Kooh, këri tah kifaanuk na baa en béeb, kitum iñcaa moroo, caa mín ki'en tooh, wala kidíibuk iñaa en yuu mooroomfu, iñcaama jomoo sah ki'en wo'een ga díkaantirúu.

4 Jekkii ban dú meydoh ga kúuwruu wo'eenca korukkii, wala wo'eencaa laakoo haf, wala wo'een-yéendah cisépi'í'. Namat kay kimeydoh wo'eencaa gëremi Kooh.

5 Ee nak, ínohat dijófi' an buwii faanuki na baa en béebda, buwii tumi iñaa morooda boksanndii ga nguuraa Kiristaa na Kooh. 'Buwii gooñi tooh ga hafbaada ban boksanndii ga ndaga man na ba jaamuki alalaa ba laakda.

6 Ken hanattúu kidúk na wo'eencaa laakoo haf. En ki'ena, iñcaama cëri tah aylukaa Kooh keeni ga dook buwaa sanngi kikelohi'da.

7 Buwaa man da, kaa bokat naba dara.

8 Kudewaa, dú enee ga ñuus. Diimada, dú bii ga lee'laat ndaga dú enin wíinoo na Ha'mudii. Kon teewohat ga kipessúu an dú bii ga lee'laat.

9 En ki'ena, lee'laat wëri lími kijofkaa en tooh, kijúbkaa en tooh na kayohfaa en tooh.

¹⁰ Kon nak guu'guulukat ga ki'ínohsoh iñaa neβ Ha'mudii.

¹¹ Kaa bokat ga tumeencaa caama laakoo jeriñ, buwaama enukohi ga ñúusda. Buwaama sah namatβa kiwíiñ hen.

¹² En ki'ena, béeb iñcaama buwii tumi ga kakayda nam ki'apoh kaci hen bi ken kaañoo gaca sah kiwo'.

¹³ Wayee binaa ca teewohu fagaa, iñaa ca en kayoh-kayohda dal kimey lañ ga lee'laataa.

¹⁴ En ki'ena, iñaa faanu ga lee'laat tooh en iñaa leerin. Këri tah wo'u an: «Yúuduka, fu yii fu en na kineehda, kolukohaa ga leelo buwii kaaninda, ee Kiristaanii hayyaa kiniit na lee'latiigari.»

¹⁵ Kon malkiskohat bi jof ga dum dú en na kipesda: hanat ki'en fodii buwaa ñaañjii, wayee enat fodii buwaa lak kiñaañkaa meyoh ga Kooh.

¹⁶ Dú gaaw kitum tooh yijófi'yaa Kooh onndúu kimín watida, ndaga jamaanii du enohda, buwii yewinin kitumi yibóni'.

¹⁷ Kon nak kaa enat dof wayee namat ki'ínoh iñii Ha'mudii waa' dú tumda.

¹⁸ Kaa laalat ga biiñ: iñaama yah kiyasoh kipeskiigarúu. Namat kilíifi na Helii yisela'iyii.

¹⁹ Daasohat ga díkaantirúu, dú yeekdi Ha'mudii na béeb keeñciirúu yeek-kañ, yeek-bak, na béeb yeekcaa Helii Kooh onndúu kiyeek.

²⁰ Ga wahtaa en béeb, na ga iñaa en tooh, gërëmat Kooh, Paamudii ga teekii Yéesu Kiristaa, Ha'mudiigaruu.

²¹ Dú bii dú e' Yéesu Kiristaa cé'e'da, yaa en béeb kelohdat mooroomci.

Badukeen ga díkaanti beticaa na yaalcaagaba

²² Dú beticii, kelohdat yaalciigarúu fodii dii dú kelohi' Ha'mudiida.

²³ En ki'ena, yaal yëri kuliyyuk, betici taam ga, fodii dii Kiristaanii kuliyyuk ga jaangii en faanfiigarida, ee ya yëri en Músalkaatii jaangii.

²⁴ Fodii dii jaangii kelohi' Kiristaaniida, beticii jom kikelohi' biyaalba fodaama ga iñaa en tooh.

²⁵ Dú yaalcii, waarat beticiigarúu fodii dii ban Kiristaanii waaree jaangii bi ya erohha kumuunkaagari ndaga wada.

²⁶ Ya tumin iñaama, kooroh ga músú na Wo'eeniigari, kiséti'wa, wa en wuu Kooh.

²⁷ Ya waa' jaangii, ga fikiíci, wa en jaangaa morin, waa setin wic, waa laakoo sík ee laakoo iñaa jekkii ga. Wayee wa sela', ee wa en waa laakoo dara iñaa bo' wo'an ga yibóni'.

²⁸ Fodaama ban, yaalcii jomin kiwaa' beticiigaba foda daa ba waa' faanbada. Yaal waa' beticinaa, lak ya waa' hafci.

²⁹ En ki'ena, laakoo baa sañ faanfaagari. Ya namifa kiñëmíri hen, ya toputu'ifa fodii dii ban Kiristaanii tumdi jaangiida.

³⁰ Ee du bëri en cé'e'cii faanfiigari.

³¹ Bíduunun an: «Këri tah yaal hay kifoñ paamci na eeci, ya aboh na betici, ee ba banak, ba en faan fiinoo»✧.

³² Wo'eenuma enin kúmpa fiyaak. Ee mi wo' an këri laak ga díkaanti Kiristaanii na jaangii.

³³ Moona ka laak fodaama garúu ban: yaalaa en béeb waarat betici foda daa ya waa' hafcida, ee ban betifaa en béeb onat yaalci cé'e'.

6

Badukeen kowu ga díkaantici na paamci na eeci

¹ Dú oomaacii nak, fodii dii Ha'mudii nakohkada, kelohdat bipaammúu na bi'eewwúu. Iñaama nak yëri jof.

² Bídu ga Këyítfaa an: «Kelohdaa paapu na eefu.» Iñaama yëri Kooh deß ki'ebaloh kitum, waa taam na iña ya dígoh ga, wo' an:

³ «En d'anaa, kipesfu neb ee fu hoo' kumuun ga ëldúna»✧.

⁴ Dú nak paamuncii, kaa tēmírat keeñcii towutiigarúu, wayee koratba, dú jëgírifa fodaa daa Ha'mudii waarohkada.

Badukeen ñaam na ha'munaagari.

⁵ Dú ñaamcii, kelohdat ha'muncaagarúu ga ëldúnada. Niikatba, dú e'ba cée', taam na keeñ wiséti' fodii dii dú tumdi Kiristaaniida .

⁶ Ka hanat ki'en ga daa ba malaki garúuda tah dú tumi lëgëyaagarúu, kiheel ndam bo'-súusúus. Wayee lëgëyat fodii ñaam Kiristaanii, fodii baa eki keeñba tooh ga kitum iña Kooh waa'.

⁷ Tumat lëgëyumgarúu na keeñ wisóosi'. Hanat ki'en fodii buwaa lëgëyi' bo'-súusúus wayee enat fodii buwaa lëgëyi' Ha'mudii.

⁸ Ínohat gaka an, yaa en béeb garúu, ennda ñaam, ennda baa enndii ñaam, iña ya lëgë ga yijófi'da, yëri Ha'mudii íkanndi.

⁹ Dú nak, Ha'muncii ñaamcii, tumat fodaama ga díkaantirúu na ñaamcumgarúu. Kaa dígukatba. Dú ínohin an ennda dú, ennda ñaamciigarúu, dú bëri bok Ha'mun yíino, yii en ga asamaanda ee béeb buwii bëri hín ga fíkíici.

Ganaaycii Kooh on kerceencii kiheñoh na Seytaanida

¹⁰ Iñii mi méeñjohhúu kiwo'da yëri en an: Baatukat dooli ga Ha'mudii, na ga doolii wiyaakwii en garida!

¹¹ Níkukat ganaaycii Kooh e'túuda toohca, doonaa fíraa Seytaani waa'túu kiye'oh tooh, dú tēhhi tēc.

¹² Ndaga dú heñohii na bo'-súusúus, wayee dú heñoh na iñcii ga díkaanti dook na kakay, ca cii nguuruk, ca kaañukoo, ee ca bay doolaa ga nguu'caa ga ëldúnaanaama en ga ñúusda, na béeb hel-nof-moroocii enu ga díkaanti dook na kakayda.

¹³ Këri tah nak, bewat ganaaycii Kooh e'túuda toohca, en d'anaa, bescaa ciméeski'caa hayaa, dú mín kitēh yibóni'yii heñohhúuda. Ee dú heñoh bi ga siñdaanaa, dú lís kituuk tek.

¹⁴ Kon tuukat tek! Bewat kayohfii dú pëkírufka ndiŋ ee dú beß kijúb, dú tumfa kúlti-pewiñfaa dú ekukan kiheñohneedaa.

¹⁵ Bewat kikaantukohkii ga kiyéegaloh Hewhew winéwi'wii onohi jamda, dú ekukwa fodii ñafa' ga kotciigarúu.

¹⁶ Wahtaa en béeb na daa en béeb, bewat ngēmii dú laak ga Yéesuda, wa en iña dú yímohan bescii abin kiwii; cii sépi'í'-ga-nofii weesirúuda.

¹⁷ Bewat ban kimúckii, dú ekukwa fodii baanu-pewiñ ga hafciigarúu ee dú beß wo'eenii Kooh, wa en kalaßfii Helii yisela'í'yii.

Pool nakoh kikim Kooh

¹⁸ Ga wahtaa en béeb, kíimat Kooh ga iña en béeb, dú dímalukiri kooroh ga Helii yisela'í'yii. Kaa neehat ee dekat ga iñaama, dú kíimdi béeb buwii enu buu Koohda.

¹⁹ Kíimdattoo Kooh ban, doonaa saycaa mi lëgis kúuwroo kiwo' tooh, ya onndoo wo'eencaa mi jom kiwo'da ee mi kaañ kiyéegaloh kúmpafii en ga Hewhewii winéwi'wiida.

²⁰ Mi enin baa Kooh wos kiyéegaloh Hewhewiima, luu enee an mi yii ga kasu. Kon kíimdattoo bi mi kaañwa kiyéegaloh fodaa daa mi jomka kitumda.

Taŋkoh

✧ 6:3 6: 3 Eksoot 20: 12; Dëteronom 5: 16.

²¹⁻²² Mi yii wosohhúu Tísík, ya wo''úu tóoh iñii mi enukoh diida na iñii mi tumda. Ya mbok-kerceen, yaa mi waarin lool ee ya yii tum dijúwí' lëgëyii Ha'mudii nakohda. Ya hayyúu kiwo' iñaa aaw garíi dii, ee ya dëlí' keeñnjúu.

²³ Kon mi yii kíim Kooh Paamudii ya na Yéesu Kiristaa, Ha'mudii, ba on béeβ mbok-kerceencii jam. Ba onndúu kiwaaroh yaa en béeβ na mooroomci, taam na kigëm ga Yéesu.

²⁴ Mi yii kíim Kooh barkeel béeβ buwii waaruunun Yéesu Kiristaa, Ha'mudiigaruu, ee kiwaarohkaagaba kaama laakoo koocda.

Këyítfii Pool bín Bu-teeraa Filiipda Wo'eencii lëgís Këyítfiida

Këyítfii fii fëri Pool bín kerceencaa ga teeraa Filiipda. Pool ga baawaagari wukanakwaa jangatta Hewhewii winéwí'wii ga teeraama bi bo' biyewin daama gëmussa ga Yéesu. (Tumeen 16: 11-40). Ga waa Pool lagu ga kasu ndaga lëgëyii Ha'mudii, bu-teeraa Filiip nëgírohussa kopa'. Ba wossa bo' gaba, ya teeku Epaforodít kibayi' Pool iñaa ba nëgírohda. Pool bínnda këyítfii fii ga jamaanaama kigërëmba, ee ba ínoh ban an ya hotin iñaa ba tumda. Ya daassaba ban kiyëgís gík ga ngëmaagaba, ba watuk kitaabuk buwaa jëgírohi iñaa taabohhii na iñaa Kooh nakohda. Ee fodaama ba en wínoo na Koohda, ba enatda wínoo ga díkaantiiba ban.

Këyítfii Pool bín bu-teeraa Filiipda tíidoh anee:

- 1 - Këñdoh (1: 1-2)
- 2 - Pool gërëm Kooh ga kerceencaa ga teeraa Filiipda (1: 3-11)
- 3 - Kipes fodii Kiristaanii (1: 12-30)
- 4 - Pool daas kerceencaa ga Filiipda kiyóoski' hafba fodii Kiristaanii (2: 1-18)
- 5 - Pool wo' na bu-teeraa Filiip ga loo Tímotée na Epaforodít (2: 19-30)
- 6 - Kiheel kinebloh Kooh Këri laak solu (3: 1-4: 9)
- 7 - Pool gërëmmba bu-Filiip (4: 10-20)
- 8 - Tanjoh (4: 21-23)

Këñdoh

¹ Mi Pool na Tímotée, dí, súrgacii Yéesu Kiristaa, dí bëri bínndúu këyítfii fii, dú béébpúu dú bii dú en buu Kooh, dú dëk teerum Filiip ee dú en wínoo na Yéesu Kiristaada; dú na buwum kuliyyuk ga jaangiida na bii amdohba ga lëgëyiida.

² Mi yii kíim Kooh Paamudiigaruu, ya na Yéesu Kiristaa Ha'mudiigaruu, ba barkeellúu, ba onndúu jam.

Pool gërëm Kooh ga kerceencaa ga teeraa Filiip

³ Saycaa heliigoo ka' garúu tooh, mi gërëm Koohyii mi gëmda.

⁴ Ee saycaa mi kíimi'túu Kooh tooh, mi taabi ga na keñ wisóosí',

⁵ ndaga dú amdohinndoo dijófi' ga kiyéegaloh Hewhewii winéwí'wii, aboh ga besaa dú aas ga ngëmiida bi ga wati.

⁶ Iñii yii wóorinndoo: Kooh, yii dalin kitum lëgëyii wijófi' wii wiima ga dhuycúuda haywa kitumi bi ga daa wa matan ga bëriinaa Yéesu Kiristaa haysanda.

⁷ Binaa dú béébpúu, mi halaat iñuma garúunaa, mi ëldohhii ndaga mi ekinndúu ga keeñiigoo. En ki'ena, dú abin ga lëgëyii Kooh sassoo kitumda, ee dú béébpúu dú hotin kijofkiigari ya laak garuuda. Dú bii tumka, hídaa dii mi en ga kasuda, ee dú bii tumka ga dii mi lebiroh kituuki' Hewhewii winéwí'wii, mi yaa jangatwa ga daa mi wëñ kiminda.

⁸ Ehee! Béébpúu, mi waarinndúu lool fodii dii Yéesu Kiristaa waa'tuuda. Ee iñaama Kooh ínohin an kayoh.

⁹ Iñii yii, yëri mi kíimi'túu Kooh: Mi kíim kiwaarohkii en ga keeñjúuda wëñ kiyak, aaw fíkíi, dú wëñ ki'ínoh kayoh-kayohda, ee dú mín ki'ínohsoh iñaa en tooh.

¹⁰ Fodaama, dú hay kimín ki'ínoh iñaa gënda, doonaa bëriinaa Kiristaanii hayisanda, dú en bibo' bisetí', ee ken laakoo iñaa ya wo'an garúu yibóní'.

¹¹ Kipeskiigarúu, kooroh ga Yéesu Kiristaa, ka líif na tumeen cijúwí', caa ndaman Kooh ee ca kañiri.

Kipes fodii Kiristaanii

¹² Mbokcii, mi waa' d'ú ínoh an íñii dallooda nam ki'on Hewhewii winéwí'wii kibaat kisíw.

¹³ Karin sah bi béeb soldaa'cii watuki kaanfii gúwernée'da na béeb buwii bíínoo ínohuunun diima an kisúrga'uk ga Kiristaanii tah mi lagu ga kasu.

¹⁴ Ee íñii wéñ kiyewin ga mbok-kerceenciída, daa ba hotee an mi laguunun ga kasu, ba wéñnja ki'am Ha'mudii, ee íñaama baattaaba fít bi ba bii yéegaloh wo'eenii Kooh ee ba niikoo dara ga.

¹⁵ Laakin gaba nak ee kayoh, buwaa en na kijangat ga teekii Kiristaanii ee ki'íñaadohhoo na kiheel nookoh ekba ga. Bíínoo nak, bii jangat ee ba tumka na keeñ wiséti'.

¹⁶ Buwii mi méeñjoh kiwo' bii taabu ga na kiwaaroh. Ba ínohin an Kooh yéeri sassoo kilebiroh kituuki' Hewhewii winéwí'wii.

¹⁷ Buwii mi def kiwo'da nak, enndii keeñ wiséti' ekba ga, wayee ba heel kinookoh doj. Ba halaat fodaama kibaattoo coonu ga dii mi en ga kasuda.

¹⁸ Íñaama ba tum ga helbada, waa wa jof, waa wa joffii tooh, dara bíttiíroo ga! Íñii laak soluda wéri en an Kiristaanii yii yéegalohu; mi yii nebluk ga ee mi hay da kiwéñ kinebluk ga.

¹⁹ En ki'ena, wóorinndoo híl an íñcii mi dayda onanndoo kimúc ndaga kímcii d'ú kímdíroo Koohda na ban amdohii Helii Yéesu Kiristaa amdohirooda.

²⁰ Mi abin yaakaa' wiyégísi' an mi kaci'anndii múk ga fíkí Kooh. Hanaa kay, ennda diimada ee bi taa', waa mi kaan waa mi pes, mi laakan hel widéli', ee fodaama mi hay kiteewoh kiyakkii ndamii Kiristaanii ga béeb kipeskiigoo.

²¹ En ki'ena, mi ga kihaffoo, Kiristaanii en kipeskiigoo ee kikaan baatanndoo hen.

²² Ee en lak mi lís kipesaa, mi mín kibaat kilaak jeriñ, kon mi jom ya kitanuk?

²³ Mi nak, mi laak hel kanak: mi waarin kimeyoh ga kipeskii kii, mi ennee na Kiristaa. Íñaama yéeri gën garoo fúuf.

²⁴ Wayee íña wéñ kilaak soluda wéri en mi tes ga èldúna ndaga d'ú.

²⁵ Íñaama wóorinndoo ee mi ínohin an mi hay kites, mi en narúu d'ú béebpúu ki'amdohhúu doonaa d'ú aaw fikí ga ngémii, ee keeñjúu soos ga ngémii d'ú laakda.

²⁶ Fodaama, binaa mi hayis garúunaa, d'ú hay kibaat kindamukoh Yéesu Kiristaa ndaga mi.

²⁷ Ga íña mín kilaak tooh, pesat fodii dii Hewhewii winéwí'wii wo' ga loo Kiristaa nakoh kada. En d'anaa, waa mi hayyúu kiwaaknee, waa mi en diliis tooh, mi hay kimín kikeloh an d'ú bokin hel ee d'ú bokin fít wínoo kilebiroh kituuki' ngémii Hewhewii winéwí'wii haydohda.

²⁸ Mi hay kikeloh ban an d'ú niikoo buwii heñohirúuda. Íñaama nak hayba kiteeb an ba aaw ga kisañku'uk, teeaba ban an d'ú, d'ú aaw ga kimúc. Ee íñaama meyoh ga Kooh.

²⁹ En ki'ena, Kooh yéeri onndúu, eemmbii rek ga kigëm ga Kiristaanii, wayee bi ga kitook kisodalú ndaga Kiristaanii.

³⁰ Fodaama, d'ú naroo, d'ú béri bok lebirii, wa wínoo ee wa wéri d'ú hotee mi lebirohee kudewaa ee wéri d'ú keloh mi lís lebiroh.

2

Kiristaanii yóoskífin hafci, Kooh bēwí'tari

¹ Man enii d'ú en wínoo na Kiristaaniída dèldin hellúu ga tooh, kiwaa'kii ya waa'túuda daasin keeñjúu ee Helii yisela'í'yii oninndúu kitaaboh, yaa en béeb waa' mooroomci, laak yërmaandi gari.

² Kon júwohat ga díkaantirúu, d'ú waaroh, d'ú bok hel, d'ú bok halaat. En d'anaa, keeñjoo soos seb.

³ Kaa tumat dara kiheel kikuliyyuk ñimooroommbúu wala kiheel ndamaa enndii tús, wayee namat haffúu kiyóoskí' hen, baa en béeb tik mooroomci daa paafin daa ya tik hafciða.

⁴ Kaa eemat rek ga kiheel iñaa gën garúu, yaa en béeb halaatat ga iñaa gën ga mooroomci ñan.

⁵ Bayat ñadukeenaa man na waa Yéesu Kiristaa teeweerúuda.

⁶ Ya mos ki'en Kooh wayee ya mosoo kinookuk kihín na Kooh.

⁷ Wayee ya namba kifoñ na kihafci tooh iñaa ya laakeeda, ya tummba hafci súruga.

Ya mannda na ñuwii, ee baa hotti tooh, ínoh an ya ñay faan ño'-súusúus.

⁸ Ya yóoskí'ta hafci, ya teewohha kikelohi' Kooh bi ga kikaan, kikaan sah ga kuraanaa.

⁹ Këri tah, Kooh ñewí'tari, ya hanohha béeb ñook, ya e'tari teek waa wëñ kiyak teekoo teek.

¹⁰ En ñanaa, ga teekii Yéesu Kiristaa, béeb bok kiyí' ga fíkiici, ennda ga asamaan, ennda ga kakayfii, ennda ga ñildoo kakayfii,

¹¹ ee yaa en béeb meydoh ga kúuwci an Yéesu Kiristaa yëri en Ha'mudii. Fodaama, Kooh, Paamudii laak Ndam.

Sasii kerceencii

¹² Kon nak, dú bii mi keeñukinda, dú bii saycaa en tooh dú kelohdeeraroo, ga waa mi en narúuda, wëñattoo kikelohi' wati, hídaa ga dii mi enissii narúuda tooh. Lëgëyat kiteewoh an dú múcin, taam na kiniik Kooh, na ki'e'ti cée' wiyaak.

¹³ En ki'ena, Kooh yëri lëgëyi ga ñuuycúu, ki'onndúu kimín kiwaa' na kitum iñaa taaboh na iñii ya natða.

¹⁴ Iñaa dú tum tooh nak, kaa taabat ga na kicapatuk wala kiña'sukoh.

¹⁵ En ñanaa, dú laakoo sík, dú set wic, dú en ñitowu Kooh taa laakoo dara iñaa ño' wo'an gaba yibóní' ee dú kíndohsoo ga ñuwii ga ëldúna júwussii ee ña ñibo' ñibóní'ða.

¹⁶ Dú jom kimelic ga ñuuy ñuwii fodii dii olcii melici ga asamaanda, dú haydohi'ña Wo'eenii onohi kipesða. Binaa dú tum iñaamanaa, mi hayyúu kimín kindamukoh, bëriinaa Kiristaanii hayisanda. Ee iñaama hay kiteewoh an iñii mi dayða na iñcii mi sonða enndii sooy.

¹⁷ Luu enee an mi apan hen, ñífiigoo aamuk doonaa ngëmii dú laak ga Koohða mat, ee mi man na anah waa akitohu na sarah waa tumðu Kooh, mi neblukin ga iñaama ee mi nebluk ga narúu dú béebpúu.

¹⁸ Dú ñan, neblukat fodaama ee dú bok naroo kinebluk.

Pool wo' na ñu-teeraa Filiip ga loo Tímotée na Epaforodít

¹⁹ Mi abin yaakaa' kiwosohúu Tímotée ga iñaa maañandii, neñ Yéesu, Ha'mudiinaa. En ñanaa helloo mín kidal ga iñaa ya yahhoo kibéestí' ga loorúuda.

²⁰ Enndii Tímotéena, mi laakoo ken dii ñaa bok naroo kibítuk na kihalaati garúu.

²¹ Bii tesða toohña, hafña wëñña kibít loo Yéesu Kiristaa.

²² Dú ga kihaffúu, dú ínohin an Tímotée teewohin dii ya hín ki'am bi yëgísin ga lëgëyii kiyéegaloh Hewhewii winéwí'wii ee ya taabin naroo ga fodii kowu na paamci.

²³ Kon, yëri mi am yaakaa' kiwossi garúu, mi laaki iñaa lee'too ga iñii mi enukohðanaa.

²⁴ Ee mi abin yaakaa' wiyëgísi' an Ha'mudii hayyoo ki'on, mi hayyúu kiwaaknee, mi ñan, ga iñaa maañandii.

²⁵ Mi abin an mi jominndúu kiwosohis Epaforodít, mbok-kerceeniigaru, yii mi bok nari ga lëgëyii na lebirii kiyéegaloh Hewhewii winéwí'wii, ee dú woseeri garoo kihaydohi'too iñaa mi dímalukohanda.

²⁶ Ya waarin lool kihotissúu dú béebpúu ee dii dú kelohin an ya ñúukoolee henda, ñitinndi bi hëpin.

²⁷ En ki'ena, ya d'úukooleera bi ya deeyca kikaan. Wayee, Kooh laakka yërmaandi gari. Ee ya yërëmbiiri hañci don, wayee bi ga mi ñan, doonaa keeñjoo leehoo lool.

²⁸ Këri tah, mi wosohhúuri ga iña wëñ kigaaw doonaa d'ú hottinaa keeñjúu soos ee mi ga kihaffoo helloo mín kidal.

²⁹ Kon binaa ya hayaa, toputu'atti na keeñ wisóosí' ee d'ú abohhi fodii mbok-kerceen ga Ha'mudii. Buwum fodum garida d'ú jominba ki'e' cée'.

³⁰ Tesee ga jutuut ya kaan ndaga kilëgëyi' Kiristaanii tahka, ee ya tooneera kumuunkaagari ga wii ya haydohi'too dímalaa, d'ú ga kihaffúu, d'ú mínéeriiróowa kihaydohi'da.

3

Ki'ínoh Yéesu Kiristaa kéri laak solu

¹ Ee diimada mbokcii, neɓlukat ga enii d'ú en wínoo na Ha'mudiida. Kiwo'issúu iñaama ga bín enndii coonu garoo, ee garúu, iñaama yëri wëñ kiwóo'.

² Watukat haffúu ga baay-baaycii*, ga buwiima jëgírohi sabohda na bii gítínohi an kigúruk bok ga kijaamuk Koohda.

³ En ki'ena, d'ú, d'ú ñëri tum kigúrukii kukayohkii, enndiiba. Du jaamuki Kooh, kooroh ga Heliigari ee d'ú ndamukohi Yéesu Kiristaa. Du líkkii yaakaa'tuu ga ñó-súusúus.

⁴ Moona déy, mi ñan mi míneera kilík yaakaa'too ga fodaama. En an laakin ñaa foon an ya mín kilík yaakaa'cii ga ñó'aa, mi jommbika kiwëñ kimín.

⁵ Mi gúru ga besaa wiyitnakaahaywaa mi límohuda. Mi bok ga heetii Isarayeel, ga nílaa Beesamee. Mi ñii Ebërëe ee mi kowu Ebërëe. En ga loo kitaabuk Waasii Móyíisaa, mi enee Fërisiyeen.

⁶ Mi kaantukohee ga hen bi mi ennda kihatal kerceencii ga kipesba. En ga loo kitaabuk ñii Waasii Móyíis nakohdanaa, laakéerii dara iña mi deen ga, mi taabukeewa hen ga tooh.

⁷ Mi abee an iñaama laakdinndoo jeriñ, wayee diimada, mi hotohca sooy ndaga Yéesu Kiristaa.

⁸ Ee sah eembii ga iñcuma don. Iña en béeb mi abohhi sooy ndaga ñii wëñ kijof ga tooh ee wëri en ki'ínoh Yéesu Kiristaa Ha'mudiigooda. Ya yëri tah mi foñin tooh. Iñaama toohca, mi aaminca caluus doonaa mi mín kilaak Kiristaanii,

⁹ ee mi en wínoo nari bi en sejis. Mi séentukissii ki'en ñó' yijúwí', kooroh ga kitaabuk Waasii Móyíis: kigëm ga Kiristaanii kéri onndoo kijúb. Kijúb meyoh ga Kooh ee Kooh oniwa ñaa gëm gari.

¹⁰ Ñii mi waa' ga keeñjooda wëri en ki'ínoh Kiristaanii, mi ínoh doolaa mílísí'ti ga buwaa kaaninda, mi day coonucaa ya dayda, mi man nari bi ga kikaankaagari.

¹¹ En ñanaa, mi mín kiyakaa' kimílís ga buwaa kaaninda.

Kifool aaw dile'aa'daa

¹² Mi wo''ii an mi foolin bi ga dile'aa'dii haat, wala an mi laakissii sík. Wayee nak mi yii lís kifool doonaa mi mín kilaas neehalaa, ndaga mi ga kihaffoo, Yéesu Kiristaa laasinndoo kumëëñí'.

¹³ Mbokcii, mi foonngii múk an mi laasinwa niip. Enaama yínoo don yëri bíttowati: mi nísín ga helloo iña paafinda, mi yii ëewrukka ga ñii hay ga fikíida.

¹⁴ Fodaama, mi yii lís kifool bi mi le' daa mi laasohan neehalaa Kooh faani'tuu ga asamaan ee ya bayohhuu ga hafci, kooroh ga Yéesu Kiristaada.

¹⁵ Kon béebpuu, d'ú bii d'ú laakissii síkda, d'ú bokat halaat ga iñuma. Wayee laak buwaa ñay halaataa wóotíroh na iñumanaa, Kooh ga kihafci hayyúuwa kiléeri'.

* **3:2 3: 2** Yaawúu'caa baysee buwaa enndii yaawúu'da baay-baay. Pool, dii, ikba wo'eenaama ga dii ña ñëri cal kibayu fodaamada

¹⁶ Daa ka mín ki'en tóoh, dú lísat kitaabuk waasii dú abee bi ga watífa.

¹⁷ Mbokcii, béebpúu tumat fodiigoo! Dí teewinndúu daa jom ki'enda. Kon yípat hassúu ga buwii taabuk iñaa dí teewoh yaama.

¹⁸ En ki'ena, mi yewininndúuka kiwo', ee mi yii wo'issúuka bi mi yii koduk ga sah: yewinin buwaa sagoh na kikeloh iñaa aaw ga loo kikaankaa Kiristaa ga kuraanaada.

¹⁹ Buwiima yah kiméeñjoh ga kisan'ku', ndaga lookciigaba cèrí ba tum Koohyiigaba, ba ndamukoh iñcii jomeeba ki'ap kacífa ee ba lík helba ga enaama éldúna don.

²⁰ Du nak, dú bok ga bu-asamaan ee dú bii sek Yéesu Kiristaa, Ha'mudiigaruu meyoh asamaan hayyuu kimúsál.

²¹ Binaa ya hayisaa, ya hay kisúpít faanfiigaruu laakoo doolífa, fa man na faanfiigari laakin ndamfa, kooroh ga doolaagari tah iñaa en tóoh tooki'tarífa.

4

Iñcii Pool dígal bu-Filiipfa

¹ Kon, dú mbokciigoo mi keeñukfa, mi d'oorukinndúu bi hëpin. Dú bërí sóosí' keeñjoo ee mi ndamukohirúu. Kon, dú filiimunciigoo, dëkat ki'am bi yégís ga Ha'mudii fodaama.

² Fu Ewodí, na fu Sintiiik, bokat halaat dú en wíinoo ga Ha'mudii.

³ Fu ban, fu yii fu bok ki'am wíinoo naroo ga lëgëyiida*, mi kíimmbaa, amdohaa beticum banak buma. En ki'ena, ba taabin naroo ga lebirii kiyéegaloh Hewhewii winéwí'wii, mi na Kilimaa na buwii bíinoo taabu naroo ga lëgëyii ee Kooh bídin teekcaagaba ga këyítfaa buwaa laak kipeskaa leehooda*.

⁴ Dëkat kinebluk ga ki'en wíinoo na Ha'mudii. Mi wo'issúuka, neblukat!

⁵ Teewohat kijoffúu ga béeb ndaga kihayiskii Ha'mudii deeyin.

⁶ Kaa jaahli'at ga dara, wayee ga iñaa en tóoh, wo'at Kooh sooliciigarúu, dú kíimiri, dú dímalukiri ee ban dú gërëmiri.

⁷ Fodaama, jamii Kooh paafin kiñaañ bo'-súusúusfa hay kiníi' keeñciigaruu na halaatciigaruu ca ëewruk ga Yéesu Kiristaa.

⁸ Ee diimada mbokcii, iñii yii yërí mi wo''úu: líkat hellúu ga iñaa en kayoh, iñaa cal ki'e' cée', iñaa júwin, iñaa setin, iñaa calin kiwaa', iñaa bo' mínin kitook, iñaa jekin na iñaa calin kigërëm.

⁹ Kon, tumat iñaa dú yoodohhi garoo, iñaa dú bewoh garoo, iñaa dú keloh garoo na iñaa dú hot garooda. En d'anaa, Kooh yii onohi jamfa, hay narúu kitaam.

Pool gërëm bu-Filiip ga iñcaa ba onndífa

¹⁰ Keeñjoo soosin lool ga Ha'mudii ga dii dú teewohin an dú foñin hellúu garooda. Mi ínohin an hellúu eneera ga wayee hal laakéeríi hen.

¹¹ Enndii an mi laak sooli ga yen tah mi wo''úu iñuma. En ki'ena, iñii mi yoonda wërí en an, waa mi laak yen, waa mi laakkii dara, keeñjoo soosin.

¹² Mi mínin kipes ga kiñak, mi mínin kipes ga kilaak. Ga iñaa en tóoh, ga daa en tóoh, keeñjoo pookin ga kikap na kiyaañ, ga kiyéwíní' na kijutuuti'.

¹³ Mi mínin kitapukoh na coonufaa en tóoh ndaga doolii Kiristaanii oniroofa.

¹⁴ Daa ka mín kiman tóoh, dú tumin yijófi' ga dii dú tuukukinndoo ga coonucii mi enukohfa.

¹⁵ Dú bu-Filiip, dú ga kihaffúu, dú ínohin gaka an, ga wii mi meyoh gohaa Maseduwaan ee lak mi han kidal kiyéegaloh Hewhewii winéwí'wiífa, laakkii jaangu wíinoo waa tookkoo ki'amdoh ga hëelís enndii wiirúu dogaa.

* **4:3 4: 3** «Fu bok ki'am wíinoo naroo ga lëgëyii»: Wo'eeniima ga lak kiGerek bídu fodii «Sysygos» mínin ban ki'en teek bo'-súusúus, Súusúgos. Ken ínohhoo ati Pool wo' na baa yaama, wala fodii rek bo' yiliis yaa mín ki'en tóoh ee bok nari ga lëgëyaa ya en na kitumfa. ☆ **4:3 4: 3** Malkat Ínohlukoh 3: 5.

¹⁶ Ga wii mi en ga gohaa Tesaloníkda sah, dú wosohinndoo dímal kipay sooliciigoo ee enndii waas kínoo doŋ.

¹⁷ Enndii an mi heel kilaas dímal garúu, wayee mi heel Kooh barkeellúu ee neehalaagarúu wěñ kihoom.

¹⁸ Mi laasin ga tooh iñaa dú wosoheeroofa ee sah wa hëpin. Dii en dii mi laakin tooh iñii mi soolukda ndaga Epaforodít haydohdinndoo iñcaa dú onohda. Iñcii dú onohda man garoo fodii nget cúuraay winéwí', sarah, waa Kooh tookin ee wa newinndi☆.

¹⁹ Koohyiigoo nak laakin alalaa leehoo taa', waa teewoh ndamaagari, ee kooroh ga Yéesu Kiristaa, ya hay kipay sooliciigarúu béebca.

²⁰ Ndam aawat ga Kooh, Paamudiigaruu bi taa'! Aameen.

Taŋkoh

²¹ Kěñí'dattoo béeb buwum enu buu Kooh дума ee enu wínoo na Yéesu Kiristaada. Mbok-kerceencii enu naroo diida, bii kěñí'túu ga.

²² Béeb buwii enu buu Kooh diida, bii kěñí'túu ga, wěñaa ga bii lëgëyi' buu' Sesaa'da☆.

²³ Mi yii Kíim Yéesu Kiristaa, Ha'mudiigaruu ya barkeellúu béebpúu.

Këyítfii Pool bín 'Bu-teeraa Koloosda Wo'eencii lëgis Këyítfiida

Këyítfii fii fëri Pool bín kerceencaa ga Koloosda. Ya mosoo kika' daama, wayee ya wo'uunun an buwaa daamaɗa abuunun bi yëgisin ga ngëmaagaba ga Yéesuda. Epafaraas yaa taabi na Poolɗa yëri yéegaloh Hewhewii winéwí' wii daama.

Ga tíkíistaa tík gada, laakka biɓo' baa ka' Koloos, ba baa jëgíroh daama iñaa taabohhii na iñaa Epafaraas jëgíreeɓa ga loo Hewhewii winéwí'wii. Buwaama jëgíreeɓa an ba waa' Kooh músalbanaa, ba jomin kijaamuk malaakacii, ba jaamuki enaamacii cidóoyí'-waa'cii wëñi buwii doolida. Ba nakeeɓa ban kigúruk ee ba wo'eeɓa an laakin iñcaa tabin kiñam.

Epafaraas ka'ta ga Pool ga Room lak yaama yaa ga kasu, ya wo''arika. Daa Pool kelohee iñaama, ya dallaba kibín këyít ki'ínohlukohɓa an kigëm ga Yéesu Kiristaa kërí en iñaa onanɓa kimúɗa.

Këyítfii Pool bín kerceencaa ga teeraa Koloosda tíidoh anee:

- 1 - Këñɗoh (1: 1-2)
- 2 - Pool kiiimi'ta kerceencaa ga teeraa Koloosda (1: 3-14)
- 3 - Bii Kiristaanii enda na iñcii ya tumɗa (1: 15-2: 19)
- 4 - Kipes ga ki'en wínoo na Kiristaanii (2: 20-4: 6)
- 5 - Tanjoh (4: 7-18)

Këñɗoh

¹ Mi Pool, mi apotaa' Yéesu Kiristaa ee Kooh yëri waa'ka. Mi na Tímotée mbokiigaruu ga ngëmiida, dí ñëri bínndúu këyítfii fii.

² Dí bii këñí'túu, dú buwii en buu Kooh ga teerii Koloos, ee dú en mbok-kerceen biwóorí' ga dii dú enin wínoo na Kiristaada. Mi yii kiiim Kooh, Paamudiigaruu barkeelluu, ya onndúu jam.

Pool kiiimi' kerceencaa ga teeraa Koloos

³ Dí ñëk ga kigërëm Kooh, Paamudii Yéesu Kiristaa, Ha'mudiigaruu, saycaa dí kiiimi'túu Kooh tooh.

⁴ En ki'ena, dí kelohin ngëmii dú laak ga Yéesu Kiristaada. Dí kelohin ban dii dú hín kiwaa' bééɓ buwii enu buu Koohɗa.

⁵ Fodaama, iñii dú yaakaa' kilaas ee Kooh faani'túu ga asamaanda yëri tah ka. Ee yaakaariima, Wo'eenii wukayohwii en Hewhewii winéwí'wii dú keloheeda, wëri ínohlukohhúwa.

⁶ Hewhewii winéwí'wii wiima le'in bi garúu ee fodaama wa wii wëñ kitas ga ëldúna tooh. Wa wii laaki' Kooh jeriñ ga buwii ga dii wa en na kisíw rekɗa ee wa man ɗa garúu ban, aboh ga besaa dú ñëb kikeloh Hewhewiima wo' ga kijofkii Koohɗa ee dú ínohhaka kayoh-kayohɗa.

⁷ Epafaraas, yii dí keeñukin ee bok naríi ga lëgëyiida, jëgí'túu iñaama. Ya súruga Yéesu Kiristaa yiwóorí', ya eni'túu duma ee ya yum tum lëgëyumgari dumaɗa.

⁸ Ya wo'inndii ban kiwaarohkii Helii yisela'í'yii tum garúuda.

⁹ Këri tah, dí ban iñaa dí kelohee loorúu bi wati, dí ñëk ga kiiimi'túu Kooh. Dí kiiimiri, ya kooroh ga Helii yisela'í'yii, ya líifí'túu na bééɓ kiñaañ na ki'ínohkaa meyoh garida. En ɗanaa dú mín ki'ínoh bi jof iñii ya waa'ɗa.

¹⁰ En ɗanaa, dú mín kipes ga iñaa neɓ Ha'mudii, dú tumi iñaa ya waa' ga iñaa en tooh. Dú tumi tumeen wijófi' waa en tooh ee dú wëñi kibaat ki'ínoh Kooh.

¹¹ Dí bii kím Kooh ya onndú dooliigari taam na ndamda, wa yégísí'túu, doonaa ga coonufaa mínndúu kitíkuk tooh, dú baat kiguu'guuluk na kimúuñ, taam na keeñ wisóosí'.

¹² Gërëmat Kooh, Paamudii, ya yii ya onndúu kimín kilaak bak ga iñcii cijófi'cii ya faani' buwii en buuci, ga nguuraagari taam na lee'laatda.

¹³ Ya te'innduu ga doolii ñúusii, ya ekkaruu ga nguurii Kowukiigarii ya keeñukda.

¹⁴ Kowukiima kërí laassuu, baakaa'ciigaruu bayalussaruu.

Bii Kiristaanii endá na iñii ya tumda

¹⁵ Kiristaanii yëri nataal Kooh yii hotukoo na hasda. Yëri en saawii ee ya hanoh dook ga tooh iñcii sakuda.

¹⁶ En ki'ena, béeb iñcii Kooh sakda kooroh gari. Ennda iñcii ga asamaanda na cii ga kakayfiida, cii hotukin na cii hotukooda, cii en kinguuruk ee ca kaañukooda, cii kuliyuk ga tooh ee ca toon doolida. Kooh sakin tooh kooroh gari, ee tikin tooh ga yahci.

¹⁷ Balaa dara sakunaa lak ya enin, ee yëri tuuki' iñaa enin tooh.

¹⁸ Ya yëri en hafii faanfii; ee jaangii en faanfiima. Ya yëri en dalaarii, yii dëb kimílís ga buwaa kaaninda doonaa ya hanoh dook ga tooh.

¹⁹ En ki'ena, neb Kooh hen ya líiffa muut ga Kowukiigari.

²⁰ Ee kooroh gaka, ya júwohdín bu-ëldúna béebba na hafci: ennda ga kakayfii ennda ga asamaan. Ya haydohi'ta béeb jam kooroh ga ñífaa Kowukaagari aamuk ga kuraanaada.

²¹ Dú ban, kudewaa, dú enee sagac ga Kooh. Dú enee buwaa sagoh na Kooh ndaga halaatcaagarúu na tumeencaagarúu cibóni'caa dú enukoheeda.

²² Diimada, Kooh júwohdínndúu na hafci, kooroh ga kikaankaa Kowukiigari, kii hay, bayya faan bo'-súusúusda. En danaa, Kooh onndúu ki'en bibo' bisela'í' ga fikíci, baa laakoo sík ee ken laakoo iñaa ya wo'an gaba yibóni'.

²³ Kon nak, dú jom kidëk kigëm ga Yéesu, dú am bi yégís ee dú sofoo fenoo ga. Dara hanat kinís ga hellúu yaakaarii meyoh ga Hewhewii winéwi'wii dú kelohda. Hewhewii winéwi'wii wiima yéegalohu ga baa en béeb ga ëldúna, ee mi Pool, mi en súrga kiyéegalohwa.

Lëgyii Pool sasu kitum ga jaangiida

²⁴ Diimada, keeñjoo soosin ga coonucii mi day ee laakdínndúu jeriñda. Coonucii mi day ga faanndooda, mi baatca ga caa Yéesu dayeeda, ee mi tumka ndaga jaangii en faanfiigarida.

²⁵ Mi enin súrga ga jaangiima kitum sasio Kooh nakkooda: ennda kiyéegallúu Wo'eeniigari bi mat sèk.

²⁶ Wo'eeniima wëri en kúmpafii d'akkee ga béeb ga jamaanucii tooh paafda. Wayee diimada, Kooh teewinwa buwii en buucida.

²⁷ Ya waareeba ki'ínohlukoh ndamiigari leehoo enee ga kúmpafiima ya faani' béeb buwii enussii yaawúu'da. Kúmpafaama fëri fii: Kiristaanii yii garúu ee iñaa oninndúu kilaak yaakaa' kilaas ga ndamii Kooh.

²⁸ Kiristaaniima, yëri dí jangati baa en béeb, yëri dí yéegali baa en béeb, yëri dí jégiri baa en béeb taam na kiñaankii meyoh ga Koohda. En danaa, baa tuuk ga fikíi Kooh béeb en bo' yimëti' ndaga daa ya enin wíinoo na Kiristaada.

²⁹ Iñaa nak yëri tahhoo kison ga kilebiroh. Ee mi lebirohoh doolii Kiristaa onndooda. Wa wii lëgy yiyaak ga duuycoo.

2

Ngëmii bu-Koloos enin Pool halaat

¹ En ki'ena, dú buu teerii Koloos, mi waarin dú ínoh lebirii wiméeskí'wii mi enndúu na kilebirohi'da. Mi yii lebirohi' ban dú buu teerii Lawodísée na ban buwum bíinoo mosooroo kitik hasda.

² Mi lebiroh doonaa Kooh dēlí' hellúu, dú waaroh, dú en wíinoo, dú laak kiñaañ kimētí'kaa meyoh gari. En danaa dú ínoh kúmpafiigari en Kiristaaniida.

³ Kiristaaniima yērí en dii béeb alalcii en Kiñaañkiima na ki'ínohkiima daakohuda.

⁴ Mi wo''úu iñuma, doonaa ken dúkoorúu na wo'een cinéwí'.

⁵ Ee luu enee an faanfii gaa narúu, heliigoo wii narúu. Keeñjoo soosin ga dii mi hot an taabohungarúu koorin waas ee dú yēgísín ga ngēmii dú laak ga Kiristaada.

Kipes ga ki'en wíinoo na Kiristaanii

⁶ Kon, waa dú tookin an Yéesu Kiristaa yērí en Ha'mudiigarúu, pesat dú en wíinoo nari.

⁷ Níilciigarúu ga ngēmiida cii yípussa gari, kipeskiigarúu kii tawahussa gari, ngēmiigarúu wēñ kiyēgís taaboh na iñaa dú jēgí'seeda. Kon wēñat kigērēm Kooh dijófi'.

⁸ Watukat bo' fí'túu ga kiheel hamham, kaa en wo'een dúkoh, kaa enndii tús. Hamhamaama kolkoh ga baah bo'-súusúus na ga iñcii ga ēldúna laakin dooli ee ca hotukooda. Wa meyohhii ga Kiristaanii.

⁹ En ki'ena, Kooh yii dēkka ga faanfiigari, ya gomin gari.

¹⁰ Ee dú ban, dii dú enin wíinoo narida, ya gomin garúu, ya yii ya hanoh dook béeb iñcii en na kinguuruk, na béeb iñcii laakin dooli ee hotukooda.

¹¹ Dú enin buwaa gúrukin ndaga dii dú enin wíinoo na Kiristaada. Enndii nak gúrukaa kooroh ga yah bo'-súusúus, wayee en gúrukaa meyoh ga Kiristaanii, ee wa nísín kibo'kiigaruu ēewdohhuu ga kitum baakaa'da.

¹² Dú acuunun nari, ga wii dú bētísi'uda, ee ga ki'enndúu wíinoo nari, dú mílísín nari ban. Iñaama laakin ndaga dú gēmin ga doolii Kooh mílísí'ti ga buwaa kaaninda.

¹³ Kudewaa dú enee buwaa kaanin ga fíkíi Kooh ndaga lak ya nísii kibo'kiigaruúu ēewdohirúu ga kitoonfa. Diimada Kooh oninndúu kipesis na Kiristaanii.

Ya bayalinnduu tooñcii du tooñjida béebca.

¹⁴ Kēyítfaa atti'eeruu ndaga dú taabukéeríi iñaa fa nakoh kitumda, Kooh níli'dínfa. Man na ya daaydohinfa ga kuraanaa Kiristaanii.

¹⁵ Fodaama, Kooh nísín doolii iñcii en ga díkaanti dook na kakay en na kinguuruk ee ca kaañukooda. Ya wíiñnjaca ga fíkíi béeb buwii ga wii ya banca na ceenda, ya wēti'taca kiteewoh an ya búukinca ga dook kuraanaa Kiristaanii.

¹⁶ Kērí tah, kaa tookat ken ña'túu ga loo ñamah, wala anah, ga loo hew, ga loo baahcii tumsi ga ñiin wí'as, wala ga loo bes Sabat.

¹⁷ Iñcaama tóohca nataalee hen rek iñii enee na kihayda, wayee kayohfii fii ga Kiristaanii.

¹⁸ Buwii wo' an faan jomin kisodalu, ee ban an malaakacii jomin kijaamukuda, kaa onatba hal ga haffúu ba hoonohhúu kilaak ndam. Ba ndamuki iñcii ba hoti ee an Kooh yērí teebbacada. Ba kuliyuki halaat bo'-súusúus, ee ca ekba ga kibēwí' haffa.

¹⁹ Ba ammbii ga Kiristaanii en hafii kuliyuk ga faanfida. Ee mooná déy, Kiristaanii yērí toputu'i faanfii béebfa, ya onnda cée'cii ga faanfii béebca, ki'aboh na tēpíscii na tísiltii, bi fa fii yak fodii dii Kooh waa'da.

²⁰ Waa dú kaandohin na Kiristaanii bi dú bēgísukin ga iñcii ga ēldúna laakin dooli ee ca hotukooda, iñii tah ya dú lís kitaabuk iñii ca nakohda, en fan ēldúnaaniima bay kipessúu? Dú ebilohi an:

²¹ «Kaa bewat iñii yii!», «Kaa yoohat wii!», «Kaa le'at ga wúunee!»

²² Iñciima, ee bo' jeriñukohcanaa ca seeyda, ca enndii tús. Buwii donj ebilohica kitum, ba jēgírohica.

²³ Kayoh, iñcaama nakohu kitumda jekin ga kiyóodíroh badukeen wijófi', ndaga ca ebiloh ki'apuk ga kitaabuk baahcii, kiyóoski' haffu na kisodal faanfu. Ee moona, ca laakoo haf ndaga hoonohoo buwii kitumi iñcii cibóni'cii ba enukohida.

3

¹ Waa dú bokin kimílísdu na Kiristaanii, kon heelat kilaak iñcaa en ga dookda, ga daa Kiristaanii enoh, yugoh yah-ñaabaa Koohda.

² Likat hellúu ga iñcaa en ga dookda, hanat ki'en ga cii en ga öldúnada.

³ En ki'ena, dú kaanin ee kipeskiigarúu taabin kidaaku na Kiristaanii ga Kooh.

⁴ Kiristaanii yëri en kipeskiigarúu ee bëriinaa ya feeñukanda, dú hay kibok nari kitaam ga ndamaagari.

Kipeskaa kudewaa na kipeskii ki'askii

⁵ Kon apat iñcii en garúu ee ca enaama öldúnada, ennda: kifaanuk na baa en béeb, kitum iñcaa moroo, kibeeduc ga yen, neblaak-kumuun cibóni' na kiwaa' kigooñ tooh ga haffu ndaga iñaama man na kijaamuk alal fodii baa jaamuk Kooh.

⁶ Iñcaama cëri tah aylukaa Kooh keeni ga dook buwaa sanngi kikelohi'da.

⁷ Dú ban, dú madee da kudewaa ga wii dú taabuk iñcaama ga kipessúuda.

⁸ Diimada nak, foñat béeb iñcii cii: ki'ayluk, kitamoh keeñ, kisoot, kibas na kimeydoh wo'een cibóni' ga kúuwrúu.

⁹ Íisat kiwo' saboh ga díkaantirúu, ndaga baa dú enee kudewaada, ya na tumeencaagari, dú súmi'inndi fodii kúlti,

¹⁰ ee bii yi'asyii, dú ekukinndi fodii kúlti fi'as. Biima dëkat rek ki'en yi'as, ka' bi ya inoh fodii dii Kooh yii sakki inohda, ee ya man nari ban.

¹¹ Ga iñaama, laakissii solu an yii yaawúu', yii enndii yaawúu', yii gúrukin, yii gúrukkii, yii meyoh ín, yii yúudukkii, yii ñaam, yii enndii ñaam. Kiristaa don laak solu: ya en tooh ee ya en ga baa en béeb.

¹² Waa Kooh tanukinndúu, dú en buuci ee ya keeñukinndúu, laakat yërmaandi ga bimooroombúu, jofat ga baa en béeb, yóoskírat haffúu, dú yewin jam ee dú múuñdoh.

¹³ Yaa en béeb tookat mooroomci, dú bayalohi binaa laak baa yen mesikki ga mooroomcinaa. Fodii dii ban Ha'mudii bayallúuda, dú ban bayalohat da ga díkaantirúu.

¹⁴ Ee ga dook iñcaama toohca, waarohat ndaga kiwaaroh këri onanndúu ki'en wínoo senjs.

¹⁵ Jami Kiristaanii nírat keeñciigarúu. En ki'ena, jamiima wëri Kooh bayohhúu ga hafci dú béebpúu dú en fodii cée'caa bok ga faan fiino. Kon dëkat Kooh kigërëm.

¹⁶ Wo'eenii Kiristaanii, ga dii wa hín kihoomda tooh, wa dëkat ga duuyúu. Jëgírohat, dú daasohi ga duuyúu taam na kiñaañkaa Kooh onndúuda. Yeekat Kooh na béeb keeñciirúu, dú gërëmbi kooroh ga yeek-bak, yeek-ndam, na béeb yeekcaa Helii Kooh onndúu kiyeeek.

¹⁷ Ee iña dú mín kitum tooh, ennda ga wo'een, ennda ga tumeen, enat ga teekii Yéesu Kiristaa, Ha'mudii, dú gërëmi Kooh Paamudii, kooroh gari.

Kitaabohkii jom kilaak ga duuy jawoot kerceenda

¹⁸ Dú beticii, kelohdat biyaallúu fodii betifaa en yuu Ha'mudii jom kitum.

¹⁹ Dú yaalcii, waarat beticiigarúu ee kaa sootat gaba.

²⁰ Dú omaacii nak, kelohdat bipaambúu na bi'eewwúu ga iña en tooh. Iñaama yëri Ha'mudii sek garúu.

²¹ Dú paamuncii nak, kaa tamohdat keeñcii towutiigarúu, enndiikanaa, ba yah garúu kimey.

²² Dú ñaamcii nak, kelohdat ha'munciigarúu ga ëldúnada ga iñaa en tooh. Hanat ki'en rek ga daa ba malaki garúuda tah d'ú tumi lëgëyiigarúu kiheel ndam bo'-súusúus, wayee kelohdatba, taam na keeñ wisétí' ndaga dii d'ú erin Ha'mudii cée'da.

²³ Lëgëyaa d'ú mín kitum tooh, ekat keeñjúu ga béeb fodii lëgëyaa d'ú tumi' Ha'mudii. Hanat ki'en fodii d'ú tumi' bo'-súusúus rek.

²⁴ Tumat iñaama ndaga d'ú inohin an d'ú hay kilam ga iñcii cinéwí'cii Ha'mudii faani' buwiigarida. Ha'mudii yukayohyii d'ú s'úrga'ukda, Kiristaanii yéí.

²⁵ Béeb baa tum iñaa joffinaa nak, Ha'mudii íkanndi yibóní' yaa ya tumda. Ee ya yahhii kifa'doh ken.

4

¹ D'ú ha'-ñaamcii, taabat na ñaamciirúu ga iñaa júwin ee koorin waas. Kaa alat an d'ú ban, d'ú laakin Ha'mun ga asamaan.

Iñcii Pool méeñjoh ki'ebil bu-koloos kitumda.

² Dëkat ga kikiim Kooh, d'ú ek hellúu ga kitaam nari na kigërëmmbi.

³ Kíimfatti Kooh ban, doonaa ya lëgísi'tii hal dí yéegalohi Wo'eeniigari, dí jangati kúmpafii ga Kiristaaniida. Kúmpafima fëri tahhoo kilagu ga kasu.

⁴ Kíimat Kooh doonaa mi mín kijangat kúmpafima bi lee' lañ fodii dii mi jomka kitumda.

⁵ Buwii enussii kerceenda, taabat naba na hel. Ee binaa d'ú laak hal gabanaa, kaa ísat wa paaf.

⁶ Wo'eencaagarúu naba enat wo'een cinéwí', caa laak haf. Baa wo' narúu béeb mínatti kitaas daa jomda.

Tañkoh

⁷ Tísík, hayyúu kibéestí' béeb iñaa aaw garoo. Ya mbok-kerceen, yaa mi keeñukin ee ya s'úrga Ha'mudii yijúwí'. Ya taam naroo ga lëgëyii Ha'mudii.

⁸ Mi wosinndi garúu doonaa ya ga kihafci, ya wo''úu iñii dí enukoh diida ee ya dëlí' hellúu.

⁹ Ya yah kitaam na Onesím, mbok-kerceen yiwóorí', yaa mi keeñukin ee dëk kúllúu. Ba hayyúu kibéestí' tooh iñii laak diida.

¹⁰ Arístarka yii en naroo ga kasiida, yii kēñí'túu ga, ya na Marka yii bokoh na Barnabaasda. Marka nak, binaa ya hay garúunaa, téebílukatti, d'ú toputu'i dijófi' fodaa mi wo'eerúukada.

¹¹ Yéesu yii baysi Yustusda, yii kēñí'túu ga ban. Ga yaawúu'cii enu kerceenda, buwum baahaybum buma rek taam naroo ga lëgëyii Nguurii Kooh ee ba daasinndoo.

¹² Epafaraas ee dëk kúllúudfa yii kēñí'túu ga. Ya s'úrga Yéesu Kiristaa ee ya yii kaantukoh ga kikiimi'túu Kooh, doonaa d'ú en kerceen biyëgísi' ga ngëmii, baa tuukuunun ga kitum tooh iñaa Kooh waa'.

¹³ Mi yii seedi' gari an ya tookin kison lool ndaga d'ú, d'ú na buu teeraa Lawodísée na baa teeraa Yeropolis.

¹⁴ Fiiliiruu Lúkkaa, payohii, yii kēñí'túu ga, ya na Demaas.

¹⁵ Kēñí'dattii béeb mbok-kerceencum ga teerum Lawodíséeda, d'ú kēñiri'tii Nímfas, ya na béeb buwaa gëmin ga Yéesu, hídirukohsi ga kaancida.

¹⁶ Binaa d'ú jan Kéyítii mi binnúu fiinaa, tumat tooh bi bu-Laodiíseebaa gëmindfa janfa ban, ee d'ú jan faa d'ú laasan meyoh gabadfa ban.

¹⁷ Wo'at Arkíp ya tuuk ga lëgëyum Ha'mudii e'tida, en d'anaa, ya mínwa kitum bi mat.

¹⁸ Mi Pool, mi yéí bín bíncii cii na yahhoo kikēñí'túu. Kaa alat an mi yii lagussa ga kasu. Mi yii kíim Kooh barkeellúu.

Këyítfii Pool deß kibín 'Bu-teeraa Tesaloníkda Wo'eencii lëgis Këyítfiida

Këyítfii fii fëri Pool deß kibín kerceencaa ga teeraa Tesaloník han ki'aasu ga ngëmaada. Pool karee daama, ya yéegallaba Hewhewii winéwí'wii wo' ga loo Yéesu Kiristaada (Tumeen 17: 1-10). Buwaa daamaada gëmussa ga Kiristaanii. Tíkkii ga iñaa maañ yaawú'caa dëku daamaada ekussa buwaa ga kisagoh na Pool ya na filiimuncaagari. Iñaama tahha kon, ba kaañissii kiyuñ daama.

Kerceanca daamaada ðaakussa Pool ya na buwaa taabee narida. Ba meycanari dëkaa, ga wek, kisaandohhi; Pool na ðiyaabaagari karussa teeraa Beree (Tumeen 17: 10).

Tíkka ga iñaa maañ, Pool wossa Tímotée kiwaaknee kerceanca ga Tesaloníkda. Tímotée ka'ta ee ga waa ya ðoyukda, ya wo''a Pool an buwaa lís ki'am ga waasaa. Wayee laakin gaba baa san kilëgëy kibay hafba. Ba abee an diimanaa Yéesu hayis, kon calooba kilëgëy. Biiinoo helcaagaba daléerii ndaga an ba sekin iñaa maañ bi sah ðipaamba na bi'eewba kaanin ee bi wati Yéesu hayyii. Iñaama tahha Pool bínndaba kidaasba. Ya wo''aba ðan daa kihayiskii Kiristaanii yah kimanda, na iñaa ya yah kitumi' buwaa gëmin garida. Kon nak ba jomin kilís ki'am yaakaa' an bes waa hay, ba enan na Ha'mudii bi taa'.

Këyítfii Pool bín kerceanca ga Tesaloníkda tíidoh anee:

- 1 - Këñdoh (1: 1)
- 2 - Kipeskaa na ngëmaa bu-Tesaloník laakda (1: 2-3: 13)
- 3 - Kipeskaa neß Koohda (4: 1-12)
- 4 - Kimílískaa buwaa kaanin na kihayiskaa Yéesu (4: 13-5: 11)
- 5 - Iñcii Pool méeñjoh kinak bu-Tesaloníkda (5: 12-28)

Këñdoh

¹ Mi Pool mi yëri bínndúu këyítfii fii, mi na Sílaas* na Tímotée. Dí bii këñítúu, dú bu-jaangii ga Tesaloník ee bok ki'en wíinoo ga Kooh Paamudii na ðan ga Yéesu Kiristaa, Ha'mudiida. Kooh barkeelattúu, ya onndúu jam.

Kipeskaa na ngëmaa bu-Tesaloník laakda

² Dí bii gërem Kooh garúu ðéebpúu besaa en tooh ee saycaa dí kím Kooh ðéeb, dí baydohhúu ga ðan.

³ Dí bii níindísuk rek ga fíkii Kooh, paamudiigaruu, tumeenciigarúu meyooh ga ngëmda, lëgëyii wíméeski'wii dú enukoh ndaga kiwaa' Yéesu Kiristaa, Ha'mudii garuuda, na ðan ga dii dú yëgísin ga yaakaarii dú laak garida.

⁴ Mbokcii, dí ínohin an Kooh waarinndúu ee ya tanukinndúu dú en buuci.

⁵ En ki'ena, ga wii dí yéegallúu Hewhewii winéwí'wiida, eeméerii ga wo'eenciigarii kesi, wayee dí taabee ga na doolii Helii yisela'í'yii oneeríida. Ee dí ínoheera híl an iñaa dí wo'ða kayoh. Ga wii dí en narúu dumada, dú hotin ga dum dí madee ga ðuuyúu ee laaki'tarúu jeriñda.

⁶ Dú nak, dú taabukkaríi, dí na Ha'mudii ga dii dí manda. Ee ga ðuuy coonu ciméeski', dú tookka wo'eenii Kooh ee dú taamba ga na keeñ wisóosí' waa Helii yisela'í'yii onndúuda.

⁷ Fodaama, buwaa gëmin Yéesu ga gohaa Maseduwaan na waa Akayda abohus-sarúu buwaa ba mínin kitaabuk, ba mëdírohha kipeskaagaba na kaa garúu.

* 1:1 1: 1 Teekaa Sílaas ga kiLatej wo'si Sílwanus ee wëri erohu dii.

⁸ En ki'ena, Hewhewii wo' ga loo Ha'mudiida meyo garúu, wa tassa ga duuy béeb gohaa Maseduwaan na Akay. Ee eembii daama don: ngemii dú laak ga Koohda síwin daa en béeb. Kon caloo dí wo' dara ga.

⁹ Béeb buwaa baa béestí'koh tookaa dú tookkii ga waa dí hay dëkumgarúu, na daa dú foñ koofcaagarúu, dú aawwa kijaamuk Koohyii yukayohyii en na kipesda.

¹⁰ Ee ban dú bii sek Kowukiigari yah kihayis meyo asamaanda. Këri en Yéesu, yii Kooh mílisi' ga buwaa kaaninda, ee yëri músalluu ga aylukaa Kooh yah ki'if ga dook buwiida.

2

Lëgëyaa Pool ga teeraa Tesaloníkda

¹ Mbok kerceencii, dú ga kihaffúu, dú ínohin an hayaa dí hay garúudfa enndii sooy.

² Dú ínohin ban an wii dí le'an garúunaa, dí dëb kitíku coonu na kibasu ga teeraa Filiip, wayee Koohyiigaruu onndarii kikaan kiyéegallúu Hewhewii winéwí'wii meyo garída ga lebi' wiyaak*.

³ Inii dí jangattúuda enndii saboh wala en ínaa lee'tii, ee dí heellii kidúk ken.

⁴ Kooh nak yëri malakkii bi ya óolukkaríi, e'tarii kiyéegaloh Hewhewii winéwí'wii. Kon dí yéegalohaa, dí wo''ii ga ínaa neb bo'-súusúus, wayee dí wo' ga ínaa neb Kooh, ya yii ya ínohin ínaa dfaakuk ga duuy keeñciigaruuda.

⁵ Dú ínohin dijófi' an dí mosoo kijay ken ga jangatiigarií ee dí mosoo kiheel ínaa dí laakan ga; Kooh sah ínohin an inii dí tumda júwin;

⁶ ee ennda dú bu-Tesaloník, ennda buwii tesda, dí mosoo kiheel ken ndammbíi ga.

⁷ Moona déy, dí míneerarúu kigitín dú tumi'tíi ínaa en tooh ndaga dí bi'apotaa' Kiristaanii. Wayee dí tumba nda narúu mannda na eemunaa toputu'i líraa ya laak.

⁸ Kiwaa'kii dí waa'túuda eembii rek ga kiyéegallúu Hewhewii winéwí'wii meyo ga Koohda, wayee dí tookin sah ki'e'túu haffii ndaga dú enee ga duuy keeñjii.

⁹ Mbokcii, dú níndísukaa dú hotin ga lëgëyaa dí tumeeda na daa dí hídee kisonda. Wekoo nohoo dí enee ga kilëgëy en danaa dí sodaloo ken ga kitoputu'íi, hídaa daa dí eneerúu kiyéegal Hewhewii winéwí'wiida tooh.

¹⁰ Dú hotin ínaa dí tumeeda ee Kooh ban hotinndi. Dú bii dú gëmin ga Yéesuda, dí taabee narúu ga ínaa setin, ínaa júwin ee ga ínaa laakoo sík.

¹¹ Dú ínohin ban an baa en béeb garúu, dí abeeri fodii paamun na towutaagari.

¹² Dí baa onndúu hel, dí baa daassúu ee dí ebilirúu kipes ga ínaa sóosí' keeñaa Kooh, ya yii ya bayyúu ki'aas ga nguuraagari na kibok ga ndamaagarída.

¹³ Inii tah dí íisoo kigërëm Koohda wëri en an, ga wii dú laas ga Wo'eenii Kooh dí yéegaleerúudfa, dú dallawa kitook ga keeñjúu. Dú tookkiwa fodii wo'een bo'-súusúus wayee ga ínaa wa en kayoh-kayohda, fodii wo'eenaa meyo ga Kooh. Fodaama, wa wii lëgëy ga duuyúu, dú bii dú gëmin ga Yéesuda.

¹⁴ En ki'ena, mbokcii, dú taam ga kotcaa buwaa ga jaangucaa Kooh ga gohaa Yúudée ee enu buu Yéesu Kiristaada. Coonucaa yaawúu'caa tíkeebada cëri cii buwiigarúu tikussúu watída.

¹⁵ Yaawúu'caama bëri apee Yéesu, Ha'mudii, ya na seldíiga-Koohcaa; ee ba bëri enndii na kihatal ga kipes. Ba tumi Kooh ínaa newoori ee ba sagohin na béeb buwii,

¹⁶ waa ba heelirii kihoonoh kijangat ga buwaa enussii yaawúu'da Wo'eenii Kooh jomba kimúsaldá. Fodaama, ba baatin ga baakaa'caa ba dëki ga kitumda bi matin sëk. Aylukaa Kooh nak méeñjohin kikípuk ga dookba.

Pool waa' kihotis bu-Tesaloník

* 2:2 2: 2 Malkat Tumeen 16: 19-24.

¹⁷ Mbokcii, dí nak, dí hëgískohin narúu iñaa samin kimaañ, wayee luu enee an dú úsaayoh ga has, enndii ga keeñ. Dí doorukkúu hen bi dí tumin iñaa en tóoh kimínndúu kihotis.

¹⁸ Dí waa'ta kon kihayyúu kibaaß ee mi Pool, mi ga kihaffoo, mi jéeminka enndii waas kínoo, enndii waas kanak, wayee Seytaani galukka ga.

¹⁹ En ki'ena, dí bewohan yaakaa' ga ba? Dí bewohan ga ba iñaa sóosí' keeñnjíi, na neehalaa dí ndamukohan ga fíkíi Yéesu, Ha'mudii, binaa ya hayisaa? Enndii d'úne?

²⁰ Ahañ kay! Dú bëri en iñaa dí ndamukohan, dú en iñaa sóosí' keeñnjíi!

3

¹⁻² Këri tah nak, waa dí ka'ta bi dí mínissii kimúuñ sekeenaama, dí nammba kiwos Tímotée, ya hayyúu kihaltuk, dí, dí tes ga teerii Ateen. Tímotée, ya mbok-kerceen fodiigaríi ee ya taabi naríi ga lëgëyii KooH en kiyéegaloh Hewhewii winéwí'wii wo' ga loo Kiristaaniida. Dí wosinndi garúu, en d'anaa ya amdohhúu, ya daassúu ga ngëmumgarúu,

³ doonaa coonucii dú en na kidayda tahoo ngëm ken kiyëngëluk. Dú ga kihaffúu, dú ínohin an coonuciima bok ga iñaa KooH wa'tuu.

⁴ En ki'ena, wii dí en narúuda, dí wo'eerarúu kumëeñí' an dú hay kihatalu ga kipessuu, ee dú ínohin gaka an iñaama yëri laak.

⁵ Këri tah, waa mi mínsiséeríi kimúuñ sekeenaama, mi wossa Tímotée kihaltukkúu ati dú lís kiyégís ga ngëmumgarúu. Ee lak mi níikee Seytaani fí'túu bi bééß iñaa dí dayee ga kijëgí'túuda en sooy.

⁶ Diima nak Tímotée meyohin garúu boyukin garíi, ee ya haydohdínndíi béestí' winéwí' ga loo ngëmumgarúu na loo kiwaarohkum laak ga díkaantirúuda. Ya wo'in an helciigarúu lís kilík garíi ee dú waarinndíi kihot lool fodii dii dí waa'túu kihotisda.

⁷ Kon mbokcii, hídaa ga coonucii na mesiklaatcii dú dayda, dú dëlírin hellíi ndaga ngëmum dú laakda.

⁸ Diima den, dí mínin ki'íik hëes, waa dú abin bi yëgísin ga Ha'mudii.

⁹ Dí mínoo KooH kigërëm garúu bi dooy ndaga ga dii dú hín kisóosí' keeñciigaríi ga fíkíici, ya yii ya en KooHyiigaruuda.

¹⁰ Wekoo nohoo, dí bii kíim KooH ga daa dí wëñ kimín, ya onndíi dí mínndúu kihotis ee dí mín kijëgíroh íñii tes ga bi dú wëñ kiyégís ga ngëmiigarúu ga Yéesuda.

¹¹ KooH, paamudiigaruu ga kihafci, na Yéesu, Ha'mudiigaruu, ba waayukdattíi waasii bi dí mín kihay bi garúu.

¹² Ha'mudii onattúu kiwaaroh kiyaak, kidóoyí', yaa en bééß na mooroomci, ka tas ga bééß buwii. Waarohat kon fodii dii dí waa'túuda.

¹³ Fodaama, Yéesu Ha'mudiigaruu baatat dooli keeñciigarúu, en d'anaa, dú en bíbo' bisela'í', baa laakanndii sík ga fíkíi KooH, Paamudiigaruu, bëríinaa ya hayisan taam na buwii en buucida.

4

Kipeskaa neb KooHda

¹ Kon nak, mbok-kerceencii, dú hotin garíi daa dú joman kiman bi dú nebloh KooH. Ee sah dú taabuk iñaama. Dí bii kíimmbúu diima ee dí bii dímalukkúu ga teekii Yéesu Ha'mudii, wëñat kiguu'guuluk ga íñuma.

² En ki'ena, dú ínohin íñcii dí ebillúu kitum ga teekii Yéesu, Ha'mudiida.

³ Íñii KooH waa'da wëri en an dú sela': Kon abukat ga kifaanuk na baa en bééß.

⁴ Baa en béeb garúu mínat ki'am hafci*, ya pes ga iñaasela'in ee tahanndi ki'onu cée'.

⁵ Hanat ki'en neblaak-kumuun jítalli, fodii yiifa'cii, buwaama ínohsoo Koohda.

⁶ Ga loo iñuma, kaa tooñ múk mooroomfu ga betici, fu dúkiri. Dí wo'eerarúuka ee dí bii wo'issúuka an Ha'mudii hayka ki'eldúk ga dook béeb buwaa tumsi iñaamada.

⁷ En ki'enaas, Kooh bayyiiruu ga hafci kitaabuk iñaas moroo kitum, wayee ya bayyuu doonaa dú en buwaa sela'in.

⁸ Béeb baa fu sañ wo'eenii wiinaa, fu sañgii wo'een bo'-súusúus wayee fu sañ wo'eenii Kooh, ya yii ya onndúu Heliigari yisela'i'yiida.

⁹ En ga loo kiwaaroh ga díkaanti mbok-kerceenaa, caloo dí bínndúu ga, ndaga Kooh lédírinndúu, dú ga kihaffúu, kiwaaroh yaa en béeb na mooroomci.

¹⁰ Ee kiwaarohkaama kéri dú tíidi ga díkaantirúu na béeb mbok-kerceencii ga gohii Maseduwaanda. Kon mbokcii, dí bii daassúu, dú weñ kibaat kiguu'guuluk.

¹¹ Ekat keeñjúu ga kipes na jam, aasat ga iñaas en waassúu ee lëgëyat dú bay haffúu, fodaas daa dí nakeerúukada.

¹² En d'anaas, buwii enussii kerceenda hayyúu ki'on cee' ee dú sekoo dara ga ken.

Kimíliskaa buwaa kaaninda na kihayiskaa Yéesu

¹³ Mbokcii, dí waa'tii dú tesda dú ínohoo dara ga loo buwaa kaaninda, doonaa keeñjúu leehoo ga iñaama fodii buwii biima laaksoo yaakaa'da.

¹⁴ Waa dú gëmin an Yéesu kaanin ee ya mílisiin, dú gëmat ban an buwaa kaanin na ngëmaagaba ga Yéesuda, Kooh hayba kimílisi', ba taam na Yéesu.

¹⁵ En ki'enaas, iñii yii yëri dí wo''úu ee dí bewohhi ga iñaas Ha'mudii wo': dú bii, kihayiskii Ha'mudii laakannduu lak dú bii lís kipesda, dú dëwirukanndii buwaa kaaninda.

¹⁶ Du hay kikeloh koonaa ka ebiloh yen, dú keloh koonaa malaaka ga baa kuliyuk ga malaakacaada, na ríiraa mbiiwaa Kooh wiyaakwaa; ee daama, Ha'mudii ga kihafci hay kiyosukoh asamaan. Fodaama buwii kaanin ee kikaan laakba ga kitaabuk Kiristaaniida bëri dëwan kimílís.

¹⁷ Lëehíraa, dú bii laakannduu lak dú lís kipesda, dú hay kibëwiru naba ga dook yaayeelcii, dú hídohnee na Ha'mudii ga dook. Ee fodaama dú hay nari ki'en bi taa'.

¹⁸ Kon nak, baa en béeb garúu dëlírat hel mooroomci na wo'eencum cuma.

5

¹ Kon Mbokcii, en iñaas aaw ga jamaanaa na wahtaa iñcuma yah kilaakoh'danaa, caloo dí bínndúu ga.

² En ki'enaas, dú ga kihaffúu, dú ínohin híl an besaa Ha'mudii yah kihayisda betohan fodii dii lok betohi ga wekda.

³ Laakan buwii lak ba baa wo' an: «Du bii ga jam, hel dalin!». Daama, kisañku' hay kikípuk waas kíinoo ga dookba, betba fodii dii mesiklaat kimatuk beti betifaa en na lookda. Besaama, ken gaba mínanndii ga kisaan.

⁴ Wayee nak mbokcii, dú enndii ga ñúus bi besaama mínirúu kibet fodii lok.

⁵ En ki'enaas, dú béebpúu, dú bitowu lee'laatii ee dú tíin na noh. Du enndii buwaa bok ga wekii ee dú tíinndii ga ñúus.

⁶ Kon nak, dú hanat kineeh fodii buwii bíinoo, wayee dú neehat kiwatuk, dú wíisoh.

⁷ Buwii neehida, neehsi na wek ee buwii laalida, laalsi na wek;

⁸ dú nak, dú bii dú bok ga noh tan'da, dú wíisohat, dú ekuk kúlti-pewiñfii en kigëm na kiwaarohda, dú ekuk ban baanu-pewiñii en yaakaarii kimúckiida.

* **4:4 4:** *Ki'am hafci* laakin lóogísohcaa taabuku waas wiliis ga iñaama: «kibeβ beti». Iñaas tahkada, wo'eenii ga kiGerek diida: «yen», mín kiwaa' kiwo' halaatcaa kanakcaama.

⁹ En ki'ena, Kooh waa'tiiruu ki'íif aylukaagari, wayee ya waa' d'ú laas ga kimúckii, kooroh ga Yéesu Kiristaa, Ha'mudiigaruu,

¹⁰ ya yii ya kaani'tuudá doonaa waa d'ú kaan, waa d'ú pes, d'ú bok kipes nari.

¹¹ Kon baa en béeb daasat mooroomci ee ban baa en béeb amdoh mooroomci kibaat ngëmaagari fodii dii d'ú en naka kitum diima denjá.

Iñcii Pool méeñjoh kinak bu-Tesaloníkda

¹² Dí bii kiimmbúu mbokcii, heelukat buwum Ha'mudii tik ga fikíirúu ee ba yúudirúuda, ba enukoh légëy wiméeski' ga d'uuycúu;

¹³ onatba cée' wiyaak ee d'ú waa'ba dijófi' ndaga légëyum ba tumida. Yaa en béeb dëkat na mooroomci ga jam.

¹⁴ Mbokcii, dí nakkúuka: ñarat sagoh-coonucum, daasat buwum laakoo fitda, amdohat buwum laakoo doolida ee d'ú took kimúuñi' baa en béeb.

¹⁵ Watukat ki'eldúk ga mooroombúu yibóni'yaa ya tummbúuda. Namat kitaabuk kitum yijófi' besaa en béeb, ennda ga díkaantirúu, ennda ga díkaantirúu na béeb buwii.

¹⁶ Dëkat ga kineb keeñ,

¹⁷ dëkat ga kikíim Kooh,

¹⁸ ee ga iñaa mín ki'en tóoh, gërëmat Kooh. Iñaama yëri Kooh sek garúu ga kipeskiigarúu ga Yéesu Kiristaada.

¹⁹ Kaa tuukirat légëyii Helii yisela'í'yii,

²⁰ kaa saganohat wo'eencii seldíiga-Koohcii,

²¹ namat kimalaksukoh hen béeb iñaa d'ú wo'u: iñaa jof gada, d'ú ammbi,

²² ee úsaayat béeb iñaa bonin.

Tanjoh

²³ Kooh yii laak jamda, ga kihafci, ya onattúu kisela' kimëti' sëk, ya nírat tóoh garúu: ennda helciigarúu, fitciigarúu, faanciigarúu, doonaa dara laakoo sík gaca, bëríinaa Yéesu Kiristaa, Ha'mudiigaruu hayisan.

²⁴ Kooh yii bayyúu ga hafcida hay kimëti' iñaama ndaga iñaa ya wo' tóoh ya tummbi.

²⁵ Mbokcii, d'ú ban, kíimfattii Kooh.

²⁶ Këñdat béeb mbok-kerceencum dumada, d'ú mígínoh hafcumgarúu fodii buwaa bok eewun na paamun.

²⁷ Ga teekii Ha'mudii, mi dímalukkúu ga iñii yii: jagat këyítii fii ga fikíi béeb mbok-kerceencum.

²⁸ Mi yii kím, Yéesu Kiristaa, Ha'mudiigaruu barkeellúu!

Këyítfii fukanakfii Pool bín 'Bu-teeraa Tesaloníkda Wo'eencii lëgís Këyítfiida

Këyítfii fii fëri en fukanakfii Pool bín kerceencaa ga teeraa Tesaloníkda. Ya wo'isba ga loo kitúkí'kaa ëldúna daa ka yah kimanda, kihayiskaa Kiristaanii na daa buwaa gëm gari yah kimëeñjohda.

Biyewin ga bu-teeraa wo'ee an Kiristaanii hayin kumëeñí' (2: 2); ðiinoo wo'ee an iñaama laakkii duum, wayee besaa ka laakohanda deeyin. Buwaama wo'ee an besaa deeyinda sagussa kilëgëy: ða wo'ee an calooba kilëgëy. Fodaama ða tëekini lookcaagaba ga buwaa tookin kilëgëyda (3: 6-12). Iñaama tah Pool bínndaða kiwo'ða an ðaa en ðeeb jomin ki'anañ, ya ñëmi' hafci. Ya wo'aða an saycaa ða hídoh na coonu tooh, ða abat ngëmaagaba bi yëgís ee ða ðëkat rek ga kitum yijófi'.

Këyítfii fukanakfii Pool bín bu-Tesaloníkda tíidoh anee:

- 1 - Këñdoh (1: 1-2)
- 2 - Pool gërëmmba Kooh ga bu-Tesaloník (1: 3-12)
- 3 - Iñcii ðëwírukan kihayiskaa Ha'mudiida (2: 1-12)
- 4 - Pool bëytoh kiyëgís ga ngëm (2: 13-17)
- 5 - Pool nakoh kikím Kooh na kitook kilëgëy (3: 1-15)
- 6 - Tanjoh (3: 16-18)

Këñdoh

¹ Mi Pool, mi yëri bínndúu këyítfii fii, mi na Sílaas* na Tímotée. Dí bii këñítúu, dú bu-jaangii ga teerii Tesaloník ee bok ki'en wíinoo ga Kooh Paamudiigaruu na ðan ga Yéesu Kiristaa, Ha'mudii.

² Kooh Paamudii na Yéesu Kiristaa, Ha'mudii barkeelattúu, ða onndúu jam.

Pool gërëmmba Kooh ga bu-Tesaloník

³ Mbokcii, dí mínan Kooh kigërëm garúu besaa en ðeeb, ee júwin dí tum iñaama, ndaga ngëmiigarúu wii wëñ kiyëgís ee kiwaarohkii ðaa en ðeeb garúu laak ga mooroomcida kii wëñ kibaatuk garúu ðeebpuu.

⁴ Ee ðan, dí safarin kiwo' loorúu ga jaangucii Kooh ndaga dú bii guu'guuluk ee dú yëgís ga ngëmiigarúu, hídaa ga dii dú hatalu ga kipes na mesiklaatcii dú en na kiday toohda.

⁵ Iñaama teewohin an atti'aa Kooh júwin ee wëri teewohan ðan an Nguurii Kooh tahnúu kisonða, joommbiirúu.

⁶ En ki'ena, júwin ga Kooh ya ík buwii sodallúu watiða coonucii ða tíkkúuða,

⁷ ee dú bii dú daycada, ya onndúu ki'íkaruk, dú naríi. Iñaama hay kilaak bëriinaa Yéesu, Ha'mudii hotukan ga asamaan, taam na malaakacaagari bilëekí'-doolíbaa,

⁸ ga ðuuy kiwii kiyëeñí', ki'atti buwii ínohsoo Kooh ee sagu kitaabuk Hewhewii winéwí'wii wo' ga loo Yéesu, Ha'mudiigaruuda.

⁹ Buwaama, fayaagaba yah kisañku'ða bi taa', ða gúrohu na Ha'mudii, ða gúrohu na doolaagari onða kibok ga ndamaa ya laakda.

¹⁰ Iñaama hay kilaak ga besaama ya yah kihayisda. Bëriinaa, buwii enu buucida hayyi ki'eru ndam, ee ðeeb buwii gëm garíða hay gari kiwaaru'. Dú ðan, dú bok ga buwaama ndaga dú gëmin wo'eenigari dí yéegalohda.

* **1:1 1: 1** Teekaa Sílaas ga kiLatej wo'si Sílwanus ee wëri erohu dii.

¹¹ Këri tah, dí dëk kikiimi'túu Kooh, doonaa Koohyiigaruu tummbúu buwaa bëytohiigari naba joommbiiba, ee ya amfohúu ga doolaagari doonaa dú mëtí' bééβ iñcii cijóffí'cii dú waari kitumda na cii dú en na kitum meyoh ga ngëmiigarúuda.

¹² Dí bii kíim iñaama doonaa bééβ buwii e' teekii Yéesu, Ha'mudiigaruu ndam, kooroh garúu, ee Kooh e'túu ndam kooroh gari. Iñaama hay kilaak ndaga Koohyiigaruu na Yéesu Kiristaa, Ha'mudii barkeelinndúu.

2

Iñcii dëwirukan kihayiskaa Ha'mudiida

¹ Mbokcii, en ga loo kihayiskaa Yéesu, Ha'mudiigaruu, na hídirukohaagaruu ga yahaacidanaa, dí kíimmbúu iñii yii:

² luu dú kelohee ga wo'een seldiiga-Kooh an besii Ha'mudii le'in, wala bo' jangattúuka, wala dú teewu këyítfaa bídu an fa meyoh garíi, hafciigarúu hanat kigaaw kikúnuk ga iñaama wala dú yee ga kitíit.

³ Ken hanattúu kidúk ga iñaa mín ki'en tooh. Ínohat an, bi besaama hayaa, kiwedi' Kooh kiyaak hay kilaak ee sépí'í'-ga-nofii aaw ga kisan'ku'da hay kiteewukoh paay.

⁴ Yii lebirohi ee heñohi tooh iñcii bayohu teek Kooh ee jaamuksida, hay kika' sah bi ga kiyuñ ga duuy Kaanfaa Kooh, ee ya teek hafci Kooh.

⁵ Wii mi en ga kaanndúuda, man mi wo'eerarúuka, dú níindísukkiine?

⁶ Ee dú ínohin iñaa ammbi diima den, bi ya teewukohan ga wahtaa Kooh amda.

⁷ Doolii sépí'í'-ga-nofii d'aaakuki henda wii lëgëy haat, wayee bii ammbi, hoonohhi kiteewukohda kolukohan dii hen, doonaa ka mín kihotuk.

⁸ Fodaama sépí'í'-ga-nofii hay kihotuk, wayee Yéesu, Ha'mudii hayyi ki'ap na ëpaa meyohan kúuwcida, ya d'úbí'ti na lee'laataa taaban na kihayiskaagarida.

⁹ Sépí'í'-ga-nofaa nak, binaa ya teewukohaa, ya hay kitaam na doolaa Seytaani, ya hay kitum kintaanaa en bééβ, mandargaa en bééβ na enaama cidóoyí'-waa' kiheel kidúk buwii.

¹⁰ Ya hay kitum yibóní'yaa en tooh kidúk buwii en na kisan'ku'da. En ki'ena, ba te''ii ga keeñba kayohfii jomba kimúsalda.

¹¹ Iñaama tah Kooh tapohhaβa na doolaa dúkohi hen, waa gëmlukohanβa saboh,

¹² doonaa bééβ buwii gëmussii ga kayohfii ee yibóní' rek neblohβada, ba atti'u.

Pool bëytoh kiyégís ga ngëmii

¹³ Mbokcii, dí mínan Kooh hen kigërëm garúu besaa en bééβ, dú bii Ha'mudii waarinndúuda. En ki'ena, Kooh tanukinndúu ga dalaaraa, doonaa dú d'eb kimúsalu kooroh ga tumeenaa Helii yisela'í'yii onndúu kisela'da, na ban ga ngëmii dú laak ga kayohfiida.

¹⁴ Iñaama yëri Kooh bayohúu, kihay gari, koorohha ga Hewhewii winéwí'wii dí yéegaleerúuda, doonaa dú bok ga ndamaa Yéesu Kiristaa, Ha'mudiigaruu.

¹⁵ Kon fodaama, mbokcii, yégísat ga ngëmiigarúu, dú am dijóffí' iñcaa dí jëgíreerúuda: ennda iñaa dí wo''úu, ennda iñaa dí binnúu hen.

¹⁶ Dí bii kíim, Yéesu Kiristaa, Ha'mudiigaruu, ga kihafci, ya na Kooh, Paamudiigaruu waarinnduuda, yii kooroh ga yërmaandaagari, oninnduu iñaa dëlí' helluu bi taa' na ban yaakaa' wiyégísí'da,

¹⁷ ba dëlí' hellúu, ba yégísí'túu ga bééβ iñaa dú tum na iñaa dú wo' aaw ga yijóffí'.

3

Pool nakoh kikím Kooh

¹ Kon diimada nak, mbok-kerceencii, kíimfattíi Kooh doonaa wo'eenii Ha'mudii gaaw kisíw daa en bééβ, ee wa onu cée' fodii dii dú onwa cée'da.

² Kíimfattíi Kooh ban doonaa ya sommbúu ga buwii bisóotí'fii, fibóní'fii. Dú ínohin an, enndii béeb buwii béri gëm ga Ha'mudii.

³ Ha'mudii nak, iñaa ya wo' tóoh, tummbi, ya hayyúu ki'on kiyégís ga ngëmii, ya sommbúu ga yibóní'yii.

⁴ Ya dëlirin hellíi garúu. En ki'ena, iñcii dí nakkúudfa d'ú bii taabukca ee d'ú lísanca kitaabuk.

⁵ Dí bii kíim Ha'mudii, ya níi' keeñciigarúu d'ú mín kiwaa' Kooh, ee ya onndúu kimúuñ fodaa Kiristaanii.

Kitook kilégëy

⁶ Mbok-kerceencii, dí nakkúu ga teekii Yéesu Kiristaa, Ha'mudiigaruu ki'úsaay béeb mbok-kerceen, yaa en ga kiwílíiluk ya sañ kitaabuk iñcii dí jégí'túudfa.

⁷ Dú ga kihaffúu, d'ú ínohin daa d'ú koorohan bi d'ú tum fodii garíi. Ga wii dí en narúudfa, dí moséeríi ki'en ga kiwílíiluk.

⁸ Dí moséeríi ken kikíim ñamah, Wayee wekoo nohoo, dí lëgëyee hen, dí sodi, dí anagi doonaa dí sodaloo ken ga kitoputu''íi.

⁹ Dí tumkanaa, enndii an dí jomoo kilaas dímal garúu, wayee dí waaree d'ú malak garíi, d'ú tum fodaa gari.

¹⁰ En ki'ena, ga wii dí en narúudfa, dí wo'eerúu iñii yii: Baa sañ kilégëyaa, jomoo kiñam ban.

¹¹ Dí wo''úu iñuma ndaga dí kelohin an laakin ga d'uuycúu biwílíilkoh, baa lëgëyanndii dara enndii ki'aas ga iñaa waasba gaaga rekaa.

¹² Buwaama, dí nakinba ga teekii Yéesu Kiristaa, Ha'mudii ee dí bii daasba an ba yeewukat ba aaw kilégëy, ba ñam iñaa ba lëgëy na yahba.

¹³ Dú nak mbokcii, kaa soofat fenoo ga kitum yijófi'.

¹⁴ Binaa laak garúu baa sañ kitaabuk iñii dí bín yii ga këyítfiinaa, yéegalohatti, d'ú kíiduk gari doonaa ya kaci.

¹⁵ Wayee kaa abohatti baa sagoh narúu, namatti kiña' hen d'ú abohhi fodii mbok-kerceen.

Taṅkoh

¹⁶ Dí bii kíimi'túu Ha'mudii laak jamfa, ya ga kihafci, ya onndúu jam besaa en béeb na ga iñaa en tóoh. Ha'mudii taabat narúu béebpúu.

¹⁷ Këñdohii méeñjohfa, mi Pool mi yëri bínwa na yahhoo. Këyítfaa mi bín tóoh, mi lëhdohifa foduma. Bíncumgoo cëri cuma.

¹⁸ Mi yii kíim, Yéesu Kiristaa, Ha'mudiigaruu barkeellúu, d'ú béebpúu.

Këyítfii Pool ðeb kibín Tímotéeda Wo'eencii lëgis Këyítfiida

Këyítfii fii fëri Pool ðeb kibín Tímotée. Tímotée, eeci enee yaawúu' aassa ga ngëm kerceen ee paamci enee Gerek. Pool, ga kotaa kukanakkaa ya ðaab kiyéegalohnee Hewhewii winéwí'wiida, hídooha nari ga Lísta' (Tumeen 16: 1-3). Aboh daama ya bokka ga ðuwaa wëñ kideey Pool taabi narida. Ya taabin na Pool kibaab waas ciyewin ee ya bokin nari kilëgëy iñaa yewin ðan. Saycaa Pool keloh an laakin ðikerceen, ga teeru wíinoo, ðaa waa' kifoñ ngëmaagaba wala an coow laakin daama tooh, Tímotée yëri ya wosee kidaasba. Këri tah, yewinin iñaa teekci wo'si ga këyítcii bídu fodii: Tumeen 17: 14-15; 18: 5; 19-22; wala ga këyítcaa Pool bín fodii: 1 Korinti 4: 17; 16: 10-16; Filiip 2: 19-24; 1 Tesaloník 3: 2-6, na ciliis. Këyítcii kanakcii cii bídu Tímotée na fii bídu Títfa, ca enin këyítcaa wosohu ðuwaa kuliyuk kerceencaada ndaga ca jëgíroh ga loo daa ðo' jom kitíidi' jaanguða.

Wii Pool bín këyítfii fiida, lak ya wosinndi teeraa Efees kidaas kerceencaa kuliyuk ga jaangaada: ða wëñ kiguu'guuluk ga ngëmaa. Fa laak Tímotée daama. Pool bínndari ya wo' kerceencaa ða watuk ðuwaa en na kijëgíroh iñaa taabohhii na Hewhewii winéwí'wiida. Ya wo'ari ðan daa kerceen jom kiman ga ðuuy jaangu, na ðan daa ða jom kitum ða yah kitan ðaa kuliyukan gabaðanaa.

Këyítfii Pool bín Tímotéeda tíidoh anee:

- 1 - Këñðoh (1: 1-2)
- 2 - Kipes kerceen daa ka jom kimandá (1: 3-3: 13)
- 3 - Iñii yiyaakyii ðaakukee ee Kooh teewohinndida (3: 14-4: 5)
- 4 - Pool dígalla Tímotée (4: 6-6: 20)

Këñðoh

¹ Mi Pool, mi apotaa' Yéesu Kiristaa. Kooh yii músalluuda, ya na Yéesu Kiristaa yii ðu yaakaa' garida, ðëri nakkoo ki'en apotaa'.

² Mi yëri bínndaa këyítfii fii, fu Tímotée, fu yii mi aboh fodii kowuroo kayoh-kayoh ga ngëmiida. Mi yii këñí'taa ga ee Kooh, Paamudii, ya na Yéesu Kiristaa, Ha'mudiigaruu, barkeelattaa, ða laak yërmaandi garaa, ða onndaa jam.

Kiwatuk ðuwaa jëgírohi sabohða

³ Fodaa mi nakeeraaka ga wii mi en na kiyah gohaa Maseduwaanda, tesaa duma ga teerii Efees, doonaa ðuwum en na kijëgírohu saboh dumada, fu ebilba ki'íis iñaama.

⁴ Wo'aaba ðan ða íis kitaabuk wo'een ëdíit na kikín-caasamunkaa ínohoo kileeh, ee iñcaama haydohi nookoh ðoñ. Ca amðohoo ken ga kituuki' iñii Kooh nat kitum ee kigëm Kooh onohiwa ki'ínohða.

⁵ Iñaa límukan ga iñii nakohu yiida, yëri en an ða mín kiwaaroh ga díkaantiba, kiwaarohkaa meyoh ga keeñ wimóri', kilaak hel widëli', na kigëm ga Kooh kayoh-kayohða.

⁶ Laakin ðuwaa ðeeñ iñcuma, ða múuyin, ða abin ga iñcaa laakoo haf.

⁷ Ba tíkin hafba jëgíroh ðiyaak ga iñaa aaw ga loo Waasii Móyíis wayee ða ínohoo tús, enndii iñcii ða wo'ida, enndii cii ða sú'oh ga an cëri en kayohða.

⁸ En loo Waasii Móyíisaa, ðu ínohin an wa jofin, en lak ðu jeriñukohwa ga iñaa koo' waasaa.

⁹ Ee, ðu ínohat dijófi' an enndii ðuwii bijúwí'ðii tah Waasii Móyíis kituukiru, wayee wa tuuki'ðu ðuwii tookussiiwa ee ða heñohiwada, ðuwii sañ kigëmða, na ðuwii ðëk

ga kitum baakaa'da. Wa tuuki'du buwii faali'ussi iñaa sela'in ee tíkussii Kooh darada, buwii api paamba wala eewbada, buwii lanjsi kumuun bo'da.

¹⁰ Wa tuuki'du ban buwii faanuki na baa en béebda, yaal-beticii na buwii tooni bibo' kitum ñaamda, kaakoh-sabohcii, buwii cojuki egí'da, na béeb iñaa taambii na jégírohii wiwóorí'wii,

¹¹ wii Hewhewii winéwí'wii haydohda. Jégírohiima taaboh na Hewhewii winéwí'wii Kooh dínkaandoo kiyéegalohda, wii teewoh ndamii Kooh, yii yewinin múu'da.

Pool gërëmmba Kooh ga yërmaandaa yaama laak garida

¹² Mi yii gërëm Yéesu Kiristaa, Ha'mudiigaruu, yii onndoo dooli ga lëgëyiigari mi enukohda. Mi yii gërëmbi ga dii ya malakinndoo bi ya óolukkaroo ga lëgëyiigari ya nakkoo kitumda.

¹³ Mi, kudewaa, mi enee baa baseeri, hatalee ga kipes buwii en buucida, na baa sooteera bi hëpin, wayee nak ya laakka yërmaandi garoo. En ki'ena, mi gëméeri gari, kéri tah mi ínohéerii iñaa mi enukoheeda.

¹⁴ Ha'mudiigaruu yóoskírin garoo yërmaandi wiyaak, ya oninndoo kigëm gari na kiwaa' buwii. Ee kiwaarohkaama kéri paali ga keeñ baa taam na Yéesu Kiristaa.

¹⁵ Wo'eenii mi yah kiwo' wii wóorin ee béeb jominwa ki'am dijófi': Yéesu Kiristaa hay éldúna kimúsal buwii tumi baakaa'da, ee mi Pool, mi yëri kuliyyuk gaba.

¹⁶ Wayee nak Kooh laakka yërmaandi garoo: Yéesu koorohha garoo, mi, tumoh-baakaarii wëñ kiyiisda, kiteeb buwii dii ya hín kimín kimúuñda. Ya tum garoo iñaama kiteeb béeb buwaa gëman gari ee ba joman kilaas ga kipeskaa leehoo taa'da.

¹⁷ Ya buurii yah kinguuruk bi taa'da,

Kooh yii kaananndii bi taa'da,

yii has mínoori kihotda,

yii en Kooh ya hançi donda,

cée' na ndam aawat gari bi taa'. Aameen.

¹⁸ Kon nak Tímotée, kowuroo, iñuma yëri mi ebillaa kitum ee taaboh na wo'een séldíga-Koohcaa wo'see garaa kudewaada. Ayukaa ga iñcuma doonaa ca onndaa dooli kilebiroh bi jof ga lëgëyumgaraa.

¹⁹ Taabaa ga na kigëm, na hel widéli'. Laakin buwaa sañ kitaabuk iñuma, kéri tah ngëmaa ba laakeeda yimin.

²⁰ Buwaama, Ímenee na Èlíksaan boku ga. Mi íisohinba na Seytaani* doonaa ba koruk ee ba wo'sisoo yibóni' ga Kooh.

2

Iñcii Pool nakoh ga loo kíkíim Koohda

¹ Mi dëwohan ga iñii yii paay: mi nakoh kon kíkíimi' buwii béebba Kooh, kíimat Kooh, dú dímalukiri, dú gërëmiri gaba.

² Dú kíimdi buu'cii na buwii kuliyyuk ga fíkíirúuda doonaa coow laakoo ga kipessuu, ee du en ga jam, du júb ga fíkíi Kooh ga iñaa en tóoh ee du mat ga fíkíi buwii.

³ Iñaama yëri jof ee yëri Kooh yii músalluuda waa'.

⁴ Ya waa' buwii béebba muc ee ba ínoh kayohfii.

⁵ En ki'ena, Kooh ya yíinoo don ee bo' yíinoo don yëri en baa tuukuk díkaanti Kooh na buwii. Baama, Yéesu Kiristaa yëri.

⁶ Yëri eroh na kihafci kumuunkaagari, ya kaannda kilaas buwii béebba. Ya teewohha fodaama ga wahtaa Kooh amda an Kooh waarin buwii béebba muc.

* 1:20 1: 20 Kí'isoh bo' na Seytaani wo'seeda waama ga buwaa meydohu ga jaangucaada. Malkat ban ga 1Korenti 5: 5

⁷ Iñaama tah Kooh tummbaroo jégíroh na apotaa'. Ya wossaroo kijégí'nee buwii enussii yaawúu'da iña jom kigému ee yé'ri en kayohfiida. Iñii mi wo'da kayoh, enndii saboh.

⁸ Iñii mi waa'da yé'ri en an: daa mín ki'en tooh, yaalcaa kíimat Kooh, ba bēwíri gari yahcaa setin ga tooh, ee ba hanat ki'aylukoh wala kiñaroh.

⁹ Mi waarin ban beticum, ba ekuk ekukaa koorin waas, waa hídin ee hanat kihēp. Ba hanat kihēwíruk bi ba', ennda ga dúŋ, wúrúus, siimii wala kúltícaa seerin,

¹⁰ wayee ba hēwíruk bi mo' ga tumeen cijófi', ndaga betifaa wo' an erin Kooh cée' tumi fodaama.

¹¹ Beticii, ba en na kijégírunaa, ba yeewukat, ba korukat ga fikíi baa jégí'bada.

¹² Mi onndii beticum kijégíroh wala kikuliyyuk yaal ga jaangu. Ba laak kidfekoh.

¹³ En ki'ena, Kooh deβ kisak Aadama, tíkka Aawa ga.

¹⁴ Ee ban enndii Aadama yé'ri Seytaani dūkee, wayee betifaa fē'ri, ee fa fē'ri deen iña Kooh nakohda.

¹⁵ Wayee kilaak-kowukaa tíkukkiida hayfa kimúsal binaa fa dēk ga kigēm Kooh, taam na kiwaa' buwii, kijúb ga fikíi Kooh, na ki'eref.

3

Baa kuliyyuk ga jaangu daa ya jom kimanda

¹ Wo'eenii mi yah kiwo' wii wóorin: Binaa bo' helci ēewdohhi ga ki'en baa kuliyyuk ga jaangunaa, lēgēyaama ya waa' kitumda jofin.

² Wayee nak, ya jom ki'en baa laakoo iña bo' wo'an gari yibóni'. Ya jom ki'eem ga betici don, ya en baa wísohin, baa mínin hafci ki'am ee onuunun cée'. Ya en baa waarin sagac ga kaanci, baa mínin kijégíroh Waasii.

³ Ya jomoo ki'en baa waarin ki'an, wala baa gaawin kiheñoh, wayee ya jom ki'en baa soosin keñ ee yewinin jam. Ya jomoo ki'en baa gēmin kopa'.

⁴ Ya jomin kimín kibay bu-kaanci bay wijófi' ee ya ko' towutaagari bi jof ta kelohi'ti ee ta e'ti cée' wimēti'.

⁵ En ki'ena, baa mínoo kibay bu-kaanci bi jof ya mínan na kibay jaangii Kooh?

⁶ Baama ban jomoo ki'en baa han ki'aas ga ngēmii. Enndiikanaa, mínin ki'en ya bēwí' hafci bi hēp ee baanaa Kooh hayyi ki'atti' fodaa ya atti'ee Seytaani ga waa ya bēwí' hafciida.

⁷ Ee ban, buwum enussii kerceenda, ba jom gari kiseedi' yijófi', en dānaa ba tíkoo'ri baa laakoo haf ee ya keenoo ga fíraa Seytaani.

Buwa amdohi ga jaangaa daa ba jom kimanda

⁸ Buwum amdohi ga jaangaada ban, ba jom ki'en bībo' bīwó'óri' baa wo'oo wo'een kanak. Ba jomoo ki'an anaa hēpin ee ba jomoo kiheel kilaak hēelis ga iña enndii waas.

⁹ Ba jom kidēk ki'am ga kayohfii yéegalohu ga ngēmiida ee ba taam ga na hel widēli'.

¹⁰ Buwaama ban, ba jom kimalaksukohu hen paay. Lēhíraa, laakkii dara yibóni' yaa bo' wo'an gabanaa, ba han kitum lēgēyaama.

¹¹ Fodaama ban, beticāa amdohi ga jaangaada, ba jom ki'en bībo' bīwó'óri', ba jomoo kidooβ bo', ba jomin kiwísoh, ba wóo' ga iña en tooh.

¹² Buwaama amdohi ga jaangaada, yaa en bēeb jom ki'eem ga beti don, ba bay towutaagaba na bu-kaanba bay wijófi'.

¹³ En ki'ena, buwaama tumsi bi jof lēgēy ki'amdoh ga jaangaada, ba hay ki'onu cée' wiyaak ee ba hay kikaañ kituuk ba jangat ga loo ngēmii dū laak ga Yéesu Kiristaada.

Iñii yiyaakyii daakukee ee Kooh teewohinndida.

¹⁴ Mi waarinndaa kihay kiwaak ga iñaa maañanndii, wayee këyítfi fi mi bínndaafa,

¹⁵ doonaa mi yéeh kihayaa, fu ínoh daa buwii en buu Kooh jom kimandá, bii en jaangii Kooh, yii laak kipesda. Buwiima bërí en jípii, dii kayohfi yípukohda.

¹⁶ Iñii daakukee ga waasiigaruu ee diima Kooh teewohinndida yakin ee ken mínooka kisaŋ. Iñaama yëri en:

Ya hayin, ya mannda fodii bo'-súusúus,
Helii yisela'íyii teewohha an ya júwin,
malaakacaa hotuununndi,
ee ya jangatuunun ga d'uuy buwii enndii yaawúu'da.
Bu-ëldúna gëmussa gari,
Kooh ekkari ga ndamaagari ga asamaanda.

4

Buwaa jëgírohi sabohda

¹ Helii Kooh wo'inka bi leerin an: ga jamaanucáa méeñjohanda, hay kilaak bíbo' baa foñan ngëmii, ba taabuk halaatcaa ëewdohi bo' ga kimúuy na enaamacáa jëgírohu ee meyoh ga hel cibóní'.

² Ba hay ki'íis hafba ga yah buwii jófjófduki ee wo'soo kayohda, dúkba. Buwiima jófjófdukida nak, helcaagaba këenírín bi man na odaa ñaasu na pewiñpaa útu ga kiwii bi yo'ohin cor.

³ Ba hoonohi buwii kipajoh, ba gítínohi an buwii abukat ga kiñam ñamahcii cíinoo. Ee ñamahcaama, Kooh yëri sakca. Kon buwii gëm ga Yéesu ee ínohuunun kayohfiida, mínuununca kiñam, ba gërëmmi gaca.

⁴ Béeb iñaa Kooh sakín jofín. Laakoo dara iñaa jom ga kisagu. Ñamat hen rek d'ú taam ga na kigërëm Kooh.

⁵ En ki'enaá, wo'eenáa Kooh, wa na kíimaa d'u kíimirida onín iñaa en tóoh kisela'.

Súrga Yéesu Kiristaa yijófi'

⁶ Binaa fu jëgí' kerceencum iñcaama tóohcanaa, fu hay ki'en súrga Yéesu Kiristaa yijófi', súrgaa líif na wo'eencii jëgírohu ga ngëmiida na jëgírohii wukayohwii fu taabukda.

⁷ Abukaa ga wo'een ëdítcum laakoo haf ee taambii na kigëm Koohda. Namaa haffu kiméeri' ga kitum iñaa neb Kooh.

⁸ Jeriñaa ga kiméeri' haffu ga kiheel dooli faanda laakin daa wa eem, wayee jeriñaa ga kiméeri' haffu ga iñaa neb Kooh onohin iñaa en tóoh. Ka dígohin kipeskii diima na kipeskaa hayanda.

⁹ Wo'eenii mi wo' wii wóorin ee bëeb jominwa ki'am dijófi'.

¹⁰ Këri tah, d'u apuki, d'u lebirohi ndaga d'u lík yaakaa'tuu ga Kooh yii laak kipesda, yii músal bëeb buwiida, wëñaa ga buwii gëmindá.

¹¹ Iñuma yëri fu jom ki'ebiloh kitum ee yëri fu jom kijëgíroh.

¹² Kaa took ki'eewu ndaga dum fu en oomaada, wayee guu'guulukaa ga ki'en baa kerceencum mínan gari kimalak: ennda ga wo'eencum fu wo'ida, ga badukeenumgaraa, ga kiwaa'kum fu waa'badá, ga ngëmum fu laakda, na ga kiset ga fíkii Kooh.

¹³ Dëkaa ga kijaŋ Wo'eenii Kooh ga fíkii bëeb, fu jangatíba, fu jëgíríba bi ga daa mi hayan.

¹⁴ Kaa caahadoh doolum Helii yisela'íyii onndaada, wii koorohee ga wo'een sëldiiga-Kooh ee yaakcaa tíkkaraa yah ga hafda.

¹⁵ Iñuma tumaari ga helfu, fu ek keeñfu ga tooh, doonaa béeb hot ga dii ngëmiigaraa baatukda.

¹⁶ Malaksukohaa daa fu jom kiman ga kipesfu, fu inoh iñcaa fu jëgírohida, ee fu dëk ga iñaama rek. En ki'ena, fu tumkanaa, fu hay kimúc, fu na buwaa súkúrukanndaada.

5

Kidaas kerceenaa en tooh

¹ Fu wo' na gu'ginaa, kaa gëtti, wayee saawalaa nari fodii baa wo' na paamci. Oomaa-yaalcum, abaaba fodii bikëmëenkiifu.

² Beticum enuunun yaakda, abohaaba fodii bi'eefu. Oomaa-beticum, fu abohba fodii bikëmëenkiifu, ee fu taam ga na keeñ wisetí'.

Beticaa yaalba kaaninda

³ Beticaa biyaalba kaanin ee ba tes ba hanbada kayoh-kayohda, toputu'aaba, fu onba cée'.

⁴ Betifaa yaalci kaanin ee fa laakin towu wala tucaasamun, oomaacaama, ba dewat paay kiyoon kiteewoh ngëmaagaba ga bu-kaanba, ba ik buwaa limbada na bicaasamba iñaa baama tumdeebada. En ki'ena, iñaama yëri Kooh waa'.

⁵ Betifaa yaalci kaanin ee fa tes hançi, laakoo baa toputu'anndi, fa líkat yaakaaraagari ga Kooh, fa dëk ga kikiim Kooh wekoo nohoo, na kikiimbi dímal.

⁶ Wayee betifaa yaalci kaanin ee fa taabuk iñaa nebfa rek, faama beti kaanin hídaa ga daa fa en na kipesda tooh.

⁷ Yéegalaaba iñuma doonaa ken laakoo iñaa ya wo'an gaba yibóni'.

⁸ Binaa bo' toputu'ii mbokcaagari wëñaa ga bu-kaancinaa, ya taasukin ngëmaagari ee yëri wëñ kiyiis baa gëmbii ga Yéesu.

⁹ Betifaa yaalci kaanin, fa waa' kibok ga beticaa bídu, jaangaa jomba kidímalanaa, fa jomin kilaak tíkiis tidaankaah-yitniinoo, ee fa en betifaa mos kilaak yaal yíinoo.

¹⁰ Fa jom ki'inohu ga kitum yijófi': ennda kiko' towutaagari dijófi', kiwaa' sagac ga kaanci, kitísi' sagaccaagari en buu Koohda kotcaagaba*, kidímal buwaa en ga coonuda na kitook kison ga béeb iñaa jofin.

¹¹ Beticum yaalba kaanin ee ba líis oomaada nak, kaa bínba, ndaga binaa helba ka' ga kilaakis yaalaa, ba dal ki'íis Kiristaanii.

¹² Fodaama, Kooh hayba ki'atti ndaga daa ba foñin iñaa ba dígeerida.

¹³ Ee sah eemanndii rek ga iñaama. Ba yah kimëeñjoh ki'en bisagoh-coonu, ba aasi ga kaan na kaan, taam na kúuw kihëpi' na kiwaa' ki'inoh iñaa en tooh na kiwo' iñaa enndii waasba.

¹⁴ Këri tah iñaa gënelloo gabada wëri en an ba pajukis, ba laak towu, ba toputu' kaancaagaba bi buwaa sagoh nabaada laaksisoo iñaa ba síkohanba.

¹⁵ En ki'ena, laakin gaba baa múuyin haat, ba baa taabuk Seytaani.

¹⁶ Béeb betifaa gëmin ee fa laakin ga mbokcaagari beticaa biyaalba kaanin, fa amdohatba, fa hanat jaangaa kikoo' beticaama. En dānaa, jaangaa hay kimín ëewruk ga beticaa yaalba kaanin ee ba tes ba hanbada.

Buwaa kuliyyuk ga jaangaada

¹⁷ Buwaa kuliyyuk ga jaangaa ee tumuunun lëgëyaagaba bi jofda, ba calin ki'e' cée' waas kanak, wëñaa ga baa enukoh ga kijangat na kijëgíroh rekda.

* **5:10 5: 10** *Kitísi' sagaccaagari en buu Koohda kotcaagaba* Malkat Lúkkaa 7: 44. Ga baahaa yaawúu'caa, bo' laak sagacaa, tísi'ti kotcaagari kile'dohhi na jam ga kaanfaa.

¹⁸ En ki'ena, wo'uunun ga Këyítfaa an: «Kaa súm kúuwkaa enohfaa en na kiyon belaada.» Wo'sussa ban an: «Lëgëyohaa en béeb jomin ki'eru fayaagari.»

¹⁹ Ga buwaa kuliyyuk ga jaangaada, laak yaa yabu yena, enndii an bo' banak wala baahay bëri seedi' an iñaama kayohaa, kaa gëm!

²⁰ Baa kuliyyuk ga jaangu, enukoh ga kitum iña joffiinaa, ñaraari ga fikii béeb, doonaa buwaa tesda niik kitum fodaagari.

²¹ Mi yii dímalukkaa ga fikii Kooh, ga fikii Yéesu Kiristaa na ga fikii malaakacaa bisela'í'baa an: guu'guulukaa ga iñcuma. Kaa fa'doh ken ee kaa gënantiloh.

²² Kaa gaawtuk bi fu tik bo' yah ga haf†, ee kaa bokidoh haffu ga yibóni'yaa bo' tum. Fu ga kihaffu nak, dëkaa kiset ga iña en tooh.

²³ Kaa eem ga ki'ani músú don, leenaa anaa biiñ jutuut ndaga look-mesikum búukiraada na dum fu wakooda.

²⁴ Laakin buwaa, baakaa'caa ba tumida hotuki hen fañ bi ba laas ki'atti'u sahaa. Bínoo nak baakaa'caagaba hotuki lak karin bi maañin.

²⁵ Fodaama, tumeen cijófi' hotuki hen fañ. Ee luu enee an ca hotukkii fañ, ca mínoo kidëk kidaakuk.

6

Buwaa abu ñaamda na ha'muncaagabada

¹ Béeb buwaa abu ñaam ee gëmuunun ga Yéesuda, jom ki'aboh ha'muncaagaba fodii buwaa jom ki'eru céé' wimëti', en danaa teekii Kooh na iñcii du jëgírohda, ken laakoo iña ya wo'an ga yibóni'.

² Ee ban buwaa abu ñaam ee ha'muncaagaba gëmuunun ga Yéesuda, ba hanat ki'am an bëri bok ngëm bi tah ba faali'ooaba. Wayee ba namatba kilëgëyi' ga daa wëñ kigën, ndaga buwaama jeriñuk ga anagaagabada, ba gëmin ee Kooh waarinba.

Sabohcii jëgírohsida na alalii wukayohwii

Iñcuma cëri fu jom buwum kijëgi' ee fu daasiba ga.

³ Laakin buwaa jëgíroh yen yiliis, ba sagin kitaam ga wo'eencii ciwóori'cii Yéesu KiristaaHa'mudiigaruu jëgírohda. Ba tookkii iñii du jëgírohi taaboh na ngëmii du laak ga Yéesuda.

⁴ Buwaama bëwírin hafba bi hëpin, ee ba ínohoo dara. Ba bay dúukool kinookoh, ee ga kuwo'een jínoo don ba ñarohi ga kiñaroh bi. Iñcaama, ca lími ki'iñaan, kiñaroh, kicaakooroh, kifoogi' bo' yibóni',

⁵ kinookohkaa leehoo múk ga díkaanti buwii bay nof-morooda. Ba ínohissii kayoh ee ba am ga helba an kigëm Kooh këri onohi kilaak alal.

⁶ Moona déy kigëm iña alal wiyaak ga bo' en lak baama dooylukohin iña ya laakdanaa.

⁷ En ki'ena, du hayyii na dara ga ëldúna, ee ban du soofandii na dara.

⁸ Kon binaa du laak ñamah, du laak iña du ekkanaa, du jomin kidooylukoh iñaama.

⁹ Wayee buwii waa' kilaak alal wiyewinda, Seytaani dúkinba, ba bagukin ga kiwaa' kilaak iñcaa leehoo, caa newan gaba. Iñcaama laakoo haf ee ca joffii. Cëri yahi bo', ca ëewdohiri ga kisañku'.

¹⁰ En ki'ena, kiwaa' hëelís kihëpi' këri lími enaama yibóni' yaa en béeb. Bínoo waaru kilaak hëelís hen bi tah ba gëmissii, ee keeñcaagaba gúri ga ndaga sooli cihëpi'.

Iñcii Pool méeñjoh kidíjkaan Tímotéeda

† 5:22 5: 22 Iñaama enee kisassi lëgëy ga jaangii

¹¹ Kon fu nak, fu Tímotée, fu yii fu en bo'-Koohdá, núpaa iñcaama. Heelaa ki'en bo' yijúwí' ga fíkíi KooH. Taabukaa iñaa ya nakoh, dēkaa ga kigēm gari, waaraa mooroomfu. Tookaa kimúuñ ee fu yewin jam na béeb.

¹² Lebirohaa lebirii wijófi'wii ngēmii meekisohdá, abaa kipeskii leehoo taa' KooH bayohhaa kilaas gakaða. Ngēmaama wēri fu seedi'ee ga fíkíi biḃo' biyewin.

¹³ Fodaama, ga fíkíi KooH yii on iñaa en tóoh kipesda, na ga fíkíi Yéesu Kiristaa yii ga fíkíi gúwernēe' Poos-Pílaat, seedi''a seedi wimóri'da, mi ebilla iñii yii:

¹⁴ taabukaa iñaa mi wo'eeraada, kaa líiḃ ga dara yibóní' ee ken hanat kilaak dara iñaa ya sikohanndaa, bi ga daa Yéesu Kiristaa Ha'mudiigaruu feeñukan ga ndamaagari.

¹⁵ Feeñukaama, KooH haywa kitum ga wahtaa ya amda. KooH ya hañci, yēri mín ga tóoh, yēri onohi jam, yēri en Buurii buu'cii, yēri en Ha'mudii ha'muncii.

¹⁶ Ya hañci doñ, yēri kaananndii, ya dēk ga lee'laat waa ken mínoo kideey. Ken mosoori kitík has ee ken mínoori kihot. Yēri laak ndam, ee yēri mín bi taa'; aameen.

¹⁷ Ha'-alalcii ga ēldúnada, dígalaaba, ba watuk kibēwí' hafba. Fu wo'ba ba hanat kilík yaakaa'ba ga alalaa wóo'tii. Ba namat kitík yaakaa'ba ga KooH yii oniruu iñaa en tóoh bi dooy ee dū neblukigada.

¹⁸ Dígalaaba kitum iñaa jofin, ba en buwaa yewindin tumeen cijófi', ba took ki'onoh, ba took kiwaroh na buwaa laakooda.

¹⁹ Fodaama, ba hay hafba kinēgírohi alal wijófi', wiwóori', waa aaw fayuu', en danaa ba mín kilaak kipeskaa kukayohkaa.

²⁰ Kon, Tímotée, abaa iñum KooH dínkaanndaada dijófi', fu watuk ki'aas ga wo'eencaa laakoo haf ee ca taammii na ngēmii. Watukaa ban ki'aas ga iñcum buwum toon ki'ínoh jēgírohi ga Waasiida ee ca enndii kayohda.

²¹ Laakin nak buwaa taabuk iñcuma jēgírohuda, kēri tah ba deegin ngēmii. Mi yii kím KooH ya barkeellúu.

Këyítfii fukanakfii Pool bín Tímotéeda Wo'eencii lëgis Këyítfiida

Këyítfii fukanakfii Pool bín Tímotéeda fëri fii. Man na ya bínfa lakanaa yaa lagussa ga kasu ga Room (2 Tímotée 1: 17; 2: 9; 4: 10,16).

Pool dewoh ga kigërëm Kooh ga kiwaarohkaa na ngëmaa Tímotée laakda.

Pool ínoheera an ñaa tessi ga kipesda yewinissii, tessari kibín Tímotée ki'ebilli ya am bi yëgís ga ngëmii, na kilebiroh bi jof ee ya heel besaa en béeb ki'en soldaa' Yéesu Kiristaa yijúwí' (1: 3-2: 13). Ya nakki ki'am bi yëgís ga ngëmaa fodaa gari (2: 14-4: 5), na kiguu'guuluk ga kijëgíroh Wo'eenaa Kooh taaboh na ñaa Këyítfaa fisela'í'faa wo'da ee ya abuk ga béeb ñaa taabohhii na Hewhewii winéwí'wii. Pool tíkka ga an, ya lebirohin bi matin ee diimanaa ya ka' kilaaknee Yéesu Ha'mudii. Ya nakoh an kerceenaa en béeb jom kitum fodaagari.

Këyítfii fii fëri béeb yaakaa' an Pool méeñjohfa kibín ga kipesci.

Këyítfii fukanakfii Pool bín Tímotéeda tíidoh anee:

- 1 - Këñdoh (1: 1-2)
- 2 - Pool dígalla Tímotée (1: 3-18)
- 3 - Kilebiroh ki'en soldaa' Kiristaa yijúwí' (2: 1-26)
- 4 - Badukeenaa buwaa bibóní'baa (3: 1-9)
- 5 - Pool nak Tímotée kiyëgís ga ngëmaa (3: 10-4: 8)
- 6 - Ìñcaa Pool méeñjoh kidíŋkaan Tímotéeda; taŋkoh (4: 9-22)

Këñdoh

¹ Mi Pool, mi apotaa' Yéesu Kiristaa ee Kooh yëri waa' ka, ya wossaroo kiyéegaloh kipeskii dígussuu, du bii du en wínoo na Yéesu Kiristaada.

² Mi yëri bínndaa këyítfii fii, fu Tímotée, kowukiigoo mi keeñukda. Kooh Paamudii, ya na Yéesu Kiristaa Ha'mudiigaruu, ba barkeelattaa, ba laak yërmaandi garaa, ba onndaa jam.

Pool gërëmma Kooh ga Tímotée

³ Mi yii gërëm Kooh, ya yii mi jaamuki na hel widëlí' fodaa daa bicaasamboo tumeekada. Wekoo nohoo, wahtaa mi kím Kooh tóoh, helloo ka' garaa.

⁴ Mi níindísuk moonca fu búukee ga wii mi en na kiyahdanaa, mi waa'sissaa kihotis, bi fu mín kisóosí' keeñjoo.

⁵ Mi yii níindísuk ngëmii wiwóorí'wii fu taam nawada. Ngëmaama mi deŋwa kihot ga Lówís caasamfu yibeti na ga Èníis eefu, ee wóorinndoo an wa wii garaa.

Pool daassa Tímotée

⁶ Këri tah, mi níindíssaa fu obis fodii kiwii ñii Kooh onndaa kimín ga wii mi tíkkaa yah ga haf kíkíimi'taada.

⁷ En ki'ena, Helii yisela'í'yii Kooh onnduuda tumooruu niik, wayee wa en Helaa oniruu dooli na kimín kiwaaroh ga díkaantiruu, na ban kimín ki'am haffu.

⁸ Kon nak, kiseedi' Ha'mudiigaruu hanattaa ki'ap kaci, ee mi hanattaa ki'ap kaci ban ga dii mi lagu ga kasu ndaga kiseedi'i'da. Namaa sah kitook kisodalu fodiigoo ndaga Hewhewii winéwí'wii, fu taam ga na doolii Kooh onndaada.

⁹ Kooh yiima, yëri músalluu, ya bayyaru, du en bibo'ci bisela'í'. Enndii tumeenciigaruu tah ya tummbaka, wayee yëri abeeka kitum ee ya waareeruu kiteeb kijofkaagari. Lak ëldúna sakussii duum, ya ammbaruuka kiteeb kooroh ga Yéesu Kiristaa.

¹⁰ Ee diima denj wa hotukin ga wii Yéesu Kiristaa, Músalkaatiigaruu hay ëldúnada. Ya dúbí'ta kikaan, ee kooroh ga Hewhewii winéwí'wii ya léerí'ta ga buwii kipeskaa kikaan mínoo yen gakaða.

¹¹ Kiyéegaloh Hewhewiima tah Kooh fallaroo mi ennda yéegaloh, apotaa' na jégíroh.

¹² Iñaama tah ßan mi kooruk mesiklaatcii cii. Wayee mi rúussii ga ndaga ßii mi gëm garíða, mi ínohinndi ee wóorinnndoo an ya laakin dooli kiníi' íñii ya dínkaanndooða ßi ga besaama Yéesu yah ki'atti buwiíða.

¹³ Malkaa ga wo'eencii ciwóorí'cii mi wo''aada, fu taabukca. Abaa bi yégís ga ngëmii na kiwaarohkii laak ga ki'enfu wínoo na Yéesu Kiristaada.

¹⁴ Abaa íñii yijófi'yii Kooh dínkaanndaa dijófi', taam na dímalii Helii yisela'í'yii en garuuda.

Fítaa Onesifoo' laakða

¹⁵ Fu ínohin an ßéeb ßu-gohaa Aasii foñuunundoo ee ßuwaama, Fígeel na Hermogeen boku ga.

¹⁶ Bu-kaan Onesifoo' nak, mi yii kíim, Ha'mudii laak yërmaandi gaba, ndaga Onesifoo' yewineera kidéli' heliigoo ee dii mi ßagu na ceenda mosoo ki'en kaci gari.

¹⁷ Ee sah ga wii ya hay Roomða, ya namambaroo ki'aaw kiraas daa en tóoh ßi ga daa ya hotohhooda.

¹⁸ Mi yii kíim Ha'mudii onndi kilaas ga yërmaandaagari, ga besaama Yéesu haysisanda. Fu, fu wëñ ßaa en ßéeb ki'ínoh daa ya hídeeroo ki'amðoh, ga waa mi en ga teeraa Efeesða.

2

Lebirohat

¹ Kon Tímotée, kowukiigoo, lísaa kibaatuk dooli kooroh ga Kooh, ya yii ya teebpuu kijofkiigari ga ki'ennduu wínoo na Yéesu Kiristaada.

² Ee íñcaa fu kelohee mi jégírohi ee ßo' ßiyewin seedi'incada, jégíraaca ßiþo' ßiwóorí', ßaa ßa ßan hayca kimín kijégi' ßo' ßiliis.

³ Bewaa ßakfu ga coonucii dí en na kidayða, fu en soldaa' Yéesu Kiristaa yijófi'.

⁴ Baa ekuk kisoldaa' ßítukoo ga enaamaca ßuwaa enussii soldaa'da en lak ya waarin kinebloh ßaa tahhi ki'ekukðanaa.

⁵ Ee ßan ßaa tum lëgëy kifool laakoo ndam ga en lak ya taambii ga íñcaa foolaa meekisohðanaa.

⁶ Línohaa kooruk coonufaa kilín yëri ðewan kibonuk.

⁷ Lëgísaa helfu ga íñcii mi wo''aa cii, en ðanaa, Ha'mudii hayyaa ki'on ki'ínoh íñaa en ßéeb.

Kipeskaa Pool teewohða

⁸ Níindísukaa Yéesu Kiristaa, yii mílís ga ßuwaa kaaninða, yii bok ga níilaa buu' Dëwít, fodii dii Hewhewii winéwí'wii mi yéegaloh wo'kada.

⁹ Hewhewii winéwí'wii wiima wërí tah mi tíku mesiklaat, karin bi ga kibagu na ceen fodii tumoh-kofeel, wayee Wo'eenii Kooh ßagussii.

¹⁰ Kërí tah mi tookin kikoork ßéeb mesiklaatiima ndaga ßuwii Kooh tanukða, doonaa ßa ßan, Yéesu Kiristaa músalþa ee ßa laak ndam bi taa'.

¹¹ En ki'ena, wo'eencii cii wo'een ciwóorí':

«Binaa ðu kaan narinaa,
 ðu hay nari kipes ßan.

¹² Ee binaa ðu guu'guuluk bi leehaa,
 ðu hay nari kibok kinguuruk.

Wayee binaa ðu taasukkinaa

ya ban, ya hayyuu kitaasuk.

¹³ Binaa d'u tummbii iñaa d'u dígoh naridanaa, ya ga kihafci, ya hay kitum iñaa ya dígoh naruuda. En ki'ena, Kooh mínoo hafci kitaasuk.»

Lëgëyaa neb Koohda

¹⁴ Iñcuma cëri fu jom buwum kiníindís. Dímalukaaba ga fíkíi Kooh ba íis ga kuwo'een jíinoo doŋ ba ñaroh ga kiñaroh bi. Iñcaama laakoo haf ee ca ëewdohi buwaa súkúrukicaða ga kisaŋku' doŋ.

¹⁵ Tumaa tooh bi fu en baa Kooh tookdín, fodii baa lëgëyaagari enndii kaci gari, yaa jëgírohi bi júb Wo'eenii wukayohwii.

¹⁶ Kaa aas ga wo'eencaa laakoo haf ee taambii na kigëm Kooh. Buwaa wo'icaða ba wëñi ki'úsaayoh na Kooh.

¹⁷ Wo'eencaa ba jëgírohida man na puusaa uruk hen, waa línuk kilínuk. Buwaama Ímenee na Fílet boku gaba.

¹⁸ Ba ðeegin Waasii wukayohwii, ba bum ðeenlukoh biibo' biyewin ndaga ba jëgíroh an kimíliskaa buwaa kaaninda paafin.

¹⁹ Wayee buwii gëm kayoh-kayoh ga Koohda yëgísuunun ga ngëmiigaba en fan la'-atoh wiyëgísí', waa yípohu tawah. La'-atohaama, wo'eencii cii cëri bídu ga an: «Ha'mudii ínohin buwaa en buucida.» Bíduunun ban an: «Béeb baa bay teekii Ha'mudii, úsaayat yibóní'.»

²⁰ Ga kaan ha'-alal, enndii rek paŋkaahcaa hëwírohu wúrúus na hëelís laak da, laakin ban caa pesu ga doo' na caa muulohu na ban. Cíinoo lëgëyukohsi ga bes hew jam, cíinoo lëgëyukohsi ga besaa en béeb.

²¹ Man fodaama na buwii gëmindá: binaa bo' líiwí'tii hafci ga iñcumanaa, ya man na paŋkaahcaama lëgëyukohsi ga hew jamda. Ya yah bo' yaa faandu Kooh han, yaa laakdan Ha'mudii jeriñ, yaa mínin kitum tooh iñaa jofin.

²² Núpaa kitaabuk neblaak-kumuuncum ki'oomaa enukohida. Heelaa ki'en bo' yijúwí', fu ðëk ga kigëm ga Yéesu, fu waaroh na buwii, fu laak jam na béeb buwum wo'i teekii Ha'mudii na keeñ wisetí'da.

²³ Kaa aas ga wo'een-dofcum laakoo hafda ndaga fu ínohin an ca lími ñaroh kesi.

²⁴ Súruga Ha'mudii nak jomoo kiñaroh. Ya jom kineb kiwo'oh, ya en baa mínin kijëgíroh ee ya took kimúuñ coonucaa buwaa tikirida.

²⁵ Buwaa sagi iñcii fu jëgírohida, dúkohaa naba hen. Mín ki'en Kooh onba ba súpít halaatcaagaba bi ba ínoh Wo'eenii wukayohwii.

²⁶ Fodaama, helcaagaba íkuk gaba, ba rëc ga fíraa Seytaani bageebada, ba ennda ga iñaa nebpidá.

3

Badukeencaa buwaa bibóní'baa

¹ Kon, fu Tímotée, ínohaa iñii yii dijófi': bescaa méeñjohanda yah bes ciméeskí'.

² En ki'ena, buwii ínohsan hafba rek, ba hay kigëm hëelís lool, ba kaañ kindamuk bi hëp, ba bëwiri hafba, ba yewin kipok kiwo'. Ba kelohanndii wo'een paamba na wo'een eewba, ba gëremannndii ken, ba faali'anndii iñaa sela'in.

³ Ba hay kisúb keeñ, ba yëremannndii ken, ba yah kidëk ga kiwo' yibóní' ga bimooroomba, ba mínannndii ki'am hafba, ba hay kisoot bi hëp ee ba waaranndii kihot ga yijófi'.

⁴ Ba ðëkan ga kitoon bimooroomba, ba leelan kibët, ba hay hafba kibëwí' bi ba'. Ba wëñan kiwaa' iñaa neb gaba loo Kooh.

⁵ Ba teewohan kilaak ngëm ee lak ba tookkii ga keeñba doolaa ga kigëmɗa. Buwaa man fodaama, úsaayaa gaɓa.

⁶ Ga buwaama nak, laakin ɓaa aasi ga ɗuuy kaancii, kidúk beticaa nooyin haf. Beticaama, dooli baakaa' tíkukinɓa ee ɓa taabuk neblaata-kumuunaa en tooh.

⁷ Beticaa man fodaamaɗa ɓan, hídaa kidëkɓa ga kijanj tooh, mínsanndii múk ki'ínoh kayoh.

⁸ Fodaa Sanees na Samberees* heñohsee Móyíis kudewaada, buwiima dúki beticaada ɓii heñoh Kayohfii. Ba ɓay hel nof-moroo ee ngëmaagaba enndii ngëm.

⁹ Buwaama nak waasɓa úsaayanndii. En ki'ena, ɓéeɓ buwii hay ki'ínoh an ɓa halaatoo fodaa ka dalee Sanees na Sambereesɗa.

Pool nak Tímotée kiyégís ga ngëmaa

¹⁰ Fu nak Tímotée, fu ínohin dijófi' íñii mi jégírohɗa, na badukeeniigoo, íñii mi heel ga lëgëyii mi tumɗa, ngëmii mi laakɗa, dii mi hín kimín kitook kimúuñɗa, dii mi hín kiwaa' buwiɗa, dii mi kaañ kiguu'guulukɗa.

¹¹ Fu ínohin ɓan dii mi hín kisodalu ga kipessooɗa, na mesiklaatcaa mi day ga dëkaa Añcoos, waa Íkoñom na waa Líta'ɗa. Kihatalu ga kipeskii kiida mi daycii dii? Moona toohca, Ha'mudii músallaroo ga.

¹² Ee sah buwii waaru kijúb ga fíkíi Kooh, ɓa en wínoo na Yéesu Kiristaada hay kihatalu ga kipesɓa,

¹³ wayee nak buwii bibóní'ɓii na buwii wíli kidúk bimooroomɓaɗa, ɓa yah kiwëñ kidúruk ga kibon. Ba yah kimúuyi' buwii wayee ɓa ga kihafɓa, ɓa hay kimúuy ɓan.

¹⁴ Fu nak, abaa bi yégís ga íñum fu jan ee fu hotin an wa kayohɗa. Fu ínohin buwaa jégí'taawada.

¹⁵ Bíncii cisela'í'cii, fu ínohca ga ki'oomaafu bi ga wati. Ca dooyin kitum garaa hamham, waa ëewdohi ga kimúc ɓéeɓ ɓaa gëmin ga Yéesu Kiristaa.

¹⁶ ɓéeɓ Bíncii cisela'í'cii, Kooh hí' ɓo'-súusúus ga kibínca. Ca laakin jeriñ kijégíroh kayohfii, kiteeɓ ɓo'-súusúus íñcaa ya tumi ee jommbiɗa ki'en, kiko' buwii taambii ga íñaa jofin, ki'ëewdoh ɓo' ga kipeskaa júwin.

¹⁷ En ɗanaa, ɓaa en yuu Kooh ɓéeɓ hay kimat ee ya hay kimín kitum tooh íñaa jofin.

4

Pool nakoh kijangat Hewhewii winéwí'wii

¹ Yéesu Kiristaa hay kihayis bes. Ya yah buu' ee ya yah ki'atti' buwaa kaaninɗa na ɓii en na kipesɗa. Kon mi yii dímalukkaa ga fíkíi Kooh na ga fíkíi Yéesu Kiristaa:

² jangataa Hewhewii winéwí'wii. Waa neɓ, waa mesik tooh, jangataa hen rek. Haydohaaba ga kayoh, fu ñariɓa, fu daasiɓa, fu jégíríɓa, taam na kimúuñ.

³ En ki'ena, jamaanu waa hay, waa buwii waaranndii kisúkúruk jégírohii wukayohwii. Ba waaran kikeloh íñaa neɓɓa rek. Ba hay hafɓa kiheeli' ɓijégíroh, ɓaa wo'anɓa íñaa newin.

⁴ Ba hay kidúkúruk kayohfii, ɓa súkúruki wo'een ëdítcii jégírohuɗa.

⁵ Fu nak, taabaa ga na kiwíisoh ga íñaa en tooh, fu took kikoork mesiklaat, fu tum lëgëy kiyéegaloh Hewhewii winéwí'wii, ee fu tum lëgëyumgaraa Kooh nakkaada bi mat.

⁶ En haffoonaa, mi enin anahaa seeyuunun bi ki'an donj tes ga ndaga kikaannoo deeyin.

⁷ Mi lebirohin lebirii bi jofin, mi foolin bi mi topin, mi yii na ngëmiigoo bi wati.

* 3:8 3: 8 Malkat Eksoot 7: 11-22.

⁸ Diimada neehalaa Kooh faani'too ga ndamii mi laak ga kijúb ga fíkiicida waa sekkoo. Ha'mudii, atti'ohii yijúwí'yii hayyoowa ki'e' bériinaa ya hayisanda. Ya eranndiirōowa mi hanngoo don wayee ban ya eran béeb buwii nebluk ga kihotissida.

Iñcii Pool mēēñjoh kidíjkaan Tímotéeda

⁹ Tumaa tooh fu hayyoo kiwaaknee ga iñaa wēñ kigaaw.

¹⁰ Demaas foñinndoo, karin teeraa Tesaloník ndaga kiwaa' enaama ēldúna. Kereseen karin gohaa Galasíi. Tít ban karin gohaa Dalmasíi.

¹¹ Lúkkaa don yēri tes naroo dii. Fu en na kihayaa, baydohaa Marka ndaga ya laakdínndoo jeriñ lool ga lēgēyii mi enukohda.

¹² Mi wosin Tisik teeraa Efees.

¹³ Fu en na kihayaa, haydohdaaroo kúlti-soosoosfaagoo mi foñ ga teeraa Torowaas, ga kaan Karposda. Haydohdaaroo ban kēyítcaagoo, wēñaa ga caa hēwírohu onda.

¹⁴ Ēlíksaan, tíwohaa, tuminndoo mesiklaataa en béeb. Wayee Ha'mudii hayyi kifay béeb iñcaa cibóni'caa ya tumda.

¹⁵ Kon fu ban watukaari ndaga ya dēk kiheñoh ga daa ya mos kimín iñii dū jēgírohda.

¹⁶ Waa mi dēb kika' kilayoh ga fíkii atti'ohcaada, ken amdohhiiroo, béeb foñjaroo. Kooh nak hanatbaka ki'aboh.

¹⁷ Ha'mudii yēri amdohhoo, líifí'taroo na dooli, bi mi mínnda kiyéegaloh dijófi' Wo'eenigari. Ee fodaama béeb buwii enussii yaawúu'da mínussawa kikeloh. Ee ban Ha'mudii onndaroo kirēc ga kúuw gayindi.

¹⁸ Ha'mudii hayyoo kidēk kimúsal ga béeb iñaa bonin; ee dara ocooroo, ya ekkoo ga nguuraagari ga dookda. Ndam aawat gari bi taa'. Aameen.

Tañkoh

¹⁹ Kon kēñi'daaroo Pírísíl, ya na Akílaas, na bu-kaan Onesifoo'.

²⁰ Erasti, yaa tessa ga teeraa Korenti. Torofím nak dúukoolee hen, mi foñjari ga teeraa Mílet.

²¹ Tumaa tooh bi fu gaaw kile' dii balaa soosoosii aasaa. Ebulos, Pudensi, Linus, Kolodiyaa na béeb mbok-kerceencii diida bii kēñi'taa ga.

²² Mi yii kím Ha'mudii ya níi' helumgaraa, ya barkeellúu dū béebpúu.

Këyítfii Pool bín Títá Wo'eencii lëgis Këyítfiida

Këyítfii fii fëri Pool bín Tít. Tít enéeri yaawúu' wayee ya gëmmba ga Kiristaanii. Ya taabin na Pool kibaab waas ciyewin ee yëri tídee kot kijúwohi' Pool na kerceenaa ga Korentida (2 Korenti 7: 6-16). Këyítfii fii laak Tít ga Keret, dëk waa giyyaa wíil. Pool yëri foñeeri daama, sassari kitan ñibo' baa kuliyukan ga jaangaa. Ya jomee buwaa kiteeb daa baa en béeb jom kiman ga mooroomcida na daa kipeskaagaba jom kimanda. Ya wo'ari ñan ki'on hel gu'gicaa, oomaacaa, ñaamcaa na daa buwaa kuliyuk ga jaangaa jom kimanda.

Këyítfii Pool bín Títá tíidoh anee:

- 1 - Këñdoh (1: 1-4)
- 2 - Buwaa kuliyuk ga jaangucaada (1: 5-16)
- 3 - Jëgírohii wukayohwii (2: 1-15)
- 4 - Badukeen kerceen (3: 1-11)
- 5 - Tanjoh (3: 12-15)

Këñdoh

¹ Mi Pool, mi súruga Kooh ee mi apotaa' Yéesu Kiristaa. Mi sasu kinook ga ngëmii buwii Kooh tanukda na ki'ínohlukohba kayohfii taaboh na ngëmiigaruuda,

² en d'anaa, ba laak yaakaa' kilaas ga kipeskaa leehoo taa'da. Kooh yii wo'i kayoh kesida dígeeruu kipeskii kiima, lak ëldúna sakussii duum.

³ Ga wahtaa Kooh Músalkaatiigaruu amda, ya onnda Wo'eenaagari ki'ínohuk. Wo'eenaama wëri en ññii ya sassoo kiyéegalohda.

⁴ Mi yëri bínndaa këyítfii fii, fu Tít, fu yii mi aboh fodii kowuroo kayoh-kayoh ga ngëmii ñu bokda. Mi yii kúim Kooh, Paamudii, ya na Yéesu Kiristaa Músalkaatiigaruu, ba barkeellaa, ba onndaa jam.

Baa kuliyuk ga jaangu

⁵ Mi foñinndaa дума ga kúlkum Keret doonaa fu lëesti' ññcum tes kituuki'da, ee fodaa mi nakeeraakada, ga teeraa en béeb, fu tan buwaa kuliyukan ga jaangaa en daamada.

⁶ Baa kuliyuki ga jaangu nak jom ki'en baa laakoo ñña bo' wo'an gari yibóní'. Ya jom ki'eem ga ñetici don. Towutaagari jomin kigëm ga Yéesu, teekba hanat kibokidohu ga ñña joffii, ee ta kelohi'ti.

⁷ En ki'ënaa, baa kuliyuk ga jaangu jom ki'en baa laakoo ñña bo' wo'an gari yibóní' ndaga ya sasu kituukuk lëgëyii Kooh: ya jomoo kibëwí' hafci, ya jomoo kiyooß ki'ayluk, ya jomoo ki'en anoh, ya jomoo kigaaw kifeekoh, ya jomoo kiheel kilaak hëelís ga ñña enndii waas.

⁸ Wayee ya jom ki'en baa waarin sagac ga kaanci, baa waarin yijófi'. Ya jom ki'en baa wíisohin, bo' yijúwí', baa erin Kooh hafci, baa mínin hafci ki'am.

⁹ Ya jom ki'en baa abin bi yëgísin ga Wo'eenii wukayohwii taabohin na ññii jëgírohuda. Fodaama, ya hay kimín kidaas buwaa ñiino, kooroh ga jëgírohii wukayohwii wiima, ee ñan, ya mín kibúl buwaa sanwada.

Kiwatuk buwii jëgírohi sabohda

¹⁰ En ki'ënaa, yewinin buwaa kelohsoo wo'een ken. Ba d'úki buwii na wo'eenciigaba laakoo hafda. Buwaama, yaawúu'cii enu kerceenda wëñu ga kiyewin.

¹¹ Buwaama, fu jominba kiwo' ba lanj túuwtaagaba, ndaga ba hícísohi kaan ñeeb, ba jégírohi iñaa jomoo ki'en ee kiheel kilaak hēelís ga iñaa enndii waas tahka.

¹² Laakin bo' yaa bok gaba ee ya sēldígaba, ya wo'ee an:

«Bu-Keret mos ki'enu bikaakoh-saboh,

ba bijúu' bisóotí',

ba bibo' biségí'-coonu, baa lilukin.»

¹³ Baa yaama, iñaa ya wo' gabada kayoh. Kērí tah, ñaraaba ña' citamohí', en danaa, ba laak ngēm wukayoh-kayoh,

¹⁴ ee ba íis kitaabuk wo'een ēdítcii yaawúu'cii, na iñcii ba ebilohi kitum ee meyoh ga buwaa súugúrukuunun Kayohfiida.

¹⁵ Baa setin ga fíkíi Kooh, tooh setin ga fíkíici. Wayee buwii setussii ga fíkíi Kooh ee ba gēmmbiida, dara settii ga fíkíiba. Halaatcaagaba na helcaagaba moroo.

¹⁶ Ba tooni ki'ínoh Kooh, wayee tumeencaagaba kaakdínba saboh. Ba bibo' bi'araami', ba kelohoo wo'een ken ee ba mínoo kitum dara yijófi'.

2

Jégírohii wukayohwii

¹ Fu nak, jégírohaa iñaa taabohin na jégírohii wukayohwii.

² Gu'gicum, wo'aaba ba en buwaa wíisohin, baa onuunun cée', buwaa taabu na hel, buwaa laakuunun ngēm wiyégísi', buwaa waaruunun bimooroomba ee tookuunun kimúuñ.

³ Fodaama ban, ya'bum, wo'aaba ba bay badukeen baa pes ga iñaa Kooh waa'. Ba hanat kidooob mooroomba, ba hanat kihaabin ga ki'an, ba jom kidígaloh yijófi',

⁴ Fodaama, ba yóodí' beticaa han kipajukda kiwaa' yaalba na towutaagaba.

⁵ Ba yóodí'ba kitaam na helba na kisanj caahan, kitook kitoputu' kaancaagaba bi jof, ki'en bibo' bijófi', kikelohi' yaalcaagaba doonaa ken wo'oo yibóní' ga Wo'eenii Kooh.

⁶ Oomaa-yaalcum ban, wo'aaba, ba en buwaa taabi na hel

⁷ ga iñaa en tooh. Fu ga kihaffu, tumaa yijófi' doonaa fu en ga oomaa-yaalcum baa ba malakan gari. Jégírohumgaraa setat, wa laak haf.

⁸ Wo'eencumgaraa enat wo'een kayoh, caa ken mínoo kinís, doonaa buwum sagoh naruuda hotoo dara iñaa ba wo'an garuu yibóní' ee ba líif na kaci.

⁹ Buwum abu ñaamda nak, ba kelohdat ha'muncaagaba ga iñaa en tooh. Ba heelat kitum iñaa neb ha'muncaagaba ee ba hanatba kiwedi'.

¹⁰ Ba hanatba kiloki'. Ba namatba kikelohi' ga tooh, en danaa ha'muncaagaba baama hay ki'e' cée' wiyaak iñii du jégíroh ga loo Koohyii músalluuda.

Kijofkii Kooh onoh kimúc

¹¹ En ki'ena, Kooh teewohin kijofkiigari on béeb buwii kimúsaluuda.

¹² Kijofkiima jégí'tuu ki'íis kitaabuk kipes kibóní' na kiwaa' ēldúna ee ga jamaanii du enoh diimada, du ēewruk ga kipes ga iñaa hídin, ga iñaa júwin na kitum iñaa Kooh waa'.

¹³ Du jom kisek fodaama besaa winéwí'waa du yaakaa'da. Besaama wērí Yéesu Kiristaa, Músalkaatiigaruu, yii en Koohyiigaruu wēñ béeb, yah kihayis taam na ndamda.

¹⁴ Ya ga kihafci, ya erohin kumuunkaagari ndaga du, kimúsalluu ga tooh yibóní' ee ya tuminnduu heetaa en wuuci, waa setin ee kaantukohi ga kitum yijófi'.

¹⁵ Iñuma yērí fu jom kijégíroh, fu daasiba, fu ñariba, fu taam ga na kimat sēk. Kaa took nak ki'eewu!

3

Badukeen kerceen

¹ Niindísaa béeb buwaa an ba jomin kikelohi' ha'-nguu'cii na buwum tuukukcada[☆], ba tooki'ba ee ba tuuk ga kitum yijófi'yaa en béeb.

² Ba hanat kibas ken, ba yewinat jam, ba mínat kibyaloh, ba teewoh keeñ wimóri' ga béeb.

³ En ki'ena, kudewaa, du ban, du halaatéeríi kayoh, du tookdéeríi ken, du múuyeera, du enee ñaam béeb iñaa neñ kumuunnduu na iñaa du waa'. Du ínohee kisoot na kidíibuk kilaak. Du béri calee kisagu ee du baa sagoh ga díkaantiruu.

⁴ Koohyii músalluudfa nak teewohha kijofkiigari na kiwaa'kii ya waa' buwiida,

⁵ Ya músallaru, ee enndii an iñcaa du tumda júwin, wayee ya laakee yërmaandi garuu hen. Ee, ya músalinnduu, onndaru kilímukis ga kipes ki'as koorohha ga músú-bétísímaa, na Helaa yisela'í'yaa.

⁶ Helii yisela'í'yii yiima, Kooh yoosukdinndi ga dookkuu bi dooyin koorohha ga Yéesu Kiristaa, yii músalluudfa.

⁷ Fodaama, ga kijofkaa ya teebpuudfa, ya abohharuu bibo' bijúwí' ga fíkíici ee ya onndaru kilaas ga kipeskaa leehoo taa' du yaakaa'da.

⁸ Iñii yii wo'een wiwóorí', ee mi waarin fu tuuk ga tek, en danaa buwii gëmu ga Koohda, ba ëewruk ga kitum iñaa jofin. Iñaaama jofin ee laakin jeriñ ga buwii.

⁹ Wayee kaa aas ga wo'een-nookohcaa laakoo haf, kaa aas ga kíkín-caasamunkaa ínohoo kileeh, kaa ñaroh ee kaa nookoh ga loo Waasii Móyíis. Iñcaama laakoo jeriñ ee ca laakoo solu.

¹⁰ Baa haydoh kihégískoh ga duuy buwumaa, ñaraari waas kínoo bi ga waas kanak. Ya íssiinaa, kaalaari ga jaangaa.

¹¹ Baa man fodaama, wóorattaa an ya deegin Waasii wukayohwii, ee ya duucuk ga kitum baakaraa, ya yaa san'ku' hafci.

Tañkoh

¹² Mi hayyaa kiwosoh Artemas wala Tísík. Binaa ya le'aa, leenaa tumaa tooh fu gaaw kihay fu dabpoo ga teeraa Níkópólís. En ki'ena, mi am ki'ennee daama binaa soosoosii aasaa.

¹³ Tumaa tooh, fu amdoh Senaas, layohohaa, ya na Apoloos, en danaa ba ñakoo dara ga baawaagaba.

¹⁴ Buwii bok naru ngëmda ban, ba guu'guulukat ga kitum yijófi', en danaa, sooliciigaruu wëñ kibítohda, du mínca kipay. Ee fodaama, kipeskaagaba laak jeriñ.

¹⁵ Béeb buwii enu naroo diida, bii kēñí'taa ga. Kēñí'raa béeb filiimuncumgaruu boku naru ngem enu dumada. Mi yii kíim Kooh ya barkeellúu dú béebpúu.

Këyítfii Pool bín Fílemonja Wo'eencii lëgís Këyítfiida

Këyítfii fii Pool bídeefa filiici Fílemonj. Fa wo' ga loo kimat ga ngëm na ga loo ki'en ñaam. Fílemonj nak dëk teeraa Koloos ee ya enee bo' yilëeki'-teek daama. Ya sükúrukka iñaa Pool jangat ga loo Hewhewii winéwí'wiida, ya gëmmbawa, ee ga saasi, ya aassa ga kikerceen. Ya laakeera ñaamaa teeku Onesím. Onesím nak núppa; Kooh tummba ya hotohha na Pool lak yaama yaa ga kasu. Pool yéegallari Hewhewii winéwí' wii ga loo Yéesu Kiristaada. Fodaama, ya aassa ñan ga kikerceen.

Këyítfii fii nak Pool bínndafa Fílemonj ya bayal Onesím. Ya ebilla Onesím kibayfa na kihafci bi ga Fílemonj. Newee Fílemonjaa ya tum ga Onesím iñaa neppi bi ga sah ki'ap ndaga lak waas oninndika. Pool nak kíimbari ga këyítfiima ya abohoo Onesím fodii ñaamaa núp hen. Ya kíimbari kitookki ga kaanci na keeñ wimóri' ndaga Onesím nari ña ñanak béebba, ña bok ngëm ee ña enin wíinoo ga Yéesu Kiristaa.

Këyítfii Pool bín Fílemonja tíidoh anee:

- 1 - Këñdoh (1-3)
- 2 - Pool gërëmba Kooh ga Fílemonj (4-7)
- 3 - Pool nak Fílemonj yen aaw ga Onesím (8-22)
- 4 - Tanjoh (23-25)

Këñdoh

¹ Mi Pool, mi yii mi lagu ga kasu ndaga lëgëyii Yéesu Kiristaada, mi na mbokkuu Tímotée, dí béri bínndaa këyítfii fii, fu Fílemonj, fu yii dí keeñukin ee fu taam narií ga lëgëyiida.

² Dí bii keeñ'taa, fu na ñan mbokiigaruu yibetiyyi, Apfiyaa, na Arkíp yii taam naruu ga lebirii kituuki' ngëmiida, na ñan buwum gëmin ga Yéesu ee hídirukohsi ga kaanfuda.

³ Mi yii kíim Kooh, Paamudiigaruu, ya na Yéesu Kiristaa, Ha'mudii, ña barkeellúu, ña onndúu jam.

Pool gërëm Kooh ga Fílemonj

⁴ Saycaa mi kíim Kooh tooh, helloo ka' garaa ee mi gërëmi Koohyii mi jaamukiida.

⁵ En ki'ënaa, mi kelohin ngëmii fu laak ga Yéesu, Ha'mudiida na dii fu hín kiwaa' buwii en buu Koohda.

⁶ Mi yii kíim Kooh, kibokkii fu bok narií ngëmda laak jeriñ, en ñanaa ka onndaa kiwëñ ki'ínoh iñaa yijófi'yaa en tooh ñu mín kitumi' Kiristaada.

⁷ Mbokii, en ki'ënaa, kiwaa'kii fu waa' buwiida soosin keeñjoo lool ee dëldin helloo ndaga dii fu yii daas keeñcii buwii en buu Koohda.

Pool nak Fílemonj yen, aaw ga Onesím

⁸ Këri tah, laakin iñaa mi waa' fu tumi'too. Ee hídaa ga dii Kiristaanii oninndoo kimínndaa ki'ebil fu tummbida tooh,

⁹ mi kíimannndaa hen, ndaga kiwaarohkii en ga díkaantiruuda. Mi tumka, mi Pool, mi gu'gi'in ee mi yii lagussa ga kasu ndaga kilëgëyi' Yéesu Kiristaada.

¹⁰ Mi kíimmbaa ndaga Onesím*, yii mi am fodii kowuroo, ee mi en paamci ga ngëmii aboh dii ga kasii mi lagohuda.

* **1:10 10** Onesím enee ñaam Fílemonj. Ya rëcca bes, ka'ta. Heyna, ya daanee Pool kiwaaknee ga kasu. Teekaa «Onesím» waa' kiwo' «jeriñ». Mëdírohat na 1: 11

¹¹ Kudewaa, ya laakdeeríraa jeriñ, wayee diimada, ya hayyaa kilaaki' jeriñ lool fodii ya laaki'too jeriñda.

¹² Ya ga kihafci, mi yii boykidohhi garaa, wayee man na mi boykidoh keeñiigoo sah-sah.

¹³ Mi waareerari kitēhdoh dii, ga yahaaroo, ya amdohiroo ga lēgēyaa fu jomee kitumda, waa mi yii lagussa ga kasu ndaga kiyēegaloh Hewhewii winéwí'wii.

¹⁴ Wayee mi waa'tii kitum dara ee fu taambii ga, doonaa, iñii yijófi'yii fu tumdanndooda enoo gítín garaa, wayee wa en iñaa newanndaa hen.

¹⁵ Heyna sah, Onesím hēgísohu naraa iñaa maañjii, doonaa binaa ya boyukis garaanaa, dú en bi taa'.

¹⁶ Ee ya ensisoo fodii ñaam, wayee ya en iñaa gēn kiñaam fúuf: ya yah mbokkerceenaa béeb keeñukin. Mi ga kihaffoo, ya en iñaama garoonaa, wēñaa ga fu yuma, ndaga ya yuufu ee ya mbokfu ga ngēmii du laak ga Ha'mudiida.

¹⁷ Kon en an fu abinndoo filiifunaa, tookaari ga kaanfu dijófi' fodii enee minaa.

¹⁸ Ee ban, en an ya tooñinndaa wala ya baydinndaa kobotaa, namaaroo kitaabuk.

¹⁹ Mi Pool, mi yēri binndaa iñuma na yahhoo an: «Mi yēri yahhaa kifay.» Enndii an mi waa'taa kiníindís an fu baydinndoo kobot ban, ennda fu ga kihaffu.

²⁰ Ee, mbok, dímalaaaroo ga iñaama ndaga Ha'mudii du bokohda ee fu dēlí' helloo ndaga dii du en wíinoo na Kiristaaniida.

²¹ Ga dii mi enndaa na kibínda, mi laakin yaakaa' an fu hay kitum iñii mi kíimmbaada. Fu hay kitum sah iñaa paaf iñii mi kíimmbaada.

²² Ee ban waayukdaaroo daa mi dēkan. En ki'ena, mi abin yaakaa' an mi hayyúu ki'íku ndaga Kooh kelohin iñcii dú kíimi'tooda.

Taṅkoh

²³ Epafaraas, yii mi bok nari kilagu ga kasii ndaga lēgēyii Yéesu Kiristaada, yii kēñí'túu ga.

²⁴ Marka na Arístarka na Demaas na Lúkkaa, bii taam naroo ga lēgēyiida, bii kēñí'taa ga ban.

²⁵ Mi yii kíim Yéesu Kiristaa, Ha'mudiigaruu, barkeellúu.

Këyítfii bídu Yaawúu'caada Wo'eencii lëgís Këyítfiida

Këyítfii fii bídu biyaawúu' baa gëmu ga Yéesu Kiristaa. Bii bínfaða ken ínohoori. En ki'ena ya ínohin dijófi' Bíncii cisela'í'cii, ndaga ya kooroh gaca kiteeβba kayohfii. Waama lak yaawúu'ciima hatalsee ga kipes hen bi ba waa' kifoñ ngëmaagaba, iñaama tah bii yii bínndaba këyítfii fii kidaasba, ba am bi yëgís ga ngëmaagaba ee ba soofoo fenoo ga.

Ga jamaanaa caasamuncaa, Kooh pokoh kifiliimun na yaawúu'caa. Ya wo'eeba an binaa bo' tum baakaaraa, ya sarahat en ðanaa Kooh bayalli. Këyítfii fii teewoh an kifiliimunkii ki'askii Kooh aboh na buwii gëm ga Kowukiigariða paafin kudewaakaa. Iñii Yéesu Kiristaa tumi' buwiida wëñ kiyak iña malaakacaa, yaa Móyíis, yaa Aaron, na yaa Yosúwée tumdeebaða. Yéesu Kiristaa yëri en kubaal-sarahkii Kooh apu kinís baakaa'cii buwiida. Kon baa gëm garinaa soolukissii kitum sarah júu' kibayaluk baakaa', Kooh hayyi kibayal.

Këyítfii bídu yaawúu'caada tíidoh anee:

- 1 - Kooh wo'in kooroh ga kowukaagari (1: 1-3)
- 2 - Yéesu paafin malaakacii (1: 4-2: 18)
- 3 - Yéesu paafin Móyíis (3: 1-4: 13)
- 4 - Yéesu yëri en sarahohii yiyaakyii paafin béebða (4: 14-7: 28)
- 5 - Kifiliimunkii ki'askii na kudewaakii (8: 1-9: 22)
- 6 - Sarahii méeñjoh kilaakða: Kiristaanii erohin hafci (9: 23-10: 31)
- 7 - Ngëmaa buwaa múus laakeeda (11: 1-40)
- 8 - Kiguu'guuluk ga ngëmii (12: 1-13: 19)
- 9 - Tanjoh na kím-Koohii méeñjohða (13: 20-25)

Kooh wo'in, kooroh ga Kowukiigari

¹ Kudewaa, Kooh wo'a na bicaasammbuu waas ciyewin na ga badukeen ciyewin, caa bokkii kiman, koorohha ga seldiigacaagari.

² Ee ga jamaanuciima méeñjohða, Kooh wo'in naruu koorohha ga Kowukii. Ya erinka kilam iña en tooh, ee kooroh gari ya sakka ëldúna na tooh iñcii en gaða.

³ Ka kéri en meliclaatii ndamii Kooh ee ka kéri teewoh dii ya man kayoh-kayohða. Kéri tíidi' iña en tooh kooroh ga wo'eeniigari wilëeki'-dooliwii. Ya séti'ta buwii ga baakaa'caagaba, lëhí'ta ya yuñga ga asamaan, hanohha yah-ñaabaa Kooh yii mín ga toohða.

Kowukii Kooh paafin malaakacii

⁴ Kooh tumin, Kowukiigari paafin malaakacii, kéri tah, ya e'taka teek waa wëñ kiyak teekciigaba.

⁵ En ki'ena, Kooh mosoo kiwo' yíinoo ga malaakacii an: «Fu, fu en kowukiigoo, wati mi en Paapu», Ya mosoo kiwo' ban yíinoo gaba an: «Mi yah Paamun gari, ya en kowu garoo»[✧].

⁶ Ee ban, wii Kooh wos ëldúna Kowukiigari en saawða, ya wo'ee an: «Béeb malaakacii Kooh jaamukatti»

⁷ Ga iña aaw ga malaakacii, bíduunun ga Këyítfii an: «Ya tumin malaakaciigari, ba man na uuris, súrgaciigari, ba man na kiwii.»

[✧] 1:5 1: 5 Kañcaa 2: 7; 2 Samiyeel 7: 14.

⁸ Wayee ga loo Kowukii, ya wo' an:

«Baŋ-buuriigaraa, fu Kooh, yah bi taa'
nguuriigaraa, fu tíndíwa ga iŋaa júwin.

⁹ Fu warin yijúwí', fu sagin iŋaa koo'tii waas.

Kèrí tah fu Kooh, Koohyiigaraa leefinndaa dúuleen ga haf kifalla, fu en buu'.
Iŋaama teewoh an, ga béeb buwii fu taabi nabaɗa, fu wēñji kinebloh.»

¹⁰ Ya wo'in ban an:

«Fu Ha'mudii, fu yèrí sak kakayfii ga dalaaraa
ee asamaanii fu hēwí'wa na yahfu.

¹¹ Iŋcuma hay kipaaf

ee fu yah bi taa'.

Kakayfii na asamaanii hay kiŋamuk fodii kúltífaa rapin.

¹² Fu hayca kipun fodii baa pon kúltí;

ca hay kisúpítuk fodii kúltífaa líiwin,

wayee fu, fu yah ya ya.»

¹³ Kooh mossoo kiwo' malaaka yíinoo an:

«Hay, yugaa dii fu hanoh yah-ŋaabiigoo

bi ga daa mi tuman buwii sagoh naraada ditogaa' kotfu.»[☆]

¹⁴ Béeb malaakacii, ba en rek hel, caa lēgēyi' Kooh ee ya wosba ki'amdoh buwii
jom kilaas kimúckiida.

2

Kimúckii kiyaakkii Ha'mudii yéegalohɗa

¹ Waa enin fodaama, ɗu jomin kiwēñ kiŋooy ga Wo'eenii ɗu jēgíruda, en ɗanaa,
ken aawoo ēgíraa.

² En ki'ena, Wo'ena malaakacaa yéegalee bicaasambuuda laakka ee béeb baa
deegeerawa wala kelohɗéeriwa, Kooh ko'tari.

³ Kon ɗu bii ɗu kelohin kimúckaa hín na kiima kiyakɗa, binaa ɗu ammbiika bi
yégísaa, ɗu tuman na bi Kooh korooru. En ki'ena, Ha'mudii ga kihafci yèrí ɗeb
kiyégaloh kimúckiima, tíkka buwaa keloh kaɗa onussaruu ki'ínoh an kayoh.

⁴ Kooh koorohha ga mandarga ciyewin, enaama cidóoyí'-waa', kintaan caa bokkii,
ee ca teewoh doolaagari, ya warohhaba daa neɓpi iŋcii Helii yisela'í'yii onohida, ya
teewohha fodaama an ba wo' kayoh.

Yéesu Kiristaa paafin malaakacii

⁵ En ki'ena, enndii malaakacii bērí Kooh on kilaak dooli ga ɗook ēldúnanii en na
kihay, ɗí wo' gawada.

⁶ Laakin daa bídu ga Kēyítfaa an:

«Éey Kooh, bo'-súusúus nam ya ki'en bi fu foñi hel gari?

Bo'-súusúus nam ya ki'en bi fu malaki hasfu gari?

⁷ Fu yóoskí'tari ya hanoh fildoo malaakacii,

ee maañnjii fu onndari fodii baa tíku baanu-buu' kilaak ndam na teek.

⁸ Fu oninndi kitík kot ga ɗook iŋaa en tóoh.»

Ga dii ɗí wo' an: laakoo dara iŋaa tes Kooh onndiiri kinguuruk gaɗa. Bi diima, ɗí
hottii duum ga daa bo' nguuruk ga ɗook iŋaa en tóoh.

⁹ Wayee, ɗu hotin an Yéesu yóoskírussa, ya hanohha fildoo malaakacii ee maañnjii,
en ɗanaa, ga yërmaandaa Kooh, ya kaani' béeb buwii. Ee ɗu hotin diimaɗa an Kooh
oninndi ndam na cée' wiyaak ndaga kikaankaa ya dayɗa.

[☆] 1:13 1: 13 Kañcaa 110: 1.

¹⁰ En ki'ena, Kooh yii sak iña en tóoh ee yéri am iña en tóohda waaree kihaydoh towuci tiyewin, ta bok nari ga ndamaagari. Fodaama bii jomba kilégisi' halii kimúckiida, ya ammba ki'onndi kimat, kooroh ga coonucaa ya dayanda.

¹¹ Yéesu, yii on buwii kiset ga baakaa'ciigabada, ya na buwii ya on kiset ga baakaa'da, béri bok paamun yíino. Kéri tah enndii kaci gari ya bayiba bimbokci.

¹² Ee ya wo'a an:

«Kooh, mi hay kiyéegaloh teekiigaraa ga béeb mbokciigoo. Mi hayyaa kikañ ga leeloo mbooloomii buwii jaamukkaada.»

¹³ Ya wo'issa ban an:

«Mi, mi óolukan Kooh ga tóoh.»

Ya wo'issa an:

«Mi yeema na omaacii Kooh onndooda.»

¹⁴ Omaaciima, waa ba bibo', Yéesu hayya, tummba hafci bo' foda gaba. En danaa, kooroh ga kikaankaagarinaa, ya dúbí' Seytaani, yii bay doolii kikaankii tikukeebada.

¹⁵ Fodaama, buwaama, ga kipesba tóohka ba madee na ba abu ñaam, ndaga kiniik kikaankiida, ya bégissaba.

¹⁶ En ki'ena, wéerin an enndii malaakacii béri ya hay ki'amdoh, wayee ya hay ki'amdoh tucaasamuntii Abaraham.

¹⁷ Kéri tah, ya jommba kiman na mbokciigari ga tóoh. En danaa, ya en sarahohii Kooh yiyaakyii laakin yërmaandi ee tookdinndida, doonaa, ya bayal buwii en buucida baakaa'ciigaba.

¹⁸ Waa ya ga kihafci, ya dayeera coonu ga wii ya fíruda, ya mínin ki'amdoh kimma buwii en na kifíruda.

3

Yéesu paafin Móyis

¹ Kéri tah, dú buwii en buu Koohda, dú bii Kooh tanukda, malakat ga Yéesu yii dú gëm an Kooh yéri wossi ee yéri en sarahohii yiyaakyiida.

² En ki'ena, ya tookdeera Kooh yii tanukeeri kitum lëgëyaamada foda Móyis tookdeeri, ya tummba lëgëyaagari bi matta ga duuy béeb buwaa Kooh wo' bukaancida.

³ Baa tawah kaan, yéri wëni ki'onu cee' kaanfaa ya tawahda. Iñaama tah Yéesu yéri cal ki'e' ndam waa wëñ waa Móyis eruda.

⁴ En ki'ena, kaanfaa en tóoh, laak baa tawahfa. Ee Kooh yéri tawah iña en tóoh.

⁵ Móyis ga kihafci enee baa kelohduseera ga duuy béeb buwaa Kooh wo' bukaancida, ya enee súrga rek, yaa sasu kile'doh ga buwaa iña Kooh yah kiwo' fayuu'da.

⁶ Kiristaanii nak tookdin Kooh, ya yii ya en Kowukii kuliyukdu ga fikii buwaa Kooh wo' bukaancida. Du, dú béri enan heetiima binaa dú am ga inii dú óolukda ee dú ndamukohi inii dú yaakaa'danaa.

Íikaraa Kooh yah ki'on buwii gëmindá

⁷ Kéri tah, foda Helii yisela'í'yii wo'da an: «Wati, binaa dú keloh koonakii Koohaa,

⁸ kaa lagat keëñjúu foda bicaasammbúu tumeeka ga égi'-dúndagaada: ba baa ña'sukoh, ba baa malaksukohhi.»

⁹ Kooh wo'a an: Daama, bicaasammbúu baa tooñjoo, ba waareeroo kimalak-sukoh, hídaa ga daa ba hoteera iñcaa mi tume,

¹⁰ bi ennda tíkiis tidaañkaah-nikiisda. Iñaama tah mi aylukkaaba, mi wo'a an helciigaba dëk ga kinaan, ba inohhoo daa mi waa' ba ewrukda.

¹¹ Mi waatta, lak mi aylukin, an: Ba aasoo múk daa mi onanba ki'íikarukda.

¹² Mbok-kerceencii, watukat bi yíinoo garúu laakoo keeñ wibóní' bi tah ya gëmoo, ya sùgúruk Kooh yii laak kipesda.

¹³ Wayee baa en béeb namat kidaas mooroomci besaa en tooh, waa bi wati wo'eenii «Wati» wo'uda, wa wii lís kiwo'u, en danaa ken lagoo keeñaagari, baakaa' wëñnji dooli.

¹⁴ En ki'ena, du bokaan kitaam na Kiristaanii, en an du abin bi yégisin ga yaakaariima du laakee ga dalaaraada bi ga siñdaanaanaa.

¹⁵ Bídu ga Këyítfaa an:

«Wati, binaa dú keloh koonakii Koojaa, kaa lagat keeñnjúu foda bicaasammbúu tumeeka, ba baa ña'sukoh, ba baa malaksukohhida.»

¹⁶ En ki'ena, buwii biida bëri kelohee wo'eenaa Kooh ee ba baa ña'sukoh fodaama? Man enee béeb buwaa Móyiis meydohee kúlkaa Esíptida!

¹⁷ Buwii biida bëri Kooh aylukee bi ennda tíkiis tidaañkaah-nikiis? Man enee buwaa tumee baakaa' ee faraafcaagaba keennda ga égi'-dúndagaada.

¹⁸ Buwii biida bëri Kooh wo'ee naba an ba aasoo múk daa ya onanba ki'íikaruk? Man enee buwaa sageeri kikelohi'da!

¹⁹ En ki'ena, du hotin an ba mínndii ki'aas ga kúlkaa Kooh waayukdeebada, ndaga ba sagee kigem hen.

4

¹ Kooh díginnduu ki'aas daa ya onannduu ki'íikaruk. Waa dígaama lís bi wati, kon du watukat bi yíinoo garuu aboo an ya tesin ga fenoo.

² Wo'eenii Kooh yéegalsee buwaa enee ga égi'-dúndagaada, du ban du yéegalununwa. Wa laaki'tiiba jeriñ ndaga ba kelohhawa ee ba te''iwa na ngem.

³ Du bii du gëmindá, du hay ki'aas ga daa ya onannduu ki'íikarukda. Ga loo íikaraama, Kooh wo'ee an: «Mí waatta lak mi aylukin an: “Ba aasoo múk daa mi onanba ki'íikarukda!”»

Íikaraa Kooh wo' waama, ya maañinwa kituuki' ga wii lëgëyaagari mat ga waa ya sak ëldúnada.

⁴ En ki'ena, ga loo iñaama, laakin daa ka bídu ga Këyítfaa an: «Ga besaa wu-yitnakanakwaa, Kooh íikarukka ga tooh lëgëyaagari.»

⁵ Kooh wo'sin daama ban an: «Ba aasoo múk daa mi onanba ki'íikaruk.»

⁶ Buwaa dewee kikeloh Wo'eenii Kooxda, ba aassii da ndaga ba te''iwa na ngem. Wayee bi wati, laakin buwaa hay aasu daama.

⁷ Tíkiis tiyewin tíkka ga, Kooh abissa bes wiliis, ya teekkawa «Wati»; ya koorohhaka ga kúuw Dëwít, foda ka dewin kiwo'uda an: «Wati, binaa dú keloh koonakii Koojaa kaa lagat keeñnjúu.»

⁸ Enee an Yosúwée onin bicaasammbuu ki'aas ga íikaraa, eneenaa Kooh wo'sissoo, ga fenogaa, iña aaw ga loo bes wiliis.

⁹ Kon nak laakin íika', waa faandu heetii en wuuci, waa man na waa ya íikarukee ga besaa wu-yitnakanakwada.

¹⁰ En ki'ena, baa aas ga daa Kooh onanndi ki'íikaruk, ya ban, ya hay ki'íikaruk ga lëgëyaagari foda daa Kooh íikarukee ga waagarida.

¹¹ Kon, du díbukat ki'aas daama; yíinoo garuu hanat kikeen ndaga kisan kikelohi' Kooh foda bicaasammbuu tumeeka ga égi'-dúndagaada.

¹² En ki'ena, Wo'eenii Kooh wii pes ee wa laakin dooli. Wa wëri wëñ kikaan kalab faa bakcaa kanakcaa kaañin. Wa aasi ga duuyuu bi ga daa wëñ kihuutda, wa le'nee bi ga fitii, helii, tēpiscii na fabuuyfii. Wa minin kimeydoh fan iña bo' halaat na iña bo' am kitum ga keeñci.

¹³ Laakoo dara iña saku daakuk ga fíkíi Kooh. Ya ga kihafci ya hoti ga iña en tooh ee du béebpuu du hay kituuk ga fíkíici, du taas ga iñcii du tumida.

Yéesu yëri en sarahohii yiyaakyii paafin béebda

¹⁴ En ki'ena, du laakin sarahoh yiyaak, yaa paafin béeb, ya karin bi tuukin ga fíkií Kooh ee Yéesu Kowukii Kooh yëri en sarahohiima. Kon du abat bi yëgis ga iñiima en kayoh du gëm gawada.

¹⁵ Sarahohii yiyaakyii du laakda minin naruu kibok ga duuy kilaakoo-doolikiigaruuda, ndaga fodii du fi'sida, ya ga kihafci, ya fi'seera ga bakaa en tooh, wayee ya tummbii baakaa'.

¹⁶ Kon, du deeyat na hel widëli' ga ban-buurii Kooh, dii kijof enohda, en danaa du laas ga yërmaandiigari na kijofkiigari, ee ya amdohhuu saycaa du sooluk tooh.

5

¹ En ki'ena, sarahoh yiyaak yaa en béeb tansi ga duuy buwaa ee ya bewu ki'eni'ba sùrgaa Kooh, yaa enan ga dikaanti buwaa na Kooh. Yëri laak lëgëy kifaan ga fíkií Kooh iñcaa buwaa onohida na ban kitum sarah kibayaluk baakaa'caagaba.

² Waa ya ga kihafci ya min kikeen ga baakaa', ndaga ya bo'-súusúus kesi, ya inohin dijófi' iñaa dal buwaa biinoo keeni ga baakaa' ee ki'inohoo tahkada.

³ Waa ya ga kihafci ya keenin ga baakaa', ya jomin kitum sarah kibayaluk baakaa'caagari fodaa ya tumika kibayaluk baakaa'caa heetaada.

⁴ Ken minoo ki'on hafci céé' ki'en sarahoh; Kooh don yëri oni bo' wa, fodaa ka enee ga Aaronda.

⁵ Fodaama, Kiristaanii enndii yëri on hafci céeraama ki'en sarahoh yiyaak, wayee Kooh yëri onndika ga waa ya wo'i an: «Fu, fu en kowukiigoo, wati mi en Paapu.»

⁶ Ya wo'issa diliis ban an: «Fu, fu yah sarahoh bi taa' ga lagaa Melkisedek.»

⁷ Ga wii ya pes ga ëldúnada, Yéesu enee ga kíimi Kooh, dímalukiri taam na tifip na moon, ya kíimi Kooh yii míneeri kimúsal ga kikaanda. Kooh nak tummba iñaa ya kímínda ndaga daa ya kelohdeerida.

⁸ Hídaa ga daa ya en Kowu Koohda tooh, ya yoonnda kitooki'ti kooroh ga coonucaa ga dayda.

⁹ Ga waa ya mëtí'ta fodaama, ya ennda baa kimúckii leehoo taa'da meyohan gari, ka yoosuk ga béeb buwii kelohi'tida.

¹⁰ Fodaama Kooh tummbarii sarahohii yiyaakyii ga lagaa Melkisedek.

Kofeekii ga kifoñ ngëmda

¹¹ En ga loo iñaamanaa, yewinin iñaa dí jom ga kiwo'. Wayee kilóogísohi'túuwa enndii iñaa yoob ndaga dú enndii buwaa gaawin ki'am iñaa dú wo'u.

¹² Dú laakeeraa jot widóoyí' ki'en buwaa jëgírohan wati, ee bi wati dú lís kisoolum baa yóodíranndúu iñcii debsi kijëgíroh ga loo Koohda. Dú jomee wati kiñam ñamahaa tigin ga look, wayee dú lís kisoolum miis, maa dú bapan.

¹³ Baa bapi miis lís oomaa, ya laakoo hel ki'inohsoh iñaa júwin na yaa júbpii.

¹⁴ Ñamah witígí' nak wuu yaakcii, ba bii ba núusohdin helba ga ki'inohsoh iñaa jofin na yaa joffii.

6

¹ Këri tah, du hanat kimëëni' haffu ga iñcii debsi kijëgírohu ga loo Kiristaaniida. Du namat ki'ëewruk ga cii yaak jom kijëgíruda, du watuk kiboyukis ga cii debsi kijëgírohuda fodii: loo ki'is tumeencii ëewdoh bo' ga kikaanda, loo kigëm ga Kooh;

² kijëgírohkii ga loo bëtísi', loo kitík buwii yah ga haf, loo kimílískaa Yéesu ga buwaa kaaninda na loo atti'aa mëëñjohda.

³ Kon du ëewrukat ga iñcii yaak jom kijëgíruda, Kooh onnduukanaa.

⁴⁻⁶ En ki'ena, buwii mosin kilaas ga lee'laatii Koohda, ba yoohin ga iñcii cijófi'cii meyoh asamaanda, ba laakin doolaa Helaa yisela'í'ya, ba yéegin ga keëñba

neflaatii Wo'eenii Kooh, na ban doolaa ëldúnaanii en na kihayda, ee hoonohhii ba boykisin ga kipeskaagaaba kibóni'kaada, laakissii iñaa bo' mín kitum kinookba bi ba súpít kipeskaagaaba. Buwaama man fodaama, ba daaysin Yéesu ga kuraanaa, ba baslukinndi ga fikíi béeb.

⁷ Binaa kakay ëní' ga tobcaa tíkísukohi kikeen ga dookfaa, fa paal iñcaa laakdin buwaa línfada jeriñaa, Kooh barkeelfa.

⁸ Wayee binaa fa paal lúp na ñaawaawaa, fa laakoo jeriñ, fa aaw ga kicoju ee fa méeñjohan ga kitékíru.

⁹ Wayee nak mbokcii, dú bii dí keeñukinda, luu dí wo'ee foduma, wóorinndii an dú bii taabuk waasii wijófi'wii aaw ga kimúcdfa.

¹⁰ Kooh enndii baa júbpii; ya mínoo ki'aluk iñcaa dú tumdeeri na kiwaarohkaa dú teeweeri, ga daa dú amdohee buwii en buucida; ee dú líscá kitum bi watida.

¹¹ Dí nak, dí waa' baa en béeb garúu teewoh kikaantukoh, kaa man fodaama bi ga siñdaanaa. En danaa, iñii dú yaakaa'da laak bi mat sèk.

¹² Kon, kaa enat sagoh-coonu, wayee taabat ga kotcii buwii guu'guuluk taam na ngëmfa, ndaga ba bëri yah kilam iñcii Kooh dígohda.

Iñii Kooh dígohda wóorin

¹³ Wii Kooh díj Abaraham ee ya laakkii baa ya waatan gari wëñnji kiyakfa, ya waatta ga hafci, ya wo''a an:

¹⁴ «Mi hay kitum, fu barkeelan kibarkeel ee tucaasamuntaagaraa yewinan kiyewin.»

¹⁵ Fodaama Abaraham yuñga yaa sek bi ya laassa iñaa Kooh dígeerida.

¹⁶ Binaa buwii ba en na kiwaataa, ba waati ga baa wëñba kiyak; ee fodaama ba ayuki ga wóo'laataa baa ba waatuk garida, kilëehí' wo'eenaa.

¹⁷ Kooh nak waaree kiteeb buwii jom kilam iñcii ya dígohda an ya soofoo fenoo ga iñaa ya am kitum, kéri tah ya waatta ga hafci.

¹⁸ Fodaama iñaa Kooh dígoh yaama na waataa ya waat ga hafcida enin enaama kanak caa teewoh an mínoo ki'en Kooh wo' iñaa enndii kayoh. Iñcaama en garuu iñaa baatannduu kidaas dú bii dú foñin tóhda ee dú abin bi yégisin ga iñcii dú yaakaa' kilaasfa.

¹⁹ Yaakaariima wëri en jípii fitciigaruu ayukohda: wa wóorin ee wa yégisin. Wa oninnduu kipaaf rídóonaa kún dekataa wëñ kisela'da ee dú le' bi ga daa Kooh enohda.

²⁰ Dekataama, Yéesu kuliyukkuu da ee haffuu tahhi da ki'aas. Ya enin sarahohii yiyaakyii yah bi taa'da, ga lagaa Melkisedek.

7

Melkisedek, buuraa, sarahohaa

¹ Melkisedek yaama enee buuraa Saleem, ya ennda ban sarahohaa yiyaakyaa Kooh yii ga dookaa-dookfa. Wii Abaraham meyoh ga heñaa ya kaalee buu'caada, Melkisedek ka'ta kitëebílukki, barkeellari*.

² Ya yëri Abaraham eree ban komaa wudaan'kaahwaa ga béeb iñcaa ya bewohee ga heñaada. Teekii Melkisedek waa' kiwo': «Buurii tíidi yijúwí'.» Baatta ga ya ennda buurii Saleem ee wëri en: «Buurii tíidi jam».

³ Melkisedek yiima ken ínohi'tiiri eewun, wala paamun, wala caasamun. Ken ínohoo dara ga loo kilímukci wala loo kikaanci. Ya mëdírohu na Kowukii Kooh ee ya en sarahoh bi taa'.

* 7:1 7: 1 Malkat Sënees 14: 17-20.

⁴ Malakat baamaa, daa ya hídee kilaak teek ga duuy fuwiida. Abaraham, caasammbuu, e'tari komaa wudaan'kaahwaa ga iñaa wëñ kijof ya te'ee ga buwaa ya heñohee nabaða.

⁵ Buwaa enu sarahoh ga tucaasamuntaa Léwíða, Waasaa Móyíis oneeraða kimeek-isoh komaa wudaan'kaahwaa ga béeb iñaa fu-Isarayeel laakða. Ba meekiseewa mbokcaagaba, ee moona mbokcaama tucaasamun Abaraham ñan.

⁶ Melkisedek nak enéeríi kucaasamun Léwí, wayee hoonohhii ya laassa ñakaa wudaan'kaahwaa ga iñaa Abaraham bewohee ga heñaða. Wëñaa ga, ya barkeella ñaa yaama laasee iñcaa Kooh dígoheeda.

⁷ Wóorin an ñii barkeelða yëri wëñ kiyak ñii barkeeludá.

⁸ Buwiima enu tucaasamun Léwí, ee ña laasi ñakaa wudaan'kaahwaa ga fuwaada, ña ñibo' ñaa aaw ga kikaan. Melkisedek nak Këyítíi wo' an ya yii pes.

⁹ Bo' mínin kiwo' ñan an, Léwí, ya yii, tucaasamuntaagari tii laas ñak wudaan'kaahða, ya ga kihafci sah, ya erin Melkisedek ñak wudaan'kaah, kooroh ga Abaraham.

¹⁰ En ki'ena, wii Melkisedek tēebíluk Abarahamða, lakanaa Léwí límussii duum, wayee ya lísee ga geña Abaraham.

Yéesu, sarahoh yiyaak foda Melkisedek

¹¹ Lëgëy sarahohaa fu-kaan Léwí ba tumee ga lagaa Aaronða, Waasii Móyíis wëri ebiloheewa kitum. Enee an lëgëy-sarahohaama míneera buwaa ki'on kimat ga fíkíi Koohaa, eneena soolukan ya sarahoh yiliis, yaa manndii na sarahohcaama, falu ga lagaa Melkisedek?

¹² En ki'ena, binaa ki'en-sarahohkaa lofirunaa, Waasaa ñan jomin kilofiru.

¹³ Ee Ha'mudiigaruu, yii wo'eencii ciima wo' ga loocíða, bokee ga níil wiliis waa, yíinoo ga buwaa bok ga níilaamaða, mosoo kitum lëgëy-sarahoh.

¹⁴ En ki'ena, ñaa en béeb ínohin an Ha'mudiigaruu bok ga níilaa Yúdaa, ee Móyíis mosoo kiwo' loo lëgëy-sarahoh waa aaw ga níilaama.

¹⁵ Iñii yii yëri ñaat kiléerí' tóoh: sarahoh yiliis hayin, yaa man na Melkisedek,

¹⁶ ee ya falussii sarahoh, koorohha ga kilamkaa ga lagaa Léwí foda Waasaa Móyíis nakoheekada, wayee ya falu, ayuk ga doolaa kipeskaa dara mínooka kiyasohða.

¹⁷ En ki'ena, seedi'uunun gari an:

«Fu, fu yah sarahoh bi taa' foda Melkisedek.»

¹⁸ Fodaama, iñaa enee kudewaada foñussa ndaga wa laakéeríi dooli ee wa jeriñséeríi dara.

¹⁹ En ki'ena, Waasii Móyíis mínoo ki'on ken kijúb ga fíkíi Kooh, kërí tah ñu haydohdussa yaakaa' wiliis waa gën ee wëri onannduu kideey ga Kooh.

Kiristaanii, sarahohii yah bi taa'ða.

²⁰ Wëñaa ga, ga waa Kooh fal Yéesu sarahohða, ya waateera ga iñaama, wayee sarahohcaa ñiinoo faluunun ee ya tummbii fodaama.

²¹ En ki'ena, Kooh waatee hen, wo''ari an:

«Mi Ha'mudii, mi waatukin,
ee mi soofandii fenoo ga:
fu, fu yah sarahoh bi taa'.»

²² Ga iñaama, Yéesu enin ñaa tuuki' kifiliimunkii gën ga fuwii ga díkaantiða na Koohða.

²³ Baatta ga, buwaa falsee sarahohða kudewaada yewineera, ndaga kikaan onéeríiða kites bi taa'.

²⁴ Yéesu nak, waa ya pesan bi taa', ya enan sarahoh bi taa' ñan.

²⁵ Kërí tah, ya mínin kimúsál waas kíinoo, leeh tak, fuwii kooroh gari, ña deeyca ga Koohða, ndaga ya yii pes bi taa' kíkími'ña Kooh.

²⁶ Yéesu yëri en sarahohii gën garuudfa: ya sela'in, ya ínohoo kitum yibóní', ya laakoo baakaa', ya hégísohussa na tumoh-baakaa'caa, ya bēwírussa ga dookaa-dook asamaan.

²⁷ Ya manndii na sarahohcii biyaakbii bíinoo, ya soolukkii kitum sarah saycaa en tooh fodii gaba kibayaluk baakaa'caagari na fan caa mbooloomaa. En ki'ena ya tumin sarah waas kíinoo kibayaluk baakaa'cii buwii ee bi taa' ga wii ya eroh kumuunkaagaridfa.

²⁸ Waasii Móyíis, bíbo' kesi baa mínin kikeen ga baakaa' bēri wa falee bisarahoh biyaak. Wayee wo'eenii* Kooh waatuk, hay ga fenoo Waasii Móyíisfa, Kowukiigari matin ga toohfa kēri wa fal sarahoh yiyaak ee bi taa'.

8

Kifiliimunkii ki'askii na kudewaakii

¹ Iñii yii yëri wēñ kilaak solu ga iñii dí en na kiwo'dfa: Du laakin sarahoh yiyaak, yaa yugin ga asamaan, hanoh ban-buuraa Kooh yii mín ga toohfa yah-ñaam.

² Ya yëri tumi lëgëy-sarahoh ga dekataama wisela'í'waa en ga taalii* wukay-ohwiidfa. Taaliima, bo'-súusúus yíppiiwa, Ha'mudii yëri yípwa.

³ Sarahoh yiyaak, yaa en tooh, falu kihaydoh ga fíkii Kooh iñcaa faandu Kooh sarahfa na kitumi'ti sarah. Kon sarahohiigaruu yiyaakyii fan jomin kilaak iñaa ya sarahohan.

⁴ Ya enee dii ga kakayaa, eneenaa ya enoo sarahoh, waa laakin sarahohcaa laak kihaydoh ga fíkii Kooh iñcaa faandussi sarah fodaa Waasaa Móyíis nakohkadfa.

⁵ Lëgëyii sarahohcii biyaakbii tumi ga dekataa wisela'í'waa ga Kaanfaa Koohfa nak, wa en nataal na sóogúu ga iñaa tumu ga asamaandfa. Iñaama tah, ga wii Móyíis yah kiyíp taalaama jaamukohsidfa, Kooh wo''ari an: «Foñaah helfu ga iñii fu yah kitumfa bi tooh man fodaa mi teeweeraaka ga dook janjagaadfa»☆.

⁶ Wayee diima, lëgëy-sarahohaa Yéesu sasuda wëri wēñ waa sarahohcaa bíinoo kiyak fúuf, ndaga ya yëri tiiin ga díkaanti Kooh na buwii kipok kifiliimunkaa gën kaa kudewaa. Ee Kooh díginnduu ga kifiliimunkaama iñcaa gën ga toohfa.

⁷ Enee an kifiliimunkaa kudewaakaa laakéeri sik wínoona, eneenaa caloo ka kilofirohu na kukanak.

⁸ Wayee Kooh ña' heetiigari hen ga waa ya wo' an:

«Mi Ha'mudii mi wo' an:

Bes caa hay, caa mi hay kipok kifiliimun ki'as na bu-Isarayeel,
na bu-Yúdaa fan.

⁹ Kifiliimunkaama madandii na kaa mi pokohee na bicaasamba, bēriinaa mi amba ga yahhoo, mi meydohhaa kúlkaa Esíptidfa.

Ba ga kihafba, ba ammbii kifiliimunkaa kaama,
kēri tah, mi foñlukkaaba fan.

¹⁰ Kifiliimunkii kiima kēri mi yah kipokoh na heetii bu-Isarayeel,
besiima paafaa:

Mi hay kiso' iñcii mi ebilohfa ga helba,

mi bínca ga keeñba.

Mi yah Koohyiigaba

ee ba yah heetiigoo.

¹¹ Yíinoo gaba soolukanndii kijëgí' baa bok nari kúl,
wala mbokci an ya heelat ki'ínoh Ha'mudii.

En ki'ena, lak béeb ínohinndoo,

* **7:28 7: 28** Malkat wo'eenaama ga 7: 21 * **8:2 8: 2** Taalaa wëri en ga daa Kooh faanohee wo'eencaagari bídu ee níi' bu-Isarayeel ga ngëmaa ba laak garidfa. Ga dekataama, laakeera dekataa wo'u wisela'í'waa na dekataa wo'u wēñ kisela'dfa. ☆ **8:5 8: 5** Malkat Eksoot 25: 40.

daloh ga yaa wëñ kijutuutda bi ga yaa wëñ kiyakda.

¹² Mi hayba kibayal tooñcaagaba ee mi aluk baakaa'caagaba.»

¹³ Kooh wo' loo kifiliimun ki'asaa, lak kaa ya pokene kudewaada kasohin ee iña kasohin aaw ga kileeh.

9

Daa Kooh jaamuksee ga kifiliimunkaa kudewaada

¹ Kifiliimunkaa kudewaada laakeera iñca Kooh ebilohee kitum ga loo daa buwaa jommbi kijaamukda. Laakeera ban kaan ga ëldúna, faa yípduseeri.

² En ki'ena, laakeera taalaa yípu, hégísohusa kom kanak. Waa defda teeku «*Dekataa wisela'í'waa». Iña tikohsee lampuda, wa na mbúurúca faandusee Kooh sarahda, na palaanfua ca faanohseedá, ca enee daama.

³ Komaa wukanakwaa teeku «*Dekataa wëñ kisela'da», ee enee ga fenoo rídóona hégísoh defatca kanakcaada.

⁴ Loteel-wúrúus, waa cúuraaycaa tékírohsida, wa na gaalaa kifiliimunkaa* ee leefsee na wúrúus bi gommbada, ca enee daama. Kaas-wúrúus waa tum ñamahaama meyohee asamaan, wo'si maanda, na dooraa Aaron tapiseeda, na atohcaa bídu wo'eenca kifiliimunkaa pokohuda eksee ga gaalaama. ⁵ Nataal enaama kanak caa wo'si Serubee ee ca teewoh ndamaa Koohda faanussa ga dook gaalaa. Sëegúufaa paabcaagaca kúnda daa ñífaa wíssi kibayaluk baakaa'da. Wayee iñcaama, diima caloo dú loogísohca wínoo wínoo.

⁶ Iñcaama tóohca, waa en béeb faanussa fodaama. Sarahohcaa, saycaa en tóoh, ba aas ga dekataa defda kitum lëgyaagaba.

⁷ Dekataa tik gada, sarahohaa yiyaakya, ya hançi rek yëri aasi daama, ee eni kíiskaa en tóoh waas kínoo. Ee ya jomin ki'aam ñíf júu', yaa ya tumi' Kooh sarah kibayaluk baakaa'caagari, na ban caa heetaa tum ee ba ínohéerii☆.

⁸ Fodaama, Helii yisela'í'yii teewohha an, waa dekataa defda waa lís kilaak, kon daa koorohsi, ki'aas dekataa wëñ kisela'da lëgísukkii duum.

⁹ Iñaama teewoh yen ga jamaani diima. Ca teewoh an iñcii onohsida, na júu'cii tumdusi Kooh sarahda, baa jaamuki Kooh fodaama, iñaama tahhoori kiset ga fíkíici.

¹⁰ Béeb iña nakohu ga loo ñamahcaa, anahcaa, na kibookuk kisetíruk, iñaama enee iñca Kooh nakee buwaa kitum ki'ëbílkeh rek, bi ga daa ya lofiran tóoh en yi'as.

Kiristaa erohin hafci sarah

¹¹ Kiristaanii nak hayin, ennda sarahohii yiyaakyii erohi iñcii cijófi'cii ee diima den ca hotukinda. Ya aassa, paaffa bi ga dekat waa tumohsi sarah, waa wëñ kilaak solu, wëñja kimat taaloo taal. Dekataama hëwrohussii yah bo'-súusúus, ee waa' kiwo' an wa bokkii ga ëldúnaanii wii.

¹² Ga waa Kiristaanii aas ga dekataa wëñ kisela'da, ya aas da waas kínoo, ee bi taa'. Ya aassii da, ya aamma ñíf súkút wala ñíf naal, ñífaagari ga kihafci wëri ya aam. Fodaama ya laassaruu bi taa'.

¹³ Fodaa ka nakohu ga baahaa Waasaa Móyíisda, ñíf súkútcii na cii naalcii, na wetcii meyooh ga enoh bitékíruuda, ca wísu ga buwii kisetí'banaa, ka eem rek ga faancaagaba bokituda.

¹⁴ En an iñaama laakohdanaa, wëñaa ga ñífaa Kiristaanii paafin ñífoo ñífdá! Ya erohin hafci sarah ga Kooh, waa laakoo sík, kooroh ga doolii Helii yisela'í'yii yah bi taa'da. Fodaama ya hay ki'setí' keeñciigaruu bi dú tumsisoo iñca ëewdohi bo' ga kikaanda; en danaa dú mín kijaamuk Kooh yii laak kipesda.

* 9:4 9: 4 Iña tumee Bínca Kooh níree buuncida ☆ 9:7 9: 7 Malkat Léwitík 16: 2-34.

Ñífi Kiristaa wëri pokohu kifiliimunkii Kooh na buwiida

¹⁵ Iñaama tah Kiristaanii ki'en bii tîin kifiliimunkii ki'askii poku ga díkaanti buwii na Koohda. En danaa, buwii Kooh haydoh ga hafcida mín kilaas ga iñcii cijófi'cii ya díŋba kilam bi taa'da. Ba míninka kilaak ndaga Kiristaa kaanin ga kuraanaa ee kikaankaa kaama kërí bégís buwii ga baakaa'caa ba tumee, ga wii ba taabuk kifiliimunkaa kudewaakaada.

¹⁶ Binaa bo' bín këyít kiwo' ga daa alalaagari warohsandanaa, bi bo' tum dara ganaa, jomin kilaak iña teewoh an baa bínfada kaanin.

¹⁷ En ki'ena, baa bín këyítfaamada kaanaa, iña buwaa lam garida han kimín kiwarohu. Wayee, en rek ya lís kipesaa, këyítfaa faama laakoo solu.

¹⁸ Iñaama tah kifiliimunkaa kudewaakaa bi ka enaa, lakanaa ñíf aamuk hen paay.

¹⁹ En ki'ena, Móyíis dewoh ga kiyéegaloh, ga fíkíi heetaa béebwa, tooh iña Kooh ebilohda fodaa ka bídu ga Këyítfaada. Lëhí'ta ya bebpa ñíf doon yinaal na ñíf súkút, ya akitohha músú ga, weella koy ga kedikkaa teeku Isoop, ya múulla fënúf baal ficógi' ga dooraama, ya wíssa ñífaa ga dook Këyítfaa waasaa na ga dook heetaa Isarayeel béebwa.

²⁰ Ya wo''a an:

«Wii wëri en ñífi pokohu kifiliimunkii Kooh narúu ee dú jomka ki'amda.»

²¹ Móyíis wíssa ban ñífaa ga dook taalaa, na ga dook béeb paŋkaahcaa bepsi binaa buwaa en na kijaamuk Koohaa.

²² Ga Waasaa Móyíis, daanaka iña en tooh sétirohsi na ñíf; ee ñíf aamussiinaa, baakaa' bayalohsoo.

Saraha Yéesu tumda matin

²³ Iñcii en ga ëldúna ee ca nataal caa en ga asamaan cukayohcaada jomee kisétíru fodaama. Caa en ga asamaanda nak meekisoh sarah waa gën waama fúuf.

²⁴ En ki'ena, Kiristaanii aassii ga dekat wisela'í', waa bo'-súusúus hëwí', ee nataal rek waa ga asamaanda, wayee ya aas ga wukayohwaa ga asamaanda; en danaa ya tuukuki'tuu diimada ga fíkíi Kooh.

²⁵ Ya aassii ga dekataa wisela'í'waa waas ciyewin ki'eroh kumuunkaagari, fodaa ga kifiliimunkaa kudewaakaada. En ki'ena, waama, sarahohaa yiyaakyaa aasee daama na ñíf waa enndii waagari.

²⁶ Enee fodaamanaa, ennaa ya hay kiday coonu waas ciyewin, aboh ga iña ëldúna saksee bi wati. En ki'ena, ya erohin hafci sarah waas kínoo ee bi taa', ga jamaanucii méeñjohda, kinís baakaa'cii buwii.

²⁷ Waa baa en tooh hay kikoo' ga kikaankii waas kínoo, lëhíraa ya atti'u,

²⁸ fodaama Kiristaanii hayin, erohha ñífaagari waas kínoo kinís baakaa' bo' bigëñ. Ya hay kihayis waas wukanak, waa enandii kinís baakaa', wayee enan kimúsal buwii enussi na kisekda.

10

Sarahii Kiristaanii tumda hanwa wëri laak jeriñ

¹ En ki'ena, iñcii Waasii Móyíis teewohda ca en sóogúufii iñcii cijófi'cii en na kihayda; wa mínoo ki'on buwaa kilaas ga iñcaama kayoh-kayohda. Daa ka mín kiman tooh, ga dii kíiskaa en tooh, sarahcaa tumsida caca caca, iñaama teewoh an Waasaa Móyíis mínoo ki'on buwii deeyi ga Koohda kimat.

² Enee an wa míninkanaa, eneena buwaa jaamuki Kooh fodaamada setuunun kumëëñ', ndaga lak ba daakissii baakaa' wínoo ga keeñba.

³ Wayee nak, sarahcaama ba tumi kíiskaa en toohda, cëri níindísohi baakaa'caa buwaa tumida.

⁴ Wóorin an ñíf naal na ñíf súkút mínoo múk kinís baakaa' ga fo'.

⁵ Iñaama tah, wii Kiristaanii aas ëldúnadfa, ya wo''a an:

«Júu'caa tumu sarah wala iñcaa faanu sarahdfa,
fu wo'issii dara ga,
fu hëwíri'taroo faan.

⁶ Sarah júuraa tékíru hen,
wala sarah wiliis waa tumsi ßan kinís baakaa',
wínoo newissiiraa gaca.

⁷ Këri tah mi wo' an: Mi yeema, mi hayin kitum iñii fu waa'dfa, fu Kooh,
taaboh na iñaa bídu garoo ga Këyítfaada.»

⁸ Kiristaanii deß kiwo' an:

«Júu'caa tumu sarah wala iñcaa faandusaa sarahdfa,
sarah júuraa tékíru hen,
wala sarah wiliis waa tumsi ßan kinís baakaa',
fu waarissiica ee wínoo newissiiraa gaca.»

Moona déy, iñciima tumu fodii dii Waasii Móyíis nakoh kadfa.

⁹ Tikka ga, ya wo''a an:

«Mi yeema; mi hayin kitum iñii fu waa'dfa.»

Fodaama ya nísín daa Kooh jaamuksee kudewaadfa, ya tuukirin kijaamuk ki'as diima.

¹⁰ Yéesu Kiristaa tumin iñaa Kooh waareedfa bi matin. Ya erohin faanfaagari waas kínoo, fa tumdussaruu sarah, ee fodaama, ðu sétíruunun ga baakaa'.

¹¹ Sarahohaa mín ki'en tooh, besaa en bééß hay kituuk, tum lëgëyaagari. Ya tumdi Kooh sarahcaa caca rek, ee ca mínandii múk kinís baakaa'caa ßuwaa tumidfa.

¹² Kiristaanii nak tum sarah waas kínoo kinís baakaa'cii ßuwii, ee wa en sarahaa jeriñaagawa yah bi taa'; lëehí'ta ya yunnga, hanohha yah-ñaabaa Kooh.

¹³ Diima deñ, ya yaa sek daama bi ga daa Kooh tuman ßuwii sagoh naridfa ditogaa'-kotci.

¹⁴ En ki'ena, kooroh ga kumuunkaagari ya erohdfa, ya onnda ßuwii en ßuu Kooh setuunun ga baakaa'dfa kimat ga fikíi Kooh.

¹⁵ Iñaama, Helii yisela'í'yii ßan seedi'dinnduuri. En ki'ena, ya ðewin kiwo' an:

¹⁶ «*Ha'mudii wo' an: kifiliimunkii kii, këri mi yah naba kipokoh.

Binaa bescaama paafaa,
mi hay kitum iñcii mi ebilohdfa ga keeñba,
mi bínca ga helba.»

¹⁷ Lëehí'ta ya tíkka ga an:

«Mi hay ki'aluk baakaa'caagaba bi taa',
ca na tooñcaagaba.»

¹⁸ Ee binaa baakaa' bayalohunaa, calisoo kifaani' Kooh sarah waa nísanca.

Du deeyat ga Kooh

¹⁹ Fodaama mbokcii, ðu hay ki'aas na hel widëlí' ga ðekataa wëñ kisela'dfa, ndaga ñífaa Yéesu tumu sarahdfa.

²⁰ Ya lëgísdinnduu waas wi'as, waa onohi kipes, kooroh ga rídóonaa hëgísoh ðekataa wisela'í'waa na waa wëñ kisela'dfa; waa kiwo' kooroh ga faanfaagari. En ki'ena, faanfaagari sarahudfa fëri lëgís waasaama.

²¹ Fodaama, ðu laakin sarahoh yilëeki'-solu, yaa hanohdfo ga fikíi heetii en wuu Koohdfa.

²² Kon ðu deeyat ga Kooh na keeñ wimórí', na ngëm wiyaak, ndaga keeñciigaruu setin wic, ðu laakissii halaat cibóní', ee faanciigaruu ßookuunun ga músúmii misetí'mii.

²³ Kon d'u abat bi yégís ga iñcii d'u yaakaa' ee kayohda, ndaga Kooh hay kitum iñcii ya díghoda.

²⁴ Baa en béeb amdohat mooroomci, ëewdohhi ga kiwaaroh na kitum yijófi'.

²⁵ Du hanat kifoñ hídhocii d'u tumi kikíim Koohda, fodii buwii bíino meeruunun kimaasohocada. Baa en béeb wéñat kidaas mooroomci, wéñaa ga dii d'u ínohin an besii Ha'mudii deeyinda.

²⁶ En ki'ena, binaa d'u ínoh kayohfii ee d'u lísi kitum baakaa' ga iñaa nebpuunaa, laakissii sarah willis waa mín kitumu bi baakaa'ciigaruu bayalussuu.

²⁷ Iñaa laakaa, d'u tíitat, ndaga atti'aa yah kikeen ga d'ookkuudfa na kiwiikaa yah kitékí' béeb buwii heñoh Koohda, cëri sekkuu.

²⁸ Béeb baa fu keldúk iñii Waasii Móryis ebilohda, ee bo' banak seedi' ganaa, fu hay ki'apu ee ken yëremannidira.

²⁹ Dú foon an baa faali'ii Kowukii Kooh, keeñukkii ñífi pokohu kifiliimunkii ki'askii onndi kisétíruda, ee ya basi Helii yisela'í'yii teebpuu kijofkii Koohda, baama, atti'aa ya jom kitíkuudfa enndii wëri wéñan kimesike?

³⁰ En ki'ena, d'u ínohin bii wo' an: «Mi yëri laak ki'atti', mi yëri yah kifay baa en béeb iñaa ya tumda.» Ya wo'in ban an: «Ha'mudii hay ki'atti' heetiigari.»

³¹ Baa fu keen ga yah Kooh yii laak kipesdanaa, ati fu yah yuuba?

³² Niindisukat wii d'u han kilaas ga lee'laatii meyoh ga Koohda. Ga bescaama, d'u enee ga lebi' wiméeski' na coonu ciyaak.

³³ Cii ga cii, d'u bassi, d'u sodalsi ga fikii béeb; cii ga ciinaa, d'u amdohi buwaa enu ga coonu fodaamada.

³⁴ En ki'ena, d'u bokka na buwaa abu ga kasuda coonucaagaba, ee ga wii iñcaa d'u laak te'udfa, d'u tookkaka na keeñ wisóosi', ndaga d'u ínoheera an d'u laakin alalaa gën, ee alalaama yah bi taa'.

³⁵ Kon kaa foñat yaakaarii d'u laakda, ndaga neehal wiyaak wii sekkúu ga.

³⁶ En ki'ena, kiguu'guuluk këri d'u sooluk, en d'anaa, binaa d'u mëtí' kitum iñii Kooh nakohdanaa, d'u laas ga iñii ya díghoda.

³⁷ Fodaa ka bídu ga Këyítfaada an:

«Tes ga jutuut, jutuut sah,
bii jom kihayda dal kihay,
ee diimanaa ya hay.»

³⁸ Kooh wo'a an:

«Baa mi aboh bo' yijúwí' ndaga ngëmaa ya laakdanaa hay kipes.
Wayee ya soof fenoona,
keeñjoo soosanndii gari.»

³⁹ Du nak, d'u bokkii ga buwii enu na kisoof fenoo, aawu ga kimúuyda. Du bok ga bii gëmuunun, aawu ga kimúudfa.

11

Ngëmaa buwaa múus laakeeda

¹ Kigëm Kooh eni kilaak wóo'-wóo' ga iñaa fu yaakaa'da na ban ga iñcii hotukoo na has ee ca laakin sah sahda.

² Ngëmiima wëri buwaa múus laakee ee Kooh seedi'a gaba yijófi'.

³ Kilaak ngëm këri tah d'u ínoh an ëldúna, wo'eenaa Kooh wo'eeda wëri tah wa laakka, na ban ki'ínoh an ëldúnaanii hotuk wii kúlkoh ga waa hotukooda.

⁴ Kilaak ngëm këri tah Abeel tumi'ta Kooh sarahaa gëñ waa Kayee. Ngëmaa Abeel laakee waama wëri tah Kooh abohhari bo' yijúwí' ee ya seedi'a an iñcaa ya onohda jofin. Ee ngëmaama tah bi, luu enee an ya kaanin, wo'eenaama wii lís kiwo'u.

⁵ Kilaak ngëm kërí tah Henok koo'tii ga kikaan, ya bëwírussa ga yahaa Kooh, ee ken hotissiiri ndaga lak Kooh bëwírinndi ga yahaaci. En ki'ena, bídu ga Këyítfaa an: «Wii ya bëwí'sanaa, lak ya neblohín Kooh.»

⁶ Wayee baa laakoo ngëm, mínoo múk kinebloh Kooh. Baa waa' kideey ga Koohaa, ya jomin kigëm an Kooh laakin ee buwii heelli ki'ínohda, ya yii neehalba.

⁷ Kilaak ngëm kërí tah Nowee hëwí'ta gaal-giyy wiyaak kisom bu-kaanci. Iñcaa Kooh teeweeri ee lak ca hotukkiida ya abohéeriica caahan. Fodaama ya búlla bu-ëldúna, ee Kooh abohhari bo' yijúwí' ndaga ngëmaagari waama.

⁸ Kilaak ngëm kërí tah Abaraham kelohi'ta Kooh. Waa Kooh ebilli kika' ya dëknee ga kúl, kaa ya yah kilam fayuu'da, ya ka'ta ee lak ya ínohoo sah daa ya yah kihakda.

⁹ Kilaak ngëm kërí tah ya dëkka ga taal fodii sagac ga kúlkaama Kooh dígeeri kilamda. Ísaak kowuci, bi ga Yakoop, kucaasamunkaagari, baa bokee ga díгаа kilam kúlkaamaada, dëksee ga taal ban.

¹⁰ Abaraham yaa sek teeraama yípsan ga la'-atoh ciyëgísi', ee Kooh ennda natohaa, na tawahohaada.

¹¹ Kilaak ngëm kërí tah ban, Saaraa, hídaa ga daa ya ya'bu'eeda tooh ee ya mínéeri kilaak kowuda, ya laakka kowu ndaga ya gëmeera an Kooh hay kitum iñaa ya dígoheeda.

¹² Fodaama, kooroh ga yaal yínoo ee lak ya kasohin, tucaasamun tiyewin taa hín na olcii ga asamaanda, ee ta yewin ban en fan tukakaytii en ga yahaa giyyiida límukka.

¹³ Béeb buwaama kaanu na ngëmaagaba. Ba laasséeri duum ga iñcaa Kooh dígoheeda, wayee ba séenee gaca di'úsaayi', ba lëríssaca yah. Ba tookeera an ba bisagac ga ëldúna, ba hay kibaab.

¹⁴ Buwaa wo' fodaamaada, ba teewohin bi leerin lañ an ba lís kiheel kúlkaa ba laakdan hafba.

¹⁵ Binaa helba tesee ga kúlkaa ba meyoheedanaa, eneena ba hay kilaak halaa onanba kiboyuk daama.

¹⁶ Wayee nak, ba séentukee kilaak kúlkaa gën: ennda kúlkaa ga asamaanda. Iñaama tah Kooh laakkii kaci ga kibayu Koohyiigaba, ee ya waayuki'taba dëk.

¹⁷ Kilaak ngëm kërí tah Abaraham yaa yah ki'ap kowuci Ísaak kitumi' Kooh sarah, ee lakanaa Kooh eneeri na kimalaksukoh. Abaraham tuukka tek ga kitumi' Kooh sarah Ísaak, kowukaagari ya laak donda ee lak Kooh díginndi,

¹⁸ wo''ari an: «Fu hay kilaak tucaasamuun tiyewin ee koorohan ga Ísaak.»

¹⁹ Abaraham abee ga helci an Kooh mínin kimílsi' baa kaanin. Kërí tah ya laasissa ga Ísaak ee iñaa ennda gari fodii kowukaa mílísdu hen ga buwaa kaaninda.

²⁰ Kilaak ngëm kërí tah Ísaak barkeella towutaagari, Yakoop na Esawuu ki-waayukba ga iñaa en na kihayda.

²¹ Kilaak ngëm kërí tah, Yakoop wii ya yah kikaanda, ya barkeella yaa en béeb ga towutaa Yoseef. Ya ëbilukka ga dooraagari, ya yaa jaamuk Kooh.

²² Kilaak ngëm kërí tah, Yoseef wii ya yah kikaanda, ya wo''a ga loo kimeykaa heetaa Isarayeel ga kúlkaa Esíptida, ya nakohha kibaydoh faraaffaagari* binaa ba en na kiyahaa.

²³ Kilaak ngëm kërí tah wii Móyiis límuda, eeci na paamci daakussari ñiin kaahay ndaga ba hotee daa oomaanaa hín kimo'da†, ee ba faali''ii iñaa Farawon ebiloh kitumda.

²⁴ Kilaak ngëm kërí tah Móyiis, wii ya ennda yaak ya sannga kiwo'u an ya kowu kowukaa Farawon kibetikaa.

* 11:22 11: 22 Wo'eenii diida enin yohcaa Yoseef † 11:23 11: 23 Farawon wëri en teekaa eru buuraa ga Kúlkaa Esíptida

²⁵ Kibok kisodalu na heetaa en wuu Kooħda wëri ġenëlli loo kipesi ga baakaa', ya taabuki neblaata-kumuun ee iħaama maaħanndii.

²⁶ Ya ammba an kisodalu fodaa Kiristaanii iħaa alal, waa wëħ kiyak alalcaa ga kúlkaa Esíptida. En ki'ena, hasci yípee rek ga neehalaa en na kihayħa.

²⁷ Kilaak ngëm këri tah ya meyca kúlkaa Esípti ee ya niikkii aylukaa Farawoħ. Ya ammba bi yëġissa ee ya ennda ħaa hot ga Kooħ, yii ħo' mīnoo kitík hasħa.

²⁸ Kilaak ngëm këri tah Móyis ħúmballa hewaa Paakaa, ya wissa ħif ga iħaa hanoh halcaa túuycaa dookħa, en dħanaa malaakaa ħay kikaankaħa le'oo ga saawcaa heetaa Isarayeel.

²⁹ Kilaak ngëm këri tah heetaa Isarayeel koo'ta ga dūuy ġiyaa wiyo'ohwaa, tíidussa ga kakay kaw. Bu-Esípti ħaa ġeemee kikoo' gaħa, ġiyaa onndaħa.

³⁰ Kilaak ngëm këri tah wii heetaa Isarayeel wílla teeraa Yérikóo bi ennda bes ciyitnakanakħa, mīraa dëkaa bú'ta.

³¹ Kilaak ngëm këri tah Rahap, faankoh-pakayaa bokkii kikaan na ħuwaa ga dëkaa sagee kikelohi' Kooħda. Iħaa tahkaħa: ya dapee ga kaanci ħu-Isarayeel ħaa aasee yoloos* ga dëkaa kiheel ki'inoħ iħaa ħuwaa enukoheħa.

³² Mi wo'at ya yiliis, waa mi laakanndii jot kiwo' wínoo wínoo ga loo Gedewoħ, Barak, Samson, Yeftee, Dëwít, Samiyeel na sëldiġa-Kooħcaa ħiinooħaa?

³³ Kilaak ngëm këri tah ħuwiima, ħa mīnnda kibúuk nguu'caa, ħa tuuki'ta iħaa júwin, ħa laassa iħaa Kooħ dígoħda. Ba múuffa túuwtaa ġayindicaa,

³⁴ ħa yimmba dooli kiwii kiyaak, ħa rëcca ga ki'apu na kalaħ; ga wii ħa mīnissii darada, Kooħ onissaħa dooli‡; ħa enee ħuwaa kaaħin heħ, ħa kaalla ħuwaa heħohee naħa meyohsee inda.

³⁵ Kilaak ngëm këri tah laakka ħeticaa hot ħuwaagaba kaandħa mīlisdussa. Laakka ħiħo' ħaa sodalu bi ħaa kaanan, wayee ħa tookkii kisomu, en dħanaa, ħa kaan ee ħa mīlísaa, ħa laas ga kipeskaa leehooda.

³⁶ ħiħo' ħiliis tumussa yensirukaah, ħa feekussa, ħa ħagussa na ceen, ħa lagussa ga kasu.

³⁷ Bii tapisohussa na atoh bi ħa kaannda, ħiinoo darussa kom kanak, wala ħa apussa na kalaħ. Laakka ħan ħaa ensee ga kiwiil daa en ħeeħ, ħa ekukee kúlti-on baal wala on-pe' ndaga ħa laakéerii dara iħaa ħa ekukan; ħa dëkka kihatalu ga kipes na kisodalu.

³⁸ Ba joobeera ëldúna, ħa enee ga kiwiil ga ëġi'-dúndaħcaa na janjaħcaa, ħa dëkee ga noħcaa atohcaa na cúl-cúlcaa.

³⁹ ħeeħ ħuwaama Kooħ seedi'a yijófi' gaħa ndaga ngëmaa ħa laakħa, ee moona ħa laassii ga iħaa ya dígoheħa.

⁴⁰ Waa Kooħ waayukħinnduu iħaa wëħ kiyak fúuf, kon nak jomoo ki'en ya onħa kimat ee dū, dū bokoo ga.

12

Kiġuu'guuluk ga ngëmii

¹ Kon fodaama, waa mbooloomaa ħinda kiyaak wëri wiilluu ee wa seedi'in ngëmiigawa ga Kooħ, dū ħan, dū këlëembísukat tóoh dof, waa hoohannduu ki'aaw fikii, na ħan baakaa', wii yoowinnduu kiwiilħa; dū guu'guulukat ga kifool jaarii dū naku kifoolħa.

² Du yípat hasciġaruu ga Yéesu yii onnduu kilaak ngëm, aboh ga dalaaraa bi ga leehaaraa; ya koorukka coonucāa ki'apu ga kuraanaa, ee ya ħitukkii ga kacifaa en

* 11:31 11: 31 Malkat Yosúwée 2: 1-21; 6: 22-25. ‡ 11:34 11: 34 Onissaba dooli laakin ħuwaa hotu dii an wo'u ħa wakka ga dūukool

ga kikaankaa kaamaɗa, ndaga lak ya hotin haat keeñ-soosaa ya yah ga kilaakɗa. Ee diima den ya yaa yugohha baŋ-buuraa Kooh ɓakaa hanoh yah-ñaamɗa.

³ Foñat hellúu gari, ya yii ya tookka kimúuñ, híɗaa ga daa tumoh-baakaa'caa hídeeri kiheñohɗa tóoh. En fodaamanaa, dú meydohoo yaakaa'túu ga, ee dú soofoo fenoo.

⁴ En ki'ena, dú ka'tii duum bi ga kikaan ga heñiigarúu na baakaa'ɗa,

⁵ ee dú alukin wo'eencii cii Kooh daasoheerúu, dú bii dú en bitowuciɗa, an: «Fu kowukiigoo, Ha'mudii, ko'taa ga yena, watukaa iñaama, ee ya ña'taanaa, kaa soof fenoo.

⁶ En ki'ena, Ha'mudii ɓaa ya waarin, ya koriri hen ee ɓaa ya am fodii kowuci, ya feekiri hen.»

⁷ Tookat coonucii dú dayɗa; Kooh enndúu na kiko'. En ki'ena, coonuciima teewoh an ya tikkúu bitowuci. Kowukii kiida, en na paamcinaa, paamci koroori?

⁸ Kooh kori towutiigari hen ɓéeɓta. Kon binaa ya ko'tiirúunaa, lak dú enndii bitowuci, dú en fodii towutaa límu ga iña koo'tii waas.

⁹ Du níndísukat paamunciigaruu ga ɛldúna: man ɓa koreeruu hen ee dú e'taba cée'. Kon paamudiigaruu ga asamaanda, dú jommbi na kihín kikelohi', en ɗanaa dú laas ga kipeskaa leehoo taa'ɗa?

¹⁰ En ki'ena, paamuncaagaruu, koraagaɓa naruuda maañnjii ee enee ga iña ɓa am an wëri júɓ. Kooh nak ko'taruu ga iña gën garuu, en ɗanaa dú laak ɓak ga kisela'kaagari.

¹¹ Binaa dú korunaa, ga saasi keeñnjuu soosoo ga, wayee nami ga kileeh hen. Binaa ka' bi ga fikíinaa, ɓuwaa koru fodaamaɗa ɓa hot jeriña koraama: ɓa en ɓo' jam ee ɓa pes ga iña júwin.

Iñcii ebiɓu na cii jom kiwatuku kitumɗa

¹² Kon nak, ɓewírat yahciigarúu neewohinda ee dú on dooli yí'ciigarúu nagaminda.

¹³ Hëwí'ɗat kotciigarúu waascaa júwin, en ɗanaa kotaa yíwin tীন ganaa dñidukohoo wayee naman kiwak hen.

¹⁴ Guu'guulukat ki'en ga jam na ɓaa en ɓéeɓ, na kipes ga iña sela'in, ndaga ɓéeɓ ɓaa sela''ii, hotanndii Ha'mudii.

¹⁵ Watukat, ken hanat kisúugúruk yërmaandaa Kooh laak garida. Fodii kedikkaa aayin, ka ndomi tediktaa tínoo ga aaylaataagakada, watukat laak garúu yaa man fodaama, ya ndom ɓuwii ɓínoo.

¹⁶ Watukat, ken hanat kifaanuk na ɓaa en ɓéeɓ. Erat cée' iñcii Kooh cisela'í'cii, ee kaa madat na Esawuu, ya yaa ñamah wínoo waa ya ñaman tahhi kitoon ki'en-saawkaagarida.

¹⁷ Dú ínohin an, ga waa iñaama paafɗa, ya waa'ta paamci barkeelli, wayee ya tookɗussiika. Ya mínndii sah paamci kiboyukidoh fenoo ga iña yaama amɗa, luu enee an ya kímeeri iñaama na moon.

¹⁸ En ki'ena, dú manndii na heetaa Isarayeel deeyee ga janjagaa Sínayíi, ɓo' mín kile' yahci gaɗa; dú hottii kiwiikaa tak ga dook gaanaa, yaayeel cisúusúus sí'ís, ñúus tērúus na uurisaa taam na toɓ wiyaakɗa.

¹⁹ Dú kelohhii ríi' mbiiɓ, dú kelohhii ɓan koonakaa ríi' bi ɓuwaa keloheekada sah ɓaa kíim an ka hanat naba kiwo'is.

²⁰ En ki'ena, ɓa hatinéeríi iñii yii ebiɓhseeda an: «Béeɓ ɓaa le' ga janjagiinaa, bi ga júu' sah, tapisohatti na atoh bi ya kaan.»

²¹ Iñaama ɓu-Isarayeel hotee ga janjagaada tíitalohee hen bi Móyíis sah wo''a an: «Mi tíitin bi mi yii saak.»

²² Dú nam sah kideey ga janjagaa Síyon, teeraa Kooh yii laak kipesda, waa en Yéerúsaleem yaa ga asamaanda, daa malaaka-Kooh bijúnni júnni enu, baa mbúumbaayukda.

²³ Dú aasin ga mbooloomaa towutaa Kooh enu saaw, ee teekcaagaba bíduunun ga asamaanda. Dú deeyin ga Kooh yii laak ki'atti' béeb buwiida, dú taabin na béeb buwii fitciigaba setin say ee matin ga fíkií Koohda.

²⁴ Dú deeyin ga Yéesu yii tuukuk kifiliimunkii ki'askiida, dú deeyin ban nífigari aamu ee iníi yéegalohu gađa gën inaa yéegalohsee ga aamaa nífaa Abeel aamuđa.

²⁵ Watukat kon kidúkúruk bii wo' narúuda. En an bu-Isarayeel baa satee kikelohi' Móiis, yaa wo'ee naba dii ga éldúnada, béri rēcussii ga kisaŋku'aa, wēnaa ga, du bii bii, binaa du súgúruk yii wo' naruu, en ga asamaanda.

²⁶ Koonakaagari kéri yéngélee kakayfii kudewaa, diimada nak, ya dígoh an: «Mi yéngélis kimmanaa, eemandii rek ga kakayfii, wayee mi hay kiyéngél asamaan ban.»

²⁷ Wo'eenii an: «Mi yéngélis kimmanaa» teewoh an Kooh hay kibewoh dii iníi saku ee yéngélkinda, en danaa cii yéngélkooda doŋ tesan.

²⁸ Kon waa du hay kilaas Nguuraa ken mínoo kiyéngél, du gērēmatti ga inaaama, du súrga'ukki ga daa ya waarohkada ee du e'ti cée', du niikki.

²⁹ En ki'ena, Koohyigaruu en kiwii, kaa tēkiri hen tóoh inaa joffii.

13

Inaa tahannduu kinebloh Koohda

¹ Dēkat kiwaaroh yaa en béeb na mooroomci; enat buwaa bokoh ga Kiristaanii.

² Kaa alat kitoputu' bi jof sagaccaa hay garúu. En ki'ena, buwaa tumeekada, laakin gaba baa toputu'ee bimalaaka ga*, ee ba inohhii gaka sah.

³ Kaa alat buwaa lagu ga kasuda, níindisukatba bi man na dú béri bok kilagu ga kasu. Kaa alat buwaa en na kisodaluda, níindisukatba bi man na dú béri bok kisodalu.

⁴ Baa en béeb erat sēy cée', ee buwaa pajoh, yaa en béeb eemat ga mooroomci. Kooh hay ki'atti' buwaa dúki yaalba wala betiba ee ba faanuki na bibo' biliisda, wala béeb buwaa faanuki na baa en béebda.

⁵ Sagat kiwaa' hēelís kuliyuk ga kipessúu. Eemat ga inaa dú laakda, ndaga Kooh ga kihafci wo' an: «Mi íisanndiiraa múk, mi foñanndiiraa bi taa'.»

⁶ Kon du mínin kiwo' na hel widéli' an:

Ha'mudii yēri en bii yahhoo kisomda,
mi niikanndii dara.

Bo' mínndoo ya kitum?

⁷ Kaa alat buwaa kuliyukee ga fíkiirúu kudewaa yéegalseerúu Wo'eenii Koohda. Malakat ga daa ba madee ga kipesba bi ga kikaanbada; gēmat foda gaba.

⁸ Yéesu Kiristaa, ya ya rek: daa ya madee wútúwaada ya manda wati ee ya yahda kiman bi taa'.

⁹ Kaa íisat ken nēeni' helciigarúu na jégírohcaa en tóoh ee bokkii dara na Wo'eenii Kooh yéegalohuda. Inaa gēnda wēri en an doolii dú laak ga keēnjúuda dú mínwa kibewoh ga kijofkaa Kooh. Kitaabuk incaa ebilohu ga loo ñamah, waa onohu kiñam wala hoonohuda, haydohdoorúu dara.

¹⁰ Loteelii du laakda, ñamahcii en gađa, sarahohcaa tumi lēgēy kisarahohkaagaba ga taalaa yaawúu'caada onussii ga kiñam.

¹¹ Sarahohaa yiyaakyaa haydoh nífaa júu'caa tumu sarahda ga dook dekataa wisela'i'waa kibayaluk baakaa'caa buwaa, ee faancaa júu'caa tēkíru ga foogaanaa daa ba dalda.

* 13:2 13: 2 Malkat Sēnees 18: 1-8; 19: 1-3.

¹² Iñaama tah Yéesu kaannda ga foogaanaa teeraa kisetí' baakaa'caa fuwaa na ñífaagari sah-sah.

¹³ Kon dú meyat gari ga foogaanaa daa ba dalohda, dú bok nari kikoorkacifaagari.

¹⁴ En ki'ena, dú laakoo dii ga éldúna teeraa yah bi taa', kéri tah dú bii ga kiheel waa yah bi taa'da.

¹⁵ Kon dú koorohat ga Yéesu, dú kañ teekii Kooh; iñaama en sarahaa dú tumi'tida. Túuwtiigaruu dèkatti kiyeek yeek-kañ,

¹⁶ ee kaa alat kitum yijófi' na ban kidímaloh ga díkaantirúu, ndaga sarahcaa man fodaama céri nebloh Kooh.

¹⁷ Kelohdat buwii kuliyyuk garúuda, dú taabuk iñcaa ba wo''úuda. En ki'ena, ba dèk ga kiwatuk fitciigarúu, waa ba hay kituuk bes ga fíkii Kooh kibéesti' lègëyaagaba. Kon ba mínat kitum lègëyba na keñ wisóosi'; ka hanat ki'en na kiheen ndaga iñaama laakdanndiirúu jeriñ wiinoo.

¹⁸ Dèkattii kikiimi' Kooh. Wóorinndii an hellii dalin, waa dí tuukin ga ki'enukoh yijúwí' saycaa en tooh.

¹⁹ Mi wëñnjúu kikiim iñii yii: kímfdattoo Kooh bi mi mín kigaaw kiboyuk garúu.

Tañkohii na kím-Koohii mēñjohda

²⁰ Kooh yéri onohi jam. Ya mílisi'ta Yéesu, Ha'mudiigaruu en nírohii yiyaakyii baalciida, ee ñífigari aamuða pokka kifiliimunkii yah bi taa'da.

²¹ Mi yii kím Kooh yaama, ya onndúu kimín kitum yijófi' ga bakaa en tooh doonaa dú mēti' iñii ya waa'da. Ya tumat garuu iñaa neβpi, kooroh ga Yéesu Kiristaa, ee ndam aawat gari bi taa'. Aameen!

²² Mbokcii, mi kímmbúu tookat, taam na kimúuñ, wo'eencuma mi bínndúu kidaassúuda. En ki'ena, iñcii mi bínndúuda hoo'tii.

²³ Mi yii yéegallúu an Tímotée mbokiigarúu meyin kasu. Binaa ya teel kile'aa, mi hay nari kitaam, dí hayyúu kiwaaknee.

²⁴ Kēñí'dattoo béeb buwum kuliyyuk ga mbooloomumgarúuda, na béeb buwum en buu Kooh dumada. Mbokcii en dii ga kúlkii Ítalíida bii kēñí'túu ga ban.

²⁵ Mi yii kím Kooh, ya barkeellúu béebpúu.

Këyítfii Saak bínfa Wo'eencii lëgis Këyítfiida

Këyítfii fii fëri Saak bín béeb buwii en bu-Kooh tasaarukoh ga ëldúnada. Saak enee bo' yilëekí'-teek ga kerceencaa ga Yéerusaleemda. Wo'u an Yéesu yëri en yaakci. Biyewin ga buwii ya bídee këyítfii fiida wo'ee an ba gëmin ee ka hotukéeri ga badukeenaagaba. Iñaama tah ya wo''aba an kigëm jom kitaam na kitum yijófi'. Saak kelohha an ga duuy kerceencaa, buwaa laakooda ensee ga coonu ndaga ha'-alalcaa yéensee hafba don. Iñaama tah ya wo''a ha'-alalcaa ba watuk kitum fodii buwaa filiimunoh na ëldúnada, wayee ba am buwaa laakooda yah kanak. Tíkka ga ya wo''a béeb watuk kiñaroh, ba am túuwtaagaba, ba dëk ga kitaabuk yijófi' foda KooH nakohkada.

Këyítfii Saak bínfa tíidoh anee:

- 1 - Këñdoh (1: 1)
- 2 - Kigëm na kiñaañkaa meyoh ga KooHda (1: 2-18)
- 3 - Kisúkúruk wo'eenii KooH na kitum iña wa nakohda (1: 19-27)
- 4 - Kigënantiloh jomoo kilaak (2: 1-13)
- 5 - Kigëm jom kitaam na tumeen (2: 14-26)
- 6 - Kiñaañkaa meyoh ga KooHda na kiwatuk perem (3: 1-18)
- 7 - Kifiliimunoh na ëldúna (4: 1-5; 6)
- 8 - Kimúuñ na kikiim KooH (5: 7-20)

Këñdoh

¹ Mi Saak, mi súruga KooH mi súruga Yéesu Kiristaa, Ha'mudii. Mi yii këñí' jawootcii Isarayeel* cidaanakaah na kanakcii tasarukoh ga ëldúna toohda.

Kiyëgis ngëm ga coonu

² Mbokcii, binaa dú keen ga coonu, ga daa ca mín kiman tooh, leenaa taabat ga na keeñ wisóosi' seb.

³ Ndaga dú inohin an coonucaama mínndii yen ga ngëmiigarúunaa, onanwa kiweñ kiyëgis.

⁴ Kon teewohat kiyëgis kimëti' sëk en danaa dú síkoo ga dara ee dú mat ga tooh.

⁵ Binaa laak garúu, baa hamhamaagari dooyyiinaa, ya kíimat KooH hamham, KooH hayyiwa ki'on. Ndaga KooH oni béeb, foño ken ee ñaroo ken ga.

⁶ Wayee ya en na kikiimaa, ya taabat ga na ngëm ee ya hanat kilaak hel kanak ga, ndaga baa laak hel kanak man na dúusaa giyaa uuris bëwí' egiwa daa en béeb.

⁷ Baa man fodaama hanat kitum helci ga kilaak yen ga Ha'mudii,

⁸ ndaga iña ya aasoh tooh ya laak hel kanak ga, ya egiskohi.

Kinduul na kilaak alal

⁹ Baa en nduul garúunaa ya neblukat ndaga KooH hayyi kibëwí',

¹⁰ ee ha'-alal, ya neblukat ban ndaga KooH hayyi kiyóoski'. En ki'ena, ha'-alal lëehduki fodii sapuus-pëegí.

¹¹ Nohii kolukaa, wa tam jír, wa tëki' pëegíifaa, sapuuscaa keen, mo'laataa pëegíifaa ka'. Ha'-alal, ga duuy lëgëyaagari, yah kilëehduk fodaama.

Coonucii dali bo' na iñcii eki bo' ga kitum iña joffiida

* **1:1 1: 1** Jawootcii Isarayeel waa' kiwo' buwii gëm ga Yéesu ga ëldúna toohda.

12 Ya yewinin múu', baa yégísin ga coonucaa ya hídohi nacada. Ndaga ya teewoh kiyégískaagari na ndam ga dúuy coonucaamanaa, ya hay kilaas kipeskaa en neehalaa Kooh díŋ buwaa waarussida.

13 Bo', binaa helci ka' ga kitum iŋaa joffiinaa, ya hanat kiwo' an: «Kooh yëri híi'too ga.» Ndaga laakoo iŋaa híran Kooh ga kitum iŋaa joffii, ee ya ga kihafci, ya híiroo ken ga kitum iŋaa joffii.

14 Baa en béeb, neblaata-kumuunci wëri nookiri, wa dúkiri bi ekki ga kitum iŋaa joffii.

15 Lëehíraa neblaata-kumuun taabukkinaa, wa lím baakaa', ee baakaaraa ka' bi mataa, wa lím kikaan.

16 Dú, mbokciigoo mi keeñukda, ken hanattúu kidúk ga iŋii yii.

17 Iŋaa dú onu yijófi' tooh na béeb sërcaa matin, ca yoosukoh dook, ca meyoŋ ga Paamudii en tooh lee'laatda. Ndaga Kooh laak badukeen wínoo ee ga daa ya hanoh tooh, ñúus laakoo da.

18 Neß Kooh hen ya límbaruu, koorohha ga wo'eenii en kayohda, doonaa dú en fodaama buwii kuliyyuk ga tooh iŋcii ya sakda.

Kisúkúruk wo'eenii Kooh na kitum iŋaa wa nakohda

19 Mbokciigoo mi keeñukda, foñat hel ga iŋii mi wo' yii: baa en béeb gaawat ga kisúkúruk wo'eenii Kooh, wayee ya hanat kigaaw kiwo', ee ya hanat kigaaw ki'ayluk.

20 Ndaga baa aylukin tumoo iŋaa júwin ga fíkii Kooh.

21 Këri tah meydohat ga haffúu béeb iŋaa líibdan keeñjúu, na ñan kisoot kihëpi'. Yóoskídat haffúu ga fíkii Kooh, dú took kite' wo'eenii mínndúu kimúsal ee Kooh sok ga keeñjúuda.

22 Kaa eemat rek ga kisúkúruk wo'eenii Kooh, dú dúki haffúu ga iŋaama. Wayee tumat iŋaa wa nakohda.

23 Ndaga baa súkúruk wo'eenii Kooh ee tumoo iŋaa wa nakohda, man na bo', yaa malak fikiifaagari ga seetu, ya hotfa ga daa fa manda.

24 Ya seetu'uk bi ya lëehíraa, ya yee, ya dal ki'al daa ya manda.

25 Wayee bo' yaa ga, yaa heel ki'ínoh dijófi' Waasii Kooh wimëti'wii on buwii kilaas hafbaða. Ya abinwa dijófi' ee foñjiiwa. Ya eembii ga kisúkúruk iŋaa wa wo'danaa ya aluk, wayee ya yaa tum iŋaa wa nakohda. Baa yaama, iŋaa ya tumda, keeñci hay ga kisoos.

26 Baa fu foñ an fu taabuk Kooh ee fu mínoo ki'am kúuwfunaa, fu dúk haffu: kitaabuk-Koohkaagaraa kaama laakoo jeriñ.

27 Kitaabuk-Koohkaa setin ee laakoo sík, ga fíkii Kooh, Paamudii, këri en: kihaltuk baayucii na beticii yaalciigaba kaanin ee enu ga coonuda, na ñan ki'abuk ga iŋcii ga ëldúna, líibdi bo' ga fíkii Koohda.

2

Kigënantiloh jomoo kilaak

1 Mbokcii, ngëmumgarúu dú laak ga Yéesu Kiristaa, Ha'mudiigaruu laak ndamda, hanat kitaam na kigënantiloh ga díkaantirúu.

2 Fodii dii: ha'-alalaa ekuk kúlti cimóri' na kipii-wúrúus ga tokontaa, yëri hay, aassa jaangaagarúu. Laakka nduulaa ekuk líil-kúlti hay, aassa ñan.

3 Yaa ekuk kúlticaa cimóri'caada, dú onndi céé' wiyaak, dú wo''i an: «hay, yugaa dii ga fíkii.» Ee dú wo' nduulaa an: «fu, tuukaa hen», Wala «fu, yugaa kakay ga kotciigoo!»

4 Iŋaama dú tummbinaa, lak dú gënantilohin ga díkaantirúu ee dú atti''ii na keeñ wimóri'.

⁵ Mbokciigoo mi keeñukda, súkú'kattoo: buwii tíku nduul ga ëldúnada, Kooh tanukba, doonaa ngëmaa ya onbada dooyba alal ee ba laas ga Nguurii Kooh dín buwii waa'tida.

⁶ Wayee dú tikkii nduul bo'! Enndii ha'-alalcii bërí hoonohirúu kilaak jame? Enndii bërí fasirúu bi ga paancii atti'ohsidane?

⁷ Man bërí ñaawali teekii Kiristaanii wimóri'wii dú bayda.

⁸ Waasii Nguurii Kooh, fodaa daa bídu ga Këyítfaada, nakoh an: «waaraa mooroomfu fodaa daa fu waa' haffuda.» Binaa dú taabuk iñaamanaa, dú tumin iña jofin.

⁹ Wayee binaa dú gënantiloh buwiinaa, dú tumin baakaa', ee waas tíkkinndúu, ndaga dú kældúkin iña waas nakohda.

¹⁰ Kërí tah, baa fu taabuk tooh iñcaa waas nakoh ee fu kældúk wíinoo rek gacanaa, lak waasaa tooh tíkkinndaa.

¹¹ Ndaga Kooh yii wo' an: «Kaa dúk yaalfu wala betifu, fu faanuk na bo' yiliisda» yërí wo' an: «Kaa lan kumuun bo'.» Kon binaa en an fu dúkkii yaalfu wala betifu, fu faanuk na bo' yiliis, wayee fu lakin kumuun bo'aa, fu kældúkin iña waas nakoh.

¹² Kon wo'at, dú tumi fodii buwaa jom ki'atti'u ga waas, waasaa oni buwii kilaas haffada.

¹³ En ki'ena, baa laakoo yërmaandi ga mooroomci, Kooh atti'oori na yërmaandi; wayee luu Kooh atti' atti', yërmaandaagari mín.

Kigëm jom kitaam na tumeen

¹⁴ Mbokcii, kiwo' an «mi laakin ngëm» ee ngëmaagaraa taambbii na tumeen, jeriñ ya? Ngëmaama mínin bo' kimúsale?

¹⁵ Fodii dii: dú laak mbok yiyaal wala yibeti, yaa laakoo iña ya ekukan ee ya laakoo iña ya ñaman besaa en béeb.

¹⁶ Laak garúu yaa wo''i an: «Karaa na jam ee fu ekuk faanfu bi bít, fu ñami bi fu kap!». Ya wo''i iñaama ee ya e'tiiri iña ya soolukdanaa, laak ya jeriñ?

¹⁷ Ngëm man fodaama: ngëm kesi taambbii na tumeenaa, wa leeh.

¹⁸ Heyna bo' hayyoo kiwo' an: «Bii laak ngëm, bii laakka tumeen.» Wayee mi taasandi an: «teewaroo ngëmaa bo' mín kilaak ee taambbii na tumeen, mi, mi teebpaa ngëm ga tumeen.»

¹⁹ Fu gëmin an Kooh ya yíinoo doṅ. Rabcii bibóní'bii ban gëmuunun iñaama ee ba bii saak ga ndaga kitíit.

²⁰ Fu laakoo hel kat! Fu waa' iña teewanndaa an ngëm taambbii na tumeenaa laakoo jeriñe*?

²¹ Caasammbuu Abaraham, Kooh abohhi bo' yijúwíraa, enndii ga daa ya faanee kowuci Ísaak ga loteelaa kitumi' Kooh sarahdane?

²² Kon fu hotin an ngëmaagari taabee na tumeencaagari. Fodaama ngëmaagari mínnda kimat sèk ndaga tumeencaa taam gada.

²³ Fodaama iña bídu ga Këyítfaada, matta an:

«Abaraham gëmin ga Kooh,
kërí tah Kooh abohhari bo' yijúwí'»
Kooh teekkari filiici».

²⁴ Kon dú hotin an Kooh abohi bo' an ya júwin, ga tumeencaagari, wayee enndii ga ngëm kesi.

* **2:20 2: 20** laakoo jeriñe laakin ga Këyítcaa cidewaacaa baa wo': ngëmaa kaanin ✨ **2:23 2: 23** Malkat Sënees 15: 6. ✨ **2:23 2: 23** filiici Ísayí 41: 8.

²⁵ Enee da ban na Rahap, faankoh-pakayaa. Kooh ammbari baa júwin ndaga tumeencaagari†. Yèrí ekee buwaa bu-Isarayeel woseeda ga kaanci, ya dímallaba kisaadoh ga waas wiliis.

²⁶ En ki'ena, fodaa daa faan, fa íkissiinaa, fa kaanda; ngem ban, taambii na tumeena, wa leeh.

3

Kiwatuk peremfu

¹ Mbokcii, hanat ki'en baa koluk garúu béeb waa' ki'en jégíroh, ndaga d'ú ínohin an d'í, jégírohcii, d'í wéñan kimesik atti'.

² En ki'ena, d'ú béebpuu d'ú yewinin ki'eldoh ga íñii yii wala íña yaa. Baa éldohoo taa' ga kiwo', baa yaama bo' yimétí' ee mínin ki'am hafci ga tooh.

³ Du eki lahaɓ ga kúuw pénis doonaa ya tooki'tuu, fodaama d'ú éewdohhi ñúm daa neɓpuu.

⁴ Malakat ga gaal-giiy ban: daa wa hín kiyakda tooh ee uuris bayiwada, kuwalan jijutuut fólóriwa. Luu uuris wiyaak ye'eewa, wa aawi ga daa neɓ fólórohaa.

⁵ Perem manda ban. Pa enaama yijutuut ga faan bo', wayee pa ndamuk kilím enaama ciyaak. Malakat hemet-kiwii. Ja jijutuut ee ja dooyin kitékí' luuf wiyaak.

⁶ Perem ban kiwii. Pa líif na yibóní' kesi. Pa en ga faannduu ee pèrí líifdifa béebfa. Pa tamin na kiwiikaa safara ee pa tékíri kipeskiiruu ga éldúnada, aboh ga kilímuk bi ga kikaan.

⁷ Bo' laakin hel kitagat heet rawaa en tooh: ennda rap-luuf, ennda sel, ennda rabcii fasukida na bii ga d'uu yíyda; ee ya tagattaɓa.

⁸ Wayee perem, ken mínoopa kiko'. Pa enin enaama yibóní' yaa abukoo, ee pa líif na danaraa apin.

⁹ Perem pèrí d'ú kañohi Paammbuu Ha'mudii, ee pèrí d'ú cojohi buwii Kooh sak, mēdí'taba na hafcida.

¹⁰ Kúuwkii ka kíinoo, kèrí meydohi wo'een barkeel, na wo'een coñ. Mbokcii, íñaama jomoo da kimín ki'en.

¹¹ Músúmaa newin na maa aayin mínan na kihaal ga kuhaalaa jíinoo?

¹² Mbokcii, een mínan na kilím towu yaawuun wala kedik-resenj lím towu een? Fodaama ban, kuhaalaakaa meydohi músúmaa aayin maraa, meydohoo músúmaa newin.

Hamhamaa meyoh ga Koohda

¹³ Yiida garúu laak kiñaañ ee ínohin yen? Ga badukeenci wijúwí', ya teewohatka ga tumeencaa teeyin, caa teewoh kiñaañ kimétí'.

¹⁴ Wayee en lak keeñjúu líif na ki'íñaan kiyaak na kinookoh kilaak rekaa, kaa ndamukat kiñaañ ndaga d'ú taambii ga kayoh.

¹⁵ Kiñaañkaagarúu kaama meyohhii dook, ka kuu éldúna, kuu bo'-súusúus ee ka kuu Seytaani.

¹⁶ Ndaga daa ki'íñaan na kinookoh kilaak enoh béeb, coow na tumeen cibóní'caa en béeb caada.

¹⁷ Wayee baa laak kiñaañkaa meyoh dookda, deɓ kiset hen paay, ya hannda kiyewin jam, ya teeyya; ya hídírohi hen, ya líifin na yërmaandi, ya lími yijófi'; ya fa'dohoo ken ee ya ínohoo kijófi'ofduk.

¹⁸ Bo'-jam daa ya enoh tooh, ya soki jam da, ee yijúwí' yèrí ya píiki ga.

† 2:25 2: 25 *Rahap* Ga waa yaawúu'caa hayu teeraa Yéríkóo kimalakwa balaa ba hay kiheñoh na bu-teeraamanaa, Rahap yaama, ee enee faankohda, yèrí daakeeba, léehi'ta dímallaba ba saan ee ken hottiiba.

4

Kifiliimunoh na ëldúna

¹ Heñcii na ñarohcii ga ðuuycúuda iñii haydohcaða ya? Kiwaa' neblaata-kumuunkii ðek kiheñoh ga ðuuycúuda keri haydohca.

² Dú ðiibukin yen, dú mínoori kilaak ee dú hatinin kilan kumuun bo' ga. Dú kaani na ki'iñaan ee dú laakoo iñaa dú waa'da, faf dú en ga kiñaroh na kiheñoh. Iñaa dú waa'da dú laakoori, ndaga dú kíimoowa Kooh.

³ Luu dú kíimee Kooh ya onoorúu, ndaga dú kíimoo ga daa jomða ee dú ewrukii dara ga, enndii iñaa neβ kumuunndúu kepaa.

⁴ Dú oorin Kooh!* Dú ínohoo an kifiliimunoh na ëldúna keri en kisan Kooh hanaa? Baa fu waa' kifiliimunoh na ëldúnanaa, fu tumin haffu baa waa'tii Kooh.

⁵ Kaa foogat an Kéyítfaa wo' sooy. Fa wo' an: «Helaa Kooh tum, wa ðekka garuuda, ya waa'wa hen bi ya naalohinwa.»†

⁶ Ee sah kijofkii Kooh teeβpúuda paafin daama, ndaga bíduunun ga Kéyítfaa an: «Kooh tookðoo buwii bëwí' haffaða, wayee ya laakin yërmaandi ga buwii yóoski' haffaða.»

⁷ Kon ayat haffúu ga Kooh, dú sagi' Seytaani, ya soof fenoo, ya úsaayyúu.

⁸ Deeyat ga Kooh ee ya hay garúu kideey. Dú, tumoh-baakaa'cii, sétirat yahhúu ga yibóní', dú bii dú laaki hel kanakða, sétirat keeñciigarúu.

⁹ Keeñjúu leehat, aawat kitoñ dú looyi. Tiyentiigarúu enat moon, keeñciigarúu soosða, ca leehat tak.

¹⁰ Yóoskírat haffúu ga fikíi Ha'mudii ee ya hayyúu kibëwí'.

Ki'abuk ga ki'atti' mooroomfu

¹¹ Mbokcii, ken hanat kiwo' ga mooroomci iñaa bonin. Baa wo' ga mooroomci iñaa bonin wala atti'innaa, ya wo'ðin Waasii iñaa bonin ee ya atti'inwa. Ee waas, fu atti'wanaa, fu enissii baa taabukwa wayee fu en baa atti'iwa.

¹² Kooh hançi don, yeri hëwí' Waasii, ee yeri laak ki'atti'. Ya don yeri mín bo' kimúsal, ee ya mín bo' kisanju'. Haa fu yii fu atti'i mooroomfuda, fu tik haffu ba?

Watukat kiyéen haffúu

¹³ Súkú'kattoo diima, dú bii dú wo'i an: «Wati wala kuwis, dí hay kika' teeru nangam, dí tum da kíis. Dí toonsuki daama bi dí laak kopa'.»

¹⁴ Dú ínohoo dara ga kipessúu, iñaa ka yah kuwisða! Ndaga dú man na eeβ. Wa kolukaa, maañoó dara wa keen.

¹⁵ Dú jom anee kiwo' kay: «Neβ Kooh, Ha'mudiinaa, dí hay kipes, dí hay kitum iñii yii wala iñaa yaa.»

¹⁶ Wayee ó'óo! Dú yéegin haffúu ee dú ndamuki rek. Kiyéen haffu fodaama daal, joffii!

¹⁷ Kon, baa fu ínohin iñaa fu jom kitum yijófi', fu tummbiirinaa, fu koorukin baakaa'.

5

Iñcii yoot ha'-alalciiða

¹ Súkú'kattoo diima, dú ha'-alalcii! Aawat kilooy, dú weleluki ndaga coonucii sekkúuda!

² Alalciiigarúu nopin ee kúltíciigarúu maasohin.

* **4:4 4: 4** Dú oorin Kooh wo'eenii ga kiGerek diiða man na «betifaa dúk yaalci ya faanukka na bo' yiliis.» † **4:5 4: 5** Helaa Kooh... naalohinwa Lëegísoh ciliis wo' da an: Helaa Kooh tum ðek garuuda, iñaa ya waa'da, ya sagin wa bokidohu na yen yiliis.

³ Wúrúsiigarúu na hēelísiigarúu homaakin✧. Homaakaama hay kiteewoh fodii seedi iñcaa cibóní'caa d'ú tumeeda. Ee homaakaama, fodii kiwii, hay kiñam faanciigarúu. Ēldúna, daanaka, leehin ee d'ú bii lís haffúu kigari' alal!

⁴ Malkat, koparii jomee kifayohu píikohcii lēgēysee ga yoonciigarúuda, d'ú tēhdohinwa kak, wa wii fiip rek. Ee jambatcii píikohcii aasin nof Kooh, Ha'mudii wēñ buuroo buu'da.

⁵ D'ú cattii dara ga ēldúnarúu, d'ú dēk ga mo'laat na neblaak rek. D'ú kapin d'út en fan júuraa yafalu hen, d'ú bii sek bēríinaa d'ú hoossanda.

⁶ Baa tummbii dara, d'ú atti'inndi kikaan, d'ú lagin kumuunci ee ya nookohhii ga.

Múuñat, d'ú seki

⁷ Kon mbokcii, múuñat d'ú seki bi ga daa Yéesu, Ha'mudii haysisan. Malakat ga daa línoh múuñi, aboh ga tobcaa d'ewi kikeen bi ga daa seek wíisan, kakay eroh towu tilúdí'.

⁸ D'ú ban, múuñat fodaama, d'ú am bi yēgís, ndaga kihayiskii Ha'mudii deeyin.

⁹ Mbokcii, ken hanat kijambatuk ga mooroomci, en d'anaa Kooh atti'oorúu. Malkat bii yah ki'atti'da sah yeema ga halií.

¹⁰ Mbokcii, malkat ga sēldíiga-Koohcaa. Ba wo'ee ga teekii Ha'mudii ee ga d'uuy coonucaagaba, ba múuñee hen. Taabat ga kotcaagaba.

¹¹ Ínohat an, dí wo' an ba yewinin múu', buwii yēgís ga d'uuy coonucaagabada. D'ú kelohin iñaa wo'u ga Yoop✧, ga daa ya tookee kimúuñda. Ee d'ú hotin iñaa Kooh, Ha'mudii mēeñjohi kitumi'da, ndaga Kooh, Ha'mudii líif na kijof na yērmaandi.

Kiwaat joffii

¹² Ee sah mbokcii, kaa waatat múk✧. Enndii ga teekii d'ook-Kooh, enndii ga teekii kakayfii wala ga enaama yiliis. Ga daa ka mín kiman tóoh, wo'eenndúu en «Eheena», enat «Ehee», en «Ó'óona» enat «Ó'óo». En d'anaa Kooh atti'oorúu.

Doolaa laak ga kíkíim Koohda

¹³ En laakin garúu yíinoo yaa en ga coonunaa, ya kíimat Kooh. En laakin garúu yíinoo yaa en ga jamaa, ya kañat Kooh na tiyeek.

¹⁴ En laakin garúu yíinoo yaa d'úukoolinaa, ya baylukat yaakcaa ga jaangaada. Ba kíimi'ti Kooh, ba leeffi dúuleen✧ ga teekii Ha'mudii.

¹⁵ Kíimaama taam na ngēmda hay kimúsal d'úukoolíraa: Ha'mudii hayyi kiwēkí'. Ee en an ya tumin baakaaraa, ya bayaluca.

¹⁶ Kon baa en bēeb wo'at baakaa'caagari ga fíkíi mooroomci ee yaa en bēeb kíimi' mooroomci Kooh, en d'anaa d'ú wak. Baa júwin kíim Koohaa, kíimaagari waama, doolaagada límin yiyaak.

¹⁷ Malkat ga Ili, sēldíiga-Koohaa, ya enee bo' donj fodii garuu. Wayee ga waa ya kíimmba Kooh na ngēm doonaa ya towooda, músú keenndii kakay bi laakka tíkiis taahay na caban.

¹⁸ Waa ennda da, ya kíimissa Kooh ya toḅ, Kooh toḅpa, doo kakayfaa, faa han ki'eroh iñaa pesohohsan.

Gíndi'at buwii múuyda

¹⁹ Mbokcii, laak garúu yíinoo yaa d'een kayohfii, ee laak garúu yaa gíndi''inaa,

²⁰ leenaa níindískat iñii yii: Bēeb baa fu gíndi tumoh-baakaa' ee lak ya múuyee hen ga waas wibóníraa, fu bewohinndi ga waasaama, fu sominndi ga kikaan ee fu hay kitah bi baakaa' ciyewincaa baa yaama tumda Kooh bayallica.

✧ 5:3 5: 3 Malkat Mēccēe 6: 19. ✧ 5:11 5: 11 Malkat Yoop 1: 20-22; 2: 10. ✧ 5:12 5: 12 Malkat Mēccēe 5: 33-37. ✧ 5:14 5: 14 Malkat Marka 6: 13.

Këyítfii Pee' deb kibínda Wo'eencii lëgis Këyítfiida

Këyítfii fii fëri Pee', apotaaraa Yéesu, bín kerceencaa teeruca a ciyétúuscaa ga gohaa Aasíida (ga dii kúlkaa Turukii enoh watída). Këyítfiimaa Pee' bídeefa kerceencaama hatalu ga kipesda.

Ga wii Yéesu en ga ëldúnada, Pee' taabee nari. Ga waa Yéesu meyoh ëldúnada, Pee' enee apotaaraa yaawú'caa. Kerceencii Pee' bídee këyítfii fiida enee buwaa hatalsee hen ga kipesba ndaga daa ba gëmee ga Yéesu Kiristaada. Iñaama tah ya bínndaba kiwo'ba, ba am bi yëgis ga ngëmii. Enndii bëri dewoh ga kitiku coonu. Ya wo'aba an Yéesu yii ba gëm garída yëri deb kitiku coonu, bi ya apussa. Iñaama teewoh an binaa ba hídoh na mesiklaataa, ba tookat kimúuñ fodaagari. Ya wo'aba ban daa kipesba jom kiman ga duuy buwaa sagu kigëm ga Kooh.

Këyítfii Pee' deb kibínda tíidoh anee:

- 1 - Këñdoh (1: 1-2)
- 2 - Yaakaarii onoh kipesda (1: 3-12)
- 3 - Kipeskaa sela'in (1: 13-2: 17)
- 4 - Kitaabuk kotcaa Kiristaa (2: 18-4: 19)
- 5 - Nírohccii yopii Kooh (5: 1-11)
- 6 - Tanjoh (5: 12-14)

Këñdoh

¹ Mi Pee', apotaa' Yéesu Kiristaa, mi yëri bínndúu këyítfii fii dú buwii Kooh tanuk enu sagac ga gohcii ba tasaarukohda: ennda gohaa Pom, waa Galasii, waa Kapadoos, waa Aasii na waa Bitinii.

² Kooh, Paamudii tanukinndúu kumëeñ' fodaa ya nateeka kitumda, doonaa dú en buuci ga tumeenaa Helaa yisela'í'yaa, en danaa dú kelohi' Yéesu Kiristaa ee ñífaagari aamuda onndúu kiset. Mi kiiim Kooh barkeellúu bi dooy, onndúu jam wiyewin.

Yaakaarii onoh kipesda

³ Du kañat Kooh, Paamudii Yéesu Kiristaa, Ha'mudiigaruu. Ga yërmaandaagari wiyaakwaa, ya oninnduu kilímukis ga kipes ki'as, ee dú laakin yaakaaraa onohi kipes, ga daa ya mílisi' Yéesu Kiristaa ga kikaankaada.

⁴ Fodaama, dú laas ga iñcaa cinéwí'caa Kooh faani'túu ga asamaanda. Iñcaama yasukohoo, ca líiwoo, ca neewoo.

⁵ Kooroh ga ngëmii dú laakda, Kooh hayyúu kinii' na dooliigari mín ga tóohda, bi ga besaa méeñjoh ya yah kiteewoh kimúckiima ya waayuki'túuda.

⁶ Keeñjúu soosin ga yaakaaraama, luu enee an dú jomin kikooh diima ga coonucaa en tóoh. Coonucama nak maañandii,

⁷ ca en kimalaksukoh ngëmiigarúu, dii wa hín kiyëgisda, fodaa daa wúruus útsi ga kiwii kimelici'wada. Ee ngëmiigarúu wëñ solu fúuf wúruusaama aaw ga kiyasukoh donda. En danaa ngëmiigarúu hayyúu ki'on dú laak gërëm, dú laak ndam, dú eru cée', bëriinaa Yéesu Kiristaa feeñukanda.

⁸ Dú mosoo kihot Yéesu ee moona dú waarinndi. Bi wati dú hottiiri, ee kokohhii dú gëmin gari. Këri tah dú taabin ga na keeñ wisóosí', waa ken mínoo kiwo' na kúuw, waa taam na ndam.

⁹ En ki'ena, dú laasin ga iñii dú séentuk ga ngëmii dú laakda. Iñaama yëri en an fitciigarúu, ca muc.

¹⁰ Ga loo kimúckiima, seldíiga-Koohcaa heelussa ki'ínoh na kihalaat ga dijófi', ee ba yéegalohha kijofkaa Kooh nareerúu kiteebda.

¹¹ Ba baa heel ki'ínoh bi jof jamaanaa iñcaama Helii Kiristaanii ínohluoheeba, yah kilaakohda, na daa ca yah kimanda. Heliima taabee nabadá yéegaleeba, balaa ka laakaa, coonucáa Kiristaanii na' kidayda na ndamaa yah ga kitíkda.

¹² Kooh teebpaba an iñaa ba yéegalohee yaama, ba ga kihafba, aawéeríi gaba wayee aawee garúu. Diimada, buwii en na kiyéegaloh Hewhewii winéwí'wiida wo'inndúu iñaa, kooroh ga doolii Helii yisela'í'yii Kooh wosoh, meyoah asamaanda. Malaakacii sah waaruunun kitík hasba ga iñcaama.

¹³ Kon waayukat haffúu, dú wíisoh weceñ, dú lík yaakaa'túu béebwa ga iñaa yijófi'yaa Kooh yahhúu ki'on bériinaa Yéesu Kiristaa feñukanda.

¹⁴ Enat oomaacaa kelohdin Kooh. Kaa taabukat neblaak-kumuuncaa dú enukohee kudewaada; lak dú ínohhii Kooh duum,

¹⁵ wayee sela'at hen ga béeb kipeskiigarúu fodii dii bii bayyúu ga hafci sela'da.

¹⁶ En ki'ena, bídu ga Këyítfaa an: «Enat buwaa sela'in, ndaga mi, mi sela'in».

¹⁷ Waa Kooh yii atti'i baa en béeb ga iñaa ya tumi ee fa'dohoo kenda yëri'í dú bayi «Buba» dú en na kikiímaa, kon nak, ga kipeskiigarúu dii ga ëldúnada, dú jominndi ki'e' céé' wiyaak.

¹⁸ Dú ínohin an iñaa dú laasohu ga kipeskaa enéeríi dara dú lam ga bicaasambúuda enndii iñaa yah kiyasukoh fodii hëelís wala wúrúus.

¹⁹ Ó'óo, dú laasuunun ndaga ñifaa wilëeki'-soluwaa Kiristaa aamu, fodii sarah kubaalkaa dara nëewísukkiigari ee laakoo sík.

²⁰ Kooh tanukinndi kumëñí', lak ëldúna sakussii duum ee ya onin buwii ki'ínohhi ga jamaanuciima en cii mëeñjohda, ndaga dú.

²¹ Kooroh gari, dú gëmin ga Kooh, yii mílisi'ti ga buwaa kaanin, e'tari ndamda. Fodaama, ngëmiigarúu na yaakaariigarúu cii ëwrukka ga Kooh.

²² Ga wii dú taabuk kayohfiida, fodaama dú sétirin fitciigarúu bi dú mínin kiwaa' bimooroombúu kayoh-kayohda. Kon nak, waarohat kayoh-kayohda na keeñciigarúu béebca.

²³ Dú límuksin kilímuk ki'as kaa meyoahhii ga pesohpaa yah kiyasukoh, wayee ka meyoah ga pesohpaa yasukohanndii. Ee pesohpiima përi'í en Wo'eenii Kooh onohi kipes ee wa tuukan bi taa'da.

²⁴ En ki'ena, bídu ga Këyítfaa an:

«Bo'-súusúus man na pëegí;

ndam bo'-súusúus man na sapuus-pëegí.

Pëegí súwin, sapuuscaa keen,

²⁵ wayee Wo'eenii Ha'mudii tuukan bi taa'.»^{*}

Ee wo'eeniima wëri'í en Hewhewii winéwí'wii dú yéegalseeda.

2

Atoh-koñii tawahii Kooh

¹ Kon foñat tooh iñaa en kisoot, kiñaañukoh bo', kijófjófduk, ki'iñaan, kipok kiwo'.

² Fodii líi', díibukat kibap ga miismii koocussii en Wo'eenii Koohda, en danaa, ma onndúu kiyak bi dú múc.

³ En ki'ena, bídu ga Këyítfaa an: «Dú hotin dii Ha'mudii hín kijofda».

⁴ Ha'mudii yëri'í en atohii en na kipes buwii jafeeda wayee Kooh tanukwa ee wa laakin solu gari. Deeyat gari.

⁵ Waa dú enin atohcaa en na kipes, dú ban, deeyat gari doonaa dú en tawahii Kaanfii Helii yisela'í'yii dëkohda ee dú en bisarahoh, baa en buu Kooh, kitumi'ti

^{*} 1:25 1: 25 Mëdírohat na Kañcaa 103: 15-17.

sarahcaa Heli yisela'í'yii onnduuca kitumfa. Sarahcaama Kooh tookinca kooroh ga Yéesu Kiristaa .

⁶ En ki'ena, bídu ga Këyítfaa an:
«Mi yii yíppa atoh-koñ dii ga Síyon,
mi yé'í tanukwa ee wa wë'í wëñ kilaak solu.
Baa gëm gawanaa, yaakaa'fu tasoo múk.»[☆]

⁷ Kon d'ú bii d'ú gëmindá, wa erindúu cée', wayee bii gëmmbiidá, ba ínohat an:
«Atohaa tawahohcaa jafeedá
wë'í méeñjoh ki'en atoh-koñii tawahii»[☆].

⁸ «Wa enin ban atohii këfítii buwii,
wii búukí'baadá.»[☆]

Wa këfítinba ndaga ba tookkii kigëm Wo'eenii Kooh, ee iñaama yë'í sekeeba.

⁹ Wayee d'ú, d'ú en heetii Kooh tanukda ya tuminndúu bisarahoh na bibuu'. D'ú en heetii wisela'í'wii, heetii ya heeli' hafcída, doonaa d'ú yéegaloh tumeencii ciyaakcii[☆].
Ya bewohhúu ga ñúusii, haydohharúu ga lee'laatii neβ kiniirukda.

¹⁰ Kudewaa, d'ú enéeríi heetii Kooh wayee diimada d'ú enin heetiigari. Kudewaa d'ú laaséeríi ga yërmaandii Kooh wayee diimada d'ú laasin gawa.

Kipes fodii súruga Kooh

¹¹ D'ú bii mi keeñukinda, d'ú man na buwaa kooroh ëldúna hen rek, fodii bisagac, kërí tah mi daassúu ga iñii yii: Abukat ga neblaat-kumuuncii heñohi fít bo'dá.

¹² Badukeenumgarúu ga d'uuy yiifa'cumda enat wimó'í'. En d'anaa, luu ba pokdeerúu ki'en bitumoh-kofeel, ba hotan tumeenciigarúu cijóff'cii, ee ba ndami Kooh bëríinaa yaama baawanbaadá.

¹³ Béeb nguu' waa bo'-súusúus mín tuuki' ga ëldúna, kelohdatwa ndaga Ha'mudii: ennda buurii hanoh béeb buu'cii d'ookda,

¹⁴ ennda ban gúwernëe'ciigari ya wos kiko' tumoh-kofeelcii na kikañ buwii tumi yijóff'í'dá.

¹⁵ En ki'ena, iñii Kooh waa'dá wë'í en an: d'ú tum iña jofin. En d'anaa d'ú lan túuwttii buwii laakoo hel, ínohsoo darada.

¹⁶ Bayat badukeen buwaa laak hafba, ee kaa tumat iñaama úuf kikún tumeen cibóní'. Namat ki'en bisúruga Kooh.

¹⁷ Erat buwii béebba cée', waarat mbok-kerceencii, niikat Kooh ee d'ú e' buurii cée'.

Súruga na ha'mudaagari

¹⁸ D'ú súruncii, kelohdat ha'munciigarúu, d'ú e'ba cée' wimë'tí' sëk. Hanat ki'eem rek ga ha'muncii bijóff'í'bii wala bii d'úkohsi narúu hendá, wayee bi ga sah bii tamohinda.

¹⁹ Kayoh, kikooruk coonucaa d'ú tíku ga iña enndii waas ndaga kitaabuk Kooh, ínohat an Kooh ga kijofkaagari onndúuka kimín.

²⁰ En ki'ena, ndamii wiida wë'í laak ga kikooruk doo'caa d'ú feekuca ndaga lak d'ú tum iña joffii? Wayee binaa d'ú took kikooruk coonu ndaga kitum iña jofinaa, ínohat an Kooh ga kijofkaagari yë'í onndúu kimín iñaama.

²¹ Iñaama yë'í Kooh bayohhúu. Kiristaanii ban sodin ndaga baakaa'ciigaruu, ee fodaama ya teewinndúu waas waa d'ú kooran, doonaa d'ú taabuk kotcaagari.

²² Ya mosoo kitum baakaa' wínoo ee saboh fiinoo mosoo kimeyoh kúuwci.

²³ Ya basuunun, ya mossii kitaas na basee.

Ya tíkuunun coonu, ya mossii kidíguk ken ki'ëldúk,
wayee ya díjkaanohee hafci ga yah yii bay atti'ii wijúwí'wiida.

²⁴ Ya koorukka baakaa'ciigaruu ga faanci, ya bayyaca,

[☆] 2:6 2: 6 Malkat Ísayíi 28: 16. [☆] 2:7 2: 7 Malkat Kañcaa 118: 22. [☆] 2:8 2: 8 Malkat Ísayíi 8: 14. [☆] 2:9 2: 9 Malkat Eksoot 19: 5; Ísayíi 43: 20.

ya ga kihafci ga wii ya kaan ga kuraanaada.
En d'anaa baakaa' mínsisoo yen garuu ee d'ú aas ga kipeskii kijúwí'kii.
Dú wékírohu kon ga gaañcaagari.

²⁵ En ki'ena, kudewaa d'ú madee na baalcaa múuy hen, wayee diimada, d'ú bii éewrukka ga nírohii watuki fítciigarúuda.

3

Beti na yaalci

¹ Dú ñan, beticii, kelohdat yaalciigarúu. En d'anaa, laak gaba yaa gëmbbii Wo'eenii Koohaa, daa d'ú manda mínba ki'ek ga ngëmii. Iñaama soolukanndii kiwo':

² Ña malakan rek ga ñadukeenaagarúu, daa d'ú hín kiset keeñ ee d'ú erinba cée'da.

³ Kaa heelat rek kimo' ga fooh: ennda kidúguk bi jek, kipokuk ceen-wúrúus na ki'ekuk kúlti cimóri'.

⁴ Wayee heelat kimo'kaa en ga d'uuy keeñ, yasukohooda: ennda kilewet na kiyewin jam. Kimo'kaa kaama kéri laak solu ga fíkii Kooh.

⁵ En ki'ena, beticaa waama bisela'í'baa tíksee yaakaa'ba ga Kooh ee tookdusee biyaalbaada, iñaama yéri enee kimo'kaagaba.

⁶ Madee fodaama ga Saaraa. Ya kelohdee Abaraham hen bi, ya ñayeeri Ha'mudaagari. Dú ñan, binaa d'ú tum iña jofin ee taambbii na kiniik daranaa, iñaama hay kiteewoh an d'ú tucaasamun Saaraa.

⁷ Dú yaalcii ñan, ñaa en béeb ga kipeskaagari na betici, ya jomin kifoñ hel ga an ya hínndii nari dooli. Eratba cée' wimëti' ndaga ña hay narúu kibok kilam kipeskaa kukayohkaa Kooh onndúuda. En d'anaa dara honohoorúu kíkimi Kooh bi jof.

Kitook kisodalu ga kitum iña jofin

⁸ Iñii méeñjohda wëri en béebpúu, bokat halaat, d'ú bok keeñ wínoo. Waarohat ga díkaantirúu fodii buwaa ñëri bokoh; ñaa en béeb laakat yërmaandi ga mooroomci ee ñaa en béeb yóoski' hafci.

⁹ Kaa íkat mesiklaat ga mesiklaat ee kaa taasat basee ga basee; namatti kíkimi', Kooh barkeelli. Kooh ñayohhúu ga hafci iñaama, kibarkeellúu.

¹⁰ En ki'ena, bídu ga këyítfaa an:
«Béeb ñaa waa' kinebluk ga ëldúna ee kipesci newaa,
ya abat kúuwkaagari ga yibóni',
ee perempaagari hanat kiwo' saboh.

¹¹ Ya úsaayat yibóni' ee ya tumi yijófi',
ya heelat jam ee ya taabukiwa.

¹² Ya ínohat an Ha'mudii yii yíppa hasciigari ga ñuwii bijúwí'ñii ee ya yii déekka nofiigari ga iñii ña kímiriida.

Wayee ñuwii tumi iña boninda, Ha'mudii súugúrukinba.»*

Yaakaa' ga d'uuy kihatalu ga kipes

¹³ Ee sah, bii yiida tumanndúu iña mesikin binaa d'ú kaantukoh ga kitum yijófiraa?

¹⁴ Luu enee an d'ú jom kikoork iña meskin ndaga kitum iña júwin, ínohat an d'ú yewinin múu'. Kaa niikat ñuwii ga dara ee ñan ken hanat kihícoh hellúu.

¹⁵ Tookat ga keeñjúu an Kiristaanii sela'in, ee ya hañci doñ ya en Ha'mudiigarúu. Tuukat tek ga kitaas béeb ñaa meekisanndúu iñii tah yaakaarii d'ú laakda.

¹⁶ Ee nak taabat ga na teey, d'ú on béeb cée', ee d'ú dëli' hellúu. En d'anaa ñuwii pokdirúu kiwo' ndaga kipeskiigarúu kijúwí'kii ga Kiristaaniida kaci'u ga iñcii ña pokdirúuda.

* 3:12 3: 12 Mëdírohat na Kañcaa 34: 13-17.

¹⁷ En ki'ena, kikooruk mesiklaat ndaga kitum yijófi', en ga iña KooH waaraa, kéri gën kikooruk mesiklaat ga kitum yibóni'.

¹⁸ Kiristaanii ga kihafci koorin ga mesiklaat waas kínoo ndaga baakaa'cii buwii. Ya yii ya en bo' yijúwí' dfa, ya kaannda kimúsal buwii júwussiida doonaa ya haydohba ga KooH. Ya apussa, faan bo'-súusúusfaagari kaannda, wayee Helii yisela'í'yii onndari kipesis.

¹⁹ Koorohee ga Heliima, ya ka'ta ga helcaa təcuk ga bu-baamda kiyéegalba iña laakda*.

²⁰ Helcaama céri en cii sagee kikelohi' KooH, ga jamaanaa músúmaa miyewinmaa KooH toweeda. Wiima lak KooH yii múuñ rek, hídoH ga wahtaa Nowee enee na kihéwi' gaal-giiyaa wiyaakwaada. 'Bibo' bijutuut béri múcee ga músúmaama, ee enee bo' biyitnabaahay.

²¹ Iñaama yéri mandarga bétisii dú bétisi'u ga músú wati, onndúu kimúcdfa. Bétisi' nak, enndii kinís iña líib ga faan, wayee nam ki'en kitaas KooH na hel widélí'. Ee wa músalinndúu kooroh ga kimílískaa Yéesu ga buwaa kaaninda,

²² yii lap dook asamaan, hanohha yah-ñaabaa KooHda. Malaakacii, iñcii en na kinguuruk ga dook buwiida na iñcii laakin dooli ee hotukooda, kelohdindi.

4

Kigúroh na baakaa'

¹ Kon nak, waa Kiristaanii dayeera mesiklaat ga faanfaagari, dú ban, bewat helaa Kiristaa waama, dú tumwa ganaay. En ki'ena, baa day mesiklaat ga faanfaagari gúrohin na baakaa'.

² Kon, aboh diima den, iñii tes ga kipessúu ga éldúnada hanat ki'en ga iña neB bo'-súusúus wayee enat ga iña KooH waa'.

³ En ki'ena, dooyin sék ga dii dú pesee kudewaa ga iña neB yiifa'ciida: dú enee ga kifaanuk na baa en béeb, kidfiibuk iña en yuu mooroomfu, kilaal kihépi', kihíp look ga kiñam na ki'an, ki'aamuk koof ki'araamí'.

⁴ Diimada, yiifa'cii lëyuunun ga dii dú taabissii naba ga kipeskiigaba kibóni'kii kiima barinda. Kéri tah ba bii bassúu.

⁵ Ba hay kituuk bes kitaas ga fíkií bii tuuk ga ki'atti buwii en na kipes na buwii kaaninda.

⁶ En ki'ena, iñaama tah Hewhewii winéwi'wii yéegalohussa ban ga buwii diima den kaanuununda. Fodaama, luu enee an ba atti'uunun kikaan ga faancaagaba fodii béeb buwii, ga fitcaagaba ba bii pes fodii KooH.

Ki'amdoh mooroomfu ga iña KooH onndaa

⁷ Iña enin tooH, jamaanaa wa lehandfa deeyin. Kon taabat na hel na kiwiisoh, en danaa dú mín kikiim KooH.

⁸ Balaa daranaa, waarohat ga díkaantirúu kiwaaroh kiwóori' ndaga kiwaaroh kúnin baakaa'caa leehoo.

⁹ Baa en béeb tookat mooroomci ga kaanci ee hanat kitaam na kicapatuk.

¹⁰ Baa en béeb garúu laakin iña KooH onndi. Ya bewat iña ya onuda, ya amdoh buwaa bínoo ga, fodii buwaa tuukuk lëgëy. Fodaama, ba tuukuk dijófi' béeb iñcii cinéwi'cii KooH onohda.

¹¹ Bo' en na kijangataa, ya wo'at iñii KooH wo'da. Baa en na ki'amdoh ga lëgëyiinaa, amdohat na doolii KooH onndida. En danaa, KooH eru ndam ga iña en tooH, kooroh ga Yéesu Kiristaa yii laak ndam na dooli bi taa'da. Aameen!

Buwii hatalu ga kipesba ndaga Kiristaada

* 3:19 3: 19 Lëgísoh ciliis wo' «ya ka'ta ga fitcaa buwaa kaaninda... »

12 Dú bii mi keeñukinda, kaa lëyat ga mesiklaatcii citamohí'cii dallúudfa en fan enndii waas.

13 Namat kinefluk hen, ndaga d'ú beb bakkúu ga coonucii Kiristaa daydfa, doonaa bërínaa ya feeñukan ga ndamaagarídfa, keeñjúu soos seb.

14 Dú yewinin múu', binaa d'ú basu ndaga teekii Kiristaaniinaa, ndaga lak Helii Kooh líif na ndamdfa wii dëkka ga d'uuycúu.

15 Binaa laak garúu yaa tíku coonunaa, hanat ki'en an lak ya ap bo', wala ya lok hen, wala ya tum kofeel, wala an ya aas ga iñaa enndii waasci.

16 Wayee en an ki'en kerceen kërí tah bo' tíku coonunaa, ya hanat kilaak kaci ga iñaama. Ya namat kay kigërëm Kooh daa ya bay teekii kerceenda.

17 Wahtii ki'attikii le'in, ee wa dewoh ga buwii en buu Koohdfa. En lak wa daloh garuunaa, kon buwii sagu kigëm ga Hewhewii winéwí'wii Koohdfa, ba yah na kiméeñjoh?

18 Fodaa këyítfaa wo'dfa: «En lak kimúc bo' yijúwí' kërí yoobpiinaa, kon baa tumi baakaa', faali'ii Koohdfa, ya aaw na?»[☆]

19 Fodaama, buwii dayu mesiklaat ndaga kitaabuk iñaa Kooh waa'dfa, ba lísat kitum iñaa jofin. Ba ayat kipesba tooh ga yii sakba ee tumi iñaa ya díghdfa.

5

Nírohccii yopii Kooh

1 Diimadfa nak, mi daas buwii ga d'uuycúu en biyaak ga jaangiídfa. Mi yaak ga jaangii fodii gaba. Mi seedi'in coonucua Kiristaa dayeedfa ee mi laakin bak ga ndamaa yah kihotukdfa.

2 Níirat yopii Kooh díñkaanndúudfa ee d'ú toputu'íba. Ee hanat ki'en an d'ú gítínu ga hen wayee enat ga iñaa newinndúu fodaa Kooh waa'kada. Hanat ki'en an kiwaa' hëelís ekkúu ga, wayee enat an d'ú gëm lëgëyaama hen.

3 Kaa heelat kilaak dooli ga dook buwii Kooh tík ga yahhúudfa, namat ki'en buwaa yopii Kooh malakan gaba.

4 Ee binaa yii kuliyuk ga tooh nírohcciídfa feeñukaa, d'ú hay kilaas ndamii fodii baanu-buu', waa fúrí'anndii.

5 Ee ban, d'ú oomaacii, kelohdat buwii en yaak ga jaangiídfa. Ee béeb buwum, yaa en béeb yóoskírat hafci ga fíkí mooroomci ee ekukat iñaama fodii kúltí ndaga bídu ga Këyítfaa an: «Kooh kaalin buwaa bëwí' haffbada, wayee buwaa yóoskí' haffbada, ya teewinba kijofkaagari[☆]».

6 Kon yóoskírat haffúu ga fíldoo yahii Kooh wilëekí'-dooliwii. En danaa, ya bëwí'túu ga wahtaa ya amdfa.

7 Këlëembískat tooh iñaa bítinndúu ga dookci ndaga yërí toputu'irúu.

8 Wíisohat ee d'ú watuki! Yii heñohirúudfa, Seytaanii, yii yoot en fan gayindifaa en na kimbëmbuk kiheel baa ya seelsohan.

9 Abat bi yëgís ga ngëmiigarúu, d'ú tēhhi tēc, ee d'ú ínoh an mbok-kerceenciigarúu tasaarukoh ga ëldúna toohdfa, coonucua man da cërí ba day ban.

10 Dú hay kibaat kiday coonu jutuut, wayee Kooh ga kijofkaagari kiyaakkaa, hayyúu kibëwírís, ya onndúu kiyëgís gík, ya baattúu dooli bi dara mínoorúu kiyëngël. Ya bayinndúu kibok ga ndamiigari leehoo taa', ndaga dii d'ú enin wínoo na Kiristaada.

11 Ya yërí laak kimín bi taa'. Aameen!

Taṅkoh

[☆] 4:18 4: 18 Mëdírohat na Liiwuk 11: 31. [☆] 5:5 5: 5 Malkat Liiwuk 3: 34.

¹² Sílwee, ee ya en garoo mbok-kerceenaa mi óolukin, yërí amfohhoo bi mi mínndarúu kibín këyítíi fii. Mi bínndúu kidaassúu na kiseedi''úu kijofkii kiwóorí'kii meyoh ga Koohda. Abat ga iñaama bi yëgís.

¹³ Bu-jaangii ga Babíloon* Kooh fal fodii garúudfa, bii këñí'túu ga. Marka yii mi aboh fodii kowu ga ngëmiidfa, yii këñí'túu ga ban.

¹⁴ Baa en béeb míginohat na mooroomci haf, kifuunndi fodii buwaa bokoh. Jam taabat narúu béebpúu, dú bii dú en wíinoo na Kiristaaniidfa.

* 5:13 5: 13 Pee', ga teekaa Babíloon, mínin ki'en, wo' dëkaa Room

Këyítfii fukanakfii Pee' bínfa Wo'eencii lëgis Këyítfiida

Këyítfii fii fëri en fukanakfii Pee' bínfa. Jom ki'en an ya bínfa ga béeb kerceenoo kerceen (1: 1). Laakkii ken baa wo' an kerceencaa ya bídee këyítfaa debda bëri ya bídis fii, ee wóo'tii ken an këyítcii kanakcii cii doŋ cëri ya bín. Ya wo' rek an këyítfii fii fëri en fukanakfii ya bínfa (3: 1).

Pee' wo' an laakin buwaa kari ga kerceencaa, ba jangati ga duuyba iñcaa taabohhii na Hewhewii winéwí'wii ba yéegalee buwaamada. Jëgírohcaama taabuk neblaat-kumuunba doŋ ee ba wo'i an Yéesu hayisanndii.

Pee' wo' ban an kipes kerceen jom kitaam ga iñaa neŋ Kooh. Iñaama yëri Yéesu jëgíree buwaa taabukeeri ga wii ya en ga ëldúnada, ee iñaama yëri baa en béeb jom kitum ga helci.

Këyítfii fukanakfii Pee' bínfa tíidoh anee:

- 1 - Këñdoh (1: 1-2)
- 2 - Iñii Kooh bayoh buwii ga hafcida (1: 3-15)
- 3 - Wo'een sëlđiiga-Koohcaa ga loo Yéesuda kayoh (1: 16-21)
- 4 - Buwaa jëgíroh sabohda na iñcaa sekba gada (2: 1-22)
- 5 - Kihayiskii Ha'mudii dígohuda (3: 1-18)

Këñdoh

¹ Mi Simon-Pee', súrgii na apotaarii Yéesu Kiristaa, mi yëri bínndúu këyítfii fii, dú bii, dú laakin ngëm ga Koohyiigaruu, Yéesu Músalkaatiigaruu fodii dí gëm garida. Ee iñaama, ya yëri onnduuka ga kijúbkiigari.

² Waa dú ínohin Kooh, ya na Yéesu Kiristaa, Ha'mudiigaruu, mi yii kíim ba barkeellúu bi dooy, ba onndúu jam wiyewin.

Iñii Kooh bayoh buwii ga hafcida

³ En ki'ena, Kooh, ga doolaa ya bayda oninnduu tóoh iñaa dú laak sooli ga kipes, ee dú am gari, ndaga dú ínohin yii bayyuu ga ndamaagari na kijofkaagarida.

⁴ Fodaama, Kooh oninnduu kilaas ga iñcii ciwóorí'cii ee wëñ kiyak ya dígeeruuda. En dānaa, kooroh gacanaa dú rëc ga neblaat-kumuuncii posoni kipeskii buwii ga ëldúnada, dú beb badukeenaa Kooh.

⁵ Kon ga iñaama, tumat iñaa dú mín tóoh, ngëmiigarúu taam na badukeen wijófi', ee badukeeniigarúu wijófi'wii wii taabat na ki'ínoh.

⁶ Ki'ínohkiigarúu taabat na kimín ki'abuk, kimín ki'abukkiigarúu taabat na kiguu'guuluk, kiguu'guulukkiigarúu taabat na ki'am ga Kooh.

⁷ Ki'am ga Koohyiigarúu taabat na kifiliimunoh ga díkaantirúu ee kifiliimunohkiigarúu taabat na kiwaaroh.

⁸ En ki'ena, binaa dú bay iñcii ciima ga keeñjúu ee ca yewin garúunaa, ca hay kitah ki'ínohkiigarúu na Yéesu Kiristaa, Ha'mudiigaruu hay kibaat kilaak jeriñ ee lím yen.

⁹ Wayee baa bayyii iñcaama ga keeñci man na búumí', ya hotoo di'úsaayí'. Ya alin an ya sétíruunun ga baakaa'caa ya tumee kudewaada.

¹⁰ Këri tah mbok-kerceencii, guu'guulukat, dú am faali' ga bayii Kooh bayyúu ga hafcida na tanukii ya tanukkúuda. Binaa dú tum iñaamanaa, dú keenoo múk ga yibóní'.

¹¹ Ee iñaama yëri onanndúu kilégísdú bi aŋ hal ga nguuraa leehoo taa'da, wii Yéesu Kiristaa, Ha'mudiigaruu ee en Músalkaatiigaruu'da.

¹² Këri tah, mi jominndúu kiníindísi iñcuma besaa en tooh, luu enee an d'ú inohinndi ee d'ú abin bi yégísin ga kayohfii d'ú wo'uda.

¹³ Kon waa mi yii lís ki'en ga ëldúna, mi abin an júwin mi níindísirúu iñcaama, d'ú lík helciigarúu ga.

¹⁴ En ki'ena, fodii dii Yéesu Kiristaa, Ha'mudiigaruu inohlukohhookada, diimanaa kipessoo leeh ga ëldúna.

¹⁵ Mi hay kitum nak iña mi mín tooh bi d'ú níindísuk iñcuma wahtaa en béeb, binaa mi kaanaa.

Wo'een seldiiga-Koohcaa ga loo Yeesuda kayoh

¹⁶ En ki'ena, dí ayukkii ga liif, caa halaatu hen bi jekin, ki'inohlukohhúu kihayiskii Yéesu Kiristaa, Ha'mudiigaruu liif na ndamda, wayee dí nam kihot na hasciigari kiyakkaagari.

¹⁷ En ki'ena, Kooh, Paamudii erinndi cée' na ndam, ee Kooh ga ndamaagari wiyaakwa wo''a gari an: «Bii yii yëri en kowukiigoo mi keeñukda, keeñjoo soosin gari!»*.

¹⁸ Dí ga kihaffii, dí kelohha koonakaa kaama meyohee asamaanda, lakanaa dí baa nari ga dook janjagaa wisela'í'waa.†

¹⁹ Ga iñaama dí wëñin ki'ayuk bi yégísin ga iñcii seldiiga-Koohcaa wo'eeda. Ee d'ú foñ hel bi jof gacanaa, d'ú tumin iña jof, ndaga wo'eenciima man na lampu, waa en na kiniit ga dekataa ñúusin bi ga daa Kooh wiisan. Lee'laatii Kiristaa melic fodaama ga keeñciigarúu fodii olii meyi na kím lée'dí ëldúnada.

²⁰ Balaa daranaa, inohat iñii yii dijófi' an, ken mínoo na kihafci kilógísoh wo'een seldiiga-Koohcii ga Këyítfaada.

²¹ En ki'ena, wo'een seldiiga-Kooh wínoo meyohhii ga iña bo'-súusúus waa', wayee Helii yisela'í'yii yëri ëewdohi bo' ga iñaama, ya aawi kiwo' ga teekaa Kooh.

2

Buwii jégíroh sabohda na iñcii sekbada

¹ Kudewaa, laakeera ban ga heetaa Isarayeel buwaa tíkee hafba biseldiiga-Kooh ee lak saboh. Fodaama ban, hay kilaak ga duuyúu buwaa jégíroh saboh. Bi d'ú yéegaa, ba hay kijégíroh ga duuyúu waas ciliis caa enndii kayoh, caa ëewdohi bo' ga kisaŋku'. Ba hay kitaasuk teekii Ha'mudii laasbada, ee fodaama, ba hay kitík hafba kisaŋkuk ga gaaw gaaw.

² Bo' biyewin hayba kitaabuk ga kipeskaagaaba kisépi'í'kaa ba enukohda ee ba hay kitah buwii aaw kiñaawal waasii wukayohwii.

³ Buwaama hayyúu kidúku na wo'een, caa ba tokisoh kiwaa' kiñam hëelís garúu. Wayee Kooh tuukin tek ga ki'atti'ba kumëëñí'; ya neehhii ee ya nímbii, ya hayba kidúbí'.

⁴ Inohat an malaakacaa tooñsee Koohda, Kooh múuñí'tiiba. Ya jaffaba ga safara, ba bagussa ga ñúusaa kisek besaa buwii yah ki'atti'uda.

⁵ Buwaa kudewaa ensee ga ëldúnada, Kooh múuñí'tiiba ban. Ya tobpa músú miyewin maa onan buwaama faali'ussiirida, wayee ya sommaba Nowee, yaa nakee buwaa kipes ga yijúwí'da, ya na bo' biyitnabanak biliis.

⁶ Kooh atti'a ban teeraa Sodom na waa Gomoo', ca tékírussa na kiwii bi ennda wet. Ee fodaama, ya teewohha iñii yah kidal béeb buwii faali'ussiirida.

* **1:17 1: 17** Mëdírohat iña bídu ga Mëccëe 3: 17; 17: 5 † **1:18 1: 18** Janjagaama wëri en daa Yéesu enee na kikiim Kooh balaa soldaa'caa hayussi ki'amda. Jëmmaa Yéesu súpitukee daama ga fikii Pee' na Saŋ.

⁷ Ya sommba Loot, yaa enee bo' yijúwí' ee keeñci leehee hen tak ga tumeencaa cisépi'í'caa buwaa fibóní'baa enukohee ga jamaanaagarida.

⁸ Baa yijúwí' yaama dēkee nabaɗa, keeñaagari wijúwí'waa dēkee ga kileeh ndaga tumeencaa buwaa cibóní'caa ya hotee, ya kelohee wekoo, nohooda.

⁹ Kon iñaama teewohin an Ha'mudii ínohin daa ya tuman bi ya músal buwii am gari ga coonucii ba enukoheeda, na daa ya daakan buwii bisóotí'bi, ya tóróyí'ba bi ga béríinaa èldúna yah ki'atti'uda.

¹⁰ Ya wēñan kitóróhí' buwiima faali'ussiiri, taabuku rek iña neɓ kumuunba ee líibɗibaɗa. Ba niikoo dara ee ba yéegin hafba, ba kaañin sah kibas iñcii en ga asamaan laakin doolida.

¹¹ Wayee malaakacii wēñba dooli, mínndabaɗa, wo'soo ga iñcaama iña bonin ee en basee ga fikíi Ha'mudii.

¹² Buwaama nak madu na júu', ba laakoo hel ee ba baahkoh ki'abu, ba apu fodii júu'. Ba basi iña ba ínohoo ee ba apsan fodii júu'.

¹³ Yibóní'yii ba tumida yëri ba faysan. Iña neɓbaɗa wëri en kitaabuk neblaat-kumuunba na noh taɗ. Binaa ba bok narúu kanu kiñamaa, ba neɓluki hen ga sabohcaa ba wo'irúuda. Ba soofin ee ba apohin kaci.

¹⁴ Ba heeli kifaanuk na beticaa enndii buuba, ee ba kapoo ga kitum baakaa'. Ba abi ga fi'caagaɗa buwaa ngēmaagaba yégíssiida. Ba mín béeb ga kiheel hēelís: Kooh cojinba.

¹⁵ Ba dēegin waasii wijúwí'wii, ba múuyin, ba taabuk waasii Balam, kowu Boosoo'. Yaama, kiwaa' hēelís ekeeri ga kitum yibóní'.

¹⁶ Wayee ya tikussa ga waas ga waa ya saɗ kikelohi' Koohɗa. En ki'ena, baamaa mínoo kiɗaah, wo''a nari fodii bo'-súusúus, ee níssa sēldíga-Koohaama ga kidofkaa ya waaree kitumɗa.

¹⁷ Jégírohcaama madu na ne'caa síñin, ba man na húyaa uuris tas. Kooh faandínba dēkataa ba enan ga dūuy ñúusaa witëruuswaa.

¹⁸ En ki'ena, ba taabi ga na kijangat kiyaak, kaa laakoo haf, ee buwaa han kirëcohu ga buwaa múuyinda, ba teewiɗa neblaat-kumuuncaa apohin kacida, kinookba.

¹⁹ Ba dígi buwii kilaak hafba ee lak ba ga kihafba, ba biñaam badukeen cibóní', caa èewdohba ga kisaŋku'. En ki'ena, baa en béeb ñaam ga iña wēñji doolida.

²⁰ Buwii rëcuunun ga tumeencii cibóní'cii ga èldúna ndaga ba ínohin Yéesu Kiristaa, Ha'mudiigaruu, músalluuda, binaa ba íisis hafba ga yah buwaama jégírohi sabohɗa, bi ba búukisbanaa, ba keensisin kimma ga badukeenaa wēñ kiyiis waa ba enukohee kudewaada.

²¹ Iña gēnee gaɗa wëri en ki'ínohoo Waasii èewdoh bo' ga kitum yijúwí'ɗa, loo ki'ínohwa, lēehíraa ba súugúrukwa, ba foñ iñii Kooh nakba kitum ee ba yéegalununwada.

²² Iñii dalbaɗa teewohin kayohfii ga wo'eenii liiwuk an: «Baay boykisi kiñam cibotcaagari», ee «Mbaam lēhíri kibookunaa, bíraañuki ga duupuul».

3

Kihayiskii Ha'mudii dígohuɗa

¹ Dú bii mi keeñukɗa, këyítcii fii fëri en diima fukanakfii mi bínndúuda. Ga dūuy këyítcii kanakcii mi bínndúuda, mi níindíssúu iña dú jégíruunun, en danaa, mi yúun helciigarúu ga kilaak halaat ciléeri'.

² Níindísukat wo'eencaa sēldíga-Koohcaa bisela'í'baa wo'ee kudewaada, na ban iñii Ha'mudii, yii en Músalkaatii ebiloh kitum ee apotaa'caagarúu yéegalseerúuda.

³ Ínohat iñii yii paay: ga bescaa mēeñjohanda, hay kilaak buwaa taabuksan iña neɓ kumuunba rek, ba yensirukirúu,

⁴ Ɔa wo'i an: «Man Ha'mudaagarúu dígohee an ya hay kihayis! Haa ya da? Caasamuncaagaruu kaanuunun, ee bi wati, ińaa Kooh sakee  ld na, t oh l s  a.»

⁵ En ki'ena,  a aluk ińii yii tay: waama, Kooh, ga wo'eenci, sakka asamaanii na kakayfii. Ya m y 'ta kakayfii ga  uuy m s mii ya h g sohhaca ca kanak.

⁶ Fodaama  an, kooroh ga m s , m s maa miyewinmaa Kooh toweeda,  ld naanaama   b rusa.

⁷ Fodaama, Wo'eenii Kooh faanin asamaanii na kakayfii wati bi ga besaa  uwii waarusii Kooh yah ki'atti'u,  a   b rud . Besaa b r i, asamaanii na kakayfii hay kitékíru na kiwii.

⁸ D  bii mi keeńuk da, laakin enaama yíinoo yaa    jomoo ki'al: ga Ha'mudii, bes wíinoo man na tíkíis tij nni ee tíkíis tij nni man na bes wíinoo.

⁹ Luu enee an laakin  uwaa halaatu an y ehin, ińaa Ha'mudii d goh da, ya hayyi kitum ga besaa na wahtaa ya am da. Nam ki'en kay an ya m uńi't u hen ndaga ya waa'tii ken san u', wayee ya waa'    b m n kis p t  adukeen.

¹⁰ En ki'ena, besaa Ha'mudii yah kihayis da betan  uwii fodii lok. Besaa b r i, asamaanii hay ki'en mes, taam na y ng l wiyaaak.    b ińcii en ga asamaanda hay kitak, ca seey ee kakayfii na ińcii fa bay da hay kid m.

¹¹ Kon waa    inohin an    b hay kid biru fodaama,    jomin ki'inoh dij f ' daa kipeskiigar u jom kiman. D  jom kibay  adukeen wisela' ', waa teewoh an    am ga Kooh.

¹² D  jomin kisek besii Kooh haysanda,    gaawtuk wa le'. Besaama w r  asamaanii t k 'san na kiwii wa seey ee ińcii ga asamaanda hay kiseey ndaga tamohlaataa kiwiikaa.

¹³ Wayee Kooh d ngaruu asamaan wi'as na kakay fi'as:  ekatcaama ińaa j win doj tumsan da ee ińaama y r   u sek.

¹⁴ K r  tah,    bii mi keeńuk da, waa    bii sek besaama, tumat ińaa    m n t oh bi    set ga f k i Kooh,    laakoo ińaa  o' wo'an gar u yibóní', ee    en ga jam.

¹⁵ Ee inohat an Ha'mudiigaruu m uńi't u fodaamanaa, ya onnd u halaa    m cohan. Ińaama  an, Pool mbokiigaruu  u keeńuk da, ga kińaańkaa Kooh onndida, b dinnd uri.

¹⁶ Ga    b k y tcaa ya b n wo' ga loo ińumada, ya wo' fodaama. Laakin ga k y tcaa  ekatcaa yoobpii ki'inoh ee  uwii inohsoo dara, ee ng miigaba y g ssiida s p tsi ińaa ca wo' a hen fodaa  a tumika ga K y tcaa cisela' 'caa  iinoo. Fodaama nak,  a san u' haffa.

¹⁷ Kon    bii mi keeńuk da, waa    y egaluunun ińii yah kilaak da, watukat  uwii j wussii m uyuununda  a baydohh u ga kim uykiigaba. D  watuk  an kiy w ' yahh u ga y g sii    y g s ga ng miida.

¹⁸ Wayee namat ki'aaw f k i ga kikijofkii Y esu Kiristaa, Ha'mudiigaruu ee en M salkaatiigaruu teebp uda, ee    w ńiri ki'inoh. Ndam aawat gari wati, bi taa'. Aameen!

Këyítfii San deɓ kibínda Wo'eencii lëgis Këyítfiida

Këyítfii fii fëri San deɓ kibín. San yiima laakin këyít filiis faa ya bídee, ya béesti'ta ga d'uuygaanaa daa kipeskaa Yéesu madee ga ëldúnda. Fa wo'u: «Hewhewii winéwí'wii San bínɗa». Tikka ga, ya bínnda këyít kanak ciliis.

Waama laakee buwaa wo'ee buwaa saboh, an Yéesu Kiristaa yii tum hafci bo' hayya ëldúnda enndii kowu Kooh. Ba wo'ee buwaa ban an baa en béeb mínin kitum iña neɓpi, Kooh abohoori ka. Iñaama tah San bínnda kerceencaa këyít kiwo'ba baa en Yéesu kayoh-kayohɗa. Ya wo'aba ban iña aaw ga kipeskaa leehooɗa, na daa bo' jom kitum bi ya mín kilaas gakaɗa: béeb baa gëm ga Yéesu Kiristaanaa hay gaka kilaas.

Ya tikka ga an buwaa enat wínoo na Kooh ya na Yéesu Kowukiigari; ba waa' Kooh, ba waa' bimooroomba béebba. Binaa ba tum iñaamanaa, wóorin an ba hay kilaas kipeskaa leehooɗa.

Këyítfii San deɓ kibínda tíidoh anee:

- 1 - Wo'eenii Kooh onohi kipesɗa (1: 1-4)
- 2 - Kooh lee'laat kesi (1: 5-2: 6)
- 3 - Iñii nakohu kitumɗa (2: 7-17)
- 4 - Buwii sagoh na Kiristaaniida (2: 18-29)
- 5 - Buwii enu bitowu Koohɗa (3: 1-10)
- 6 - Waarohat ga díkaantiruu (3: 11-4: 21)
- 7 - Kigëm ga Yéesu haydohi kiwaaroh (5: 1-21)

Wo'eenii Kooh onohi kipesɗa

¹ Bii iñii mi bínndúu yii wo' ga loocida, enin lak ëldúna sakussii duum. Biima nak, dí kelohinndi ya wo', dí hotinndi na hassii, dí malaksukohinndi dijófi', dí le'in yahhii gari. Ya yëri en wo'eenii Kooh onohi kipesɗa.

² Kipeskii teewukohin, dí hotinka ee këri dí seedi'. Dí yéegallúu kipeskii leehoo taa'ɗa, kii enee kumëñi' ga yahaa Kooh Paamudii ee ka teewukohin garíɗa.

³ Iñii dí hotin ee dí kelohinɗa, yëri dí yéegallúu dú ban, doonaa, dú narii, du en wínoo, ee du béebpuu du bok ki'en wínoo na Kooh Paamudii, ya na Yéesu Kiristaa, Kowukiigari.

⁴ Dí bii bínndúu iñcuma doonaa du béebpuu keeñjuu soos bi mat.

Kooh lee'laat kesi

⁵ Iñii dí keloh ga Yéesu Kiristaa ee dí yéegallúuɗa yëri en an: Kooh, lee'laat kesi, laakoo dara iña ñúus gari.

⁶ Binaa du wo' an du enin wínoo na Kooh ee du tíidi ga ñúusiinaa, lak du wo''ii kayoh ee du taabukkii waasii kayohfii.

⁷ Wayee binaa du tíin ga lee'laatii fodii dii Kooh ga kihafci ya yii ga lee'laatiidanaa, lak du enin wínoo, ee ñifii Yéesu, Kowukiigari aamukɗa, hayyuu kisétí' ga baakaaraa en béeb.

⁸ Binaa du wo' an du laakoo baakaaraa, lak du dúk haffuu ee kayohfii gaa garuu.

⁹ Wayee binaa du took an du laakin baakaaraa, Kooh hayyuu kibayal, ya seti'tuu ga tooh iña du tum ee júbpii, ndaga ya júwin ee iña ya wo' tooh ya tummbi.

¹⁰ Binaa du wo' an du mosoo kitum baakaaraa, du tíkin Kooh baa wo'oo kayoh ee wo'eeniigari gaa garuu.

2

Kiristaanii yëri amdohiruu

¹ Oomaaciigoo, mi bínndúu iñcii cii doonaa d'ú tumoo baakaa'. Wayee laak garuu yaa tum baakaaraa, ínohat an d'ú laakin baa wo'dannduu ga fíkí Paamudii; Yéesu Kiristaa yëri, ee ya júwin.

² En ki'ena, ya ga kihafci yëri eroh kumuunkaagari sarah, doonaa baakaa'ciigaruu bayalu. Ee sah, eembii ga baakaa'ciiruu don, wayee bi ga cii bu-eldúna béebca.

³ Iñii teewannduu nak an d'ú ínohin Kiristaada, wëri en kitum iñcii ya nakohda.

⁴ Kon binaa bo' wo' an: «Mi ínohin Kiristaa» ee ya tumoo iñcii Kiristaa nakoh kitumdanaa, baama wo' saboh ee kayoh gaa gari.

⁵ Wayee baa tumi iñaa Kiristaa nakoh kayoh-kayohda, baama teewohin kiwaa'-KooH kimetí sèk ga keeñci. Fodaama kon d'ú mín ki'ínoh an d'ú bok nari ki'en wínoo.

⁶ Baa wo' an ya bokin ki'en wínoo na Kiristaanaa, ya jomin kidèk kitíin ga kotcaa Kiristaanii.

Iñii nakohu kitumda

⁷ Iñii mi bínndúu yii enndii enaama yi'as yaa nakohu kitum. En ki'ena, wa en iñaa maañin kinakohu kitum ee d'ú laasee ga, ga dalaaraa. Ee iñaa KooH nakohee kitum kuméeñí'da, wëri en wo'eenii d'ú maañ kikelohda.

⁸ Hoonohhii wa enin enaama wi'as, waa mi bínndúu. Wa enee kayoh ga kipeskaa Yéesu ee wa enin kayoh ga kipeskiigarúu. En ki'ena, ñúusii wii yah ee lee'laatii wukayohwii wii melic haat.

⁹ Baa wo' an ya yii ga lee'laatii ee ya waa'tii kihot ga mooroomci kerceen, ya lís ga ñúus.

¹⁰ Béeb baa waarin mooroomci, dèk ga lee'laat. Ee waa ya yii ga lee'laatii, laakoo dara iñaa búukanndi.

¹¹ Wayee baa waa'tii kihot ga mooroomci, ya ga ñúus. Ya tíin ga ñúus ee ya ínohoo daa ya yahda, ndaga ñúusaa kúnin hascaagari.

¹² D'ú oomaaciigoo, mi bínndúu an, kooroh ga teekii Yéesu Kiristaa, KooH bayalinndúu baakaa'ciigarúu.

¹³ D'ú paamuncum, mi bínndúu an, d'ú ínohin baa enee ga, aboh ga dalaaraa bi ga watída. D'ú wahambaanicum, mi bínndúu an, d'ú búukin Seytaani.

¹⁴ Mi bídinndúu, d'ú oomaaciigoo: d'ú ínohin KooH Paamudii. Mi bídinndúu, d'ú paamuncii: d'ú ínohin baa enee ga, aboh ga dalaaraa bi ga watída. Mi bídinndúu, d'ú wahambaanicii: d'ú yègísín, wo'eenii KooH wii dèkka ga keeñciigarúu ee d'ú búukin Seytaani.

¹⁵ Kaa keeñukat èldúna ee kaa keeñukat ban iñcii en gada. Baa keeñuk èldúna, mínoo kikeeñuk KooH, Paamudii.

¹⁶ En ki'ena, iñcii ga èldúnada: ennda neblaak-kumuun, kidíibuk kilaak béeb iñaa fu hot, na kiyak-yakduk ndaga alal. Iñcuma meyohhii ga KooH, Paamudii, wayee ca meyoh èldúna.

¹⁷ Ee ínohat an èldúna na béeb iñcii buwii díibuki kilaak gada, hay kipaaf, wayee baa tumi iñcii KooH waa'da, hay kipes bi taa'.

Buwii sagoh na Kiristaaniida

¹⁸ Oomaaciigoo, wahtii méeñjohda le'in. D'ú kelohin an baa heñoh Kiristaaniida hay kihay. Ee diima den bo' biyewin, baa en na kiheñoh Kiristaanii, hayuunun. Kon d'ú ínohin an d'ú bii ga bescii méeñjohda.

¹⁹ Buwiima nak heñoh Kiristaaniida meyohu ga d'uuycuu, Wayee ba bokéeríi garuu. Ba bokee garuunaa, eneena ba tesan naru. Wayee ba foñinnduu doonaa ba hotuk fan an béebba ba bokéeríi garuu.

²⁰ Dú nak, bii yisela'í'yii sorinndúu heliigari. Ee fodaama d'ú béébpúu d'ú ínohin kayohfii.

²¹ Mi bínndúunaa enndii an d'ú ínohoo kayohfii. En ki'ena, d'ú ínohinfa, ee ban d'ú ínohin an saboh meyhoo ga kayoh.

²² Kon bii yiida en yii wo'oo kayohda? Baa wedi' an Yéesu y'eri en Kiristaaniida, y'eri. En ki'ena, baama y'eri en baa heñoh Kiristaaniida ee y'eri saŋ kitook Paamudii na Kowukii.

²³ Béeb baa saŋ an Yéesu y'eri en Kowukii Kooaha, mínoo kilaak Kooh fodii paamun. Ee baa took an Yéesu y'eri en Kowukii Kooaha, laakin Kooh fodii Paamun.

²⁴ Dú nak, iñaa d'ú jégí'see kudewaa ga dalaaraa, d'ú te'arida, d'ekat ga keeñciigarúu. Iñaa d'ú jégí'see kudewaa ga dalaaraada binaa d'ek ga keeñciigarúunaa, d'ú hay kid'ek ki'en wínoo na Kowukii na Paamudii ban.

²⁵ Ee iñii yii y'eri Kiristaanii dígeeruu. Ya dígeeruu kipeskaa leehoo taa'da.

²⁶ Kon iñuma y'eri mi waareerúu kibín, aaw ga loo buwum hellúu kimúuyi'da.

²⁷ Dú nak, Kiristaanii sorin heliigari garúu. Ee waa Heliigari wii d'ekka ga d'uuycúu, d'ú soolukissii bo' yiliis jégí'túu. En ki'ena, Helii yisela'í'yii ya so' garúuda, jégírinndúu iñaa en béeb ee iñii ya jégí'túuda kayoh, enndii saboh. K'eri tah, taabukat iñii Helii yisela'í'yii jégírohda ee d'ú d'ek ki'en wínoo na Kiristaanii.

²⁸ Kon nak oomaaciigoo, d'ekat ki'en wínoo na Kiristaanii, en danaa, binaa ya haysisaa, helluu mín kidal ee d'ú kaci'oo bi d'ú híil ga fikíci.

²⁹ Waa d'ú ínohin an Kiristaanii júwin, kon tookat an baa tumin iñaa júwin tóoh kowu Kooh.

3

Buwii enu bitowu Koohda

¹ Kon malkat ga dii Paamudii hínnduu kiwaa'da bi ya wo' an d'ú bitowucida. Ee sah d'ú bitowuci. Iñii tah bu-eldúna ínohsooruuda w'eri en ga dii ba ínohoo Paamudiida.

² Mbokciigoo mi keeñkinda, diima den d'ú bitowu Kooh ee daa d'ú yah kimanda teewohussii bi lee' duum. Du ínohin nak an binaa Kiristaanii teewukohis garuunaa, d'ú madan nari ee d'ú hotanndi ga daa ya man den'da.

³ Béeb baa laak yaakaaraama ga Kiristaaniinaa, hay kis'etí' hafci foda daa ya ga kihafci, ya setinda.

⁴ Béeb baa d'ek ga kitum baakaa', lak ya d'eejin Waas-Kooh, ndaga baakaa' w'eri en kideen Waas-Kooh.

⁵ Dú ínohin an Yéesu Kiristaa hayin 'eldúna kinís baakaa'cii ga buwii ee ya ga kihafci ya laakoo baakaa'.

⁶ Baa en nari wínoonaa d'ekoo ga kitum baakaa'. Baa d'ek ga kitum baakaa' nak hottii Yéesu Kiristaa ee mossiri ki'ínoh.

⁷ Oomaaciigoo, ken hanattúu kidúk. Baa d'ek ga kitum yijúwí', júwin fodii dii Yéesu Kiristaa júbda.

⁸ Baa d'ek ga kitum baakaa' nak, yuu Seytaani. En ki'ena, Seytaani, ga dalaaraa bi ga wati, d'ek ga kitum baakaa'. Iñaama tah Kowukii Kooh hayin 'eldúna kidúbí' iñcii Seytaani l'egéyda.

⁹ Béeb baa en kowu Kooh, d'ekoo ga kitum baakaa', ndaga iñaa Kooh sok garida w'eri paal gari. Ya mínoo kid'ek ga kitum baakaa', ndaga ya kowu Kooh.

¹⁰ Bo' ínohsohan towutii Kooh na towutii Seytaani ga iñii yii: baa tumoo iñaa júwin ee waa'tii mooroomci kerceen enndii yuu Kooh.

Waarohat ga díkaantiruu

¹¹ En ki'ena, aboh ga dalaaraa bi wati, wo'eeniwwii w'eri d'ú wo'u: Du waarohat ga díkaantiruu.

¹² Du hanat kiman na Kayeen. Ya taabee na Seytaani bi faf ya appa këmëenjkíci. Ya ga kihafci tumeencaagari enee cibóní', ee caa këmëenjkíci enee cijúwí'. Kërí tah ya appari.

¹³ Dú mbok-kerceencii, binaa bu-ëldúna sagussúunaa, iñaama hanattúu kijaahal.

¹⁴ Du ínohin an dū múcin ga kikaan, dū laasin ga kipeskaa leehoo taa'da. Du ínohin gaka, waa dū waarin bimooroombúu. Baa waa'tii mooroomci, lís ga kikaankaa bi wati.

¹⁵ Béeb baa san mooroomci kerceenaa lak ya apoh-bo'. Dú ínohin an apoh-bo', kipeskaa leehoo taa'da dëkkii gari.

¹⁶ Dú ínohsohan kiwaaroh ga íñii yii: Kiristaa erohha kipeskaagari ndaga dū. Kon dū ban, dū jomin ki'eroh kipeskiigaruu ndaga bimooroombúu.

¹⁷ Binaa bo' yaa laakin alal dii ga ëldúna, ya hot mooroomci kerceen yaa laakoo ee soolukin dímal, ya tēc keeñci ga baamanaa, kon kiwaarohkaa Kooh nakohda ka hanoh gada ga keeñci?

¹⁸ Oomaaciigoo, kiwaarohkiigaruu hanat ki'eem ga wo'een don, ga túuwtii, wayee ka enat kayoh-kayohda taam na kitum.

Kowu Kooh niikoo

¹⁹ Íñii yii yërí onannduu ki'ínoh an dū bii ga kayohfii ee fodaama helluu hay kidal ga fikíi Kooh.

²⁰ Luu enee an helluu yabinnduu ga yen, dū míninwa kidélí ga Kooh, ya yii ya mín helluu fúuf ee ya ínohin toohda.

²¹ Kon dū bii mi keeñukinda, binaa helluu yammbiiruu ga daranaa, ínohat an helluu hay kidal ga fikíi Kooh.

²² Ee iña dū kíimmbi tooh, dū hayyi kilaas, ndaga dū bii taabuk iñcii ya nakohda, ee dū bii tum iñcii ya waa'da.

²³ Íñii yii yërí ya nakoh kitum: dū gëmat ga teekii Yéesu Kiristaa, Kowukiigari ee dū waaroh ga díkaantiruu fodaa ya nakkuukada.

²⁴ Baa taabuk iñcuma Kooh nakoh kitumdanaa, ya en wíinoo na Kooh ee Kooh dëk gari. Ee Helii yisela'í'yii ya onduuda hayyuu ki'on ki'ínoh an ya yii dëkka garuu.

4

Ki'ínohsoh Helii Kooh, wa, na helii Seytaani

¹ Dú mbokciigoo mi keeñukda, kaa gaawat kigëm béeb baa wo''úu an ya taam na Helii yisela'í'yii, wayee malaksukohatba hen paay bi dū ínoh ati helaa ba bayda meyoh ga Kooh ati na. Mi wo''úu iñuma ndaga laakin bifo' biyewin, ba tík hafba bisëldiiga-Kooh, ee enndii kayoh. Ba bii tasaarukohha ga ëldúna.

² Dú ínohsohan baa taam na Helii Kooh ga íñii yii: baa wo' fan an Yéesu Kiristaa hayin ëldúna ga faan bo'-súusúusaa, baama taam na Helii Kooh.

³ Wayee béeb baa tookkii an Yéesu hayin ëldúna ga faan bo'-súusúusaa, yaama bo' taambii na Helii Kooh, ya taam na helaa meyoh ga bii heñoh Kiristaaniida. Dú keloheera an ya hay kihay ëldúnada, ee sah (mi wo''úu man) ya hayin kumëeñí'.

⁴ Kon nak, dū oomaaciigoo, dū buu Kooh ee dū búukin buwaama tík hafba bisëldiiga-Kooh ee lak sabohda, ndaga Helii taam narúudá wërí wëñ dooli wii taam na buwii enu bu-ëldúnada.

⁵ Buwaama tíku hafba bisëldiiga-Koohda, ba bok ga ëldúna kërí tah ba wo'i wo'een ëldúna ee bu-ëldúna súkúrukíba.

⁶ Du nak, dū buu Kooh. Baa ínohin Kooh súkúrukinnduu, wayee baa enndii yuu Kooh súkúrukooruu. Fodaama, baa taam na Helii yukayohyii meyoh ga Koohda na baa taam na helii dúki buwiida, dū ínohsohanba ga iñaama.

Kooh liif na kiwaaroh

⁷ Mbokciigoo mi keeñukfa, fu waarohat ga dikaantiruu ndaga kiwaaroh meyoh ga Kooh, ee béeb baa waarin mooroomci, límuk ga Kooh ee ya ínohin Kooh ban.

⁸ Baa waa'tii mooroomci nak, ya ínohoo Kooh ndaga Kooh liif na kiwaaroh.

⁹ Kooh teebpuu an ya waarinnduu ga íñii yii: ya wosin Kowukiigari ya laak donfa ëldúna, doonaa ka onnduu kipes.

¹⁰ Kon, kiwaaroh kayoh-kayohfa kéri en ya? Enndii an fu béri waa' Kooh, wayee nam ki'en an Kooh yéri waa'tuu, ya wossa kowukaagari ëldúna, ka erohha kumuunkaagari, ka ennda sarahaa tumsi kibayaluk baakaa'fa, doonaa ka kinís baakaa'cumgaruu.

¹¹ Mbokciigoo mi keeñukfa, en lak Kooh ga kihafci yéri waa'tuu fodaamanaa, fu ga kihaffuu ban, fu jomin kiwaaroh ga dikaantiruu.

¹² Kooh nak, ken mosoori kihot. Wayee binaa fu waaroh ga dikaantiruunaa, ya hay kidék ga duuycuu ee kiwaarohkaa meyoh garífa hay kimat ga keeñciigaruu.

¹³ Íñii onannduu ki'ínoh an fu enin nari wíinoo ee ya enin naruu wíinoofa wéri en an ya oninnduu Heliigari yisela'íyii.

¹⁴ Dí nak, dí hotin ee dí bii seedi' an Kooh Paamudii wosin Kowukiigari ëldúna ka músal bu-ëldúna.

¹⁵ Béeb baa took kiwo' fañ an Yéesu yéri en Kowukii Koohaa, Kooh dëkin gari ee ya enin wíinoo na Kooh.

¹⁶ Du ga kihaffuu, fu ínohin dii Kooh hínnnduu kiwaa'fa, ee fu gëminka. Béeb baa dëk ga kiwaa' mooroomcinaa, ya enin wíinoo na Kooh ee Kooh enin wíinoo nari ban.

¹⁷ Du ínohsohan an kiwaaroh matin ga keeñciigaruu ga íñii yii: fu mēdí' kipeskiigaruu na kaa Yéesu. Fodaama helluu hay kidal ga bēriinaa Kooh yah ki'atti' bu-ëldúnafa.

¹⁸ Kiwaaroh, kiniik gaa ga duuyyaa, ee ka mat ga duuycuunaa ka kaal kiniik garuu. En ki'ena, bo' niik yena lak helci ka' ga doo'caa sekkífa. Kon bo' niikaa lak kiwaaroh mattii ga kipeskaagari.

¹⁹ Kooh ga kihafci yéri dēbpuu kiwaa', kéri tah fu waarinndi, ya na buwii enu buucífa.

²⁰ Binaa bo' wo' an: «Mi waarin Kooh», ee lak ya waa'tii kihot ga mooroomci kerceenaa, ya wo''ii kayoh. En ki'ena, baa waa'tii mooroomci, yii ya hotfa, mínan na kiwaa' Koohyii ya hottífa?

²¹ Kiristaanii ga kihafci nakkuu íñii yii: «Baa fu waarin Koohaa, waaraa mooroomfu ban.»

5

Kigëm ga Yéesu haydohi kiwaaroh

¹ Béeb baa fu gëm an Yéesu yéri en Kiristaaniinaa, fu kowu Kooh. Ee baa fu waa' Paamun béeb, fu waa' towutaa límukoh garífa ban.

² Binaa fu waa' Kooh, fu taabuk íñcii ya nakoh kitumfanaa, íñaama hayyuu kitah ki'ínoh an fu waarin towutiigari tíinootii ban.

³ Kiwaa' Kooh nak, kéri en kitaabuk íñii ya nakoh kitumfa. Ee íñcuma ya nakohfa, ca bítoo ga dookkuu.

⁴ En ki'ena, towutii Kooh laakuunun ndam ga dook ëldúna. Kigëm ga Yéesu kéri onnduu kilaak ndamaama ga ëldúna.

⁵ Kon bii yiida mín kilaak ndam ga dook ëldúna? Hanaa baa gëm an Yéesu yéri en Kowukii Kooh.

Íñcii tewoh an Yéesu Kowu Koohfa

⁶ Yéesu Kiristaa hayin ëldúna, ya koorohin ga kibëtísi'u ga músú, ee ya aamin ñífaagari ga wii ya kaandfa. Enndii músú doŋ wayee ga músú na ñíf. Helii yisela'í'yii seedi'in an iñaama kayoh ndaga Helii teewohi kayoh rek.

⁷ En ki'ena, ya laakin seedi baahay:

⁸ Helii yisela'í'yii, músúmaa, na ñífaa. Ee ba baahay, ba júwohin ga iñaama.

⁹ Binaa fiibo' seedi' yena, dū tookin iña ba wo'da. Seedi'aa Kooh nak wëri wëñ kibít ee iña ya seedi' yaamada, ya ëewdohwa ga Kowukaagari.

¹⁰ Fodaama, baa gëm ga Kowukii Kooh bayin seedaama ga keeñaagari, wayee baa gëmbii Kooh, ya tíkinndi baa wo'oo kayoh, waa ya gëmbii iñii Kooh seedi' ga Kowukiigari.

¹¹ Iñii yii yëri en iñii Kooh seedi'da: Ya oninnduu kipeskaa leehoo taa', ee kooroh ga Kowukiigari, dū laassa ga kipeskiima.

¹² Béeb baa enin wíinoo na Kowukii Kooh, laasin ga kipeskii, ee baa enndii wíinoo na Kowukii Kooh, laassii gaka.

Iñii onohi kipeskaa leehoo taa'da

¹³ Mi bínndúu iñcuma tóohca dū bii dū gëmin ga teekii Kowukii Koohda, doonaa dū ínoh an dū laasin ga kipeskaa leehoo taa'da.

¹⁴ Helluu nak dalin ga fíkíi Kooh ga iñii yii: binaa dū kíimmbi yen ee taam ga iña ya waa'danaa, ya hay kisúkúruk iña dū kíimmbida.

¹⁵ Ee waa dū ínohin an ya súkúrukinnduu, ga iña dū mínndi kíkíim béeb, dū ínohat ban an dū laasin ga iña dū kíimmbida.

¹⁶ Binaa bo' hot mbokci kerceen, yaa tum baakaa', waa ëewdohoori ga kikaan ya hégískoh na Kooh bi taaraa, ya kíimdfatti Kooh. Fodaama, Kooh hay ki'on baa yaama kipes. Iñii mi wo'da eem ga buwaa tumsi baakaa'caa ëewdohoo ba ga kikaanda. En ki'ena, laakin baakaa' waa ëewdohi bo' ga kikaan bi taa', wayee nak enndii baakaaraa manda tah mi nakkúu kíkíim Kooh.

¹⁷ Iñcii cibóní'cii dū tumida tóohca iñcii baakaa' ga fíkíi Kooh. Wayee nak, enndii an baakaa'cii tóoh ëewdohi bo' ga kikaan bi taa'.

¹⁸ Du ínohin an baa en kowu Kooh dëkoo ga kitum baakaa'. En ki'ena, Kowukii Kooh kërí watukiri ee sépí'í'-ga-nofii mínoo yen gari.

¹⁹ Du ínohin an dū buu Kooh, ee dū ínohin an sépí'í'-ga-nofii tíkin yah ga dook ëldúna tóoh.

²⁰ Du ínohin an Kowukii Kooh hayin ëldúna ee ya oninnduu hel ki'ínohsoh Koohyii yukayohyii. Du enin wíinoo na Koohyii yukayohyii ndaga dii dū enin wíinoo na Yéesu Kiristaa, Kowukiigari. Ya yëri en Koohyii yukayohyii, yëri en kipeskii leehoo taa'da.

²¹ Kon oomaaciigoo, watukat haffúu ga kijaamuk iñcaa enndii Kooh.

Këyítfii fukanakfii San bínfa Wo'eencii lëgis Këyítfiida

Këyítfii fukanakfii San bínfa fëri fii. Ya bínfa buwaa ya teek fodii «beti na towutaagari». Buwaama mínin ki'en bífo' baa ya d'aaak teekcaagaba. Mínin ki'en ban wo'een waa mandarga «Jaangaa na buwaa bok gada».

Ya wo''aba daa kerceencaa jom kiwaarohda, ya nakkaba ki'am bi yëgis ga ngëmaa na ban kiwatuk buwaa en na kijëgíroh iñaa taabohhii na Hewhewii winéwí'wii.

Këyítfii fukanakfii San bínfa tíдох anee:

1 - Këñdoh (1-3)

2 - Kayohfii na kiwaaroh yaa en béeb na mooroomci (4-11)

3 - Tanjoh (12-13)

Këñdoh

¹ Bii mi, yaakii ga jaangiida, ee mi bínndaa këyítfii fii, fu betifii* Kooh tanuk, yíppafada, fu na towutumgaraa mi keeñuk kayoh-kayohda. Enndii mi hanngoo don mi waa'túu, wayee ban béeb buwii ínoh kayohfiida waaruunundúu.

² Dí keeñukinndúu ndaga kayohfii dëk ga keeñciigaruu ee fa yah naruu ki'en bi taa'da.

³ Kooh, Paamudii na Yéesu Kiristaa Kowukii Paamudii, ba barkeelattuu, ba yërëmbuu, ba yóoski' jam garuu, fodaama du pes ga kayoh na kiwaaroh.

Iñii nakohu kitumda

⁴ Ga wii mi hot an ga towutumgaraa laakin taa taabuk kayohfii, fodii dii Paamudii nakkuukada, keeñjoo soossa ga lool.

⁵ Diima nak, fu betifii, mi dígallaa iñii yii: du waarohat ga díkaantiruu. En ki'ena, iñii mi dígallaa yii enndii enaama yi'as yaa nakohu, wayee en enaama ya du laasee ga dalaaraa.

⁶ Kiwaaroh keri en kipes ga iñaa Kooh nakoh. Ee iñii ya nakkúu, aboh ga dalaaraada, wëri en dú dëk ga kiwaaroh ga díkaantirúu.

⁷ Mi wo''úu iñuma, ndaga bo' biyewin tasaarukohuunun ga ëldúna, ee ba bii dúk buwii, ba sagin kitook an Yéesu Kiristaa hayin ëldúna kayoh-kayohda ga faan bo'-súusúus. Baa manda, yëri en dúkoh-bo'ii, yii heñoh Kiristaaniida.

⁸ Kon watukat haffúu dijófi', en d'anaa dú ñakoo neehalaa dú jom kilaas ga lëgyiigaruu, wayee dú laas neehal wimëti'.

⁹ Ínohat nak an, béeb baa eembii ga iñii Kiristaanii jëgírohda, ya baat yen ganaa, baama laakkii Kooh. Wayee nak béeb baa taabuk iñii Kiristaanii jëgírohda, laakin Paamudii, laakin ban Kowukii.

¹⁰ Binaa bo' hay garúu ee haydohi'túu jëgíroh wiliisaa, kaa tookatti ga kaandúu, ee sah, kaa këñdohat nari.

¹¹ En ki'ena, baa fu këñdoh nari béeb, fu amdohinndi ga tumeencaagari cibóni'caa.

Tanjoh

* **1:1 1: 1** Betifaa wo'u faama mín ki'en jaangaa ee towutaa en kerceencaa enu daamada

¹² En ki'ena, mi yewinin iñcaa mi waa'túu kiwo', wayee mi waaréeríca kibín ga këyít fodii dii. Mi yaakaarin kihay kaanndúu, mi yuŋ kisaawal narúu, mi na kihaffoo, en danaa ñu bééɓpuu, keeñjuu soos seɓ.

¹³ Mbokiigaraa en dii Kooh tanukda, towutiigari tii kēñí'taa ga.

Këyítfii fukaahayfii Saŋ bínnda Wo'eencii lëgis Këyítfiida

Këyítfii fii fëri en fukaahayfii Saŋ bínnda. Ya bínfa kerceen yaa teeku Gayus. Laakee bibo' baa Saŋ wosee ga gohcaa kijangat buwaa loo Yéesu Kiristaa. Wayee, ga wa ba le' teeraa Gayus dëkohda, laakka bo' daama yaa teeku Yoteref, ya saŋga kitook buwaa Saŋ woseeda ga kaanci. Kerceencaa dëli' buwaamada ya kaallaba jaangaa. Iñaama tah Saŋ bínnda Gayus kidaassi ya am bi yëgis buwaa Kooh hay daama kijangat Hewhewii winéwi'wiida ya dëli'ba bi jof. Iñaama yëri mandarga kibokohkaa buwaa enu wíinoo na Yéesu Kiristaada.

Këyítfii fii Saŋ bínnda tiidoh anee:

- 1 - Këñdoh (1-4)
- 2 - Kerceen jom ki'amdoh mooroomci hen (5-12)
- 3 - Tanjoh (13-15)

Këñdoh

¹ Bii mi, yaakii ga jaangiida, ee mi bínndaa këyítfii fii, filiiroo Gayus. Mi keeñukinndaa kayoh-kayohda.

² Fiilii, mi yii kím Kooh ya onndaa ki'aaw fikii ga tooh, ee faanfu soos fodii dii helumgaraa en wecenda.

³ Laakin mbok-kerceencaa haysee duma, ba hayin dii ee ba seedi'in kayohfii fu enukohda, an fu yum taabuk kayohfii dijófi' ee fu dëk ga. En ki'ena, keeñjoo soossa ga seb.

⁴ Mi keloh an oomaaciigoo taabu ga kayohfiinaa, laakkii iña hínndoo da kisoos ga keeñ.

Kijúbkii Gayus

⁵ Fiilii, fu taam na ngëm ga dii fu tookin kison ga mbok-kerceencii, luu enee sah an ba bisagac.

⁶ Buwaa fu dímaleeda, ba seedi'in kijofkiigaraa ga fikii béeb mbok-kerceencii enu diida. Jofin, fu amdohi buwaa manda, bi ba mín kidíidoh baawaagaba foda daa Kooh waarohkada.

⁷ En ki'ena, kiyéegaloh teekii Kiristaanii tahba kikoluk ee ba tookkii kite' dara iña meyoh ga buwii enussii kerceenda.

⁸ Kon du jomin kidímal buwaama, en d'anaa, du ek yahhuu ga lëgyaa ba en na kitum en kiyéegaloh kayohfiida.

Kibonkaa Yoteref na kijofkaa Dímitiriyus enukoheeda

⁹ Mi bídín mbok-kerceencum enu dumada këyít, wayee Yoteref na kihafci tookkii iña dí wo'da. Ya waa' rek kikuliyuk ga iña en tooh.

¹⁰ Kon, binaa mi hay dumanaa, mi hay kiwo' ga fikii béeb iñcum ya tumida: ya pokdinndii wo'ee cibóni'. Ee ya eembii ga iñaama: binaa laak mbok-kerceencaa hayu daamanaa, ya saŋba ki'ek kaanci. Ee baatta ga, buwaa tookba ki'ek ga kaancaagabada, ya hoonohbaka ee ba sagaa ya kaalba ban jaangaa.

¹¹ Fiilii, kaa taabuk yibóni', taabukaa yijófi'. Baa tumi iña jofin yuu Kooh, ee baa tumi yibóni' ínohoo dara ga Kooh.

¹² Dímitiriyus nak, béeb buwii wo' yijófi' gari, ee kayohfii sah ya taabukda seedi'inndika. Dí ban, dí seedi'in iñaama gari, ee fu ínohin an iñii dí seedi'da kayoh.

Taŋkoh

¹³ Mi yewinin iñcaa mi waa'taa kiwo', wayee mi waa'tiica kibín ga këyít fodii dii.

¹⁴ Mi yaakaarinndaa kihot ga iñaa maañoó, dū yun kisaawal dū banak. [

¹⁵ Kon jam taabat naraa. Béeβ filiimuncii en diida bii këñí'taa ga. Filiimuncum-garíi en dumaɗa, këñíraaba ga, yaa en béeβ ga teekaagari.]

Këyítfii Yúut bínfa Wo'eencii lëgis Këyítfiida

Këyítfii fii fëri Yúut bín. Ya na Saak na Yéesu bëri bok eewun ee Yéesu en yaakfa. Këyítfii fii waa' kiman na këyítfaa fukanakfaa Pee' bínfa. Ba lebiroh rek na buwaa en na kijëgíroh saboh ga leelo yaawúu'caa na buwaa enndii yaawúu'da. Yúut bínfa béeb kerceencii Kooh tanukfa. Ya wo'ba kiwatuk buwii jëgírohi sabohda. Buwaama madukeenaagaba teewohin an ba enndii buu Yéesu. Ya wo'aba ban daa Kooh yah kitum buwaama tumoo yijófi'da. Ya ebiloh kon ki'am bi yëgis ga yaakaaraa Kooh e' béeb kooroh ga Yéesu Kiristaa na Helaa yisela'í'ya.

Këyítfii Yúut bínfa tíidoh anee:

- 1 - Këñdoh (1-2)
- 2 - Iña sek buwii jëgíroh sabohda (3-23)
- 4 - Tankeh (24-25)

Këñdoh

¹ Mi Yúut, mi súruga Yéesu Kiristaa ee mi këmëenki Saak, mi yëri bínndúu këyítfii fii dú bii Kooh, Paamudii bay ga hafci, ee ya keeñkinda, buwii Yéesu Kiristaa nírida.

² Mi yii kím Kooh laak yërmaandi garúu, ya onndúu jamaagari na kiwaarohkaa meyoh garida, ca yewin kiyewin rek.

Buwii jëgírohi sabohda

³ Mbok-kerceencii mi keeñkinda, mi waareerarúu kibín lool ga loo kimúckii dú béebpuu dú bok gaða. Mi hotta kon an laakin solu mi bínndúu inii yii kidaassúu, dú aaw kilebirohi' ngëmii Kooh tumin garúu waas kínoo, dú bii dú en buucida.

⁴ En ki'ena, laakin bi'ba' baa lokuk, aasuunun ga duuyúu. Ba waa'tii Kooh ee ba móoñisin Wo'eenii yéegalohu ga loo kijofkii Koohyigaruuda, kiheel kimóri' kipeskiigaba kibóni'kii. Ba taasukin fodaama Yéesu Kiristaa, ya yii, ya rek, ya laakkuu ee ya en Ha'mudiigaruuda. Atti'aa tikuk buwaamada bíduunun kumëñi'.

⁵ Hídaa ga dii dú inohinka bi leehin takfa, mi wa'túu kiníindís hen ga daa Ha'mudii tum bi ya músalla béeb heetaa Isarayeel ga kúlkaa Esíptida, tíkka ga, ya san'ku''a buwaa satee kigëm garida.

⁶ Níindísukat ban malaakacaama* satee ki'eem ga doolaa Kooh oneebada, ba foñja daa ba dekeeda. Kooh banlukinba na ceenaa gúroo taa', daakinba ga ñúusaa bu-baam bi ga besaa wiyaakwa ba yah ki'atti'uda.

⁷ Níindísukat ban teeraa Sodom na waa Gomoo[☆], na dekaa wíleecada. Ba tumee fodaama malaakacaama, ba enukohha ga kifaanuk na baa en béeb, na ban kitaabohkaa keeñ na faan tookkii. Ba atti'ussa, ba tékírussa na kiwii bi taa', ee iñaama korin baa en béeb.

⁸ Buwiima aasu ga duuyúuuda nak tumi fodaama den. Ba heeyi ëldúnaanaa ekanba ga kilíwi' hafba ga fíkii Kooh. Ba sagin Ha'mudii kuliyuk ga kipeskaagaba, ba basi enaamacii en ga asamaan ee laakuunun ndamda.

⁹ Iñiima, Míseel ee bok ga malaakaca kuliyyukda sah tummbiiri. Ga wii ya en na kinookoh na Seytaani ga loo faraaffaa Móyis ee ya ñarohha narida, ya ga kihafci sah

* **1:6 1: 6** Mëdírohat na 2 Pee' 2: 4. Malaakaca wo'u baama béestírussii ga Këyítfaa Kooh wayee meyoh ga béestí'caa kerceencaa bidewaabaa ☆ **1:7 1: 7** Malkat Sënees 19: 24.

ya kaañnjii Seytaani ki'atti' wala kibas, wayee ya eemmba ga kiwo'i an: «Ha'mudii torohdattaa».

¹⁰ Buwiima nak, ba basi iñaá ba ínohoo. Ee ga daa ba ñaañoh has, fodii júu'da ekba ga kisañku'.

¹¹ Massa buwaama! Ba taabuk kotcaa Kayee†. Ba múuyin ndaga kiwaa' kopa' fodii Balam. Ba sañku'in ndaga ba faree ga kisañkaa Koree bëytoheeda.

¹² En ki'enaá, binaa ba bok narúu kanu kiñamaa, ba bëri yahi hídohaagarúu. Ba sori lookcaagaba ee ba laakoo kaci ga, ndaga ba ínoh hafba rek. Ba man na húyaa towoo ee uurisaa ye'iwa rek. Ba man na tediktaa límoo towu luu enee ga wahtaagaca, ee ca dofukaa, man na lak ca kaanin waas kanak.

¹³ Ba man na dúuscaa giyyaa aylukin. Ca weesi kúuwaagaca ga tewisaa, ee kúuwaama mandarga tumeencaagaba apohin kacida. Ba man na olcaa wesoh ga asamaan ee Kooh faandínba dekat waa ba enohan bi taa', ga duuy ñúusaa witerúuswaa.

¹⁴ Henok, caasamunaagaruu yuyitnakanakyaa aboh ga caasammbuu Aadamada, yéegaloheera loo buwiima an: «súkúrukat, Ha'mudii yii hay, taam na bibo' bisela'í' bijúnni júnni,

¹⁵ ki'atti' béeb buwii. Ya hay kibúl béeb buwii heñoh Koohda, ndaga béeb iñcii on Kooh bíñ ba tumee ga wii ba heñoh Koohda, na ban béeb wo'een-baseecii buwaama laaksoo kaci wo'si aaw garida.»

¹⁶ Buwiima, keeñba soosoo múk, ba dëk ga kijambatuk ga kipesba. Ba taabuk neblaát-kumuunba, ba yakin kúuw ee ba ndami bimooroomba ndaga kiwaa' kilaak yen gaba.

Kiguu'guuluk ga ngëmii

¹⁷ Dú bii mi keeñukinda nak, niindísukat wo'eencaa apotaa'caa Yéesu Kiristaa, Ha'mudiigaruu yéegaleerúu kudewaada.

¹⁸ Man ba wo'eerúu an: Ga jamaanucáa méeñjohda hay kilaak bibo' baa yahhúu kiyénsíruk, ba wedi' Kooh ee ba taabuk neblaát-kumuunba.

¹⁹ Ba baama nak, ba bëri hégísoh kerceencii. Ba bayyii Helii Kooh, ba bay don halaat bo'-súusúus.

²⁰ Dú bii mi keeñukinda nak, guu'guulukat ga ki'amdoh ga díkaantirúu bi dú yégís ga ngëmii wisela'í'wii dú laakda. Kíimat Kooh taam na doolii Helii yisela'í'yii.

²¹ Abat ga kiwaarohkii Kooh waa'túuda, dú seki Yéesu Kiristaa, Ha'mudiigaruu, yii ga yërmaandaagari, onannúu kilaas ga kipeskaa leehoo taa'da.

²² Buwii laak hel kanak ga ngëmiida, laakat yërmaandi gaba.

²³ Somat buwii mínukda, dú meydohba ga kiwiikaa. Buwaa bíinoo nak, yërëmatba wayee watukat ba ekkúu ga baakaa'. Sagat sah kúltícaagaba ba ekukin ga faanba dewin ga tumeencaagaba cimoroocaada.

Kooh yëri cal kikañ

²⁴ Kañat Koohyii mínndúu kiwatuk bi dú keenooda, Koohyii onndúu kituuk ga fíkii ndamiigari ee dú en buwaa laakoo sík ee dú líif na jamda.

²⁵ Du kañat Kooh, yii en yíinoo donda, yii músalluu, kooroh ga Yéesu Kiristaa, Ha'mudiigaruu. Ndam, kimín, dooli na nguu' aawat gari, ga iñaá mosee ki'en, diimada, ee bi taa', Aameen!

† 1:11 1: 11 Malkat Hewhewaa béestíru ga Sënees 4: 8

Iñcii Yéesu Ínohlukoh Saᅇ ca jom kilaakda Wo'eencii lëgís Këyítfiida

Këyítfi fii Saᅇ ee apotaa' Yéesu Kiristaa yëri bínfa. Ya wo' an béeb ñcii ya bín gada, ya hotca na hasci, ya kelohca ßan na nofci. Ya wo' an Helaa Kooh wëri sorukki bi ya mínnda ki'ínoh ñciima béebca. Ya amsee hen ßayussa Patmos, dëk waa giyaa wíil ee hanoh kúlkaa Aasíi aasaa'-nohda ndaga daa ya yéegalohée Hewhewii winéwí'wii wo' ga loo Yéesuda. Iñaama tah ya bínnda këyít, ya wosohhaca ga jaangu ciyitnakanak ga gohaa Aasíi kidaasba ga ngëmaa ndaga lak waama ßa hatalsee ga kipesba hen. Ya wo''aba ki'am ngëmaagaba bi yëgís, ee ßa am yaakaa' ndaga Yéesu wo' an: 'Baa lebiroh bi mey ga na ndamaa, ya hayyi ki'on ya ñam ga towutaa kedikkaa onohi kipeskaa leehoo taa', ee ka en ga dëraa Koohda. Ee diimanaa Yéesu hayis, ya dúbí' yibóní'.

Laakin enaama cilëeki'-solu ga Këyítfi fii:

- Wii debda wëri en an: enamacii cibóní'cii cii nguuruk ga ëldúna, ee kerceencii hay ki'enu ga mesiklaat bi ga sah ßiínoo kumuunba lagu ga.

- Wukanakwii wëri en an: Yéesu yëri en Ha'mudii ee ya hay kibúuk ßuwaa saᅇ kitaabuk Koohda, ya dúbí' béeb enamacii cibóní'cii ciima.

- Wukaahaywii wëri en an: Kooh faandín ßuwii gëm garida neehal, wëña ga ßaa kumuunba lansee ndaga kigëm garida.

Kooh teeß Saᅇ an ya hay kitúki'i' ëldúna, ya tuukdis wiliis wi'as, ya músal ßuwaa kelohi'tida, ya jaf Seytaani na malaakacaagari ga ßu-baam, lëehíraa ya na Ha'mudii ßa hay, ßa dëk na béeb ßuwaa kelohi'tida.

Këyítfi Ínohlukoh tíidoh anee:

1 - Saᅇ këñdohha, ya yéegalohha an ya súruga Kiristaanii (1: 1-20)

2 - Këyítcaa Saᅇ bín teerucaa ciyitnakanakcaa (2: 1-3: 22)

3 - Kijaamukkaa ga asamaanda (4: 1-11)

4 - Kubaalkaa; Këyítfaa na capcaa ciyitnakanakcaada (5: 1-6: 17)

5 - Jaamukaa ga fikii baᅇ-buraada (7: 1-17)

6 - Mbiifcaa ciyitnakanakcaa típpa (8: 1-11: 19)

7 - Goᅇ-jësíkaa na rabcaa ßanakbaa (12: 1-13: 18)

8 - Atti'aa Kooh atti' ßuwiiida; ßuwaa laasuda (14: 1-15: 8)

9 - Kaascaa tum aylukaa Kooh (16: 1-21)

10 - 'Buwaa sagoh na Kooh hay kibúuku (17: 1-20: 10)

11 - Atti'aa mëñjohda (20: 11-15)

12 - Asamaan wi'as; kakay fi'as; Yéerúsaleem wi'as (21: 1-22: 5)

13 - Kiristaanii yii hayis (22: 6-21)

Dalaarii Këyítfi

¹ Këyítfi fii wo' ga loo ñcii Kooh e' Yéesu Kiristaa kiteeb súrugaagari, en dānaa, ßa ínoh ñcaa joman kilaak ga ñnaa maañandii. Fodaama, Yéesu Kiristaa wossa malaakaagari ga súruga Saᅇ, ya ínohlukohhi'ca.

² Saᅇ wo' an béeb ñcii ya béestí'da, ya hotca hen, ennda ñnaa Kooh wo' na kayohfi Yéesu Kiristaa seedi'da.

³ Yewinin múu' ßaa jagan, na ßuwaa sükúrukan wo'eencii ciima meyoh ga Kooh ee ßa am ñcum bídu ga Këyítfiida. En ki'ënaa, wahtii abu ca jom kilaakohda, deeyin.

Sanj kēñí' mbooloo kerceencaa ciyitnakanakcaa

⁴ Mi Sanj, mi yērí bínndúu kēyítíi fii, d'ú buwii ga jaangucii ciyitnakanakcii ga gohii Aasíída: Kooh yii en, yii enee ee ya yah kihayda barkeelattúu, ya onndúu jam, ya na helcaagari ciyitnakanakcaa tuuk ga fíkíi ban-buuraagarída,

⁵ na Yéesu Kiristaa, seedii yiwóorí'yii def kimílís ga buwaa kaaninda; yii en buurii buu'cii éldúnada. Kiristaaniima waarinnduu, ee ya bégísinnduu ga baakaa'ciigaruu, kooroh ga ñifaagari aamu fodii sarahda.

⁶ Ya tumbaruu bibuu' na bisarahoh doonaa d'ú s'úruga'uk Kooh, Paamudiigari! Ndam na dooli aawat gari bi taa'. Aameen.

⁷ Malakatti! Ya yii hay ga d'uuy yaayeelcii, ee béeb buwii hayyi kihot na hasba, bi ga buwaa maageeri núbda. Béeb heetcii ga éldúnada hay kikodukohu. Ehee, yahda kilaak den! Aameen.

⁸ Ha'mudii en Koohda wo' an:

«Mi en Alfaa, mi en Omegaa*,
mi yērí en, mi yērí enee, ee mi yah kihay,
mi yērí mín ga tooh.»

⁹ Mi Sanj, mbokiigarúu, mi bokin narúu kiday coonu, mi bokin narúu Nguurii Kooh, na kiguu'guuluk ga ki'ennduu wíinoo na Yéesu. Mi toolsee na dooli, mi bayussa Patmos, dēkaa giyyaa wílda, ndaga dii mi yéegalohi Wo'eenii Kooh, mi seedi'i Yéesu Kiristaada.

¹⁰ Laakka bes, hídoh ga besaa Ha'mudii jaamukohsida, Helii yisela'í'yii sorukkaroo. Mi kelohha ga fenooroo koonaa kaa ríi' didóolí' en fan mbiib wiyaak.

¹¹ Koonakaa wo''aroo an:

- Iñcii fu hotda bídaaca ga kēyít, fu wosohca ga jaangucii ciyitnakanakcii, cii en ga teerucii ciida: teeraa Efees, waa Ismíi', waa Pergaam, waa Tíyaatíi', waa Sardes, waa Fílaadelfíi na waa Lawodísée.

¹² Mi heelukka kimalak baa wo' narooda. Daama, mi hotta tofaa'-lampu-wúrúus ciyitnakanak.

¹³ Mi hotta ban iñaa man na bo'†, tuukin ga leeloo lampu-wúrúuscaa ciyitnakanakcaa. Ya ekuk sabadoo' s'íp, waa yoosukin bi ga kotcaa, ya pékírukin liib wúrúus ga kenohkaa.

¹⁴ Hafaagari na fenfaagari yaanaawin der en fan perkaal. Hascaagari caa bac en fan kiwiikaa jaalohin.

¹⁵ Kotcaagari man na pēremaa útu ga kiwii bi waa melic. Koonakaagari kaa ríi' en fan yēngélaa dúuscaa ga giyyaa.

¹⁶ Ya abin ga yahaagari ñaabaa tu'ol tiyitnatanak, ee laakka kalabfaa mey ga kúuwkaa, bakcaa kanakcaa kaañin. Fíkíifaagari faa melic en fan noh njaloo'

¹⁷ Daa mi hoteeri, mi keennda kakay ga kotcaagari, mi mannda na baa kaanin. Waa ennda da, ya tíkka yahaagari ñaabaa ga dookkoo, wo''aroo an:

- Kaa niik dara! Mi yērí en yii, iñaa en tooh, d'ewoh gari ee tooh mēeñjoh garída.

¹⁸ Mi yērí en yii en na kipesda. Mi kaaneera, mi mílísín ee mi yah kipes bi taa'. Mi yērí bay kucēwíikii mín kilan na kilégís kikaankii, ka na dekataa buwaa kaanin daakohuda.

¹⁹ Kon iñcii fu hotda, bídaaca ga kēyít. Fu bín iñcii en na kilaakda na caa tikan ga, yah kilaakda.

²⁰ Tu'oltii tiyitnatanaktii fu hot ga yah-ñaabiigooda na tofaa'-lampucii ciyitnakanakcii fu hotda, mi hayyaa kiteeb iñii ca waa' kiwo'da: tu'oltii tiyitnatanaktii

* **1:8 1: 8** Alfaa na Omegaa wērí en ocii def na wii mēeñjoh ga bín Gerekda. † **1:13 1: 13** Ga kiGerek wo'u «iñaa man na kowu bo'»: wērí en teekaa eru Yéesuda «*Kowukii bii», malkat Dañeel 7: 13; 10: 16.

teewoh malaakacaa jaangucaa ciyitnakanakcaa; tofaa'-lampucii ciyitnakanakcii teewoh jaangucaa ciyitnakanakcaa.

Këyítcaa wosohu ga jaangucaa ciyitnakanakcaada

2

(2: 1–3: 22)

1. Këyítfii wosohu bu-jaangaa ga teeraa Efeesda

¹ Baa yaama wo'issaroo an:

- Bídaa wo'eencii cii, fu wosohca ga malaakaa* watuki bu-jaangaa ga teeraa Efeesda. Wo'aari an iñii yii meyoh ga kúuw baa am ga yahci ñaam olcaa ciyitnakanakcaa ee ya tiin ga leeloo tofaa'-lampu-wúrúuscaa ciyitnakanakcaada.

² Ya wo' an: «Mi hotin lëgëyum garaa na coonucii fu dayi gada, na dii fu took kiguu'guulukda. Mi inohin an fu wo''ii dara ga bo' yibóní'. Buwii tíku hafba bi'apotaa', ee ba enndii apotaa'da, fu malaksukohinba dijóffí' bi fu inohin an ba bikaakoh-saboh.

³ Mi inohin an fu tookin kiguu'guuluk: teekiigoo calalinndaa kiday coonufaa en béeb ee fu mosoo kisoof fenoo ga.

⁴ Wayee nak mi hayyaa kiña' ga enaama yínoo: yéri en an fu keeñukissiitoo fodaa daa fu keeñukeeroo kudewaada.

⁵ Kon níindísuka ga daa fu dëegískohda, fu súpít kipesfu, fu boyukis kitum fodaa daa fu tumee kudewaada. Binaa fu saŋ kisúpít kipesfunaa, mi hay kihay garaa, mi bewoh lampu-wúrúusiigaraa ga dekatii wa tofohuda.

⁶ Wayee fu neblohinndoo ga iñii yii: fodiigoo, fu sagohin na iñcaa buwaa Nikolaa† tumida.»

⁷ Béeb baa fu laakin nof kikelohaa, sükúrukkaa iñcii Helii yisela'í'yii wo', ëewdoh ga jaanguciida. Béeb baa fu lebiroh bi fu mey ga coonucii na ndamaa, mi hayyaa ki'on fu ñam ga towutaa kedikkaa onohi kipes, en ga dëraa Koohda.

2. Këyítfii wosohu bu-jaangaa ga teeraa Ismii'da

⁸ Baa yaama wo'issaroo an:

- Bídaa wo'eencii cii, fu wosohca ga malaakaa watuki bu-jaangaa ga teeraa Ismii'da. Wo'aari an iñii yii meyoh kúuw baa yaama enee, lak dara sakussiida ee yah ki'en binaa tooh leehaa. Ya kaaneera ee ya mílisin.

⁹ Ya wo' an: «Mi hotin iñii fu dayda na dii fu laakooda. En ki'ena, fu yéri en ha'-alal kayoh-kayohda. Mi inohin ban iñcii cibóní'cii buwii wo'i garaada. Buwii wo'iraacada, ba bay teekaa yaawúu', ee ba enndii yaawúu': jaangu-yaawúuraagaba iñaa mbooloo Seytaani.

¹⁰ Kaa niik dara ga coonucii fu yah kidayda. Malka, hay kilaak garúu baa Seytaani ek kasu, kinat ngëmaagari. Fodaama, dú hay kiday coonu bi en bes cidaanakaah. Leenaa abaa ga ngëmiigaraa bi ga kikaan. En danaa, mi hayyaa ki'on kipeskaa leehoo taa'da, ka en neehalaagaraa.»

¹¹ Béeb baa fu laakin nof kikelohaa, sükúrukkaa iñcii Helii yisela'í'yii wo', ëewdoh ga jaanguciida. Baa fu lebiroh bi fu mey ga coonucii na ndamaa, fu inohanndii coonucaa kikaankaa kukanakkaa.

3. Këyítfii wosohu bu-jaangaa ga teeraa Pergaamda

¹² Baa wo'issaroo an:

* **2:1 2: 1** Malaaka wo'eeniiwii ban waa' kiwo' «baa wosu hen» † **2:6 2: 6** Buwaa Nikolaa enee mbooloomaa bay teekaamada. Ba jëgirohee iñaa ngëm tookéerii. Ken inohoo iñaa wëñda gaba. Malkat ban gúrís 15.

- Bídaa wo'eencii cii, fu wosohca ga malaakaa watuki bu-jaangaa ga teeraa Pergaamda. Wo'aari an iñii yii meyoh kúuw baa yaama bay kalabfaa bakcaa kanakcaa kaañinda.

¹³ Ya wo' an: «Mi ínohin dum fu dëkda. Seytaani yíp nguuriigari da, wayee tahhii bi fu líssa ki'am ga teekiigoo. Ee ga kúllúu дума, dum Seytaani dëkohda, Antípas, yii wo'ee ga fíkíi béeb an ya yuurooda, ya apohsee da, wayee tahhii bi fu sooffa fenoo ga ngëmii fu laak garooda.

¹⁴ Wayee nak laakin iñcaa mi yahhaa kiñaroh: fu laakin дума buwaa taabuk jëgírohaa Balam. Balam jëgíree Balak daa ya kooran bi ya dúk bu-Isarayeel, ya ekba ga kiñam koynohkaa sarahohu ga koofcaa, na ki'aas kifaanuk na baa en béeb.

¹⁵ Ee ban, fu laakin дума buwaa taabuk iñcii buwaa Nikolaa jëgírohidfa.

¹⁶ Kon súpítaa kipeskiigaraa; fu tummbiikanaa, mi hay kihay garaa diima-diima, mi heñoh na buwaama na kalabfii meyoh ga kúuwkiigooda.»

¹⁷ Kon béeb baa fu laakin nof kikelohaa, sükúrukaa iñcii Helii yisela'í'yii wo', ëewdoh ga jaanguciida. Baa fu lebiroh bi fu mey ga coonucii na ndamaa, mi hayyaa ki'on ñamahaa wo'u maan, ee wa ñaakukinda. Mi onndaa ban atoh wiyaanaaw waa bíduunun ga dookгаа teek wi'as waa ken ínohoo, enndii don baa eruwadanaa.

4. Këyítíi wosohu bu-jaangaa ga teeraa Tíyaatí'da

¹⁸ Baa yaama wo'issaroo an:

- Bídaa wo'eencii cii, fu wosohca ga malaakaa watuki bu-jaangaa ga teeraa Tíyaatí'da. Wo'aari an iñii yii meyoh kúuw Kowukii Kooh, kii hasciigari baci en fan kiwiikaa jaalohinda ee kotcaa melici en fan përemaa útu ga kiwii. Ya wo' an:

¹⁹ «Mi hotin lëgëyum garaa na kiwaarohkiigaraa, ngëmiigaraa, kitook kidímalohkii en garaada na kiguu'guulukkiigaraa. Mi hotin ban an iñii fu tumi diima ga yijóff'da yëri wëñ yaa kudewaa.

²⁰ Wayee nak, laakin enaama yínoo yaa mi ñarohhaa: Yëri en an fu íisin Yesabeel, betifum tik hafci seldíiga-Koohda, yum dúki sургacumgooda, ya jëgí'ba an ba aawat kifaanuk na baa en béeb, ba ñami koynohkaa sarahohu ga koofcaa.

²¹ Mi oninndi iñaa maañ doonaa ya mín kisúpít kipeskiigari, wayee ya sagin ki'íis kibonkum ya tumida.

²² Kon nak, mi hayyi kifaan ga fayaan na mesiklaat ciyaak. Ee buwii faanuki narida, binaa ba íissii iñaamanaa mi hayba kitík coonu ciméeski'.

²³ Mi hay ki'ap towutiigari. En ñanaa béeb jaangucii hay ki'ínohu an mi yëri en bii ínohin iñaa ñaakuk ga keeñ bo', na iñaa ya halaatda ban. Ee baa en béeb garúu, mi hayyi kifay iñaa ya tumda.

²⁴ Dú, buwii bínoo bok ga jaangii Tíyaatí'da, dú bii dú taabukkii iñum yibóní'yum yuma jëgírohu ee dú heellii ki'ínoh iñcum ba teek “cihóotí'cum Seytaanida”, mi yahhiirúu kikoo' enaama yibítí' yiliis.

²⁵ Wayee yëgísat rek ga iñum dú amda, bi ga daa mi haysan.

²⁶ Béeb baa fu lebiroh bi fu mey ga coonucii na ndam ee fu dëk ga kitum iñcii mi nakohdanaa, mi hayyaa ki'on dooli ga dook heetcii béebca.

²⁷ Fu hayca kiníi' na ngot pewiñ, fu pookisohca fodii dii kataa-ban pooksida.

²⁸ Ee fodii dii mi laas ga paamboo kimín kitum iñaa en tóohda, mi hayyaa ki'on ban olaa meyi na kím cuutda.»

²⁹ Béeb baa fu laakin nof kikelohaa, sükúrukaa iñcii Helii yisela'í'yii wo', ëewdoh ga jaanguciida.

3

5. Këyítíi wosohu bu-jaangaa ga teeraa Sardesda

¹ Baa yaama wo'issaroo an:

- Bídaa ññii yii, fu wosohwa ga malaakaa watuki bu-jaangaa ga teeraa Sardesda. Wo'aari an ññii yii meyoh ga kúuw baa bay helcaa Kooh ciyitnakanakcaa na olcaa ciyitnakanakcaada. Ya wo' an: «Mi hotin lëgëyumgaraa, buwii hotohhaa baa en na kipes wayee fu kaanin.

² Yúuduka, fu mórí' ññii tes garaa ee en ga waas kikaandfa bi wa kaanoo. En ki'ena, mi malaksukohin an tumeenciigaraa tesohin kimat ga fikíi Koohyiigoo.

³ Kon, níindísukaa wo'eencii Kooh fu yéegalsee ee fu keloh ca wo'seeraada, fu taabukka, fu súpít kipeskiigaraa. Binaa fu yúudukkiinaa, mi hay kihay, mi bettaa fodii lok, ee fu ínohannndii wahtaa mi yah kihayda.

⁴ En ki'ena, laakin duma ga teerum Sardes bíbo', baa líibfussii kúlticumgaba, ba hay kitaam naroo, ba tíidi, ba ekuk kúlti ciyaanaaw ndaga ññaama joommbiiba.

⁵ Fodaama, baa lebirohan bi mey ga coonucii na ndam, hay ki'ekuk kúlti ciyaanaaw. Ee mi nísannndii múk teekaagari ga këyítfaa buwaa laak kipeskaa lehooda. Mi hay kiwo' ga fikíi Paammboo na ga fikíi malaakacaagari an ba buuroo.»

⁶ Baa fu laakin nof kikelohaa, súkúrukaa ññii Helii Kooh wo' ëewdoh ga jaanguciida.

6. Këyítfii wosohu bu-jaangaa ga teeraa Fílaadelfíida

⁷ Baa yaama wo'issaroo an:

- Bídaa ññii yii, fu wosohwa ga malaakaa watuki bu-jaangaa ga teeraa Fílaadelfíida. Wo'aari an ññii yii meyoh kúuw bii yisela'í'yii ee ya en kayoh-kayohda, yii bay kucéwíikii buu' Dëwítfa. Ya lëgísaa, ken mínoo kilan ee ya lagaa, ken mínoo kilëgís.

⁸ Ya wo' an: «Mi hotin lëgëyumgaraa, mi ínohin an fu laakoo dooli, ee moona fu taabukin wo'eeniigoo ee fu taasukkiiroo. Kon mi lëgísdinndaa hal ga fikíifu ee ken mínoowa kilan.

⁹ Ññii yii yëri mi yah kitum mbooloomuma en wu-Seytaaniida. Ba tik hafba biyaawúu' ee ba enndii yaawúu'; ba bikaakoh-saboh. Mi hayba kigítín, ba hay, ba yí' ga fikíifu, ba took an mi waarinndaa.

¹⁰ Waa mi nakoh kiguu'guuluk ee fu taabuk ññaama, mi ban, mi hayyaa kisom ga jamaanaa coonucaa hayanda. Coonucama yah kidal ëldúna tóoh, kimalaksukoh buwii.

¹¹ Mi hay kihay diima-diima. Abaa bi yëgís ga ññii fu laakda, en d'anaa ken te'oo neehaliigaraa fu laakan gada.

¹² Béeb baa fu lebiroh bi fu mey ga coonucii na ndamaa, mi hayyaa kiyíp fodii jíp-túuy ga d'uuy Kaanfaa Koohyiigoo, ee fu meyoo da múk. Mi hay kibín teekii Koohyiigoo ga dookfu. Mi bín ban ga dookfu teekaa teeraa Koohyiigoo, Yéerúsaleem yaa yí'asyaa yah kiyosukoh ga asamaan, meyoh ga Koohyiigooda. Mi hay kibín ban ga dookfu teekiigoo wi'aswii.»

¹³ Baa fu laakin nof kikelohaa, súkúrukaa ññii Helii Kooh wo' ëewdoh ga jaanguciida.

7. Këyítfii wosohu bu-jaangaa ga teeraa Lawodíséeda

¹⁴ Baa yaama wo'issaroo an:

- Bídaa ññii yii, fu wosohwa ga malaakaa watuki bu-jaangaa ga teeraa Lawodíséeda, wo'aari an ññii yii meyoh kúuw baa yaama wo'u Aameen, ee yëri en seedii yiwóorí'yii, yukayohyii, yii béeb ññii Kooh sak koo' yahcida.

¹⁵ Ya wo' an: «Mi hotin lëgëyumgaraa, mi ínohin an fu soossii, fu tamohhii. Fu soosee wala fu tamoh sahaa, bo' mín kiwo'.

¹⁶ Wayee waa fu eem ga kí'íloh, fu soossii, fu tamohhii, mi hayyaa kibíris.

¹⁷ Fu yii ndamuk an: “Mi laakin alal, mi hoomdín, mi soolukissii dara”. Fu ínohoo an fu torohin, fu calin kiyërëm, fu nduul, fu búumí' ee fu tesda buucuce?

¹⁸ Kërí tah, mi dígallaa kihay garoo, kilom wúrúuscaa tíwuunun ga kiwii bi setin, en danaa fu hóomí'. Lomaa ßan kúltí ciyaanaaw, caa fu ekukan doonaa fu úul faan-buucucfigaraa apohin kacíða. Fu lom ßan kedik, kaa fu tuman ga hasciigaraa en danaa fu mín kihot.

¹⁹ Mi nak, béeb ßuwii mi waarínda, mi ñaríba hen, mi koríba. Kon kaantukohaa ga, fu súpít kipesfu.

²⁰ Súkúruka! Mi yeema mi tuukka ga halii, mi yii fëekí'. Baa keloh koonakiigoo, lëgís haliinaa, mi hay ki'aas kaanci, mi bok kiñam nari ee ya bok kiñam naroo ßan.

²¹ Béeb ßaa fu lebiroh bi fu mey ga coonucii na ndamaa, mi hayyaa ki'on fu yuŋ ga yahaaroo ga ßaŋ-buuraagoo, fodii mi, mi lebiroh bi mi meyca na ndam ga coonucii, ee mi yugin ga yahaa Paamboo ga ßaŋ-buuriigaríða.»

²² Béeb ßaa fu laakin nof kikelohaa, súkúrukaa íñii Helii Kooh wo' ëewdoh ga jaanguciíða.

4

Kooh yugin ga ßaŋ-buuraagari

¹ Waa ennda ða, mi hotta halaa lëgísuk ga asamaan. Koonakaama man na mbiib wiyaak ee ðeweera naroo kiwo'ða, wo'issaroo an:

- Lapaa dii, mi teeßpaa íñii tík ga, yah kilaakða.

² Ga saasi, Helii Kooh sorukkaroo. Mi hotta ga ðuuy asamaan ßaŋ-buu' na ßo', yugin gawa.

³ Baama yuŋ ga ßaŋ-buuraada, yaa melic en fan atoh cimóri' cihili na ciyo'oh. ßaŋ-buuraa ya yugohða, ko'kaa-huulaa wílinwa ee kaa melic en fan atoh wimóri' waa wo'si emëróot.

⁴ Ga íñaa wíil ßaŋ-buuraada, laakin ßaŋ-buu' cidaaŋkaah-kanak na cinikiis ee yaak bidaaŋkaah-kanak na binikiis yuguunun gaca. Ba ekuk kúltí ciyaanaaw ðer na baanu-buu' wúrúus.

⁵ Meliccaa caa meyoh ga ßaŋ-buuraa ee toonaa na ínínj caa ríi', meyoh da ßan. Laakka ßan kocom-kiwii ciyitnakanak ciléerí', caa en na kitak ga fíkíi ßaŋ-buuraa. Kocomcaama cërí en helcii Kooh ciyitnakanakcii.

⁶ Laakin ßan ga fíkíi ßaŋ-buuraa, enaama en fan giyy-seetu, ee wa lee' en fan seetu. Ga íñaa sës ga ßaŋ-buuraa rëk wíllawada, laakin enaama binikiis ßaa en na kipes ee ßa gomin na has ga fíkíi na fenoo.

⁷ Yíinoo man na gayindi, yukanakyaa man na doon, yukaahayyaa fíkíifaagari man na fíkíi ßo', yunikiisyyaa man na caagiyoofofaa en na kipún.

⁸ Enaamaca binikiisbaa en na kipesða, yaa en béeb ßayin paß ciyitniinoo ee ca gomin na has, dook na fíldoogaa. Wekoo, nohoo ßa ðekee ga kiyeek an:

«*Ha'mudii en Koohða, fu yii fu mín ga toohða,

fu yii fu enee, fu en ee fu yah kihayða,

fu sela'in, fu sela'in, fu sela'in!»

⁹ Ee saycaa enaamaca en na kipesða, ßa ndam, ßa kañ, ee ßa gërëm ßaa yuŋ ga ßaŋ-buuraa ee yah kipes bi taa'ða,

¹⁰ yaakcaa bidaaŋkaah-kanakbaa na binikiisbaa yí'u kúrúk ga fíkíi ßaa yuŋ ga ßaŋ-buuraada, yaa yah kipes bi taa'ða, ßa jaamukiri; ßa búuk baanu-buu'caagaba ga kakay, ga fíkíi ßaŋ-buuraa, ßa wo''i an:

¹¹ «Ha'mudiigarií, fu yërí cal ki'e' ndam,

fu cal ki'on cée', ee fu yërí mín.

Fu yërí sak íñaa enin tooh,

fu waaree hen ca en, ca sakussa».

5

Kubaalkaa Kooh bebpa këyítfaa

¹ Waa ennda dfa, mi hotta ga yah-ñaabaa baa yuŋ ga baŋ-buuraada, këyít fipoduu fodii kútúwaan, bíduunun ga dūuy na fooh, capuunun cap ciyitnakanak.

² Mi hotta ban malaaka yilëeki'-dooli, yaa wo' didóolí' an:

- Bii yiida mat ga kinís capcii Këyítfii, ya pónísfa?

³ Wayee laakkii ken baa mat kipóónís Këyítfaa, ya malak iŋaa en ga dūuygaada: enndii ga asamaan, enndii ga kakayfii, enndii ga fíldoo kakayfii.

⁴ Mi ennda ga kikoduk mooncaa leehoo ndaga daa laakoo baa mat ga kipóónís Këyítfaa na kimalak iŋaa en ga dūuygaada.

⁵ Daama, yínoo ga yaakcaa wo''aroo an:

- Kaa koduk, Malka! Gayindifii nílii Yúdaa, kuumkii paal ga buu' Dëwítfa, yeema. Ya lebirohin bi ya meyin ga na ndam ee ya hay kinís capcii ciyitnakanacii, ya pónís Këyítfii.

⁶ Waa ennda dfa, mi hotta kubaal, jaa tuuk ga leeloo dekataa enaamaciaa binikiisbaa wíil ee yaakcaa wíillada. Kubaalkaa man na fodii hoossee hen ee ja bayin wiyi ciyitnakanak na tuhas tiyitnatanak. Tuhastaa tiyitnatanaktaa tërí en helcii Kooh ciyitnakanacii wosohu ga ëldúna tóohda.

⁷ Kubaalkaa deeyca kibeb Këyítfaa en ga yah-ñaabaa baa yuŋ ga baŋ-buuraada.

⁸ Daa ya bewee Këyítfaa, enaamaciaa binikiisbaa na yaakcaa bidaaŋkaah-kanak na binikiisbaa yí'ussa ga fíkiici, yaa en béeb bayin ga yahci riiti na aanda-cúuraay-wúrúuscaa líifin muut ee cúuraayaa teewoh iŋcaa buwaa en buu Kooh kímida.

⁹ Ba baa yeek, yeek-kañ wi'as an:

«Fu yërí cal ki'e' Këyítfii fu nís capcii amfada ndaga fu apseera

ee kooroh ga ñífaagaraa aamukda,

fu laasi'ta Kooh bibo' baa bok ga níilaa en béeb

na lakaa en béeb, heetaa en béeb na kúlkaa en béeb.

¹⁰ Fu bokidohinba ga bu-nguuriigaraa,

fu tuminba bibuu' na bisarahoh, ba en súruga Koohyiigaruu

ee ba hay kinguuruk ga d'ook ëldúna tóoh».

¹¹ Lak mi lís kimalak, mi kelohha koonaa malaaka biyewin, ken ínohoo daa júnnaa hín kiyewinda. Ba wíilin baŋ-buuraa na enaamaciaa binikiisbaa en na kipesda na yaakcaa.

¹² Ba baa yeek didóolí' an:

«Kubaalkii hoosseedfa yërí laak kimín,

yërí laak alal, yërí laak ki'ínoh,

yërí laak dooli, yërí cal ki'on cée',

yërí cal ki'on ndam, yërí cal kikañ!»

¹³ Daama, béeb iŋaa Kooh sakin en ga asamaan, ga kakay, ga fíldoo kakay, ga dūuy giyy, béeb iŋcii en na kipes ga ëldúnada, baa yeek an:

«Yii yuŋ ga baŋ-buuriida, ya na kubaalkii

bërí cal kikañ, bërí cal ki'on cée',

bërí cal kindam, bërí mín bi taa'!»

¹⁴ Enaamaciaa binikiisbaa en na kipesda taasussa an:

- Aameen!

Yaakcaa nak yí'ussa kúrúk baa jaamuk.

Capcaa ciyinakanakcaa ga Këyítfaada

6

Cap wíinoo ga ciyitnakanakcaa nísussa

¹ Lëehí'ta, ga waa mi hotta kubaalkaa nísssa capaa wíinoowaa ga ciyitnakanakcaa, mi kelohha yíinoo ga enaamaciaa binikiisbaa en na kipesca lessa koonaa kiyaak en fan íniñ, an:

- Hay!

² Mi dalla kihot pënís fiyaanaaw meycá mël. Baa lapfada bayin hëlí' ga yahci. Ya erussa baanu-buu', ee ya yaa yah fodii baa bay ndam ee ya meycá kilaaksinee ndam.

Capaa wukanakwaa nísussa

³ Ga waa Kubaalkaa nísssa capaa wukanakwaa, mi kelohha enaamaa yukanakyaa wo''a an:

- Hay!

⁴ Pënís filiis fiyo'oh cor en fan kiwii meycá mël. Baa lapfada onussa kinís jam ga ëldúna, buwii aaw ki'apoh ga díkaantiña. Ya erussa kalañ fiyaak.

Capaa wukaahaywaa nísussa

⁵ Ga waa Kubaalkaa nísssa capaa wukaahaywaa, mi kelohha enaamaa yukaahayyaa wo''a an:

- Hay!

Mi dalla kihot pënís fisúusúus, meycá mël. Baa lapfada bayin balaas ga yahci.

⁶ Mi kelohha, en fan koonaa kërí meyooh ga díkaanti enaamaciaa binikiisbaa, kaa wo' an:

- Kílóo beli wíinoo calat cadam fay noh-noh bo' yíinoo. Ee kílóo lorsu kaahay calat cadam fay noh-noh bo' yíinoo. Dúuleen na biiñ nak, kaa le' gaca!

Capaa wu-nikiiswaa nísussa

⁷ Ga waa Kubaalkaa nísssa capaa wu-nikiiswaa, mi kelohha enaamaa yunikiisyyaa wo''a an:

- Hay!

⁸ Mi dalla kihot pënís fihilií*, meycá mël. Baa lapfada teeku «Kikaan» ee ðekataa buwaa kaanin ðaakohuða taabin ga fenooçi. Ba onussa dooli ga ðook komii wu-nikiiswii ëldúna ki'ap buwii na kalañ, ki'apña kooroh ga a', ðúukoolcaa karohin, wala kooroh ga rañ bisóotí'.

Capaa wu-yëtúuswaa nísussa

⁹ Ga waa Kubaalkaa nísssa capaa wu-yëtúuswaa, mi dalla kihot, ga fíldoo loteelaa ga Kaanfaa Koohða, fitcaa buwaa hoossee, ndaga kitaabuk wo'eenii Kooh, na ðan seedi'aa ða seedi'eewaða.

¹⁰ Ca nak, caa fiip didóolí' an:

- Cic Kooh, fu sela'in ee fu kayoh kesi. Fu sekan bi kera ki'atti' buwii ga ëldúnada na ki'ëldúki'tii ñífiigarií ða aamða*?

¹¹ Waa ennda ða, ða erussa yaa en béeb kúltí fiyaanaaw, ða wo'ussa kisékíruk jutuut paay, bi ga daa kídaa buwaa boku naba lëgëy, ða na mbok-kerceencaagaba jom ki'apu fodaa gabaða, matan.

Capaa wu-yitniinoowaa nísussa

¹² Lëehí'ta mi hotta Kubaalkaa nísssa capaa wu-yitniinoowaa. Kakayfii dalla kiyëngëluk didóolí. Nohii súusúussa sí'ís en fan kúltí togoh, ñiidii béebwa yo'ohha cor en fan ñíf.

¹³ Olcii ðëegísukka kakay fodaa daa towu een tihilií wúuni, binaa uuris wiyaak yëngël bos eenaanaa.

* **6:8 6: 8** *Hilií* Ga iñaa íikin, mandargaama teewoh iñaa kaanin (bi nopin) ✨ **6:10 6: 10** Malkat Sakarí 1: 12.

¹⁴ Asamaanii kerukka fodii kútúwaanfaa en na kipodu. Janjanjii bééβca na dēkcii giyyii wíilda léerukka ga daa ca eneeda.

¹⁵ Waa ennda dā, buu'cii ga ēldúnada na buwii biyaakbii, soldaa'cii biyaakbii, ha'-alalcii na ha'-doolicij, bééβ, ennda ñaam, ennda buwii laakin hafbaḍa, bééβba ḍaakkussa ga noŋ-noŋcii na ga fenoo atohcii ga janjanjiida.

¹⁶ Ba baa fiip janjanjii na atohcii an:

- Búrat ga dfookkíi, dū ḍaakkíi ga hascii Yii yuŋ ga baŋ-buuriida, dí úsaay aylukii Kubaalkii,

¹⁷ ndaga besii wiyaakwii aylukiigaba yah kikeen ga dfookkiida le'in. Ee ati bii múcan ga ba?

7

Buwii Kooh kín bayu mandargiigariḍa

¹ Tikka ga, mi hotta malaaka binikiis baa tuukin ga topaa'cii ēldúna cinikiiscii. Ba ammba uuriscii ēldúna cinikiiscii* doonaa uuris wíinoo wēpoo: enndii ga kakayfii, enndii ga giyyii ee enndii ga kedik kíinoo.

² Mi dalla kihot malaaka yiliis, yaa kolukoh meyaa'-noh, yaa lap. Ya bayin ga yahci iñaam mandarga'ohsi buwii enu buu Kooh, yii laak kipesḍa. Ya fiippa didóolí' malaakacaa binikiisbaa onu kiyah kakayfii na giyyiida

³ an:

- Kaa yahat kakayfii, giyyii na tediktii bi ga daa dí tuman mandarga ga púkcii buwii enu súrḡa Koohyiigaruuda.

⁴ Waa ennda dā, mi kelohha kídaa buwaa mandarga'uda: ba ennda bo' bijúnni citéemée' na cidaaŋkaah-nikiis na cinikiis (144.000), baa meyoh ga bééβ níilcii heetii Isarayeel :

⁵ bo' bijúnni-daaŋkaah na bijúnni-kanak (12.000) mandarga'ussa ga níilaa Yúdaa, bo' bijúnni-daaŋkaah na bijúnni-kanak ga níilaa Ruben, bo' bijúnni-daaŋkaah na bijúnni-kanak ga níilaa Gaat,

⁶ bo' bijúnni-daaŋkaah na bijúnni-kanak ga níilaa Aasee, bo' bijúnni-daaŋkaah na bijúnni-kanak ga níilaa Neftalíi, bo' bijúnni-daaŋkaah na bijúnni-kanak ga níilaa Manasee,

⁷ bo' bijúnni-daaŋkaah na bijúnni-kanak ga níilaa Simewoŋ, bo' bijúnni-daaŋkaah na bijúnni-kanak ga níilaa Léwí, bo' bijúnni-daaŋkaah na bijúnni-kanak ga níilaa Ísakaa'

⁸ bo' bijúnni-daaŋkaah na bijúnni-kanak ga níilaa Sabulon, bo' bijúnni-daaŋkaah na bijúnni-kanak ga níilaa Yoseef, bo' bijúnni-daaŋkaah na bijúnni-kanak mandarga'ussa ga níilaa Beesamee.

Buwaa biyewinbaa ekuk kúlti ciyaanaawḍa

⁹ Tikka ga, mi hotta mbooloo wiyaak, waa ken ínohoo daa buwaa hín kiyewinda. Ba meyohee ga kúlkaa en bééβ, ga níilaa en bééβ, ga heetaa en bééβ na ga lakaa en bééβ. Ba tuukin ga fikíi baŋ-buuraa, ga fikíi Kubaalkaa, ekukuunun kúlti ciyaanaaw ee bayuunun soo'soo' ga yahcaagaba.

¹⁰ Ba baa wo' didóolí' an:

- Kimúckii kii ga yah Koohyiigarií yuŋ ga baŋ-buuriida, ya na Kubaalkii.

¹¹ Bééβ malaakacaa tuukussa ga iñaam wíil baŋ-buuraa, wíil yaakcaa na enaamacaa binikiisbaa en na kipesḍa. Ba yíppa púk ga fikíi baŋ-buuraa, ba baa jaamuk Kooh

¹² an:

* 7:1 7: 1 Malkat Sakarí 6: 5. 'Bo' mínka kimēdíroh na lapoh pēniscaa wo'u ga Ínohlukoh 6: 1-8

- Aameen! Koohyigarii, fu yëri cal kikañ, fu yëri cal ki'e' ndam, fu yëri laak ki'ínoh, fu yëri cal kigërëm, fu yëri cal ki'on cée', fu yëri mín, fu yëri laak dooli, bi taa'. Aameen!

¹³ Yíinoo ga yaakcaa nak meekissaroo an:

- 'Buwii bii ekuk kúltícii ciyaanaawciida, ba bíba? 'Ba meyoh gada?

¹⁴ Mi taassari an:

- Kiyaakii, iñaama, fu yëri ínohhi.

Ya wo''aroo an:

- 'Bëri en buwii meyoh ga kihatalu ga kipes kiméeski'da. Ba naawin kúltíciigaba, ba yaanaawi'taca ga ñífaa kubaalkaa.

¹⁵ Këri tah, ba tuuk ga fikíi ban-buurii Kooh, ba kañi nohoo, wekoo ga Kaanfiigari. Ee yii yuŋ ga ban-buuriida hayba kisëegún ga taaliigari.

¹⁶ 'Ba yaabsisoo, ba pílsisoo, noh wala taangaay wíinoo tamsisooɓa.

¹⁷ En ki'ena, Kubaalkii tuuk ga leeloo ðekatii enaamacii binikiisbii wíil ee yaakcii wíillada, hayba kiníi, bayba ga tuhaalaataa músúmaa onohi kipesda. Ee Kooh hay kimoos béeb moon ga hascaagaba.

8

Capaa wu-yitnakanakwaa nísussa

¹ Ga waa kubaalkaa nísssa capaa wu-yitnakanakwaa, asamaan eennda selew iña jomin kile' caban wahtu.

² Mi dalla kihot malaakacaa biyitnabanakɓaa tuuk ga fikíi Koohda ee ba erussa mbiib ciyitnakanak.

³ Malaaka yiliis dalla kihay, tuukka ga yahaa loteelaa, ya bayin aanda-cúuraay-wúrúus ga yahci. Ya erussa cúuraay ciyewin, ya tēkí'ca sarah ga dook loteel-wúrúusaa en ga fikíi ban-buuraada[☆], taamdoh na iñcaa buwaa Kooh béebba kíimda.

⁴ Fodaama, iifiilaa cúuraayaa bewukohha yah malaakaa, wa lappa, awwa ga Kooh, taamdohha na iñcaa buwaa Kooh kíimda.

⁵ Lēehí'ta, malaakaa bebpa aanda-cúuraayaa, ya teffa ga kiwiikaa en ga dook loteelaada bi líiffa, ya weessawa ga dook kakayfii. Ga saasi íniŋcaa awwa kitak na meliccaa, toonaataa taa ríi', kakayfaa faa yēngēluk.

Mbiibcaa ciyitnakanakcaa ciyaakcaa

Mbiiwaa ðeɓɗa

⁶ Waa ennda da, malaakacaa biyitnabanakɓaa bayu mbiibcaa ciyitnakanakcaada, baa waayuk ga kimbiib.

⁷ Malaakaa yíinoo dalla kimbiib: toɓ-galaas wiyaak na kiwii, caa akitukoh na ñíf, iifukka ga kakayfii. Fodaama, Komii kakayfii wukaahaywii takka, komii tediktii wukaahaywii takka, ee béeb iña en pēegíi fihili takka dúr.

Mbiiwaa wukanakwaa típpa

⁸ Malaakaa yukanakyaa dalla kimbiib waagari: iña man na janjan wiyaak waa en na kitak, jafussa ga giyyaa. Fodaama, komaa giyyaa wukaahaywaa ennda ñíf,

⁹ komii wukaahaywii iñcii Kooh sak pesi ga giyyiida, dúmmba, ee komii wukaahaywii gaal-giycii yasukohha.

Mbiiwaa wukaahaywaa típpa

¹⁰ Malaakaa yukaahayyaa dalla kimbiib waagari: ol wiyaak, waa yaañ en fan kocom-kiwii, ðēegísukoh asamaan, dalla kikeen ga dook komii wukaahaywii húlúbci, na ga dook haalaa-músúcii.

[☆] 8:3 8: 3 Malkat Yaawúu'caa 9: 1-5.

¹¹ Olaama teeku «gít». Komii músúmii wukaahaywii aayya heh en fan gít ee bo' biyewin kaannda ndaga músúmaa ba anee maama, lak ma yasukohin.

Mbiwaa wu-nikiiswaa típpa

¹² Malaakaa yunikiisyyaa dalla kimbiib waagari: komii nohii wukaahaywii, na wii ñiidii, na wii olcii míkussa. Fodaama komii wukaahaywii lee'laatiigaca dalla kiñúus, ee komii wukaahaywii lee'laatii en na nohda yímmba, wii wekii ban yímmba.

¹³ Léehi'ta mi hotta caagiyoofaa en na kipún ga jepitaa asamaan, mi kelohhari yaa wo' didóolí' an:

- Massa, massa, massa d'ú, buwii ga ëldúnada, ndaga mbiibcii tes malaakacii baahaybii yah kimbiibda!

9

Mbiwaa wu-yétúuswaa típpa

¹ Waa ennda da, malaakaa yuyétúusyaa dalla kimbiib mbiwaagari: mi hotta olaa d'ëegísukoh asamaan keennda ga kakayfii. Olaa erussa kucëwíikaa nogaa bu-baam.

² Ya lëgíssa nogaa bu-baam, ee iifiil dalla ga kimeyoh, waa d'úuk en fan iifiil púu' wiyaak, bi nohii na ëldúnaanii ñúusí'ta ndaga iifilaama.

³ Laakka paycaa meyoh ga iifilaama, ba tasaarukohha ga ëldúna. Ba onussa kimín kitum mesiklaat fodii dagal.

⁴ Ba hoonohussa kile' ga pëegífii, ga tediktii wala ga béeb iñcii paali ga kakayfiida, wayee ba eem rek ga buwii bayussii mandargaa Kooh ga púkaagabada.

⁵ Ba onussiiba ki'ap, wayee ba sodalba iñaa le' ñiin ciyétúus. Ee mesiklaataa ba yah buwaa kitumda man na mesiklaat d'ob dagal ga bo'.

⁶ Ga bescaama, buwii heelsan kikaan ee ba hotanndiika. Ba kíiman kikaan ee kikaan núpanba hen fír.

⁷ Paycaa madu na pëníscaa waayuku kibay kiheñohnee. Ba bayin ga hafcaa iñaa man na baanu-buu' wu-wúrúus ee fikiicaagaba man na fikii bo'-súusúus.

⁸ Ba bayin fencaa man na fen beti ee síscagaba man na síscayindi.

⁹ Fasaacaa man na eku kúltí-pewiñ. Ríiraa paabcaagaba man na ríi' sareet-pénís ciyewin caa íisuk kiheñohnee.

¹⁰ Ba bayin lúk, fodii lúk dagal na kútún ga siñdaanaa, ee ga tútúnqtaama, danaraa ba yah buwaa kisodaloh iñaa le' ñiin ciyétúusda, waa ga.

¹¹ Buuraa paycaama yëri en malaakaa nogaa bu-baam. Ya teeku Abadon ga lak ki'Eberëe, ee ga kiGerek ya baysi Apoliyon*.

¹² Kofeelkii debda paafin. Tik ganaa, kanak ciliis jomin kihay ban.

Mbiwaa wu-yitniinoowaa típpa

¹³ Malaakaa yuyitniinooyaa dalla kimbiib mbiwaagari: mi kelohha koonakaa meyoh ga wiiycaa cinikiiscaa ga loteel-wúrúusaa en ga fikii Koohda.

¹⁴ Koonakaa wo''a malaakaa yuyitniinooyaa bay mbiwaada an:

- Bëgísaa malaakacii binikiisbii bagu ga yahaa húlúwii wiyaakwii teeku Éfaratda.

¹⁵ Waa ennda da, malaakacaa binikiisbaa bëgísussa. Ba waayukee wahtiima na besiima, ñiidiima na kíiskiima kidúbí' komii wukaahaywii buwii ga ëldúnada.

¹⁶ Ga iñaa mi kelohda, soldaa'caa lapu pënís kiheñohneedaa enee bimíliyon citéemée'-kanak (200 Míliyon).

¹⁷ Pëníscaa na buwaa lapada, mi hotba en fan ga heey, fodii dii: ba ekuk kúltí-pewiñ ciyo'oh cor en fan kiwii, cibúloh, búlohaa deey ga súusúus ee cimbaasaan en

* 9:11 9: 11 Abadon na Apoliyon teekcaama ga lakcaagaca ca waa' kiwo' «yahoh»

fan pëndël witamóhí'†. Hafcaa pëníscaa man na haf gayindi. Kiwii, iifil na pëndël witamóhí', caa mey ga túuwtaagaba.

¹⁸ Kofeelcaa kaahaycaa caamaa, mey ga túuwtaagabaða ennda: kiwiikaa, iifilaa na pëndëlaa, ca dúbí'ta komii wukaahaywii buwii ga ëldúnada.

¹⁹ Doolaa pëníscaa bayda nak en ga lúkcaa na ga túuwtaagaba. En ki'ena, lúkcaagaba man na goŋ; ca bayin haf, ee ca tumi buwaa iŋaa meskin naca.

²⁰ Wayee nak buwaa tes kaanussii ga kofeelcaa-caamada, foŋussii ga fen iŋcaa cibóní'caa ba tumee na yahbada. Ba baa lís kijaamuk rab-seytaani na nataalcaa hëwírohu wúrúus, wala hëelís, wala përem, atoh cimóri' wala doo' kedik. Ee iŋcaama mínoo kihot, ca mínoo kikeloh, ca mínoo kitíin.

²¹ Ba baa lís ga ki'ap bo', kinaahkaa ba enukoheeda, kifaanuk na baa en béeb, na kilok.

10

Malaakaa na kukëyítkaa

¹ Waa ennda da, mi hotta malaaka yiliis yilëekí'-dooli yaa yoosukoh asamaan, úulukin yaayeel. Ko'kaa-huulaa wíilin hafaagari, fíkiifaa faa melic en fan noh ee kotcaa yo'ohin en fan jelem kiwii.

² Ya bayin ga yahci kukëyít jaa kúnísuunun. Ya yíppa kotaagari ñaabaa ga giiyaa, wusenwaa ya yíppawa ga kakayfii.

³ Ya dalla kiles koonaa ga dook en fan gayindifaa en na kibëmbuk. Daa ya fiipee, íníncaa ciyitnakanakcaa téesí'ta.

⁴ Daa íníncaa ciyitnakanakcaa téesdee, mi waa'ta kibín iŋaa ca wo'da, wayee mi kelohha koonakaa meyoh asamaan, wo''aroo an:

- Iŋii ínínccii ciyitnakanakcii wo'da enat kúmpa ga béeb, kaa bínndi.

⁵ Waa ennda da, malaakaa mi hotee tuukin ga giiyaa na kakayfiida, bëwí'ta yahaagari ñaabaa, ëwdohha asamaan.

⁶ Lëehí'ta ya waatta ga bii en na kipes bi taa'da, yii sak asamaanii na béeb iŋcii en gada, kakayfii na béeb iŋcii en gada, giyyii na béeb iŋcii en gacada, ya wo''a an:

- Diimada, laakissii kisekis dara.

⁷ Bëriinaa dú keloh malaakii yuyitnakanakyii, fúrisan mbiiwaagarida, béeb iŋii KooH am kitum ee ínohukkii duumda, hay kimat sëk fodaa daa ya yéegaleeka súrgacaagari enu sëldígacaagarida.

⁸ Koonakaa mi kelohee, meyoh asamaanda nak wo'issaroo an:

- Kara, fu beb kukëyítkaa kúnísuunun en ga yah malaakaa tuuk ga giyyii na kakayfiida.

⁹ Mi ka'ta ga malaakaa, kiwo''i ya e'too kukëyítkaa jaama. Ya wo''aroo an:

- Uuna, ñamaaja. Ja hay kicelem fodii kúum ga kúuwkiigaraa, wayee le' lookfunaa, hay ki'aay heh✧.

¹⁰ Fodaama, mi beɓpa kukëyítkaa ga yah malaakaa, mi ekkaja ga kúuwroo, mi yaa ñam. Ja celemmba fodii kúum, wayee daa mi oneeja, ja aayya heh ga lookkoo.

¹¹ Lëehí'ta, mi wo'ussa an:

- Fu jomin kika' kiyéegalohis iŋcii KooH yah kitum, aaw ga heet ciyewin, túl tiyewin, lak ciyewin na buu' biyewin.

11

Seedicaa banakbaa

† 9:17 9: 17 Mëdírohat na iŋaa hewee ga Sodom na Gomoo'da. Malkat Lúkkaa 17: 29 ✧ 10:9 10: 9 Malkat Esekíyeel 2: 9-3: 3.

¹ Waa ennda da, mi erussa doo'-barahaa man na dooraa natohsi hen, mi wo'ussa an:

- Koluka, fu nat Kaanfii Kooh, fa na loteelii, fu kín buwii en na kijaamuk Kooh gaɗa.

² Dekatii Kaanfii Kooh hanoh foohɗa nak, íisaawa, kaa natwa, ndaga wa foñɗu yiifa'cii. Ba hay kitogisoh teerii wisela'í'wii iñaa le' ñiin cidaan̄kaah-nikiis na ñiin kanak*.

³ Mi hay ki'on seediciigoo banakbii, ba yéegaloh iñii Kooh wo'ɗa, ee ba ekukan saaku, kitoŋ iñaa le' bes cijúnna na bes citéemée'-kanak na cidaan̄kaah-yitniinoo (1.260).

⁴ Seedicaama bëri en tedik-ólíwíyéetii tanaktii na ban lampucii kanakcii en ga fíkíi Ha'mudii laak kakayfiida.

⁵ Baa waa'ba kitum iñaa mesikinaa, kiwii hay kimey ga túuwtiigaba, tëkí' buwaa sagoh nabaɗa. Kayoh, baa fu waa'ba kitum iñaa meskinaa, fu joman ki'apu fodaama.

⁶ Seedicaama onuunun kimín kilan̄ asamaanii ee toɓ keenoo kakay bi ga daa ba lëehɗan kiyéegaloh iñii Kooh wo'ɗa. Ba onuunun ban kimín kisúpít músúmii ma en ñíf, na kimín kifeek bu-ëldúna na kofeelcaa leehoo, wahtaa neɓɓa tooh.

⁷ Ee binaa ba lëehí' kiseedi'aa, rawaa yisóotí'yaa[☆] meyoh ga bu-baamɗa hayba kiheñoh, ya laak ndam ga ɗookba, apba.

⁸ Fodaama, faraafcaagaba hay kifoñu ga paanaa en ga teeraa wiyaakwaada. Teeraama, Kooh abohwa fodii Sodom wala Esípti ee Ha'mudiigaba daayohsee ga kuraanaa daama.

⁹ Iñaa le' bes kaahay na caban, bibo' ga heetaa en béeb, ga niilaa en béeb, ga lakaa en béeb, na ga kúlkaa en béeb, hay kihayu kimalak faraafciigaba, ee ba íisanndii ken acca.

¹⁰ Béeb ëldúna, keeñba hay kisoos ga iñaa dal buwaamada, ba neɓluki, ba wosohi cikëñí' ga díkaantiba ndaga seedicaa banakbaama sodalseera buwii lool.

¹¹ Wayee waa bescaa kaahaycaa na caban matɗa, ëpaa onohi kipes, ee meyoh ga Koohɗa hayya, sorukkaba, ba kolukka. Daama, buwaa tuukee kimalakɗa, tiitussa bi baa saak.

¹² Seedicaa banakbaa kelohussa koonakaa wo' didóolí', meyoh asamaan, an:

- Lapat dii! Yaayeel úullaba, ba lappa ɗook asamaan. Buwaa sagoh nabaɗa baa malak ga.

¹³ Ga wahtaama siiy, kakayfaa yëngëlukka didóolí', ee ga iñaama, kaan cidaan̄kaahcaa fu am ga teeraa tooh, fiinoofaa bú'ta ga, bo' bijúnna-yitnabanak (7.000) kaanussa ga yëngëlaa kakayfaa waama. Buwaa biinoo muc gaɗa tiitussa, ba aawwa kindam Koohyii hanoh ɗookɗa.

¹⁴ Kofeelkii kukanakkii paafin foduma. Malakat kofeelkii kukaahaykii kii hay diima-diima.

Mbiwaa wu-yitnakanakwaa típpa: Kihaykii Nguurii Kiristaanii

¹⁵ Malaakaa yuyitnakanakyaa mbiibpa ee ga asamaan laakka toonaataa tëesi' an:

- Nguurii ëldúna tíkuunun kimma ga yah Kooh, Ha'mudiigaruu, na ga yah Kiristaaniigari, ee ya yah kinguuruk bi taa'.

¹⁶ Waa ennda da, yaakcaa bidaan̄kaah-kanak na binikiisbaa yunsee ga fíkíi Kooh, ga ban-buu'caagabaɗa, yípussa púk kakay, ba baa jaamuk Kooh.

¹⁷ Ba baa wo' an:

- Kooh, Ha'mudii mín toohɗa, fu yii fu en ee fu eneeda, dí bii kañjaa ndaga fu teewohin doolii kimínkiigaraa ee fu tuukirin nguuriigaraa.

¹⁸ Heetcii aylukuunun, wayee nak aylukiigaraa wëri yoosuk. Wahtii le'in, wii fu yah ki'atti' buwii kaaninɗa, wii fu yah kineehal súrgaciigaraa enu sëldíigaciigaraada,

* 11:2 11: 2 Wo'u dii teeraa Yéerúsaleem: Mëdírohat na Lúkkaa 21: 24 ☆ 11:7 11: 7 Malkat Dañeel 7: 3,7,21.

na buwii en buufudá ee niikuunun teekiigaraada, oomaanoo, yaakoo. Wahtiima ban, wërí en wii fu yah kidúbí' buwii yahsoh ëldúnada.

¹⁹ Waa ennda dá, dekataa wisela'í'waa Kooh ga asamaanda lëgisukka, gaalaa mandarga kifiliimunkii Kooh na buwiida[†], hotukka ga duuygaa. Kooh awwa kimelic, toonaataa taa ríí', íníncaa caa tak kitak, kakayfaa faa yëngëluk, ee tof-galaas wiyaak waa keen.

12

Iñcaa ciyitnakanakcaa Kooh teewoheeda

Betifaa na goŋ-jësíkkaa

¹ Fodaama, Kooh teeɓparoo enaama yiyaak yaa mey ga asamaan: ennda beti, fa úulukin nohii, ñiidii hanohin fildoo kotcaagari, ee ya ekukin baanu-buu', waa bay ol cidaanakaah na kanak.

² Betifaa enee na look bi fa faa yah kilaak kowu. Fa faa fiip ndaga lëgëyaa kilaakkaa na mesiklaataa kilímkaa.

³ Mi hotta enaama yiliis yaa mey ga asamaan ban: ennda goŋ-jësík yiyaak, yiyo'oh cor en fan kiwii. Ya bay haf ciyitnakanak na wiiy cidaanakaah, ee hafa en tóoh ekukin baanu-buu'.

⁴ Ya fëyëekíssa komii wukaahayii olcii ga asamaanda na lúkaagari, jaffaca ga kakayfii. Ya tuukka ga fikíi betifaa en na kilaak kowudá, en dānaa kowukaa límsinaa, ya ñamka.

⁵ Betifaa nak laakka kowu kiyaal, kaa yah kiníi' heetcii ga ëldúnada bééɓca na ngot-pewiñ. Kowukaa dalla kibewu bayussa ga yahaa Kooh, ga baŋ-buuraagari.

⁶ Betifaa nak núppa, ka'neera ëgí'-dúndagaa, ga dekataa Kooh waayukdeerida, en dānaa, ya toputu'u daama iñaa le' bes cijúnna na citéemée'-kanak na cidaanakaah-yitniinoo (1.260).

⁷ Waa ennda dá, heñ wiyaak dalla kilaak ga asamaan. Míseel, malaakaa Kooh yiyaakyaa, ya na malaakacaagari ɓaa heñoh na goŋ-jësíkkaa. Yaama ban, ya na malaakacaagari, yaa heñoh naba.

⁸ Wayee goŋ-jësíkkaa mínndii ga heñaa, ee fodaama ya laakissii fen daa ya enan ga asamaan, ya na malaakacaagari.

⁹ Ya jafussa ga fooh, ya goŋ-jësíkkaa, goŋ-cosaanaama wo'u sépí'í'-ga-nofii, wala Seytaanii, yii dúki bééɓ ëldúnada. Ya jafussa ga kakay, ya na malaakacaagari.

¹⁰ Lëehí'ta, mi kelohha koonaa kiyaak ga asamaan, kaa wo' an:

- Diimada, jamaanii kimúckii le'in, diimada Koohyiigaruu teewohin iñii ya mínda ee tuukirin nguuriigari. Diimada Kiristaaniigari eruunun doolii. Ga iñaa, pokoh-kiwo'ii, yii wekoo nohoo ëpírohi mbok-kerceengiigaruu na Koohda, jafuunun ga kakayfii.

¹¹ Ba nak, ɓa laakin ndam ga dookci ndaga ñífi kubaalkii aamduseeɓada, na ban kayohfaa ga wo'eenaa ɓa seedi'eeda. Ba keeñukkii kipeskaagaɓa bi ɓa niikka kikaan.

¹² Kërí tah, fu asamaan na dú bii dú dek gada, neblukat!! Kakayfii na giyyii nak, massa dú, ndaga sépí'í'-ga-nofii yoosukin garúu, ee ya líifin na tam-keeñ ga dii ya ínohin an ya tesohissii yewinda.

¹³ Daa goŋ-jësíkkaa hotee an ya jafuunun ga kakayfii, ya úisukka ga fenoo betifaa límee kowukaa kiyaalkaada.

[†] 11:19 11: 19 Gaalaa wërí dāakee atohcaa Waasaa Kooh bínsee gada. Gaalaa faansee ga dekataa wëñ kisela' ga Kaanfaa Koohda

¹⁴ Betifaa nak tokdussa pabcaa kanakcaa caagiyoofaa* fiyaakfaa, en dānaa ya pún bi ga ěgí'-dúndagaa, ya saan gogaa, ya en ga dekataa Kooh waayukdeerida, ya toputu'u da iñaa le' tíkíis taahay na caban†.

¹⁵ Waa ennda da, goŋ-jěsíkaa weessa na kúuwci músú miyewin en fan húlúŋ, ga fenoo betifaa, doonaa músúmaa bayfa.

¹⁶ Wayee kakayfaa sommba betifaa, fa lěgísukka, fa annda músúmaa goŋ-jěsíkaa weese na kúuwcida.

¹⁷ Goŋ-jěsíkaa nak, keeñci tamma ga betifaa lool, ya móoñsneera heñaa ga towutaa betifaa tesda, baa taabuk iñcaa Kooh nakoh kitumda, ee ba dēk ga kiseedi' Yéesudā.

¹⁸ Waa ennda da, goŋ-jěsíkaa tuukka ga seereenaa giyyaa.

13

Rab meycā ga giyyaa

¹ Tíkka ga, mi hotta rab yiděyna yaa en na kimey ga giyyaa. Ya bayin wiyy cidaañkaah na haf ciyitnakanak. Wiyyaa en béeŋ bayin baanu-buu', ee hafaa en béeŋ bíduunun ga teek-basee ga Kooh.

² Rawaa mi hotda nak, man na cigído, kotcaa man na kot rawaa wo'si úrsi* kiyak na kikaañ, ee kúuwkaa man na kúuw gayindi. Goŋ-jěsíkaa e'tari kimínkaagari, e'tari baŋ-buuraagari, ee e'tari ban dooli wiyaak.

³ Wíinoo ga hafcaa bayin gaañaa man na hoossee hen, ee gaañaaama yeeri ki'apda, wakka. Bu-ěldúna béeŋba waaru'ussa ga rawaa, ba taabukkari.

⁴ Béeŋ aawwa kijaamuk goŋ-jěsíkaa ndaga daa ya on rawaa doolida. Ba baa jaamuk ban rawaa, ba baa wo' an: «Bii yiida man na rawii? Bii yiida mín nari kiheñoh?».

⁵ Rawaa nak, onussa kiwo' wo'een tay na wo'een-basee ga Kooh. Ya onussa kon dooli kitum ga iñaa nebpi, iñaa le' ñiin cidaañkaah-nikiis na kanak.

⁶ Rawaa nak aawwa kibas Kooh, kibas teekii Kooh, kibas taalaa Kooh dēkohduda na kibas ban béeŋ buwaa dēk ga asamaanda.

⁷ Ya onussa kiheñoh buwii enu buu Koohda ee ya laak ndam ga dookba. Ya onussa ban dooli ga dook níilaa en béeŋ, heetaa en béeŋ, lakaa en béeŋ na kúlkaa en béeŋ.

⁸ Béeŋ buwii ga ěldúna, ee aboh ga iñaa wa saksee bi wati, teekcaagaba bídussii ga kěyítfaa buwaa laak kipeskaada, hayussi kijaamuk. Kěyítfaama fuu kubaalkaa hoossee fodii sarahda.

⁹ Baa fu laakin nof kikelohaa, súkúruka!

¹⁰ Baa Kooh wo' an fu hay kibagunaa, fu hay kibagu. Kooh wo' an fu hay ki'apu na kalawaa, fu hay ki'apu na kalaŋ. Iñaaama tah buwii en buu Koohda, ba jom kiguu'guuluk hen ee ba taam na ngēm.

Rab meycā ga kakayfi

¹¹ Waa ennda da, mi hotta rab yiliis yaa en na kimey ga kakayfi. Ya bayin wiyy kanak, caa man na tuwiyy baal yiyín ee ya wo'ee fodii goŋ-jěsíka.

¹² Rawaa meycā ga giyyaada, béeŋ doolaa ya laakda, yiima laakinwa ee ya yaa teewohwa ga fikii rawaa ga giyyaada. Ya yaa gítín bu-ěldúna kijaamuk rawaama meycā giyyaa ee bay gaañaa man na ya hoossee hen bi wakinda.

* **12:14 12: 14** Caagiyoofaama mín ki'en enaamaa yunikiisyaa en na kipes ee wíilee baŋ-buraada. Malkat 4: 7
 † **12:14 12: 14** Ga kiGerek, wo' an: «jamaanu wíinoo, jamaanu ciyewin na caban jamaanu» Iñaaama jomin kile' tíkíis taahay na caban. Malkat ban 11: 3; 12: 6 na 13: 5 * **13:2 13: 2** Úrsi, iñaa rab yiděyna, yaa man na dēngín pēení. Ya ñami pēegí ee tumoo ken dara en an fu le'ii ga towutaa ya laakdānaa. Ya mínin ki'ap ŋo' ga iñaa gaaw na coginaacaagari.

13 Ya yaa tum kintaan ciyaak, caa karin sah bi ga kiyóoskí' kakay, ga fíkíi bééβ, kiwiikaa meyoḥ asamaanda.

14 Fodaama, ya múuydí buwii ga ǽldúnada na kintaancaama ya onu kitum, ga fíkíi rawaa meyoḥee ga giiyaada. Ya yaa wo' buwaa kihéwí' nataalaa rawaa hoossee na kalabfaa ee ya yaa pesisda.

15 Ya onussa kipesi' nataalaa rawaa waama, ya tummbawa bi wa mínnda kiwo', ee wa onuunun an bééβ baa fu jaamukkiwanaa fu apu.

16 Rawaa yukanakyya gítínnda kon bééβ buwii, oomaanoo, yaakoo, buuroo, nduuloo, ñaamoo, baa enndii ñaamoo, kibay mandarga rawaa ga yah-ñaam wala ga púk.

17 En danaa, ken mínoo kilom wala kitoon ee bayyii mandargaa rawaa: ennda teekaagari wala kídaa hín nawa.†

18 Diima kilaak hamham kéri meekisohu dii: baa laakin hel hay kimín ki'ínoh íñii kídii teekii rawii waa' kiwo'da. En ki'ena, kídiiima hín na wii teekii bo'-súusúus‡. Wéri en téemée'-yitniinoo na daañkaah-yitniinoo na yitniinoo (666).

14

Kubaalkaa na buwaa biyewinbaa ya laasda

1 Waa ennda da, mi hotta Kubaalkaa tuukin ga janjagaa Síyon, ya na bo' bijúnni citéemée' na bijúnni cidaanakaah-nikiis na bijúnni cinikiis (144.000). Yaa en bééβ, teekii kubaalkii na wii Kooh paamci, bíduunun ga púkaagari.

2 Mi kelohha koonaa, kaa meyoḥ asamaan, ee ka ríi' en fan yéngélaa dúuscaa ga giiyaada, en fan ban íniḡ wiyaak. Koonakaa mi kelohda madin ban na ríi' riiticaa bibo' en na kiriiti.

3 Bééβ buwaama baa yeek yeek-kañ wi'as ga fíkíi ban-buuraa, ga fíkíi enaamacaa binikiisbaa en na kipesda, ee ga fíkíi yaakcaa ban. Yeekaama, Ken mínoowa kiyoon, enndii buwaa bijúnni-téemée'baa na bijúnni-daanakaah-nikiis na bijúnni-nikiisbaa baama Kooh laas ga ǽldúnadanaa.

4 Buwaama nak mossoo kiliib ga kitaam na beti, ee ba setin wic. Ba taabuki Kubaalkii daa ja aaw tóoh. Kooh yéri laasba ga díkaanti buwii, ba erohha hafba ga Kooh na ga Kubaalkii fodii íña nísu ga íñcaa píiku, kifaani' Koohda.

5 Ee saboh fiinoo mosoo kimey ga kúuwba: ba laakoo sík.

Malaaka baahay yéegalohha atti'aa Kooh

6 Waa ennda da, mi hotta malaaka yiliis yaa en na kipún ga jepitaa asamaan. Ya haydoh hewhew winéwí' waa nísukoo bi taa', kiyéegalwa bééβ buwii ga ǽldúnada: kúlkaa en bééβ, níllaa en bééβ, lakaa en bééβ na heetaa en bééβ.

7 Ya yaa wo' didóolí' an:

- Niikat Kooh ee d'ú e'ti ndam! Kayoh, wahtii ya yah ki'atti' ǽldúnada le'in. Kon jaamukat bii sak asamaanii, kakayfi, giyyii na haalaa-músúciida.

8 Laakka malaaka yiliis, yukanak, taammba ga fenoo yudewaayaa, wo''a an:

- Babíloon, teerii wiyaakwii keenin! Ya yii ya léeldée heetcii bééβ na biiñii kifaanuk-pakaykiigari kiyaakkii ya enukohda, ya keenin jac!

9 Laakka malaaka yiliis, yukaahay, taammba ga fenoo banakbaama, wo''a didóolí' an:

- Bééβ baa fu jaamuk rawii na nataaliigari, ee fu bay mandargiigari ga púkaagaraa wala ga yahaagaraanaa,

† 13:17 13: 17 Ga lakcaa waama, occaagaca kínsee hen, ocaa en bééβ bayeera mandarga kín, fodii dii: a = 1; b = 2; c = 3. Kon teek míneera kijagu fodii kíkín. ‡ 13:18 13: 18 Kídaa teekaama mandarga ǽldúna na buwii en gada, ndaga bo' saku ga besaa wu-yitniinoowaa. Kon rawaa bay mandargaa bo' ee mandarga íña mattii. Kooh laak kín wu-yitnakanak.

¹⁰ fu hay ki'an ban ga biiñaaya aylukaa Kooh. Biiñaama nak koocussii ee Kooh hafanndaawa ga kaas aylukaagari. Fu yaama, fu hay kisodalu lool ga kiwiikaa na pëndëlaa witëmi'waa, ga fikii malaakacii Kooh na ga fikii Kubaalkii.

¹¹ Fodaama kiwiikaa yahhaa kisodalda, iifiilaagaka yah kidúuk bi taa'. Ee buwii jaamuki rawii na nataalaagarida, na béeb baa mandarga'u na teekiigari, laaksanndii fiika', enndii wek enndii noh.

¹² Iñaama tah buwii en bu-Kooh, taabuk iñcii ya nakoh kitum, ee ba gëmin ga Yeesudfa, ba jomin kiguu'guuluk.

¹³ Waa ennda da, mi kelohha koonakaa meyoh asamaan, wo'aroo an:

- Bidaa iñii yii: «Aboh diima, ba yewinin múu' buwii en wínoo na Ha'mudii bi ga kikaandfa!» Helii yisela'iyii wo' an:

- Kayoh, ba hay ki'ikaruk ga coonucaa ba dayeeda. En ki'ena, tumeencaagaba hayba kitaabuk.

Ēldúna píikussa

¹⁴ Waa ennda da, mi hotta yaayeel wiyaanaaw der, ee ga dookgaa laakin iñaaya yuŋ ga man na bo[☆]. Ya ekukin baanu-buu' wu-wúruus ga hafa, ee ya abin píikaa wikëñi' ga yahaagari.

¹⁵ Laakka malaaka yiliis yaa meyoh Kaanfaa Kooh, ya yaa fiip baa yuŋ ga yaayeelaada an:

- Tíkaa píikaaniigaraa fu aaw kígú' ndaga kipíik le'in ee tóoh lúudin kipíik ga kakayfii.

¹⁶ Fodaama, baa yuŋ ga dook yaayeelaada weessa píikaanaagari ga kakayfii, ěldúna tóoh píikussa.

¹⁷ Laakka malaaka yiliis yaa meyoh Kaanfaa Kooh ga dookda. Yaama ban abin píikaa wikëñi'.

¹⁸ Lëehi'ta, laakka ban malaaka yiliis yaa meyoh loteelaa. Yaama yëri laak dooli ga kiwii. Ya fiippa yaa bay píikaanaada, didóolí an:

- Tíkaa píikaaniigaraa wikëñi'wii, fu gú' yool-resenjii ga ěldúnada, ndaga ca lúudin.

¹⁹ Waa ennda da, malaakaa weessa píikaanaagari ga kakayfii, gú'ta yoolcaa resenjii ga ěldúnada. Ya íiffaca ga seesaa'-biiñaaya wiyaakwaa en aylukaa Koohda.

²⁰ Towu resenataa togisohussa ga duuy iñaaya seesohsida, ga foogaanaa teeraada. Nífi meyohha ga, wa taakka iñaaya hín na kíloomeet citéemée'-kaahay (300) ga agilaat, ee wa lappa bi hínnda na laabcaa pëníscaa ga dook.

15

Malaakacaa biyitnabanakbaa na kofeelcaa ciyitnakanakcaa mēēñdohda

¹ Waa ennda da, Kooh teeɓparoo enaama yiyaak yiliis ga asamaan, yidóoyí-waa': malaaka biyitnabanak bayuunun kofeelcaa ciyitnakanakcaa mēēñjoh ee cëri yah kimëti' aylukaa Koohda.

² Mi hotta ban enaama, en fan giyy-seetu, waa akitohu na kiwii. Buwaa tēhin rawaa, ba jaamukii nataalaagari, ee ba bayyii kidaa hín na teekaagarida, tuukuunun ga dook giyy-seetaa. Ba níkuukin riiticaa Kooh ereebada,

³ ee ba baa yeek yeek-kañii Móyis, súrgaa Kooh na wii Kubaalkii, an:

- Kooh, Ha'mudii ee mín ga tóohda, tumeenciigaraa yakin ee newin kimalak, fu buurii béeb heetci, iñaaya fu natin kitum tóoh, júwin ee koo' ga waas.

☆ 14:14 14: 14 Malkat 1: 13; Dañeel 7: 13.

⁴ Ha'mudii, bii kaañanndaa kiniikoo ba? Bii sagan kikañ teekiigaraada ba? Kayoh, fu don fu yeri sela', ee beeb heetci hay kihayu yi'u ga fikiifu, jaamuksiraa, ndaga ba hotin an tumeenciigaraa juwin.

⁵ Waa inaama paaffa, mi hotta ga asamaan, dekataa wen kiselaa' en ga taalaa teewoh kifiliimunkaa Kooh na buwiida, legisukin.

⁶ Malaakaaa biyitnabanakbaa bayu kofeelcaa ciyitnakanakcaada meyohussa da. Malaakaa en beeb ekuk kulti sooy fiyaanaaw der bi faa melic, ee pekirukin liib-wuruus ga fasaafaa.

⁷ Yiinoo ga enaamacaa binikiisbaa en na kipesda* e'ta malaakaaa biyitnabanakbaa kaas-wuruus ciyitnakanak caa liifin muut na aylukaa Kooh, yii en na kipes bi taa'da.

⁸ Waa ennda da, dekataama wen kiselaa'da liiffa na iifiil, kiteewoh ndamaa Kooh na doolaagari. Ee ken mindii da ki'aas bi ga daa kofeelcaa ciyitnakanakcaaa malaakaaa biyitnabanakbaa haydohda matan.

Kaasaa ciyitnakanakcaaa tum aylukaa Koohda

16

Kaasaa debda

¹ Tikka ga, mi kelohha koonaa kiyaak, kaa meyoh dekataa wen kiselaa' ga Kaanfaa Koohda, ka wo''a malaakaaa biyitnabanakbaa an:

- Karat, du if ga elduna kaascii ciyitnakanakcii tum aylukii Koohda.

² Waa ennda da, malaakaa debda, ka'ta, iiffa kaasaagari ga elduna. Taaw ciboni', ciméeski' dalla kimey ga faancaa buwaa bayee mandargaa rawaa ee jaamuksee nataalaagarida.

Kaasaa wukanakwaa

³ Malaakaa yukanakyaaa iiffa kaasaagari ga giyyaa, musumaa dalla kiman na nif baa kaanin. Beeb incaa pesee ga giyaada kaannda.

Kaasaa wukaahaywaa

⁴ Malaakaa yukaahayyaa iiffa kaasaagari ga hulubcii na haalaa-musucii, ca supitukka ennda nif.

⁵ Daama, mi kelohha malaakaa onu dooli ga dook musuciida wo''a an:

- Fu yii fu en, fu enee ee fu sela'inda, fu juwin ga dum fu atti' incumada.

⁶ Waa ba beri aamee nifaa buwaa en buufuda na waa selidigaciigaraa, fu nak, fu erinba nif ba an ee genin gaba.

⁷ Mi kelohha koonaa kaa meyoh loteelaa tekirohshi curaayda an:

- Ehee, Kooh, Ha'mudii min tohda, incii fu atti'da koo' ga waas ee juwin!

Kaasaa wu-nikiiswaa

⁸ Malaakaa yunikiisyyaa iiffa kaasaagari ga dook nohii, wa onussa kiteki' buwii na kiwiikiigawa.

⁹ Noh witemi' aawwa buwii kiteki', ba baa bas Kooh, ya yii ya laak dooli ga dook kofeelcaa caamada. Ee ba sannga kisupit kipeskaagaba, ba e' Kooh ndam.

Kaasaa wu-yetuswaa

¹⁰ Malaakaa yuyetusyyaa iiffa kaasaagari ga dook ban-buuraa rawaa. Fodaama, kulkaa rawaa nguurukohda ennda ga nuus keruus. Buwaa aawwa kidowuk perem ndaga mesiklaat.

¹¹ Ba baa bas Kooh yii ga asamaanda ndaga kofeelcaa ba en na kidayda na taawcaa amada; ee bi wati, ba sannga kisupit kipeskaagaba.

* 15:7 15: 7 Malkat 4: 6.

Kaasaa wu-yitniinoowaa

¹² Malaakaa yuyitniinooyaa íffa kaasaagari ga húlúwaa wiyaakwaa wo'u Ēfaratda, músúmaa dalla kisíiñ kifoñi' buu'caa kúlkohu meyaa'-nohda waas.

¹³ Waa ennda da, mi hotta raβ bibóni' baahay baa waa' kiman na buuru-buu', ba meyca, yii ga kúuwkaa gon-jésíkaa, yíinoo ga kúuwkaa rawaa*, yíinooyaa ga kúuwkaa seldíiga sépí'í'-ga-nofaa†.

¹⁴ En ki'ena, iñcaa enee raβ bibóni', baa tumi kintaan. Ba ka'ta ga buu'cii ga öldúnada béebba, kihídírohba kiheñohnee ga besaa wiyaakwaa Kooh, yii mín tóoh amda.

¹⁵ Ha'mudii wo' an:

- Malakat, mi yii hay fodii lok. Baa neehhii ee yaa na kúltícaagari, yewinin múu' ndaga ya tíidoo faan buucuuc bi bo' hoti kacici.

¹⁶ Fodaama, raβcaa bibóni'baa hídírohussa buu'cii öldúna ga dekataa wo'si ga ki'Eberée Armagedonja.

Kaasaa wu-yitnakanakwaa

¹⁷ Malaakaa yuyitnakanakyaa íffa kaasaagari ga uurisii. Koonaa kiyaak kelohukka ga dekataa wēñ kisela'da, meyoh bañ-buuraa. Ka wo''a an:

- Matin sēk!

¹⁸ Daama, laakka melic, toonaa na ínín, caa en na kiríi', na yēngēluk-kakay wiyaak, waa mosoo kilaak iñaa bo'-súusúus enee ga öldúna bi wati.

¹⁹ Teeraa wiyaakwaa da'sukohha kom kaahay ee teerucii túltii béebca bú'ta. Babiloon nak, teeraa wiyaakwaama, Kooh alliiwa. Ya anlukohwa kaas-biiñaa en aylukaagari witamóhí'waa.

²⁰ Dēkcaa giiyaa wíilda tóohca ennda mes ee ken hotissii janjan wíinoo.

²¹ Toβ-galaas wiyaak, waa bitlaataa kalamcaa jomin kile' kíloo cidaanakaah-nikiis, meyohha asamaan, dalla kikeen ga dook buwaa. Buwaa nak baa bas Kooh ndaga mesiklaataa toβ-galaasaa haydoh ga dookbada. En ki'ena, kofeelkaama dal gabada, lak barin.

17

Beti faankoh-pakayfaa na rawaa

¹ Waa ennda da, yíinoo ga maalaakacaa biyitnabanakbaa bay kaas mesiklaatcaa ciyitnakanakcaada, hayya, wo''aroo an:

- Hay, mi teebpaa atti'ii sek beti faankoh-pakayfii* fiyaakfii yípuk ga yaha giiycii ciyaakciida.

² Buu'cii ga öldúnada faanukuunun nari, ee buwii ga öldúnada laaluunun ga biiñii en kifaanuk-pakaykiigarida.

³ Helii Kooh dallaroo kisooruk, malaakaa bayyaroo ga egí'-dúndagaa. Mi hotta daama betifaa lap ga dook raβ yiyo'oh cor. Faanfaa rawaa gomin na teek basee ga Kooh, ee ya bayin haf ciyitnakanak na wiyy cidaanakaah.

⁴ Betifaa ekuk kúltí ciyo'oh cor, cimelic-melic, ya líifin na wúrúus na jamaa na pemi. Ya bayin ga yahci kaas wúrúus, waa líifin na enaama cisépí'í' caa araamin ee límukoh ga kifaanuk-pakaykaagari.

⁵ Laakin teekaa bídu ga púkaagari ee iñaa kúmpa. Bídu ga an:

«Babiloon yii yiyaakyii, eew faankoh-pakaycii, eew enaamacii ci'araamí'cii ga öldúnada.»

* **16:13 16: 13** Rawaa meyee ga giiyaada † **16:13 16: 13** Rawaa yukanakyaa, meyohee kakayda yéri bayu dii «seldíiga sépí'í'-ga-nofaa» ee en baa tík hafci seldíiga-Koohda. Malkat ban 19: 20. * **17:1 17: 1** Betifii faankoh-pakayfii wéri teewoh jíkaa hotuk ga teekaa teeraa Babiloonda.

⁶ Mi hotta an betifaa laalin ga ñifaa buwaa en buu Koohda, buwaa seedi'ee Yeesufa. Daa mi hoteefa, mi waaru''a lool.

⁷ Malaakaa nak wo''aroo an:

- Fu waaru' ya hinda? Mi hayyaa kiléerí' kúmpafii en ga betifii, na rawii koorukki, ee bay hafcii ciyitnakanakcii na wiiycii cidaanakaahciida.

⁸ Rawii fu hotda peseera, kipesci leehha. Ya hay kimeyoh bu-baam†, ya aaw ga kisan'ku'uk. Fodaama, buwii ga éldúnada, ee ga iñaa wa saksee bi wati, teekcaagaba bíduusii ga keyítfaa bay teekcaa buwaa laak kipeskaa leehooda, hay kiwaaru'u binaa ba hot rawaanaa, ndaga rawaa peseera, kipesci leehha, ee ya hay kihayis.

⁹ Diima, ki'ínoh iñii yii meekisoh kilaak hel na hamham: hafcii ciyitnakanakcii teewoh tégèlcii ciyitnakanakcii betifii yípukohda; ca teewoh buu' biyitnabanak ban.

¹⁰ Biyétúus ga buu'caama laasin kikeenu, yuyitniinooyii yii nguuruk diima, ee yuyitnakanakyaa hayyii duum. Wayee binaa ya hayaa, ya joman dii ki'en jutuu.

¹¹ Rawii pesee ee kipesci leehada, ya ga kihafci, iñaa buu' yuyitnakaahay. Ya kíndohu ban ga biyitnabanakbaa ee ya aaw ga kisan'ku'uk.

¹² Wiiycii cidaanakaahcii fu hotda nak, céri en buu' bidaanakaah, baa dallii kinguuruk duum. Ba hay kinguuruk, wayee ba onsan kinguuruk wahtu wínoo don ee ba yah kibok kinguuruk na rawii.

¹³ Ba béebba nak, ba díruk enaama yínoo: ki'e' rawii kimínkiigaba na dooliigaba.

¹⁴ Ba hay kiheñoh Kubaalkii wayee Kubaalkii hay kilaak ndam ga dookba, ndaga yéerí en Ha'mudii ha'muncii, ennda Buurii buu'cii ban. Buwii ya nook ga hafci, ya fal ee ba gëm garida, ba hay kibok ban kilaak ndam nari.

¹⁵ Tíkka ga, malaakaa wo'issaroo an:

- Giiycii fu hotda, cii beti faankoh-pakayfii yípukohda, teewoh heetcii, mbooloocii, túltii na lakcii ga éldúnada.

¹⁶ Wiiycii cidaanakaahcii fu hotda, ca na rawii waa'sanndii kihot ga betifii. Ba hay kite' béeb iñcii ya laakda, ya tesda dún. Ba hay kiñam nahcii faanfiigari, ba tēki' iñaa tes garida ga kiwii.

¹⁷ En ki'ena, Kooh tumin ga keeñcaagaba, ba mēti' iñaa ya natee kitumda, ba bokka kidíruk iñaa, ennda ki'e' rawii doolaa nguu'caagaba, bi ga daa iñcaa Kooh wo' da matan.

¹⁸ Betifii fu hotda nak teewoh teerii wiyaakwii nguuruk ga dook buu'cii ga éldúnada.

18

Keenaa Babiloon, teeraa wiyaakwaa

¹ Ga waa iñaa paaffa, mi hotta malaaka yiliis yaa yoosukoh asamaan. Ya laakin dooli wiyaak ee lee'laataa meyoh ga ndamaagarida gomba ga éldúna.

² Ya dalla kiles koonaa kiyaak an:

- Babiloon, teerii wiyaakwii keenin, wa keenin jac! Diimada ya enin didēkaa' rafseytaanicii, daakkaarii béeb rafcii bibóní'fii, na béeb selcii tabin kiñam [na béeb júu'cii tabin kiñam], ee ken waa'tiida.

³ En ki'ena, heetcii ga éldúnada tóhca anuunun ga biiñiigari en kifaanuk-pakaykii kiyaakkii ya enukohda. Buu'cii ga éldúnada faankuunun nari, ee kiwaa' mo'laat éldúnakiigari barinda onin toonohcii ga éldúnada kilaak alal ga.

⁴ Lēhí'ta, mi kelohha koonaa kiliis kaa meyoh asamaan an:

- Dú heetiigoo, meyat gari, en fanaa dú bokoo ga baakaa'ciigari ee dú akitohsoo ga kofeelcii yahhi kidalda.

† 17:8 17: 8 Bu-baam Dekataa jafohsi rafcaa ga bí' kakayda. Ga baahaa yaawú'caa, dekataama, ga bí' kakayda, rafcaa daaksi da, ba seki besaa ba atti'san kikaan bi taa'da.

⁵ Kayoh, baakaa'ciigari tíkísukohin bi le'in asamaan ee Kooh hot ga tumeenciigari cibóní'cii.

⁶ Íkatti iñii ya tumee buwaada, fayatti waas kanak iñaa ya wútíroheeda. Líífdat kaasaagari na anahaa wēñ ki'aay waas kanak waa ya eree buwii ki'anda.

⁷ Ga daa ya hídí' kigooñi' hafci ndam na mo'laatda tooh, tíkatti iñaa hinda ga coonu na kofeel. Ya wo' ga duuyci an: «Mi yii yuŋga dii dēs fodii buu' yibeti, mi enndii betifaa yah kiñak yaal, ee mi ínohanndii múk kitoŋ.»

⁸ Iñaama yéři tahan bi kofeelcii sekkida hídohan kidal ga dookci ga bes wínoo: ennda kikaan, kitoŋ na a', ee ya hay kitékíru ga kiwii. Kayoh, Kooh, Ha'mudii atti'ida, yéři mín ga tooh.

⁹ Béeb buu'cii ga éldúna faanuksee nari, bokussa nari kineɓluk ga alalaagarida, binaa ba hot iifilii kiwiikii ya yah kitékírohudanaa, ba hay kifipoh, ba kodukiri.

¹⁰ Ba hay kiceel palah ndaga kitíit ga coonucaa ya dayanda, ee ba wo'i an:

- Massa, éey massa, fu Babíloon, teerii wiyaakwii, teerii wiléekí'-dooliwii! Wahtii wa wínoo doŋ ee atti'ii fu atti'uda matta!

¹¹ Toonohcii ga éldúnaada, ba ban, ba hay ki'en ga kifipoh, ba kodukiri ndaga ken lomsisoo iñcaa ba toonida:

¹² ennda wúrúus, hēelís, jamaa na pemi; ennda ban piis ci'elep-elep, piis cisooy, piis ciyo'oh cor cimelic-melic; ennda ban heet haangacaa yooɓpii, na enaamacaa hēwírohu síis cooh, na haanga ciséerí', pērēm, pewiñ wala atoh wimórí' waa wo'si marba;

¹³ ennda ban safalaah kēedíi' na éeñdaah ciliis, la'koleñ, heet cúuraay ciyewin, biiñ, dúuleen, fēriñ na beli, enoh, baal, pēnís, sareet, bi ga ñiñaam na buwaa abu hen.

¹⁴ Toonohcaama hayyi kiwo' ban an:

- Iñcii fu heelee kilaak ga keeñfuda toohca saadinndaa. Toooh alaliigaraa na mo'laatcii fu bayeeda, fu hídin gaca da dŋ, ee fu laasissoo gaca bi taa'.

¹⁵ Toonohcaa laaku alal ga toonaagaba ga teeraamada hay kiceelu palah ndaga kitíit ga coonucaa ya dayanda, ba fiipohi, ba koduki iñaama.

¹⁶ Ba hay kiwo' an:

- Massa, éey massa teerii wiyaakwii ekukee kúltí ci'elep-elepicii, cisooycii, kúltícii ciyo'oh cor, cimo'laatcii; teerii pokukee wúrúuscii, jamaacii na pemiciida!

¹⁷ Wahtii wa wínoo doŋ, alaliigaraa béebwa púdin! Fodaama béeb fólíroh gaalcii, béeb buwii aasi gaal kibaabada, buwii lēgēyi ga giyyda na buwii ay kipesba ga giyyda, ceelussa palah,

¹⁸ ee daa ba hotee iifiilaa tēkíree teeraada, ba fiippa an:

- Laakoo múk teeraa hín na teerii wii kiyaak!.

¹⁹ Ba baa íifuk kakay ga hafcaa, ba baa weleluk, ba baa fiipoh, ba baa koduk iñaama, an:

- Massa, éey massa teerii wiyaakwii! Ha'-gaalcii ga giyyciida béebba bewohu alalciigaba ga kisíidikiigari, ee wahtii wa wínoo doŋ, wa dúbírussa!

²⁰ Fu asamaanii, neɓlukaa ga dii wa dúbíruda! Neɓlukat, dú buwii en buu Koohda, dú, apotaa'cii, na dú sēldíga-Koohcii. Kayoh, Kooh éldúkdinndúu, ya atti'inndi.

²¹ Waa ennda da, malaaka yiléekí'-dooli bebpa atoh wiyaak waa man na cii dílohsi belida, jaffawa ga giyyaa, wo''a an:

- Babíloon, teerii wiyaakwii yah kijafu da fúr, ken hotsisoowa bi taa'!

²² Ken kelohsanndii ga leeloofu tít-halam na koonaa yeekoh, mbiiwoh na títph kúlúɓ. Ken hotsanndii ga leeloofu lēgēyoh, yaa mín ki'en tooh, na kandaŋ kēdí.

²³ Lee'laat lampu melicisoo ga leeloofu, ee ken kelohsisoo ga duuyfu títph ségílook. Toonohciigaraa bēri wēnee dooli ga éldúna, ee luhuseeniigaraa tahin béeb heetcii kimúuy.

²⁴ Baatta ga, ñífii seldíiga-Koohcii, na wii buwii en buu Koohda, na ban wii béeb buwii apsee ga öldúnada, hotukin ga kaanfu, fu Babíloon.

19

Yeek-ndam ga asamaan

¹ Ga waa iñaama paaffa, mi kelohha ga asamaan en fan koonaa kiyaak, kaa en na kirii' meyooh ga mbooloo wiyaak an:

- Alélúyaa! Kimúc, ndam, na kimín kuu Koohyiigaruu!

² Dii ya atti'ida taam ga kayoh ee júwin. Ya atti'in beti faankoh-pakayfii fiyaakfii yahsohee öldúna na kifaanuk-pakaykiigariida, ee ñifaa seldígacaagari betifaama aamee na yahcida, ya öldúkdinbawa ga dookci.

³ Tíkissa ga, ka wo'issa an:

- Alélúyaa! Iifilii teerii en na kitakda dúukin pútúl, ee yah bi taa'!

⁴ Waa ennda da, yaakcaa bidaanakaah-kanak na binikiisbaa, na enaamaca binikiisbaa en na kipesda y'ussa baa jaamuk Kooh, yii yuñ ga ban-buuriida, ba baa wo' an:

- Aameen! Alélúyaa!

Cuunoh sėgílookfaa kubaalkaa

⁵ Laakka koonaa, kaa meyooh ga ban-buuraa, wo''a an:

- Kañat Koohyiigaruu, dú béebpúu sųrgaciigari, dú bii dú niikinndida, oomaanoo, yaakoo.

⁶ Lėehi'ta, mi kelohha en fan koonaa, kaa meyooh ga mbooloo wiyaak, kaa rii' en fan dúuscaa ga giyaada, wala ínín ciyaak caa en na kiles, an:

- Alélúyaa! Kayoh, Kooh, Ha'mudiigaruu mín ga toohda aasin ga nguuriigari.

⁷ Du neblukat, du koltukat ndaga keñ wisóosi', du e'ti ndam ndaga sėgílookfii Kubaalkii le'in kimma. Kílookkiigari hėwírukin bi morin.

⁸ Ka onuunun ki'ekuk kúlti-sooy fiyaanaaw der, fimélici'. Kúlti-sooy faama teewoh iñcaa cijúwí'caa buwaa en buu Kooh tumida.

⁹ Malaakaa dallaroo kiwo' an:

- Bidaa iñii yii: 'Ba yewinin múu', buwii bayu kiñam ga sėgílookfii Kubaalkiida. Tíkka ga, ya wo'issaroo an:

- Wo'eencuma Kooh wo'ca sah-sah.

¹⁰ Waa ennda da, mi jafukka kakay ga kotcaagari kijaamukki. Wayee ya wo''aroo an:

- Múk, kaa tum iñuma. Mi sųrga don fodiigaraa, fodii ban mbok-kerceencaagaraa abu kayohfaa Yėesu seedi'da. Jaamukaa Kooh! En ki'ena, kayohfaa Yėesu seedi'da fėri léeri' helcaa seldíiga-Koohcaa.

Iñcii ciyitnakanakcii yah kimėeñjoh kilaakda

1. Baa lap pėnisfaa fiyaanaawfaada

¹¹ Lėehi'ta, mi hotta asamaan lėgísukin, pėnis fiyaanaaw dalla kimey. Laakin baa lapfa, ee teeku "Yiwóori'yii, Yukayohyii". Dii ya atti'ida júwin ee ya heñohi ga kayoh.

¹² Hascaagari caa bac en fan kiwiikaa jaalohin ee ya bayin ga hafa baanu-buu' ciyewin. Bíduunun gari teek, waa enndiirinaa, ken ínohoowa.

¹³ Ya ekukin kúlti, faa ñoodu ga ñif. Ya teeku "Wo'eenii Kooh".

¹⁴ Heñohohcaa ga asamaanda taabuunun ga fenoci lapu pėnis biyaanaaw ban, ba ekukin kúlti sooy ciyaanaaw der.

¹⁵ Kalañ fikėeñi', faa ya yah kifeekoh heeciida, meycga ga kúuwkaagari. Ya yah buwii kinii' na ngot pewiñ, ee ya togisoh towu-resenťaa ga duuy diseesaa'daa en aylukaa Kooh witamóhi'waa, Kooh yii mín ga toohda.

¹⁶ Bíduunun ga kúltífaagari na ga poogalaagari teekaa wo' an “Buurii buu'cii, Ha'mudii ha'muncii”.

2. Mbúumbaayaa wiyaakwaa selcaa

¹⁷ Tíkka ga, mi hotta malaaka yaa tuukin ga d'uuy nohii. Ya fiippa béeb selcii púdi ga jepitaa asamaanda an:

- Hayat, hídirukohat kiñam cuunohfii fiyaakfii Kooh béytohda!

¹⁸ Hayat kiñam townohtii faancii buu'cii, townohtii cii buwii biyaakbii kuliyuki ga heñda, cii ha'-doolicii, cii pëniscii na cii buwii lapbada, cii béeb buwii: ennda ñaam, ennda buwaa enndii ñaamda, oomaano, yaakoo.

3. Rawaa búukussa ya na seldúga-Seytaanaa

¹⁹ Waa ennda da, mi hotta rawaa, ya na buu'cii ga éldúnada, na buwii taabi naba kiheñohda, ba hídirukohha kiheñohnee na baa yaama lap pënísfaa fiyaanaawfaada, ya na buwaa taam narida ban.

²⁰ Rawaa abussa, ya na seldúga sépí'í'-ga-nofaa tumee kintaancaa ga fíkiida. Kintaancaama céri ya dúkohee buwaa bay mandargaa rawaa ee ba jaamukee nataalaagarida. Ba banak, ba jafussa ga d'uuy kiwiikaa na pëndelaa witëmi'waa ee lak ba baa lís kipes.

²¹ Buwaa híinooseda apussa na kalabfaa mey ga kúuwkaa baa lap pënísfaada, ee béeb selcii ñamussa ga faancaa buwaama bi kapussa.

20

Nguuraa tikíis tijúnnitaa

4. Goñ-jésíkaa bagussa aaw tikíis tijúnni

¹ Lëehí'ta, mi hotta malaaka, yaa yoosukoh asamaan, bayin ga yahci kucëwíikaa bu-baam, na ban ceen fidéena.

² Ya ammba goñ-jésíkaa, goñ cosaanaama wo'u sépí'í'-ga-nof, wala Seytaanida. Ya banngari ndiit na ceenfaa, kitëhdohhi tikíis tijúnni.

³ Ya jaffari ga bu-baam, ya tēcca halaa, galla pewiñ ga d'ookgaa, en danaa, ya mínsisoo kidúk heetcii ga éldúnada bi ga daa tikíistaa tijúnnitaa paafan. Paaf danaa, ya jomin kibégísu ya íisu jutuut.

⁴ Tíkka ga, mi hotta ban-buu'caa, buwaa yuñ ga d'ookgaada onussa kimín ki'atti'. Mi hotta fodaama fitcaa buwaa hafcaa gú'see ndaga daa ba seedi'ee Yéesu ee ba gēmee wo'eenii Koohda. Buwiima mosoo kijaamuk rawii, mosoo kijaamuk ban nataalaagari ee ba bayyii mandargaa rawii, enndii ga púk enndii ga yah. Ba mílissa*, ba bokka kinguuruk na Kiristaanii tikíis tijúnni.

⁵ Waama wëri en kimílískaa dëbda. Buwaa tes ee ba kaaninda mílisanndii bi ga daa tikíistaa tijúnnitaa matan.

⁶ Buwaama boku ga kimílískaa kaama dëbda, yewinin múu' ee ba sela'in. Kikaankaa kukanakkaa laakoo dooli ga d'ookba. Ee ba yah ki'en bisarahoh Kooh, bisarahoh Kiristaanii, ba bok nari kinguuruk ga tikíistaa tijúnnitaa.

Seytaani jafussa ga kiwiikaa bi taa'

⁷ Binaa tikíistaa tijúnnitaa mataa, Seytaani hay kibégísu ga kasaa ya enoheeda.

⁸ Ee ya hay kiboyukis kidúknee heetcii en daa en tooh ga éldúnada, ennda Gok na Magok†, ya hídirohba kiheñohnee. Ba hay kiyewin bi ba hín na tukakaytii ga yahaa giyyiida.

* **20:4 20: 4** Laakin lëegísohcaa wo'u duma an «Ba pessa». Malkat ban 20: 5 † **20:8 20: 8** Malkat Esekíyeel 38. Teekcaama céri mandarga heetcaa sagoh na buwaa Kooh, ga bescaa mēñjohda.

⁹ Ba tassa daa en tooh ga kakayfii, ba soonnga buwii en buu Koohda na teeraa Kooh keenukda. Wayee laakka kiwiikaa meyoh asamaan teki'taba.

¹⁰ Sepi'i-ga-nofii dukee buwaada nak jafussa ga giyy-kiwiinaa na pendelaa witemi'waa, daa gon-jesikaa na selidiga sepi'i-ga-nofaa jafuda. Daama, ba yah ki'en ga mesiklaat wekoo, nohoo bi taa'.

Atti'aa meenjohda

¹¹ Tikka ga mi hotta ban-buu' wiyaak wiyaanaaw der, mi hotta ban baa yun gada. Asamaanii na kakayfii nupussa, usaayussari, ee ken inohissii daa ca aawda.

¹² Mi hotta ban buwii kaaninda, oomaanoo, yaakoo, tuukuunun ga fikii ban-buuraa. Laakka keyitcaa kunisu. Keyit filiis kunisussa ban. Faama ferii en keyitfaa bay teekcaa buwaa laak kipeskaa leehooda. Buwaa kaaninda atti'ussa, ga inaa bidu ga keyitcaada, yaa en beeb ga incaa ya tumda.

¹³ Buwaa kaan ga giyda, giyyii ikkaba. Kikaankii na dekataa buwaa kaanin daakohuda ban, ikussa buwaa kaan ensee dada. Ee beeb buwaa atti'ussa, yaa en beeb ga incaa ya tumda.

¹⁴ Leehi'ta, kikaankii, ka na dekataa buwaa kaanin daakohuda jafussa ga giyy-kiwiinaa. Giyy-kiwiinaama weri en kikaankaa kukanakkaa.

¹⁵ Beeb baa teekaagari bidussii ga keyitfaa buwaa laak kipeskaa leehooda, jafussa ga giyy-kiwiinaa.

21

7. Asamaan wi'as na kakay fi'as

¹ Tikka ga, mi hotta asamaan wi'as na kakay fi'as. Wiima lak asamaanaa laakee kudewaa na kakayfaa laakeeda muuyin mes ee giyy laakissii.

² Mi hotta ban teeraa wisela'i'waa, Yerusaleemyaa yi'asyaa, yaa yoosukoh asamaan meyoh ga Kooh. Wa waayukuunun bi jekin en fan kilookkaa hewiruk kiyah kaan yaalci.

³ Mi kelohha koonaa kiyaak, kaa meyoh ga ban-buuraa, kaa wo' an:

- Diimada, taalii Kooh dekohda weema ga duuy buwii! Ya hay kidek naba, ee ba, ba en heetiigari. Kooh ga kihafci, yah kidek ga duuyba, ya en Koohyiigaba.

⁴ Ya hayba kimoosi' mooncaagaba beebca. Kikaan laaksisoo, loy na tikodukoh leeh, mesiklaat ban leeh. En ki'ena, lak eldunaanaa laakee kudewaada muuyin mes.

⁵ Waa ennda da, baa yun ga ban-buraada wo''a an:

- Malka, mi yii tum tooh yi'as.

Ee ya tikka ga an:

- Bidaa inii yii, ndaga wo'eencii cii woorin ee kayoh kesi.

⁶ Leehi'ta ya wo''aroo an:

- Matin sek! Mi yeri en Alfaa, mi en Omegaa, mi en dalaarii mi en siindaanii. Baa pilaa, mi, mi hayyi ki'on ya an ga kuhaalaakaa bay musumaa onohi kipesda ee ya meekisoo dara ga.

⁷ Baa lebiroh bi ya mey ga na ndamaa, inuma yeri ya yah kiwaru, ee mi hay ki'en Koohyiigari, ya en kowuroo.

⁸ Wayee nak niikcaa, buwaa gemmbiida, baa tumi inaa araamin, baa lagi kumuun bo', buwaa faanuki na baa en beebda, naahcii, buwii jaamuki koofda, na beeb buwii wo'soo kayohda, waraagaba weri en kijafu ga giyyaa abin jepit na kiwii na pendel witemi'da: kikaankaa kukanakkaa keri kaama.

Yerusaleemyii yi'asyii

⁹ Waa ennda da, yiinoo ga malaakacaa biyitnabanakbaa bayu kaascaa ciyitnakanakcaa liif na mesiklaatcaa ciyitnakanakcaa méeñjohda, hayya garoo, wo''aroon:

- Hay, mi teebpaa kilookkii, kii en betifii Kubaalkiida.

¹⁰ Helaa Kooh sorukkaroo, malaakaa bayyaroo ga dook janjan wiyaak, wihóorí'. Ya teebparoo teeraa wisela'í'waa, Yéerúsaleem, waa yoosukoh asamaan, meyoh ga Kooh.

¹¹ Ndamaa Kooh lee'dinwa lañ. Meliclaataa teeraa man na atoh wimóorí', waa wo'si yaspi* ee wa lee' fodii seetu.

¹² Tawah mii' wiyaak, wikéri' dook wéri' wíil teeraa ee tumuunun ga hal cidaanakaah na kanak. Malaaka bidaanakaah na banak béri' watukca. Teekcaa níilcii Isarayeel cidaanakaah na kanakcii bíduunun ga halcaama.

¹³ Lafcaa míiraa, waa en béeb bay hal kaahay: hal kaahay ga lafaa hanoh meyaa'-nohda, hal kaahay ga lafaa hanoh meyaa'-noh yah-ñaamda, hal kaahay ga lafaa hanoh meyaa'-noh yah-senda na hal kaahay ga lafaa hanoh aasaa'-noh.

¹⁴ Míiraa teeraa nak yípuuk ga dook atoh cidaanakaah na kanak, ee ga dook atohcaa, bíduunun ga teekcaa apotaa'caa Kubaalkaa bidaanakaah na banakbaa.

¹⁵ Malaakaa wo'ee narooda bayin iñaa natohsi: enee doo'-wúrus ee ya enoheewa kinatoh teeraa, halcaagawa na míiraa wíilwada.

¹⁶ Teeraa enee koñ cinikiis, caa hín ga bakaa en béeb; hoo'laataa na agilaataa ca wíinoo. Malaakaa natta teeraa na dooraa ya bayda: hoo'laataa na agilaataa na iñaa aboh kakay aaw dookda, toohca hínnda net. Waa en béeb, ennda estaat† cijúnnidaanakaah na júnni-kanak (12.000).

¹⁷ Malaakaa ban natta míiraa: wa ennda ñaaw citéemée' na cidaanakaah-nikiis na cinikiis (144). Ya nateewa fodii dii buwii natida.

¹⁸ Míiraa nak tawahohu atoh wimóorí', waa wo'si yaspi ee teeraa tawahohussa wúrus píi', waa man na seetu kilee'.

¹⁹ La'-atohcaa míiraa teeraa yípuhuda nak, mo'dussa na heet atoh cimóorí' caa en béeb. La'-atohaa hanoh kakayda hewíru na atoh yaspi; wukanakwaa hewírohu atoh wibúloh, waa wo'si safii'; wukaahaywaa hewrohu atoh wihíilii, waa wo'si kalseduwaan; wu-nikiiswaa, atoh wihíilii waa sam kibúloh, ee wo'si eméroót.

²⁰ Wu-yétúuswaa, atoh wiyo'oh, waa wo'si sardoník; wu-yitniinoowaa, atoh wiyo'oh cor, waa wo'si sarduwaan; wu-yitnakanakwaa, atoh wimbaasaan, waa wo'si kirisolít; wu-yitnakaahaywaa, atoh wibúloh fodii giyy ee wa wo'si béril; wu-yitnanikiiswaa, atoh wimbaasaan, waa wo'si topaas; wudaanakaahwaa, atoh wimbaasaan, waa samin kihíilii ee wa wo'si kirisoparaas; wudaanakaah na wíinoowaa, atoh wiyo'oh, waa samin kimbaasaan, ee wa wo'si yaasenti; wudaanakaah na kanakwaa, atoh wibúloh, waa samin kiyo'oh ee wa wo'si ametísti.

²¹ Halcaa cidaanakaah na kanakcaa iñcaa siimii cidaanakaah na siimii kanak. Halaa en béeb siimii wíinoo don en ga. Paanaa teeraa iñaa wúrus píi', waa man na seetu kilee'.

²² Mi hottii ga teeraa fen daa wo'u an Kaanfaa Kooh. En ki'ena, Kooh yii mín ga toohda, ya na Kubaalkaa, béri' en Kaanfaa Kooh, daama.

²³ Ee teeraa soolukkii noh wala ñiin waa yahwa kiléerí' ndaga ndamaa Kooh lee'dinwa ee Kubaalkaa en lampaagawa.

²⁴ Heetcii ga éldúnada tínsan ga lee'laataagawa, ee buu'cii ga éldúnada ndamcaa ba laakda haydohsanca daama.

²⁵ Halcaa teeraa yahhii kilagu taa'. En ki'ena, wek laaksannndii daama.

* **21:11 21: 11** Yaspi: iñaa heet atoh winóoyí', waa laakin hiilii-hiilii na yo'oh † **21:16 21: 16** Estaata man na dii natsi ga Kíloomeet wala meeta'da. Estaata wíinoo méenngoh na meeta' citéemée'-kanak (200). Kídaa 12.000 abu fodii iñaa matin ee meyoh ga Kooh. Malkat Esekíyeel 48: 30-35.

²⁶ Béeb iñaa on heetcii ndam, e'ba cée', hay kihaydohu daama.

²⁷ Dara iñaa settii mínannndii ki'aas ga teeraama. Baa tumi iñaa araamin aasoo da, ee baa wo'i saboh aasoo da ban. En ki'ena, buwaa teekcaagaba bídu ga këyítfaa bay teekcaa buwaa laak kipeskaa leehoo, ee en fuu Kubaalkiida, b'eri doj aasan daama.

22

Húlúwaa músúmaa onohi kipesda

¹ Tikka ga, malaakaa teebparoo húlúf, waa músúmaa onohi kipes. Wa waa melic fodii seetu, ee wa waa haaloh dekataa ban-buuraa Kooh enoh, ya na Kubaalkiida,

² wa waa íifuk ga leeloo paanaa teeraa. Daama, ga díkaanti gaanahcaa húlúwaa kanakcaa, kedikkaa onohi kipesda kaa da[☆]. Ka lími towu waas cidaan'kaah na kanak ga kíiskaa, ennda ñiidaa en béeb waas kíinoo. Tuu'taa kedikkaa nak t'eri on heetcii béebca kiwak.

³ Kofeel-Kooh wíinoo laaksisanndii ga buwii. Ban-buuraa Kooh ya na Kubaalkaa yah ga teeraama, ee súrgacaagari hayyi kijaamuku.

⁴ Ba hay kihot fíkíifaagari ee teekaagari hay ki'en ga púkaagaba.

⁵ Wek laaksisanndii ee ken sooluksisanndii kiniitukoh lee'laat lampu, wala lee'laat noh, ndaga Ha'mudii en Koohda hay kiwésóhí' lee'laataagari ga dookba, ee ba hay kinguuruk bi taa'.

Kihayiskaa Yéesu

⁶ Tikka ga malaakaa wo'issaroo an:

- Wo'eencii cii wóorin ee kayoh kesi. Ee Kooh, Ha'mudii, yii léerí' helcii seldíigaciigarida, wosin malaakiigari kiteeb súrgaciigari iñcii yah kilaak ga iñaa maañanndiida.

⁷ Yéesu wo' an:

- Kayoh, mi yii hay ga iñaa maañanndii. Fu yewinin múu', baa fu am wo'eencii meyoh ga Kooh, bídu ga Këyítfii fiida!

⁸ Mi San, mi y'eri keloh iñcii cii, mi hottaca. Ee wii mi kelohha, mi hottacada, mi jafukka kakay ga kotcaa malaakaa teeweroocada, kijaamukki.

⁹ Malaakaa nak dallaroo kiwo' an:

- Watuka! Kaa tumka. Mi, mi súrga fodiigaraa, fodaa ban mbokcaagaraa, seldíiga-Koohcaa, na ban béeb buwaa taabuk wo'eencii bídu ga Këyítfii fiida. Jaamukaa Kooh!

¹⁰ L'ehí'ta, ya wo'issaroo an:

- Kaa dekoh múk na wo'eencii meyoh ga Kooh, bídu ga Këyítfiida. En ki'ena, wahtii abu ca jom kilaakohda deeyin.

¹¹ Baa júbpiinaa dekat ga kitum iñaa júbpii. Baa settii ga fíkíi Koohaa dekat ga kilíwí' hafci. Baa júwinaa nak, dekat ga kitum iñaa júwin ee baa en yuu Koohaa, dekat ga kisela'kaagari.

¹² Yéesu wo'in an: «Malkat, mi yii hay ga iñaa maañanndii. Mi hay kitaam na iñciigoo mi yah kineehal buwiida ee baa en béeb ga iñaa ya l'egéyda.

¹³ Mi y'eri en Alfaa, mi en Omegaa; yii iñaa en tooh dewoh gari ee tooh m'eeñjoh garida; yii en dalaarii, en siñdaaniida.»

¹⁴ Ba yewinin múu' buwii naawin kúltíciigabada. Ba hay kimín kiñam ga towutaa kedikkaa onohi kipesda ee ba hay kimín ban kikooh halcaa, ba aas teeraa.

¹⁵ Wayee, ba yah ga fooh, buwii enukohi kibaayda, naahcii, faankoh-pakaycii, buwii lagi kumuun bo'da, buwii jaamuki koofda, na béeb buwii g'em saboh ee ba taabukifada.

¹⁶ Yéesu wo' an:

[☆] 22:2 22: 2 Malkat Senees 2: 9; 3: 22; Esekíyeel 47: 12.

- Mi Yéesu, mi wosin malaakiigoo kiyéegallúu iñciima tooh ga d'uuy jaangucii. Mi yëri en kuumkii paal ga buu' Dëwít ee bok ga heetiigarida. Mi yëri en olii wiléerí'wii meyi na kímða.

¹⁷ Helii Kooh wa na kílookkaa wo'ussa an:

- Hay! Béeß baa keloh iñiimanaa, wo'at ßan an «Hay!»

Béeß baa pílaa, hayat.

Béeß baa sooluk músúmaa onohi kipesðanaa, ya laasat ga ee ya meekisohsanndii dara ga.

¹⁸ Mi Saŋ, mi yii yéegal béeß ßuwii keloh wo'eencii meyoh ga Kooh, bídu ga Këyítfii fiida an: «Binaa ßo' ßaat yen ganaa, Kooh hayyi kibaati ga kofeelcaa tíkukkida, cii béestíru ga Këyítfii fiida.»

¹⁹ Ee baa nís yen ga wo'eencii meyoh ga Kooh bídu ga Këyítfii fiidanaa, Kooh hay kinís ßakaa ya laak ga towutaa kedikkaa onohi kipesða, na ßan ßakaa ya laak ga teerii wisela'í'wii béestíru ga Këyítfii fiida.»

²⁰ Yii seedi' iñcii ciida wo' an:

- Ee, mi yii hay ga iñaa maañanndii!

Aameen! Haya, Yéesu, Ha'mudii!

²¹ Yéesu, Ha'mudii barkeelat béeß ßuwii.